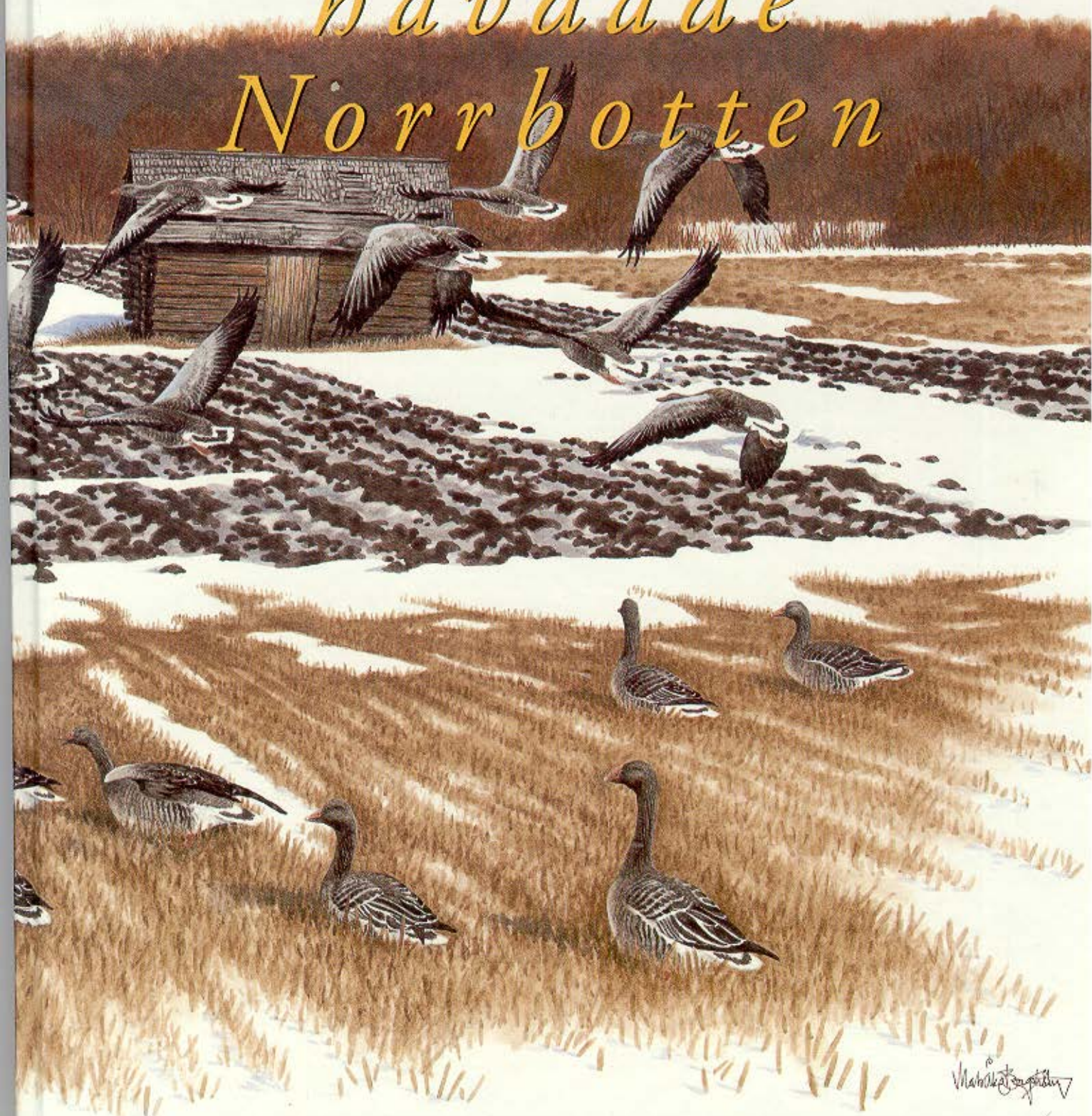

Vårt
hävdade
Norrbottnen

VÅRT HÄVDADE NORRBOTTEN

*Program för
bevarande av
odlingslandskapets
natur- och
kulturmiljövärden
i Norrbottens län*

LÄNSSTYRELSEN
I NORRBOTTENS LÄN
R A P P O R T S E R I E
NUMMER 6/1993

Rapport 1993:6
Referens: Anna von Sydow – Jan Olov Westerberg

Länsstyrelsen i Norrbottens län, Luleå 1993
Tel: 0920/96 000, fax 0920/22 84 11,
Postadress 971 86 LULEÅ
Besöksadress: Stationsgatan 5

Projektsvariga:
Anna von Sydow och Jan Olov Westerberg

Författare:
Anna von Sydow och Jan Olov Westerberg,
Christina Huhtasaari (kap 2.3 och 2.4),
Sture Westerberg (kap 3.4)

Redigering:
Anna von Sydow och Jan Olov Westerberg

Grafisk form:
Månen-i-mej. Svein-Ole Nilsen

Kartor:
Aina Almqvist, Barbro Broström, Karin Norén

Kartmedgivande:
Allmänna kartor medgivande av lantmäteriverket, nr 92.8019

Omslagsbild:
Grägäss, Ersnäs. Akvarell och gouache av MatsÅke Bergström

Upplaga:
1 000 ex

Tryck: Luleå Alltryck AB

ISSN:
0283-9636

Luleå 1993

FÖRORD	SID 8
1. INLEDNING	10
1.1 Bakgrund	10
1.2 Programbeskrivning	14
1.2.1 Varför bevarandeprogram?	14
1.2.2 Programmets status	14
1.2.3 Arbetsbeskrivning och metod	15
1.2.4 Brister i materialet	16
1.2.5 Avgränsningar	17
1.2.6 Kriterier för bedömning av bevarandevärden	17
2. NORRBOTTENS JORDBRUK	20
2.1 Naturförutsättningarna	20
2.2 Jordbruket igår	22
2.2.1 Den första början	22
2.2.2 De medeltida bygderna	22
2.2.3 Inlandet öppnas	27
2.2.4 1900-talet, omvälvningarnas århundrade	28
2.3 Jordbruket idag	30
2.3.1 Kustlandet	30
2.3.2 Inlandet	30
2.4 Jordbruket imorgon	31
3. DET VÄRDEFULLA ODLINGSLANDSKAPET	32
3.1 Karaktärsdragen i Norrbottens odlingslandskap	32
3.1.1 Tornedalen	33
3.1.2 Kustbygden	36
3.1.3 Skogsbygderna	38
3.1.4 Fjällens odlingslandskap	40
3.2 Natur- och kulturmiljövärden i det odlade landskapet	42
3.3 Övriga värden i det odlade landskapet	52
3.4 Odlingslandskapets flora- och fåglar	53
3.4.1 Kärlväxter i det Norrbottniska odlingslandskapet	53
3.4.2 Hotade kärlväxter i det Norrbottniska odlingslandskapet	59
3.4.3 Fåglar i det Norrbottniska odlingslandskapet	63
4. MÅL FÖR BEVARANDET	67
5. MEDEL FÖR BEVARANDET	68
5.1 Information	68
5.2 Ekonomiska ersättningar	68
5.3 Planering	69
5.4 Lagstiftning	69
5.5 Översyn över riksintressen	70
6. KATALOG	71
6.1 Katalogförklaring	72
6.2 Kommunvis förteckning	73
6.3 Tabeller	74
LITTERATURFÖRTECKNING	351

LÄNSSTYRELSENS STYRELSE har den 4 februari 1994 beslutat antaga de i kapitel fyra angivna målen för bevarandearbetet inom odlingslandskapet.

I beslutet deltog förutom landshövding Gunnar Brodin samt ledamöterna Ulf Sundberg, KG Holmqvist, PG Sundström, Ulla Ölvebro, Roland Lång, Göte Pettersson, Bernhard Winsa, Roland Boström, Rolf Höglund, Vanja Berglund, Bo-Erik Nilsson och Pether Nordblad.

I beslutet deltog också länsexperten i naturvård, Hans Furmark, länsexperten jordbruk Kjell Lindgren, länsantikvarien Jan Olov Westerberg, tf länsrådet Bruno Larsson samt byrådirektör Anna von Sydow, (föredragande).

fö r o r d

Dagens öppna, varierade och innehållsrika odlingslandskap är resultatet av generationer jordbrukares möda. Om det öppna, mångformiga, odlingslandskapet försvinner, försvinner också områden med oersättliga natur- och kulturmiljövärden.

Åkerholmar, odlingsrösen, öppna diken, våtmarker och gammalt timmer i hägnader och byggnader är exempel på de element som ger grunden för en biologisk mångfald.

Landskapet är också ett kulturellt rum, en del av vårt kulturarv som kan lära oss om flydda generationers möda och glädje. Landskapet byggs upp av samband mellan de öppna fälten, skogen mot bergssidan och vattnet i sjön eller vattendraget. Detta tillsammans med lador, fågator, diken, hägnader och annat skapar i det hävdade landskapet grunden för naturens värden..

Vi behöver vår identitet som kulturella varelser. Vi behöver bevara de naturvärden som finns i landskapet. Den människa som inte tar ansvar för sin historia, tar inte ansvar för sin framtid. Det öppna odlingslandskapet utan sina lador, utan diken, hägnader och byggnader, utan historisk tradition, blir ett innehållslöst landskap. Ett öppet odlingslandskap utan storspoven, sädgåsen och tranan, utan ett rikt växt- och djurliv, blir ett tyst landskap. Ett dystert landskap.

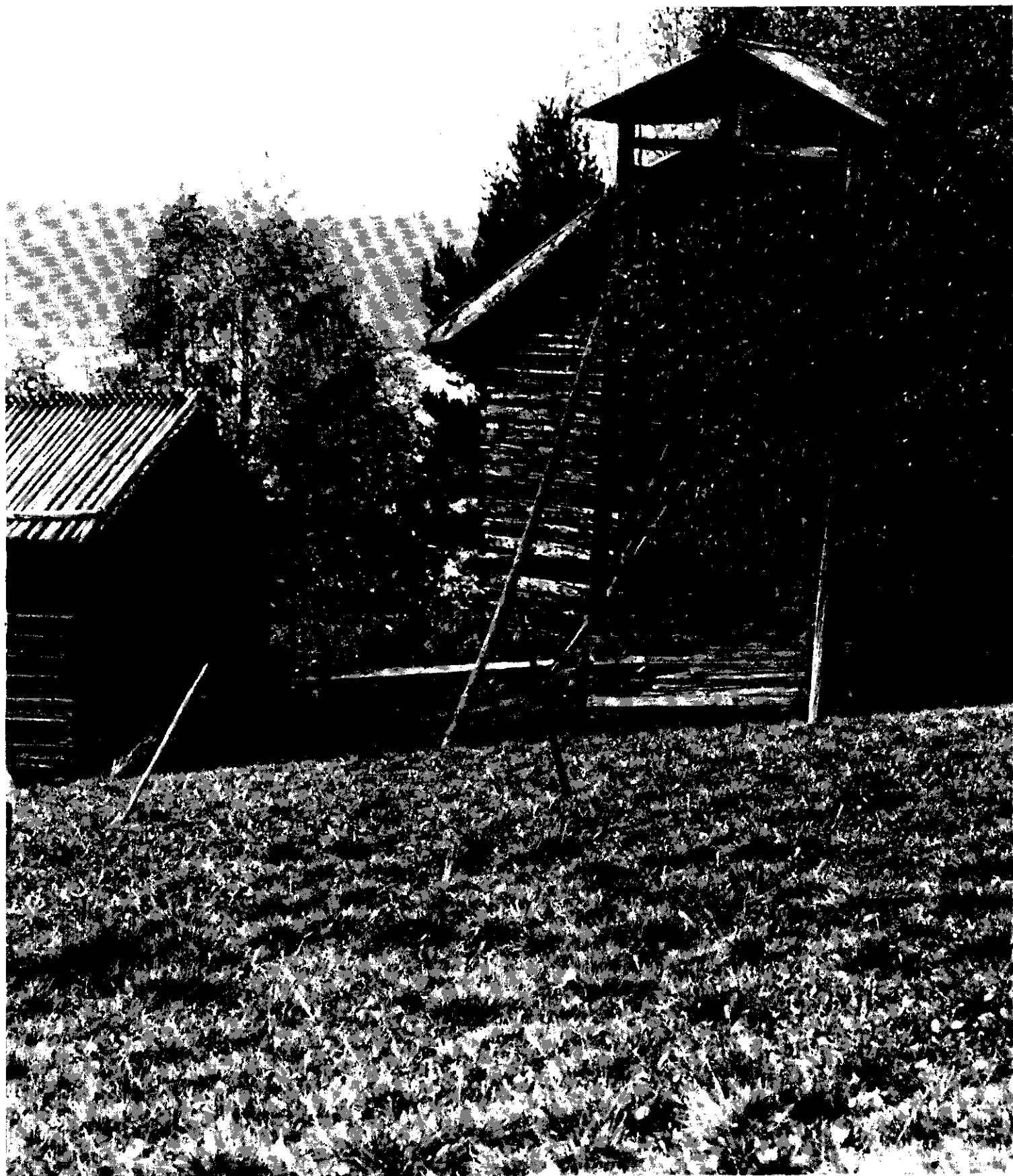
Detta bevarandeprogram är den första samlade redovisningen av de områden i Norrbottens odlingslandskap som har högsta natur- och kulturmiljövärden. Programmet har många användningsområden. Det skall utgöra en grund för samhällsplaneringen, för prövningen av tillstånd enligt olika lagar, för jordbrukarnas egna arbete med bevarandet samt som en grund för fördelning av de ekonomiska ersättningsformer som kan finans för bevarandet.

Ett bevarandeprogram skall aldrig ses som en statisk företeelse. Norrbotten är ett stort och spännande län, inom vilket många värden finns. Behov av ytterligare kompletteringar, fördjupade dokumentationer och kanske omvärdering finns alltid. I sina huvuddrag visar dock bevarandeprogrammet de områden med höga natur- och kulturvärden som finns i det norrbottniska odlingslandskapet.

Jan Olov Westerberg
Länsantikvarie

Hans Furmark
Länsexpert naturvård

Gallejaur

INLEDNING

1.1 Bakgrund

Det öppna landskapet, jordbrukslandskapet, mulens och liens landskap, är ett landskap med höga natur- och kulturvärden. I mer än ett årtusende har människan format och omformat landskapet i Norrbottens kustland och efter de stora älvdalarna. Jordbruket, tillsammans med fiske och jakt, blev förutsättningen för bofasthet. Byar uppkom, först i kustlandet och längs de stora vattendragen, senare i inlandet och sist i marginalbyggena vid fjällkedjans fot. I början var bebyggelsen utspridd och ensam. Intill den ensamma gården odlades ett litet parti för husets behov. Ute i skogen betade kreaturen och kanske rörde man undan ett stycke stenig skogsmark för att odla eller för att i kanten av en myr eller ett vattendrag slå hö för vinterutfodring av boskapen. Just slåttermarkernas betydelse

för etableringen av bygden kan knappast överskattas.

Med tiden kom ännu en gård, och en till och... Byarna föddes och med byarna ett mer reglerat samhällssystem och ett hårdare, mer intensivt utnyttjande av marken. Större ytor odlades upp, ytterligare slåttermarker togs i bruk.

I och med att de brukade ytorna växte, växte också avstånden. Det blev nödvändigt att bygga ängslador för att förvara höet, i avvaktan på att det blev möjligt att forsla hem det på vintersnön. Fälten blev små och varierade, ofta med ett omgivande dike för att leda bort vattnet och fukten.

Bondens landskap kom också att bli ett rum för biologisk mångfald. Genom öppenheten skapades utrymme för nya och ett ökat livsrum för gamla arter av både växter och djur. Vid ladan och i diket trivdes

Bilden skulle kunna vara tagen för ett sekel sedan, men är faktiskt från Närvä i Kiruna kommun år 1992. Höet hässjas på traditionellt sätt.

Foto: Lst/Jan Olov Westerberg 1992

och trivs insekter och gnagare, grodor och småvilt. Bakom slanorna i hässjan och gärsgårn, på stenar i odlingsröset och stenmuren finns lavar och mossor. Ute på den betade hagen eller den slagna ängen växer en mångfald av växter och svampar. Det mångformiga, varierade landskapet är också ofta en viktig rast- och häckningsplats för flyttande fåglar.

Landskapet med dess natur- och kulturvärden finns endast som en produkt av generationer jordbrukares ansträngningar för att skapa sig och sin familj en grund för överlevnad. Den viktigaste landskapsvårdaren är den intresserade och miljömedvetna jordbrukaren, som genom sin kunskap och sitt arbete bedriver ett modernt jordbruk på ett sådant sätt att natur- och kulturvärden bibehålls. Landskapet är inte endast en kuliss, utan en arbetsplats för många människor, och grunden för många fler människors dagliga bröd.

Det kulturella rummet, odlingslandskapet, är förutsättningen för det naturliga rummet - naturlandskapet. Samtidigt är förhållandet tvärtom, naturen är förutsättningen för det kulturella värdet. Natur- och kulturvärden går inte att skilja ut från varandra.

Odlingslandskapet är en omistlig del av vårt kulturarv. I odlingslandskapet finns generationers möda nedlagd, och i landskapet finns höga naturvärden. Detta bevarandeprogram handlar om detta värdefulla landskap.

Ty jordbruket förändras. Under de senaste tjugotrettio åren har metoder och markanvändning förändrats radikalt. Mekaniseringen har medfört att åkrar och slåttermarker lagts ihop till större enheter, lador försvinner, diken läggs igen, åkerholmar rensas bort och odlas upp. Samtidigt läggs många olönsamma jordbruk ned, särskilt i landets marginalbygder.

Genom förändringen försvinner också viktiga delar av vårt natur- och kulturarv. I ett storskaligt, rationellt jordbruk har många av de enskilda element som ger höga natur- och kultur-

värden försvunnit. Den långa kontinuiteten i hävden är inte alltid ett värde i sig. Rationaliseringen med en ökande gödsling och ett större användande av kemikalier inom jordbruket, tillsammans med en ökande mekanisering och tyngre maskiner, medför att landskapet slätas ut. Småbiotoper som åkerholmar, öppna diken, små våtmarker, stenrösen, åkerrenar och andra kantzoner mellan öppen mark och skog försvinner eller förändras. Lador, äldre brukningsvägar, stengårdsgårdar och hägnadssystem, äldre bebyggelse och spår av ålderdomliga brukningsmetoder och -former förfaller och försvinner. Mångfalden i landskapet ersätts av ett industriellt landskap, rationellt och lätt-skött, men utan större värden ur natur- eller kulturmiljösynpunkt. Med tiden kommer detta landskap att förlora sin roll som bärare av ett natur- och kulturhistoriskt arv.

Om förändringen varit intensiv under de senaste decennierna, står vi inför en tid av än snabbare förändring och än större risker för en utarmning av natur- och kulturvärden. Krav på rationaliseringar och nedskärningar har väckts.

För att minska dagens svenska livsmedelsöverskott skall enligt det beslut som riksdagen fattade minst 500 000 hektar jordbruksmark tas ur produktion eller ställas om till andra grödor och 100 000 mjölkkor försvinna under den närmaste femårsperioden. Förändringen är mycket genomgripande. Mål-

Efter Råne älvdal finns ett odlingslandskap med medeltida rötter. Gammal bebyggelse intill den moderna slåttervallen.

Foto: Lst Ijan Olov Westerberg 1992

sättningen är att ett nytt system med större marknadsanpassning skall införas, och att jordbruket skall likställas med andra näringar. Under femårsperioden skall samhället gå in med olika stödformer för att underlätta övergången från produktion av livsmedel till annan verksamhet, t ex odling av energigrödor eller skog.

Förändringen får följder, både för jordbrukarna och för det öppna landskapet. Jordbrukspolitikens följdverkningar innebär ett hot mot de områden med höga natur- och kulturvärden som finns inom det öppna odlingslandskapet. När mjölkproduktionen skärs ned och åkermark tas ur bruk, kommer stora arealer av landets naturliga gräsmarker att försvinna eller reduceras genom igenväxning eller plantering. Även för andra natur- och kulturvärden i odlingslandskapet innebär omläggningen stora konsekvenser.

Genom utarmningen av kulturpåverkade biotoper, får den hävdgynnade och hävdberoende floran och faunan sitt utrymme starkt begränsat. Antalet växt- och djurarter per ytenhet minskar snabbt. På sikt är överlevnaden för många arter starkt hotad, och några står redan på gränsen till utrotning. Av det totala antalet utrotningshotade arter i Sverige är den övervägande delen, 75%, knuten till odlingslandskapet. En fortsatt förändring av detta landskap kommer också att få som följd att dessa arter slås ut. Igenväxningen av landskapet är också ett hot mot fågellivet. Många flyttfåglar har viktiga rastlokaler i odlingslandskapet, inte minst i kustlandets uppgrundade havsvikar.

På många håll i i landet, inte minst där förutsättningarna är sämst, kommer stora områden att läggas ned. Samtidigt är det öppna odlingslandskapet en viktig del i vårt natur- och kulturarv. Där spår fortfarande finns kvar av äldre bruksformer finns också förutsättningarna för höga naturvärden. I Norrbotten har jordbruket i kustlandet en tusenårig kontinuitet. När detta landskap förändras och förmörkas, bryts en tradition som i högsta grad bidragit till vår landskapsidentitet och hemortskänsla.

Följderna för just Norrbotten kan också bli större än på många andra håll. Om marknadsanpassningen drivs fullt ut, kan detta göra att ett jordbruk i marginalområden inte längre blir ekonomiskt möjligt. Förändringen har redan varit kraftig. År 1956 fanns

i länet ca 89 000 ha brukad jordbruksmark. 1989 hade siffran sjunkit till ca 44 000 ha. En halvering på trettio år. Antalet jordbrukare har under samma period minskat dramatiskt. Samtidigt skall vi komma ihåg att odlingsmarken i början av seklet uppgick till ungefär den nivå den har idag.

Minskningen har dessutom ofta skett i lägen där topografin och markstrukturen inte medger ett bruk av större, tyngre jordbruksmaskiner. Mekaniseringen ställer krav på det landskap som nyttjas, och bidrar till att forma landskapet. Gamla odlingsrösen plockas bort. Öppna diken ersätts av täckdiken. Mindre åkerholmar grävs undan och plöjs ut.

I Norrbotten har förändringen inte varit lika genomgripande som på andra håll i landet. Mycket beror detta på att naturen i sig formar landskapsanvändningen på ett annat sätt än t ex i slättbygden. Trots denna annorlunda skala, finns ett starkt hot. Varje år rivs många lador, många hundratals meter diken läggs igen, många värdefulla våtmarker dikas ut, slåttermarker och hagmarker växer igen.

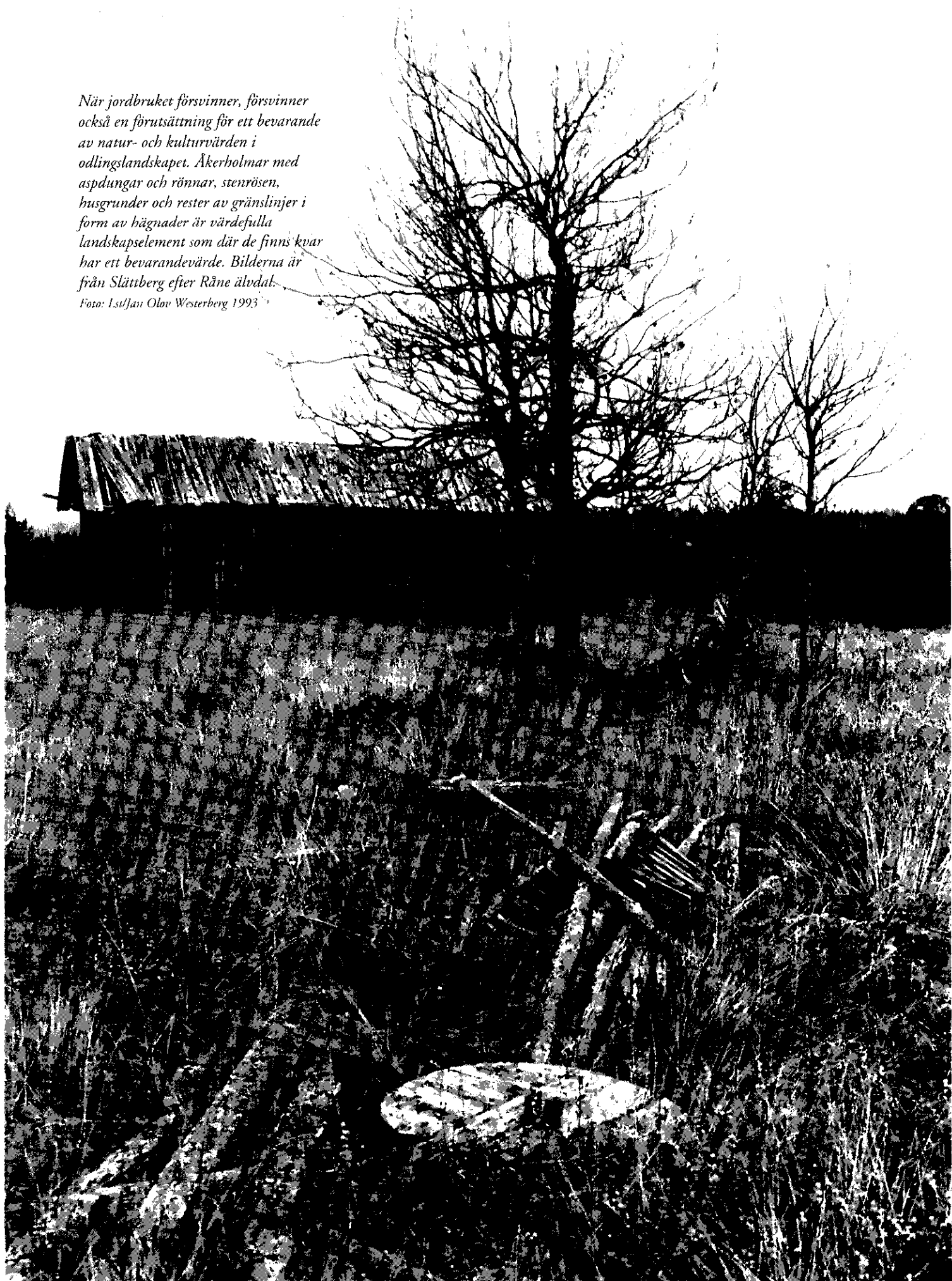
Dessa förändringar innebär att jordbruket blir effektivare och lönsammare, men kan samtidigt betyda att stora natur- och kulturvärden förspills. Hur mäts värdet på det som försvunnit?

För att råda bot för de negativa konsekvenserna av förändringen i jordbrukspolitik har riksdagen fastställt ett miljömål (SFS 1989/90:146). Utgångspunkten för detta är att ett rikt och varierat odlingslandskap skall finnas i hela landet. De delar av odlingslandskapet som innehåller höga natur- och kulturvärden skall bevaras så intakta som möjligt. Detta skall göras genom en rad olika åtgärder. Grunden är att alla som brukar mark, skall ta hänsyn till de värden som finns i området. Detta uttrycks bland annat i Skötselagens hänsynssparagrafer. Ett annat instrument för bevarandet av landskapets värden är den särskilda ersättning för landskapsvård som kan ges till brukare som i sitt bruk får extra kostnader för hänsyn till särskilda värden. Denna ersättning kan utgå till områden med höga natur- och kulturvärden.

Bevarandeprogrammet utpekar en rad olika odlingslandskap inom Norrbotten med höga natur- och kulturvärden. ■

*När jordbruket försvinner, försvinner
också en förutsättning för ett bevarande
av natur- och kulturvärden i
odlingslandskapet. Åkerholmar med
aspdungar och rönnar, stenrösen,
husgrunder och rester av gränslinjer i
form av hägnader är värdefulla
landskapselement som där de finns kvar
har ett bevarandevärde. Bilderna är
från Slättberg efter Råne älvdal.*

Foto: Lst/Jan Olov Westerberg 1993

1.2 Programbeskrivning

DETTA BEVARANDEPROGRAM ÄR det första mer heltäckande försöket att skildra de natur- och kulturvärden som finns i det norrbottniska odlingslandskapet. Det tillgängliga underlagsmaterial, i form av inventeringar och dokumentationer, som funnits har varit bristfälligt. Detta har gjort fältinventeringar nödvändiga, trots den knappa tid som stått till förfogande. Detta har samtidigt inneburit en stor styrka i materialet, i och med att stora delar av länets odlingslandskap har besiktigats och bedömts av samma personer under en begränsad tidsperiod och med en gemensam metod.

1.2.1 *Varför bevarandeprogram*

Odlingslandskapet som vi kan se det idag är resultatet av många generationers bruk. Målsättningen med bevarandeprogrammet är inte att generellt stoppa utvecklingen på en viss nivå. Meningen är att programmet genom information om de värden som ligger i landskapet, och genom de ekonomiska styrmedel som fördelas i enlighet med de intentioner som läggs fast i bevarandeprogrammet med åtgärdsplan, skall styra förändringen inom ramen för de förutsättningar som ges av natur- och kulturmiljön.

Målet är att de bevarandevärda odlingslandskap som utpekats skall bevaras så långt som möjligt.

Bevarandeprogrammet syftar alltså i första hand till att presentera de delar i Norrbottens jordbrukslandskap som bedömts ha höga natur- och kulturvärden. I miljömålet betonas vikten av att jordbruk även i framtiden skall bedrivas i samtliga kulturlandskapsregioner, där olika tiders och regioners odlingssystem och brukningssätt skall kunna överleva.

Med utgångspunkt i den kunskap som presenteras i bevarandeprogrammet, avser länsstyrelsen att framställa informationsmaterial som visar på vilka värden som finns i landskapet. Dessa material skall användas för att på olika sätt påverka aktiva brukare till en vilja att bedriva jordbruk på ett sätt som skapar

förutsättningar för ett bevarande av de natur- och kulturmiljövärden som prioriterats.

Bevarandeprogrammet skall också användas som ett underlag för samhällsplanering och för att styra omställningsinsatser bort från bevarandevärda odlingslandskap. Bevarandeprogrammet används vidare som en grund för fördelning av ersättning för landskapsvård och för fördelning av andra typer av statlig ersättning för bevarande av odlingslandskap.

Bevarandeprogrammet och det till detta kopplade åtgärdsplanen, skall kompletteras med ett program för uppföljning och utvärdering av de insatser som görs. I framtiden måste en viktig uppgift vara att studera måluppfyllnaden av de resurser som sätts in.

Nedan under kapitel 5 beskrivs de områden för vilka bevarandeprogrammet skall utgöra underlagsmaterial närmare samt vilka ekonomiska resurser som står till förfogande.

1.2.2 *Programmets status*

Bevarandeprogrammet skall i sin helhet revideras efter tio-femton år. Med jämna mellanrum, tre till fem år, skall statusen av programmets värden och de resultat som uppnåtts av de styrmedel som använts utvärderas.

Bevarandeprogrammets områden, tillsammans med objekten i Ängs- och hagmarksinventeringen, utgör objekt utvalda på de höga natur- och kulturvärdena. Programmet innehåller många olika typer av objekt, där formerna för säkerställande med naturnödvändighet måste variera. I vissa områden är det aktuellt med NOLA-ersättning, i andra utgår Landskapsvårdsersättning. Det är inte sannolikt att samtliga områden har förutsättningar för ett fortsatt bärkraftigt jordbruk. I åtgärdsplanen prioriteras insatserna.

En förutsättning för att bevarandeprogrammets mål uppfylls, är att de områden som presenteras finns tillgängliga för planering och beslutsfattande. För att

skapa möjligheter till detta skall materialet lagras digitalt i form av direkt GIS-anpassade data.

1.2.3 *Arbetsbeskrivning och metod*

Bevarandeprogrammet grundar sig dels på olika typer av skriftliga källor, samråd med personer med kunskap om området samt fältarbete. Det skriftliga materialet har främst använts vid de resonerande kapitlen. I en litteraturförteckning redovisas särskilt värdefull litteratur.

Genom att heltäckande inventeringar inom det odlade landskapet till stora delar saknas inom länet, gjordes bedömningen att fältarbete var nödvändigt. Behovet av en fältarbetsomgång förstärks ytterligare av att några kommunala kulturmiljövårdsprogram eller kommuntäckande landskapsinventeringar inte funnits. Att sammanställa detta bevarandeprogram med utgångspunkt i befintligt material hade inte varit möjligt. Om endast befintligt källmaterial används utan fältkontroller, källmaterial med en varierande status vad gäller inventeringsmetodik, tidpunkt för utförande o dyl, finns en stor risk för att de värdefulla drag som söks och beskrivs inte finns kvar.

Arbetet inleddes med att kommunerna i länet våren 1991 tillfrågades om vilka områden inom respektive kommun som bedömdes ha sådana värden att de skulle kunna prioriteras.

Fältarbetet har bedrivits på ett sådant sätt att representanter för natur- och kulturmiljövården, tillsammans med företrädare för lantbruksfunktionen, genomfört gemensamma inventeringsresor inom Norrbotten. Med grund i de fältkoncept som dessa resor resulterade i, tillsammans med riksintressebeskrivningar, beskrivningar utarbetade i samband med arbetet med länets kulturmiljöprogram, bebyggelseinventeringar, fornminnesinventeringens resultat,

muntliga uppgifter, jordbruksstatistik samt ängs- och hagmarksinventeringens rapporter, har områdesbeskrivningarna utarbetats.

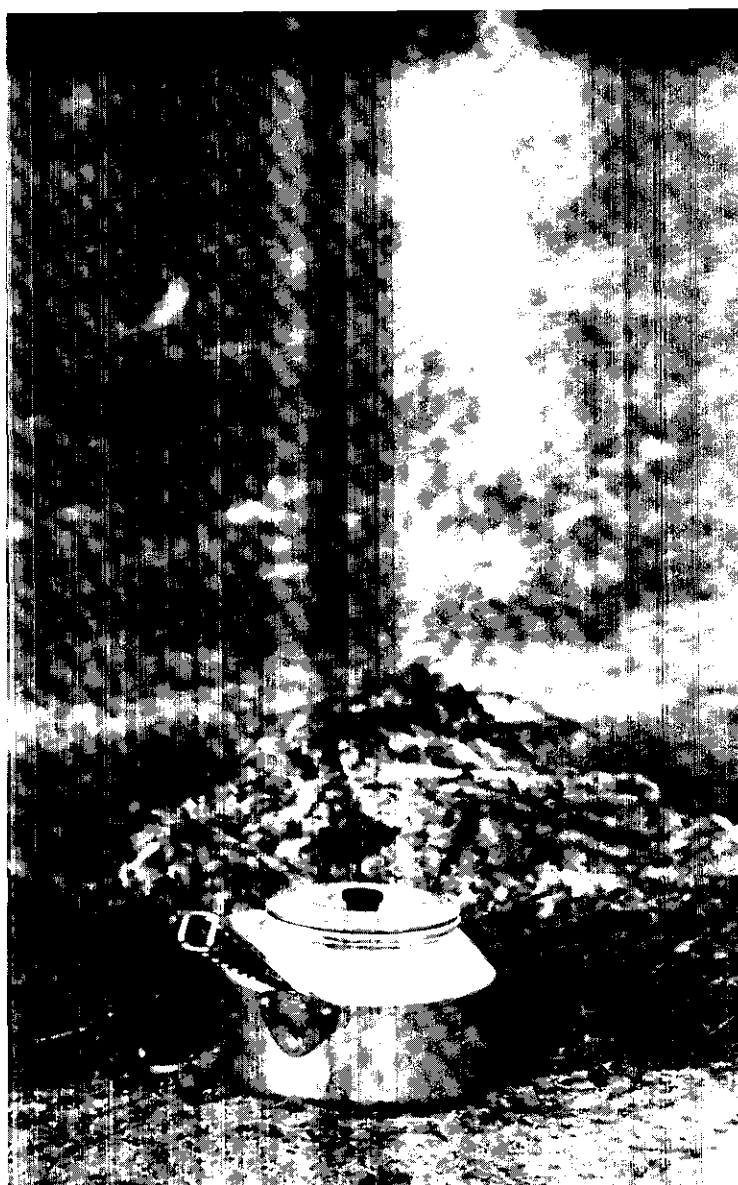
Parallellt med programarbetets inledningsskede färdigställdes den länsomfattande rapporten över ängs- och hagmarksinventeringen (ÄoH), vilken utgör ett viktigt källmaterial för bevarandeprogrammet. Av ÄoH-rapportens utpekade områden utgör samtliga värdefulla objekt för detta bevarandeprogram. Av utrymmesskäl har det inte varit möjligt att presentera samtliga objekt från ÄoH lika utförligt inom ramen för denna rapport, utan dessa områden kan ses i en separat rapport (länsstyrelsen i Bd län 1991:7, *Naturliga slätter- och betesmarker i Norrbottens län*).

Den sammanlagda fältarbetstiden uppgår till ca 4 arbetsmånader. Det huvudsakliga fältarbetet har utförts av Anna von Sydow (naturvård) och Jan Olov Westerberg (kulturmiljövård), med visst deltagande av Curt Idefjell (lantbruk), Inga-Lis Brånin (lantbruk), Ann-Christine Burman (kulturmiljövård),

Vägen är lång och försvinner i fjärran. En del i landskapsinventerarens vardag.

Foto: Lst/Jan Olov Westerberg 1991

Lilianne Viklund (kulturmiljövård), Sture Westerberg (naturvård) och Bengt Landström (naturvård). Sammanlagt har fältarbetet omfattat samtliga 14 kommuner och medfört ca 2 500 körmil.

Beskrivningstexter samt inledande kapitel har i allt väsentligt skrivits av Anna von Sydow och Jan Olov Westerberg. Kapitel 2.3 och 2.4, Jordbruket idag och Jordbruket imorgon, har skrivits av Christina Huhtasaari. Kapitel 3.4, Odlingslandskapets flora och fauna har skrivits av Sture Westerberg.

Arbetet har letts av en ledningsgrupp i vilken Hans Furmark (länsexpert naturvård), Christina Huhtasaari (tf länsexpert lantbruk) samt Jan Olov Westerberg (länsantikvarie) varit beslutande. Föredragande i ledningsgruppen har Anna von Sydow (byrådirektör naturvård) varit. I ledningsgruppen har vida-

re ingått Curt Idefjell (agronom, lantbruksfunktionär).

I viss utsträckning har studier av äldre kartmaterial, främst då skifteskartor och äldre ekonomiska kartor använts vid arbetet. Den tillgängliga tiden har tyvärr inte medgett ett systematiskt användande av kartstudier inför arbetet, någonting som hade varit önskvärt men som prioriterats ned till förmån för fältarbetet.

Den inventeringsmetod som använts kan beskrivas som översiktligt landskapsanalyserande. Tonvikten har lagts vid att konstatera bevarade kulturelement inom de olika landskapstyperna. De bevarade kulturmiljöerna, med lador, diken, brynkanter, odlingsrösen, impedimentholmar, hägnader, våtmarker osv, har setts som en förutsättning för höga naturvärden. Stickprov har tagits för att kontrollera bärkraften i arbetshypotesen, vilken visat sig stämma väl.

I arbetet har konsekvent förts fram områden med gemensamma höga natur- och kulturvärden. Denna uppläggning har motiverats i övertygelsen att de två inte går att skilja ut, utan är varandras förutsättning. I vissa fall har det dock varit nödvändigt att ta hänsyn till särskilt stora värden för fr a fågellivet.

Målet har varit att beskriva landskapet som det ser ut idag. Tiden har inte medgett någon större analys av varför landskapet ser ut som det gör. Denna analys är dock viktig för det fortsatta arbetet och för kommande prioriteringar.

1.2.4 *Brister i materialet*

Att under en begränsad tid parallellt med löpande arbetsuppgifter färdigställa ett program för bevarande av höga natur- och kulturvärden inom Norrbottens odlingslandskap har varit en utmanande uppgift.

Fältarbetets karaktär av process och pionjärinsats, med andra personer som inledde arbetet än de som avslutade detsamma, har kommit att innebära att primärmaterialet, fältanteckningarna, fått en varierande kvalitet.

Naturligtvis finns områden som missats. Dessa kan framförallt ligga inom de mer marginella odlingsbygder, inom nybyggesområden. Här är det dock sannolikt att antalet brukare och förutsättningarna för

aktivt bruk är sämre, samtidigt som natur- och kulturmiljövärdena ofta är höga genom att ålderdomliga brukningsformer och en speciell fauna och flora bevarats tydligare än i de mer primära jordbruksområdena. Detta gör att kraven vid den fortlöpande avtals-teckningen gentemot brukarna blir viktiga.

Behoven av ytterligare fördjupade inventeringar inom de särskilt viktiga områdena är stora. Dessa fördjupningar skall ge underlag för de åtgärder som vidtas. Här behövs en avsevärt mer specificerad kunskap, vilken kan uttryckas tydligt i form av krav på insatser. Exempel på fördjupningar kan vara dokumentationer av kulturlandskapselement, hävdstatus, artinnehåll och historisk utveckling i områden av högsta värden.

1.2.5 Avgränsningar

Strävan vid avgränsningen på karta har varit att få helhetsområden med natur- och kulturmiljövärden. Detta har naturligtvis inte alltid varit möjligt. Områdena redovisas i olika kartskala beroende av tillgängligt material. Trots att avgränsningen kan förefalla exakt, är det inte möjligt att med utgångspunkt i de översiktliga inventeringar som företagits, skapa ett underlag för en bedömning av detaljfrågor om t ex en fastighet ligger inom eller utom ett bevarandeområde. Vid sådana problem är fältbesiktningar nödvändiga för att klargöra om de värden som finns inom bevarandeområdet också finns inom den angränsande fastigheten. På samma sätt kan det inom ett bevarandeområde finnas delar som saknar speciella natur- eller kulturmiljövärden, vilket innebär att en exploatering skulle kunna medges.

1.2.6 Kriterier vid bedömningen av bevarandevärdet

Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet ställde i sina allmänna råd för arbetet med bevarandeprogrammen (SNV 91:3) upp en rad kriterier för bedömningen av odlingslandskapets värden, där de biologiska-landskapsmässiga var utslagsgivandet för

naturvärdena, och de kulturhistoriska för kulturmiljövärden. Till dessa grundkriterier fanns stödfaktorer som hade en betydelse, men som inte fick vara utslagsgivande. Till dessa stödkriterier hör bl a möjligheterna till rörligt friluftsliv, turism samt en allmänt tilltalande landskapsbild.

Vid utformandet av detta bevarandeprogram har vi ej konsekvent brukat verkens kriterier. Orsakerna till detta är framförallt ett tidigt konstaterande att de ej varit fullt ut regionalt tillämpbara. Synen på odlingslandskapet som en helhet där natur- och kulturvärden tillsammans skapar helhetens värden, har redan från första början tillämpats. Vi har utgått från ett grundantagande, nämligen att det varierade, mångformiga kulturlandskapet också har höga naturvärden. Dessa värden vidmakthålls genom att diken, lador, brynkanter, åkerholmar, odlingsrösen o dyl bevarats.

Den inventeringsmetod som valdes, utgick mer från att som primära kriterier för klassifikation ställa upp faktorer som skapar förutsättningar för att detaljerna i landskapet skall ha bevarats. Tiden medgav inte att varje enskilt objekt detaljstuderades. Trots detta har grunden i bedömningsmodellen varit en rad kriterier som mer eller mindre tydligt utnyttjats.

Till de primära kriterierna vid bedömningen av natur- och kulturvärden i odlingslandskapet kan vi räkna följande: mångformighet, helhet, representativitet, kontinuitet samt hävdtillstånd. Till de sekundära kriterierna hör: säregen/märklig beskaffenhet, artrikedom, raritet och storlek/täthet. Till samtliga ovan nämnda kriterier finns stödfaktorerna tillgänglighet, tätortsnära och landskapsbild.

Tanken bakom vårt arbetssätt har varit att leta efter de områden i vilka de kulturella förutsättningar-na föreligger för höga naturvärden, samt att genom nedslag i dessa miljöer kontrollera om grundantagandet håller, d v s att dessa landskap också besitter höga naturvärden. Vi har alltså letat områden med den mångformighet, kontinuitet, hävdtillstånd m m som gett förutsättningar för en mångfald av fauna och flora knuten till odlingslandskapet.

Primära kriterier -

de som skapar förutsättningar för att detaljerna skall ha bevarats

Mångformighet

Området är mångformigt med olika typer av naturliga slätter- och betesmarker eller innehåller ett stort antal restbiotoper och kulturlandskapselement som åkerholmar, mångformiga brynkanter, stenmurar, diken, gränser, gamla barr- och lövträd och våtmarker.

Helheten

Områdets helhet är bevarad. Miljön utgör en komplett jordbruksmiljö med välbevarad rumslig struktur utan större eller mer omfattande sentida exploateringar (täckter, skogsplanteringar, vägomläggningar eller bebyggelse) och karaktäriseras av en kontinuitet i användningen av åker och slätter/bete på naturliga fodermarker och innehåller representativa kulturhistoriska kvaliteer som varit vanliga i regionen.

Representativt

Området är en god representant för kvarlevande biologiska kvaliteer som varit vanliga och kännetecknande för den naturgeografiska regionen. Området är en god representant för kvarvarande kännetecken för det kulturområde i vilket det ingår. Området har en för regionen välbevarad bebyggelse och bebyggelsestruktur.

Kontinuitet

Området har ett agrarhistoriskt värde genom en kontinuitet i användningen som jordbruksmark dels genom en hävdkontinuitet, dels genom lämningar och strukturer från skilda tider som t ex bebyggelse, äldre övergivna bebyggelselägen, fornlämningar, hägnadssystem, fägor, dikessystem m m.

Hävd tillstånd

Områdets karaktär som välhävdad, svagt hävdad eller ohävdad spelar in vid bedömningen.

Sekundära kriterier -

stöder de primära

Säregen/märklig

Området har en sammansättning som gör det säreget eller märkligt och avvikande från de för regionen typiska dragen.

Artrikedom

Området hyser ett för regionen artrikt, hävdformat växt- och djurliv.

Raritet

Området innehåller hotade och sällsynta naturtyper, biotoper och arter eller kulturlandskapselement som bebyggelse, hägnadssystem, åkerformer el dyl.

Storlek/täthet

Området innehåller stora arealer hävdade naturliga slätter- och betesmarker.

Stödkriterier

Tillgänglighet

Området är lättillgängligt för en bredare allmänhet.

Tätortsnära

Området ligger närmare större orter (kommuncentra).

Landskapsbild

Området är vackert.

De områden som med grund i en bedömning av ovanstående kriterier valts ut som bevarandevärda har klassificerats i två grupper. Områden med höga natur- och kulturvärden, klass II och områden med högsta natur- och kulturvärden, klass I.

Klass II omfattar områden med höga naturmiljövärden och/eller höga kulturmiljövärden. Inom klass II kan alltså naturmiljövärdet eller kulturmiljövärdet vara styrande för urvalet av området.

Klass I omfattar områden med högsta naturmiljövärden och högsta kulturmiljövärden. Inom klass I sammanfaller alltså de högsta natur- och kulturmiljövärdena i ett och samma område. Det ger att områden vilka klassats till klass I har ett mycket högt värde för odlingslandskapets bevarande.

Det enda större undantaget från denna princip är de naturliga fodermarker som i Ängs- och Hagmarksinventeringen inventerats fram. Dessa slätter- och betesmarker har övergripande klassats till klass I i detta bevarandeprogram med avseende på i första hand naturmiljövärdet. ■

NORRBOTTENS JORDBRUK

2.1 Naturförutsättningarna

Allt jordbruk är beroende av de givna naturförutsättningarna, av berggrund, jordarter och klimat vilka tillsammans ger topografi och vegetation. Inom Norrbottens län kan tre huvudregioner, tre trappsteg i landskapet, urskiljas: kustlandet, skogslandet och fjällregionen. Dessa naturregioner går i sin tur att dela upp i underregioner med betydande skillnader mellan varandra.

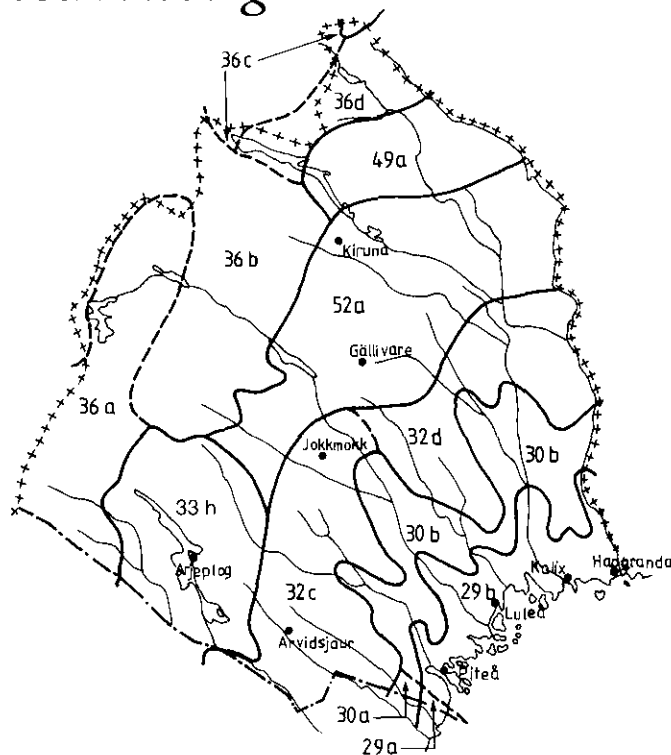
En naturförutsättning som inte får glömmas är de ljusa somrarna som har en stor betydelse genom att de trots den korta vegetationsperioden ger i stort sett samma mängd ljusinstrålning som längre söderut.

Inom Norrbottens län finns sju (med undergrupper tolv) naturgeografiska regioner. Regionindelningen har utgått från större vegetationszoner och de återspeglar flera naturförhållanden inom ett område beroende av sin omvärld.

De sju huvudregionerna i Norrbotten är:

Nr 29b, "Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken". Regionen omfattar norra delen där inlandets barrskogar avlöses av uppodlad kulturbygd. Kusten är flikig, delvis med skärgård i lösmaterial. Landskapet karaktäriseras av slätter samt vågig terräng med låga kullar.

Nr 30a, 30b, "Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden". Moss- och risrika barrskogar med vågig bergkullterräng med mindre avsnitt av bergkullslätt. Regionen är morändominerad med en stor sjörikedom och relativt stor allmän

kuperingsgrad vilket ger skillnader i lokalklimat inom området.

Nr 32c, 32d, "Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter". Skogarna utgörs av barrblandskogar och tallskogar på både grovt moränmaterial och sorterat material. De mer finjordrika områdena har inslag av grönsten och översilande vatten. Regionen är rik på myrmarker och till största delen belägen ovan högsta kustlinjen och har i gynnsamma lägen spridda bosättningar.

Nr 33h, "Förfjällsregionen med huvudsakligen nordlig boreal vegetation". Här berörs endast underregionen h, "Inre Lappland". Området består av ett område som är svagare kontinentalt med övervägande barrskog, mestadels kuperad terräng. Finsedimentområdena är små och bosättningen liten.

Nr 36a, 36b, 36c, 32d, "Nordlands, Troms och Lapplands högfjällsregion". De västra fjällens högfjällsterräng med kraftig relief med också lägre avrundade fjäll och böljande fjällslätter. I vissa delar av regionen finns en kambrosilurberggrund som ger en rik flora.

Nr 49a, "Finnmarks och fjäll-Lapplands kontinentala skogs- och fjällviddregion". Övervägande lavrika subalpina-subarktiska fjällbjörkskogar med inslag av tall i vissa dalar. Underregionen som här är medtagen innebär ett plåtåmråde av tundratyp, med torra ofta lavrika björkskogar och stora myrar.

Nr 52a, "Norra barrskogs-Lappland". Tämmligen kontinentalt område med barr- eller björkskogar. Stora myrmarker är vanliga och terrängen utgörs huvudsakligen av bergkullslätt med mindre förfjälls- och fjällområden.

Kustlandet

Kustlandskapet karaktäriseras av slätter och dalar med finsediment. Området har i sin helhet legat under den så kallade högsta kustlinjen, den nivå till vilken vatten stod som högst efter inlandsisens avsmältning, och består i stor utsträckning av finkorniga sorterade jordarter av olika typer. Dessa marker är ur odlingsynpunkt mycket värdefulla. Landhöjningen pågår fortfarande med ca 90 centimeter på hundra år och ger ständigt nya marker att bruka.

I kustlandet har den viktigaste lokaliseringsfaktorn för jordbruket varit de bördiga sedimentmarkerna i älvdalar, efter vattendrag och vid kusten.

Sommartemperaturen är hög, dock med relativt liten nederbörd. En viktig begränsning är vegetationsperiodens längd som i kustlandet är ca 130-160 dagar per år.

Delregioner i kustlandet är älvdalarnas olika områden. Det sydligaste området är Piteälvens dalgång och kustområde, sedan Lule älvs dalgång med kustområde, Råne älvs dalgång och kustområde, Kalix älvs dalgång och kustområden och längs i norr Torne älvs dalgång och kustområden.

Kustlandet innefattar den Agrara kulturlandskapsregionen nr 17, "Norra Norrlands kust- och mellanbygder".

Skogslandet

Skogslandet innefattar mellanregionen mellan kustlandet och fjällregionen. Landskapet präglas av en bergigare och mer kuperad terräng, sk vågig bergkullsterräng och bergkullslätter. Jordarterna domineras starkt av mer eller mindre grova moräner, men även sorterat material och sediment finns. Områdets vegetation formas av stora barrskogsområden och av omfattande myrmarker. Berggrunden har här en större betydelse för odlingen, då näringsinnehållet i lösa jordlager och översilning utgör en viktig faktor. Klimatet är här mer kontinentalt med måttlig nederbörd. Vegetationsperiodens längd omfattar 120-140 dagar. De ur odlingssynpunkt mest gynnsamma områdena koncentrerar sig till stränder av älvar, vattendrag och sjöar samt fuktigare områden. Delregioner i skogslandet är en sydlig och en nordlig del, där den sydliga utmärker sig genom att vara mer topografiskt omväxlande med mer storbruten terräng. Den nordliga har en mer låglänt och flack terräng med en hög andel myrmark.

Skogslandet innefattar den Agrara kulturlandskapsregionen nr 18, "Norra Norrlands skogsbygder".

Fjällregionen

Fjällregionen skiljer sig från övriga områden genom en för odling ofta mer gynnsam berggrund än i övriga länet. Urberget, vilket i huvudsak består av gnejser och graniter, överlagras här av fjällkedjans bergarter vilka i allmänhet är mer mineral- och näringsrika. Terrängformerna går från utpräglade högfjällsområden till kontinentala skogs- och fjällviddregioner. Klimatet är oceaniskt i de västra delarna, med hög nederbörd. Längre österut blir klimatet mer kontinentalt präglad med lägre nederbörd och större temperaturskillnader mellan sommar och vinter. Vegetationsperiodens längd omfattar mellan 100 och 120 dagar.

De områden som här lämpar sig för odling är där lokalklimatet är gynnsamt och där berggrund och jordmån gjort förutsättningarna goda.

Delregioner inom Fjällregionen är dels utpräglade fjällpåverkade områden i väster och sydväst till mer kontinentala områden med karaktär av skog och fjällvidder i norr och nordost.

Fjällbygden innefattar den Agrara kulturlandskapsregionen nr 19, "Fjällbygden".

2.2 Jordbruket igår

FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR dagens jordbruk finns dels i de grundläggande möjligheter som naturen ger, dels i den historiska bakgrund som format dagens landskap och dagens jordbrukare. Denna historiska bakgrund består av många århundradens samlade erfarenheter hos generationer jordbrukare. För att förstå dagens jordbruk, och för att se vilka drag av äldre tiders jordbruk som är viktiga att bevara, är det nödvändigt att känna historien.

När jordbruket i Norrbotten befann sig på sin höjdpunkt, vid mitten av detta århundrade, fanns 34 mejerier i länet. År 1960 var 33% av länets befolkning sysselsatta inom jordbruk med binäringar. Detta trots att jordbruksmarken endast omfattade 2,3% av länets totala areal. Under 1900-talet ökar först arealen från 35 000 ha år 1900 till 85 000 ha år 1952, för att sedan stadigt minska. År 1989 är ytan nere i 44 000 ha, och minskningen fortsätter.

2.2.1 *Den första början*

Hur blev då norrbottningen jordbrukare? När började det hela? Frågorna är svåra att besvara, eftersom vi ännu har så försvinnande litet forskning om denna spännande period.

Det är jordbruket och dess uppkomst som i stor utsträckning bidragit till att forma vår syn på vad vi kallar kulturlandskap idag. Detta trots att skogslandet, där århundradens skogsbruk och ännu fler århundradens renbete förändrat både biotoper och gett upphov till kulturspår, också är ett kulturlandskap. Även fjällen, av många beskrivna som "Europas sista vildmarker" är ett kulturlandskap, om än relativt storstaden eller kustlandet mer glest befolkat och inte lika hårt utnyttjat.

Vad vi vet med större säkerhet är att det under första årtusendet efter Kristi födelse öppnas ett jordbrukslandskap efter Luleå och Torneå älvar. Tidpunkterna varierar något mellan älvdalarna, men ligger i

intervallet mellan år 500-1000 e Kr. Jakt- och fångstkulturerna dominerar dock. I Luleå älvdal uppkommer en permanent odlingsbygd under perioden 1000-1200. Detta resultat är dock något osäkert, eftersom de provpunkter de baseras på ligger en bit in i landet.

Det är möjligt att det är i Torne älvdal som de första odlingsspåren kommer i vårt län, och då främst österifrån och från sydöst. Pollenanalys visar på att det förekommer öppningar i skogslandet så tidigt som 1500 f Kr. Dessa kan vara tidiga experiment med skogsrojning för betesdrift. Mycket forskning återstår dock innan frågan om odlingsens uppkomst i Norrbotten kan besvaras.

Även om det är först in på 1500-talet som vi kan konstatera den fasta bebyggelsens absoluta utsträckning, finns mycket som talar för att bygderna uppkommer någon gång under andra hälften av första årtusendet. Det förhållande att det vid 1500-talets mitt finns en redan fast och välorganiserad byggestruktur med stora gårdar, talar för en högre ålder än endast ned i 1200-1300-talen, som vissa forskare hävdar.

Det är en angelägen forskningsuppgift att klarlägga förhållandet vid den tidigaste jordbruksexpansionen i Norrbotten. Med stor sannolikhet har denna skett genom en kombination av inflyttande odlare, enligt vissa forskare från västfinland, och en inre utveckling.

2.2.2 *De medeltida bygderna*

Det är först i och med Gustav Vasas tid som vi får en möjlighet att lära oss mer om omfattningen av det svenska jordbruket, och först genom 1600-talets geografiska och geometriska karteringar som vi i detalj kan se hur jordbruksmarkerna fördelas. Det är under 1500-talet som vi på allvar kan säga att Norrbotten kommit in i den historiska tiden. Vi behöver inte längre förlita oss endast på arkeologernas forskning-

ar, utan kan utnyttja skriftliga dokument för att i kombination med studier i landskapet lära oss mer.

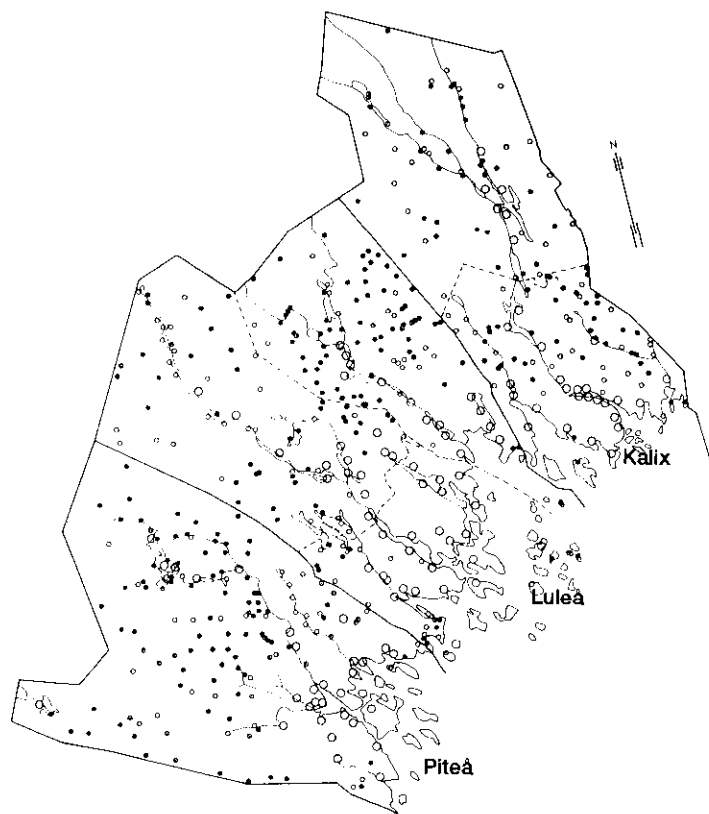
Gustav Vasa låter under sin tid som konung organisera statens administration. Syftet är naturligtvis att effektivisera skatteuppbörden och att kunna behålla greppet över det stora riket. Oavsett vad dåtidens människor tyckte om konungens iver till ordning och reda, har nutidens forskare stor nytta av de skattelängder och administrativa handlingar som bevarats fram till vår tid.

I de äldsta skattelängderna, från mitten av 1500-talet, möter oss en redan i princip färdigutvecklad bygd i kustlandet. I princip är kustlandet och de nedre älvdalarnas byar redan upptagna. På vattendelarna mellan älvarna och längs de mindre vattendragen finns nästan ingen fast bebyggelse. Totalt finns i nuvarande Norrbotten 857 hemman samlade i 106 byar.

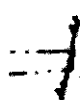
Äldre forskning har ofta menat att denna bygd var resultatet av en från staten styrd och initierad kolonisation, igångsatt från 1300-talet och framåt av en rad orsaker. Idag menar de flesta forskare att denna äldre bild är felaktig. Kulturgeografen Inez Egerblad skriver i sin avhandling: "När en bofast agrarbebyggelse etableras inom UO (undersökningsområdet) är oklart. Den kan dock ha haft en tämligen betydande omfattning redan vid sekelskiftet 1300, varför en lång tidsrymd således har förflutit mellan de äldsta och yngsta enheterna i 1500-talets bebyggelse". Även historikern Sune Åkerman diskuterar den inre utvecklingens betydelse i en uppsats om storfamiljer i övre Norrland. Åkerman menar att förekomsten av storfamiljer på gårdarna i kustlandet vid mitten av 1500-talet, är en kvarleva från de äldre kulturerna.

Utvecklingen från de äldre, kringvandrande jägarfångstfolken, har sannolikt gått stegvis över in i en bofast, jordbrukande och boskapsskötande befolkning. Det stora antalet byar med många gårdar per by (median 7 gårdar per by, med spridningsintervallet 1-26 vid 1500-talets mitt), tyder mer på en längre kontinuitet med rötter ned i sen järnålder, än på en snabbt genomförd kolonisation.

De marker som tas i anspråk är framförallt sedimentjordar längs älvräckningarna och efter kusten. Jordbruket präglas från första början av boskaps-

Kartan visar det spridningsförlopp som råder mellan åren 1550 - 1849 i Piteå, Luleå och Kalix. Ofyllda ringar visar de äldsta byarna. Efter Egerblad 1987.

Många av de gamla lantmäterikartorna är förutom att vara värdefulla dokument om bebyggelsens utveckling, riktiga små konstverk med detaljer av kulturhistoriskt värde. Teckningen visar en detalj av en skifteskarta från andra halvan av 1700-talet och föreställer en gårdsgrupp i Innanbäckens by, Kalix kommun.

skötseln, samtidigt som åkerbruket har en underordnad betydelse. Under Gustav Vasas tid är en viktig exportprodukt från Norrbotten smör. Boskapsskötseln kombineras med jakt och fiske samt i kusten med säljakt som viktiga delar i ett sammansatt resursutnyttjande. Balansen mellan de olika näringarna gör att det blir lättare att utjämna tillfälliga nedgångar i en viss näring. Kustlandets bönder utnyttjar också många fisketräsk längre in i landet.

Bebyggelsen i jordbruksbyarna var ofta lokaliserad på väl-dränerade, högre partier med sämre jordbruksmark. Gårdarna lades i direkt anslutning till de bättre sedimentjordarna på vilka de mindre åkrarna och de mer omfattande ängsmarkerna utgjorde byns inägomark. Korn var tidigt det dominerande sädeslaget.

Genom boskapsskötseln dominans krävdes stora fodermängder. Dessa togs dels på inägomarkens ängar, dels på längre bort belägna utängar. Genom utnyttjandet av utängarna lades grunden för dagens ladlandskap. Ladorna användes för förvaring av hö tills vinterns snö gjorde transporter lättare. Exakt när man börjar använda lador i större omfattning är oklart. Vissa forskare menar att detta sker först under 1700-talet. Resenärer från första halvan av 1700-talet skriver att höet torkas på marken och på hässjor, men de nämner inget om lador. Däremot finns vid slutet av 1700-talet flera omnämnanden av lador.

Kanske är det så att dagens norrbottniska ladlandskap är ett resultat av 1700-talets befolkningsökningar? Under perioden från 1500-talets mitt sker endast en mycket långsam bebyggelsestillväxt. De slättermarker som fanns på inägorna och på de nära utägorna räckte för byns behov. Först när antalet gårdar inom byarna ökar kraftigt, kommer ett ökat tryck på slättermarken vilket gör en utvidgning av slätterarean nödvändig. De nya slättermarker som tas upp ligger i sådana lägen att det är för ansträngande att sommartid transportera in höet till gårdarna. Ett behov av utrymmen för mer tillfällig förvaring av höet i avvaktan på vinterföret uppstår och lador börjar byggas.

Djuren fick beta både på inägomarken och på den längre bort belägna utmarken och i kustbyarna på holmar i skärgården. Utmarkerna blev i takt med att bebyggelsen expanderade mer och mer viktiga. På vissa platser där betet var särskilt gott kunde sommar-

ladugårdar byggas. Vid dessa kunde kreaturen mjölkas och vaktas.

För den som vill studera byautvecklingen och jordbrukets utveckling i Norrbotten, finns ett förnämligt källmaterial i de olika kartserier som bevarats. Från början av 1600-talet inleds en kartering av riket som i princip pågår fortfarande. För huvuddelen av de medeltida byarna i länet, med undantag av Tornedalen vars kartor tyvärr försvunnit till Ryssland vid 1800-talets mitt, finns speciella byakartor, geometriska jordeböcker, bevarade från perioden 1647-1649. Dessa kartor utvisar bebyggelsens lägen och fördelningen inom inägomarken mellan åker, äng och skogsmark.

En jämförelse mellan kartor från olika århundraden kan ge en utomordentligt god bild över hur utvecklingen sett ut inom en viss by.

Under perioden från mitten av 1500-talet fram till mitten av 1700-talet sker endast en mycket långsam befolkningsökning och antalet nyupptagna gårdar är litet. De få som tillkommer förläggs längs mindre vattendrag och inte långt från de gamla byarna. Att utvecklingen är så långsam beror av en rad samverkande faktorer, där de långa perioderna av krig med kraftiga utskrivningar och periodvis högt skattetryck samt ofta återkommande missväxter, är starkt bidragande.

Efter 1700-talets mitt sker en kraftig och ständigt ökande befolkningsstillväxt, vilket tillsammans med en ökande industrialisering lägger grunden för en utbredd nykolonisation. Befolkningsökningen innebär också att antalet gårdar stiger. Huvuddelen av dessa nyetableringar sker dock i form av en inre expansion, d v s att nya gårdar tas upp inom de gamla byarna. Detta kan ses i det faktum att där 1500-talets medelby hade 7 hemman, ökar samma by så att den år 1850 har 23 brukningsenheter (variationsvidd 2-95 hemman) och vid sekelskiftet 41 (variationsvidd 4-151 hemman).

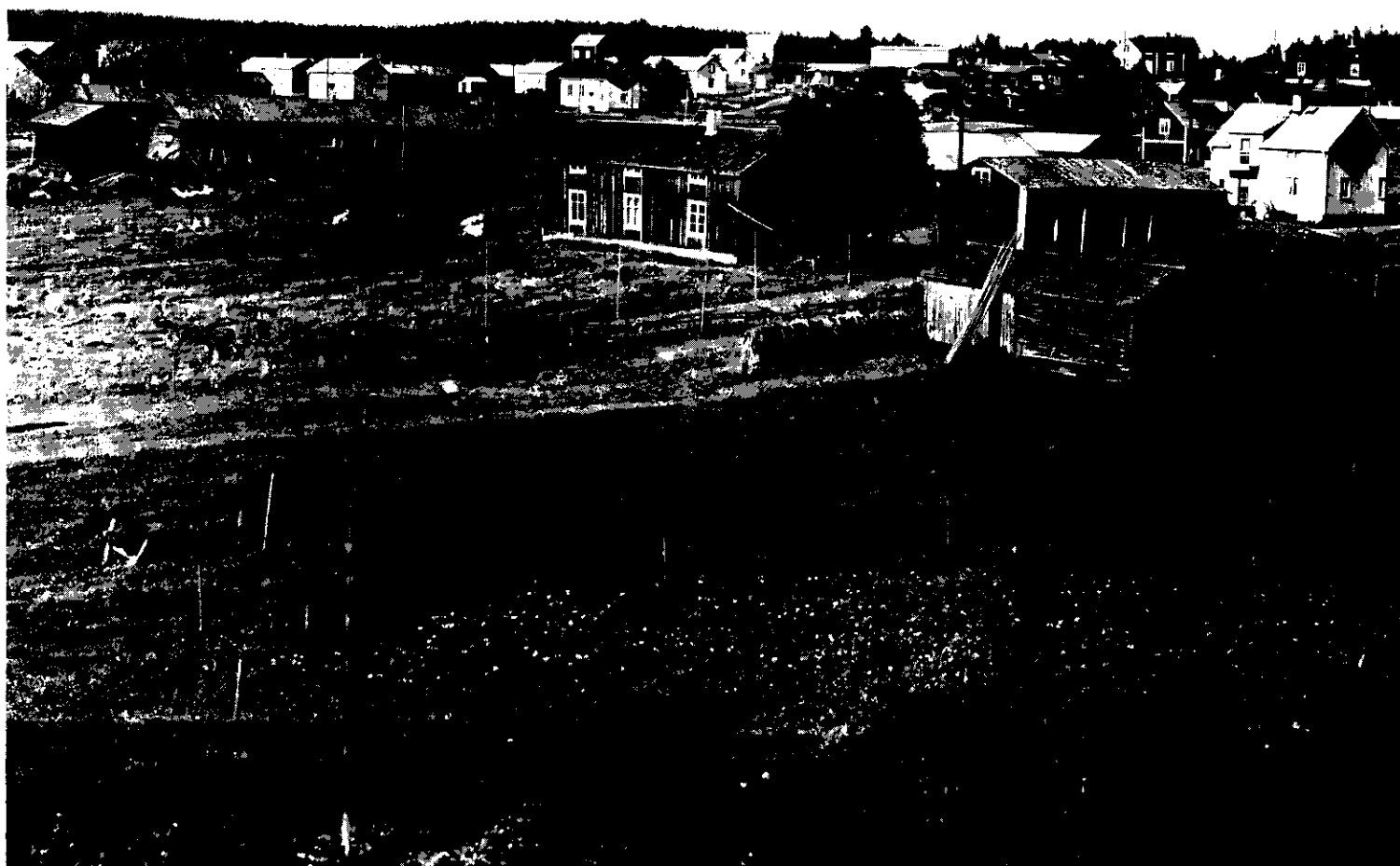
I kustlandet och längs älvdalarna medför befolkningsökningen alltså en förtätning av bebyggelsen. Hemmansklyvningarna ökar och hemmanen blir mindre och mindre med fler och fler ägor utspridda på många platser. Under 1700- och 1800-talet genomförs olika skiftesreformer för att försöka råda bot på denna utveckling. Målet med reformerna är att nå så samlade och rationellt lättbrukade enheter som

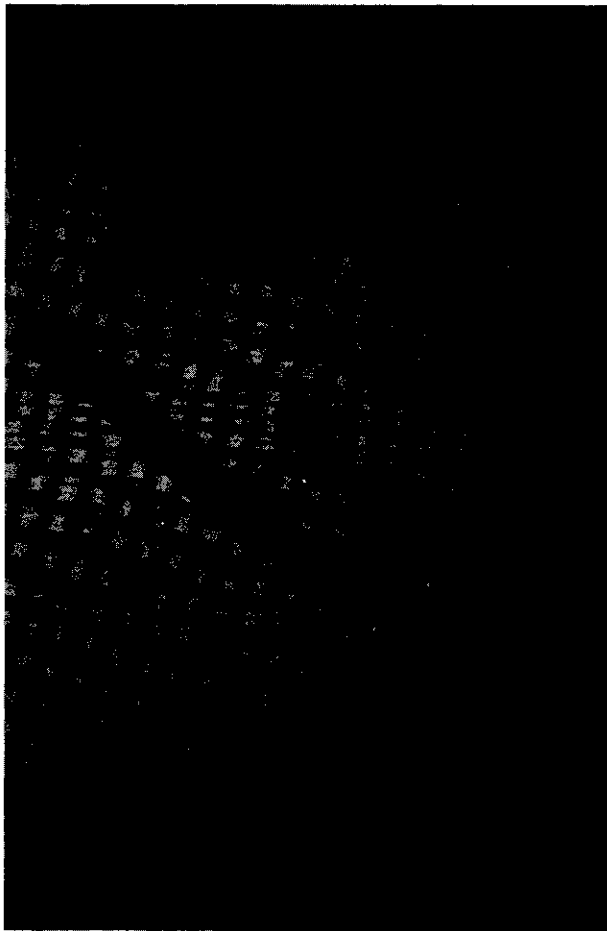

Kartan är en detalj över en skifteskarta från Börjelsbyn i Kalix. Tänk särskilt på de två gårdsgrupporna i kartans mitt. De har den för Norrland typiska kringbyggdheten. I kartans nedre del finns två tjärdalar markerade på ett imedimentparti, och alldeles intill vägen står med fina bokstäver "äng". Odlingslandskapet var en mosaik av små odlingar, slättermarker och holmar av obruten mark.

Fotografet visar samma by i slutet av 1950-talet. Bilden är tagen upp mot de två gårdarna. Ännu finns gårdar kvar i samma lägen och med samma typ av kringbyggdhet.

Foto NbM/Olof Isaksson 1958

Nybygget Granån efter Korpikån i Kalix kommun upptas i slutet av 1700-talet, och denna karta är den första som görs. Observera den fyrbyggda gården, omgiven av åkrar och ängar. Nere vid vattnet finns en kvarn.

möjligt. Storskiftet under 1700-talets andra hälft syftar till att dela in åker, äng och utägor i så få och stora enheter som möjligt. Storskiftet kom att genomföras i många byar, men dess resultat blev inte så tydligt. Laga skiftet från 1830-talet och framåt får ett mer genomgripande resultat, inte minst genom den effekt att de gamla, oftast sammanhållna, byarna, sprängs sönder genom de med skiftet sammanhängande gårdsutflyttningarna. Ännu en viktig reform som fick betydelse för bebyggelsens fördelning och utbredning är avvitrtingen, genomförd från slutet av 1700-talet. Vid denna dras gränsen mellan kronans mark och byarnas.

Laga skiftet får i Norrbotten inte samma omvälvande betydelse som i andra landsändar, genom att utflyttningarna inte genomförs lika konsekvent och för lika många hemman. Fördelningen mellan dem som fått bo kvar och de som blivit tvungna att flytta sina gårdar är i Norrbotten ca 77% kvarboende och 23% utflyttande. I andra delar av landet, t ex i Skaraborg flyttas 57% av samtliga gårdar och i Malmöhus 52%. Skiftets betydelse för bebyggelsespridningen har dock varit stor även i Norrbotten.

De stora reformerna under 1700- och 1800-talen ledde till ett ofta mer rationellt jordbruk. Under 1800-talet kom ett koppelbruk med en kombination av fleråriga gräsvallar och sädesbruk att bli allt vanligare. Tidigare hade man brukat alla åkerlappar i s k ensäde. Av sädesslagen dominerade kornet ännu, även om havreodling började förekomma. Bland rotfrukterna börjar potatisen överta rovens tidigare dominerande ställning.

Även införandet av teknologiska nyheter under slutet av 1700-talet och början av 1800-talet får konsekvenser för markutnyttjandet. Här är plogen av den största betydelsen, genom att bruket av denna medger att man utnyttjar tyngre jordar än de tidigare lättbrukade sedimentmarkerna. För den fortsatta bebyggelsepridningen under andra halvan av 1800-talet var betydelsen av plogen stor.

Under 1800-talet införs också vallodling i större och större utsträckning.

På myren Tabkovuoma i Pajala kommun har slätter länge bedrivits. Slätterladorna står uppstallade för att klara sig från vätan, och mot väggen står en höbår lutad.

Foto: Lst /Jan Olov Westerberg 1992

2.2.3 Inlandet öppnas

Under 1600-talet började kronan på allvar intressera sig för lappmarkerna. Fram till denna tid hade inlandet med de stora skogsområdena och fjällen setts som rena lappmarker, dvs renbetesland för samerna. Kustens bönder hade endast enstaka jaktmarker och fisketräsk inom området. Genom att uppmuntra att fasta skattehemman anlades hoppades Kronan kunna säkra tillgången på arbetskraft vid de nyupptäckta

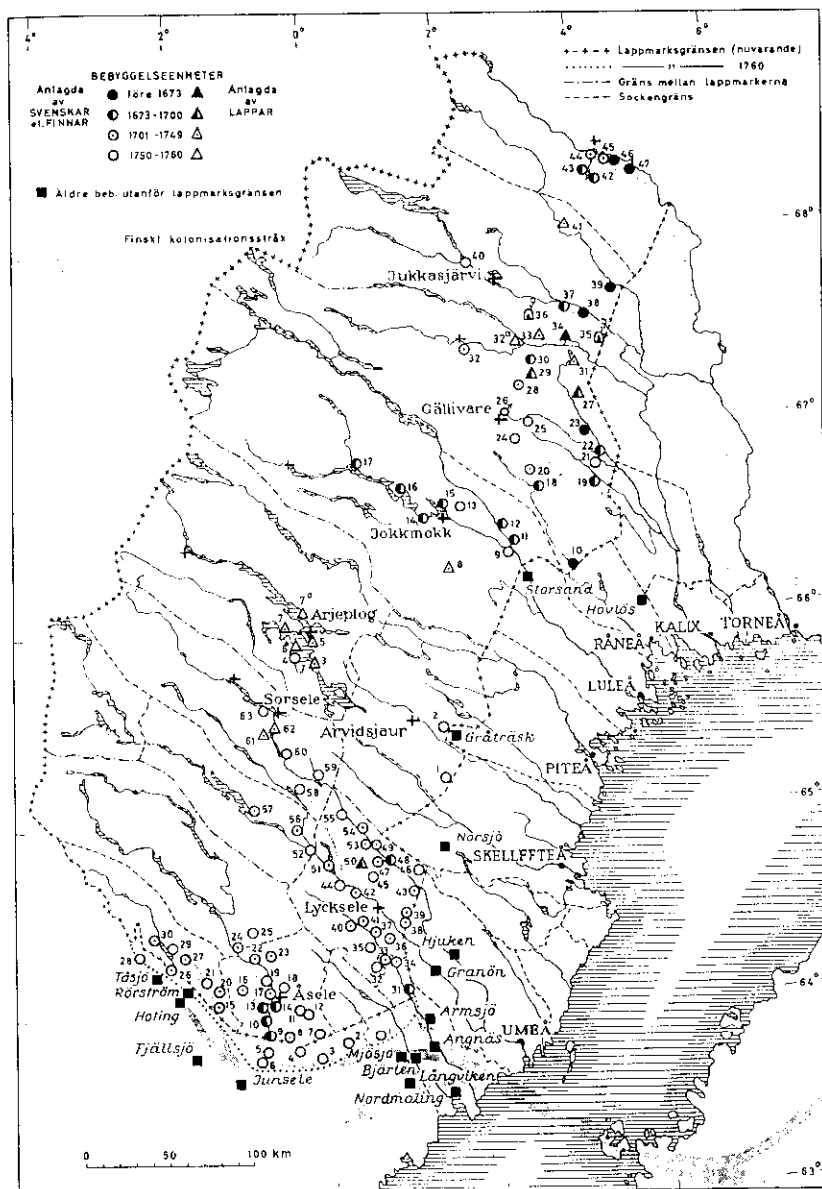
gruvorna och för transporter. Kronans intresse för kolonisation av lappmarkerna motiverades också av militära skäl liksom en önskan att missionera bland samerna. Den bebyggelse som skapades gällde till en början ett fåtal verkligt bofasta familjer. De levde på arbete åt kyrkan eller bergverken och vid sidan därav på boskapsskötsel, jakt och fiske. Det var egentligen först under senare århundraden som bruksrörelsen påverkade nybyggenas placering.

Mot slutet av 1600-talet ville kronan genom de sk lappmarksplakaten 1673 och 1695 gynna fast bosät-

ning och uppodling. Som ytterligare uppmuntran infördes från 1749 mellan 15 och 40 års skattefrihet för samtliga nybyggare. Skattefriheten inkluderade även samerna. Reformen resulterade till en början inte i någon större etablering. Knappt några svenska nybyggare kom från andra landskap. Däremot var många skogssamer och en del fjällsamer och fiskesamer intresserade. De tog upp nybyggen eller omvandlade sina visten till gårdsbruk, med kreatursskötsel och odling vid sidan av eller i stället för renskötseln. Därför kan man ofta finna nybyggen på gamla renvallar och nära renbetesland. De samiska nybyggena kunde utnyttjas för att behålla renbeteslanden fredade från intrång av andra kolonister. Många platser har också samiska ortnamn.

Nybyggenas placering visar att gamla fiskeplatser, som bl a användes av kustbönderna under medeltiden, kan ha omvandlats till nybyggen på 1700- och 1800-talen.

Först på 1800-talet tog nybyggesverksamheten egentlig fart i inlandet. Byalagen i kustlandet började hävda äganderätt på odlingsmark och obebodda skogsmarker som brukades av byarna. Vid avvittningen delades skogsmark mellan kronan och enskilda och mellan by-

*Bebyggelseenheter i inlandet efter anläggningstid.
Efter Bylund 1956*

arna sinsemellan. I samband med detta skapades allmänningskogar och sk kronoparker.

För att nybyggaren skulle kunna driva åkerodling, och det var från 1749 ett krav för skattefrihet, valde man att placera sig på en mot söder vänd lid (skogs- eller bergssluttning). Ett annat gynnsamt läge var holmar och uddar i de större sjöarna. Odlingen gällde framför allt korn och från 1800-talets mitt även potatis, men åkertegarna var oftast mycket små. Trots kravet på odling gav boskapen huvudparten av nybyggarens försörjning. Därför krävdes väldiga arealer slåttermark för vinterfodret. Under 1800-talet och en bit in på vårt sekel var det vanligt att naturlig slåttermark på myr och äng förbättrades genom tillförsel av näring genom mineralrikt vatten på dammängar och silängar. Ännu finns brukade silängar på några få platser i det inre av Norrbotten. Av binäringarna var särskilt fiske och skogsbruk med bl a tjärbränning och kolning viktiga. Bebyggelsen på nybygget var ett flerhussystem med mangårdsbyggnad och olika ekonomibyggnader. Nybyggarens etniska bakgrund kom att påverka byggnadsbeståndet och markutnyttjandet på nybygget.

En del av 1700- och 1800-talets nybyggen växte till mindre byar. Andra och mera otillgängliga sådana övergavs tidigt. De livskraftiga byarna fortsatte att växa fram till 1950-talet. Då vände utvecklingen på en rationaliseringarna inom jordbruket. Eftersom inlandet hade sämre förutsättningar kom åker- och slåttermark i större utsträckning att läggas ner här. I vissa fall har gårdar lagts öde och även hela byar avfolkats. Inlandets byar har fått en mer genomgripande förändring av nybyggenas odlings- och myrslätterlandskap än vad som hände vid kusten och i älvdalarna. På tidigare brukade slåttermarker tränger vide och björk snabbt undan den gamla ängsmarkens arter. Åkermarken förbuskas och skogen sluter allt tätare kring bebyggelsen. Allt detta innebär att de för 1800-talet så typiska nybyggarmiljöerna med öppna odlings- och myrslätterlandskap nu är i stark förändring

2.2.4 1900-talet, omvälvningarnas århundrade

Under ingen period har förändringarna inom jordbruket varit så stora och omvälvande som under 1900-

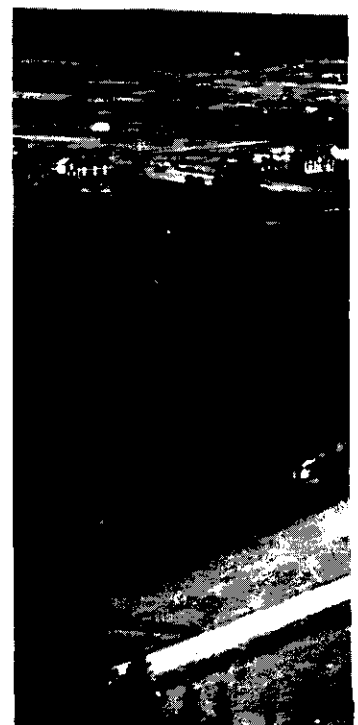
talet. I mitten av århundradet har den utnyttjade arealen varit dubbelt så stor som idag och kring sekelskiftet. Förändringarna har också omfattat markutnyttjande och metoder, vilket gör att konsekvenserna varit större än någon gång tidigare.

Förändringens århundrade kan tydligast uttryckas med några siffror. År 1930 var jordbruksbefolkningens andel i Norrbotten 47%, att ställas mot riksgenomsnittet på 34%. Industrierbetarna uppgick vid samma tid till 24%, att ställas mot rikets 31%. År 1805 var åkerarealen i länet 3 779 ha. Siffran mer än tiodubblades fram till 1914 då ca 39 000 ha låg under plogen. Utvecklingen avstannade dock inte och 1937 var ca 70 000 ha uppodlade i länet. Samma år var arealen slätteräng inte mindre än 98 000 ha och övriga ängar 30 000 ha. Sammanlagt nyttjades nästan 200 000 ha för jordbrukets behov! En mer än tjugodubbling på ett och ett halv sekel.

I slutet av 1800-talet inleddes en rad dikningsföretag. Syftet med utdikningarna av myrar och sjöar var att öka mängden foder för kreaturen. Utdikningsföretagen ökade kraftigt det tillgängliga utrymmet för slätter och uppodling. Särskilt betydelsefullt har varit möjligheterna till att med statsstöd dika.

Under seklet har också omfattande kolonisationsföretag

Månsbyn vid Kalixälven är en medeltida by. Detta kort är tagen under första halvan av 1900-talet. De gamla gårdarna är fortfarande rödfärgade och med kringbyggd karaktär. I bakgrunden kan man skymta de omfattande ladlandskapen. Under 1900-talet har lador försvunnit i hundratal och tusental runt om i Norrbotten.

kommit till stånd, framförallt för skogsbrukets behov där jordbruket varit en viktig biinkomst, men också för rena jordbruksföretag. År 1891 började det på kronoparkerna anläggas s k skogstorp. Från år 1909 tillkom de s k odlingslägenheterna och år 1925 skapas möjligheterna att anlägga kolonat. De olika formerna innebar en förändrat och förbättrad möjlighet för brukarna att påverka sin situation. De olika små-

bruken har ofta tillkommit genom att möjligheter skapats till förmånliga lån vilket gav mindre penningstarka en möjlighet att få en bostad som kompletterades med jord- och skogsbruk. Många av bosättningarna byggdes efter särskilda typritningar, s k "Per-Albin-hus", och på landsbygden idag är dessa en viktig del av historien, från en period närmare vår egen tid än den vi kan se i de stora jordbruksbyarna. ■

2.3 Jordbruket idag

ODLINGSLANDSKAPET ÄR ständigt under förändring. Mark byter ägare, skiften slås samman, grödorna växlar år för år.

Under de senaste 30-40 åren har en kraftig omstrukturering skett av det norrbottniska jordbruket. Småbruken har i princip försvunnit och större jordbruksföretag har kommit istället. Denna omstrukturering har stimulerats genom lantbruksnämnden med olika former av statliga insatser. KR-verksamheten (koncentrerad rationalisering) inleddes 1961, bytte senare namn till SR-verksamhet (särskild rationalisering) och avslutades 1978. Syftet var att skapa rationella och lönsamma jordbruksföretag där det fanns förutsättningar för detta. Detta arbete drevs enligt fyra linjer:

1. Tillräckligt stora jordbruk.
2. Skapa välarronderade jordbruk.
3. Bygga upp ekonomibyggnader.
4. Verka för rationella driftsformer.

De medel lantbruksnämnden hade till förfogande var lån och bidrag, köp och försäljning av fastigheter (jordfonden) samt rådgivning.

Dessa insatser under 60- och 70-talet var av stor betydelse för jordbruksutvecklingen i länet och kan jämföras med laga skiftet under senare delen av 1800-talet. KR- och SR-verksamheten har präglat odlingslandskapet och kulturmiljön på ett markant sätt. Silotorn som tidigare byggdes av trä är numera oftast i stål, syns vida omkring i landskapet. Huvudavlopp som förbuskats har rensats upp igen under 80-talet och skapat förutsättningar för täckdikning av åkrarna så att större och mer lättbrukade arealer har tillskapats.

2.3.1 *Kustlandet*

Merparten av SR-företagen, totalt 250 st, är belägna vid kusten och endast ca 10 % i inlandet. (Edefors, Övertorneå, Överkalix). I jordbrukssammanhang räknas Älvsbyn och Överluleå till kustlandet. Kustlandet är totalt dominerande vad gäller jordbruksproduktionen i länet. Mjölkproduktionen är den dominerande driftsgrenen på jordbruksföretagen. Åttio procent av mjölkorna finns vid kusten och

merparten av korna finns i besättningar med fler än 25 kor. Totalt fanns 1991 12 000 kor i länet (LBR-91). Svinproduktionen förekommer i Piteå, Luleå och Bodens kommuner, i resten av länet är omfattningen mycket blygsam. Fårproduktionen är tämligen jämnt fördelad över länet men har i regel marginell betydelse för jordbrukarens försörjning. För landskapsvärden kan fåren däremot ha stor betydelse.

Norrbotten är inte självförsörjande på några jordbruksprodukter förutom potatis. Nedgången inom mjölkproduktionen har varit kraftigast i Norrbotten, -10%, under 1991 jämfört med hela riket. Det innebär att även flytande mjölkprodukter (mjölk och fil) periodvis behöver tas in till länet. Ost och smör tillverkas inte alls i länet. Mejeriet i Piteå lades ner i januari 1992 och nu finns två mejerier kvar i länet, Luleå och Hedenäset. Norrbottens läns producentförening gick ihop med Norrmejerier 1 juli 1991 och har nu namnet Norrmejerier.

Nötköttproduktionen motsvarar cirka hälften av konsumtionen och motsvarande förhållande gäller även på äggsidan. Produktionen av fläskkött täcker drygt 10 % av konsumtionen.

Inom växtodlingen är vallen den dominerande grödan (cirka 30 000 ha) medan potatis odlas på cirka 1 000 ha och fodersäd (korn och havre) cirka 5 000 ha.

2.3.2 *Inlandet*

I inlandet har jordbruket mindre betydelse ur länets försörjningssynpunkt men stor betydelse ur landskapssynpunkt. I Pajala och Övertorneå kommuner fanns cirka 700 kor per kommun medan de övriga kommunerna har drygt hundratalet kor vardera. Ett stort antal gårdar byggdes upp främst i övre delen av Tornedalen under slutet av 1970-talet med hjälp av medel från Norrbottensdelegationen. Åkermark som legat för fåfot under årtionden restaurerades och även nyodlingar utfördes. Under 80-talet ökade djurantalet markant men har minskat under de senaste åren. Cirka 80 % av de jordbruk som byggdes upp under denna period är idag i drift. ■

2.4 Jordbruket imorgon

ATT SIA OM FRAMTIDEN ÄR alltid vanskligt. Den för dagen aktuella situationen tenderar att prägla även framtidsvisionerna.

Jordbruket i länet står inför stora utmaningar. Genom det livsmedelspolitiska beslutet 1990 beslöts att jordbruket skulle avregleras och marknadsanpassas. Mindre än ett år efter att beslutet var fattat beslöts att Sverige skulle ansöka om medlemskap i E.G. Arbete pågår nu för att fasa in den svenska livsmedelspolitiken till E.G:s gemensamma jordbrukspolitik CAP. Målsättningen är att en fullständig integrering skall ske från den dag Sverige är medlem. Då blir jordbruket återigen en reglerad näring med kvoter, inlösenpris m m. En betydligt större marknad väntar men även en större intern konkurrens på denna marknad. Det allt överskuggande behovet för jordbruksnäringen totalt sett är att minska kostnaderna både i primärproduktionen och i förädlingskedet.

Hur kommer det norrbottniska jordbruket och den norrbottniska landsbygden att se ut i framtiden?

Under förutsättning att jordbruket även framöver får ersättning för de naturgeografiska och avståndsrelaterade merkostnaderna som tidigare kommer ryggraden i jordbruket även fortsättningsvis vara baserad på mjölkproduktion. Köttproduktion baserad på speciella köttraser kommer även fortsättningsvis att ha marginell omfattning. Landsbygden kommer att ha färre företagare som lever av jord- och skogsbruk men fastigheterna används för boende och viss fritidsbrukande med får eller hästar.

Den lokala produktion inriktas främst på mjölk- och filprodukter där färskheten är viktig. Transportkostnaderna talar emot alltför långa transporter av dagligvaror från Syd- och mellansverige vilket ger marknadsfördel för den lokala produktionen. Ost och smör utsätts för betydligt hårdare konkurrens både inom landet och från andra länder. I ett internationellt perspektiv är nötköttsproduktionen

mycket hårt utsatt för konkurrens från länder där de naturliga förutsättningarna är bättre för en billig produktion året runt på naturliga beten.

En klar fördel för jordbruket i länet är att produktionen bedrivs på ett miljövänligt sätt. Insatsmedel i form av handelsgödsel och bekämpningsmedel är små jämfört med resten av Sverige och försumbara i ett internationellt perspektiv. Konsumenternas krav på rena livsmedel producerade på ett miljövänligt sätt är lätt att tillgodose i Norrbotten. Hur mycket konsumenterna är villiga att betala för detta mervärde återstår att se. ■

	%företag	%åker	Medelstorlek
Arjeplog	0,8%	0,4%	8,4 ha
Arvidsjaur	2,4%	1,6%	12,4 ha
Boden	14,3%	16,2%	20,8 ha
Gällivare	1,8%	0,9%	9,6 ha
Haparanda	7%	7,7%	19,7 ha
Jokkmokk	1,2%	0,7%	10,8 ha
Kalix	8%	8,6%	19,4 ha
Kiruna	2,5%	1,1%	10,8 ha
Luleå	17,2%	21,1%	22,5 ha
Pajala	8,8%	4,7%	9,8 ha
Piteå	16,8%	21%	23 ha
Älvsbyn	5,3%	6%	20,9 ha
Överkalix	4,6%	3,3%	13,2 ha
Övertorneå	9,2%	6,7%	13,4 ha

Tab: Fördelningen jordbruksföretag och åker i procent över länet. Källa: Jordbruksdata 1991.

DET VÄRDEFULLA ODLINGSLANDSKAPET

3.1 Karaktärsdragen i Norrbottnens odlingslandskap

För att skildra karaktärsdrag i länet odlingslandskap måste man med naturnödvändighet bryta ned den enorma ytan i mindre enheter. Dessa enheter måste utgöras av områden med gemensamma drag, gemensamma karaktärsdrag. Inom varje region måste det, förutom relativt gemensamma grunddrag också finnas relativt enhetliga naturförutsättningar.

Naturlandskapet har delats i en rad olika regioner. Förutom de tre stora områdena med kust, skog och fjäll finns en rad naturgeografiska regioner. Norrbotten berörs av sju huvudgrupper av dessa med fler undergrupper (se kap 2). Utgångspunkten för uppdelningen har varit områden med områden med gemensamma naturförutsättningar.

På samma sätt som naturlandskapet kan delas i olika regioner i vilka speciell särdrag kan sägas gälla, kan det kulturpåverkade landskapet delas i områden som skiljer sig från varandra. Orsakerna till att kulturdragen skiljer sig kan vara flera. Grunden är naturligtvis ofta naturlandskapet: förutsättningarna för odling är helt annorlunda längs fjällkedjan än på de bördiga sedimentmarkerna längs älvdalarna.

Även den kulturella bakgrunden hos de människor som en gång bröt bygd kan spela in för formandet av dagens landskap. Under viss perioder i vår historia har människor flyttat in och brutit nya bygder. Dessa bar med sig sin gamla hembygds sätt att bruka marken, att bygga hus och gårdar. Dessa kulturströmmar finns än idag kvar. Även den etniska bakgrunden

påverkar hur man formar sitt landskapsanvändande. Det skogssamiska nybygget, där rennäringen fortfarande spelar en viktig roll tillsammans med fiske och jakt, kommer att se annorlunda ut än det nybygge som skogsbrukaren tar upp i slutet av 1800-talet.

I Norrbotten kan de tre naturregionerna sägas ha präglat tre större kulturområden: kustlandet och de nedre älvdalarna med de medeltida centralbygderna, inlandets skogsmarker och den fjällnära randbygden i vilka senare tiders skogskolonisation tagit plats. Dessa tre områden kan delas upp i ytterligare delar. För denna rapport har fyra kulturområden valts att presenteras som separata delar. Kustlandets odlingslandskap har delats i två: Tornedalen och övriga kustlandet.

Kustlandet är jordbrukets kärnområden i Norrbotten, och även de områden där jordbruket först bedrevs. Avgränsningen för kustområdet följer i stora drag utsträckningen av de medeltida bygderna. Inom kustområdet finns två större kulturområden: ett östligt påverkat i Tornedalen, klart urskiljbart från det mer västligt orienterade områdena i de övriga älvdalarna. Varje älvdal har dock en egen särart, och skillnaden mellan Kalix och Piteå är tydlig, bl a i gårdarnas storlek och hustyperna på en gård. Just i Piteå älvdal och vid dessa nedre lopp finns en i många stycken säregen bebyggelse- och kulturlandskapsstruktur. Tornedalens östligt påverkade drag i både bebyggelse och landskap är dock så tydlig att den motiverar att området presenteras som ett separat kulturområde.

3.1.1 *Tornedalen*

Tornedalens odlingslandskap innefattar den uppodlade bygden från Haparanda i söder till Svanstein i norr. Här finns ett agrart landskap med mycket lång kontinuitet i hävd. Odlingslandskapet baseras på havs- och älvsediment vilket breder ut sig ända upp mot Pajala. Landskapet är här till största delen storskaligt flackt men bitvis trängre med ett odlingslandskap inklämt mellan berg och älv.

I Tornedalen kom, till skillnad från Kalix, Lule och Pite älvdalar, gårdarna generellt att ligga utspridda längs älven, sk strandradbyar. Här förekom i äldsta tid ingen ägoblandning utan varje hemman hade sin mark samlad inom ett gärde, sida vid sida med grannens. Korsvist ägande kan beläggas på kartor först senare. Byarna i Tornedalen kom på så sätt att bestå av en lång rad gårdar som alla hade kontakt med älv-

stranden. Att strandradbyarna fick det utseendet är dels beroende av att fisket hade särskilt stor betydelse, dels att den mesta röjningsmarken för äng fanns vid älven. Genom älvens årliga översvämningar tillfördes marken näring som på strandängar och holmar gav kraftig gräsväxt. Höet tillät en omfattande boskapskötsel.

Det som utmärker Tornedalens odlingslandskap är de omfattande räningsmarkerna utmed stränder och på holmar i älven. Dessa marker har utgjort basen i försörjningen genom århundradena. Än i dag sköts flera av dessa holmar, dock främst genom bete. Detta bruk av stora sammanhängande slättermarker skapade behov av förvaring av höskörden tills det blev möjligt att transportera hem höet på vintern. På detta sätt tillkom de ladlandskap som vi fortfarande delvis har kvar på dessa marker. Ladlandskapet med dess struktur av små tegar med öppna diken ger ett gynnsamt livsrum för insekter, kräldjur och gnagare, vilket

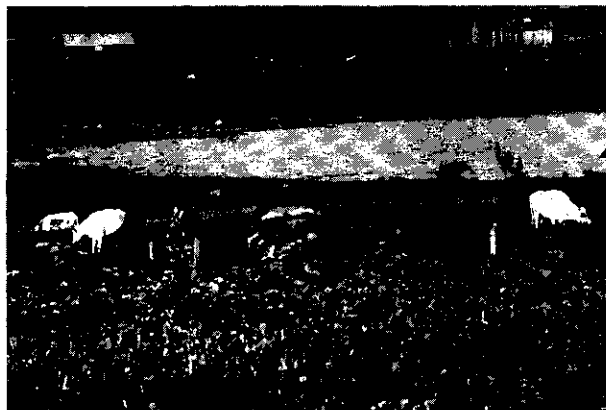
*Äldre odlingsbebyggelse i Lovikka, Pajala kommun.
Foto: Lst/Christina Karlenby-Sellin 1992.*

Tornedalens odlingslandskap har ofta höga natur- och kulturvärden. Många olika äldre företeelser har bevarats i landskapet och förutsättningarna för ett rikt djur- och växtliv är stora. Bilden visar hässjor i Karungi.

Foto: RAÄ/Lennart Klang 1986

Strandbetet och strandslätten har under århundraden varit av central betydelse i näringsfånget. På vissa håll i Tornedalen, som här vid Revonsaari, praktiseras strandbetet fortfarande

Foto: NbM/Margareta Nabrink 1977

Ett vanligt bebyggelseläge är i liden intill en sjö. Solen värmdes tidigt upp markerna vilket gjorde att de små odlingarna tidigt kom igång. Närheten till vattnet var viktigt för fisket och för kommunikationerna. Gården ligger i Ekfors vid Armasjärvi.

Foto: NbM/Margareta Nabrink 1981

Bebyggelsen i Tornedalen ligger ofta på lägen som inte störde odlingarna eller slätter. Närmast gården betades markerna. Här en gård i Kuivakangas där flera välbevarade gårdar finns.

Foto: NbM/Margareta Nabrink 1981

Nybygget Naimakka hör till landets nordligaste fasta bosättningar. När isen går på Torneälven, rivs holmar och stränder rena från sly och gräs.

Foto: LSI

Tornedalens byggnadskultur är östligt präglad och har en elegant stil. Den vasformiga aittan, förrådsboden, är ett litet konstverk och ett timmermannens mästestycke. Förrådsboden var mycket viktig i det agrara hushållet. I bakgrunden syns lador på holmarna i älven.

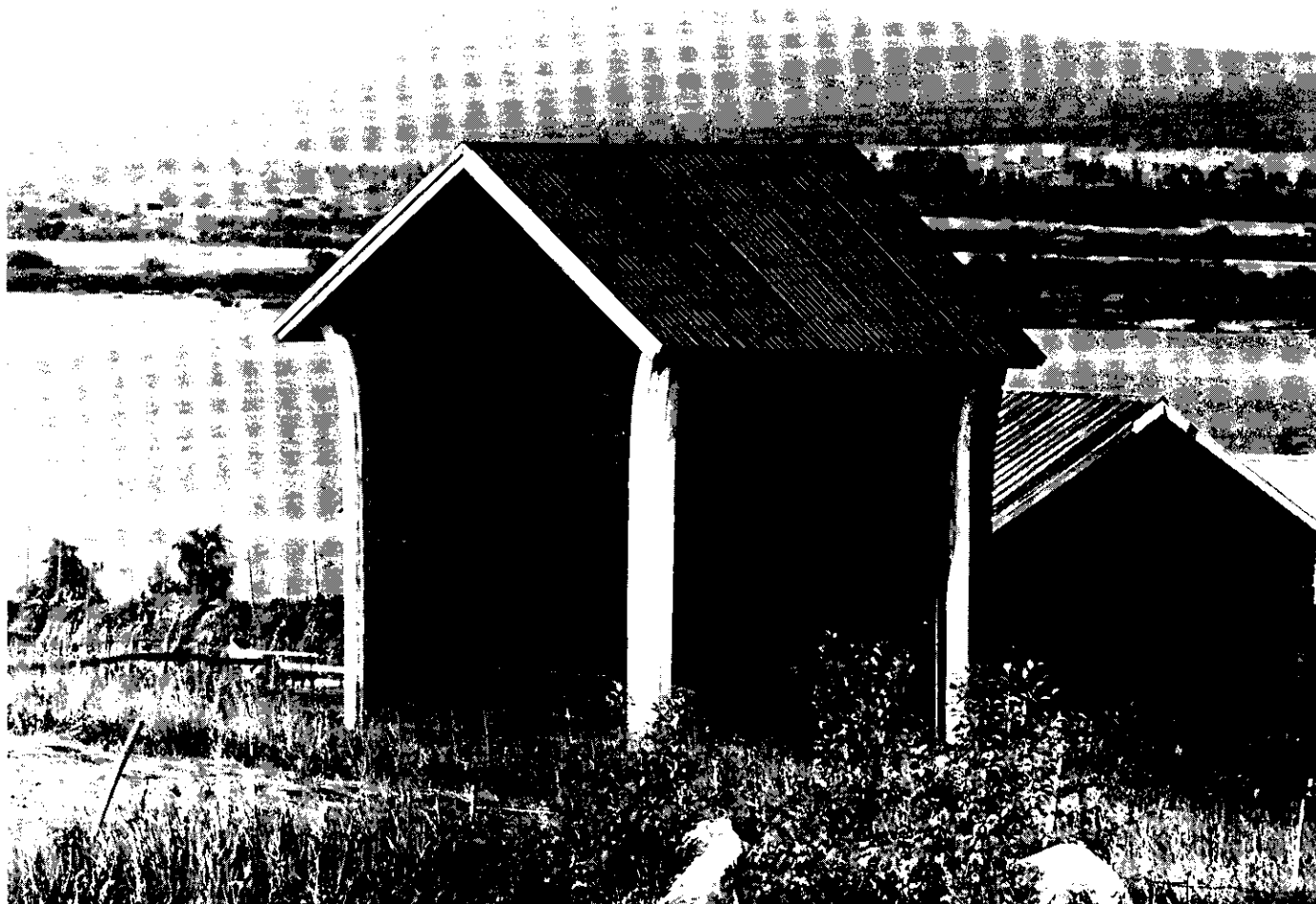
Foto: NbM/Margareta Nabrink 1977

i sin tur gynnar fågellivet. Raningsmarkernas naturligt gödslade marker hyser idag en flora och fauna som är starkt undanträngd i det rationella jordbruket.

Många hemman i Tornedalen ägde mark på båda sidor av älven. Efter kriget 1809 och den nya gränsen kom holmar och ängsmark att hamna i främmande land. För att klara av detta tillkom de s k suveränitetsholmarna. Det innebar att nyttjanderätten till marken förbehölls de gamla markägarna.

Karaktäristiskt för Tornedalen är bebyggelsens placering längs älvarna med ofta ensamma gårdar belägna på leveér (sedimentvallar och -ryggar längs älven) och ett tydligt kulturhistoriskt samband mellan den svenska och finska sidan av älven, det utbredda ladlandskapen på älvens holmar, ladlandskapen på långsträckta tegar mellan älv och skog, detaljer i bebyggelsens utformning med vasformade väggar på härbren, speciell ornamentik och utformning av byggnadsdetaljer, förekomsten av kronmärken på stenar vid älven utpekande fiskeplatser, ett ännu livaktigt häv- och notfiske.

Tornedalens odlingslandskap har nationellt höga värden.

3.1.2 *Kustbygden*

Kustbygdernas odlingslandskap består av de områden där medeltidens bygder funnits, d v s Pite älvdal upp till i höjd med Manjärv, Lule älvdal till Harads samt Kalix älvdal upp till i höjd med Rödupp. Hit sträcker sig den bygd som skildras i Gustav Vasas skattelängder.

Kulturlandskapet domineras av det storskaliga odlingslandskapet som har kunnat utvecklas på bördiga havs- och älv-sedimentmarker i kustland och älvdalar. I huvudsak är landskapet åkermarksdominerat med vall- och fodersäodling, vilket har givit ett bärkraftigt jordbruk med större gårdar och mer djur. De största arealerna finns utefter älvdalarna samt vid kustområdets slättland och sjöar.

I detta område finns i odlingslandskapet en mångfald i bl.a. fågellivet. Många av kustlandets uppgrundade havsvikar och slättlandssjöar med anslutande odlingslandskap utgör viktiga rast- och häckningslokalerna för rovfåglar, tranor, gäss, vadare och andfåglar.

Ett känt begrepp är "Ladrikets fåglar", vilket betecknar bl.a. lappuggla, jorduggla, tofsvipa, trana, storspov och flera gåsararter. Det öppna odlingslandskapet intill älvarna och de uppodlade havsvikarna med sina raningsmarker hyser en fauna och flora som på andra håll trängts tillbaka. Där dessa raningsmarker fortfarande hävdas, idag oftare genom bete, har de en rik flora och fågelliv.

Byarna är ofta stora, i nedre Luleå älvdal och i Pite älvdal rent av mycket stora mätt med nationella mått. Till skillnad från Tornedalen där byamönstret generellt kan beskrivas som strandradbyar har de övriga älvdalarna mer varierade bebyggelsemönster där formerna för bebyggelsen växlar från radbyar till närmast klungbyliknande formationer. Ägorna ligger inte sällan tidigt sammanblandade med varandra. Holmarna ute i älvarna utnyttjas för slätter och i vissa fall till odling, och ute i kustlandet finns byar med ett livaktigt fiske. Även skärgårdens öar börjar tas i anspråk tidigt. Brändön i Luleå är ett exempel på en medeltida agrarbebyggelse som tillkommit på en ö, men som idag genom landhöjningen kommit att ligga i anslut-

Ladlandskapen, som här vid Ersnäs, är typiska för Norrbottens kustland. Ladorna har stor betydelse både som en del i kulturlandskapet, men också för att de skapar biotoper där växter och djur trivs. Vad skulle Norrbottens odlingslandskap vara utan sina lador?
Foto RAA/Lennart Klang 1987

ning till fastlandet. På Hindersön finns idag ett odlingslandskap med en kontinuitet ned till medeltiden i ett ännu obundet läge.

Karaktéristiskt för kustbygdens agrara landskap i Norrbotten är de utbredda ladlandskapen på sedimentmarker med öppna diken och mångformiga odlingslandskap, relativt stora brukningsenheter, bebyggelsens utformning med ett äldre skikt med enkelstugor och parstugor, inte sällan påbyggda, parallellt med modernare bebyggelse och helt moderna villor, bebyggelsens placering på impedimentmarker med stora bebyggelseenheter, ålderdomliga brukningsvägar och byavägar, odlingsrösen och stenmurar samt andra bevarade kulturlandskapselement, viktiga rastfågellokaler för höst- och vårflytt, små slätterenheter i anslutning till stränder vid älvar, åar och hav.

Kustbygdens jordbruk präglas idag liksom förr av en specialisering, direkt inriktad på mjölk- och köttproduktion, vilket inneburit att odlingslandskapet kommit att karaktäriseras av vallodling. Tidigare så betydelsefulla slätter- och betesmarker har minskat kraftigt i betydelse. Det mest karaktäristiska draget för

På många håll har odlingslandskapet förändrats, som här efter Alterdalen. De äldre, mer småskaliga enheterna med många lador, har bytts mot ett landskap i större skala. Här finns öppna diken och dungar av björk och rönn samt ett vattendrag som skapar ett livsutrymme för djur och växter.

Foto: RAÄ 1987

På många håll formas det Norrbottniska jordbruket av åkerbruk, som här i Svensbyn. Bebyggelsen ligger på impedimentholmar och runt gårdarna finns en mätad som användes för olika ändamål.

RAÄ 1987

kustlandet är det relativt storskaliga odlingslandskapet.

3.1.3 *Skogsbygderna*

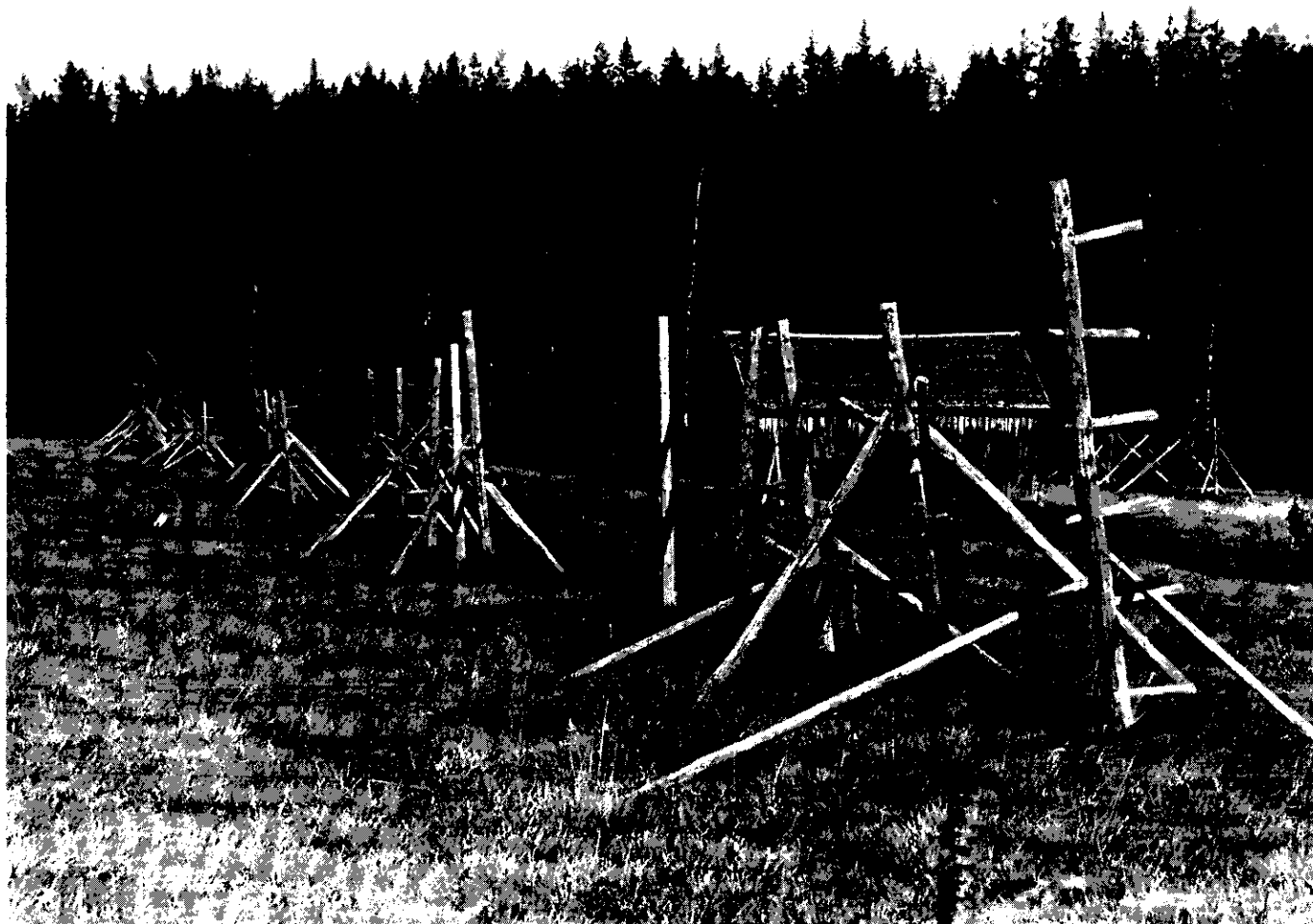
Skogslandet har koloniserats senare än kustlandet och Tornedalen. Orsakerna till detta är främst de naturgeografiska förutsättningarna samt den relativt stabila befolkningssituationen under perioden 1550-1750. Bebyggelsen sprids från 1700-talets mitt och framåt under seklena. Jordbruket har existerat som en delnäring tillsammans med skogsbruk, jakt och fångst. Detta har gjort brukningsenheterna mindre.

Skogslandets odlingsbygder och odlingslandskap har främst utvecklats på platser med gynnsamt klimat, berggrund och jordmån. Vi hittar dessa främst intill sjöar eller vattendrag och då ofta i lidläge med odlingsmarkerna mot söder. Här har jordbruket uteslutande byggts på kreatursskötsel och markerna har utnyttjats till vallodling och slätter. Förutom den uppodlade marken på gynnsamma sedimentmarker har betydande arealer våtmarker på myrar, utefter sjöstränder och vid vattendrag utnyttjats. Bruket av våtmarker i form

av slätter där produktionen förbättrats genom omfattande anläggningsarbeten har tidigare varit stor. I Norrbottens inland har jordbrukaren genom dammanläggningar och silängssystem på myrmarker kunnat öka produktionen av starr och fräkenhö. De rester vi i dag har av detta bruk, både i form av anläggningar och gårds-byalägen, utgör ett natur-kulturarv som har högsta bevarandevärde. I och med att hävden upphör minskar de ur naturvårdssynpunkt intressanta livsmiljöerna för många av de växter och djur som funnit sin nisch i detta landskap.

I södra delen av länet kan ett karakteristiskt drag sägas vara den relativt gamla bebyggelsen i framförallt lidlägen, med en blandad bebyggelse med allt från parstugor till moderna villor. Den äldre bebyggelsen har oftast större volym än i norra länsdelen där husen är mindre. Längre norrut är bebyggelsen i allmänhet modernare. Vad som är karakteristiskt i norra länsdelarna och framförallt i Pajala och Gällivare kommu-

Gamla hässjor vid Myrås-Mullheden i Arjeplog. Här och där hässjas hö ännu på ett traditionellt sätt. Över slättervallen löper öppna diken och en gammal brädlada har bevarats.
Foto: Lst/Jan Olov Westerberg 1991

ner är de i viss mån ännu brukade översilnings- och dammängarna och de fortfarande existerande spåren av idag övergivna slåtterängar.

Odlingslandskapet i skogslandet är i allmänhet mer småskaliga än i kusten. Vallodlingen är dominerande tillsammans med slåtter och bete. Dagens byar präglas av små åkerfält.

Kolonisationsförloppet kan tydligt utläsas av bebyggelsens utseende, från de äldsta nybyggerna efter vattendrag och sjöar till de modernare på vattendelarna.

*Sattajärvi by har ett öppet och
välhållt odlingslandskap. Färbete
förekommer på vissa platser.*

Foto: Lstljan Olov Westerberg 1992

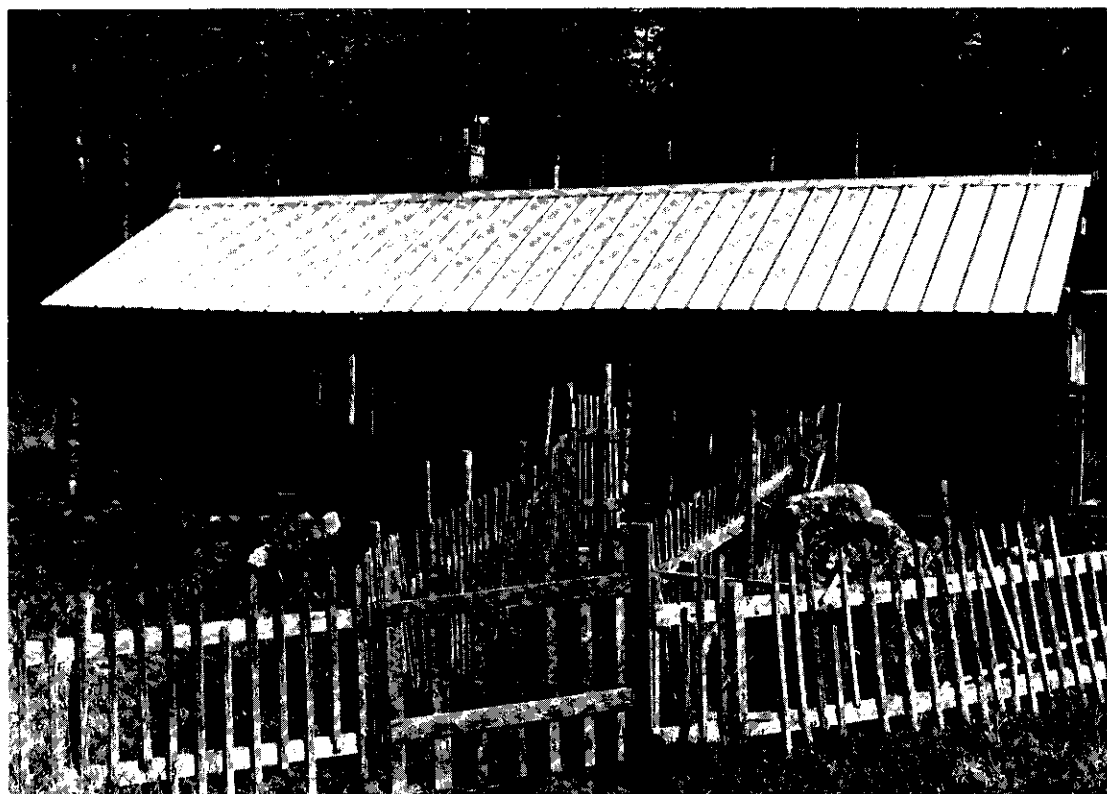
*Granbergets nybygge i
Arvidsjaurs kommun ligger i ett
vackert lidläge med en milsvid
utsikt.*

Foto: Lstljan Olov Westerberg 1992

*Fårhus med stängslad
fälgång vid Myrheden i
Arjeplog.*

*Foto: Lstljan Olov Westerberg
1991*

3.1.4 *Fjälltrakternas odlingslandskap*

Fjällen koloniserar, liksom skogslandet, betydligt senare än kustlandet. Förutsättningarna för ett livskraftigt jordbruk har varit små, och de nybyggen och fjälllägenheter som funnits har antingen varit kombinerade med jakt, fångst, fiske och handel eller med renskötsel genom att samer upptagit nybyggen. Ofta anlades nybyggen på platser som brukats av samer som renvallar i generationer. Antalet fjällhemman har varit relativt litet i Norrbotten. Odlingslandskapet präglas av mycket små brukningsenheter, med ofta höga natur- och kulturvärden genom de ålderdomliga

brukningsformerna och småskaligheten. Ofta finns det på gårdarna kvar byggnader från den tidigaste kolonisationen. Idag är jordbruket starkt undanträngt i dessa områden och endast marginella spår finns kvar.

Karaktistiskt för fjällens odlingslandskap är småskaligheten, odlingsenheternas läge, ofta i lidläge, bebyggelsens kulturhistoriska värden, de höga naturvärdena genom ofta välbevarade betesmarker samt den tydliga samiska påverkan i form av ett utspritt, småskaligt månghussystem och olika former av tork- och förvaringsanordningar. ■

Slätterängar med lador på Yrafideliats naturreservat i Arjeplogs kommun. I bakgrunden syns fjället Tjaksä.
Foto: Lst/Mats Williamsson

*Kalasjärvi i Kiruna
härstammar från ett
nybygge av samiskt
ursprung. I byn finnhär
och där upplagt gammalt
hässjevirke, och
markerna är naturbetes-
och naturslättermarker
med bl a flera
läsbräkenarter.
Foto: Lst/Jan Olov
Westerberg 1992*

*Ängslador på västra delen av Yrafideltats naturreservat,
Arjeplogs kommun
Foto: Lst/Mats Williamson*

3.2 Natur- och kulturmiljö- värden i det odlade landskapet

ODLINGSLANDSKAPET BYGGS upp av en rad olika byggsstenar som tillsammans utgör en helhet. För att kunna läsa ett odlingslandskap är det viktigt att ha kunskap om dessa olika beståndsdelar.

Naturslåttermarker

Naturängar, raningar, slåttermyrar, översilningsängar och dammängar har gett upphov till specifika hävdberoende växt- och djursamhällen med stor artrikedom. De speglar jordbrukets inriktning mot boskapskötseln och människans förmåga att anpassa sig till och samtidigt dra nytta av de skiftande naturförutsättningar. De naturliga slåttermarkerna är viktiga eftersom de berättar om en hävdform som förr varit av avgörande betydelse för stora delar av länets jordbruk. Naturliga slåttermarker finns idag i särskilt hög utsträckning i Pajala kommun.

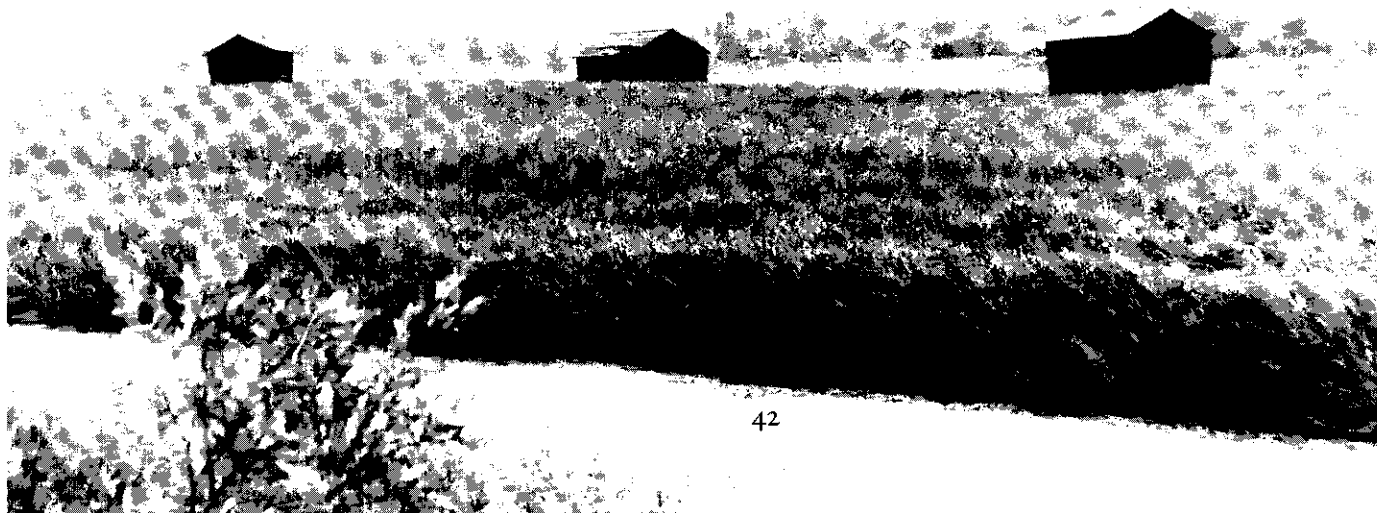

Stenbunden slåtteräng vid Sörfliget i Bodens kommun. Marker som är välhävdade och botaniskt intressanta.

Foto: Lst/Sture Westerberg

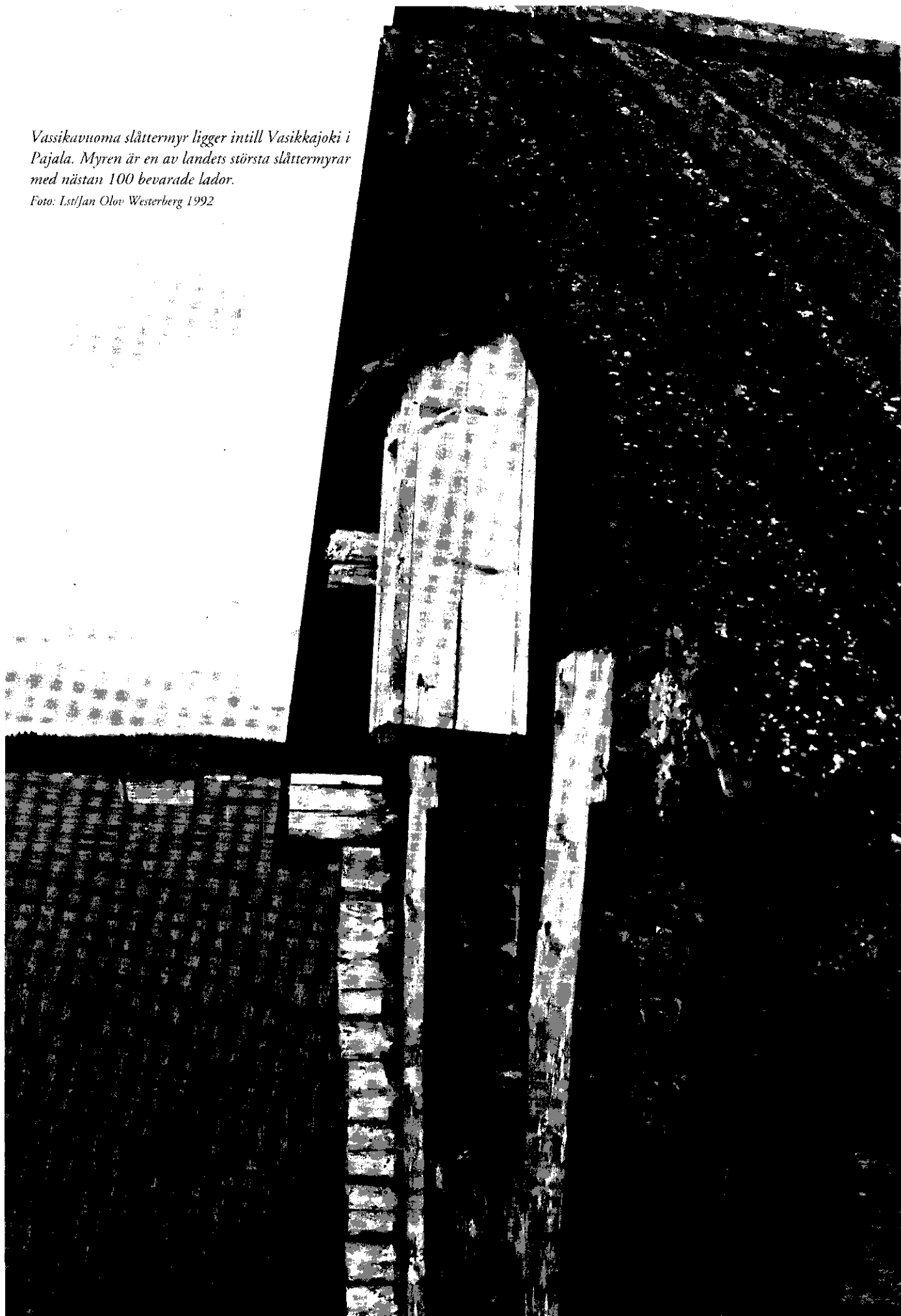
Ängslador på en slåtterholme i Torneälven, Övertorneå kommun.

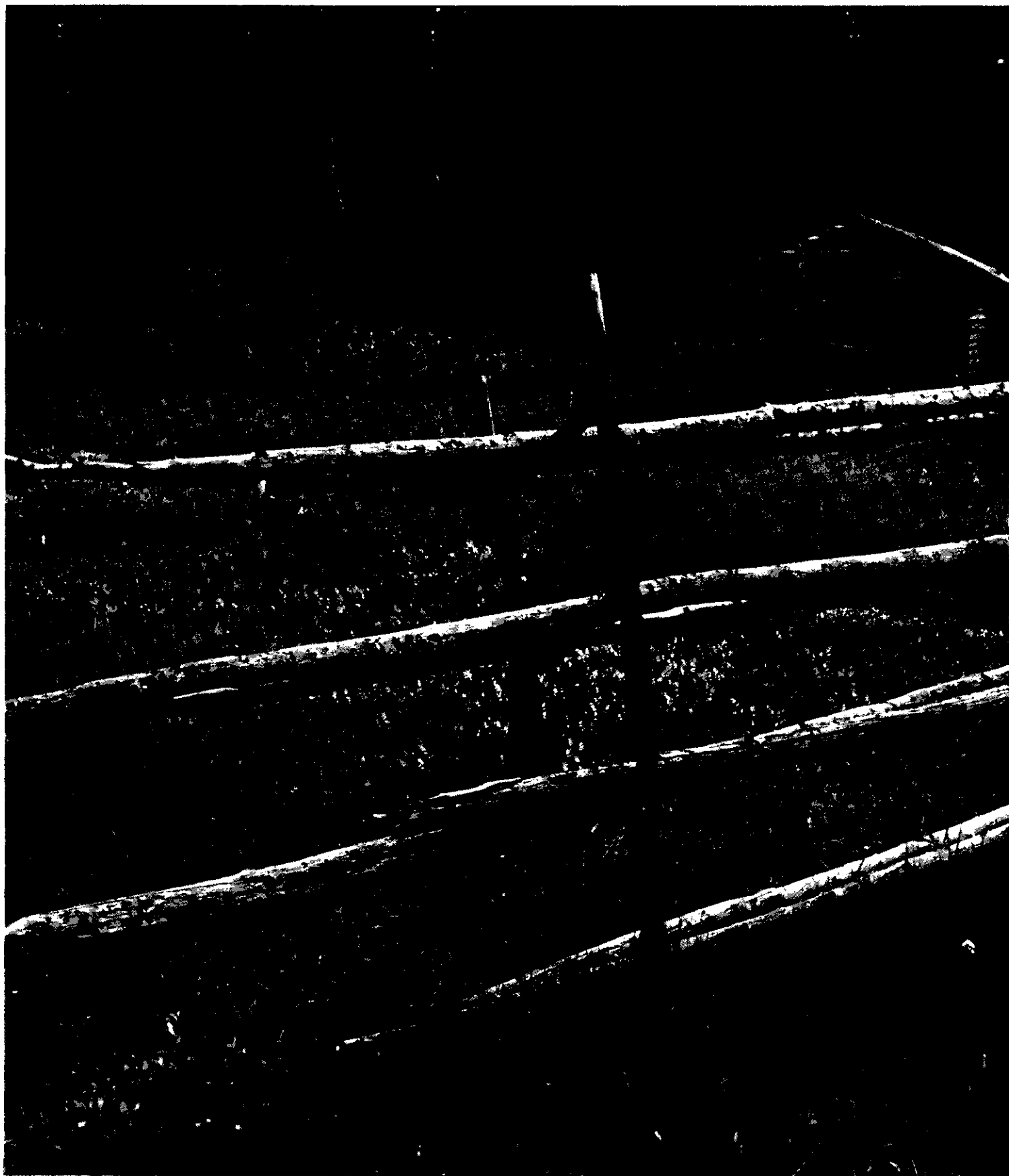
Foto: Lst/Mats Williamson

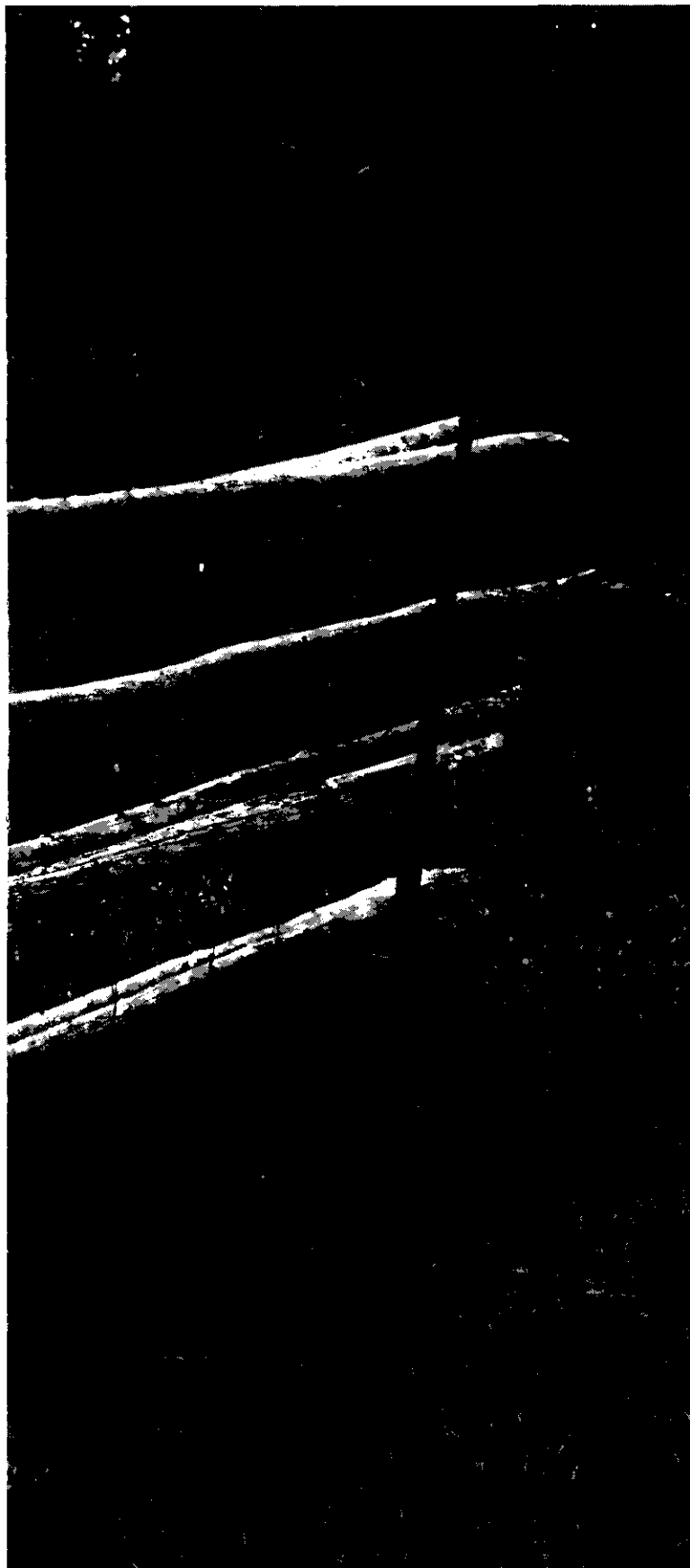

Vassikavuoma slåttermyr ligger intill Vasikkajoki i Pajala. Myren är en av landets största slåttermyrar med nästan 100 bevarade lador.

Foto: Lst/Jan Olov Westerberg 1992

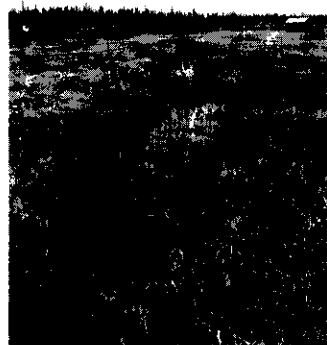

*Sommartid är det gott om insekter på slättermynen.
Markägaren Göte Nuottaniemi studerar återväxten.
Foto: Lst/Jan Olov Westerberg 1992*

*Varje år stängs
kanalerna över
Pyöreänoja för att
vattnet skall stiga över
myrens yta. Virket
kan vara modernt,
men metoden
uråldrig.
Foto: Lst/Jan Olov
Westerberg 1992*

*Ett system med diken
och små fördämningar
gör att slättermarken
däms över och
därigenom får en
naturlig gödsling av
mineralrikt vatten på
försommaren. Detta
ger in rik skörd av
närlingsrikt myrhö
bestående av fräken,
vattenklöver och starr.
Foto: Lst/Tina Nilsson*

*De gamla hässjorna finns fortfarande kvar på
Pyöreänoja. De utgör ett viktigt kulturvärde, men
är också värdefulla som livsmiljö för sällsynta lavar
och insekter.
Foto: Lst/Jan Olov Westerberg 1992*

Naturbetesmarker

Hagmarker med en långvarig beteshävd har gett en hävdgynnad och ofta artrik växt- och djurvärld med höga bevarandevärden. En annan viktig betesform är skogsbetet, som främst återfinnes i kust- och skogslandet. Naturbetesmarkerna är värdefulla inslag i odlingslandskapet, eftersom de berättar om olika slags markbrukande samtidigt som de ger ett variationsrikt landskap med en dokumenterat högre artrikedom och biologisk mångfald.

Stenbunden betesmark vid Soukolojärvi i Övertorneå kommun. Kring sjön Soukolojärvi har tidigare vidsträckt raningsmarker utnyttjats till foderfångst.

Foto: Lst/Mats Williamsson

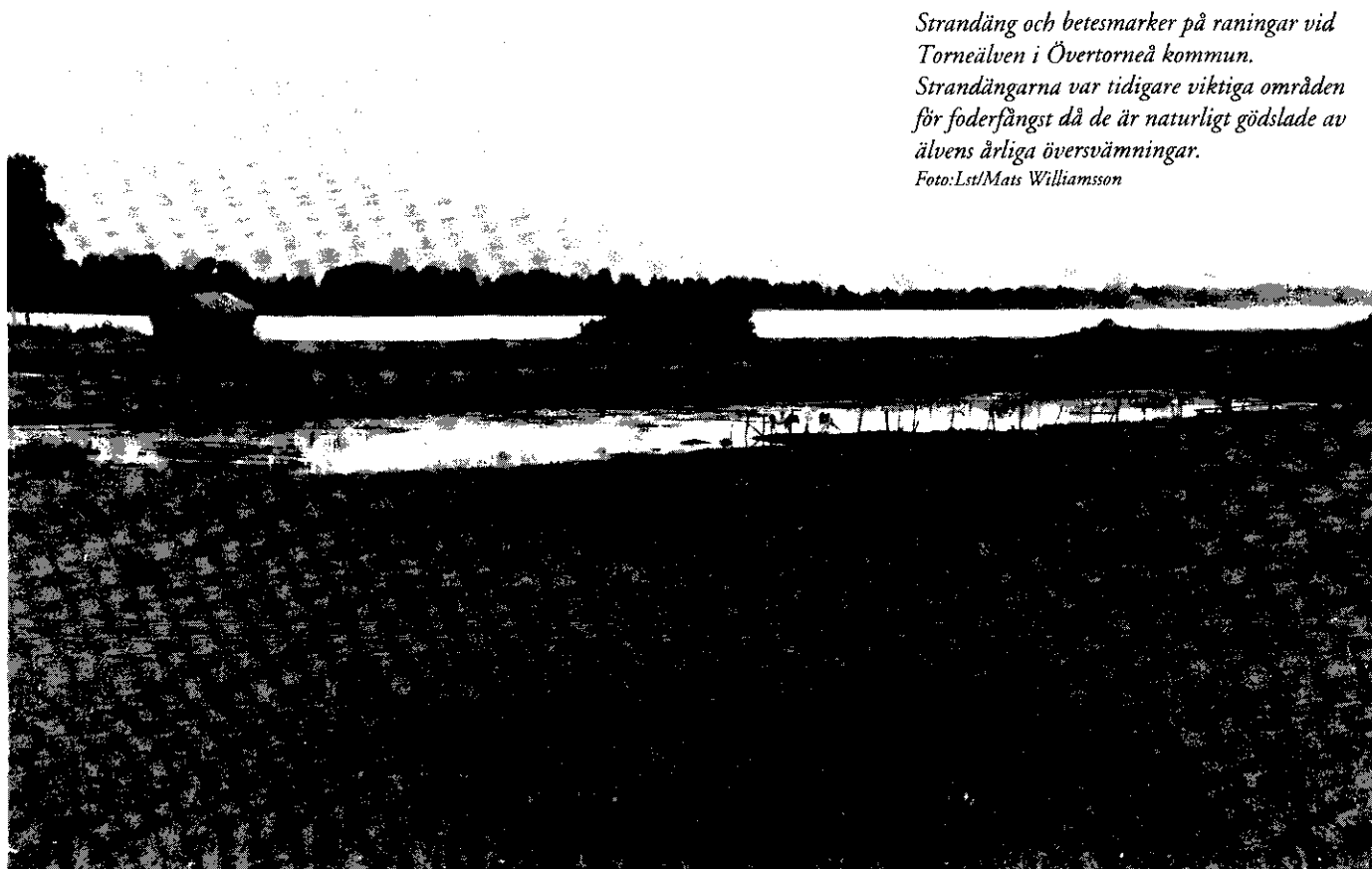
Fjällkor på bete vid Juoksengi, Övertorneå kommun.

Foto: Lst/Mats Williamsson

Stenbunden färbeteshage med lada som skyl. Kuoksunsaari, Kiruna kommun.

Foto: Lst/Susanne Backe

Strandäng och betesmarker på raningar vid Torneälven i Övertorneå kommun.

Strandängarna var tidigare viktiga områden för foderfångst då de är naturligt gödslade av älvens årliga översvämningar.

Foto: Lst/Mats Williamsson

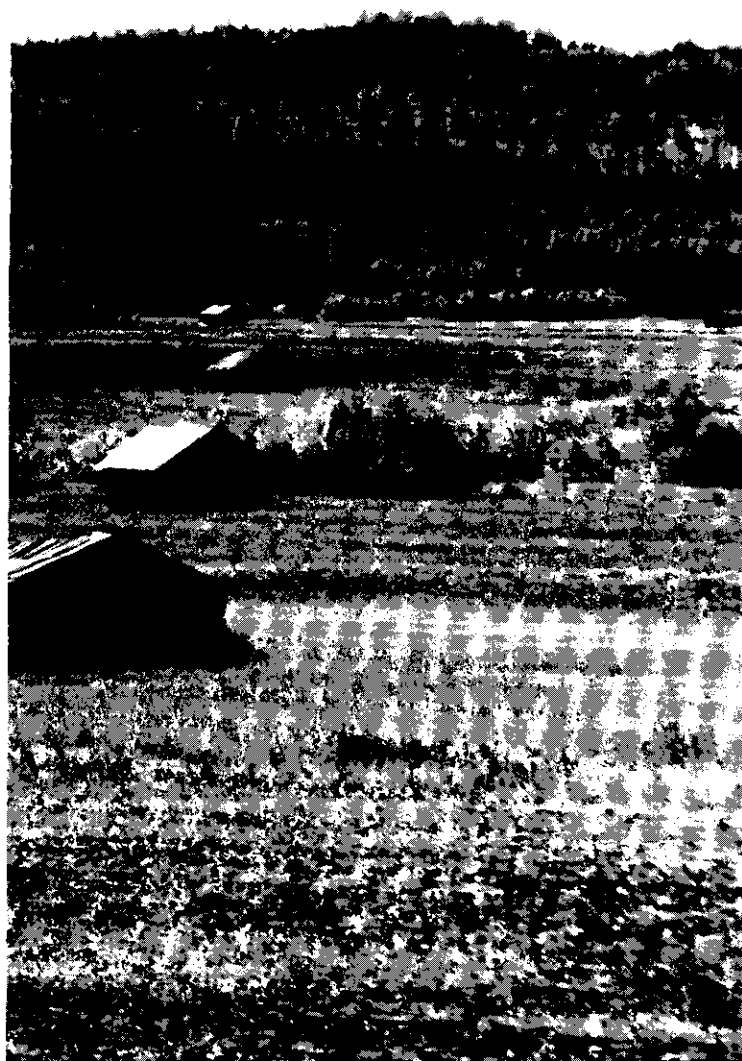
Kulturbetesmarker

Marker som odlats eller tidigare odlats och som idag betas. Denna typ av bete har blivit allt vanligare, framförallt efter genomförandet av den nya djurskyddslagen. Den ökande andelen kulturbetesmark och krav på betesgång har betydelse för ett levande kulturlandskap. De kulturbetesmarker som inte konstgödslas eller plöjs kommer successivt att få allt mer av naturbetesmarkernas biologiska kvalitéer.

Åkermarker

Odlingsmark med i huvudsak vall- och spannmålsodling. Den brukade marken har stor betydelse för odlingslandskapet som helhet. Åkermarkerna kan berättata om en mängd olika saker, t ex om ett långvarigt kontinuerligt utnyttjande som övergått till ett rationellt storskaligt odlingslandskap eller om ett småbrutet odlingslandskap med begränsade naturförutsättningar för rationell odling. I åkrarnas former kan man ibland också utläsa tidigare brukningsmetoder. Genom studiet av äldre kartmaterial kan man exempelvis finna åkerformer som bevarats från tiden före, eller som ett resultat av, laga skiftet.

Kantzoner

Mindre ytor som utgör gränser mellan olika markslag och som hävdas genom slåtter, s k hack- eller skrabbslått, röjning eller bete är mycket värdefulla. De utgör viktiga livsmiljöer för växter och djur. Dessa småmiljöer fungerar som en fristad åt växtarter som kan ha funnits på plats i århundraden, ett slags levande fornminnen. Åker- och dikesrenar, bäckraviner, sjökanter, backar, skogsbryn, åkerholmar och gräsytor kring byggnader är alla exempel på viktiga kantzoner eller gränspartier. Dessa är spridningsvägar för en biologisk mångfald och därför mycket viktiga för överlevnaden av arter i odlingslandskapet. Många av ovan nämnda element visar också på äldre tiders markutnyttjande och på ett kontinuerligt brukande av odlingslandskapet samt bidrar till en varierad landskapsbild.

Diken

Diken kan i odlingslandskapet vara ett resultat av förbättring av åkermarken, sjösänkningar, myrödlingsar eller översilningssystem. Andra lämningar från det intensiva ängsbruket är dammar av olika slag. Dikeskanter är viktiga som biotoper för växter och djur, och dessutom viktiga som skyddade "transportleder" för gnagare och småvilt, vilket i sin tur lett till att diken är betydelsefulla jaktmarker för ugglor och andra rovfåglar samt spridningskorridorer mellan "öar" av biotoper med högre grad av biologisk mångfald. Dikena är i sig själv ett viktigt spår efter människans försök att nyttja jorden och vad den gett. I de mer storskaliga odlingslandskapen har täckdikningar drastiskt minskat de förr så vanliga diken och därmed den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Förändringen har haft sin största intensitet i de mer storskaliga odlingslandskapen i södra delarna av landet, men är påtaglig även i Norrbotten.

Ladriket i Avan, Luleå kommun. Här har vi fortfarande kvar en rest av det så kallade "Ladriket" vilket har karakteriserat slätterlandskapet i Norrbottens kustland. Varje skifte hade en lada i vilket höet förvarades tills det behövdes på vintern och var lätt att frakta hem på släde.

Dessa marker är idag viktiga rastplatser för bl.a. tranor.

Foto: Lst

Våtmarker

Där våtmarker finns kvar i odlingslandskapet är dessa mycket betydelsefulla för fågellivet och som levnadsplatser för groddjur och kräldjur. Våtmarkerna är också viktiga reproduktionsplatser för insekter. En aspekt på våtmarken är vidare att de är viktiga som buffertområden för urlakning av näringsämnen från odlingarna och omgivande naturmarker, t ex från skogsdikningar.

Öppen betesmark på en strandäng vid Luttu, Soukolojärvi i Övertorneå kommun. Vidsträckt näringsmarker syns i bakgrunden.

Foto: Lst

Bebyggelse

Byggnadsbeståndet i en by eller bygd visar på en rad företeelser. Det kan berätta om områdets kontinuitet som jordbruksbygd, om äldre tiders byggnadstradition, om estetiska värden och ideal i olika tider och om ett områdes ekonomiska och sociala förhållanden. Bebyggelsen fungerar som en spegel till odlingslandskapet. Bebyggelsens sammansättning berättar om hur jordbruket bedrivits. Äldre ekonomibyggnader - lador, logar, bodar, sommarladugårdar - berättar om jordbruket under självhushållets tid. Ett modernt, storskaligt jordbruk med öppna odlingsytor kräver större och fler byggnader än ett mindre jordbruksföretag. En utpräglad jordbruksbygd har ett annat byggnadsbestånd än ett typiskt småbruksområde. Genom detta blir bebyggelsen en god representant för ett natur- eller kulturgeografiskt område. De äldre timmerbyggnaderna bildar dessutom ofta ett mycket viktigt livsrum för olika idag starkt hotade mossor, lavar och insekter.

Röduppholmen i Överkalix är den nordligaste medeltidsbyn efter Kalix älvdal. Tillkomsten hänger med all sannolikhet samman med den expansion av jordbruket och boskapskötseln som skedde under medeltiden.

Foto: Lst/Jan Olov Westerberg 1992

Vägar

I odlingslandskapet bildar de gamla kommunikationslederna - brukningsvägar och stigar, byavägar och vattenleder, viktiga inslag. Dels ger de en varierad landskapsbild, dels är de betydelsefulla dokument över människornas organisering av sina kontakter med omgivningen. Vägrenarna bildar också viktiga biotoper för växter och djur.

Gränser

Där vägarna kan ses som ett dokument över människans behov av att binda samman, kan gränserna i dess olika former ses som dokument över vårt behov av att skydda det som anses värdefullt. Förr skyddades den värdefulla åkern från djuren som betade fritt på utäggorna. Numera hägnar man i stället för att stänga inne de vallbetande djuren och för att markera ägogränser. Gärdesgårdar, stenmurar o dyl är därför viktiga inslag i odlingslandskapet. De är dessutom viktiga som levnadsplatser för en rad växt- och djurarter.

På samma sätt som tjärdalarna var en viktig ingrediens i det agrara landskapet och en viktig binäring, har fisket haft den största betydelsen i samhället. Efter Torneälvens stränder finns kronomärken utvisande äldre fiskeplatser. Detta finns på Revonsaari.

Foto: RAÄ/Anders Karlsson 1986

Kulturlämningar

Odlingslandskapet innehåller också lämningar som direkt eller indirekt är spår av jordbruket. Dessa kan vara allt från de idag snabbt försvinnande hässjorna till husgrunder från nu nedlagda torpstugor eller slätterkojor. I anslutning till markerna finns ofta minnen efter de olika binäringarna, t ex tjärdalar, kolbottnar, o dyl. Spåren är viktiga för förståelsen av den sammansatta ekonomi i vilken jordbruket varit en del.

I odlingslandskapets periferi finns ofta tjärdalar. I det agrara samhället var jordbruket endast en av många näringar som tillsammans byggde upp den bas som var nödvändig för överlevnad. Där tjärdalar, kolbottnar, gränsmarkeringar o dyl finns kvar, skall de bevaras. Denna välbevarade tjärdal finns vid Svariskatan i Antnäs.

Foto: RAÄ/Lars-Gunnar Boman 1987

Efter Tornedalen finns många gränsmärken från gränsdragningen efter 1808-09 års krig. Detta delade den gamla sammanhållna bygden i två delar, en finsk och en svensk. Många byar hade sina ägor på bägge sidor älven, vilket kom att ställa till problem efter fredsslutet. En lösning blev systemet med sk suveränitetsholmer, av vilka en syns i bakgrunden. Gränsmärket står på land och gränsen är ett visst antal meter från märket.

Foto RAÄ/Lennart Klang 1986

3.3 *Övriga värden i det odlade landskapet*

I ODLINGSLANDSKAPET FINNS, förutom de bevarandevärden som räknats upp ovan samt under kapitlet om bevarandekriterier, även andra värden som måste beaktas vid en bedömning av landskapet. Inget av dessa kan dock ensamma ligga som underlag för en klassning.

Sociala värden

Odlingslandskapets betydelse för trivsel, tradition och livskvalitet måste tillmätas stor betydelse. Ett öppet, vårdat landskap berättar om en livskraftig bygd, medan ett igenväxande landskap mer berättar om en bygd i försvinnande.

Pedagogiska värden

I både moderna jordbruksområden och i mer ålderdomliga kulturmiljöer kan odlingslandskapet tjäna som värdefulla studieobjekt. För en mer och mer stadsvan människa blir odlingslandskapet ofta synonymt med kulturarv.

Estetiska värden

Ett öppet kulturlandskap rymmer också estetiska landskapsbildskvaliteter. Dessa värden varierar dock och är subjektiva.

Resurshushållningsvärden

Den odlade miljön är en viktig naturresurs. Liksom för andra naturresurser är det viktigt att hushålla med naturlandskapet, inte minst av beredskapsskäl men också av globala aspekter.

3.4 Odlingslandskapets flora och fåglar

3.4.1 *Kärlväxter i det Norrbottniska odlingslandskapet*

Fram till 1950-talet fanns i odlingslandskapet fortfarande mycket kvar av det småbruk som gynnade flera nu sällsynta arter. Vid kustlandet och längs nedre delen av älvdalarna har jordbruket starkt förändrats till ett industriellt jordbruk. Genom detta har också den hävdgynnade floran starkt förändrats och trängts tillbaka. I denna beskrivning redogörs för vilka kärlväxter som är direkt hotade genom nedläggning eller utarmning av odlingslandskapet. Förteckningarna redogör inte för vilka övriga växter som är hotade. Kunskapen om detta är idag bristfällig.

De kärlväxter som är hotade eller sällsynta i kulturlandskapet kan delas in i tre kategorier. Den *första gruppen* är arter som är bundna till ängs och hagmarker, den *andra gruppen* är arter som är människans följeslagare och finns på åkrar, gödselstäder och gårdsplaner och den *tredje gruppen* är arter som människan avsiktligt fört in under medeltiden som läkeväxter eller annan nytta och som sedan förvildats kring gårdar och byar.

Kärlväxtfloran i våra jordbruksmarker domineras i stort av gödselindikerande ettåriga arter. I anslutning till kantzoner vid åkerholmar, öppna diken, mindre bruksvägar och våtmarker som vattendrag och gölar finns refugier för de naturligt förekommande växterna. Förändring av artsammansättningen är stort beroende på vilken typ av hävd som förekommer.

I dagens norrbottniska kulturlandskap är inslaget av de genom sådd inkomna arterna numera lågt. Under 1800-talet och under 1900-talets början fanns det fler "ogräsarter" i våra åkermarker. På "Databanken för hotade arter" i Uppsala finner man att i början av 1900-talet var Klätt spridd över stora delar av Norrbotten. Den fruktade Åkerskallran insamlade Laestadius under mitten av 1800-talet i Pajala socken. Arten är numera borta ur landskapet. Olika arter

av Daggkåpa är starkt knutna till ett odlingslandskap med lång kontinuitet.

Till den *första gruppen* hör bl a olika Låsbräkenarter. Den i vårt län fridlysta Stor låsbräken, kan ha varit gynnad genom skogsbete, arten har försvunnit från de tidigare kända lokalerna vid Sävisnäsgrårdarna. Ryssnarven, en östlig mycket sällsynt invandrare, även den gynnad av ett skogsbete. Ängsgentiana, Praktnejlika, Backnejlika, Rödkämpar, Späd ögontröst är andra arter som är starkt knutna till naturängar med lång kontinuitet. För att bevara dessa arter i livskraftiga bestånd behövs aktiva insatser inom bevarandeprogrammets ram. Tillsammans med dessa följer även ett stort antal sällsynta svampar och insekter.

För att bevara arterna på lång sikt inom den *andra gruppen* behövs troligen andra insatser. De har försvunnit eller kraftigt minskat på grund av större kemikalieanvändning, intensivare kvävegödsling samt ett minskande antal djur i det kustnära slättlandskapet och odlandet av andra grödor.

Till den *tredje gruppen* finner vi för Norrbottens del bl a Rysskörvel som sällsynt finns kvar i byn Pello, Övertorneå kommun.

Förutom de hotade kärlväxterna förekommer ett stort antal växter som är knutna eller gynnade av den pågående hävden i odlingslandskapet, men som är hänvisade till följande biotoper: odlingsdiken, kantzoner, odlingsrösen, odlingsvägar, våtmarker och i anslutning till ladugårdens markområde.

Vattenklövern är vid blomningen dominant i blöta myrmarker. Dess blad ger ett bra och smakrikt tillskott till myrmarkens starr- och fräkenhö.

*Foto: LstlJan Olov
Westerberg 1992*

Tabell 1

HÄVDGYNNADE KÄRLVÄXTER I DET
NORRBOTTNISKA ODLINGSLANDSKAPET

NAMN	FÖREKOMST
Amerikansk dunört	gödselindikerad, kantzoner, <i>ökande</i>
Baldersbrå	öppen jord, kantzoner
Bergsyra	naturäng, dikeskanter
Besksöta	kantzoner, <i>sällsynt</i>
Betesdaggekåpa	vägkanter, slåtteräng
Blåklocka	slåtteräng, kantzoner, naturäng
Brunbaldersbrå	öppen jord, kantzoner
Brunrör	fuktiga slåtterängar, diken, kantzoner
Brunskära	kantzoner, diken, <i>sällsynt</i>
Brunven	fuktiga slåtterängar, kantzoner
Brännässla	gödselindikerad, kantzoner
Etternässla	gödselindikerad, kantzoner
Fjälltimotej	slåtteräng, naturäng
Flaskstarr	myroddlingar, diken, våtmarker
Flikplister	kantzoner, <i>sällsynt</i>
Flockfibbla	vägkanter, diken
Foderlost	vägkanter, tidigare odlad, <i>sällsynt</i>
Fårsvingel	vägkanter, torrängar
Gatkamomill	öppen jord, kantzoner, vägar
Glansdaggekåpa	vägkanter, slåtteräng, <i>mindra allmän</i>
Grenrör	fuktiga slåtterängar, stränder, raningar
Groblad	gödselindikerad, öppen jord, vägar
Gråbinka	slåtteräng, naturäng
Gråbo	kantzoner, vägar, diken
Gråstarr	kantzoner, diken, våtmarker
Grästjärnblomma	kantzoner, åkerholmar
Grönskära	näringsrik mark, diken,, <i>sällsynt</i>
Gulkavle	diken, öppen jord
Gulmåra	naturäng, kantzoner, <i>sällsynt</i>
Gårdsskräppa	gödselindikerad, slåtterängar, kantzoner
Hagfibbla	vägkanter, diken, slåtteräng
Hampdån	gödselindikerad, kantzoner, diken

Hundloka	gödselindikerad, diken, vägkanter
Hundstarr	slätter och naturängar, stränder
Hundäxing	slätteräng, kantzoner, <i>mindre allmän</i>
Hästhov	kantzoner, öppen jord, <i>mindre allmän</i>
Hörsfibbla	naturäng, kantzoner, strandängar
Jordrök	gödselindikerad, öppen jord, <i>sällsynt</i>
Jungfru Marie nycklar	diken, kantzoner, naturängar
Kattfot	naturäng, slätteräng, kantzoner, <i>minskande</i>
Korsört	diken, kantzoner, öppen jord
Krustistel	diken, kantzoner, öppen jord
Kruståtel	skog, kantzoner
Krypnarv	öppen jord, vägar
Kråkvicker	åkerholmar, kantzoner, ständer
Kvastfibbla	magra naturängar
Kvickrot	kantzoner, diken, öppen jord
Kärrkavle	diken, kantzoner, öppen jord
Kärrtistel	myrodlingar, diken
Kärrviol	fuktiga slätterängar, diken
Lapprör	kantzoner
Lomme	gödselindikerad, öppen jord, kantzoner
Madrör	fuktiga slätterängar, diken, stränder
Majsmörblomma	naturängar
Majveronika	gödselindikerad, kantzoner, diken, öppen jord
Mjukplister	kantzoner, <i>sällsynt</i>
Mjölkört	kantzoner, åkerholmar, gödselindikerad
Myrtåg	diken, myrodling, stränder
Nickskära	kantzoner, diken, naturängar, <i>sällsynt</i>
Nickstarr	vägar, kantzoner
Njurdaggkåpa	vägkanter, slätteräng, inlandsart
Nordtrampört	gödselindikerad, öppen jord, kantzoner
Norrlandsstarr	slätterängar, diken, stränder, våtmarker
Norsk fingerört	gödselindikerad, kantzoner
Ogräsmaskros	gödselindikerad, slätteräng, kantzoner
Ormrot	naturäng, kantzoner
Paddfot	gödselindikerad, öppen jord, <i>sällsynt</i>
Penningört	gödselindikerande
Pilört	gödselindikerad, öppen jord
Pipdån	kantzoner, öppen jord, <i>sällsynt</i>

Praktmaskros	slåtteräng, naturäng, <i>sällsynt</i>
Prästkrage	naturäng, kantzoner, <i>sällsynt nordöstlig art</i>
Revmörblomma	gödselindikerad, kantzoner, öppen jord
Råttsvans	öppn jord, <i>sällsynt</i>
Rödblära	kantzoner, åkerholmar
Rödklöver	gödselindikerad, slåtteräng, odlas
Rödplister	gödselindikerad, kantzoner, <i>sällsynt</i>
Rödsvingel	slåtteräng, naturäng, kantzoner
Rödven	slåtteräng, naturäng, kantzoner
Rörflen	diken, stränder, öppen jord
Sarmatisk daggekåpa	vägkanter, <i>sällsynt</i>
Skogsnoppa	kantzoner, vägar
Skogsnäva	slåtteräng, kantzoner, åkerholmar
Skårdaggekåpa	diken, vägkanter, slåtteräng,, inlandsart
Slidstarr	kantzoner, diken
Smal trampört	gödselindikerad, öppen jord, <i>sällsynt</i>
Smågröe	gamla odlingsvägar och loftbroar
Smällglim	kantzoner, åkerholmar
Smörblomma	slåtteräng, kantzoner, naturäng, åkerholmar
Sommargyllen	gödselindikerad, kantzoner, öppen jord
Späd daggekåpa	vägkanter, slåtteräng, <i>mindre allmän</i>
Storkårel	kantzoner, öppen jord
Stormåra	gödselindikerad, kantzoner, slåtteräng
Strandgyllen	gödselindikerad, diken
Strandfräne	fuktiga näringsrika marker
Strandveronika	fuktiga slåtterängar, diken, kantzoner
Styvfibbla	kantzoner
Styvmorsviol	slåtteräng, kantzoner, åkerholmar
Sumpfräne	gödselindikerad, diken, kantzoner
Sumpmåra	slåtteräng, diken
Sumpnoppa	diken, öppen jord
Svartfryle	fuktig naturäng
Svenskmålla	gödselindikerad, öppen jord
Svinmålla	gödselindikerad, öppen jord
Säterfryle	naturäng, kantzoner
Teveronika	naturäng, svagt gödselindikerad
Timotej	odlad, slåtteräng, kantzoner
Toppdån	gödselindikerad, kantzoner

Trådtåg	slåtteräng, myrodling, diken
Tuvtåtel	slåtteräng, naturäng, vägkanter
Valldaggekåpa	kantzoner, <i>sällsynt</i>
Vitgröe	öppen jord, diken, kantzoner
Vitklöver	gödselindikerad, slåtteräng
Vitplister	kantzoner, åkerholmar, <i>sällsynt</i>
Vägmålla	gödselindikerad, <i>sällsynt</i>
Åkerbinda	gödselindikerad, öppen jord, kantzoner
Åkerbär	kantzoner, åkerholmar, stränder, dikesrenar
Åkerfräken	kantzoner, öppen jord, diken, stränder
Åkerförgätmigej	gödselindikerad, kantzoner, åkerholmar
Åkerkårel	diken, vägkanter
Åkermynta	kantzoner, åkerholmar, <i>sällsynt</i>
Åkersenap	gödselindikerad kantzoner, öppen jord
Åkertistel	gödselindikerad, kantzoner, öppen jord
Åkerviol	slåtteräng, kantzoner, åkerholmar
Åkervädd	slåtteräng, naturäng, <i>sällsynt</i>
Åkerspergel	gödselindikerad, öppen jord, kantzoner
Älgört	fuktiga slåtterängar
Ängsbräsma	diken, gölkanter
Ängsdaggkåpa	vägkanter, kantzoner, <i>allmän vid kusten</i>
Ängsfryle	slåtteräng, kantzoner, åkerholmar
Ängsgröe	slåtteräng, kantzoner
Ängskavle	diken, kantzoner, öppen jord
Ängsklocka	slåtteräng, kantzoner, naturäng, <i>mindre allmän</i>
Ängsruta	naturängar, åkerholmar
Ängsskallra	slåtteräng, kantzoner
Ängssvingel	kantzoner, åkerholmar
Ängssyra	gödselindikerad, slåtterängar, kantzoner

3.4.2 *Hotade kärlväxter i det norrbottniska odlings-landskapet*

Sveriges lantbruksuniversitet har i samarbete med Naturhistoriska riksmuseet fått i uppdrag av Statens Naturvårdsverk att upprätta en "Databank för hotade växter" i landet. Till verksamheten är 4 olika floravårdskommittéer knutna, en vardera för kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Kärlväxtkommittén har tagit fram en rikslista för kärlväxter, vilken dels bygger på resultaten från "Projekt Linné", som var en basinventering av tillgänglig kunskap om våra hotade kärlväxter, dels på nya inventeringar och erfarenheter som vunnits genom det kontaktnät som upprättats med landets botanister.

Späd ögontröst. En för Sverige hotad hävdberoende växtart vilken trivs på slåttermarker som varken gödslas eller plöjs. Brändön, Luleå kommun.

Foto: Lst/Sture Westerberg

Hotkategorierna är följande:

0 = utdöda

1 = akut hotade

2 = sårbara

3 = sällsynta

4 = hänsynskrävande

Siffrorna anger växtarternas status i landet. Ur rikslistan för de fyra kategorierna har de arter som förekommer i länet i dag valts ut. Hotbilden inom länet kan för kategorierna 1 - 3 vara en annan än den inom landet. Efter artens namn följer därför den beteckning som anger dess status inom länet.

Höstläsbräken, en av de läsbräkenarter vilka hör hemma i hävdade betes- och slåttermarker som inte plöjs eller gödslas. Höstläsbräken är för sin överlevnad beroende av att markerna inte växer igen. Bilden är från Sörfliget i Bodens kommun.

Foto: Lst/Sture Westerberg

- A = mycket starkt hotad, 1-2 kända växtplatser
med ett lågt individantal
- B = starkt hotad med 3-4 kända lokaler
- C = hotad med 5-10 växtplatser eller färre, men då
i individrika bestånd
- D = svagt hotad med 10-30 kända lokaler och
knappast alls hotad
- X = tillfällig, adventiv
- + = även odlad
- ? = status osäker

Tabell 2

KÄRLVÄXTER I NORRBOTTENS ODLINGSLANDSKAP
VILKA ENLIGT RIKSLISTAN TILLHÖR
HOTKATEGORI 0

LATINSKT NAMN	SVENSKT NAMN	HOTBILD I LÄNET
<i>Camelina sativa</i> ssp. <i>alyssum</i>	lindådra	Utdöd
<i>C. sativa</i> ssp. <i>sativa</i>	oljdådra	Utdöd
<i>Lolium temulentum</i>	dårrepe	Utdöd
<i>Rhinanthus serotinus</i> ssp. <i>apterus</i>	åkerskallra	Utdöd
<i>Silene dichroma</i>	gaffelglim	Utdöd

Tabell 3

KÄRLVÄXTER I NORRBOTTENS ODLINGSLANDSKAP
VILKA ENLIGT RIKSLISTAN TILLHÖR
HOTKATEGORI 1

LATINSKT NAMN	SVENSKT NAMN	HOTBILD I LÄNET
<i>Agrostemma githago</i>	klätt	Utdöd
<i>Bromus seclinus</i>	råglosta	?
<i>Chenopodium vulvaria</i>	stinkmålla	?
<i>Dracocephalum thymiflorum</i>	rysk drakblomma	?
<i>Kickxia elatine</i>	spjutsporre	?
<i>Nepeta cataria</i>	kattmynta	?
<i>Scandix pecten-vernus</i>	nålkörvel	?

Tabell 4

KÄRLVÄXTER I NORRBOTTENS ODLINGSLANDSKAP
VILKA ENLIGT RIKSLISTAN TILLHÖR
HOTKATEGORI 2

LATINSKT NAMN	SVENSKT NAMN	HOTBILD I LÄNET
<i>Anthriscus caucalis</i>	taggkörvel	?
<i>Bothrychium lanceolatum</i>	topplåsbräken	D
<i>B. matricariifolium</i>	rutlåsbräken	A
<i>Chaerophyllum bulbosum</i> ssp. <i>prescottii</i>	rysskörvel	B
<i>Dianthus superbus</i>	praktnejlika	C
<i>Euphorbia exigua</i>	småtörel	?
<i>Malva pusilla</i>	vit kattost	?
<i>Microstylis monophyllos</i>	knottblomster	B
<i>Moehringia laterifolia</i>	ryssnarv	A
<i>Vicia villosa</i>	luddvicker	?

Tabell 5

KÄRLVÄXTER I NORRBOTTENS ODLINGSLANDSKAP
VILKA ENLIGT RIKSLISTAN TILLHÖR
HOTKATEGORI 3

LATINSKT NAMN	SVENSKT NAMN	HOTBILD I LÄNET
<i>Alchemilla cymatophylla</i>	vågbladig daggkåpa	A
<i>A. propinqua</i>	hjuldaggkåpa	B
<i>Bromus arvensis</i>	renlost	?
<i>Camelina sativa</i>	sanddådra	?
<i>Lappula squarrosa</i>	piggfrö	?
<i>Phyteuma nigrum</i>	blårapunkel	?
<i>Symphytum asperum</i>	fodervallört	?

Tabell 6

KÄRLVÄXTER I NORRBOTTENS ODLINGSLANDSKAP
VILKA ENLIGT RIKSLISTAN TILLHÖR
HOTKATEGORI 4

LATINSKT NAMN	SVENSKT NAMN	HOTBILD I LÄNET
<i>Asperugo procumbens</i>	paddfot	C

<i>Bidens radiata</i>	grönskära	A
<i>Botrychium boreale</i>	nordlåsbräken	D
<i>B. multifidum</i>	höstlåsbräken	D
<i>Chrysanthemum segetum</i>	gullkrage	?
<i>Consolida regalis</i>	riddarsporre	?
<i>Gentianella amarella</i>	ängsgentiana	C
<i>Lithospermum arvense</i> ssp. <i>arvense</i>	sminkrot	?
<i>Nelsia paniculata</i>	korndådra	?
<i>Onopordum acanthium</i>	ulltistel	?
<i>Sherardia arvensis</i>	åkermadd	?

Förutom arterna på rikslistan, finns en rad regionalt starkt hotade arter, vilka är kända från någon enstaka växtplats i länet. I regel rör det sig om tillfälliga inkomlingar, men i en del fall är det växter med hemortsrätt i mer naturliga ekosystem. Dessa presenteras nedan.

Tabell 7

REGIONALT STARKT HOTADE ARTER I DET NORRBOTTNISKA ODLINGSLANDSKAPET

LATINSKT NAMN	SVENSKT NAMN	HOTBILD I LÄNET
<i>Alchymilla glaucescens</i>	sammetsdaggekåpa	A ?
<i>A. cymatophylla</i>	vågbladig daggekåpa	A
<i>A. acutiloba</i>	stjärndaggekåpa	A
<i>A. filicualis</i> ssp. <i>vestita</i>	vindaggekåpa	B
<i>Bidens tripartita</i>	brunskära	A
<i>B. radiata</i>	nickskära	A
<i>Bromus tectorum</i>	taklost	X
<i>B. inermis</i>	foderlost	D
<i>B. arvensis</i>	renlost	X
<i>B. hordeaceus</i> ssp. <i>hordeaceus</i>	luddlost	X
<i>Centaurea scabiosa</i>	väddklint	X +
<i>E. stricta</i> ssp. <i>stricta</i>	vanlig ögontröst	?
<i>Geranium pratense</i>	ängsnäva	X +
<i>Hieracium aurantiacum</i>	rödfibbla	A
<i>Knautia arvensis</i>	åkervädd	D
<i>Myosurus minimus</i>	råttsvans	B
<i>Taraxacum hjeltii</i>	praktmaskros	D

3.4.3 *Fåglar i det Norrbottniska odlingslandskapet*

Antalet fåglar som häckar och fåglar som enbart rastar i det norrbottniska odlingslandskapet är stort. Speciellt i anslutning till landskapstyper som är omgivna av hävdade odlingsmarker: slättsjöar, sjöar, älvar och hav. De näringsrika slättsjöarna hyser många häckande och rastande fågelarter, som under vissa delar av dygnet söker sin föda i de omgivande markerna.

På kustnära odlingsmarker ses under våren stora gässflockar och under hösten samlas stora flockar av tranor på dessa odlingsmarker. Storspoven en karaktärsfågel på den kustnära odlingsmarken anländer tidigt på våren tillsammans med tovsvipan och sånglärkan. Flera arter av rovfåglar nyttjar de öppna sorkrika markerna på jakt efter föda innan de drar vidare till sina häckningsmarker. Några häckar även i anslutning till dessa biotoper.

Bland ugglearterna som häckar och söker sin föda här är lappuggla, jorduggla och vissa år ses även horn-

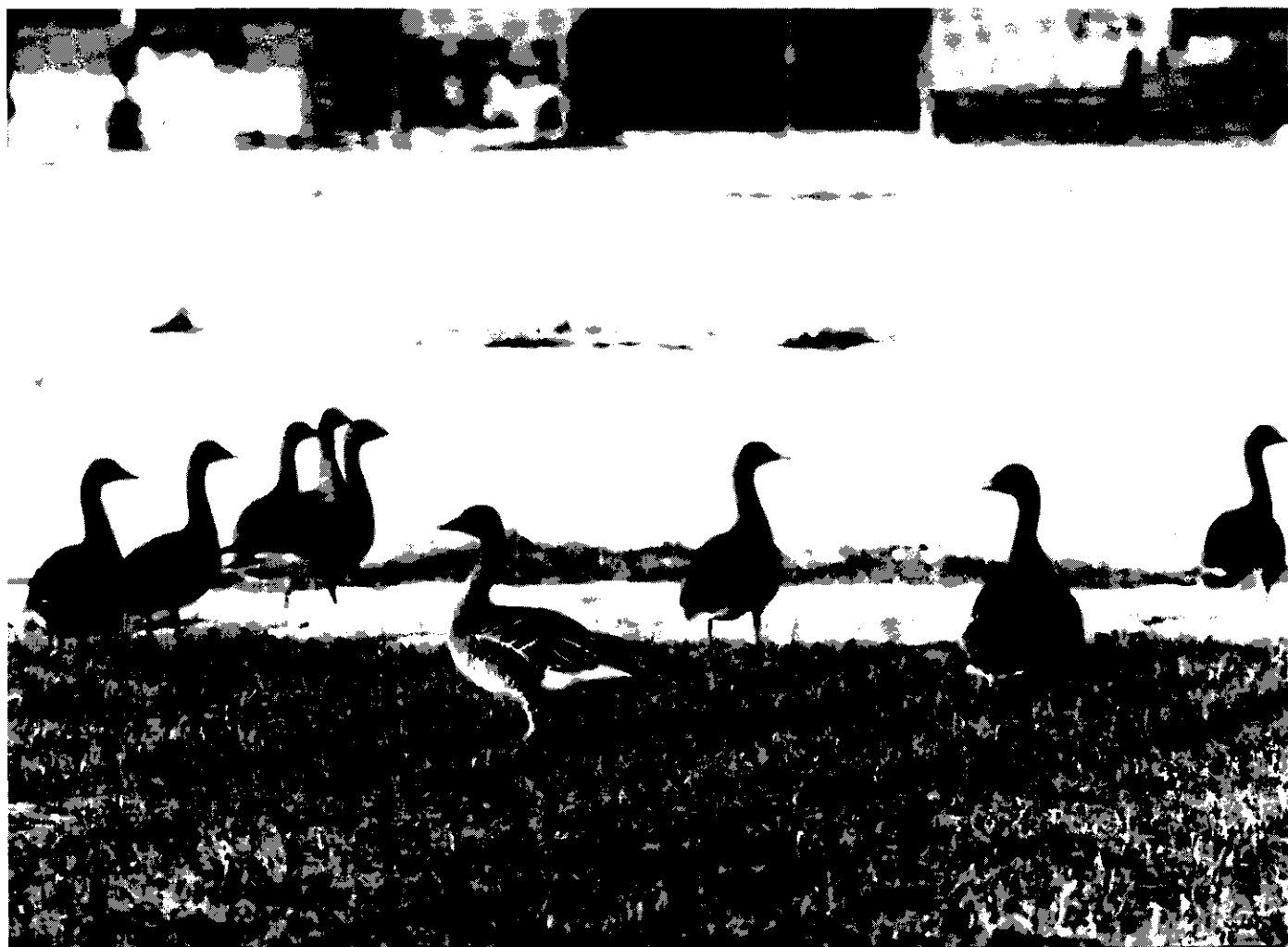
ugglan i anslutning till åkerholmarna. Under vår och höst drar stora flockar av småfåglar förbi här och några av arterna häckar även i och i anslutning till det öppna landskapet.

Genom den pågående landhöjningen vid Bottenvikens kust skapas hela tiden nya strandmiljöer för rastande och häckande fåglar. Ett stort problem är den pågående igenväxningen av de tidigare slagna och betade strandängarna. Flera av våra vadararter tillsammans med olika gäss, däribland flera östflyttande, söker här sin föda och några häckar även på de hävdade strandängarna.

Under fåglarnas flyttning mot inlandet och fjällen följer de de stora vattendragen. Längs med älvdalarna och vid de stora sjöarna finns fortfarande en odlingsbygd där flyttande fåglar kan rasta och söka sin föda. Tidigare hävdade holmar och raningar var gynn-

Sädgäss rastar och betar på odlingsmarkerna vid kusten under sin vårflytt till häckningsplatserna i norr.

Foto: Lars Harnemo

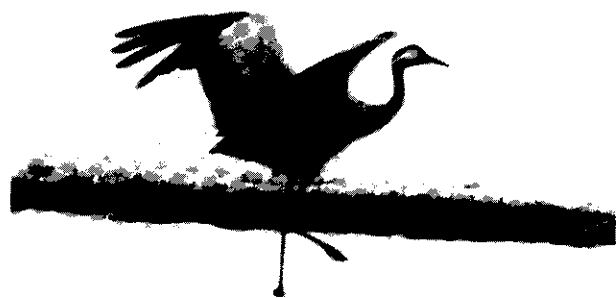

samma biotoper för bl a vadare. Numera håller dessa miljöer på att växa igen med följd att antalet fåglar och fågelarter minskar.

Längs med Torne älvdal i och i nära anslutning till älven finns sjöar och avsnörda vikar med ett högt näringsinnehåll, omgivna av odlingsmarker. Här ses stora flockar av rastande änder under höst och vår.

Storspoven häckar på åkrar och ängsmarker., gärna i närheten av vatten. Hela senvåren och försommaren kan man höra dess karaktäristiska visslingar och bubblande drillar.

Foto: Lars Harnemo

Tabell 8

FÅGELARTER SOM RASTAR OCH SÖKER
SIN FÖDA SAMT VISSA HÄCKFÅGLAR I DET
NORRBOTTNISKA ODLINGSLANDSKAPET

ARTER	HÄCKLOKAL
Kanadagås	Slättsjöar
Grågås	Kustlandet, skärgården
Blåsgås	Kolahalvön
Fjällgås	Våtmarker i fjällen
Vitkindad gås	Kolahalvön
Sädgås	Våtmarker i fjällen
Gräsand	Sjöar, vattendarag
Bivråk	Örtrika granskogar
Ormvråk	Kust- och inlandsskogar
Fjällvråk	Skogar, fjällen
Brun kärrhök	Slättsjöar
Blå kärrhök	Slättsjöar, myrar
Tornfalk	Branter
Trana	Våtmarker
Tofsvipa	Våtmarker, strandängar
Ljungpipare	Våtmarker, fjällhedar
Storspov	Odlingslandskapet
Småspov	Våtmarker, hyggen
Grönbena	Slättsjöar, våtmarker
Drillsnäppa	Slättsjöar, våtmarker
Rödbena	Skärgården, kustlandet, fjällsjöar
Svartsnäppa	Våtmarker
Gluttsnäppa	Våtmarker, slättsjöar
Brushane	Våtmarker
Kärrsnäppa	Våtmarker i fjällen
Fiskmås	Slättsjöar, sjöar, hav
Skrattmås	Slättsjöar, sjöar, hav
Dvärgmås	Slättsjöar, myrsjöar, hav
Ringduva	Sumpskogar, skogar
Skogsduva	Skogar
Pärluggla	Skogsmarker
Sparvuggla	Skogsmarker
Berguv	Bergsbranter, grustag o dyl
Lappuggla	Odlingslandskapet våtmarker

Hornuggla	Odlingslandskapet
Jorduggla	Odlingslandskapet, våtmarker
Sånglärka	Odlingslandskapet
Laddusvala	Odlingslandskapet
Hussvala	Odlingslandskapet, gårdar, branter
Ängspiplärka	Odlingslandskapet, hedar, våtmarker
Gulärta	Odlingslandskapet, vattendrag, stränder
Sädesärta	Odlingslandskapet, gårdar
Stare	Odlingslandskapet
Skata	Odlingslandskapet, gårdar, städer
Kaja	Odlingslandskapet, städer
Råka	Odlingslandskapet
Kråka	Odlingslandskapet, skogar
Stenskvätta	Odlingslandskapet, gårdar, fjällhedan
Buskskvätta	Odlingslandskapet, hyggen
Rödvingetrast	Odlingslandskapet, gårdar, skogar
Dubbeltrast	Odlingslandskapet, skogar
Björktrast	Odlingslandskapet, gårdar, skogar
Gråsparv	Odlingslandskapet, gårdar, byar, städer
Pilfink	Odlingslandskapet, gårdar, städer
Rosenfink	Odlingslandskapet, lövskogar
Bofink	Odlingslandskapet, gårdar, skogar
Bergfink	Odlingslandskapet, skogar
Grönfink	Odlingslandskapet, gårdar, städer
Gulspurv	Odlingslandskapet, gårdar, skogar
Ortolansparv	Odlingslandskapet

MÅL FÖR BEVARANDET

*De övergripande målen för bevarandet
av natur- och kulturvärdena i
Norrbottens odlade landskap är att:*

- skapa förutsättningar för en levande landsbygd med jordbruk och djurhållning i samtliga kulturregioner och naturgeografiska regioner inom länet. Detta jordbruk skall bedrivas på ett sådant sätt att odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden bibehålls;
- så långt möjligt bevara sammanhängande miljöer med värdefulla element i kulturlandskapet, lämningar och strukturer som representerar olika utvecklingsskeden;
- så långt möjligt bevara naturliga fodermarker (slåtter- och betesmarker) för att förhindra en fortsatt utarmning av odlingslandskapets hävdformade biotoper med dess hävdberoende flora och fauna;
- genomföra insatser för att skydda hotade arters fortlevnad i livskraftiga bestånd.

MEDEL FÖR BEVARANDET

För att kunna uppfylla de övergripande mål som satts i kapitel 4, finns en rad olika medel. Dessa kan vara allt från information och ekonomiska ersättningar till upprättande av olika typer av fysisk planering och reservatsbildningar. I detta kapitel skildas vilka medel som finns tillgängliga, samt på vilket sätt målnuppfyllnaden är avhängig att de områden som prioriterats används som underlag för beslut och bedömningar enligt en rad olika lagar och förordningar.

De övergripande målen kan uppnås genom att vi:

- motverkar passiva hot genom avtal om skötsel av områden inom bevarandeområden;
- motverkar aktiva hot genom att erbjuda ersättning samt genom ett konsekvent tillämpande av skötselagens hänsynsregler i 6a§;
- hindrar exploateringsföretag i områden med höga natur- och kulturmiljövärden;
- hindrar omställning och skogsplantering inom områden med höga natur- och kulturmiljövärden;
- motiverar brukare till en fortsatt verksamhet på ett sådant sätt att den visar hänsyn till landskapets natur- och kulturvärde.

5.1 Information

INFORMATION ÄR grundläggande för bevarandet. Genom egen insikt om vilka värden som ligger i det landskap man förvaltar, finns goda förutsättningar för att bevara dessa värden. Aktiva informationsinsatser är av stor vikt. En enkel informationsbrochyr bör tas fram som beskriver de natur- och kulturmiljövärden som finns i det norrbottniska landskapet.

En aktiv information innebär också deltagande på olika former av möten och samlingar för brukare, planerare och beslutsfattare. En viktig del blir en fortlöpande dialog och informationsutbyte mellan lantbrukare och natur- och kulturmiljövårdare. Här är hembygdsföreningar, naturskyddsföreningar, LRF-avdelningar och kommuner av stor vikt som förmedlare och påverkare.

Specialinriktade utbildningar för brukare om landskapets natur- och kulturvärden och hur dessa tas tillvara bör anordnas.

5.2 Ersättning

BEVARANDEPROGRAMMET SKALL ligga till grund för en samordning och styrning av de ekonomiska ersättningsformer som kan användas för att uppfylla målen. De huvudsakliga ersättningsformerna som idag är tillgängliga presenteras nedan. Genom en skälig ersättning till en brukare kan samhället köpa landskapsvårdande tjänster som en garanti för natur- och kulturvärdenas fortlevnad. Samhället betalar alltså brukaren för natur- och kulturmiljönytta, där kostnaderna för denna nytta blir högre än vad det normala bruket skulle vara. För att detta system skall fungera måste ersättningsnivån vara så hög att en eljest olönsam produktion kan bli lönsam och att en fortsatt brukning därigenom säkras.

Landskapsvårdersättning

En direkt följd av den nya livsmedelspolitikens miljösmål är den ersättning för landskapsvårdande insatser som står till länsstyrelsernas förfogande. Ersättningen kan endast nyttjas i områden med nationellt höga värden och där ett hot föreligger. Ersättningen skall i princip nyttjas endast för bärkraftiga företag, därigenom skapandes en förutsättning för ett fortsatt jordbruk. Endast genom det aktiva jordbruket bibehålls landskapets värden. Brukaren erhåller ersättning för kostnadssatta åtgärder enligt en skötselplan och efter avtal med länsstyrelsen.

NOLA-ersättning

NOLA-ersättningen, ersättningen för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet utgår till områden med dokumenterat höga naturmiljövärden. Dessa är främst de marker som i ängs- och hagmarksinventeringarna klassats som högsta bevarandevärde för naturmiljön, och då speciellt med avseende på artinnehållet. NOLA-medlen är också viktiga för kulturmiljövärden. Ersättningen är till skillnad från landskapsvårdersättningen inte kopplad till bärkraftiga jordbruk. Målet med NOLA är att bevara olika typer av naturliga fodermarker som ofta innehåller hotade, hävdberoende biotoper och växt- och djurarter. Ersättningen skall gå till att hävda ett område på ett traditionellt sätt. NOLA-ersättningen söks även denna hos länsstyrelsen och knyts till ett avtalsförfarande.

Vård m m av kulturlandskap och fornlämningar

Anslaget för vård m m av kulturlandskap och fornlämningar skall främst användas i miljöer av högsta kulturhistoriska värde och som är representativa för den agrara utvecklingen. Ersättningen för värden skall rikta sig både till enskilda brukare och till föreningar och sammanslutningar som verkar för att bevara ett enskilt objekt eller som åtar sig att utföra detsamma. Medlen skall gå till vård och kontinuerlig hävd och underhåll av landskapets olika beståndsdelar. Konkret kan detta göras genom vård av lador, stengårdsgårdar, hägnader eller hässjor. Vårdanslaget kan också användas för olika former av informationsinsatser. En

fördel är om medlen kombineras med NOLA eller LANDSKAPSVÅRD för att på det sättet säkerställa ett bevarande. Ersättningen söks hos länsstyrelsen.

5.3 Planering

I OLIKA FORMER AV fysiska samhällsplanering är det av stor vikt att de bevarandevärda områdena presenteras. Här är den kommunala översiktsplaneringen, detaljplaneringen samt markanvändningsplanering av särskilt stor betydelse. Programmets delområden kan också utgöra underlag för att upprätta kommunala naturvårds- och kulturmiljövårdsprogram.

5.4 Lagstiftning

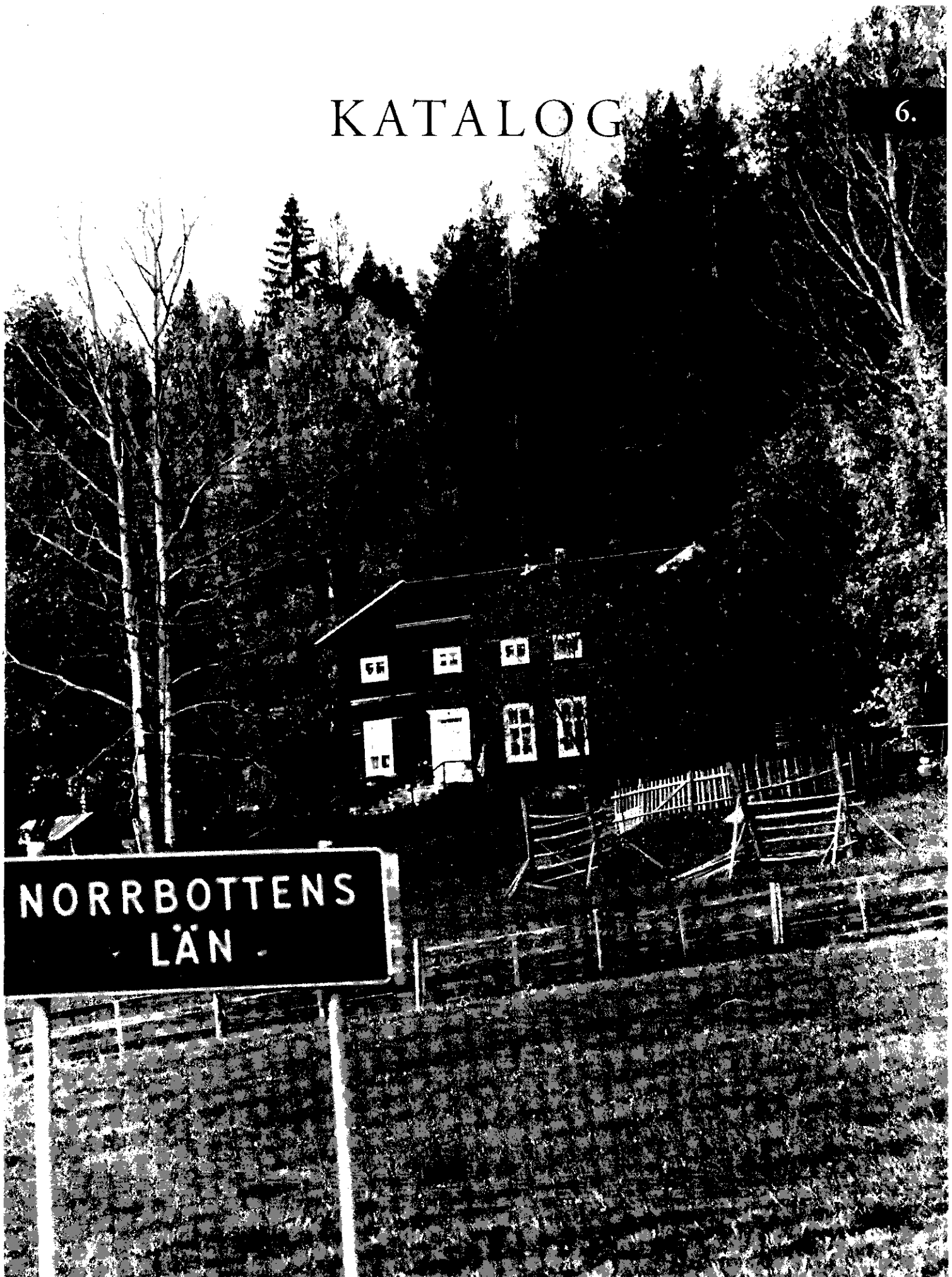
VID TILLÄMPNINGEN AV olika hänsynsregler samt styrregler inom olika former av lagtillämpning skall bevarandeprogrammet utgöra underlag. Särskilt viktiga är här:

- samordning gentemot olika former av omställning inom jordbruket. Strävan skall vara att omställningsåtgärder inom bevarandeområden inte medges med annat än att omställningen görs på ett sådant sätt att bevarandeintressena inte hotas;
- säkerställande med hjälp av **naturvårdslagen** (SFS 1991:241) av de värdefullaste odlingslandskapen;
- tillämpning av **naturresurslagens** (SFS 1987:–12) bestämmelser om ekologiskt känsliga områden, om områden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av natur- och kulturmiljövärden eller friluftsliv, om områden av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden och friluftslivet samt om områden som med hänsyn till de samlade natur- och kulturvärdena i sin helhet är av riksintresse;

- tillämpning av **skötsellagens** (SFS 1990:617) bestämmelser om anmälningsplikt för nedläggning av jordbruksmark. Innan nedläggning sker skall en bedömning göras med utgångspunkt i konsekvenserna från natur- och kulturmiljösynpunkt;
- tillämpning av särskilda hänsynsregler i **skötsellagen** (SFS 1990:617), **skogsvårdslagen** (SFS 1979:429), **naturvårdslagen** (SFS 1991:241), **väglagen** (SFS 1987:459) samt **kulturminneslagen** (SFS 1988:950);
- tillämpningen och krävandet av **miljökonsekvensbeskrivningar** för vissa arbetsföretag enligt MKB-förordningen (1991:738);
- tillämpningen av **Plan- och bygglagen** (SFS 1987:10)

5.5 Översyn över riksintresse- områden

BEVARANDEPROGRAMMETS områden bör användas inför en kommande översyn över de beslut som fattats av riksantikvarieämbetet och naturvårdsverket angående områden av riksintresse för naturvård, kulturmiljövärd och friluftsliv i de fall odlingslandskapet och dess värden ingår i riksintressemiljön. ■

6.1 Katalog-förklaring

SAMTLIGA BEVARANDEOBJEKT presenteras kommunvis. Inom respektive kommun förtecknas objekten i den ordningen att först kommer de områden som har det högsta bevarandevärdet (klass I), följda av objekt med höga bevarandevärde (klass II).

Inom klass I-objekten presenteras mer kortfattat de naturliga fodermarker som mer utförligt redogjorts för i länsstyrelsens rapport över ängs- och hagmarksinventeringen (Länsstyrelsen i Norrbottens län rapport 1991:7). Samtliga ängs- och hagmarksobjekt har i bevarandeprogrammet klassificerats som högsta bevarandevärden, främst p g a de dokumenterat höga naturvärdena.

Varje objekt har getts ett **löpnummer** som består av först kommunnumret, följt av ett enkelt löpnummer. Objektens **namn** är ett geografiskt namn med anknytning till objektens värdekärnor. **Arealen** omfattar den totala arealen öppen mark inom bevarandeobjektet. Siffran får inte förväxlas med arealen odlingsmark, vilken är lägre. En exakt arealberäkning för den rena odlingsmarken, brukad och nedlagd men bevarandevärd, är svåra att arbeta fram.. För varje objekt har de aktuella **ekonomiska rutbeteckningarna** angetts. **Koordinaten** är en fyrställig siffra mätt på den sydvästra delen av området. I vissa fall kan det vara så att flera koordinater anges. Detta gäller då främst i större områden. Här kan också anges sydvästra koordinaten samt nordöstra. **Bevarandeklassen** har angetts enligt ovan med klass I eller II, högsta eller höga bevarandevärden. **Klassifikationen** har uttryckts som antingen sammanvägda natur och kulturvärden (N/K), sammanvägda natur- och kulturvärden med det ena eller det andra värdet dominant (N/K, N/K) eller i huvudsak natur- eller kulturvärden (N, K). Huvuddelen av objekten har sammanvägda natur- och kulturvärden. I de fall ängs- och hagmarker, klassade i ÄoH-inventeringen, ingår i bevarandeobjektet har dessa angivits. Om områdena ingår i ett **riksintresse** har detsamma förtecknats. I en tabell nedan finns en förteckning över samtliga de riksintressen som berörs av bevarandeområden.

Arealerna för bevarandeobjekten kan kommenteras något ytterligare. Som ovan nämnts är det areal-

värde som anges utgående från all mark som på karta markerats som öppen mark. Arealerna har mätts manuellt med punktraster på karta i skala 1:50 000 till 1:100 000. Detta förfarande innebär att det inom varje område finns partier som idag inte utgör brukad odlingsmark. Det är inte möjligt att, utan en mycket omfattande arbetsinsats, arealmäta den idag brukade odlingsmarken inom respektive objekt. Orsakerna till detta är flera. Dels finns ingen statistik ned på den aktuella nivån, utan all arealberäkning hade varit tvungen att ske för hand på kartor, där dessa finns tillgängliga, i skala 1:10 000. Dessa beräkningar skulle ha varit ofullständiga, eftersom det i programmet också finns partier som på kartorna markeras som idag ej öppen mark, men som ändå har ett bevarandevärde.

Den exakta arealen får beräknas i samband med avtalsteckning inom de områden som utpekats i programmet.

Med riksintresse avses de områden som enligt 2 kap 6§ Lagen om hushållning med naturresurser m m, anses ha ett sådant värde för Naturvård, Kulturmiljövård eller Rörligt friluftsliv att de skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Naturvårdens riksintressen är utvalda så att de är unika för den aktuella regionen, för landet eller internationellt sett. Riksintresseområdena har särskilt höga naturvärden. Kulturmiljövårdens riksintressen skall på motsvarande sätt särskilt tydligt uttrycka en del i vår kulturhistoria. De områden som utvalts för det rörliga friluftslivet har sådana natur- eller kulturkvaliteter eller är så tillgängliga för allmänheten att de är eller kan bli attraktiva för besökare från hela eller en stor del av landet eller utlandet..

Objektsbeskrivningen har utgått från det konkreta objektet, och baseras närmast uteslutande på fältanteckningar och kartstudier. Tiden har inte medgett ett utnyttjande av historiska kartor annat än undantagsvis. Materialet måste dock kompletteras med en tydlig historiskt dimension. Att i detta stadium inrikta programarbetet på att utreda de historiska förhållandena hade varit ogörligt, eftersom det hade låst resurser som behövts för fältarbetet. Bevarandeklassen måste prioriteras efter vad som finns i dagens landskap och detta landskaps värden. Detta innebär dock inte att den historiska analysen är oväsentlig, tvärtom. I

förlängningen måste bevarandeprogrammet fördjupas ytterligare genom fältdokumentationer och studier av den historiska utvecklingen. Ytterligare ett motiv för detta är att det finns ett behov av preciserade värdebeskrivningar för att kunna väga lämpliga ekonomiska stödformer i den mån dessa finns tillgängliga.

Till varje objekt finns inom karta utvisande de olika områdenas utsträckning. Klass I redovisas med mörkare raster och klass II med ljusare. kartavgränsningarna är att betrakta som en värdebestämning, inte som en exakt kartografisk gräns. Inom respektive bevarandeområde markeras ängs- och hagmarksobjekt med stjärnor.

Kartorna i katalogdelen

En översiktskarta finns i början av varje kommun. På denna redovisas bevarandeområdena i en färg oavsett klassificering. Objektskartor redovisas intill den text som beskriver varje enskilt bevarandeområde. Kartskalorna är varierande. Bevarande av högsta värde har ett mörkare raster och områden av högt bevarandevärde har ett ljusare raster. De ängs- och hagmarksobjekt som dokumenterats vid inventeringen visas med en stjärna som lägesangivelse. Detaljkartor över dessa finns i rapporten "Naturliga slätter- och betesmarker i Norrbottens län", länsstyrelsen rapport nr 7 1991.

Rutnätet i kartorna är alltid en gång en kilometer stort oavsett kartans skala, d v s varje ruta är en km².

Förekommande riksintressen i bevarandeprogrammet

Kulturmiljövård

Nr	Objekt
K1	Laisälvens dalgång
K6	Gallejaur
K8	Avan-Unbyn
K15	Tornedalen
K22	Aktse-Laitaure
K26	Övre Kuoka
K34	Jukkasjärvi
K46	Gäddvik

K48	Hindersön
K50	Kengis
K53	Juhonpieti-Erkheikki
K54	Tärendö
K56	Infjärdenområdet
K61	Rosfors
K62	Sjulsmark
K69	Manjärv
K70	Överkalix
K71	Övre Lansjärv

Naturvård

Nr	Objekt
N1	Laisälven
N5	Piteälven
N7	Råvvejaure-Saggat-Peuraure-Karatj-Purkijaure-Kabla
N12	Kalixälven
N15	Torneälven
N18	Lainioälven
N20	Könkämä-Muonio älvar
N21	Sulajoki-Karesuandoområdet
N24	Lainiobågen
N26	Vettasjärvi
N34	Råneälven
N36	Persöfjärden
N40	Övärlden utanför Luleälvsmynning
N45	Reivo
N46	Byske älv
N48	Ängesåns dalgång
N51	Sareks nationalpark

Rörligt friluftsliv

Nr	Objekt
F1	Norrbottens fjällområde
F2	Norrbottens skärgård
F4	Torne-Muonio-Könkämä älvar
F5	Kalix älv
F6	Pite älv

6.3 Tabeller och statistik

I DET FÖLJANDE GES i tabellform en sammanfattande presentation av samtliga objekt inom varje kommun. Tabellen omfattar de huvudsakliga data som finns inom beskrivningsdelen, och har till syfte att underlätta överblicken över respektive kommun.

De i programmet utpekade arealerna har legat till grund för en beräkning av fördelningen mellan klasser och områden. Totalt i Norrbotten finns ca 35656 ha bevarandevärd odlingsmark i bevarandeklass I-II

samt ÄoH (se tab 2 nedan). Fördelningen mellan klasserna är sådan att 20129 ha är klass I (56%), 15083 ha klass II (42%) samt 443 ha (2 %) fristående Ängs- och hagmarksobjekt med bevarandeklass I. Antalet bevarandeympirier är i klass I 91 st, klass II 85 st samt ÄoH 137 st (se tab 1 nedan). I tabell 3 görs en redovisning av fördelningen mellan länets kommuner av de olika områden.

Tabell 1

ANTAL BEVARANDEOMRÅDEN I NORRBOTTEN

Kommun	Klass I	Klass II	ÄoH	Summa	Klass I+ÄoH
Arjeplog	7	3	5	15	12
Arvidsjaur	8	5	6	19	14
Boden	8	8	8	24	16
Gällivare	4	6	24	34	28
Haparanda	1	2	14	17	15
Jokkmokk	7	7	6	20	13
Kalix	7	8	9	24	17
Kiruna	9	1	11	21	20
Luleå	13	12	7	32	20
Pajala	10	20	22	52	32
Piteå	10	10	6	26	16
Älvsbyn	3	1	2	6	5
Övertorneå	1	2	7	10	8
Övertorneå	3	-	10	13	13
Summa	91	85	137	313	228

Tabell 2

AREALER AV BEVARANDEOMRÅDEN I NORRBOTTEN

Kommun	Klass I	Klass II	ÄoH	Summa	Klass I+ÄoH
Arjeplog	218	56	19,5	293,5	237,5
Arvidsjaur	404	272	109,5	785,5	513,5
Boden	1915	2557	16,6	4508,6	1931,6

Gällivare	551	539	75,5	1165,5	626,5
Haparanda	1943	392	28,9	2363,9	1971,9
Jokkmokk	147	200	6,95	353,95	153,95
Kalix	1486	988	28,7	2502,7	1514,7
Kiruna	978	40	24,5	1042,5	1002,5
Luleå	3900	2326	21,5	6247,5	3921,5
Pajala	1365	1567	74,5	3006,5	1439,5
Piteå	2197	2692	9	4898	2206
Älvsbyn	591	593	1,5	1185,5	592,5
Överkalix	2062	519	12,7	2593,7	2074,7
Övertorneå	2372	2322	14,5	4708,5	2386,5
Summa	20129	15083	443,85	35655,85	20572,85

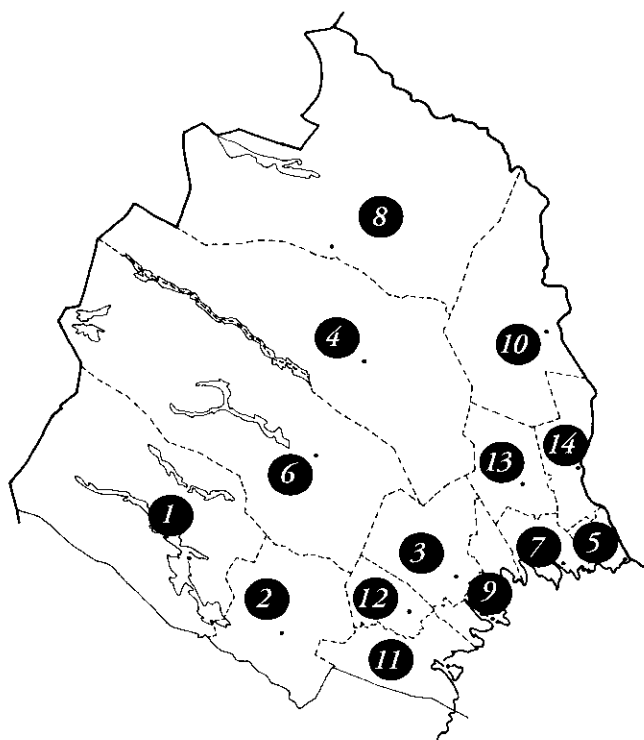
Summa I-II 35655,85

Tabell 3

**FÖRDELNINGEN AV AREALEN BEVARANDEVÄRD
ODLINGSMARK INOM REPEKTIVE KLASS**

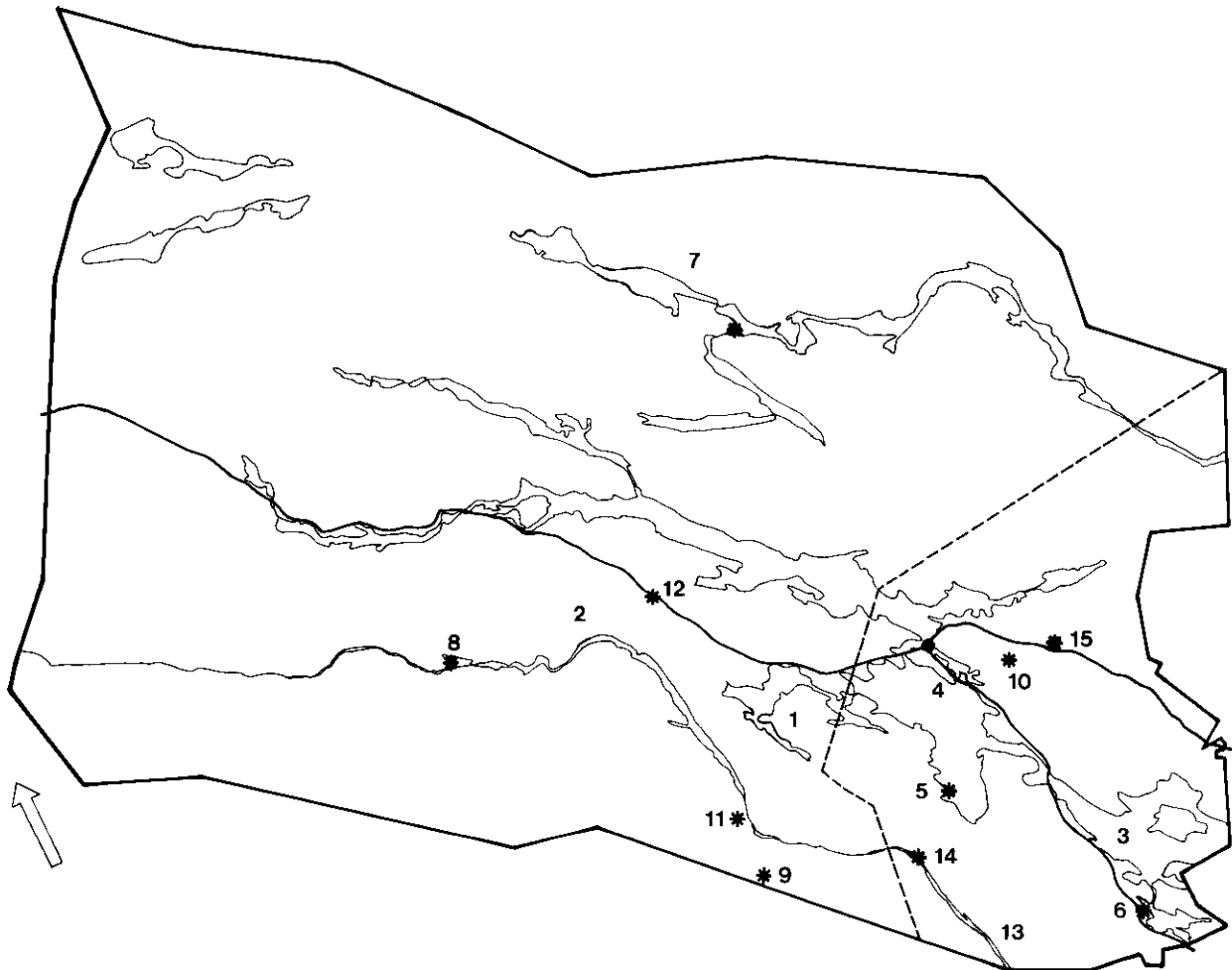
Kommun	Klass I	Klass II	ÄoH	Total andel
Arjeplog	1	<1	4	1
Arvidsjaur	2	2	25	2
Boden	10	17	4	13
Gällivare	3	4	17	3
Haparanda	10	3	7	7
Jokkmokk	1	1	2	1
Kalix	7	7	6	7
Kiruna	5	<1	6	3
Luleå	19	15	5	18
Pajala	7	10	17	8
Piteå	11	18	2	14
Älvsbyn	3	4	<1	3
Överkalix	10	3	3	7
Övertorneå	12	15	3	13
Summa %	100	100	100	100

6.2 Bevarandevärda odlingslandskap i Norrbottens län

- ① *Arjeplogs kommun*
- ② *Arvidsjaurs kommun*
- ③ *Bodens kommun*
- ④ *Gällivare kommun*
- ⑤ *Haparanda kommun*
- ⑥ *Jokkmokks kommun*
- ⑦ *Kalix kommun*
- ⑧ *Kiruna kommun*
- ⑨ *Luleå kommun*
- ⑩ *Pajala kommun*
- ⑪ *Piteå kommun*
- ⑫ *Älvsbyns kommun*
- ⑬ *Övertorneå kommun*
- ⑭ *Övertorneå kommun*

ARJEPLOGS KOMMUN

Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

* Ängs- och hagmarker

--- Odlingsgränsen

— Större allmän väg

Arjeplog är en utpräglad fjällkommun i södra delen av länet. Landskapet domineras av fjällområdet och de stora sjöarna. Pieskehaure, Mavasjaure, Tjeggelvas och Vuolvojaure är upprinnelsen till Pite älv. Hornavan, Uddjaur och Storavan är Skellefteälvens källflöden. I södra delen av kommunen finns Laisan med Laisälven vilken är riksintressant ur naturvårds- och kulturmiljösynpunkt.

De stora sjöarnas stränder och öar har varit den naturgivna förutsättningen för jordbruk i dessa delar av länet. Genom närheten till vattnet kom odlingsmarken att bli frostskyddad och grödorna hann mogna. Odlingslandskapet är en marginalföreteelse inom Arjeplog.

Arjeplog ligger inom det samiska kärnområdet, och före 1600-talet fanns ingen annan bebyggelse inom kommunen än de samiska vistena. Det är först från och med 1600-talet, då silvermalm upptäcks i Nasafjäll i västra delen av kommunen, som bebyggelsespridningen skjuter fart. Den huvudsakliga bebyggelsen i kommunen hänger dock samman dels med nybyggnadsperioden vid slutet av 1700-talet och under 1800-talet, dels med den expansion som sker med utgångspunkt i skogsbrukets behov under 1900-talet.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Arjeplog 20 jordbruksföretag, ca 0,8 % av antalet brukare i länet. Totalt nyttjade dessa 168 ha åker, ca 0,4 % av länets åkerareal.

Odlingslandskap ovanför odlingsgränsen

Odlingsgränsen tillkom 1873 i syfte att särskilja rennäringens och jordbrukets intressen. Ovanför odlingsgränsen skulle egentligen jordbruk inte förekomma.

Redan från 1600-talets mitt hade staten sett fördelar med fasta bosättningar i övre Norrlands inland, kanske framförallt för att tillgodose de framväxande

bergsbrukens behov av arbetskraft men också för att tydligare markera de svenska intressena vid gränstviser med Danmark och Norge. År 1673 utfärdades ett så kallat lappmarksplakat som uppmanade till bosättning i lappmarken och även utlovade skattefrihet för dem som gjorde så. Nykolonisationen trängde med tiden längre och längre in på samiska jakt- och fångstområden, och intressekonflikten mellan jordbrukarens odlingar och renskötseln blev mer och mer akut. Odlingsgränsen tillkom som ett försök att komma till rätta med problemet. Kolonisationen fortsatte dock både genom anläggandet av lagligt tillkomna torp och nybyggen och genom illegala bosättningar.

De odlingslandskap som idag ligger ovanför odlingsgränsen är bevarandevärda. Ofta har de anlagts på marker som av klimatologiska och naturgeografiska skäl varit svårodlade. Behovet av att leva i en ekonomi med många olika ingredienser i en väv av resursutnyttjande, gjorde att de fick en speciell utformning i specifika lägen. De innehåller ofta ålderdomliga drag i bruksformer och byggnadstraditionen är ofta kraftigt samiskt påverkad. Odlingslandskapet har också i allmänhet en småskalighet som kombinerad med de ålderdomliga bruksformerna och de speciella naturförutsättningarna gör att främst florans kommit att få ett speciellt utseende.

I bevarandeprogrammet har samtliga odlingsmarker ovanför odlingsgränsen klassificerats som bevarandeklass II. I vissa fall har objekten ett sådant värde att de kunnat åsättas högsta klass.

Bevarandeklass I

BÅTSJAUR

Namn:	Båtsjaur-Korsträsk
Nummer:	06-1
Areal:	60 ha
Top karta:	25 H
Ekon ruta:	5d, 5e, 6e
Koordinater:	7330/1570
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	33h, Förfjällsregionen med huvudsakligen boreal vege- tation

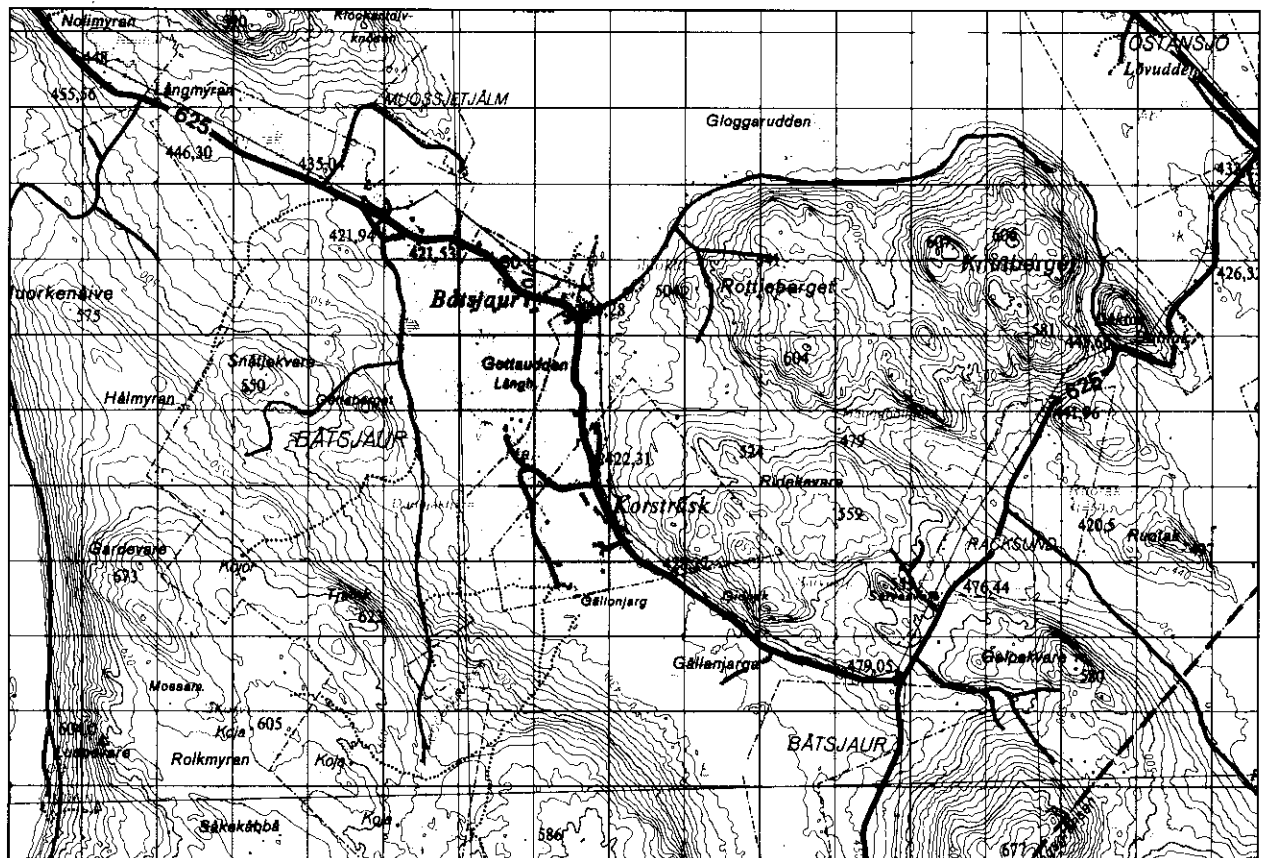
Beskrivning

Båtsjaur och Korsträsk ligger på ett näs i sjöarna Aij-sjaur, Båtsjaur och Hammarträsk. Byarna är vackert belägna med öppna marker på sluttningarna ned mot omgivande vatten. Landskapet är småbrutet, småku-perat och omväxlande med odlingstegar och skogspartier. Byn är omgiven av flera öppna partier med våt-slättermarker och lador.

Bebyggelsen, som i huvudsak är blandad, följer terrängen på höjdryggarna. En äldre gård är omgiven av ladugård, härbren, bodar och båthus.

Sammanfattande värdeomdöme

Båtsjaur och Korsträsk är representativa exempel på byar med småbrutet odlingslandskap i inlandet.

Bevarandeklass I

HÄLLBACKEN

Namn: Hällbacken
Nummer: 06-2
Areal: 8 ha
Top karta: 25 H
Ekon ruta: 9a
Koordinater: 7350/1552
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N/K
Ängs- och
hagmarker:
Riksintresse:
Naturgeografisk
region:

Inga kända
K1, N1, F1

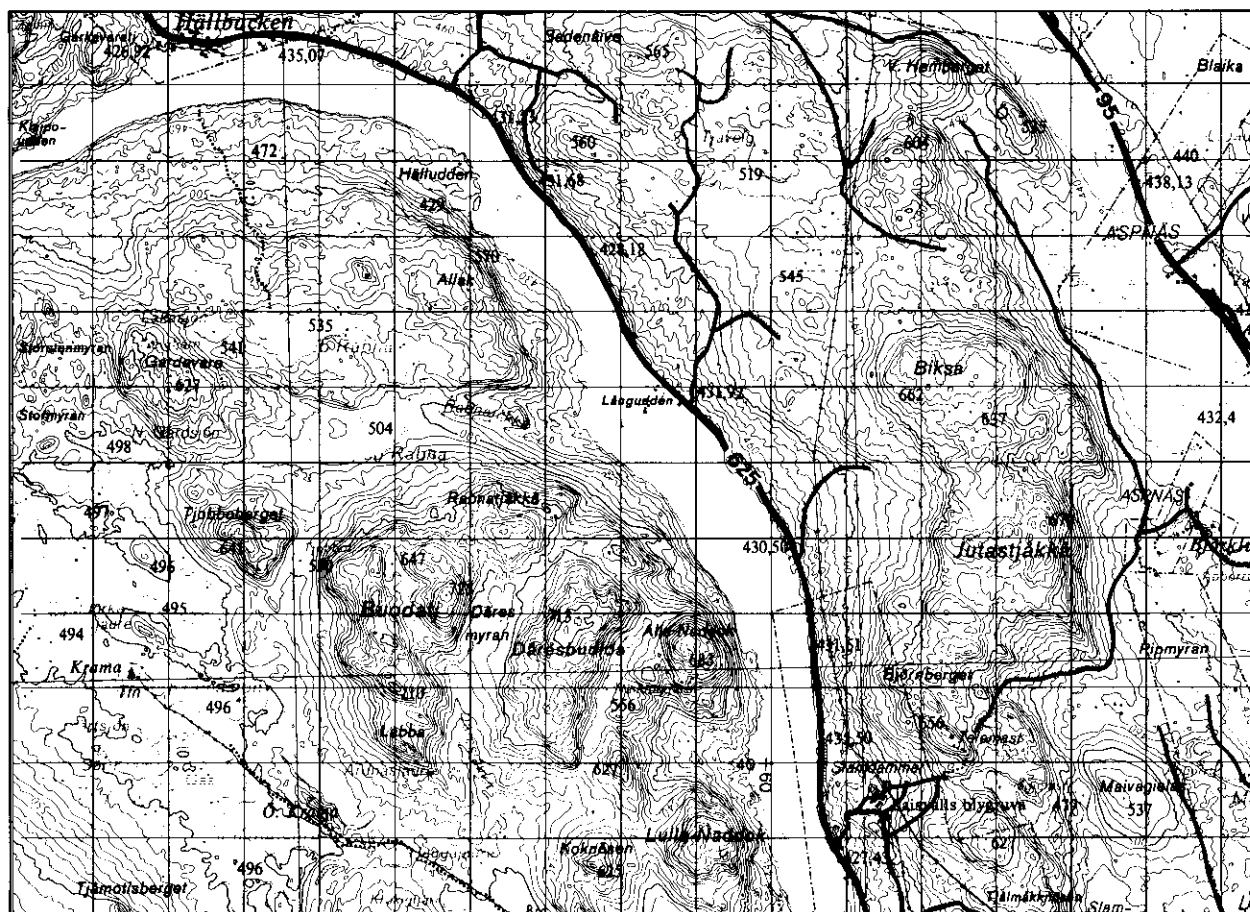
33h, Förfjällsregionen med
huvudsakligen boreal vege-
tation

Beskrivning

Ett litet odlingslandskap kring ett par gårdar vid sjön Laisan, nordväst om Arjeplog. En rikblommig slätteräng ligger efter sluttningen ned mot sjön. På och intill ängen finns enstaka lador. Bebyggelsen är från 1900-talet och består av gårdar, två härbren, ladugårdar, bodar och båthus.

Sammanfattande värdeomdöme

En välbevarad och representativ fjällnära kulturmiljö med naturvärden.

*Bevarandeklass I***KALLÖN**

Namn:	Kallön
Nummer:	06-03
Areal:	20 ha
Top karta:	24 I
Ekon ruta:	9a
Koordinater:	7397/1604
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	33h, Förfjällsregionen med huvudsakligen boreal vege- tation

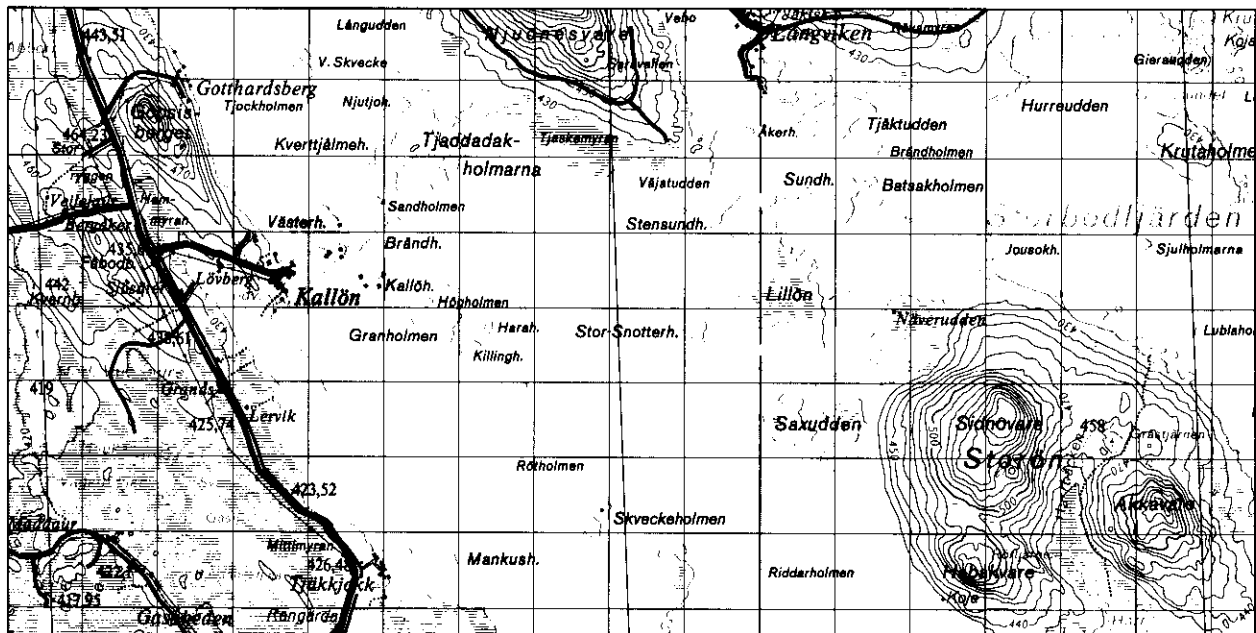
Beskrivning

Området består av udden Kallön samt öarna Kallöholmen och Västerholmarna i Storavan. Öarna är låglänta och delvis barrskogsklädda, men har rester av ett omfattande odlingslandskap. Markerna är delvis överdämda av Storavans regleringsföretag. Kallöudden utgörs av en hävdad äng med boningshus och uthus. Västerholmarna består av hävdade, fårbetade marker bevuxna med omväxlande granskog och björkdungar. På Kallöholmen finns en öppen, delvis ohävdad mark.

Boningshuset på Västerholmen är en timrad tvåvånings gård, troligen grundad i början av 1800-talet. Till gården hör flera uthus, bl a en större välbevarad ladugård.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Området är naturskönt med odlingslandskap på öarna i Storavan. Kallön är ett för södra delarna av inlandet representativt exempel på odlingsby.

Bevarandeklass I

KURROKVEJK

Namn:	Kurrokvejk
Nummer:	06-4
Areal:	32 ha
Top karta:	25 H
Ekon ruta:	4j
Koordinater:	7323/1596
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F1
Naturgeografisk region:	33h, Förfjällsregionen med huvudsakligen boreal vegetation

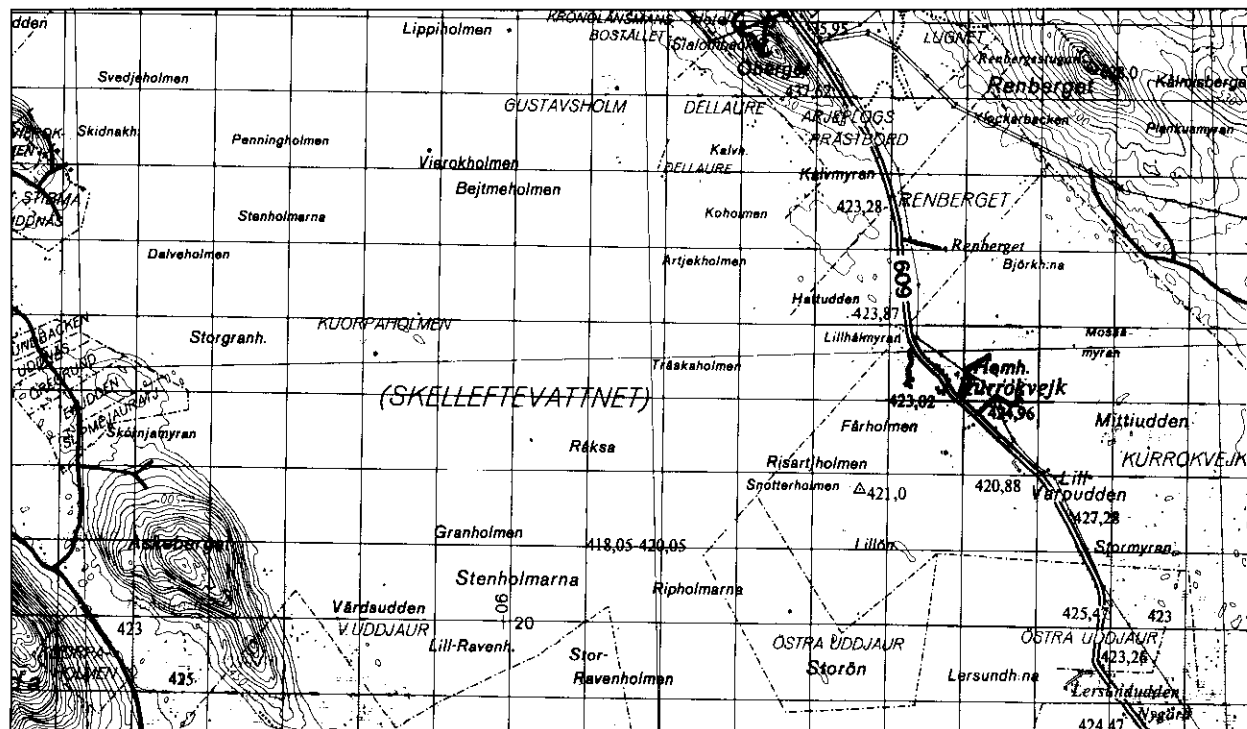
Beskrivning

Kurrokvejk ligger på ett näs mellan sjöarna Uddjaure och Naujaure. En stor del av slättermarkerna, vilka ofta utgjorts av myr- och vattenslättermarker, ligger på Hemholmen. Idag är markerna i stor utsträckning ohävdade utom i anslutning till gårdarna där markerna ännu slås och höet hässjas.

Bebyggelsen ligger strandnära på näset och på udden i Uddjaure, på ett typiskt läge för Arjeplog. Kulturmiljön är välhållen med spår av ett sammansatt näringsliv med både jakt, fiske och jordbruk. Ett av boningshusen, från tidigt 1900-tal, har flera timrade ekonomibyggnader och intill stranden båthus med nätställningar.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett vackert beläget, sjönära odlingslandskap, representativt för Arjeplog.

Bevarandeklass I

MYRÅS-MULLHOLM

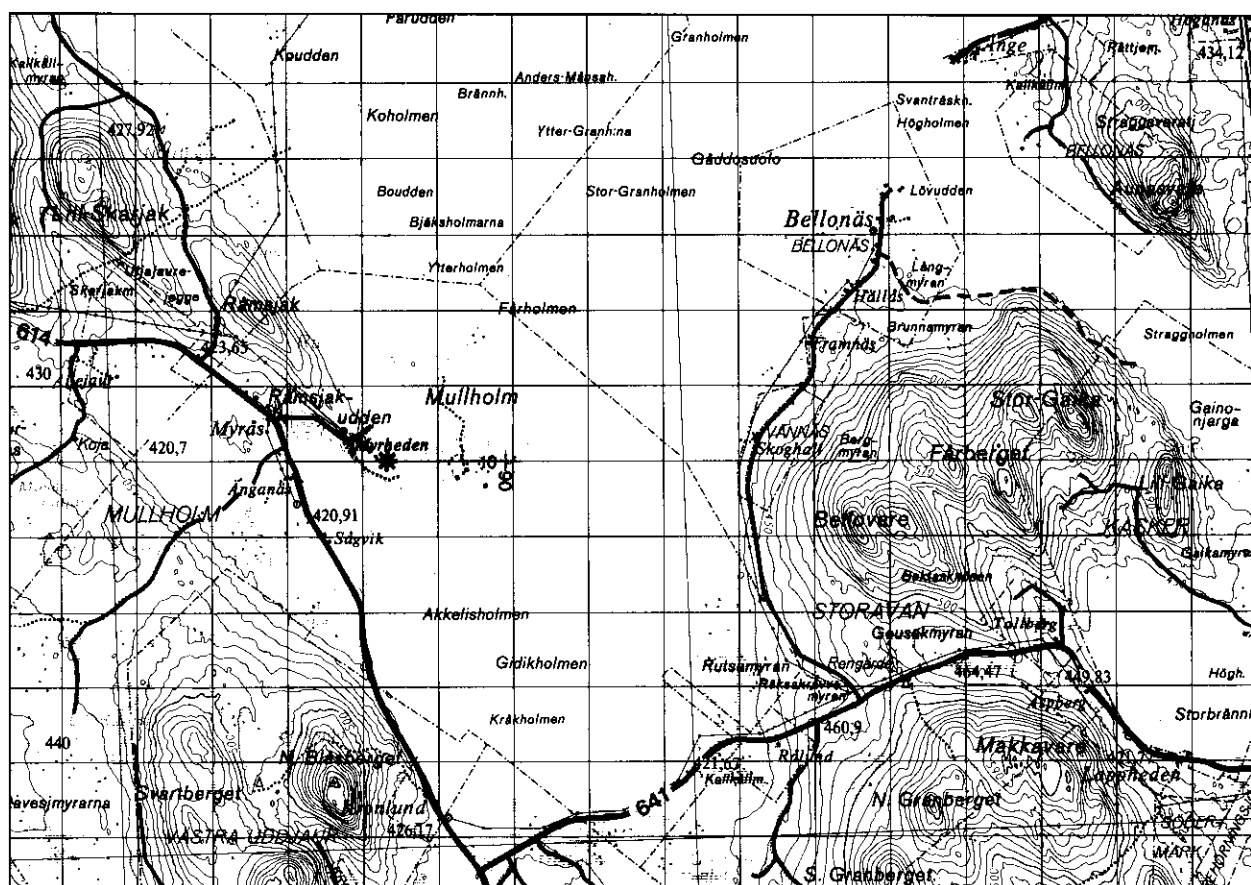
Namn: Myrås-Mullholm
 Nummer: 06-5
 Areal: 40 ha
 Top karta: 25 H
 Ekon ruta: 1h, 2h
 Koordinater: 7310/1588
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hag-
 marker: Arjeplogs kommun nr 5,
 klass IV - Myråsen
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 33h, Förfjällsregionen med
 huvudsakligen boreal vege-
 tation

Beskrivning

Området består av landskapet på Ramsjakudden samt ön Mullholmen i Uddjaure. I Myrås finns en mycket välbevarad slätteräng med smala tegar och diken, lador och hässjor vilka delvis är kringgårdade av gårdsgårdar. Bebyggelsen ligger intill sjön.

Sammanfattande värdeomdöme

En välhållen kulturmiljö med öppna slättermarker och förutsättningar för biologiska värden.

Bevarandeklass I

SJULNÄS

Namn:	Sjulnäs
Nummer:	06-6
Areal:	40 ha
Top karta:	24 I
Ekon ruta:	6b
Koordinater:	7284/1606
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Arjeplogs kommun nr 9, klass IV - Sjulnäs
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	33h, Förfällsregionen med huvudsakligen boreal vege- tation

Beskrivning

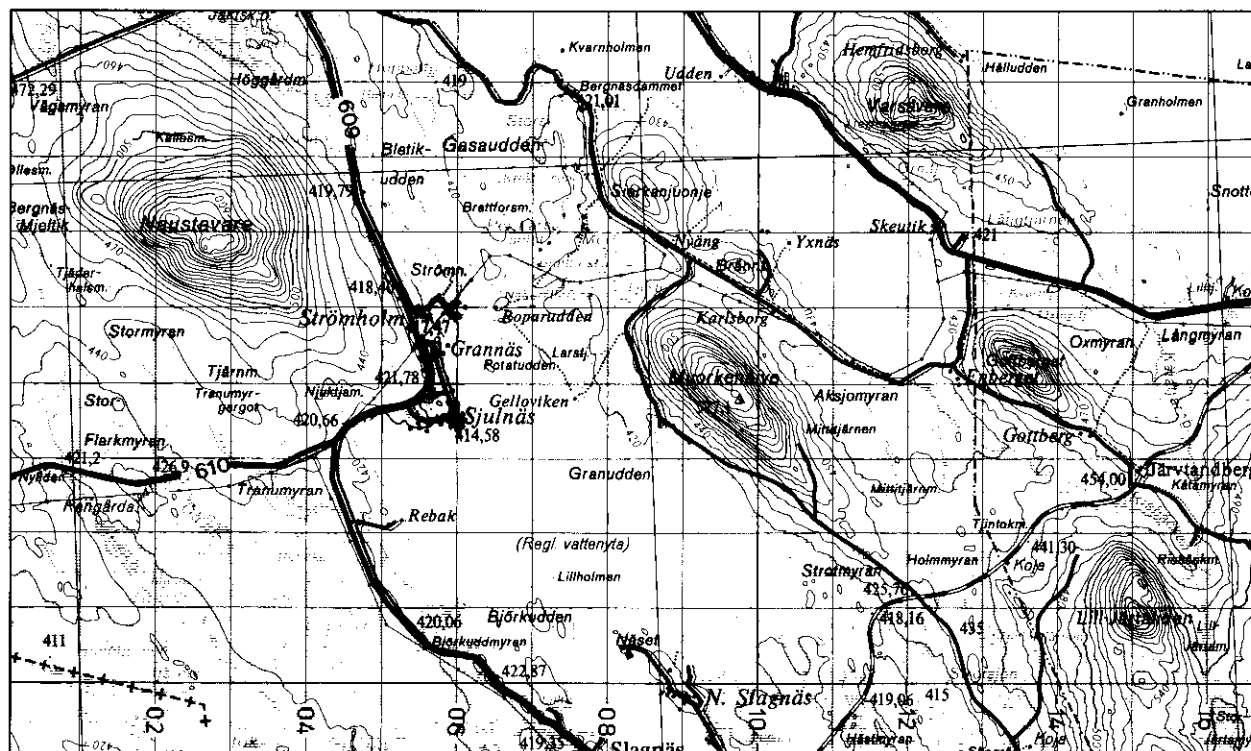
Sjulnäs är Arjeplogs största jordbruksby. Byn är belägen på en udde i sjön Naustajaure och består av delarna Strömholm, Grannäs och Sjulnäs.

Byarna består av hävdade åkermarker omväxlande med betade partier och idag skogbevuxna marker. Landskapet är omväxlande och mångformigt, svagt kuperat med öppna diken, lador och enstaka gärdesgårdar.

Bebyggelsen är blandad men flera större gårdar finns kvar. Intill stranden har gårdarna båthus, som visar på fiskets betydelse.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett välbevarat exempel på en jordbruksby i Arjeplog med en intressant kultur och en levande jordbruksmiljö.

Bevarandeklass I

TJEGGELVAS

Namn: Västerfjäll, Örnvik,
Ramanj, Akkapakte,
Arndnas, Skierfa och Heika

Nummer: 06-7

Areal: 18 ha

Top karta: 27 H 26 H

Ekon ruta: 0d, 8f, 8g, 8h, 7f, 5h, 5i

Koordinater: 7402/1570, 7391/1576,
7392/1580, 7394/1578,
7389/1578, 7378/1589,
7376/1594

Bevarandeklass: Klass I

Klassifikation: N/K

Ängs- och hag-
marker: Arjeplogs kommun nr 2,
klass I - Skierfa

Riksintresse: N5, F1

Naturgeografisk
region: 33h, Förfjällsregionen med
huvudsakligen boreal vege-
tation

De flesta gårdarna ligger inom helt väglöst land och den äldre bebyggelsen med tillhörande ekonomibyggnader finns kvar. Den fasta bebyggelsen började växa fram från 1840-talet. Odlingslandskapet är begränsat till gårdarna och till slåttermarkerna intill bebyggelsen.

Västerfjäll var tidigare det största fjällhemmanet men är idag trots ohävdens väl bibehållet. Vid Örnvik och Arndnas finns fjällkor respektive får kvar och markerna hävdas ännu. Vid Ramanj och Akkapakte finns ej igenvuxna gårdar med en välbevarad bebyggelse.

Bebyggelsen är samiskt påverkad, och flera av nybyggena har också en bakgrund som samiska nybyggen. Till gårdarna finns olika typer av förrådsbodar och här och där finns torkställningar.

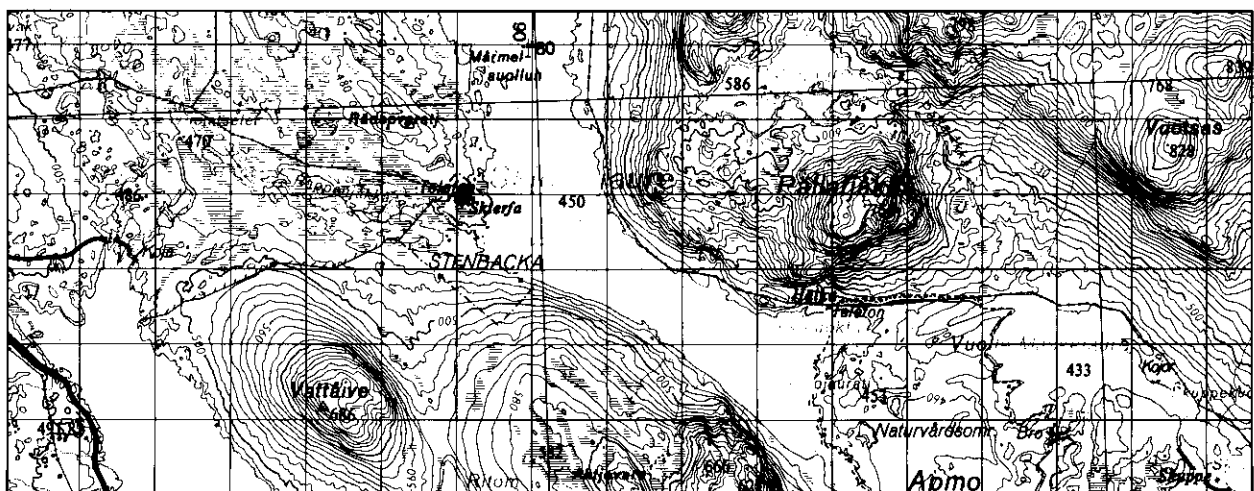
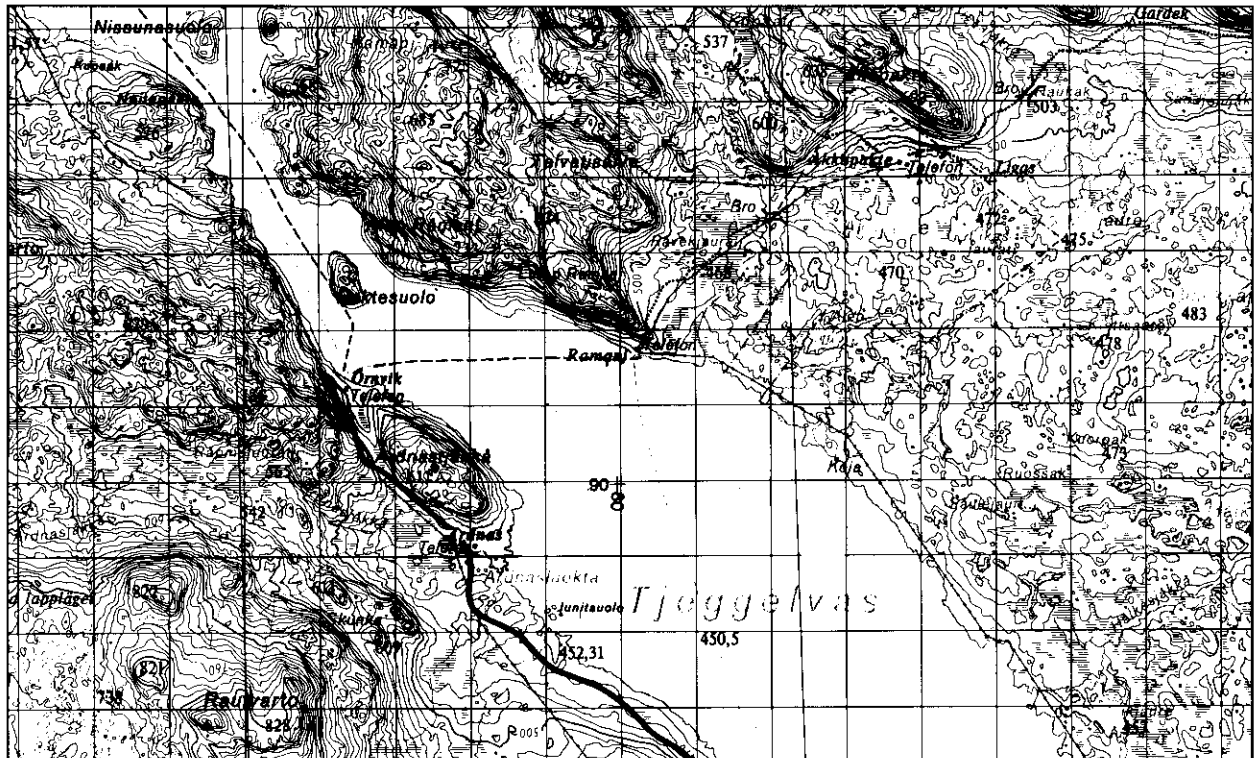
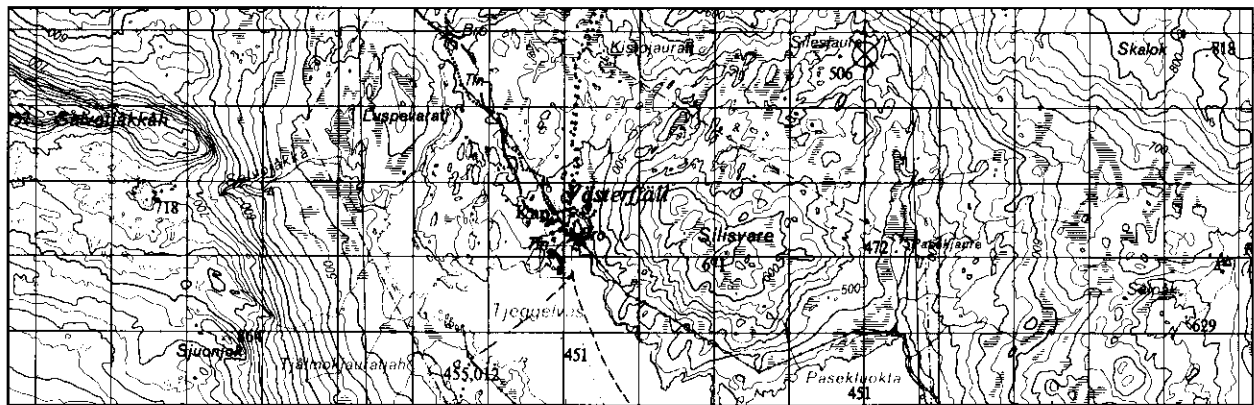
Förutsättningen för odling har, trots det stränga klimatet, varit goda tack vare den mineralrika berggrunden med grönstenar och kalkhaltiga sandstenar i granitberggrund. Lokalklimatet är också gynnsamt med odling i sjönära sydbranter. Området är rikt på fisk och jaktbart vilt.

Beskrivning

Västerfjäll, Örnvik, Ramanj, Akkapakte, Arndnas intill Tjeggelvas och Skierfa och Heika vid Skierfajaure i Piteälvens övre dalgång är unika genom den kulturpåverkan som funnits och vars spår ännu finns kvar.

Sammanfattande värdeomdöme

Tjeggelvas och Skierfajaures fjällhemman och fjällägenheter utgör en välbevarad västlig utpost för odling. Området har välbevarade natur- och kulturmiljöer vilka är unika för landet.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

YRAFTDELTAT

Namn: Yraftdeltat
 Nummer: 06-8
 Areal: 15 ha
 Top karta: 26 G
 Ekon ruta: 0h
 Koordinater: 7375/1588
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hag-
 marker: Arjeplogs kommun nr 1,
 klass I
 Riksintresse: K1, N1, F1
 Naturgeografisk
 region: 36a, Lapplands högfjällsre-
 gion

KLIPPEN

Namn: Klippen
 Nummer: 06-9
 Areal: 1 ha
 Top karta: 25 H
 Ekon ruta: 2b
 Koordinater: 7311/1559
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Arjeplogs kommun nr 3,
 klass II
 Riksintresse: N1
 Naturgeografisk
 region: 33h, Förfjällsregionen med
 boreal vegetation

HÄLLBACKA

Namn: Hällbacka
 Nummer: 06-10
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 25 I
 Ekon ruta: 4a
 Koordinater: 7322/1604
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-

marker: Arjeplogs kommun nr 4,
 klass III
 Riksintresse: F1
 Naturgeografisk
 region: 33h, Förfjällsregionen med
 boreal vegetation

DELLIKNÄS

Namn: Delliknäs
 Nummer: 06-11
 Areal: 1 ha
 Top karta: 25 H
 Ekon ruta: 4b
 Koordinater: 7320/1560
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hag-
 marker: Arjeplogs kommun nr 10,
 klass IV
 Riksintresse: K1, N1
 Naturgeografisk
 region: 33h, Förfjällsregionen med
 boreal vegetation

JUTIS

Namn: Jutis
 Nummer: 06-12
 Areal: 2 ha
 Top karta: 26 H
 Ekon ruta: 0c
 Koordinater: 7350/1564
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Arjeplogs kommun nr 7,
 klass IV
 Riksintresse: F1
 Naturgeografisk
 region: 33h, Förfjällsregionen med
 boreal vegetation

Bevarandeklass II

GRANSEL

Namn:	Gransel
Nummer:	06-13
Areal:	8 ha
Top karta:	24 H
Ekon ruta:	8g, 8h
Koordinater:	7291/1585
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	K1, N1
Naturgeografisk region:	33h, Förfjällsregionen med huvudsakligen boreal vegetation

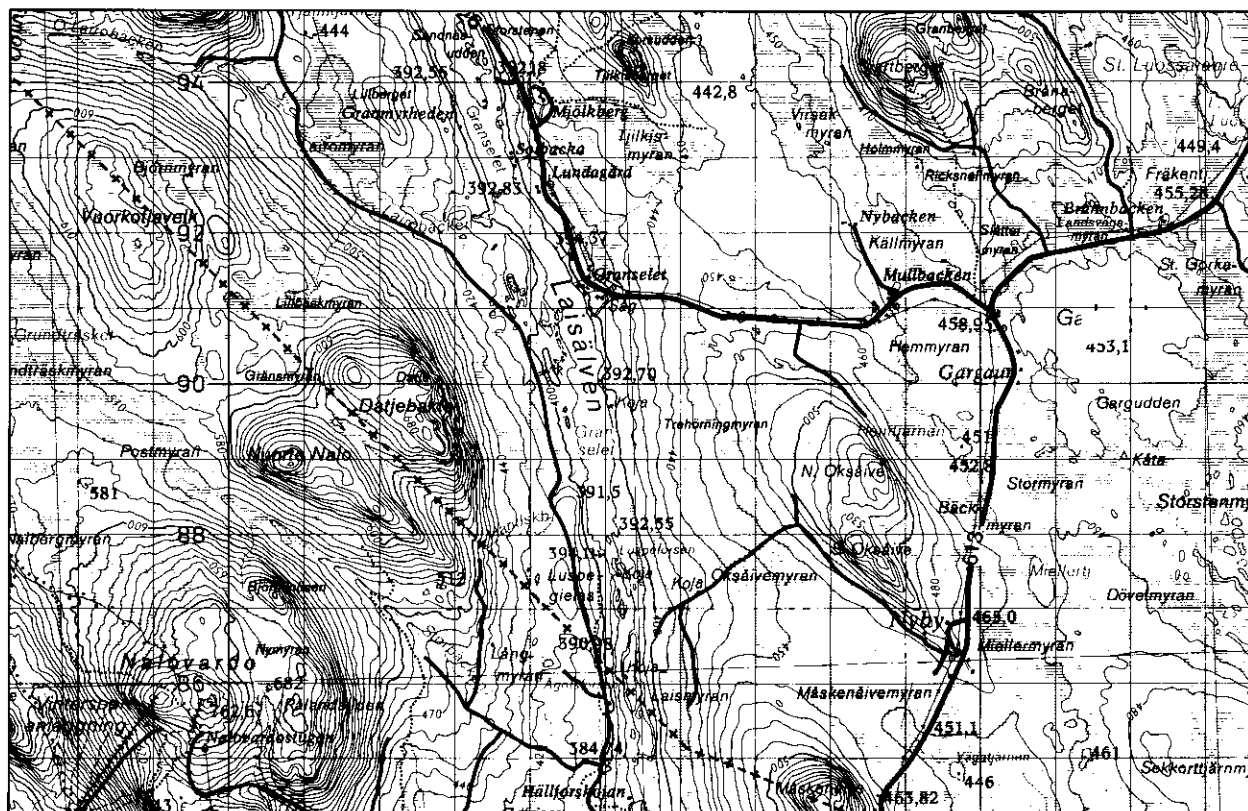
Beskrivning

Gransel är några gårdar belägna intill Laisälvens strand. Odlingslandskapet består av hävdade slättevallar ned mot älven. Nybygget Gransel är upptaget på en lappvall under senare delen av 1800-talet. Byggnaderna består av flera äldre timringar, bl a en välbevarad enkelstuga, ladugård, lador samt flera 20-40-talshus.

Byn är belägen i ett skogssamiskt område och i omgivningarna finns spår av lappvisten med härdar, kåtatomter, kokgropar samt fångstgropar.

Sammanfattande värdeomdöme

En fin liten miljö med både kultur- och naturmiljövärden.

Bevarandeklass II

MARIELUND

Namn: Marielund
 Nummer: 06-14
 Areal: 24 ha
 Top karta: 25 H
 Ekon ruta: 0g, 1g
 Koordinater: 7305/1581
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hag-
 marker: Arjeplogs kommun nr 8,
 klass IV - Marielund
 Riksintresse: K1, N1
 Naturgeografisk
 region: 33h, Förfjällsregionen med
 huvudsakligen boreal
 vegetation

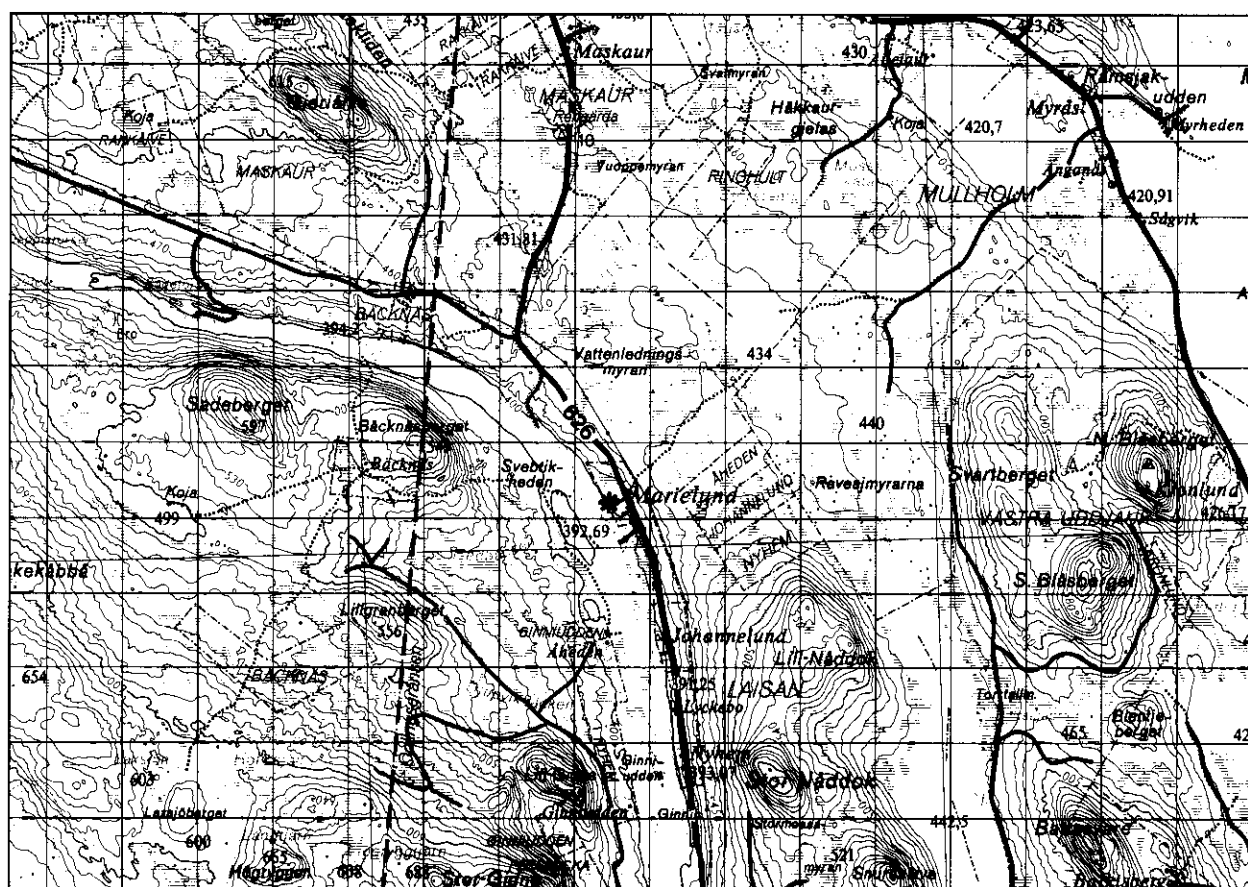
Beskrivning

Ett litet odlingslandskap intill Laisälven med öppna slättermarker och hägnade betesmarker vilka tills helt nyligen hävdats.

Bebyggelsen på platsen består av ett timrat bo-
stadshus samt uthus och lador.

Sammanfattande värdeomdöme

En välvärdad odlingsmiljö utefter Laisälven.

Bevarandeklass II

RADNEJAUR-MYRHEDEN

Namn: Radnejaur-Myrheden
 Nummer: 06-15
 Areal: 24 ha
 Top karta: 25 I
 Ekon ruta: 4b, 4c
 Koordinater: 7322/1610
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hag-
 marker: Arjeplogs kommun nr 6,
 klass IV - Myrheden

Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 33h, Förfjällsregionen med
 huvudsakligen boreal
 vegetation

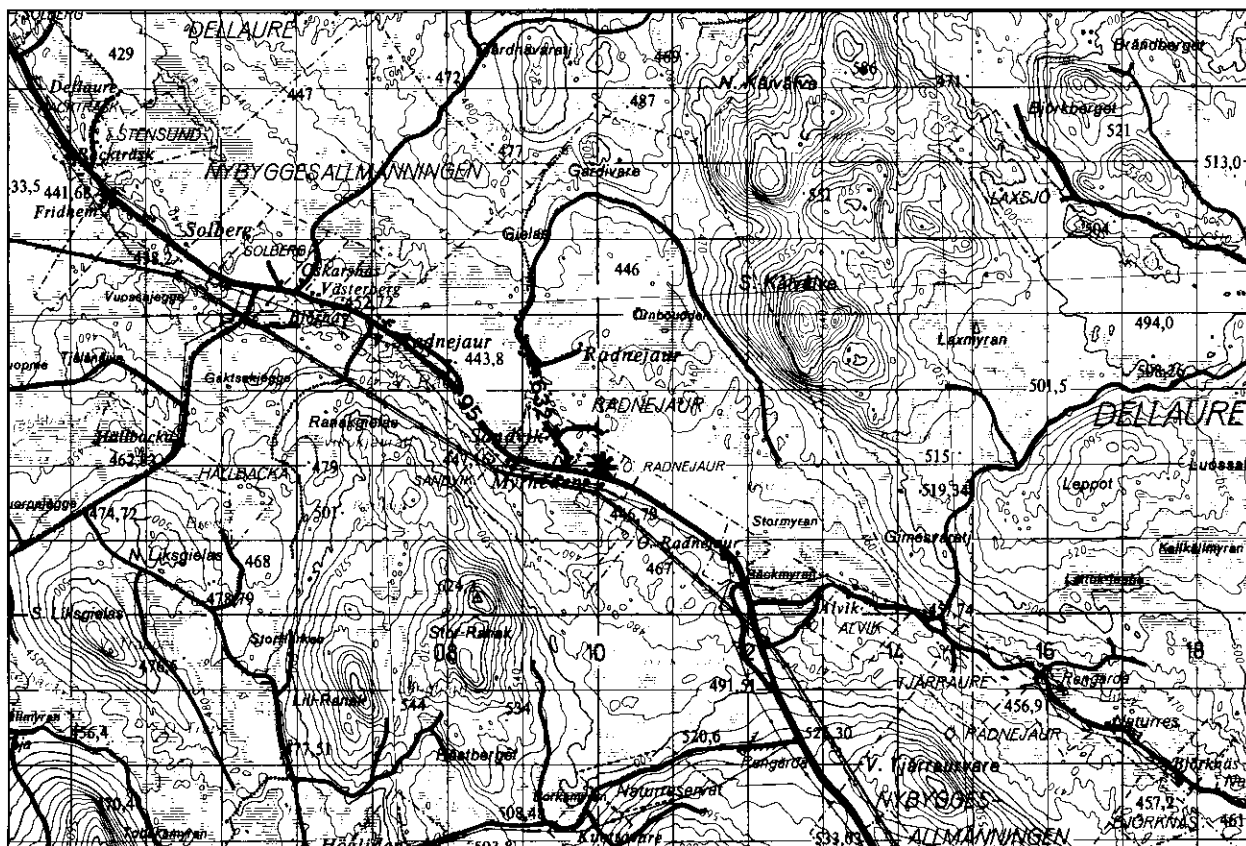
Beskrivning

En skogssamisk by mellan sjöarna Västra och Östra Radnejaur. Odlingsmarken består av slätterravallor och betesmarker. Markerna kring Myrheden betas av getter och fjällkor.

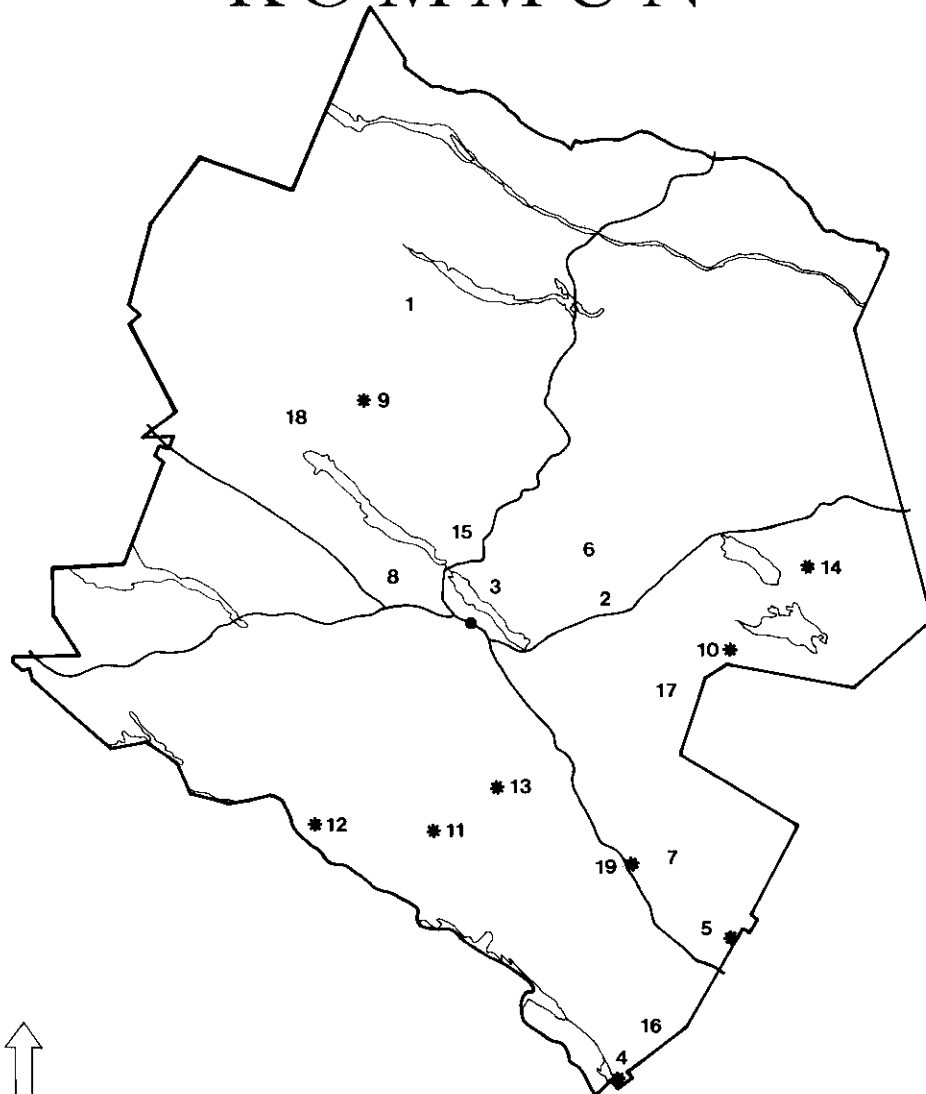
Vid Sandvik finns ett nybygge med 30-40-talet med tydlig samisk påverkan i byggnadsskicket genom en timmerkåta, två stolpbodar samt flera förrädsbodar. Nybygget har upptagits på en gammal lappvall.

Sammanfattande värdeomdöme

Byn är ett bra exempel på ett samiskt gårdsbruk med tillhörande odlingslandskap.

ARVIDSJAURS KOMMUN

Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

* Ängs- och hagmarker

--- Odlingsgränsen

— Större allmän väg

Arvidsjaur kommun ligger i skogslandet i södra Norrbotten. Kommunen är en utpräglad skogskommun med stora arealer skog, myr och sjö. Genom kommunen rin- ner Skellefteälven, Byskeälven och Piteälven. De största sjöarna är Laukersjön, Västra Kikkejaur och Östra Kikkejaur.

Bebyggelsen är koncentrerad efter vattendragen. Huvudorten Arvidsjaur ligger centralt i kommunen. Odlingslandskapet finns på de platser där naturförutsättningarna varit gynnsamma för jordbruk, t ex i en sydväst- eller sydsluttning, så kallat lidläge, där det varit mindre risk för tidig nattfrost samtidigt som det torkat tidigare om våren. Ytterligare en faktor som påverkat valet av bosättning är tillgången på gräsmyrar för slätter eller raningsmarker efter bäck- och älvstränder. I södra delen av Arvidsjaur ligger byarna ofta i lidläge ned mot sjöar. Ett särskilt fint exempel på detta är Gallejaur som i princip är oförändrat i bebyggelse och bruksformer sedan slutet av 1800-talet.

Bebyggelseexpansionen hör samman med 1600-talets gruvexpansion och Silvergruvan i Nasafjäll, men framförallt med 1700-, 1800- och 1900-talens skogsbruksexpansion. Före 1600-talet bebos området endast av renskötande samer. Skogsbruket har här, liksom i övriga inlandskommuner, haft den största betydelsen för bebyggelsens uppkomst.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Arvidsjaur 55 jordbruksföretag, ca 2,4 % av antalet brukare i länet. Totalt nyttjade dessa 682 ha åker, ca 1,6 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I

BERGNÄS

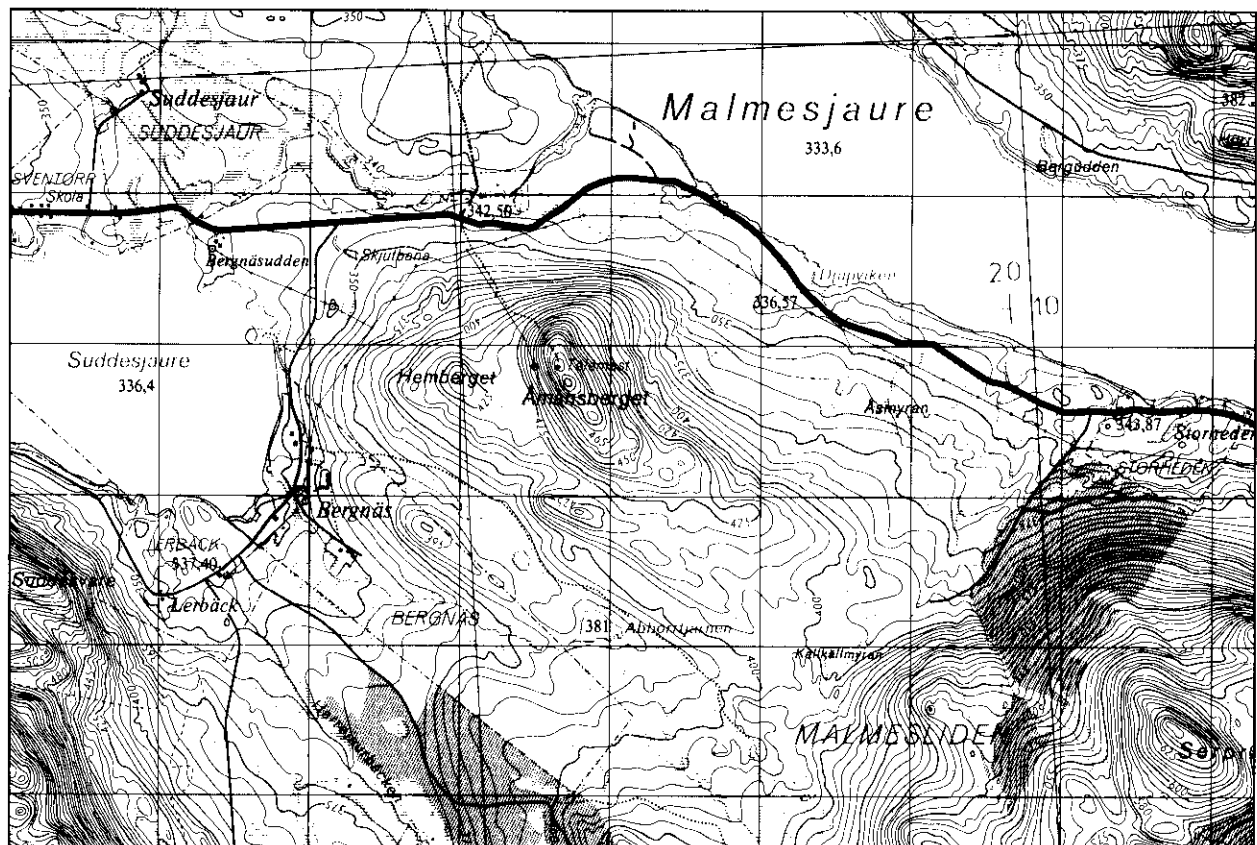
Namn:	Bergnäs
Nummer:	05-1
Areal:	27 ha
Top karta:	25 J SV
Ekon ruta:	2a
Koordinater:	7314/1652
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

Beskrivning

Intill Suddesjaur ligger några ensamma gårdar vid Bergnäs. Ägorna är inhägnade med hägnader av gammal typ och på markerna finns flera timmerlador, hässjor samt öppna diken och holmar med tall och björk. Efter sjöstranden en kant med större träd. Byn har en tydlig struktur. Byggnaderna är främst från 20-40-talet och i allmänhet välbevarade. En större ladugård av äldre karaktär med liduppfart är välbevarad och i byn finns en äldre byasåg.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Bergnäs visar tydligt strukturen i en mindre by i skogslandet med karaktäristiskt läge.

Bevarandeklass I

FRISTAD

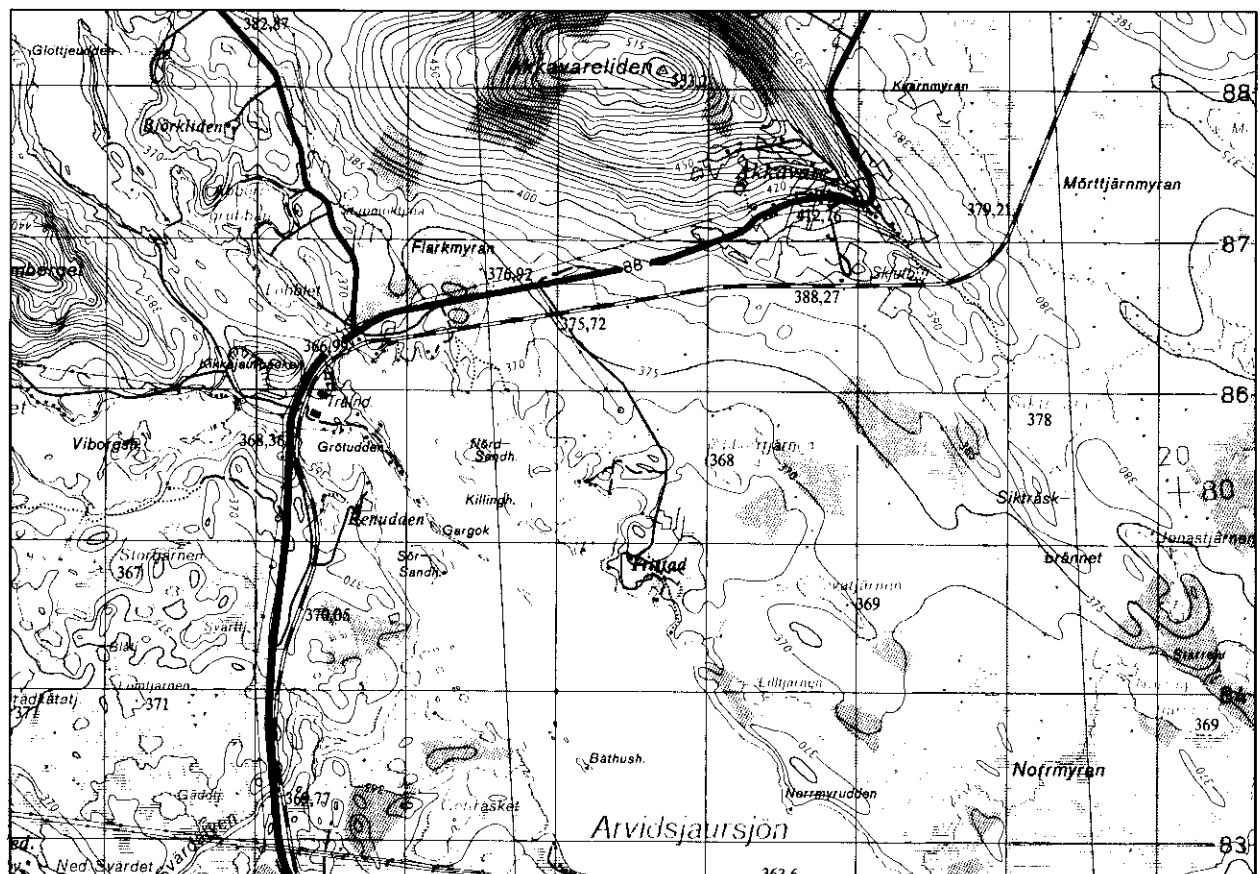
Namn:	Fristad
Nummer:	05-3
Areal:	7 ha
Top kart:	24J NV
Ekon ruta:	7b
Koordinater:	7285/1655
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs-och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	N46
Naturgeografisk region:	32, norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkull- slätter

Beskrivning

Fristad är en mycket vackert belägen gård på en udde i Arvidsjaursjön. Gården omges av hävdade slättermarker och i skogsbrynet står timrade lador och häsjevirke. Byggnaderna består av en timrad mangårdsbyggnad samt timrade uthus från andra halvan 1800-talet. Nybygget är i byggnadsminnesklass.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Fristad är en mycket välbevarad nybyggesmiljö från 1800-talets första hälft, i ett typiskt läge på en udde i sjön med omgivande odlingsmarker.

Bevarandeklass I

GALLEJAUR

Namn:	Gallejaur
Nummer:	05-4
Areal:	14 ha
Top karta:	23 J NV
Ekon ruta:	6e
Koordinater:	7233/1670
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Arvidsjaur kommun nr 4, klass III - Gallejaur
Riksintresse:	K6
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

kelställda hus. Sammanlagt inom byn finns ett 40-tal timmerbyggnader, av vilka ett flera har en historia ned till den äldsta fasen i nybyggets etablering vid mitten av 1800-talet.

Till Gallejaurs odlingsmarker finns fortfarande myrslättermarker vilka har kvar tydliga spår av hävd. Skogspartierna runt byn har delvis urskogskaraktär.

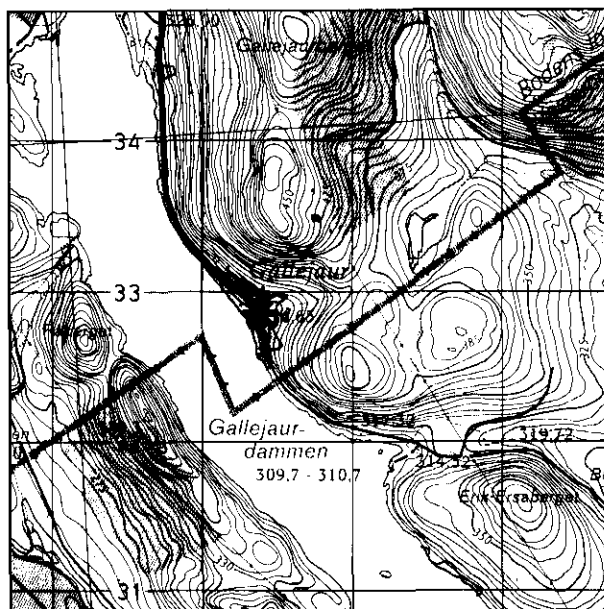
Sammanfattande värdeomdöme

Gallejaur är en skogsby med en för nordsverige unik gårdsmiljö, som väl belyser levnadsmönstret i södra delen av inlandet under 1800-tal och tidigt 1900-tal. Odlingsmarken utgörs av slättermarker vilka har en lång kontinuitet i hävden. Byn är representativ för inlandets skogsbyar i södra länsdelen.

Beskrivning

Nybygget Gallejaur ligger i ett lidläge på östra sidan av sjön med samma namn. Odlingsmarkerna består av slätterängar med öppna diken, grupper av träd och buskar, lador, hässjor, varierade brynkanter, särskilt i anslutning mot den betespåverkade naturskogen som ligger längre upp mot liden. Odlingslandskapet är öppet ned mot vattnet och genom områden rinner en bäck som på ett mjukt sätt skurit sig ned i marken. Markerna hävdas fortfarande på ett traditionellt sätt. Byns odlingsmarker består dels av en fårbetad hage, öppen ängsmark samt gamla vallar. Inom byn förekommer även skogsbete.

I Gallejaur finns flera extremt välbevarade gårdsgrupper samt ett flertal lador, hägnadssystem o dyl vilka tillsammans gör att byn närmast kan sägas vara en reliktföreteelse samtidigt som den i högsta grad är ett levande kulturlandskap. Gårdarna har delvis vin-

Bevarandeklass I

GLOMMERSTRÄSK

Namn:	Glommersträsk
Nummer:	05-5
Areal:	239 ha
Top karta:	23 J NO
Ekon ruta:	8f, 9f, 9g
Koordinater:	7246/1680
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Arvidsjaurs kommun nr 5, klass III - Skogsliden
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	30a, Norrlands vågiga bergskullterräng med mellanboreala skogs- områden

Beskrivning

Glommersträsk är en större by söder om Arvidsjaur. Byn ligger i ett lidläge mot söder ned mot en sjö med samma namn som byn. Odlingslandskapet består dels av odlingarna uppe efter liden, dels av stora arealer delvis ohävdade våtmarker och strandängar nedanför stora vägen i anslutning till sjön. Efter liden finns väl hållna slåtterängar, småskaliga med öppna diken, dungar av björk, asp, sälg och gran. Markerna begränsas av mångformiga brynkanter med mjuka avslutningar. Ute på markerna står ett antal välhållna timmerlador.

Södra delarna av Glommersträsk består av ett mer storskaligt, modernt odlingslandskap som delvis är i ohävd.

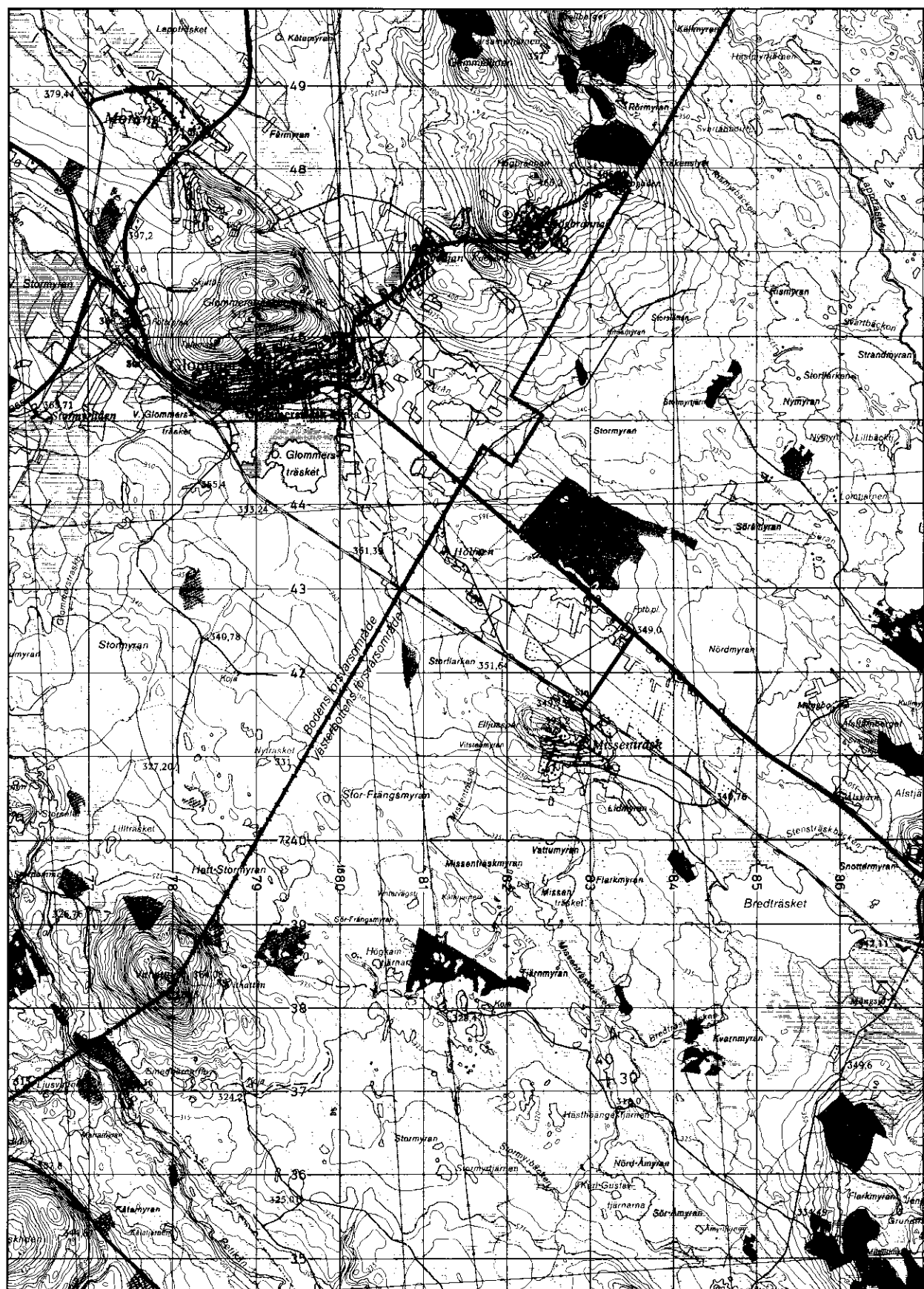
Bebyggelsen i Glommersträsk är blandad med ett antal välhållna Norrbottensgårdar, särskilt den stora hembygdsgården av närmast sydlig karaktär.

Förutom Glommersträsk ingår byarna och gårdarna **Högbränna**, **Svedjan** och **Skogsliden** i området. Dess bydelar kom till vid laga skiftet på 1890-talet.

Högbränna ligger delvis i ett lidläge med enstaka lador, mindre partier med sälg, enstaka granar med enbuskar och i allmänhet en örtrik, frodig markbeväxning. Svedjen har en intressant bebyggelse med goda exempel på 20-30-talshus intill mindre odlingsmarker. I Skogsliden, som ligger i ett lidläge, finns ett fint, delvis småbrutet odlingslandskap, med en fågata med stenmurar, dungar med björk och asp samt enstaka hässjor. Marken i Skogsliden är delvis en beteshage på oplöjd mark, vilket är ovanligt i Norrbotten.

Sammanfattande värdeomdöme

Övre delarna av Glommersträsk med kringliggande bebyggelse är representativa exempel på inlandets jordbruksbyar i södra länsdelen. Lidbebyggelsen och odlingslandskapet efter samma lid kompletteras av våtmarker och sjöängarna vilka dock idag delvis fallit ur bruk.

Bevarandeklass I

GRANBERGET

Namn:	Granberget
Nummer:	05-6
Areal:	3 ha
Top karta:	24 J NV
Ekon ruta:	7d
Koordinater:	7288/1666
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Naturlig slåtteräng av högt värde
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mel- lanboreala skogsområden

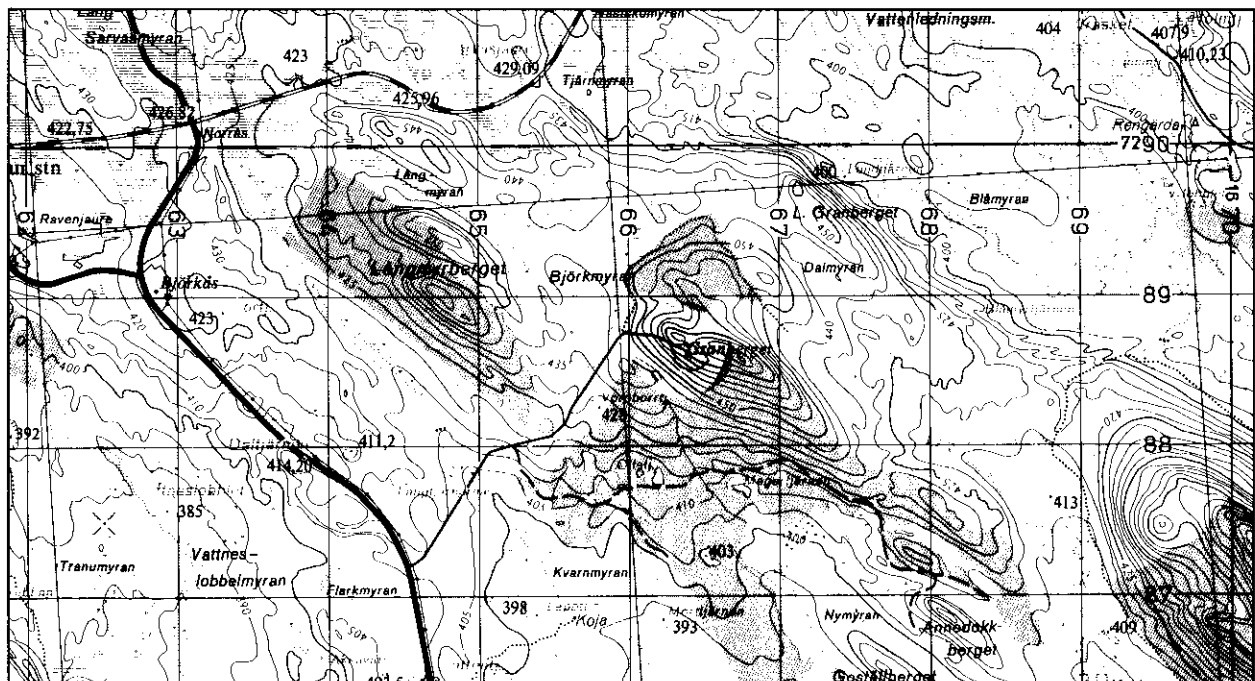
Beskrivning

Granberget är en mycket välbevarad nybyggarmiljö från 1800-talet som ligger i skogslandet norr om Arvidsjaur. Nybygget ligger i ett södervänt lidläge i en glänta i granskogen med vida myrområden för foderfångst. I mitten av den öppna naturliga slåtterängen ligger gårdens byggnader. Kring gården finns ett mindre bestånd av välvuxna rönnar. Norr om den öppna marken ligger stora odlingsrösen mot vilka hässjevirke lagts upp. Marken har inte hävdats på ett par år, men igenväxningen har ännu inte börjat. Ängen har öppna diken och omges av en frodig granskog.

Bebyggelsen består av en timrad enkelstuga från slutet av 1800-talet, lagård och ett flertal uthus.

Sammanfattande värdeomdöme

Granberget är ett mycket representativt exempel på ett välbevarat nybygge i lidläge i södra länsdelen.

Bevarandeklass I
HÅLBERG

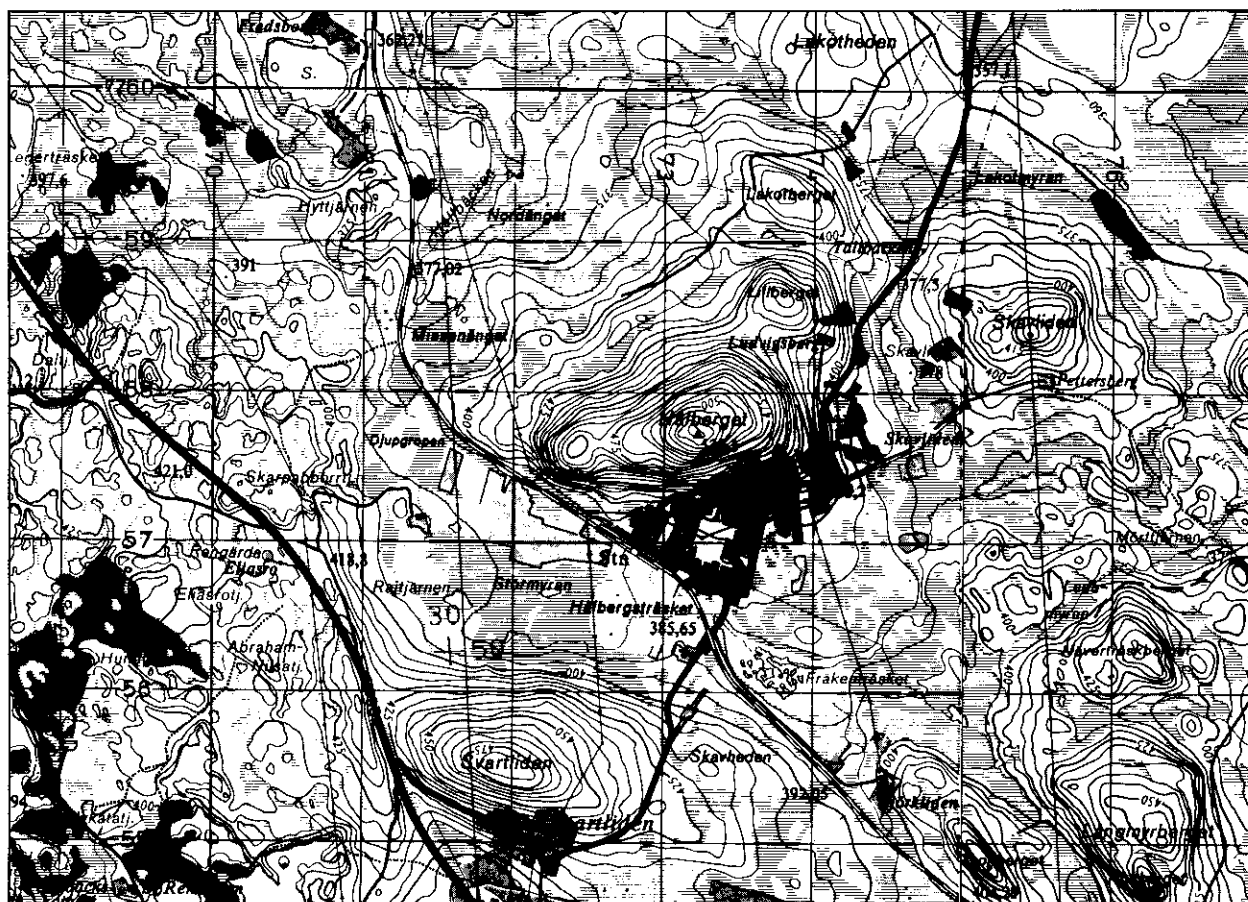
Namn:	Hållberg
Nummer:	05-7
Areal:	81 ha
Top karta:	24 J SV
Ekon ruta:	1e
Koordinater:	7257/1673
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

Beskrivning

Hålbjerg ligger i ett lidläge söder om Arvidsjaur. Odlingslandskapet är delvis välhävdad med dungar av asp, rönn och björk samt enstaka enbackar. Brynkanterna suddas sakta ut mot skogen och diken är fortfarande öppna. I byn finns delvis äldre bebyggelse, bl a ett välbevarat långtimrat uthus .

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Hålbjerg är en representativ inlandsskogsby i södra länsdelen.

Bevarandeklass I

SVÄRDMYRAN

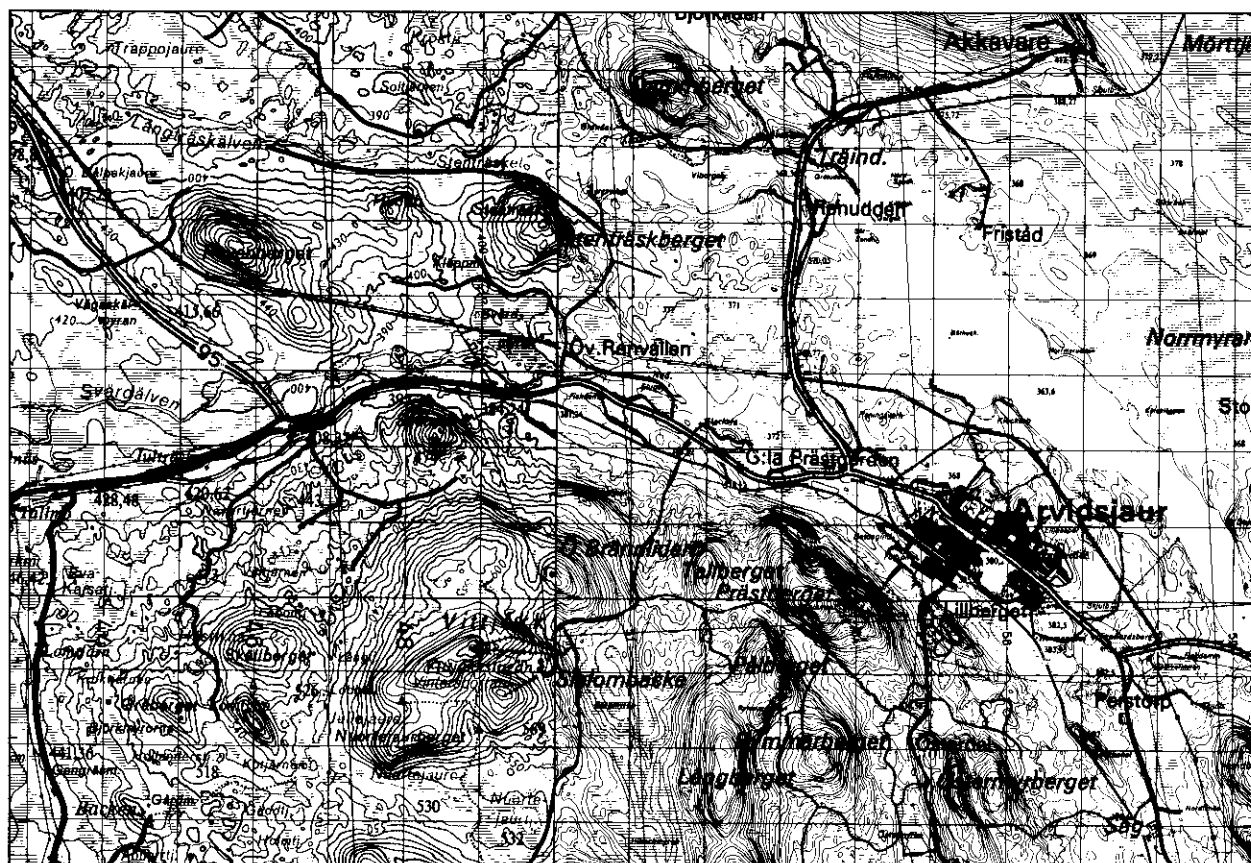
Namn:	Svärdmyran
Nummer:	05-8
Areal:	4 ha
Top karta:	24 I
Ekon ruta:	6j
Koordinater:	7283/1449
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Våtslättermarker ej bedömda
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

Beskrivning

Svärdmyran är ett litet slätterlandskap på Svärdälvens stränder. Här finns ett flertal lador i välhållt skick och markerna påverkas varje år av älvens översvämningar. Slättermarken är ohävdad och riskerar därför igenväxning. Svärdmyran är en känd rastplats för änder och sångsvanar under våren.

Sammanfattande värdeomdöme

Svärdmyran är en av få kvarvarande naturliga översilningsmarker efter inlandets mindre vattendrag som fortfarande har foderlador och anläggningar kvar.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

MADER

Namn: Mader
Nummer: 05-9
Areal: 2 ha
Top karta: 25 I
Ekon ruta: 0j
Koordinater: 7302/1647
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Arvidsjaur kommun nr 1,
klass I
Riksintresse: N45
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

BÄCKNÄS

Namn: Bäcknäs
Nummer: 05-11
Areal: 1ha
Top karta: 24 J
Ekon ruta: 1a
Koordinater: 7259/1651
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Arvidsjaur kommun nr 9,
klass IV
Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

LAMBURTRÄSKET

Namn: Lamburträsket
Nummer: 05-10
Areal: 100 ha
Top karta: 24 J NO
Ekon ruta: 5g
Koordinater: 7278/1681
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Arvidsjaur kommun nr 3,
klass III
Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

HEDBERG

Namn: Hedberg
Nummer: 05-12
Areal: 0,5 ha
Top karta: 24 I
Ekon ruta: 2h
Koordinater: 7261/1639
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Arvidsjaur kommun nr 7,
klass IV
Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

*Bevarandeklass I***PETTERSÅS**

Namn: Pettersås
 Nummer: 05-13
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 24 J SV
 Ekon ruta: 2b
 Koordinater: 7264/1657
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Arvidsjaur kommun nr 6,
 klass IV
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 32c, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden med bergkull-
 slätter

RENBERGET

Namn: Renberget
 Nummer: 05-14
 Areal: 2,5 ha
 Top karta: 24 J NO
 Ekon ruta: 7i
 Koordinater: 7287/1692
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Arvidsjaur kommun nr 8,
 klass IV
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 32c, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden med bergkull-
 slätter

Bevarandeklass II

AKKAVARE

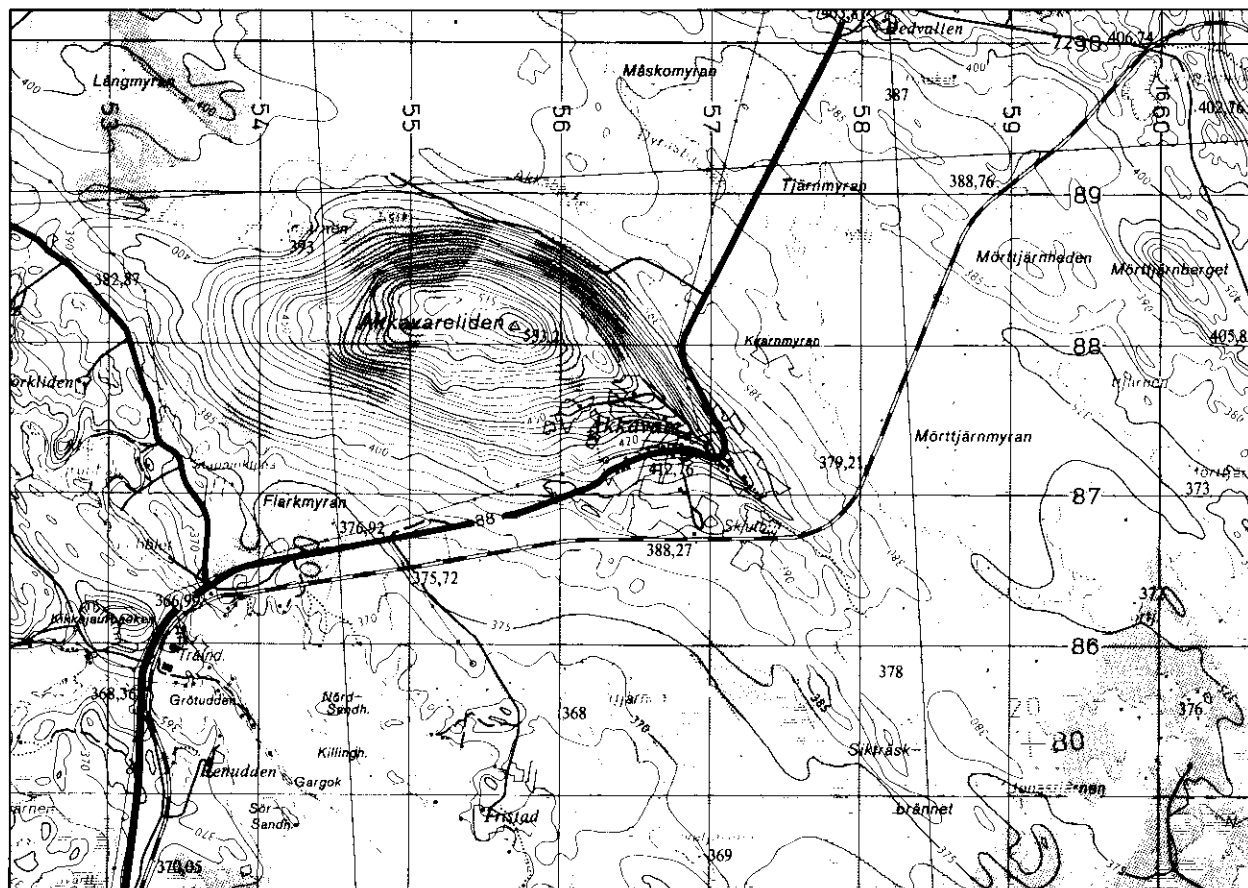
Namn: Akkavare
Nummer: 05-15
Areal: 30 ha
Top karta: 24 J NV
Ekon ruta: 7b
Koordinater: 7287/1657
Bevarandeklass: Klass II
Klassifikation: N/K
Ängs- och hag-
marker: Inga kända
Riksintresse: N46
Naturgeografisk
region: 32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden med bergkull-
slätter

Beskrivning

Akkavare är en vackert belägen lidby på den sydvästra sluttningen av berget Akkavare. Kring vissa partier av odlingsmarken finns gårdsgårdar. Brynkanterna inom området är delvis betespåverkade och uttunnade. En stengårdsgård finns i byn.

Sammanfattande värdeomdöme

Akkavare är ett relativt gott exempel på en skogsby i mellersta delarna av länet.

Bevarandeklass II

JÄRVTRÄSK

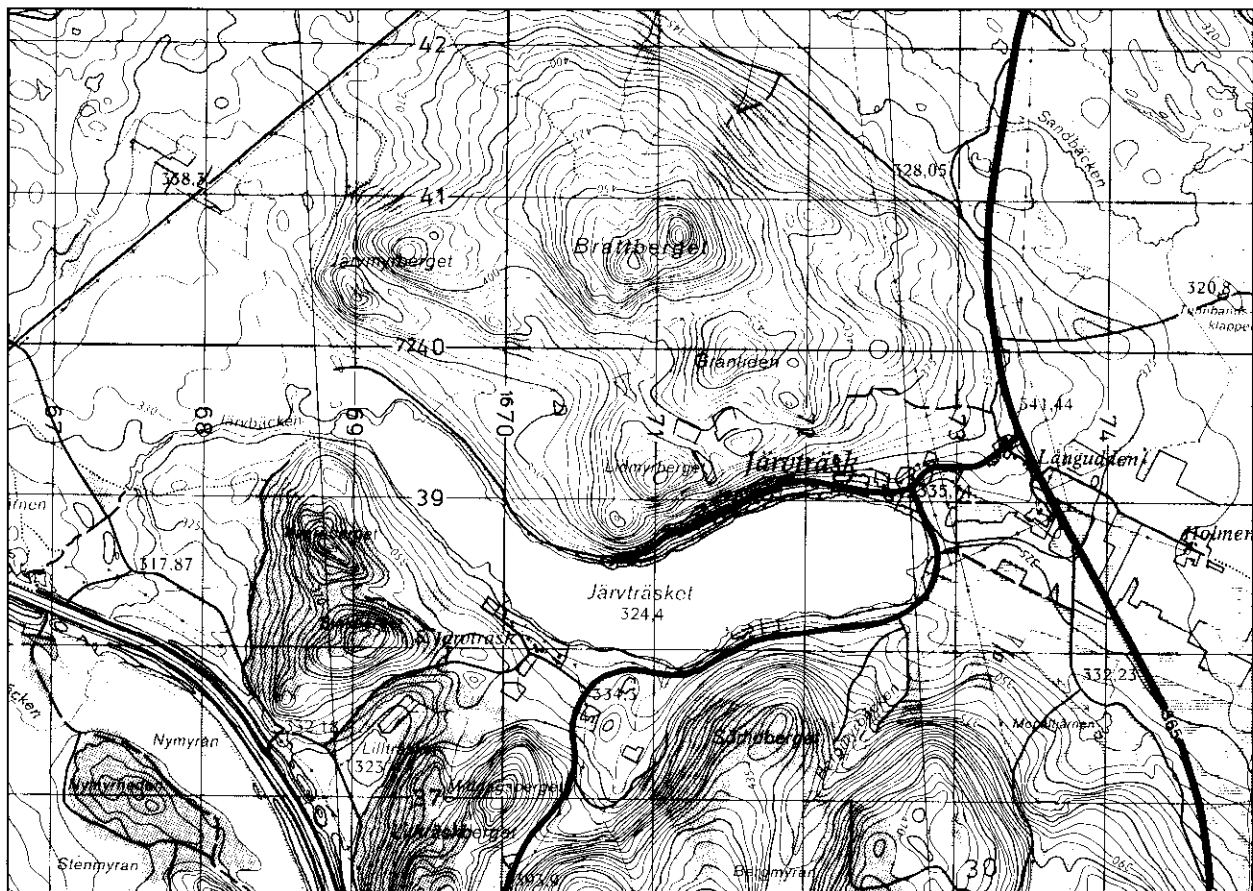
Namn:	Järvträsk
Nummer:	05-16
Areal:	80 ha
Top karta:	23 J NV
Ekon ruta:	7e
Koordinater:	7239/
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkull- slätter

Beskrivning

Järvträsk är en lidby intill sjön med samma namn, strax norr om Gallejaur. De öppna markerna är delvis välhävade och efter sjön småbrutna. Här och där finns dungar och ridåer med aspar och björkar. Vid östra sjöändan finns ett omfattande slätterlandskap. Enstaka lador, mest brädlador, finns på markerna. Bebyggelsen är blandad med några äldre gårdar även om 20-40-talsbebyggelsen dominerar.

Sammanfattande värdeomdöme

Järvträsk är ett representativt exempel på inlandets skogsbyar i södra delen av Norrbotten.

Bevarandeklass II

PJESKER

Namn:	Pjesker
Nummer:	05-17
Areal:	103 ha
Top karta:	24 J SO
Ekon ruta:	4f
Koordinater:	7274/1679
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden med bergkullslätter

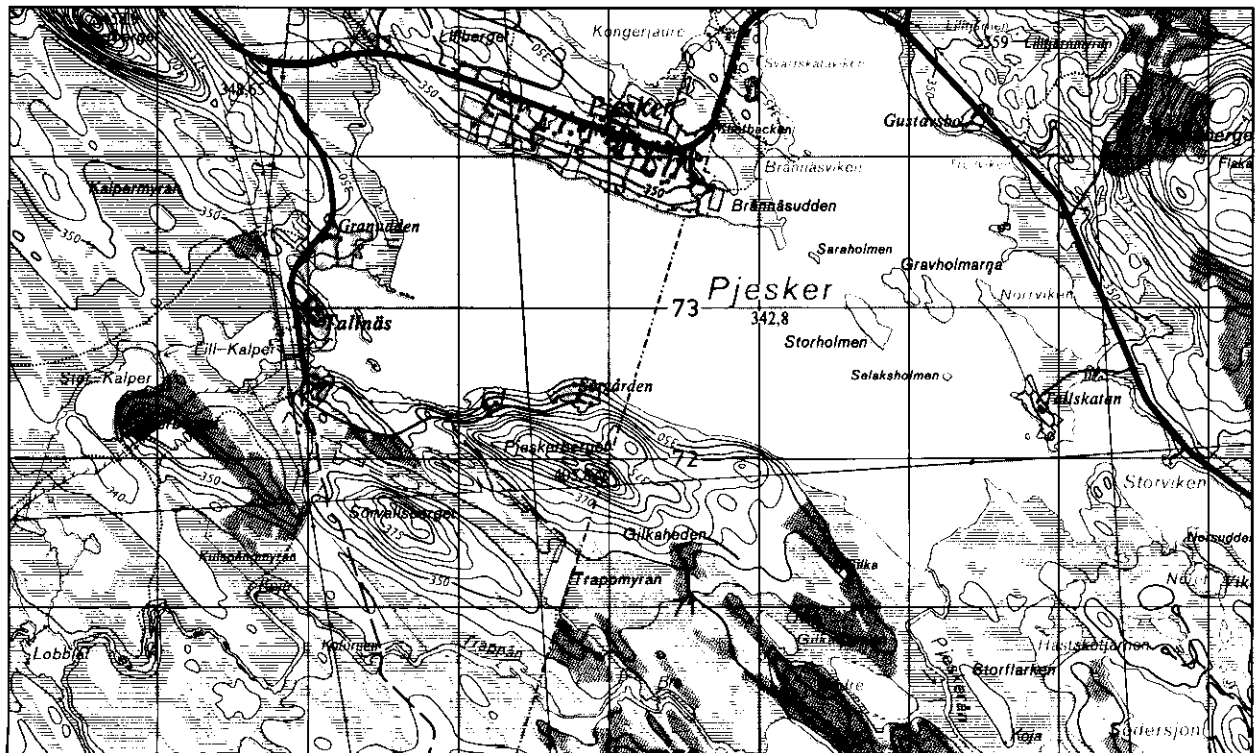
Beskrivning

Pjesker ligger i ett flackt lidläge intill sjön med samma namn. Byn kan närmast beskrivas som en åsby med bebyggelsen högst uppe på åsen och odlingsmarken mellan bebyggelsen och sjön. På de öppna markerna finns lador och öppna diken, enstaka solitära tallar samt efter vattnet en rad med lövträd. Byn har en i viss mån äldre bebyggelse med flera gårdar av delvis kringbyggd karaktär. I byn finns flera rundlogar.

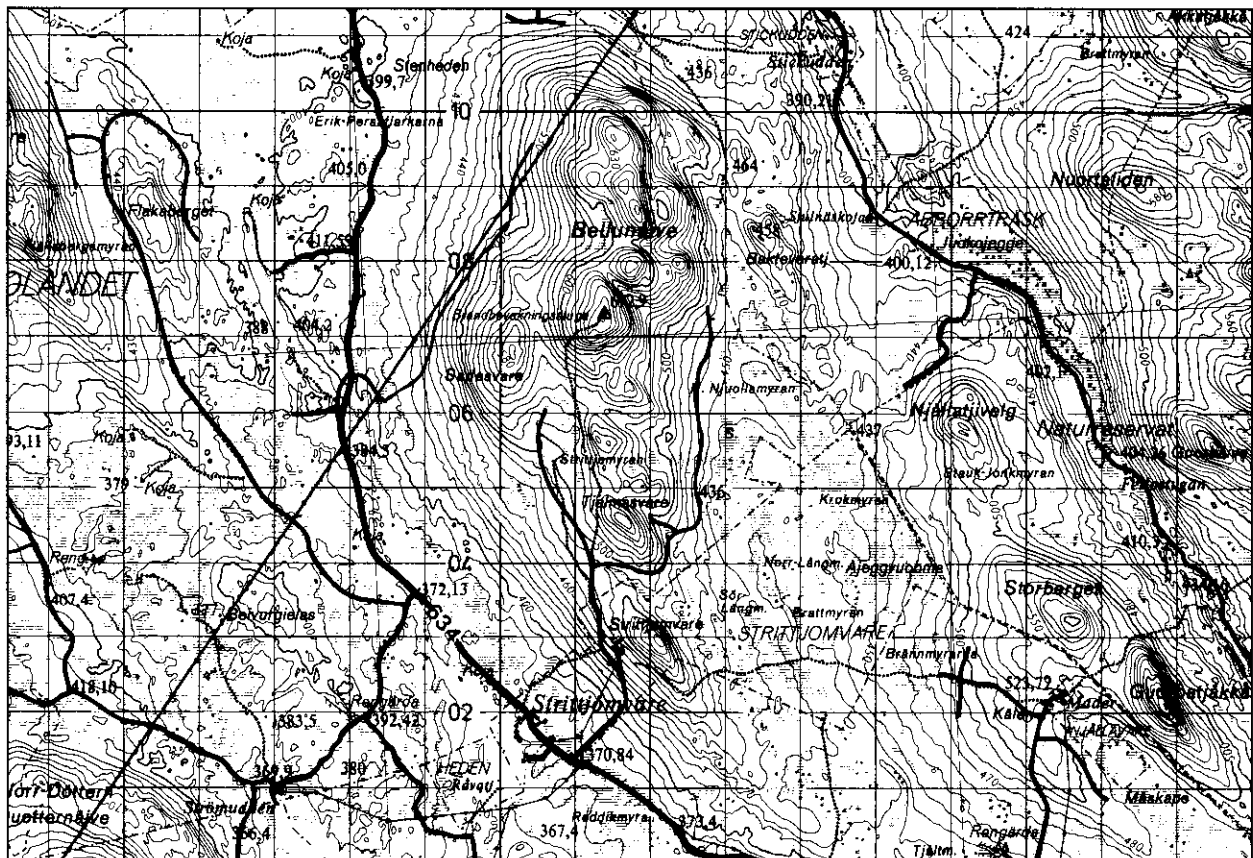
Tallnäs och Sörgården vid södra stranden av sjön har ett småskaligt mångformigt odlingslandskap med en struktur liknande Pjesker.

Sammanfattande värdeomdöme

Pjesker är ett representativt exempel på inlandets skogsbyar i södra delen av Norrbotten.

En för inlandet representativ skogsby med bebyggelsevärden.

Bevarandeklass II

SVARTLIDEN

Namn:	Svartliden
Nummer:	05-19
Areal:	45 ha
Top karta:	24 J SV
Ekon ruta:	0e
Koordinater:	7255/1672
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Arvidsjaurs kommun nr 2, klass III - Svartliden
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden med bergkullslätter

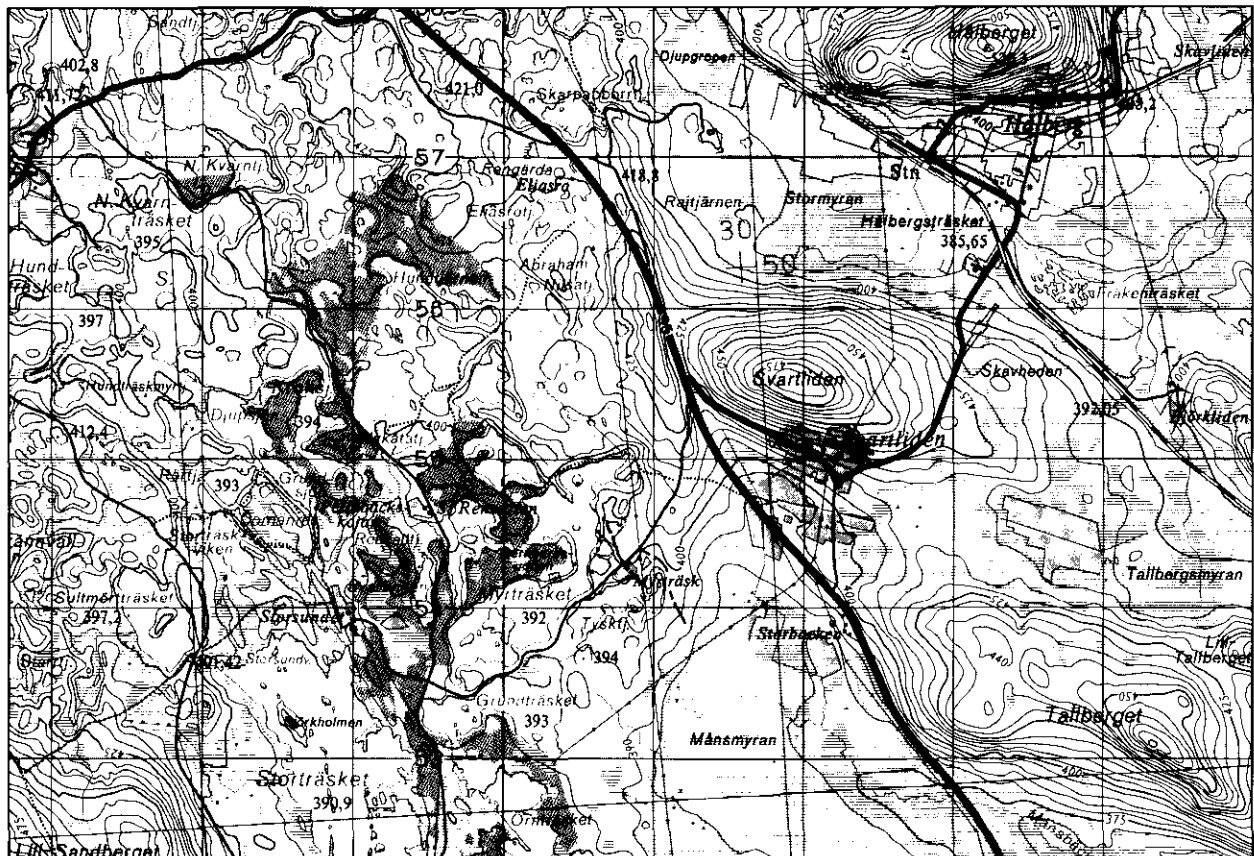
Beskrivning

Svartliden är en typisk lidby med ett odlingslandskap som delvis är hävdad. Ängs- och hagmarken utgörs av en öppen betesmark och en slätteräng med botaniska värden.

Bebyggelsen speglar alla generationer. Det äldsta bostadshuset från sent 1800-tal med timrade uthus, ladugård och ett timrat uthus med brutet tak.

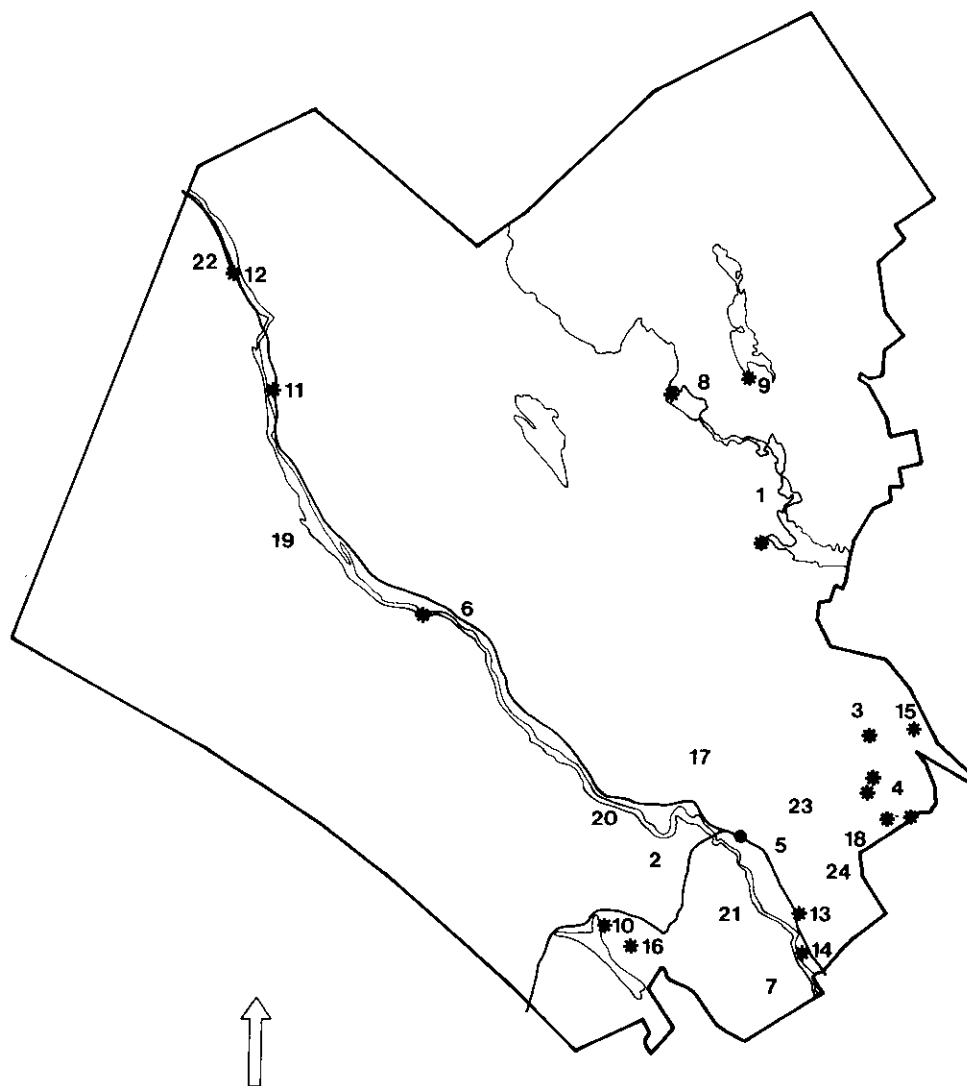
Sammanfattande värdeomdöme

En för inlandet representativ bebyggelse med ett odlingslandskap i lidläge.

BODENS KOMMUN

Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

* *Ängs- och hagmarker*

--- *Odlingsgränsen*

— *Större allmän väg*

Bodens kommun är en kommun runt Luleälvens dalgång innanför kuststråket i mellersta Norrbotten. Boden präglas av Lule älvdal vilken löper genom kommunen i riktning från nordväst till sydost. I kommunens norra och östra delar finns ett flertal större sjöar av vilka Gunnarsbyträsket och Degerselet är de största. Dessa utgör större sel i Råneälven vilken delvis går genom kommunen.

Odlingslandskapet finns koncentrerat efter älvdalarna samt kring de större sjöarna. Landskapet präglas av en lång kontinuitet i älvnära lägen.

Inom Bodens kommun finns de nordligaste jordbruksbyarna med medeltida ursprung i Lule älvdal, Svartlå och Edefors. I Edefors fanns under lång tid en viktig fiskeplats som tillhörde kronan. Fram till 1800-talet var kommunen en utpräglad jordbruksbygd. Först i och med etableringen av Bodens fästning och framdragandet av norra stambanan kom en förändring.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Boden 333 jordbruksföretag, ca 14 % av antalet brukare i länet. Totalt nyttjade dessa 6923 ha åker, ca 16 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I-II
GUNNARSBYN -
ÖVERSTBYN -
SÖRBYN

Namn:	Gunnarsbyn-Överstbyn-Sörbyn
Nummer:	82-1
Areal:	933 ha, klass I 79 ha, klass II 854 ha
Top karta:	25 L NV
Ekon ruta:	7e. 8d. 8e. 9d. 9e
Koordinater:	7339/1771-7349/1766
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I Överstbyn, klass II övriga
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Bodens kommun nr 15, klass IV - Överstbyn
Riksintresse:	N34
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

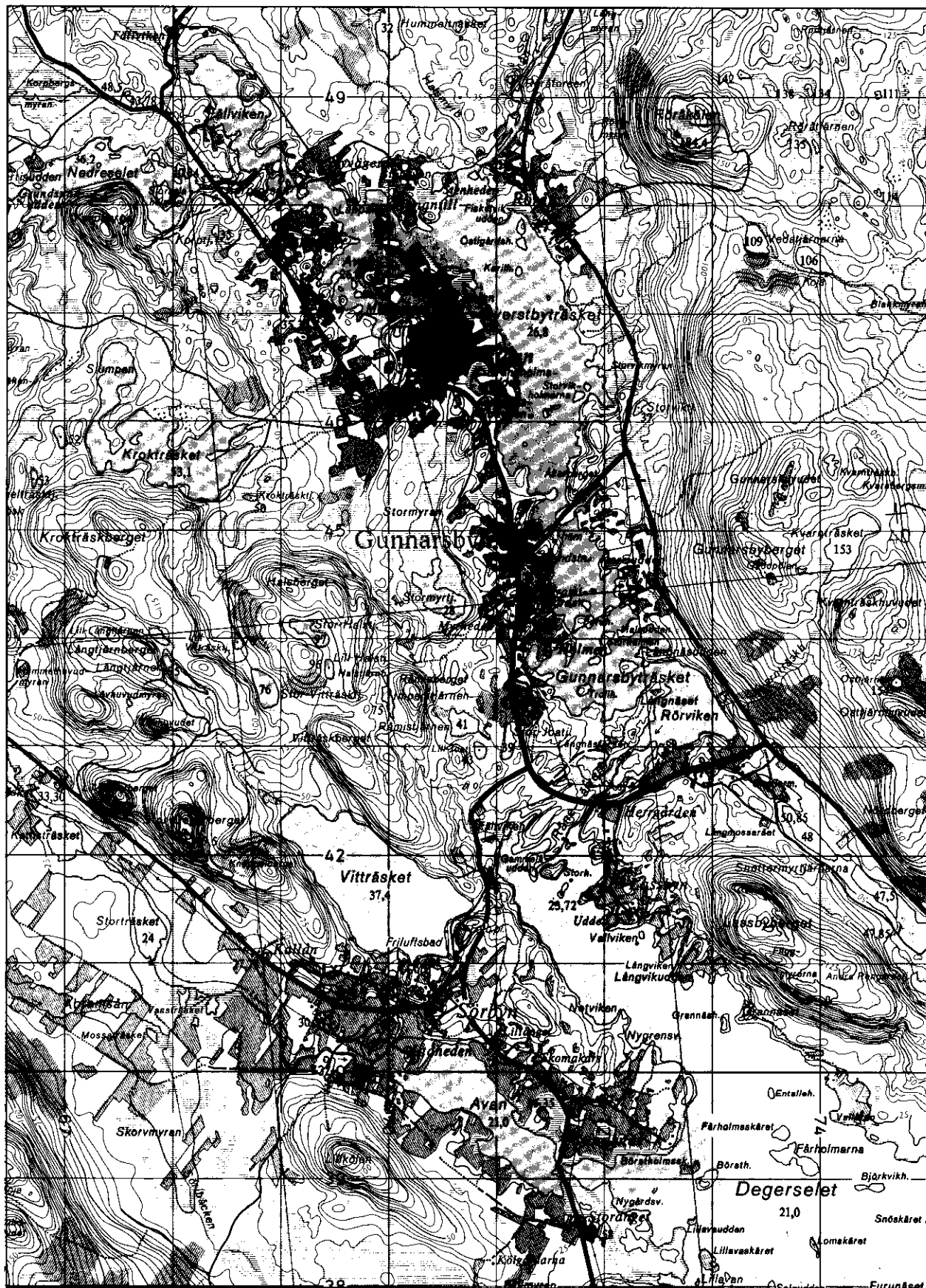
Beskrivning

Detta område omfattas av odlingsmarken kring Degerslet, Avan, Gunnarsbyträsket, Överstbyträsket och Fällviken vilka alla är sel och vikar i Råne älv. Byarna som berörs är Sörbyn, Lassbyn, Gunnarsbyn, Överstbyn och Rörån. Råneälvens dalgång består här av flera forssträckor med mellanliggande sjöar, omgivna av mer eller mindre branta moränryggar som går tvärs över dalen. Dessa ändmoräner gör att älvens stränder får ett mycket flikigt utseende, med ett flertal uddar och öar.

Större partier odlingsmark finns vid Sundsnäs, Sörbyn, Överstbyn och Rörån. Odlingslandskapet är här småbrutet och omväxlande, framförallt i Överstbyn där även bebyggelsen är delvis välbevarad. På Näset i Överstbyn finns en färbetad strandäng ner mot älven.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett älvnära och delvis mångformig odlingslandskap med en värdekärna i Överstbyn.

Bevarandeklass I
HEDAVAN

Namn:	Hedavan
Nummer:	82-2
Areal:	206ha
Top karta:	25 L SV
Ekon ruta:	2c
Koordinater:	7313/1763
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bortenviken

Beskrivning

Hedavan består av odlingslandskapet runt den lilla sjön med samma namn. Sjön är en idag avsnörd vik, en *ava*, av Lule älv strax norr om Boden. På östra stranden ligger den äldrebebyggelsen med radbykaraktär samlad med betesmarker i sluttningen ned mot sjön. Södra och västra delen av området består av större områden med åker och slåttermarker. Området korsas av en bäck och har ett flertal diken, dungar av björk och sälg samt med ett 20-tal lador. Hela landskapet ger ett svagt böljande intryck.

Sammanfattande värdeomdöme

Hedavan är ett representativt exempel på ladlandskap i Lule älvdal.

Bevarandeklass I
SKATAMARK

Namn:	Skatamark
Nummer:	82-3
Areal:	262 ha
Top karta:	25 L SO
Ekon ruta:	4f, 4g
Koordinater:	7323/1779
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Boden kommun nr 12, klass IV - Ubbyn
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

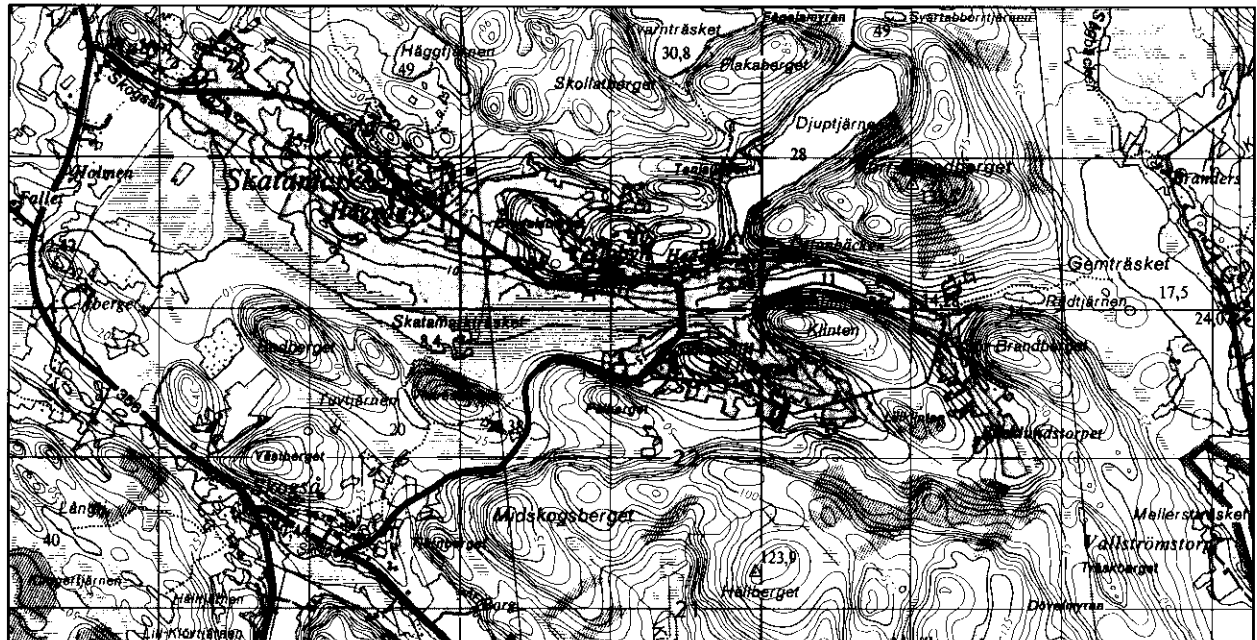
Skatamark-Ubbyn ligger mellan Boden och Niemisel i svagt lidläge vid Skatamarksträsket. Odlingsmarkerna är kuperade och omväxlande med mångformiga brynkanter, öppna diken, berg i dagen, naturliga betesmarker och en hel del lador på slåttermarkerna. Delarna vid Häggan och Ubbyn har markerade lidlägen med rester av gamla odlingsmarker. Området var en gång strandområde vid en havsvik med rester av äldre bosättningar.

Skatamarksträsket hyser fina häckningsplatser för trana och brun kärrhök.

Bebyggelsen är blandad och flera traditionella norrbottensgårdar ligger tillbakadragna mot brynkanterna.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Området utgörs av ett väl hävdad odlingslandskap med en väl bevarad helhet och en god representativitet.

Bevarandeklass I-II

SKOGSÅ-BROBYN

Namn:	Skogså-Brobyn
Nummer:	82-4
Areal:	763 ha, Klass I 338 ha
Top karta:	25 L SO
Ekon ruta:	3f, 4f
Koordinater:	7319/1779
Bevarandeklass:	Klass I-II, Klass I norra delen och Svedjen
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Boden nr 3, klass II - Svedjen, nr 8, klass III - Brännan, nr 9, klass III - Ören och nr 16, klass IV - Brobyn
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Brobyområdet ligger på en moränkulle med odlingsmarken på omgivande sedimentmark. Odlingsmarken norr om Brobyn är kuperad och mångformig. Vid skogskanten finns naturliga betesmarker. Vid Vibbyn är odlingsmarken mer öppen och fuktig, med rester av ett ladlandskap. Längre söderut vid Svedjen finns en större betad strandäng vid Kvarnåns utlopp. Gårdsmiljön vid Svedjen är välbevarad med bl.a. en norrbottensgård och ett härbre. Området utgör en viktig rastfågellokal, vilket motiverar klassningen.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett för det inre kustlandet representativt odlingslandskap med flera ängs- och hagmarker samt områden viktiga för fågellivet, vilket motiverat den höga klassningen. Värdekärnor finns i Brobyn och Svedjen.

Bevarandeklass I

SVARTBYN

Namn: Svartbyn
 Nummer: 82-5
 Areal: 200 ha
 Top karta: 25 L SV
 Ekon ruta: 2e
 Koordinater: 7313/1772
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

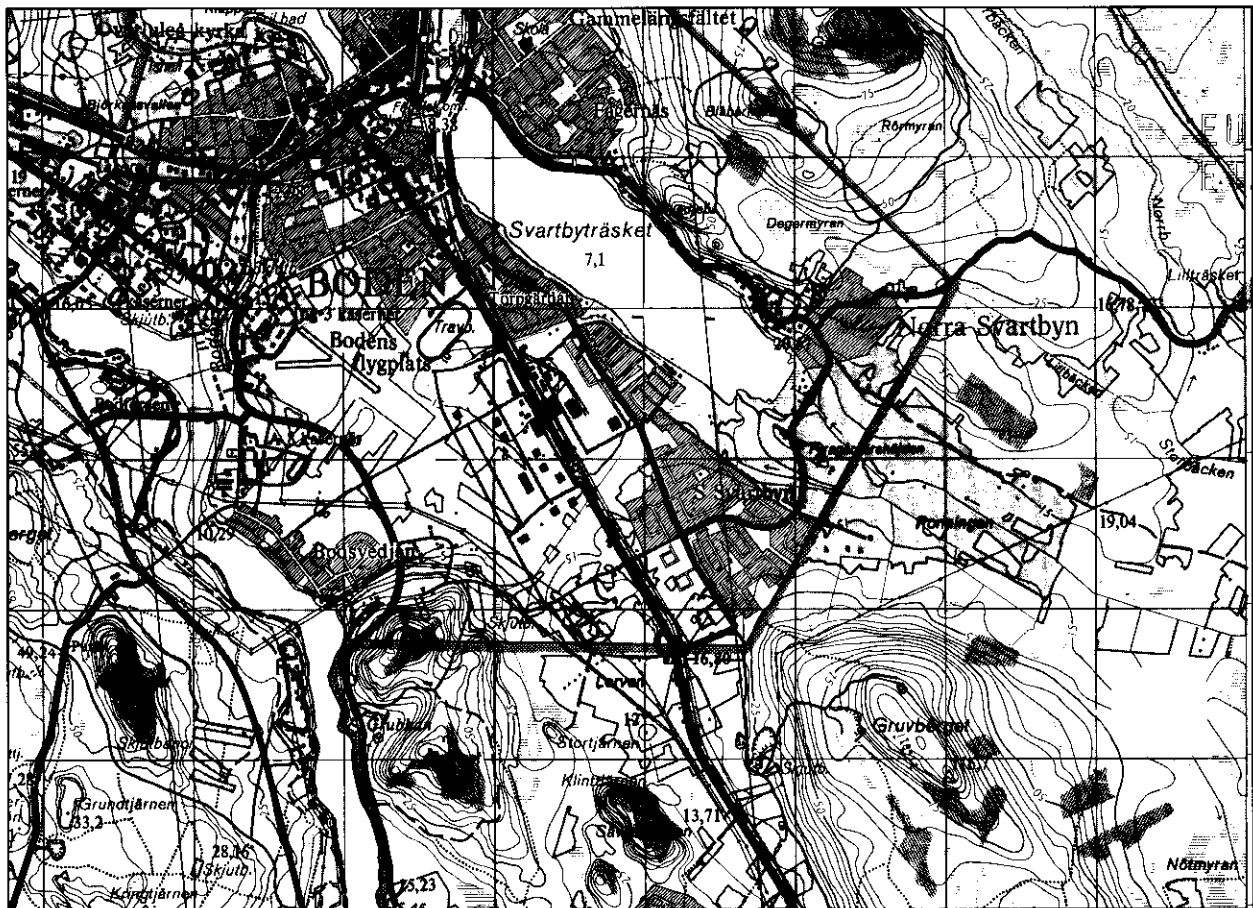
Beskrivning

Detta odlingslandskap ligger söder om Svartbyträsket i direkt anslutning till Bodens tätort. Det är flacka åkermarker på sediment som både utnyttjas till bete och slätter. Området hyser ett 40-tal lador.

Svartbyn utgör ett av de viktigaste områdena för storspoven inom kommunen, men även för rastande vadare, rovfåglar och änder.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett representativt och tätortsnära ladlandskap med stort ornitologiskt värde.

Bevarandeklass I

SVARTLÅ

Namn: Svartlå

Nummer: 82-6

Areal:

413 ha

Top karta: 25 K NO

Ekon ruta: 6i, 6j

Koordinater: 7333/1743

Bevarandeklass: Klass I

Klassifikation: N/K

Ängs- och hag-
marker: Bodens kommun nr 7,
klass IV - Övre Svartlå

Riksintresse: –

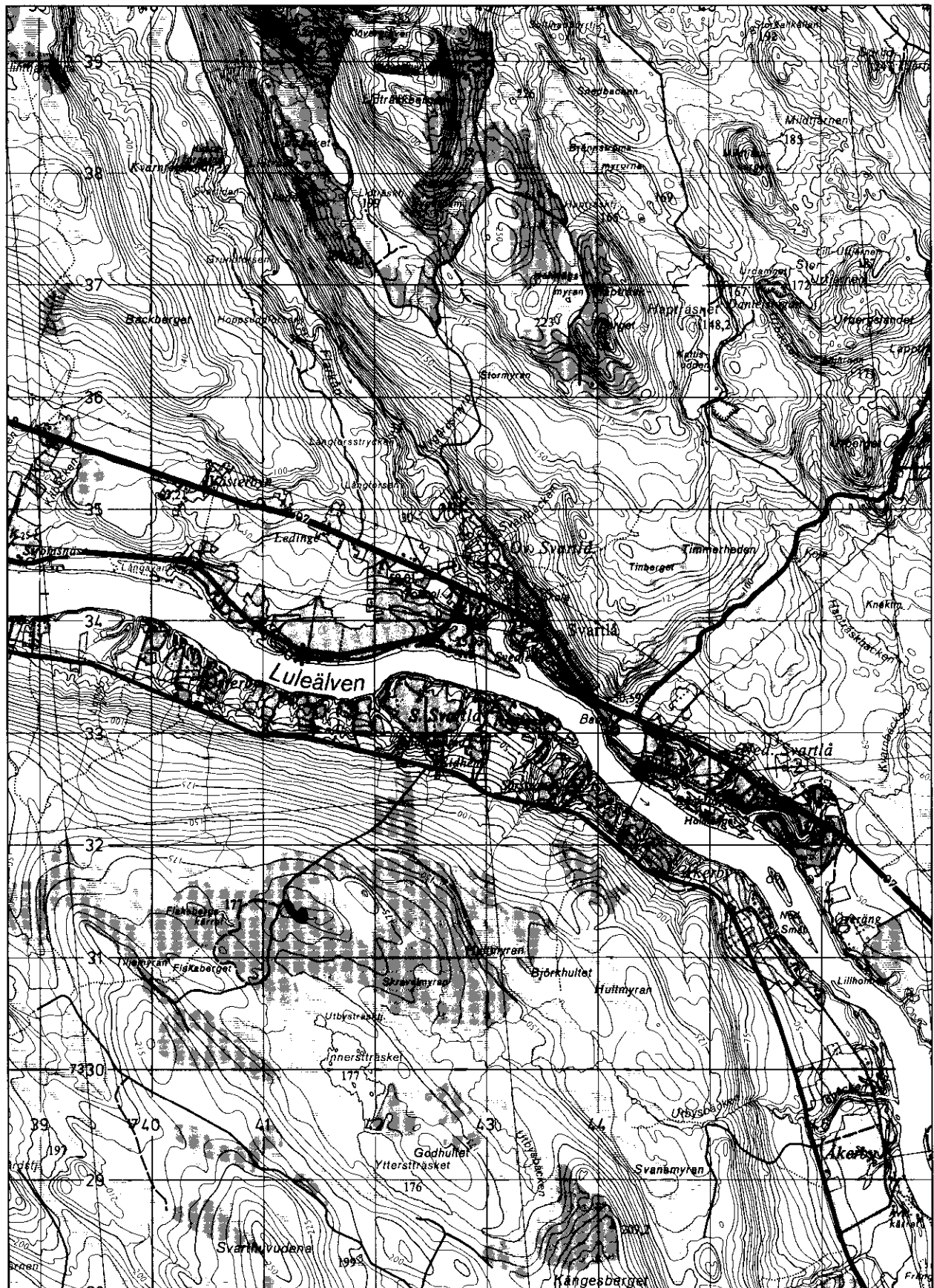
Naturgeografisk
region: 29b, kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenviken

Beskrivning

Svartlå är en by vid Lule älv nedströms Harads. Byn har odlingsmarkerna utefter södra och norra stränderna vid älven. Vid utloppet av Flarkån ligger centrala byn, öster därom Nedre Svartlå och på motsatta älvstranden Södra Svartlå. Stränderna är branta med på sina håll utbildade nipor, leveér och raviner. Vid Norra Svartlå gör flera raviner och Kvarnbäckens meandrande utlopp i Lule älv att landskapet blir småkuperat och omväxlande. Detta nipravinlandskap finns också vid Södra Svartlå. Odlingsmarken består av både slåttervallar, åkrar och naturliga ängs- och betesmarker.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett vackert, mångformigt odlingslandskap utefter Luleå älv. Odlingsmarken har brukats med lång kontinuitet samt är en god representant för sin typ i kulturlandskapsregionen.

Bevarandeklass I-II

UNBYN

Namn:	Unbyn
Nummer:	82-7
Areal:	350 ha, klass I 250ha, klass II 100ha
Top karta:	25 L SV
Ekon ruta:	0e
Koordinater:	7303/1773
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I - södra delen, klass II norra delen
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	K8
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

rovfåglar och ugglor knutna till ett öppet odlings-
landskap.

Bebyggelsen i Unbyn har ett förhållandevis stort
antal norrbottensgårdar med kvarvarande drag av
kringbyggdhet. Särskilt tydligt är det i gårdarna på
moränkullen och i den bydel som ligger söder om
landsvägen mitt i byn.

I norra delen av Unbyn har markerna en mer stor-
skalig karaktär, men värdeklassningen motiveras av
helhetsskäl samt av den bebyggelse som ännu finns
kvar.

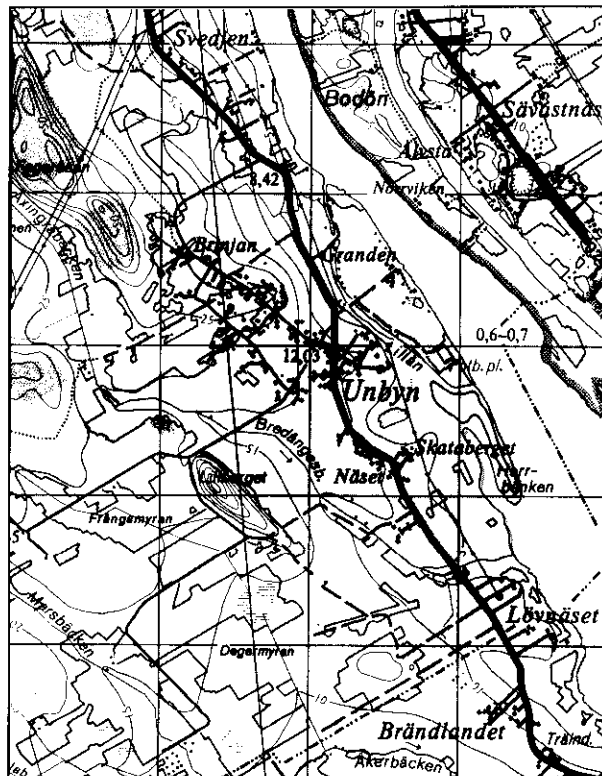
Sammanfattande värdeomdöme

Ett för kustlandet representativt, mångformigt land-
skap med höga värden vad gäller natur och kultur.
Unbyn är en av de äldsta byarna vid Lule älv och har
en lång tradition i hävden av marken.

Beskrivning

Unbyn är en långsträckt by på södra sidan av Lule älv
nedströms Boden. Byn är ett bra exempel på ett älv-
nära odlingslandskap med lång obruten hävd av
marken. Landskapet är åkermarksdominerat med
rester kvar av ett mer omfattande ladlandskap. Bykär-
nan ligger delvis på en moränkulle med odlingsmar-
ken runt omkring. I älven finns en större ö, Granden
som avskiljs från land av Lillån. Söder om bykärnan
finns en avsnörd vik av älven, en sjö som idag kallas
Viken. Nära bydelen Lövnäset rinner Bredängesbäck-
en ut i älven.

Den största delen av ladlandskapet finns i södra
delen av byn samt kring Viken. Odlingsmarken är
åkermarksdominerad dock finns rester av naturliga
betesmarker kvar kring de äldre gårdarna samt ute-
fter älven. Unbyn har stort värde som rastlokal för
tranor, gäss och vadare men också häckningsplats för

Bevarandeklass I

VALVTRÄSK

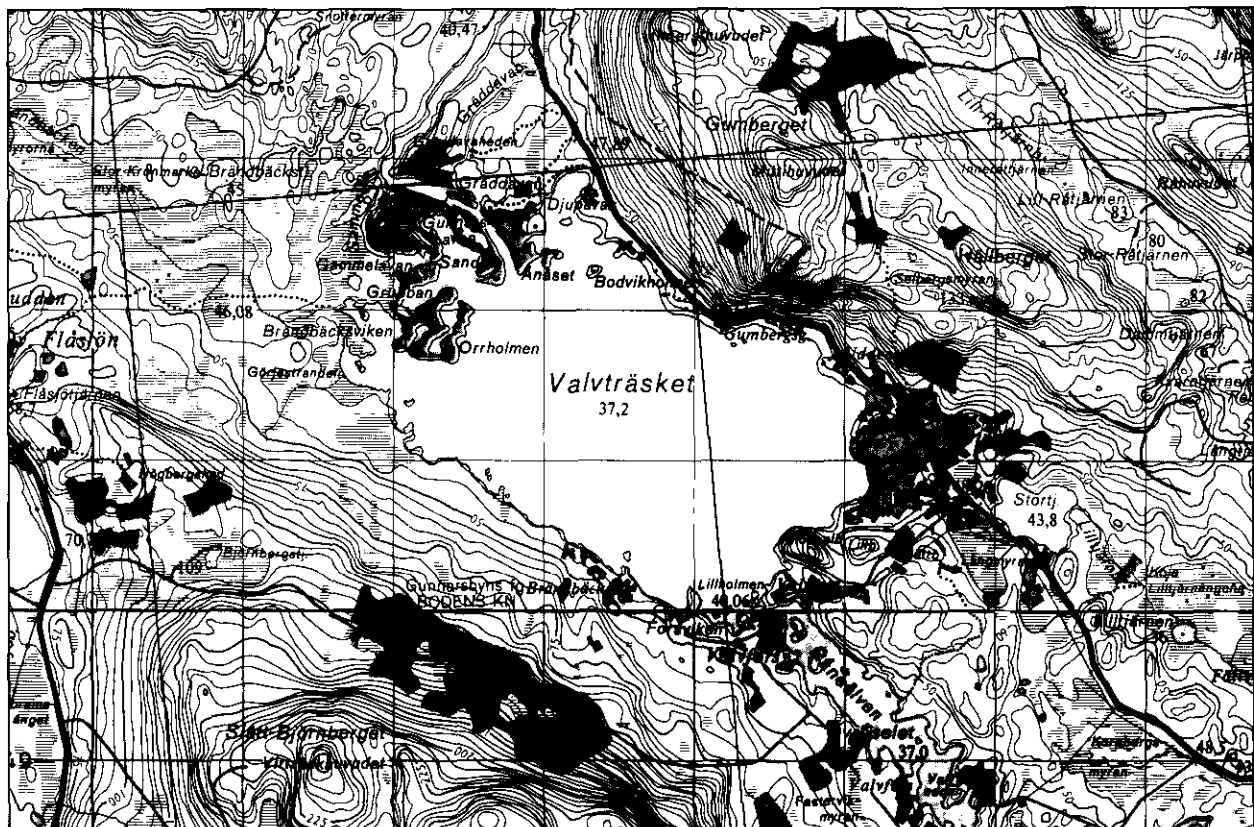
Namn:	Valvträsk
Nummer:	82-8
Areal:	167 ha
Top karta:	25 L NV, 26 L SV
Ekon ruta:	9c, 0c, 0d
Koordinater:	7351/1765
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N
Ängs- och hagmarker:	Bodens kommun nr 1, klass I - Marielundshol- men
Riksintresse:	N34
Naturgeografisk region:	30b Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsom- råden

Beskrivning

Detta område omfattar odlingsmarken runt sjön Valvträsket, ett sel i Råne älv. Vid inloppet av älven i selet har ett deltaland utbildats. Älven grenar sig kring en 25 ha stor holme, Marielundsholmen. Holmen var tidigare ett omfattande slätterområde som idag används som betesmark. Vid Valvträsk by finns ett öppet odlingslandskap med slättermarker och lador. Området är svagt hävdad. Själva byn ligger vackert nedanför en brant sluttning av Hällberget vid stranden av Valvträsket.

Sammanfattande värdeomdöme

Valvträsk by med deltalandskapet och dess variationsrika vegetation och artrika flora utgör en unik miljö för skogslandet i Norrbotten.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

SÖRFLIGGET

Namn: Sörfligget
Nummer: 82-9
Areal: 1 ha
Top karta: 26 L SV
Ekon ruta: 0d
Koordinater: 7354/1767
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Bodens kommun nr 2,
klass II

Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med
mellanboreala skogsområ-
den

FAGERÅS

Namn: Fagerås
Nummer: 82-10
Areal: 1 ha
Top karta: 25 L SV
Ekon ruta: 1b
Koordinater: 7307/1756
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Bodens kommun nr 5,
klass III

Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, Kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenviken

FORSNÄS

Namn: Forsnäs
Nummer: 82-11
Areal: 0,1 ha
Top karta: 26 K SV
Ekon ruta: 0f
Koordinater: 7352/1728
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Bodens kommun nr 6 ,
klass III

Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med
mellanboreala skogsområ-
den

STENNÄS

Namn: Stennäs
Nummer: 82-12
Areal: 1,0 ha
Top karta: 26 K SV
Ekon ruta: 2f
Koordinater: 7363/1725
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hag-
marker: Bodens kommun nr 4,
klass III

Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med
mellanboreala skogsområ-
den

*Bevarandeklass I***SÄVAST**

Namn: Sävast
 Nummer: 82-13
 Areal: 2 ha
 Top karta: 25 L SV
 Ekon ruta: !e
 Koordinater: 7309/1772
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Bodens kommun nr 10,
 klass III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

SÄVASTNÄS

Namn: Sävastnäs
 Nummer: 82-14
 Areal: 8 ha
 Top karta: 25 L SV
 Ekon ruta: 0e, 0f
 Koordinater: 7303/1775
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Bodens kommun nr 11,
 klass III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

GEMTRÄSK

Namn: Gemträsk
 Nummer: 82-15
 Areal: 3 ha
 Top karta: 25 L SO
 Ekon ruta: 4g
 Koordinater: 7323/1783
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Bodens kommun nr 13,
 klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

MOCKTRÄSK

Namn: Mockträsk
 Nummer: 82-16
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 25 L SV
 Ekon ruta: 0d
 Koordinater: 7304/1763
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Bodens kommun nr 14,
 klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Bevarandeklass II

BUDDBYN

Namn:	Buddbyn
Nummer:	82-17
Areal:	400 ha
Top kart:	25L SV
Ekon ruta:	3d,4d
Koordinater:	7320/1770
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs-och hag- marker:	Inga kända
Riksintresse:	
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

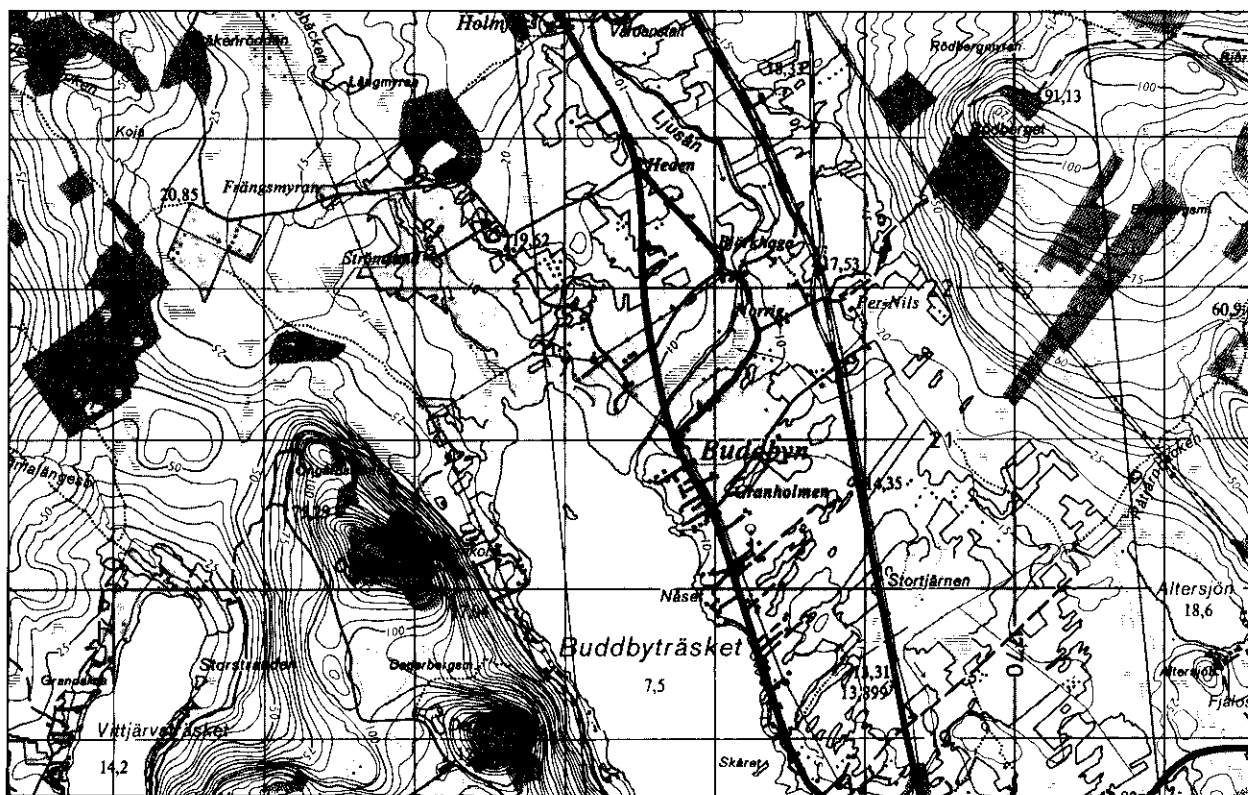
Buddbyn ligger intill Bodens tätort vid Buddbyträsket. Byn ligger med bebyggelsen utefter sjön med odlingsmarkerna mellan och ovanför gårdarna. De största arealerna ängs- och åkermark finns i norra delen där också ett större ladlandskap finns kvar. Området är ett viktigt födosöksområde för ugglor och rovfåglar.

Under våren översvämmas markerna närmast Ljusån varvid många gäss, änder och vadare dras till området.

Bebyggelsen är blandad med enstaka norrbottensgårdar.

Sammanfattande värdeomdöme

En jordbruksby vid en sjö med ett odlingslandskap där det ornitologiska värdet är viktigt.

Bevarandeklass II

EDET

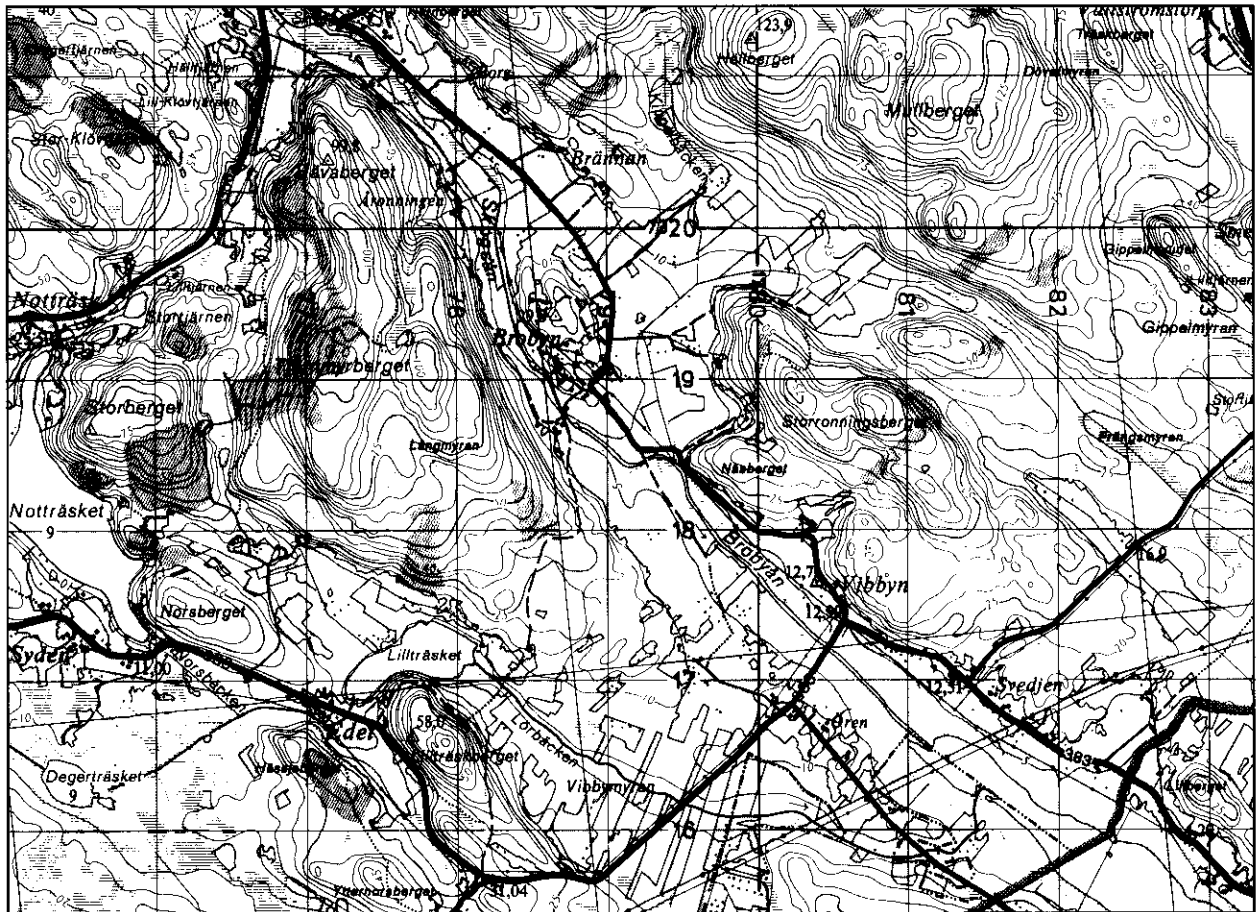
Namn:	Edet
Nummer:	82-18
Areal:	38 ha
Top karta:	25 L SV
Ekon ruta:	3f
Koordinater:	7316/1777
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Edet är ett litet odlingslandskap i skogslandet i östra delen av Bodens kommun. Intill en mindre sjö, Lillträsket och i vad som kan liknas vid ett lidläge mot den lilla Norsbäcken har bebyggelsen anlagts. På de öppna åkrarna finns ett antal lador, enstaka öppna diken, fuktigare partier i ett svagt kuperat odlingslandskap. Bebyggelsen är modernare.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett för det kustnära skogslandet representativt exempel på mindre odlingslandskap i sekundära lägen.

Bevarandeklass II

LILLÅN

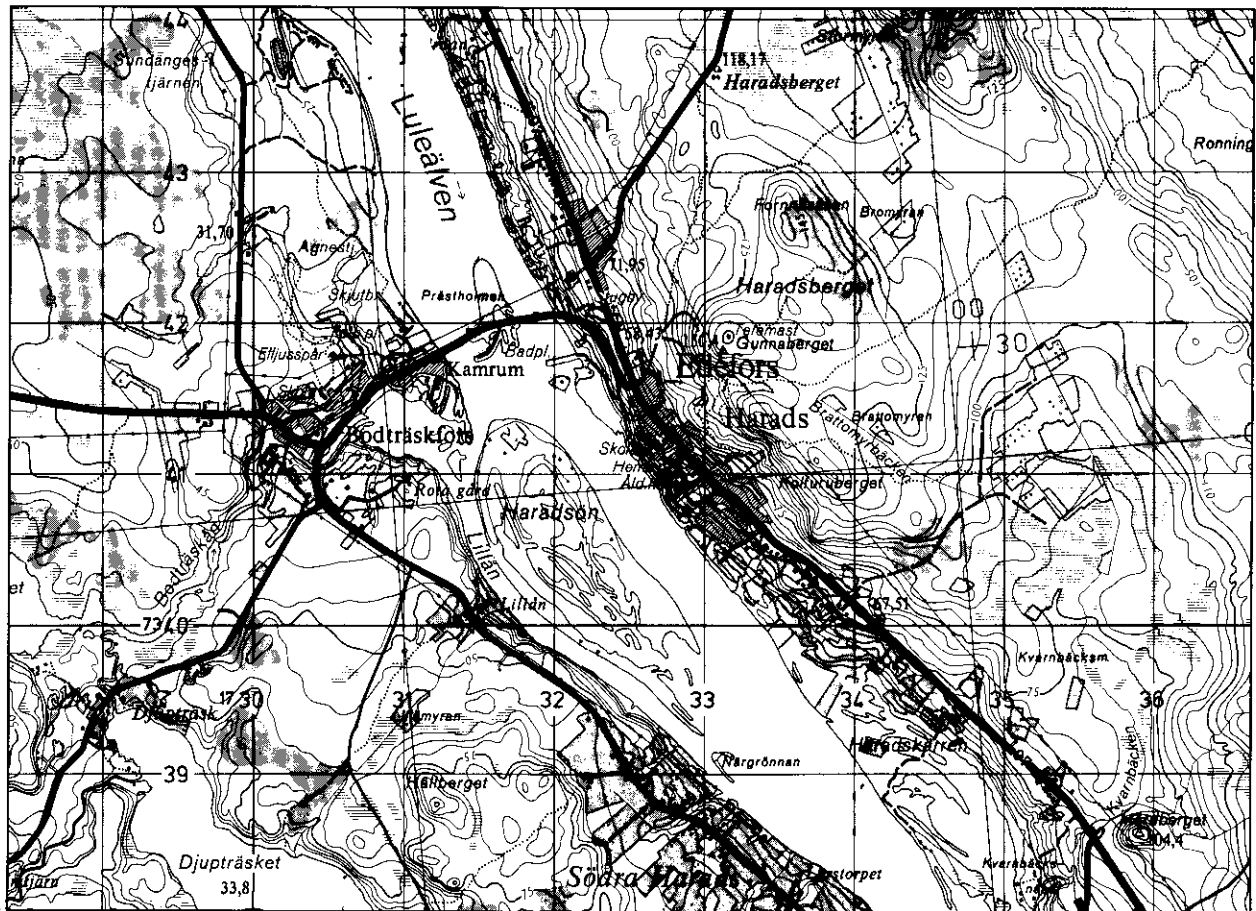
Namn: Lillån
 Nummer: 82-19
 Areal: 15 ha
 Top karta: 25 K NO
 Ekon ruta: 7g, 8g
 Koordinater: 7340/1731
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N
 Ängs- och hag-
 marker: Inga kända
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Ett litet odlingslandskap vid Lule älv, strax söder om Harads. Ett kuperat landskap med färbete ned mot älven. Området tväras av björkridåer och på marken finns flera lador.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett gott exempel på småskaligt slätterlandskap i ett sekundärt läge utanför de centrala odlingsbygderna efter älvdalen.

Bevarandeklass II

RASMYRAN

Namn: Rasmyran
 Nummer: 82-20
 Areal: 159 ha
 Top karta: 25 L SV
 Ekon ruta: 3b
 Koordinater: 7318/1758
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hag-
 marker: Inga kända
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Rasmyran består av odlingsmarker på norra och södra sidan av Lule älv strax norr om Boden. Området har ett öppet odlingslandskap i huvudsak bestående av åker med enstaka öppna diken.

Sammanfattande värdeomdöme

Rasmyran är ett exempel på älvnära, åkermarksdominerade odlingslandskap efter Lule älvdal.

Bevarandeklass II
RÅBÄCKEN

Namn:	Råbäcken
Nummer:	82-21
Areal:	92 ha
Top karta:	25 L SV
Ekon ruta:	1d
Koordinater:	7309/1769
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K

Ängs- och hag-
marker: Inga kända
Rikssintresse: —

Naturgeografisk region: 29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

En liten by vid Luleälvens strand strax söder om Boden. Området består av åkermark vilken är relativt småbruten. Ett flertal lador finns kvar på åkermarken, och i byn finns några äldre gårdar med timrade uthus och ladugårdar.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett representativt exempel på en mindre jordbruksby i älvnära läge intill Lule älv.

Bevarandeklass II

STORSAND

Namn:	Storsand
Nummer:	82-22
Areal:	23 ha
Top karta:	26 K SV, 26 K SO
Ekon ruta:	2e, 2f
Koordinater:	7363/1725
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mel- lanboreala skogsområden

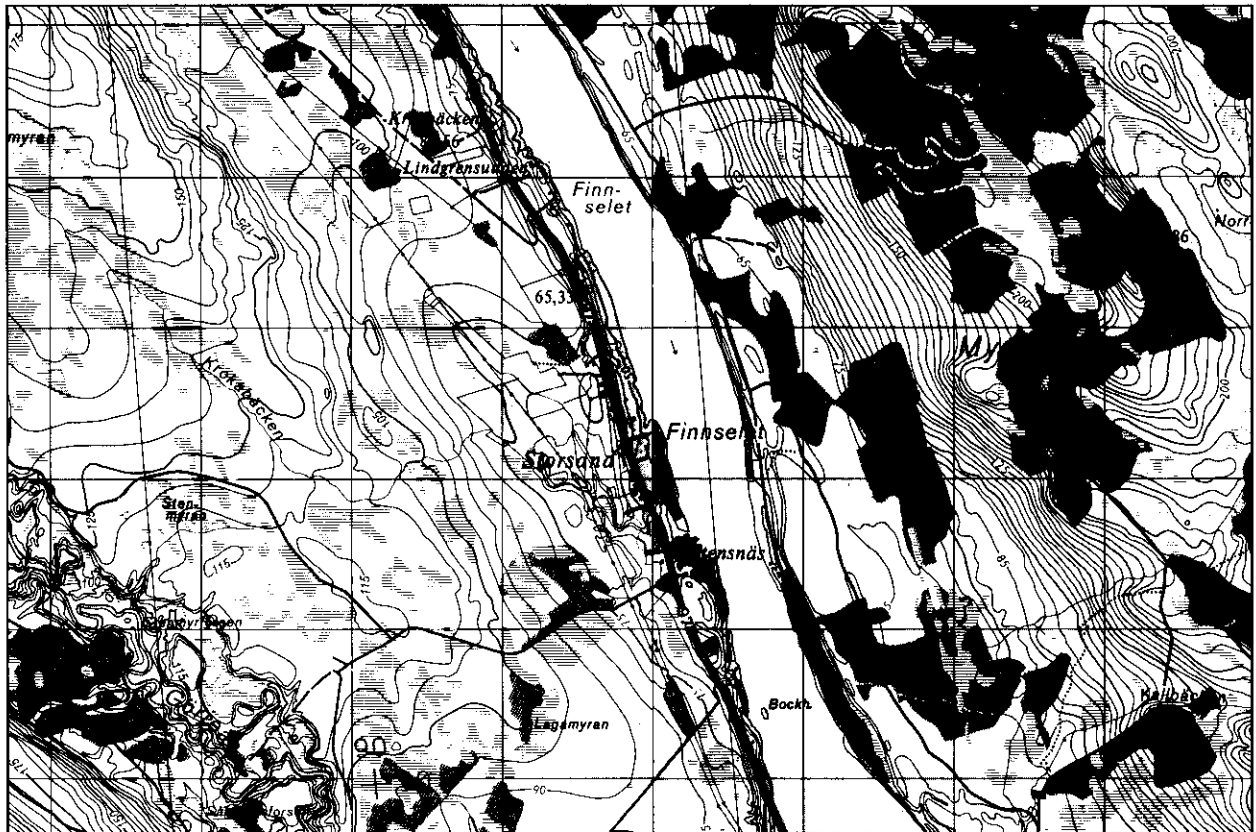
Beskrivning

Storsand ligger längs Lule älv i norra delen av Bodens kommun. Odlingsmarken sluttar brant ned mot älven och nere mot stranden finns ett vackert fårbeta på en delvis svagt kuperad sträcka. Flera diken korsar markerna och träridåer korsar vallarna. Betesmarken går delvis ända ned mot älvens stränder. Enstaka lador finns på slätterravallarna.

Bebyggelsen i Storsand ligger relativt högt en bit från älven. Här finns flera äldre gårdar med ladugårdar och fähus, även om huvuddelen av bebyggelsen är modernare.

Sammanfattande värdeomdöme

En representativ inlandsbebyggelse i älvnära läge.

Bevarandeklass II

SYDEN

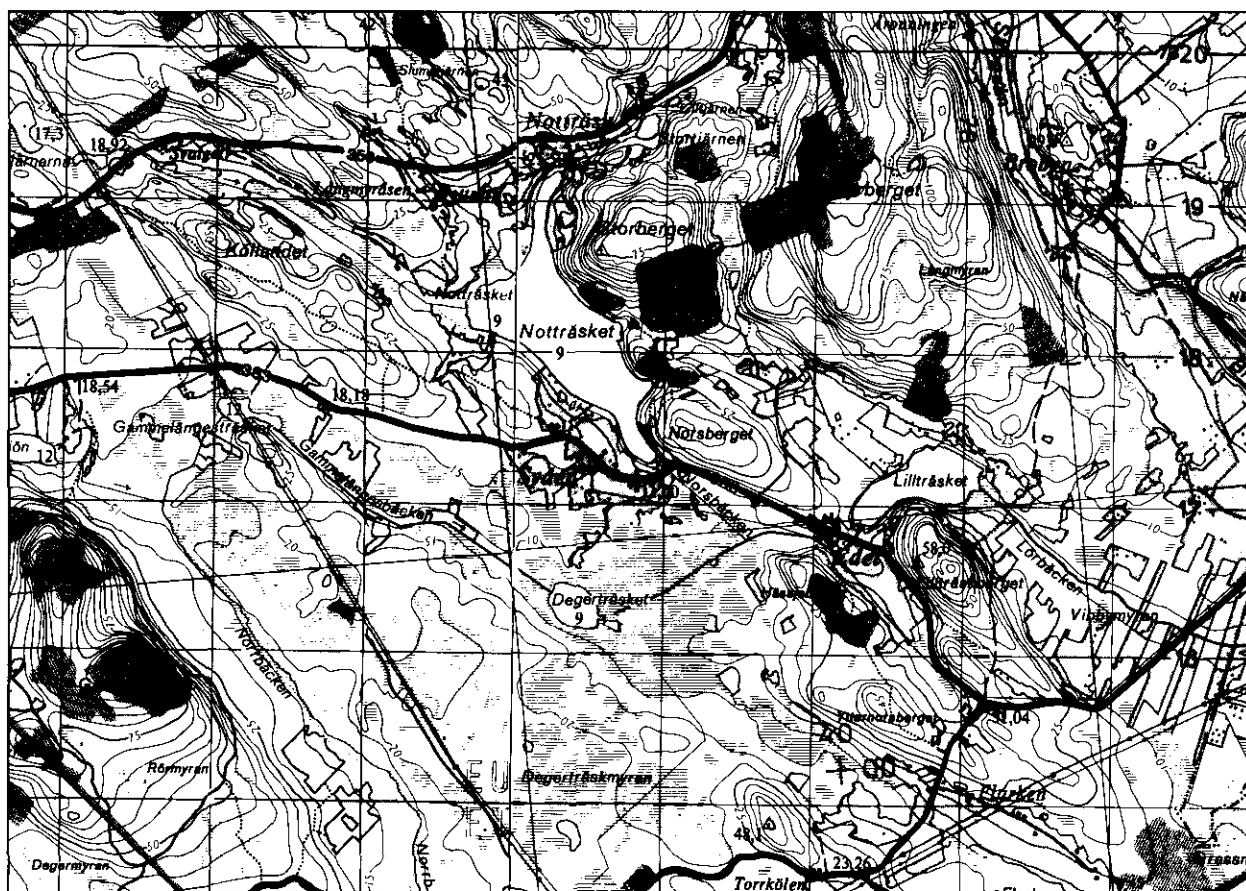
Namn: Syden
Nummer: 82-23
Areal: 54 ha
Top karta: 25 L SO
Ekon ruta: 3f
Koordinater: 7317/1775
Bevarandeklass: Klass II
Klassifikation: N/K
Ängs- och hag-
marker: Inga kända
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, Kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenvikens kust-
land

Beskrivning

Syden är en liten by vid sjön Notträsket öster om Boden. Odlingssmarken i byn är ett ladlandskap på åkermark.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett representativt exempel på ladlandskap.

Bevarandeklass II

ÄNGESTRÄSK-LILLTRÄSK

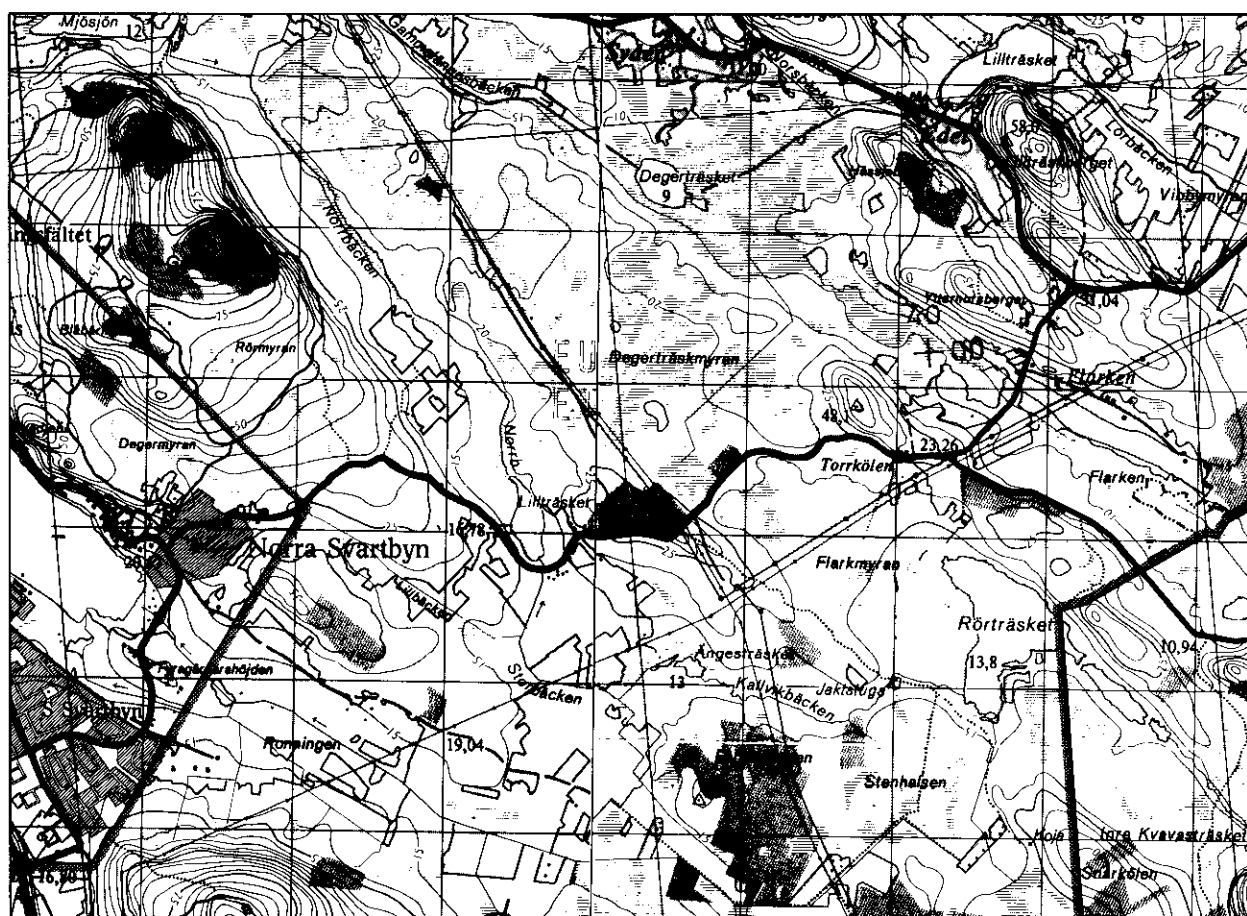
Namn: Ängesträsk-Lillträsk
 Nummer: 82-24
 Areal: 60 ha
 Top kart: 25LSV,SO
 Ekon ruta: 2e, 2f
 Koordinater: 7314/1774
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N
 Ängs-och hag-
 marker: Inga kända
 Riksintresse:-
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Ängesträsket och Lillträsket ligger öster om Boden. Sjöarna omges av fuktiga till våta odlingsmarker vilka utgör viktiga jakt- och häckningsmarker för rovfåglar och ett flertal ugglearter. Området är också intressant som rastfågellokal.

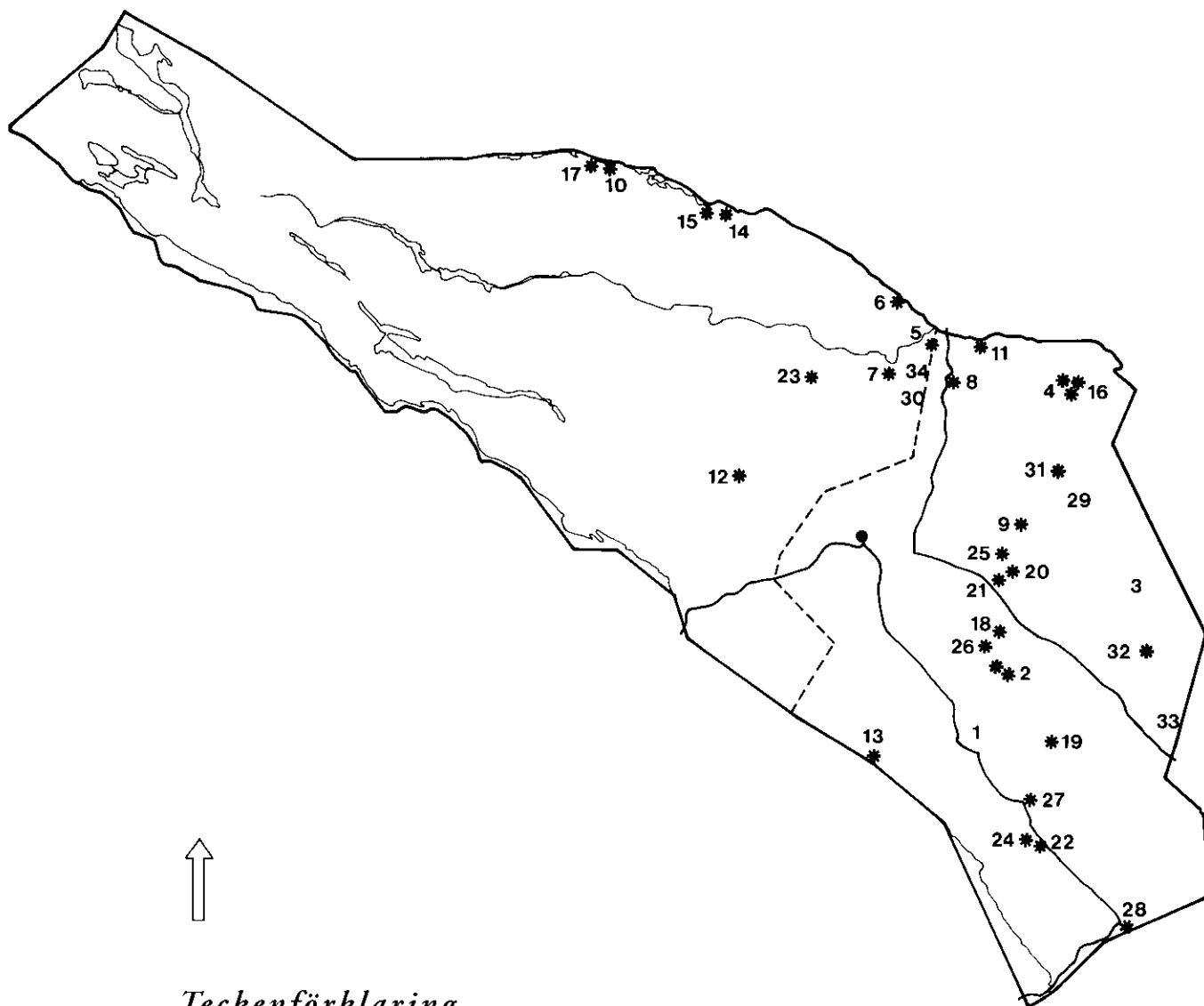
Sammanfattande värdeomdöme

Odlingsmarkerna kring Lillträsket-Ängesträsket är odlingsmarker vilka har ett högt ornitologiskt värde.

GÄLLIVARE KOMMUN

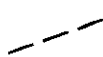
Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

Ängs- och hagmarker

Odlingsgränsen

Större allmän väg

ällivare är en inlands- och fjällkommun. Nordvästra kommundelen utgörs av fjäll eller fjällnära delar, där källflödena till både Lule och Kalix älv finns. Stora myrområden täcker kommunens yta. Bland dessa finns Sjaunja och Muddus. De södra och östra delarna är mer skogrika med stora myrar. I dessa delar av kommunen har Råne älv sina källflöden. Inom kommunen finns Stora Sjöfallets nationalpark och Sjaunja fågelskyddsområde.

Odlingsmarkerna i Gällivare kommun finner man i form av nybyggen, oftast i lidlägen inom myr- och skogslandet, men också intill älvdalarna. Särskilt fina exempel på lidbyar är Nattavaara och i ett sjöläge Vettasjärvi.

Bygden har sitt ursprung framförallt sammanhängigt med 1700-talets inlandskolonisation och industrialiseringens behov av torp för arbetskraft till gruvor och skogsbruk. Det är under 1700-talet som Gällivare Malmberg börjar utnyttjas på allvar för malmbrytning. Hyttorna ligger längre ned i kustlandet, men för transporterna byggs ett nät av frälsnybyggen upp. Från dessa och från den bebyggelsespridning som blir följden av 1700-talets befolkningsexpansion stammar dagens odlingsbyar. Särskilt viktigt har naturligtvis skogsbruket från 1800-talets mitt och framåt varit.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Gällivare 42 jordbruksföretag, ca 1,8 % av antalet brukare i länet. Totalt nyttjade dessa 405 ha åker, ca 0,9 % av länets åkerareal.

Odlingslandskap ovanför odlingsgränsen

Odlingsgränsen tillkom 1873 i syfte att särskilja rennäringens och jordbrukets intressen. Ovanför odlingsgränsen skulle egentligen jordbruk inte förekomma.

Redan från 1600-talets mitt hade staten sett fördelar med fasta bosättningar i övre Norrlands inland, kanske framförallt för att tillgodose de framväxande

bergsbbrukens behov av arbetskraft men också för att tydligare markera de svenska intressena vid gränstvisiter med Danmark och Norge. År 1673 utfärdades ett s k lappmarksplakat som uppmanade till bosättning i lappmarken och även utlovade skattefrihet.

Nykolonisationen trängde med tiden längre och längre in på samiska jakt- och fångstområden, och intressekonflikten mellan jordbrukarens odlingar och renskötseln blev mer och mer akut. Odlingsgränsen tillkom som ett försök att komma till rätta med problemet. Kolonisationen fortsatte dock både genom anläggandet av lagligt tillkomna torp och nybyggen och genom illegala bosättningar.

De odlingslandskap som idag ligger ovanför odlingsgränsen är alla bevarandevärda. Ofta har de anlagts på marker som av naturgeografiska skäl varit svårodlade. De innehåller ofta ålderdomliga drag i brukningsformer och byggnadstraditionen är ofta kraftigt samiskt påverkad. Odlingslandskapet har också i allmänhet en småskalighet som kombinerad med de ålderdomliga brukningsformerna och de speciella naturförutsättningarna gör att främst florans kommit att få ett speciellt utseende.

I bevarandeprogrammet har samtliga odlingsmarker ovanför odlingsgränsen klassificerats som bevarandeklass II. I vissa fall har objekten ett sådant värde att de kunnat åsättas högsta klass.

Inom Gällivare kommun har funnits en rad fjällägenheter och fjällhemman. Där dessa har bevarade odlingsmarker med bebyggelse och kulturlandskapselement, har dessa högsta natur- och kulturmiljövärde. Exempel på fjällägenheter och fjällhemman är Kaalasluspa, Kalixforsbron, Pauki, Ratekjokk, Veiki, Akkavara, Lill-Sjaunja, Stenudden och Steinas.

Bevarandeklass I

NATTAVAARA

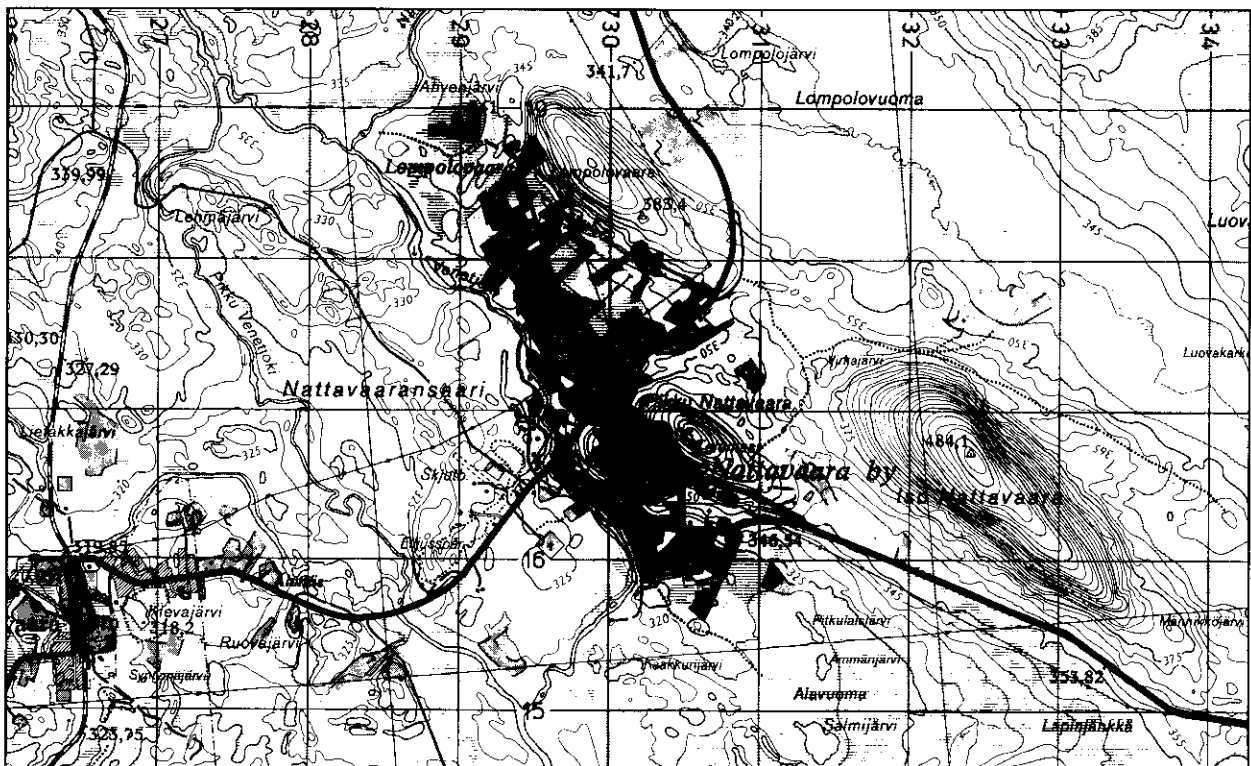
Namn:	Nattavaara
Nummer:	23-1
Areal:	236 ha
Top karta:	27K SO
Ekon ruta:	3f, 3g
Koordinater:	7417/1730
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmark:	Inga kända
Riksintresse:	N34
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs-områden och bergkull-slätter

Beskrivning

Nattavaara by ligger söder om Gällivare. Själva byn ligger i ett lidläge mot sydväst med odlingsmarken efter sluttningen ned mot Venetjoki, ett biflöde till Råneälven, med diken löpande efter sluttningen. Lador finns i anslutning till odlingspartiernas sidor med ridåer av björksly och sälg samt enstaka partier med fullvuxna björkar. Nordväst och norr om själva byn finns ett par igenväxande odlingspartier med ett femtontal lador på myrödlingsar som fallit ur bruk. Bebyggelsen är blandad med vissa äldre välhållna parstugor samt flera enkelstugor, framförallt i den övre bydelen.

Sammanfattande värdeomdöme

Nattavaara är en representativ inlandsby i skogslandet mellan Lule och Kalix älvdalar.

Bevarandeklass I

PURNU-PIKKUJAAKO

Namn: Purnu-Pikkujaaako
 Nummer: 23-2
 Areal: 181 ha
 Top karta: 27 K NO
 Ekon ruta: 6h, 6i
 Koordinater: 7432/1740
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 9,
 klass III - Purnu I och
 nr 10, klass III - Purnu II

Riksintresse: -

Naturgeografisk
 region:

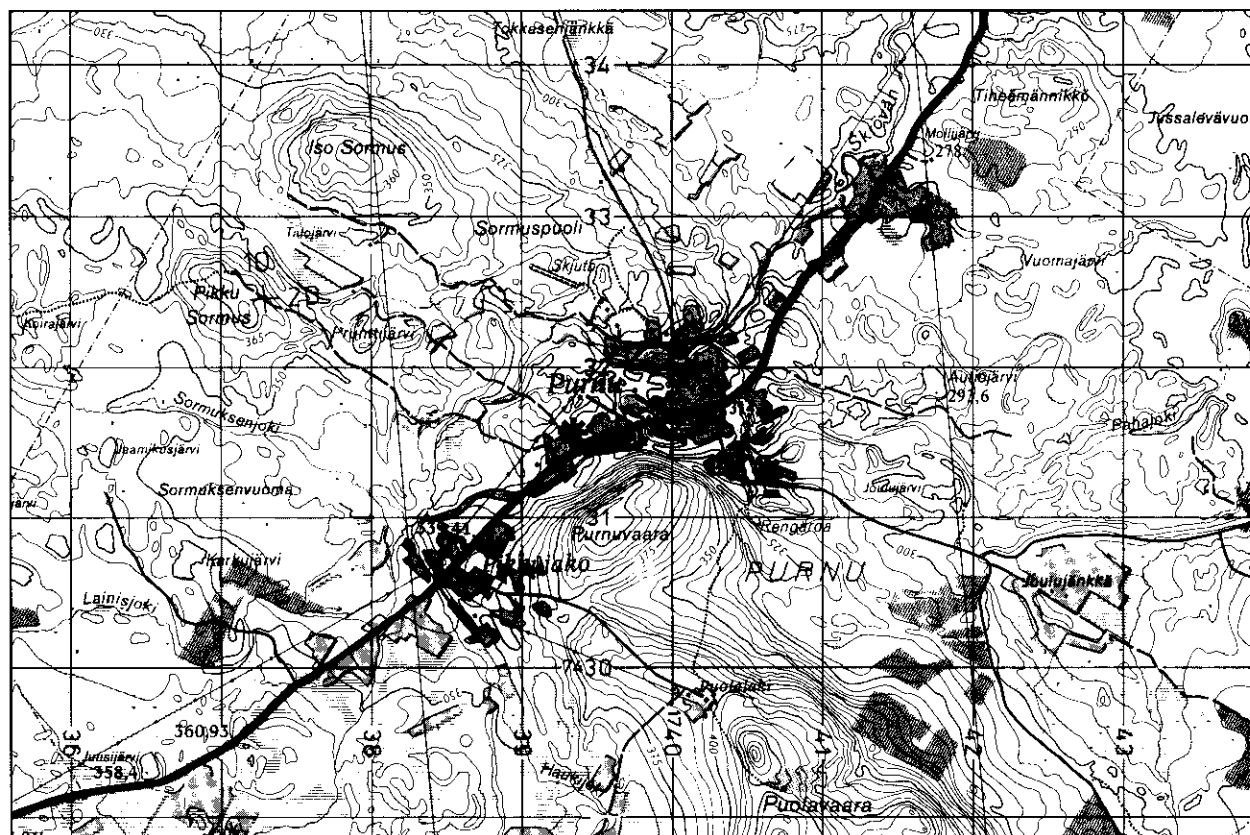
32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkull-
 slätter

Beskrivning

Purnu-Pikkujako ligger öster om Nattavaara by, syd-
 sydost om Gällivare. I bydelen Pikkujako finns ett
 mycket vackert slätterlandskap med ännu brukade
 hägnader, lador, öppna diken samt välvuxna björkar
 och enstaka stora tallar. Bebyggelsen är relativt mo-
 dern, 20-40-talet. Även i själva Purnu finns hässjor
 samt i backarna rönnar, aspar och björkar. I byn finns
 många väl bibehållna uthus samt enstaka slätterkojor,
 framförallt öster om byn.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett väl bibehållet, för inlandets skogsbebyggelse repre-
 sentativt odlingslandskap med delvis ursprunglig
 karaktär.

Bevarandeklass I

ULATTI-VÄLIMAA

Namn:	Ulatti-Välimaa
Nummer:	23-3
Areal:	240 ha, klass I 61 ha, klass II 113 ha
Top karta:	27 L NV
Ekon ruta:	9b, 9c
Koordinater:	7448/1761
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I Välimaa, klass II Ulatti
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmark:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs- Lappland

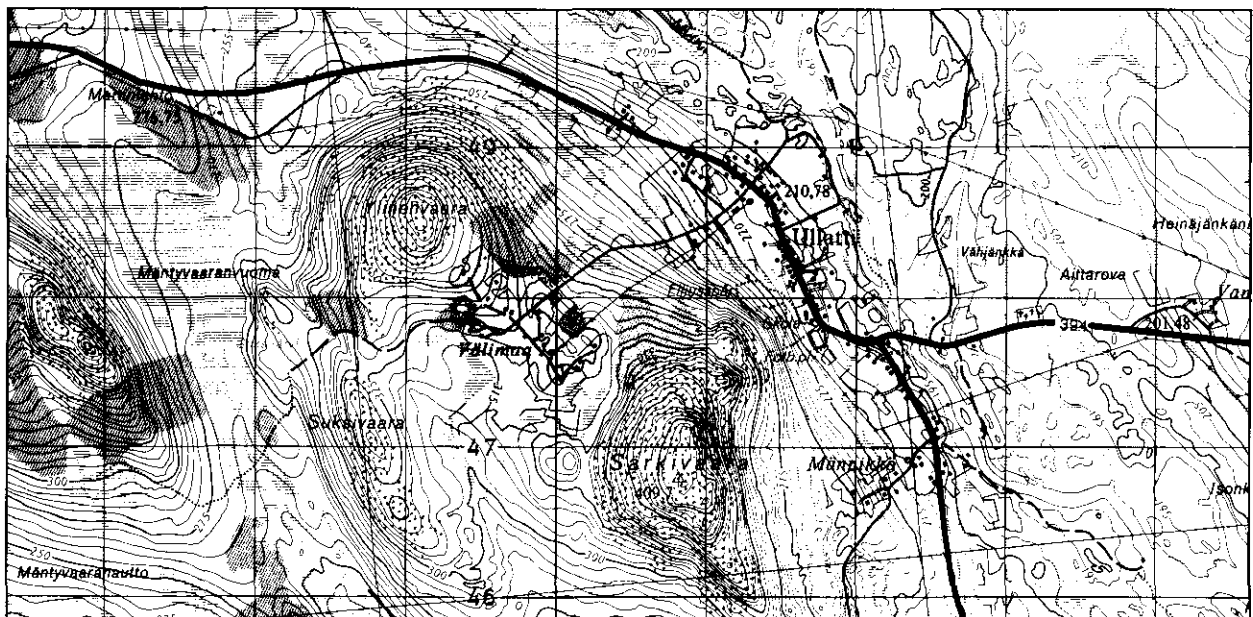
Beskrivning

Ulatti med bydelen Välimaa ligger öster om Gällivare, nära vägen till Tarendö. Välimaa ligger ovanför Ulatti i ett sadelläge mellan två höjder. I Välimaa finns ett flertal välbevarade timmergårdar samt en representativ 20-40-talsbebyggelse. I södra delen finns en särskilt fin parstuga med ladugård. Odlingsmarken ligger genom hela byn i ett omväxlande, småkuperat landskap med partier av hållmark som slås med lie. Ett flertal ängar är välhävdade med öppna diken. Här och där finns uppställt hässjevirke. På några åkerholmar finns rönnar och björkar, och ute på markerna står enstaka ensamma rönnar och björkar.

Ullattis odlingslandskap har mer bebyggelse och innehåller färre värdefulla natur- och kulturspår. I byn finns flera mycket fina dubbelhärbren.

Sammanfattande värdeomdöme

Ulatti och framförallt Välimaa är representativa exempel på odlingslandskap i inlandet med en tydlig finsk påverkan.

Bevarandeklass I

VETTASJÄRVI

Namn:	Vettasjärvi
Nummer:	23-4
Areal:	73 ha
Top karta:	28L NV
Ekon ruta:	7a
Koordinater:	7488/1752
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmark:	Gällivare kommun nr 24, klass IV - Vettasjärvi 1 och nr 25, klass IV - Vettasjär- vi 2
Riksintresse:	N26
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs- Lapland

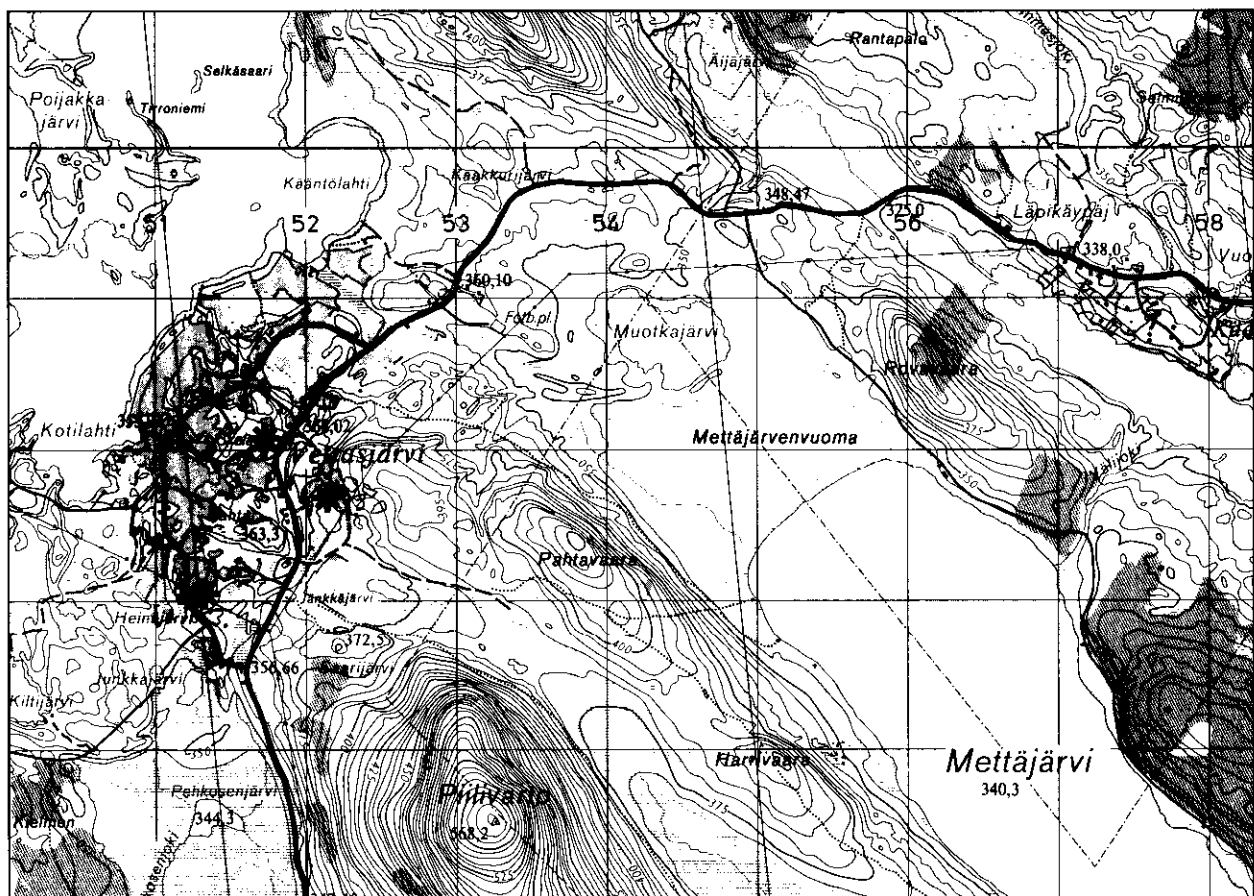
Beskrivning

Vettasjärvi ligger intill en sjö med samma namn som byn. Odlingsmarken är välhävdad och öppen ända ned till vattnet. Landskapet är småkuperat och småskaligt med ett flertal lador och hässjor.

Bebyggelsen är blandad men främst från 20-40-tal.

Sammanfattande värdeomdöme

En välhävdad by som utgör ett representativt exempel på en nybyggarby i Norrbottens inland.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

KAINUUNJÄNKKA

Namn: Kainuunjänkka
Nummer: 23-5
Areal: 1 ha
Top karta: 28 K NV
Ekon ruta: 8e
Koordinater: 7494/1724
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 7, klass II
Riksintresse: –
Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lapland

KIVINIEMI

Namn: Kiviniemi
Nummer: 23-6
Areal: 4 ha
Top karta: 29 K SV
Ekon ruta: 1d
Koordinater: 7505/1716
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 3, klass II
Riksintresse: N15, F4
Naturgeografisk region: 52a Norra barrskogs-Lapland

KUUSIVUOMA

Namn: Kuusivuoma
Nummer: 23-7
Areal: 1 ha
Top karta: 28 K NV
Ekon ruta: 8d

Koordinater: 7492/1713
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 5, klass II
Riksintresse: N12, F5
Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lapland

LETTJA

Namn: Lettja
Nummer: 23-8
Areal: 5 ha
Top karta: 28 K NO
Ekon ruta: 7f
Koordinater: 7487/1728
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 1, klass II
Riksintresse: –
Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lapland

PURNUVAARA

Namn: Purnuvaara
Nummer: 23-9
Areal: 2 ha
Top karta: 28 K SO
Ekon ruta: 1i
Koordinater: 7456/1740
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 2, klass II
Riksintresse: –

Bevarandeklass I

Naturgeografisk
region: 52a, Norra barrskogs-
Lappland

RATEKJÄKKÅ

Namn: Ratekjåkkå
Nummer: 23-10
Areal: 3 ha
Top karta: 29 J NV
Ekon ruta: 6b
Koordinater: 7530/1659
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 4,
klass II
Riksintresse: N12, F1
Naturgeografisk
region: 36b, Lapplands högfjälls-
region

VIHVILÖVUOMA

Namn: Vihvilövuoma
Nummer: 23-11
Areal: 1 ha
Top karta: 28 K NO
Ekon ruta: 9g
Koordinater: 7496/1735
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 6,
klass II
Riksintresse: N12, F5
Naturgeografisk
region: 52a, Norra barrskogs-
Lappland

ALLAVAARA

Namn: Allavaara
Nummer: 23-12
Areal: 5 ha
Top karta: 28 J SO
Ekon ruta: 3h

Koordinater: 7469/1686
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 14,
klass III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 52a, Norra barrskogs-
Lappland

HARREJAURE

Namn: Harrejaure
Nummer: 23-13
Areal: 3 ha
Top karta: 27 K SV
Ekon ruta: 2c
Koordinater: 7414/1712
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 11,
klass III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 32d, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden och bergkull-
slätter

HEINÄJÄRVI

Namn: Heinäjärvi
Nummer: 23-14
Areal: –
Top karta: 29 J SO
Ekon ruta: 3g
Koordinater: 75220/16883
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 17,
klass III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 52a, Norra barrskogs-
Lappland

Bevarandeklass I

KAALASLUSPA

Namn: Kaalasluspa
 Nummer: 23-15
 Areal: 3 ha
 Top karta: 29 J SO
 Ekon ruta: 4f
 Koordinater: 7521/1679
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 13,
 klass III
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-
 Lappland

LONNIJÄRVI

Namn: Lonnijärvi
 Nummer: 23-16
 Areal: 3 ha
 Top karta: 28 L NV
 Ekon ruta: 7a
 Koordinater: 7387/1752
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 12,
 klass III
 Riksintresse: N26
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-
 Lappland

PAITTASLUSPA

Namn: Paittasluspa
 Nummer: 23-17
 Areal: 5 ha
 Top karta: 29 J NV
 Ekon ruta: 6b
 Koordinater: 7531/1656
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N

Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 16 ,
 klass III
 Riksintresse: N12, F1
 Naturgeografisk
 region: 36b, Lapplands högfjälls-
 region

RATUKKAVAARA

Namn: Ratukkavaara
 Nummer: 23-18
 Areal: 2 ha
 Top karta: 27 K NO
 Ekon ruta: 7h
 Koordinater: 7436/1739
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 8,
 klass III
 Riksintresse: -
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-
 Lappland

SARVISVAARA

Namn: Sarvisvaara
 Nummer: 23-19
 Areal: 1 ha
 Top karta: 27 K SO
 Ekon ruta: 3j
 Koordinater: 7418/1747
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 15,
 klass III
 Riksintresse: -
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkull-
 slätter

*Bevarandeklass I***DOKKAS 1**

Namn: Dokkas 1
 Nummer: 23-20
 Areal: 2 ha
 Top karta: 28K SO
 Ekon ruta: 0i
 Koordinater: 7451/1741
 Bevarandeklass: Klass 1
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 19,
 klass IV
 Riksintresse: -
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-Lapp
 land

DOKKAS 2

Namn: Dokkas 2
 Nummer: 23-21
 Areal: 1 ha
 Top karta: 28 K SO
 Ekon ruta: 0h
 Koordinater: 7451/1740
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 21,
 klass IV
 Riksintresse: -
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-
 Lappland

HÄRKMYRAN

Namn: Härkmyran
 Nummer: 23-22
 Areal: 4 ha
 Top karta: 26 L NV
 Ekon ruta: 8a
 Koordinater: 7395/1751
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K

Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 30,
 klass IV

Riksintresse: -
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkull-
 slätter

PAUKI

Namn: Pauki
 Nummer: 23-23
 Areal: 5 ha
 Top karta: 28 J NO
 Ekon ruta: 7j
 Koordinater:

7489/1700

Bevarandeklass: Klass II

Klassifikation: N

Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 26,
 klass IV

Riksintresse: -

Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-Lapp
 land

PIENISVARE

Namn: Pienisvare
 Nummer: 23-24
 Areal: 6 ha
 Top karta: 26 K NV
 Ekon ruta: 9j
 Koordinater: 7399/1747

Bevarandeklass: Klass I

Klassifikation: N

Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 29,
 klass IV

Riksintresse: -

Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs
 områden och bergkull-
 slätter

Bevarandeklass I

PURNUVAARA

Namn: Purnuvaara
 Nummer: 23-25
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 28 K SO
 Ekon ruta: 1i
 Koordinater: 7456/1740
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 23,
 klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-
 Lappland

RAATUKKAVAARA

Namn: Ratukkavaara
 Nummer: 23-26
 Areal: 2 ha
 Top karta: 27 K NO
 Ekon ruta: 7h
 Koordinater: 7436/1739
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 20,
 klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-
 Lappland

SLÄTTBERG

Namn: Slättberg
 Nummer: 23-27
 Areal: 15 ha
 Top karta: 27 K SO
 Ekon ruta: 1i
 Koordinater: 7405/1744
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N

Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 27,
 klass IV

Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkull-
 slätter

VUODDAS

Namn: Vuoddas
 Nummer: 23-28
 Areal: 1 ha
 Top karta: 26 L NV
 Ekon ruta: 6d
 Koordinater: 7381/1765
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 18,
 klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkull-
 slätter

Bevarandeklass II

MARKITTA

Namn: Markitta
 Nummer: 23-29
 Areal: 113 ha
 Top karta: 28 K SO
 Ekon ruta: 2j
 Koordinater: 7465/1749
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hagmark: Inga kända
 Riksintresse: -
 Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lappland

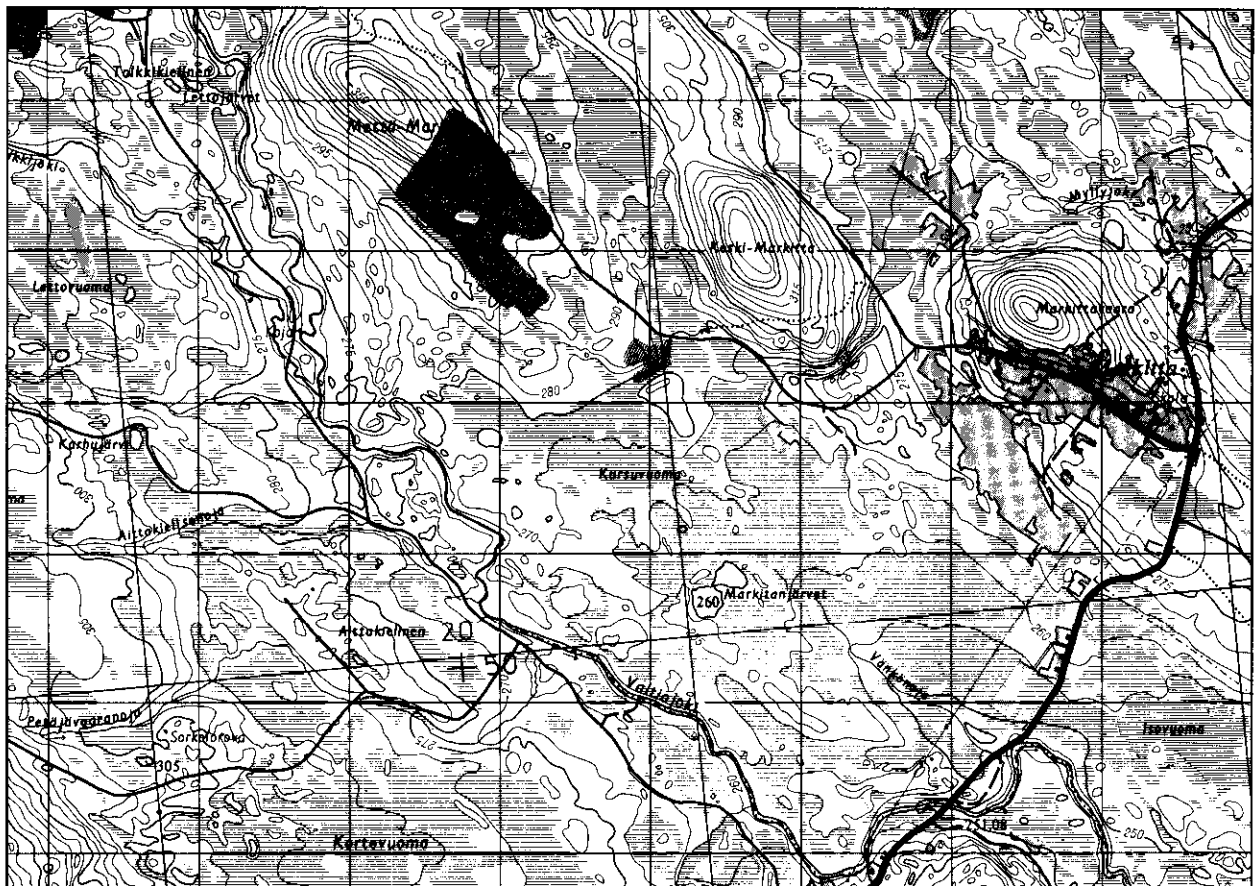
Beskrivning

Markitta ligger i ett vackert lidläge mot sydväst. Odlingslandskapet är till största delen ohävdad. I byn finns ett traditionellt landskap med delvis förfallna ängslador och timrade uthus. Ett myrområde i söder har varit en viktig del i byns försörjning genom den rika slätter som togs härifrån.

Bebyggelsen är kraftigt blandad med några äldre byggnader.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett svagt hävdad men för skogsområdet representativt odlingslandskap.

Bevarandeklass II

MOSKOJÄRVI

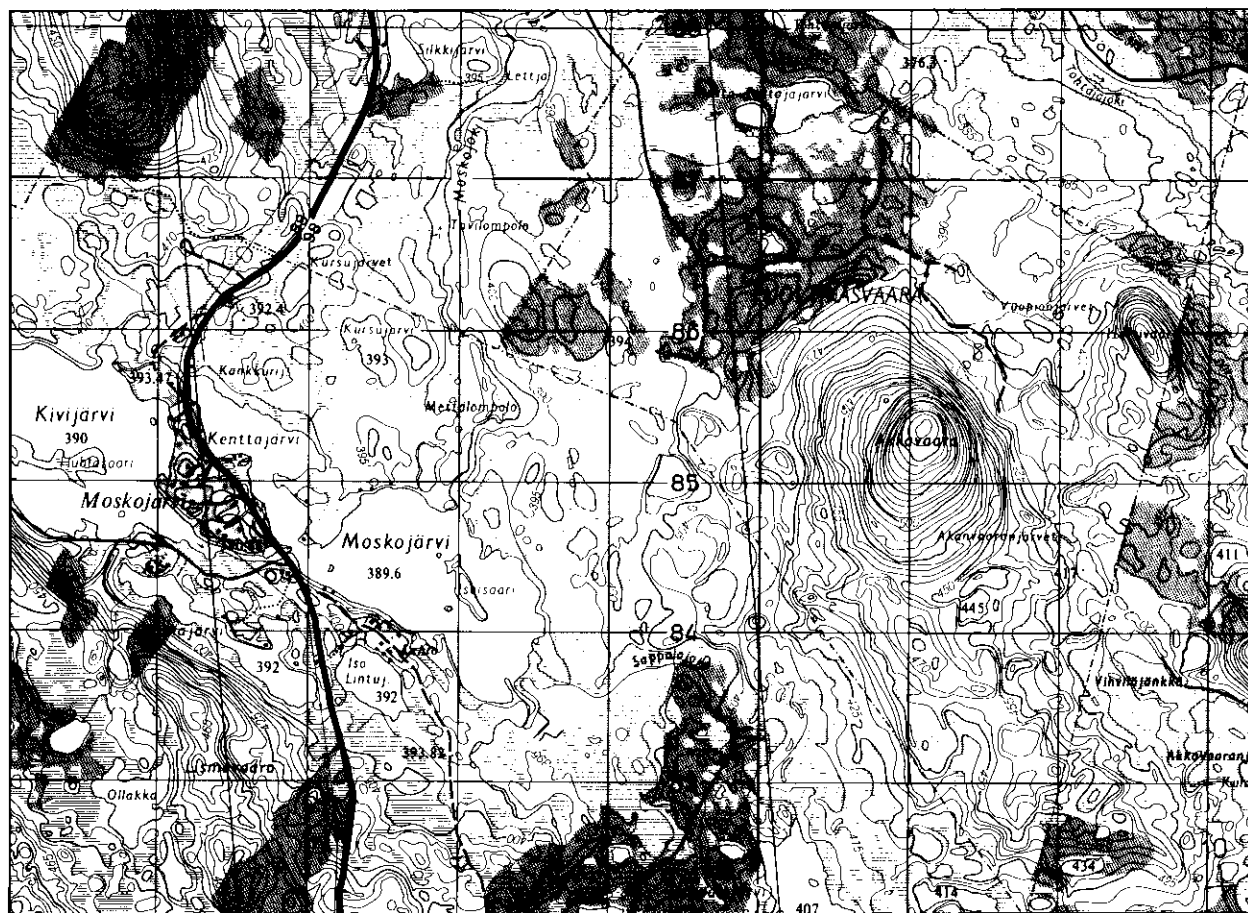
Namn: Moskojärvi
Nummer: 23-30
Areal: 40 ha
Top karta: 28 K NO
Ekon ruta: 6f, 7f
Koordinater: 7485/1726
Bevarandeklass: Klass II
Klassifikation: N/K
Ängs- och hagmark: Inga kända
Riksintresse: —
Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lappland

Beskrivning

Längs vägen mellan Gällivare och Kiruna ligger det lilla nybygget Moskojärvi på ett bra läge mellan två sjöar. Odlingslandskapet är småskaligt och ligger insprängt genom byn och mellan gårdarna. Här finns enstaka öppna diken samt ridåer av björk. Bebyggelsen ligger orienterad mot väster med flera äldre gårdar men mest 20-40-talsbebyggelse.

Sammanfattande värdeomdöme

En by med ett för regionen representativt läge och ett delvis bevarat odlingslandskap.

Bevarandeklass II

NIILIVAARA

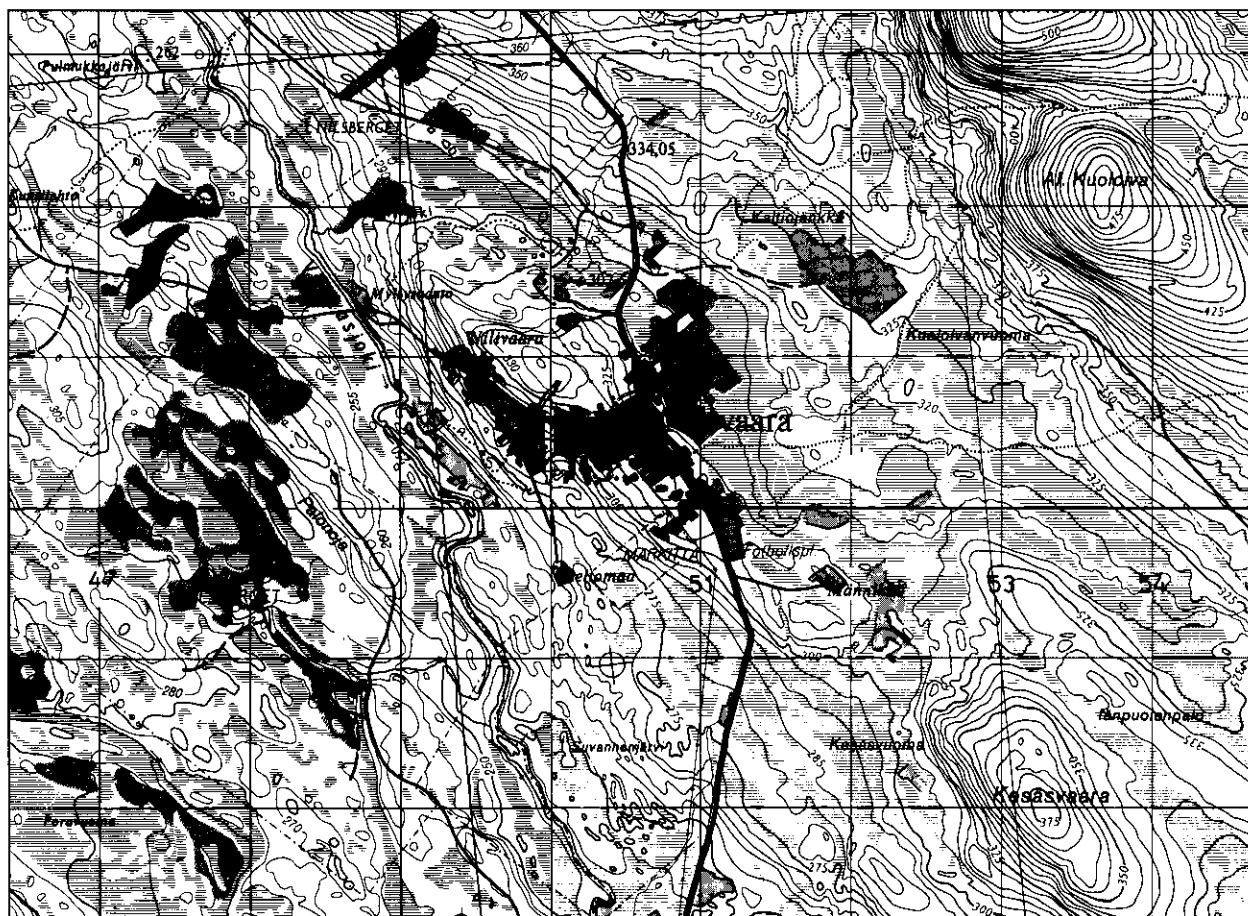
Namn: Niilivaara
 Nummer: 23-31
 Areal: 97 ha
 Top karta: 28 K SO, 28L SV
 Ekon ruta: 4j; 4a
 Koordinater: 7470/1751
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hagmark: Gällivare kommun nr 22,
 klass IV - Niilivaara
 Riksintresse: -
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-
 Lappland

Beskrivning

Niilivaara är en lidby med en relativt tät, blandad bebyggelse. Odlingssmarken i byn är av liten omfattning. Enstaka lador finns kvar liksom några äldre gårdar med uthus. Delar av den tidigare utnyttjade odlingssmarken består av myrslättermarker.

Sammanfattande värdeomdöme

En för regionen typisk lidby.

Bevarandeklass II
SKRÖVEN

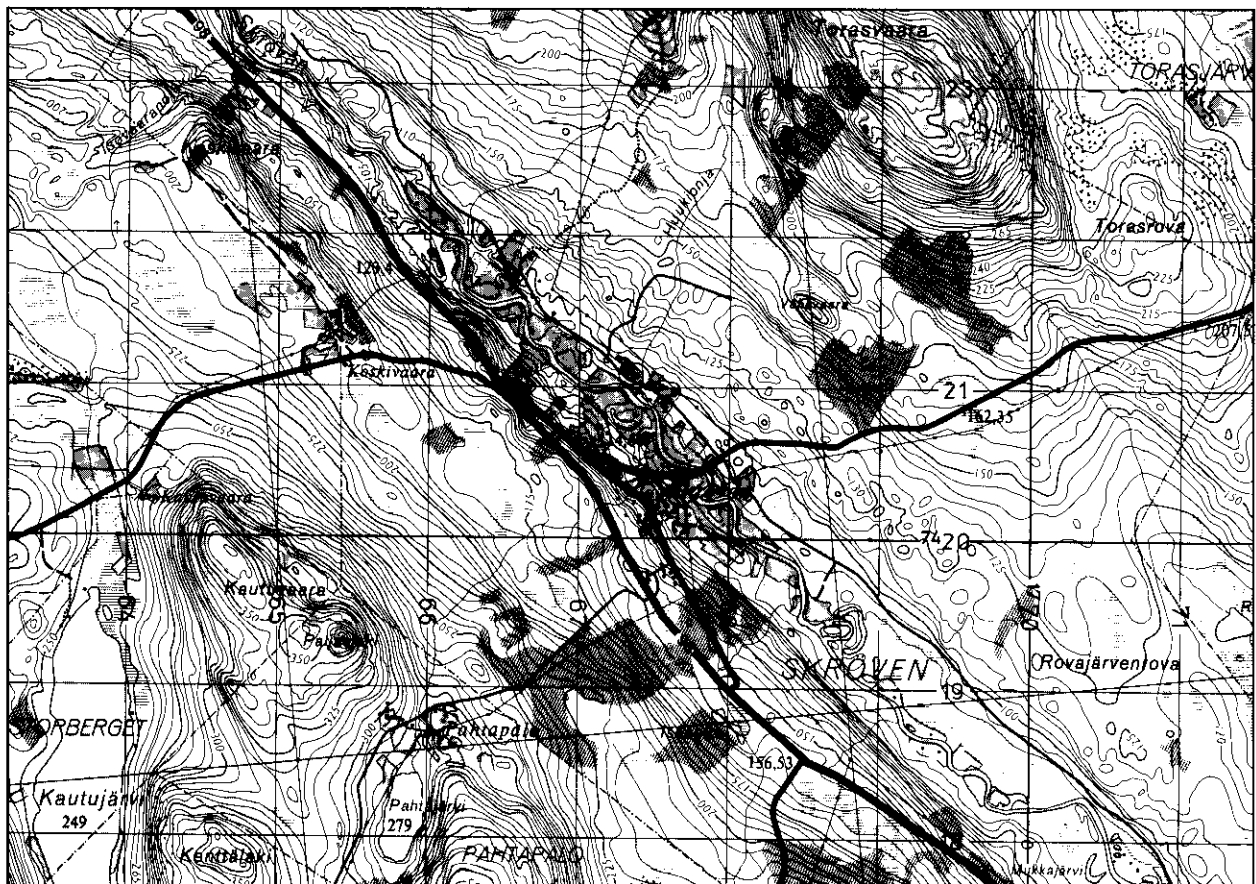
Namn:	Skröven
Nummer:	23-33
Areal:	105 ha
Top karta:	27L SV
Ekon ruta:	3d, 4d
Koordinater:	7421/1767
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N
Ängs- och hagmark:	Inga kända
Riksintresse:	-
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter

Beskrivning

Skröven är en by i ett lidläge ned mot Skrovån. Odlingslandskapet består främst av slåttermarker längs den meandrande ån, men också i sluttningen ned mot densamma. Slåttermarkerna utgöres av svagt kuperade sedimentmarker där idag rester av ett äldre odlingslandskap finns kvar i form av lador, solitära björkar och granar. En del av markerna är igenväxta.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett svagt hävdat, för inlandet representativt odlingslandskap efter Skrävån.

Bevarandeklass II
SUOTONIEMI

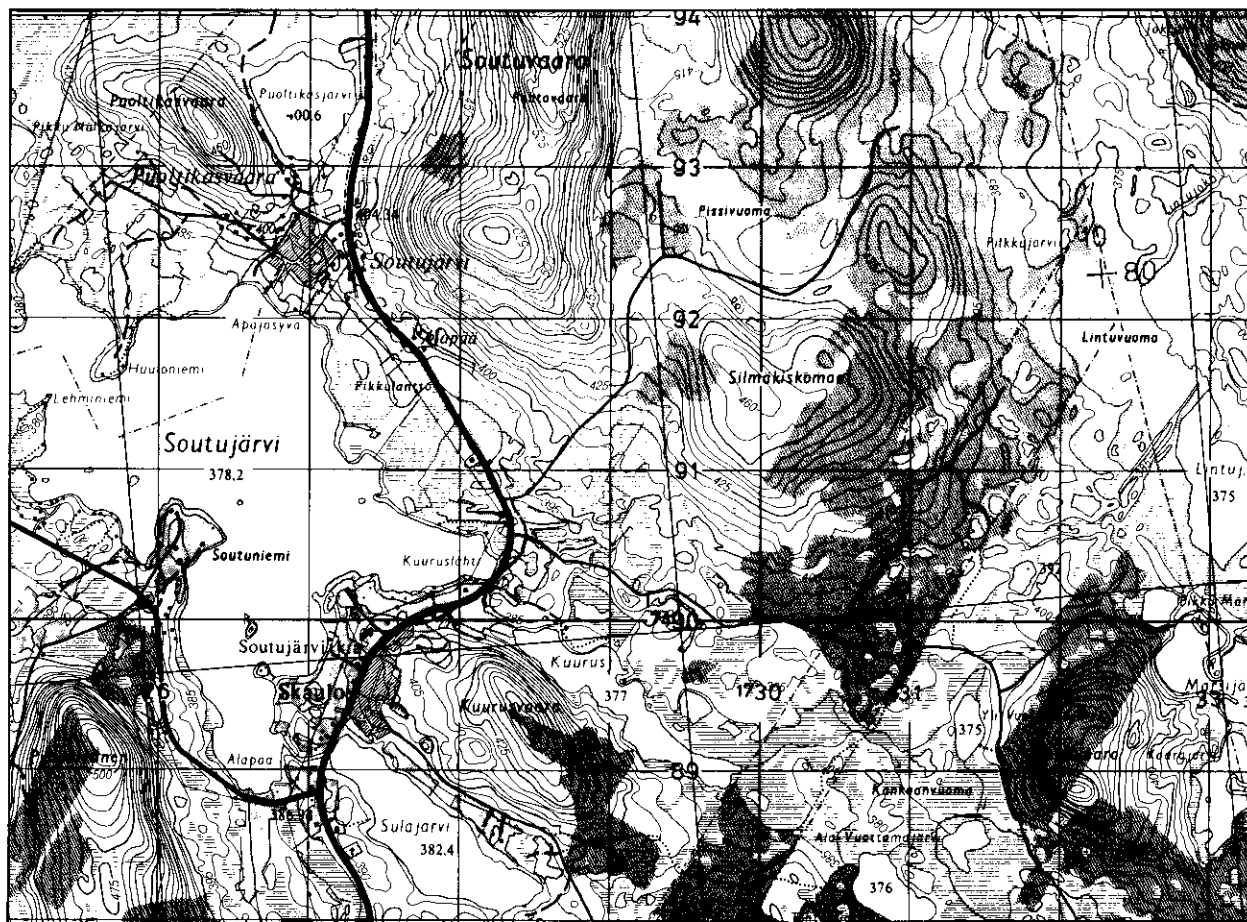
Namn:	Suotoniemi
Nummer:	23-34
Areal:	20 ha
Top karta:	28K NO
Ekon ruta:	8f
Koordinater:	7490/1726
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	K
Ängs- och hagmark:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-Lappland

Beskrivning

På en udde i sjön Suotojärvi, norr om Gällivare ligger Suotoniemi. Området innehåller ett par-tre gårdar av välhållen 20-40-talskaraktär med timrade uthus och lador. Landskapet är ett öppet slätter- och beteslandskap, ännu ej i ohävd. Här och där finns enstaka timrade lador samt någon hässja.

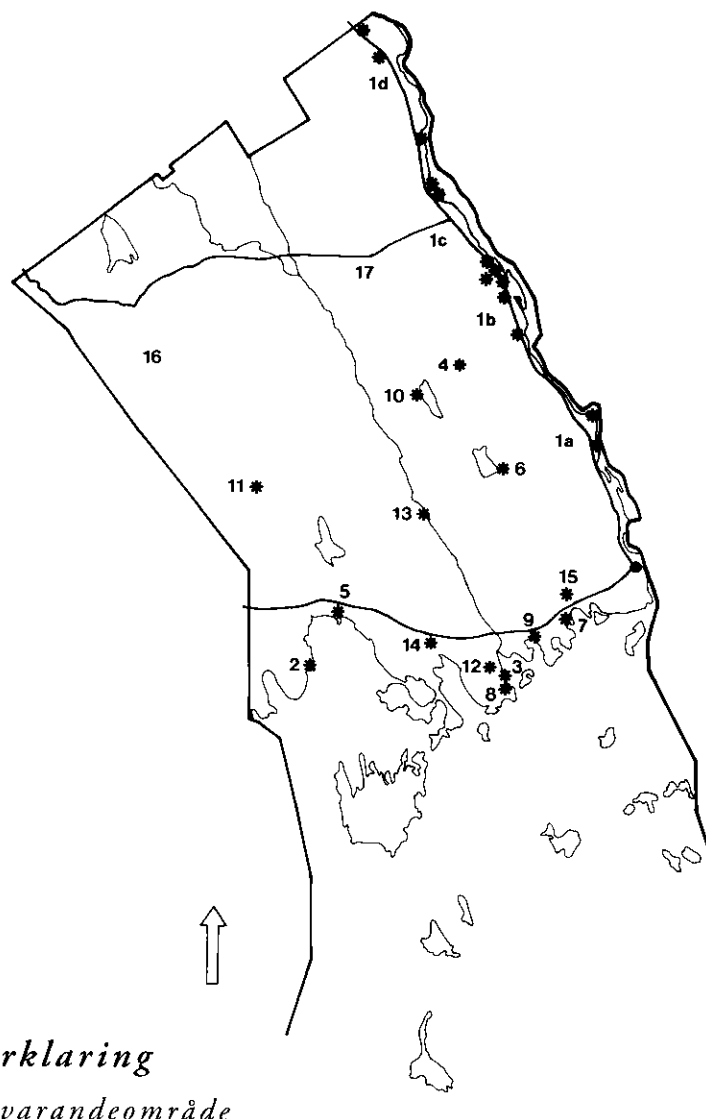
*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett typiskt bebyggelseläge med för 1900-talets första årtionden representativ bebyggelsebild.

HAPARANDA KOMMUN

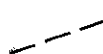
Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

Ängs- och hagmarker

Odlingsgränsen

Större allmän väg

Haparanda är en kustkommun i östra Norrbotten. Landskapet domineras av Torneälvens dalgång som samtidigt är kommunens östra gräns, tillika riksgrens mot Finland. Inlandet utgör vattendelaren mellan Torneälven och Sangis älv, och har ett stort antal myrmarker och friska till fuktiga skogar. Utanför kuststråket finns en utbredd skärgård med en mångfald av öar, holmar och skär.

Odlingslandskapet hittar man i stort sett uteslutande efter älvdalen och delvis efter kusten. Det utgöres av ett flackt område med vidsträckta älvsedimentmarker. Markerna är mycket bördiga.

Holmarna i Torneälven utgjorde viktiga marker för foderfångsten. De kom att, efter det att gränsen mellan Sverige och Finland drogs mitt i älven, fördelas mellan länderna medan markutnyttjandet blev fördelat efter den tradition som gällt. Dessa holmar kallas suveränitetsholmar och utgör områden med ofta höga natur- och kulturvärden.

I Tornedalen finns sannolikt några av de äldsta odlingsbygderna i Norrbotten. En orsak till detta är de extremt bördiga områdena, bl a orsakade av de årliga översvämningar i Tornedalen, något som gjort att området kallats en "Nordens nildal". Redan under första årtusendet efter Kristi födelse vet vi att mark odlas och byar börjar förekomma. Att området varit attraktivt redan tidigare visas på den mångfald av fornlämningar som återfunnits på de högre områdena mot vattendelaren.

Kulturlandskapet innehåller många östliga drag och samhörigheten mellan den finska delen av Tornedalen och de idag svenska områdena känns tydligt.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Haparanda 164 jordbruksföretag, ca 7 % av antalet i länet. Totalt nyttjade dessa 3243 ha åker, ca 7,7 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I

TORNEDALEN

Namn:	Tornedalen
Nummer:	83-1 a-d
Areal:	2233 HA
Top karta:	25 N NV/NO, 26 N SV-NV
Ekon ruta:	7f, 8e, 9d, 9e; 0d, 0e, 1d, 2c, 2d
Koordinater:	7337/1877-7364/1850
Bevarandeklass:	Klass I-II. Klass I Karungi, Korpikylä, Kukkola samt Vojakkala, Klass II övriga N/K
Klassifikation: Naturliga fodermarker:	Haparanda kommun nr 1, klass I - Mustakallio, nr 8, klass III - Nedre Vojakkala, nr 10, klass III - Kukkola I, nr 11, klass III - Lövheden, nr 16, klass IV - Revonsaari, nr 20, klass IV - Kukkola 2, nr 21, klass IV - Kukkola 3, nr 22, klass IV - Kukkola 4, nr 23, klass IV - Yli Kukkola 1, nr 24, klass IV - Yli Kukkola 2, nr 25, klass IV - Lövheden, nr 26, klass IV - Karungi samt nr 27, klass IV - Korpikylä K15, N15 och F4
Riksintresse: Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

sprungliga lägen och en i hög grad bevarad byastruktur och bebyggelsestruktur.

Odlingssmarken präglas av olika ägoformer med allt från modernt, storskaligt jordbruk med hög avkastningsgrad till mindre, småskaligt, mångformigt och välbevarade odlingar. På markerna finns ofta lador, bestående av både timmer och resvirke, samt en lång rad andra kulturlandskapselement som öppna diken, hägnader, stengårdsgårdar, odlingsrösen och liknande. Holmarna i älven samt strandängarna utgör alla värdefulla marker för rastande och häckande fåglar. Detta är en av flera orsaker till att det är viktigt att renovera det odlingslandskap som idag börjat förfalla.

Att avgränsa Tornedalen är inte lätt, eftersom helheten är det värdefullaste. Tydliga värdekärnor finns dock i de äldsta byarna, där drag av de ursprungliga odlingssystemen fortfarande har bibehållits.

Norr om Norra Vojakkala passerar en resenär från det nära Haparanda liggande mycket storskaliga jordbruksområdet in i det område där natur- och kulturdrag fortfarande bevarats i högre grad. Detta motiverar avgränsningen söderut.

Nedan görs beskrivningar av de områden som bedömts ha högsta värde.

Sammanfattande värdeomdöme

Tornedalen ger goda exempel på odlingsmarkens organisation och struktur i de östligaste delarna av Sverige. På många ställen syns tydligt en klar östlig påverkan i både bebyggelse och landskap.

Beskrivning

Tornedalen norr om Norra Vojakkala innehåller höga natur och kulturvärden. Dessa kan främst ses i bebyggelsens utformning och bevarandegrad, dess relation till älvens strömmande vatten med gårdar ännu i ur-

Bevarandeklass I

1A NEDRE VOJAKKALA- REVONSAARI

Beskrivning

Nedre Vojakkala- Revonsaari är byar utefter Torne älv strax norr om Haparanda. Inom området finns en mycket stor sammanhängande betesmark med välhållna lador. Revonsaaridelen har odlingsmarker ned mot älven. Idag präglas dessa av vallodlingar med lador och älvnära beteshagar med björkskogskaraktär. Vid övre Vojakkala finns ett mer småbrutet ladlandskap och norr därom en betesmark med en, gran och björk vilken sträcker sig utefter älven.

Inom södra delen av området och på vägens östra sida finns välbevarad bebyggelse med flera tornedalsgårdar. En tydlig samhörighet med den finska sidan av älvdalen märks, även där större tornedalsgårdar ligger ned mot älven. Inom hela området finns lador på odlingsmarken.

Sammanfattande värdeomdöme

En mycket representativ del av Torne älvdal där mycket av den odlingslandskapsstruktur och bebyggelsestruktur som utmärker älvdalen finns bevarad.

1B KUKKOLASLÄTTEN

Beskrivning

Kukkola slätten utgörs av ett större slättland mellan Kukkola i söder och Karungi i norr. Två större halvöar i älven, Fräksaari och Kyrkholmen, utgörs av odlingsmarker och betesmarker. Inom detta område finns i Ala Kukkola, Vaaranpäälysta, Härkäniemi, Yli Kukkola och Frankkilantörmä mindre bydelar med delvis äldre bebyggelse på ursprunglig plats. Flera av

dessa byar har medeltida ursprung med idag övergivna gårdslägen. Landskapet består idag av övervägande åkermark med ett flertal lador. I anslutning till bylägena finns flera vackra trädgångar med bl.a. asp. Odlingslandskapet är välhävdat.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett mycket representativt exempel på Tornedalens odlingslandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet där helheten är bevarad.

1C KARUNGI

Beskrivning

Landskapet kring Karungi innefattar Kyrkholmen och Lövheden. På Kyrkholmen finns ett odlingslandskap med åkrar och betesmarker. Vid Lövheden finns betade strandängar.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett odlingslandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet.

1D KORPIKYLÄ

Beskrivning

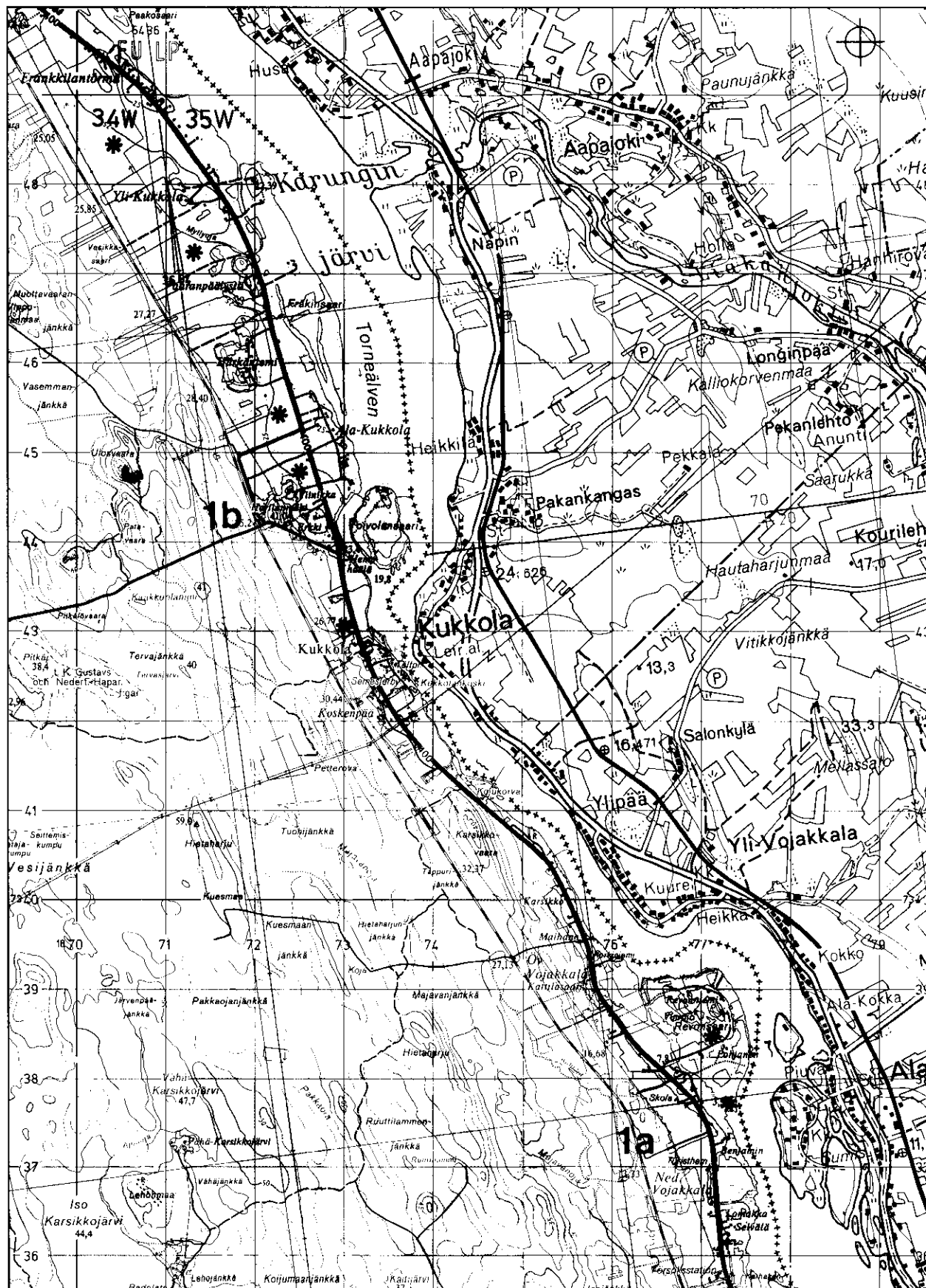
Korpikyläområdets sträcker sig från utloppet av Kartijoki söder om Niva förbi själva Korpikylä till Matakoski i norr. Här finns ett omväxlande, mångformigt odlingslandskap med lador, öppna diken, slåttermarker. Landskapet vid Niva/Kiviniemi är delvis

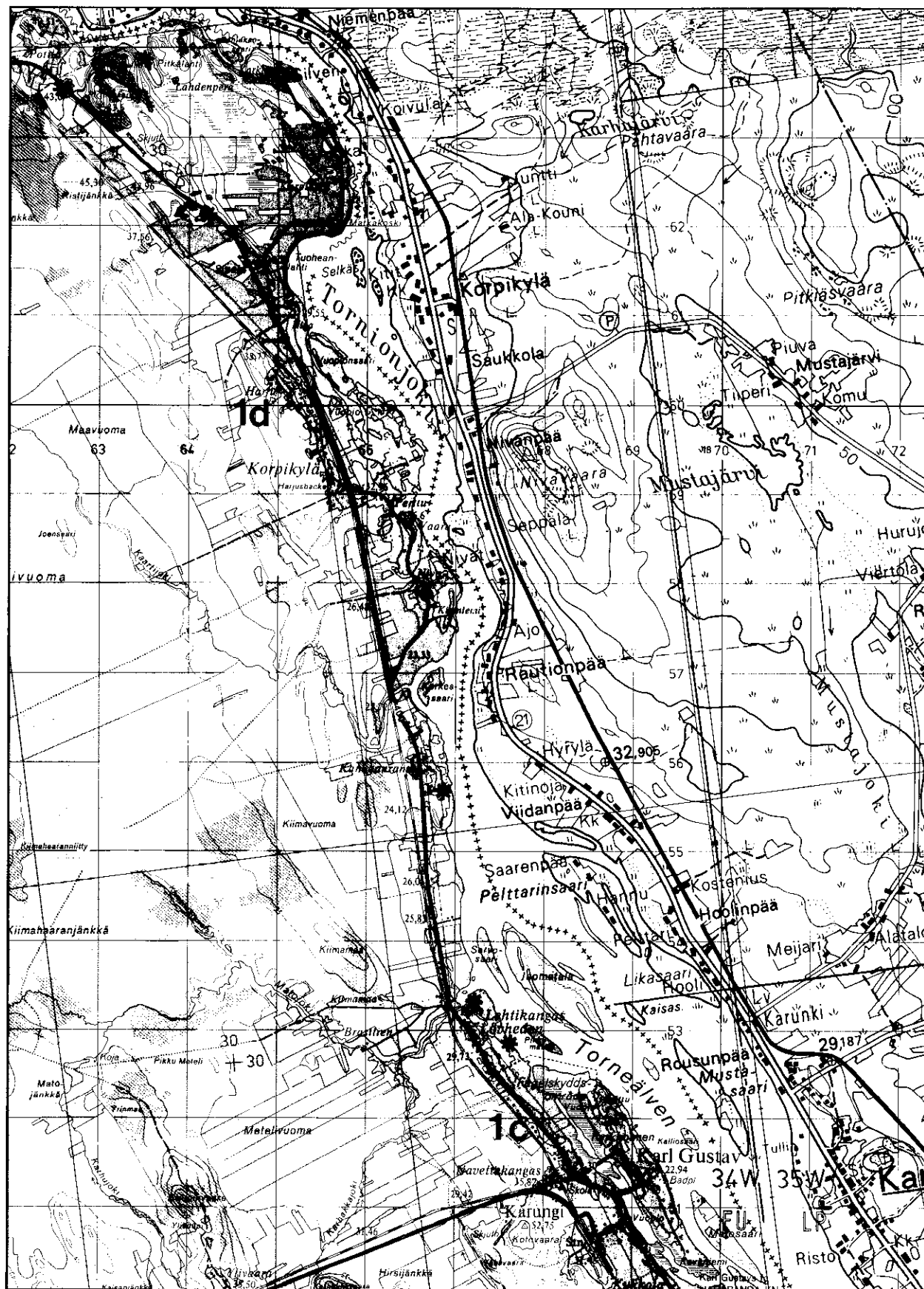
Bevarandeklass I

småkuperat med slingrande bäckar omväxlande med träddungar ned mot älven. I Niva finns flera fina tornedalsgårdar, en slåtterstuga och lador. Norra delen av Korpikylä, vid Matakoski, har en mycket fin kulturmiljö. Denna består av ett omväxlande odlingslandskap med en bäckravin och träddungar samt öppenhet ned mot älven. Här finns flera mycket fina tornedalsgårdar med uthus och rikt med lador på odlingsmarken.

Sammanfattande värdeomdöme

Korpikyläområdet är i sin helhet ett representativt exempel på bevarad natur- och kulturmiljö i Tornedalen.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

LÖNGRUNDEN

Namn: Löngrunden
 Nummer: 83-2
 Areal: 3 ha
 Top karta: 25 N SV
 Ekon ruta: 4b
 Koordinater: 7323/1859
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr 3,
 klass II
 Riksintresse: N32, F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

NIKKALA 1

Namn: Nikkala 1
 Nummer: 83-3
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 25 N SO
 Ekon ruta: 4e
 Koordinater: 7322/1870
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr 2,
 klass II
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

PITKÄJÄRVI

Namn: Pitkäjärvi
 Nummer: 83-4
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 25 N NV/NO
 Ekon ruta: 8d
 Koordinater: 7342/1869
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr 4,
 klass II
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

HUSVIKEN

Namn: Husviken
 Nummer: 83-5
 Areal: 4 ha
 Top karta: 25 N NV
 Ekon ruta: 5c
 Koordinater: 7326/1861
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr 6,
 klass III
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Bevarandeklass I

ISO KARSIKKOJÄRVI

Namn: Iso Karsikkojärvi
 Nummer: 83-6
 Areal: 1 ha
 Top karta: 25 N NV/NO
 Ekon ruta: 7e
 Koordinater: 7335/1871
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr 9,
 klass II
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr 5,
 klass III
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

LAIVANLAHTI

Namn: Laivanlahti
 Nummer: 83-7
 Areal: 5,5 ha
 Top karta: 25 N NV/NO
 Ekon ruta: 5f
 Koordinater: 7326/1875
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr 7,
 klass III
 Riksintresse: N32, F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

KURKINEN

Namn: Kurkinen
 Nummer: 83-9
 Areal: 0,4 ha
 Top karta: 25 N NV
 Ekon ruta: 5e
 Koordinater: 7325/1873
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr
 14, klass IV
 Riksintresse: N32, F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

NIKKALA 2

Namn: Nikkala 2
 Nummer: 83-8
 Areal: 3 ha
 Top karta: 25 N NV/NO
 Ekon ruta: 4e
 Koordinater: 7323/1870
 Bevarandeklass: Klass I

LEIPIJÄRVI

Namn: Leijärvi
 Nummer: 83-10
 Areal: 3 ha
 Top karta: 25 N NV
 Ekon ruta: 8d
 Koordinater: 7341/1866
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Haparanda kommun nr
 18, klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

*Bevarandeklass I***NAARTIJÄRVI**

Namn: Naartijärvi
 Nummer: 83-11
 Areal: 1 ha
 Top karta: 25 N NV
 Ekon ruta: 7b
 Koordinater: 7335/1856
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Haparanda kommun nr 19, klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

NIKKALA 3

Namn: Nikkala 3
 Nummer: 83-12
 Areal: 1 ha
 Top karta: 25 N SV
 Ekon ruta: 4e
 Koordinater: 7323/1871
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Haparanda kommun nr 12, klass IV
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk region: 29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

PARVIAINEN

Namn: Parviainen
 Nummer: 83-13
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 25 N NV
 Ekon ruta: 6d
 Koordinater: 7333/1866
 Bevarandeklass: Klass I

Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Haparanda kommun nr 17, klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

V NIKKALA

Namn: Västra Nikkala
 Nummer: 83-14
 Areal: 1 ha
 Top karta: 25 N SV
 Ekon ruta: 4d
 Koordinater: 7324/1867
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Haparanda kommun nr 13, klass I
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk region: 29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

VUONO

Namn: Vuono
 Nummer: 83-15
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 25 N NO
 Ekon ruta: 5f
 Koordinater: 7327/1875
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Haparanda kommun nr 15, klass I
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Bevarandeklass II

LAPPTRÄSK

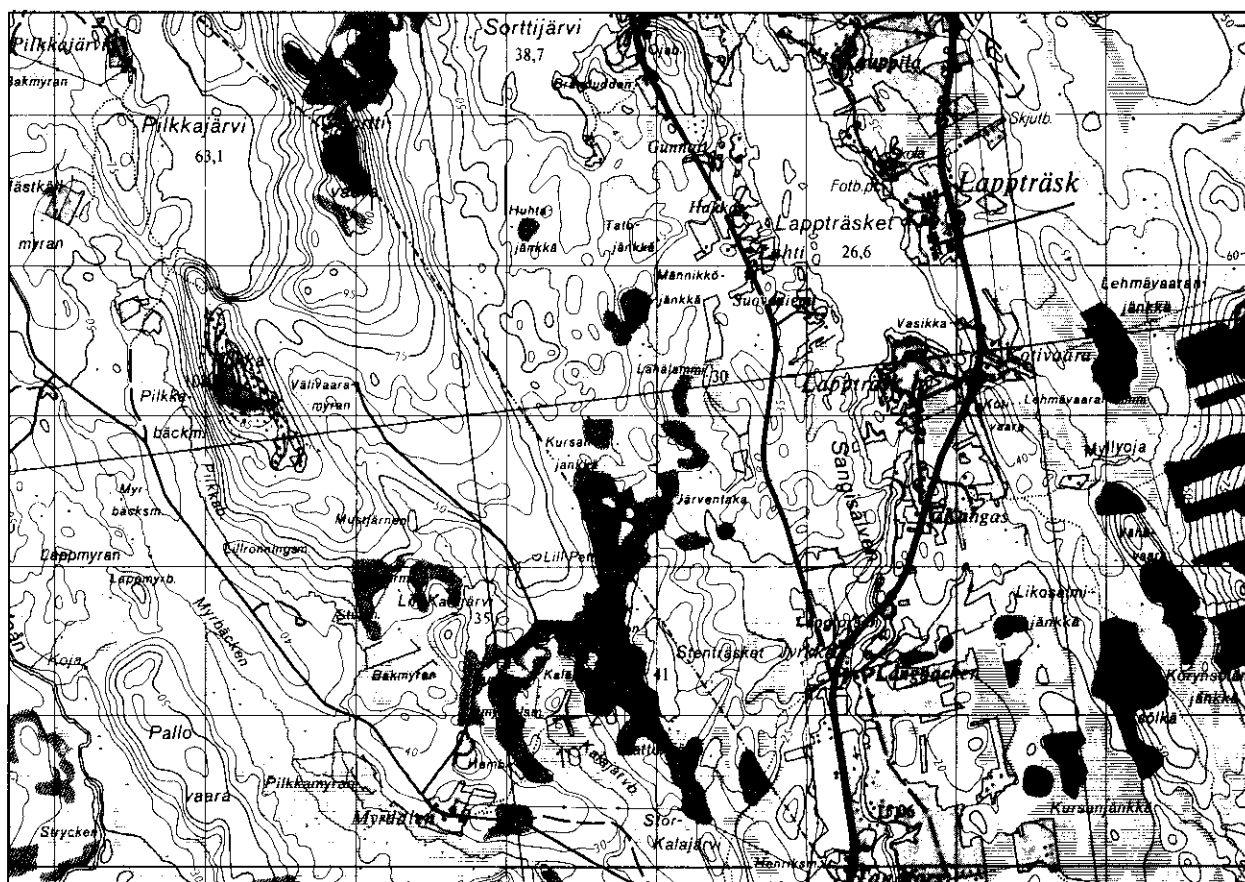
Namn: Lappträsk
Nummer: 83-16
Areal: 9 ha
Top karta: 25 M NO
Ekon ruta: 8j
Koordinater: 7343/1848
Bevarandeklass: Klass II
Klassifikation: N/K
Ängs- och
hagmarker: Inga kända
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, Kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenviken

Beskrivning

På en udde i sjön Lappträsk vid Sangisälven ligger byn Lappträsk. Gårdarna omges av ett odlingslandskap som delvis går ända ned mot vattnet. Markerna är delvis i svag hävd och enstaka lador återstår. Bebyggelsen är blandad.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett exempel på kustnära bebyggelse nära större sjöar.

Bevarandeklass II

TOSSA

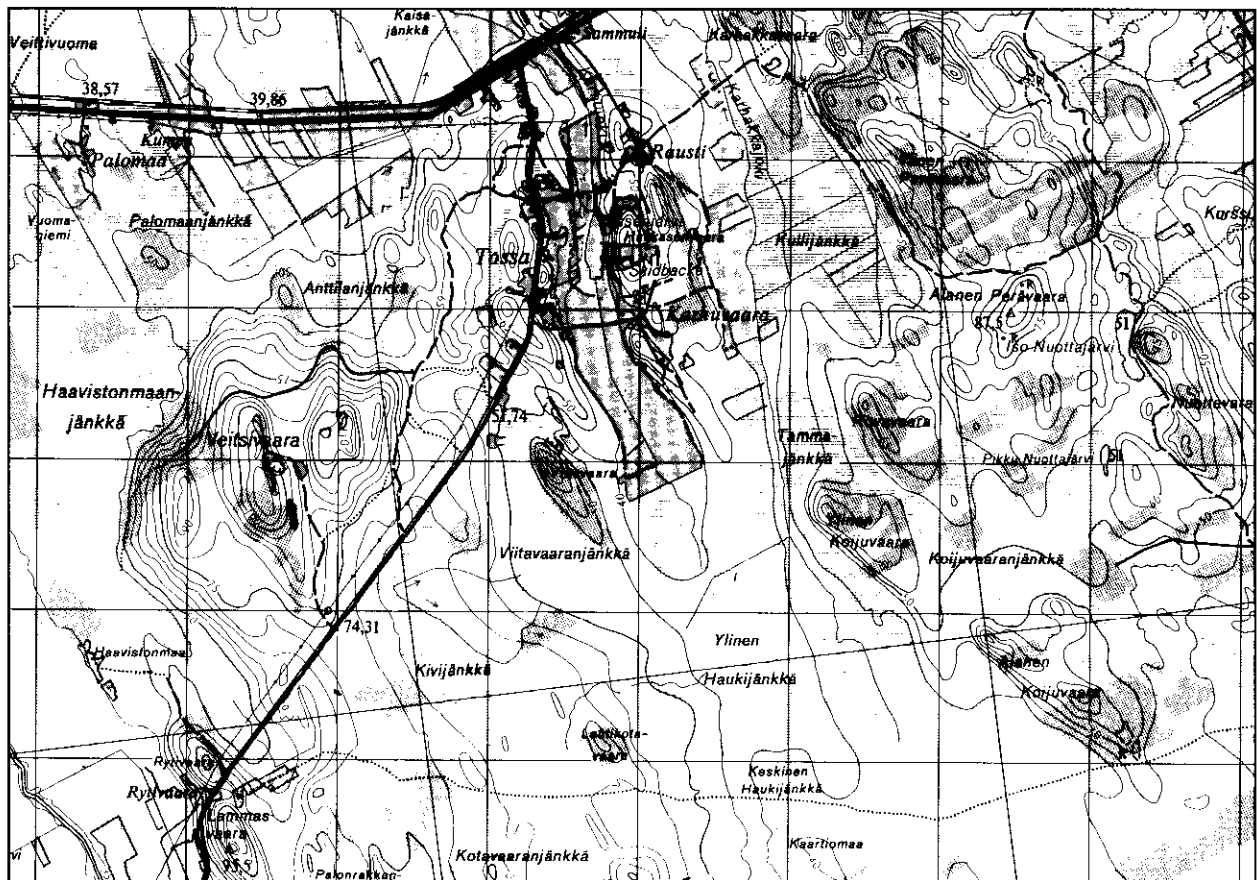
Namn: Tossa
 Nummer: 83-17
 Areal: 93ha
 Top karta: 25 N/NV
 Ekon ruta: 9c
 Koordinater: 7348/1864
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

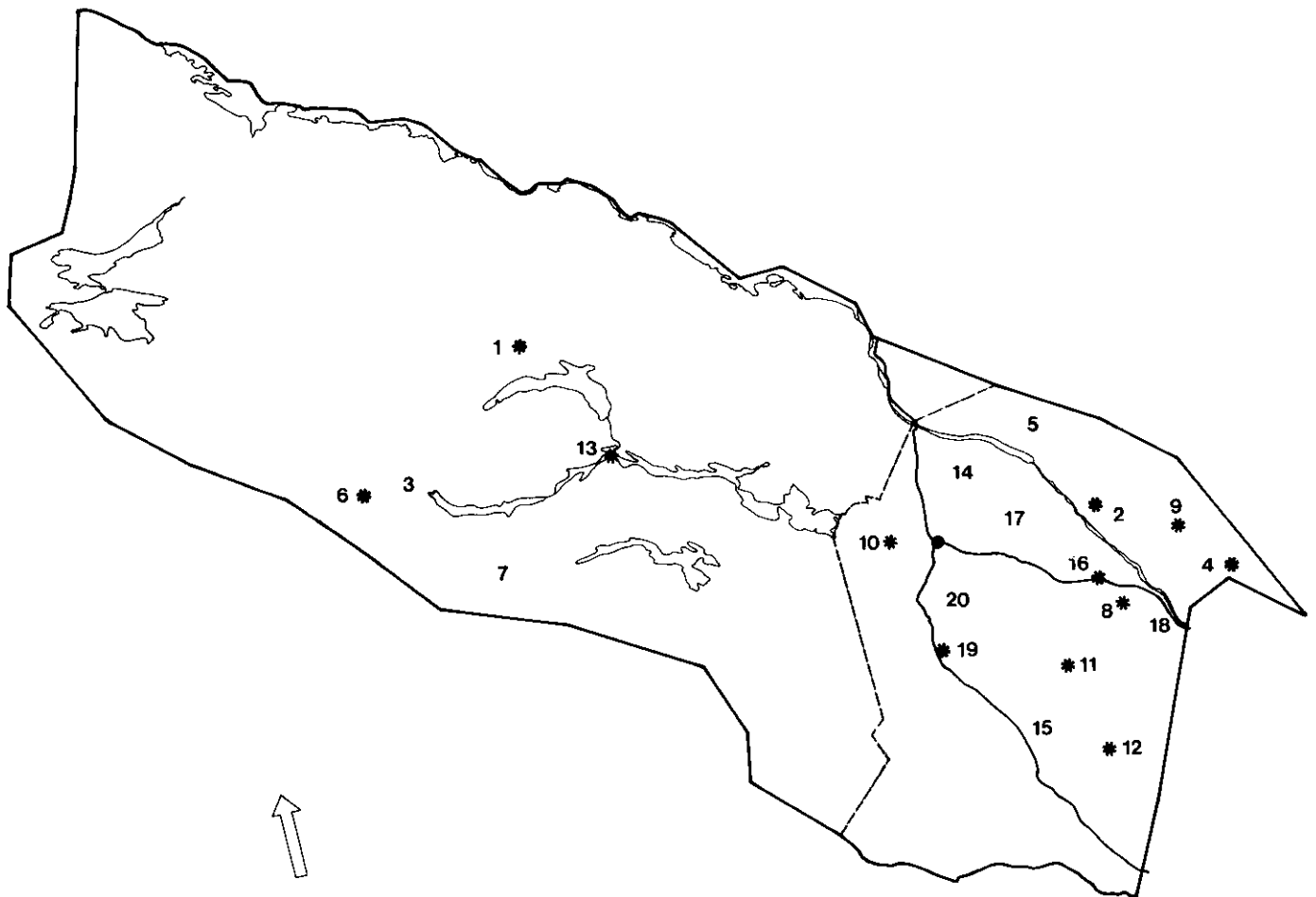
Tossa ligger i en bred, öppen dalgång med markerna delvis i lidläge. Efter sluttningen finns partier med hagmarkskaraktär. Genom området rinner bäcken Karhujoki som inom området vidgas till en liten sjö.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett odlingslandskap med naturvärden representativt för sekundära bebyggelselagen i kustnära områden.

JOKKMOKKS KOMMUN

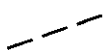
Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

Ängs- och hagmarker

Odlingsgränsen

Större allmän väg

Jokkmokk är en inlandskommun i mellersta Norrbotten med ett utbrett fjällområde. Västra och norra kommundelen utgörs av fjäll eller förfjäll med källflödena till Stora och Lilla Luleälv. De södra-östra delarna består främst av skogsland. Inom kommunen finns tre större nationalparker: Sarek, Padjelanta och Muiddus. I fjällområdet finns de större sjöarna Vastenjaure, Virijaure och Akkajaure. I skogslandet ligger sjöarna Tjaktjaure, Skalka och Randijaure.

Odlingens historia i Jokkmokk är kort och begränsad. Den svenska påverkan av området inleds främst från och med 1600-talet då silver börjar brytas i fjällkedjan. Runt Kvikkjokk där hyttan låg växte ett litet odlingslandskap fram. Senare anlades enskilda nybyggen längs sjöar och vattendrag. Ett antal av dessa hörde samman med bergsbruket som hållställen, vilplatser för materialtransporterna.

Den största odlingsexpansionen kommer under det sena 1800- och 1900-talet och då i samband med skogsbruket. En annan möjlighet var att samer upp tog nybyggen.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Jokkmokk 28 jordbruksföretag, ca 1,2 % av antalet i länet. Totalt nyttjade dessa 303 ha åker, ca 0,7 % av länets åkerareal.

Odlingslandskap ovanför odlingsgränsen

Odlingsgränsen tillkom 1873 i syfte att särskilja rennäringens och jordbrukets intressen. Ovanför odlingsgränsen skulle egentligen jordbruk inte förekomma.

Redan från 1600-talets mitt hade staten sett fördelar med fasta bosättningar i övre Norrlands inland, kanske framförallt för att tillgodose de framväxande bergsbrukens behov av arbetskraft men också för att tydligare markera de svenska intressena vid gränstviser med Danmark och Norge. År 1673 utfärdades ett

s k lappmarksplakat som uppmanade till bosättning i lappmarken och även utlovade skattefrihet för dem som gjorde så.

Nykolonisationen trängde med tiden längre och längre in på samiska jakt- och fångsområden, och intressekonflikten mellan jordbrukarens odlingar och renskötseln blev mer och mer akut. Odlingsgränsen tillkom som ett försök att komma till rätta med problemet. Kolonisationen fortsatte dock både genom anläggandet av lagligt tillkomna torp och nybyggen och genom illegala bosättningar.

De odlingslandskap som idag ligger ovanför odlingsgränsen är alla bevarandevärda. Ofta har de anlagts på marker som av naturgeografiska skäl varit svår odlade. De innehåller ofta ålderdomliga drag i brukningsformer och byggnadstradition är ofta kraftigt samiskt påverkade. Odlingslandskapet har också i allmänhet en småskalighet som kombinerad med de ålderdomliga brukningsformerna och de speciella naturförutsättningarna gör att den hävdgynnade florran och faunan blir specifik.

I bevarandeprogrammet har samtliga odlingsmarker ovanför odlingsmarken klassificerats som bevarandeklass II. I vissa fall har objekten ett sådant värde att de kunnat åsättas en högre klass.

Inom Jokkmokks kommun har funnits en rad fjällägenheter och fjällhemman. Där dessa har bevarade odlingsmarker med bebyggelse och kulturlandskapselement, har dessa högsta natur- och kulturmiljövärde. Exempel på dess är Björkudden, Såkenjarka, Kaltesluokta, Njavve, Tjåmotis, Granudden, Kvikkjokk, Lyckan, Aluluokta, Tjengaluokta, Granudden, Kamajokk, Heimarovve, Låvbaluokta, Lillselet, Vuojat, Berghem, Luovos, Karatjudden, Talvatis vid Kitajaure och Puormaluokta.

Bevarandeklass I

AKTSE

Namn:	Aktse
Nummer:	10-1
Areal:	12 ha
Top karta:	28 I
Ekon ruta:	0b
Koordinater:	7452/1608
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Jokkmokks kommun nr 2, klass II
Riksintresse:	K22, N51, F1
Naturgeografisk region:	32b, Lapplands högfjälls-region

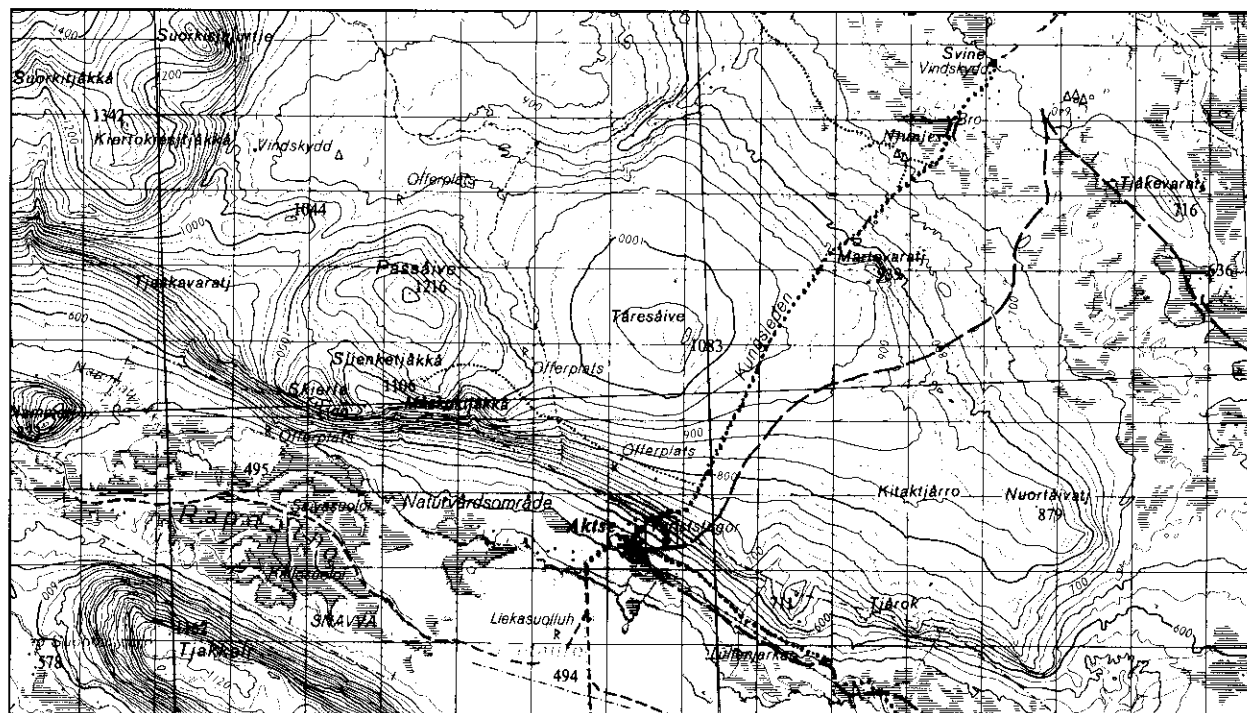
beläget intill Laitaure och i anslutning till Rapaätnos deltaland vid utloppet i sjön. Hemmanet togs upp på 1820-talet och den mycket örtrika vallen och deltats starr- och fräkenvegetation gav bra foder till kor, hästar, får och getter. Delar av området är naturligt översilat. I området har funnits två gårdar, av vilka en fortfarande finns kvar. Delar av området slås av ideella krafter. I kanten av slätterängen ligger en av STF:s övernattningsstugor. Kungleden passerar över hemmanets ägor vilket gör att platsen har ett pedagogiskt värde där förståelsen för fjällområdets kulturhistoria kan åskådliggöras.

Sammanfattande värdeomdöme

Aktse är ett av de finaste exemplen på de fjällhemman som finns kvar i Norrbotten. Miljön har helhetsvärdet med en viss hävd samt är representativ för fjällhemmanens läge och kulturlandskapsinnehåll. Platsen har ett högt pedagogiskt värde.

Beskrivning

Aktse är den högst belägna gården i kommunen, tillika ett fjällhemman i väglöst land, mycket naturskönt

Bevarandeklass I

KUOKA

Namn:	Kuoka
Nummer:	10-2
Areal:	129 ha, klass I - 58 ha och klass II - 71 ha
Top karta:	26 K NV
Ekon ruta:	8b
Koordinater:	7394/1709
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I Övre Kuoka, klass II Nedre Kuoka
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Jokkmokks kommun nr 12, klass IV - Övre Kuoka
Riksintresse:	K26
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätker

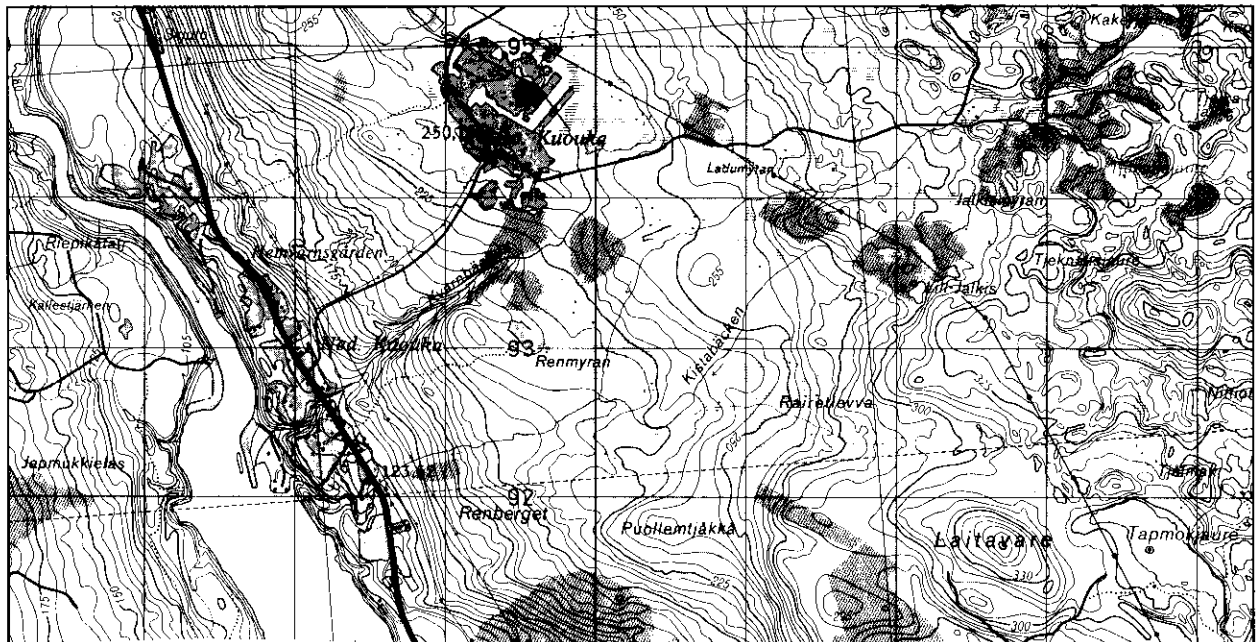
Beskrivning

Kuoka består av två bydelar, Övre och Nedre Kuoka. Nedre Kuoka ligger utefter Stora Luleälv norr om Vuollerim. Odlingsmarken, belägen på en platå ovanför älvbrinken, är här relativt storskalig och delvis ohävdad.

Övre Kuoka ligger två kilometer ovanför älven, uppströms Kvarnbäcken vilken bildar en ravin sista kilometrarna ned mot älven. Landskapet är bitvis småkuperat med slättermarker omväxlande med beteshagar. En hagmark består av stenbunden betesmark med en timrad sommarladugård samt dungar av tall, björk och asp. Odlingsmarken har öppna diken, aspdungar och ett par stengärdesgårdar. Inom byn finns flera gårdar med timrade uthus och äldre hägnadssystem.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Övre Kuoka tillhör ett av de få byar i Jokkmokk vilken har bevarat det traditionella odlingslandskapets struktur och bebyggelse.

Bevarandeklass I

KVIKKJOKK

Namn:	Kvikkjokk
Nummer:	10-3
Areal:	10 ha
Top kart:	27H
Ekon ruta:	5g
Koordinater:	7429/1583
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs-och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N7,F1,K21
Naturgeografisk region:	32b, Lapplands högfjälls- region

1660-talet då hytta och smältverk för Lule silververk anlades här. Odlingslandskapet finns i byn men framförallt ute på deltalandet i Saggat. Idag är området i stort sett ohävdad men slåttermarkerna finns kvar med enstaka lador ute på deltalandets holmar och någon ladugård i byn.

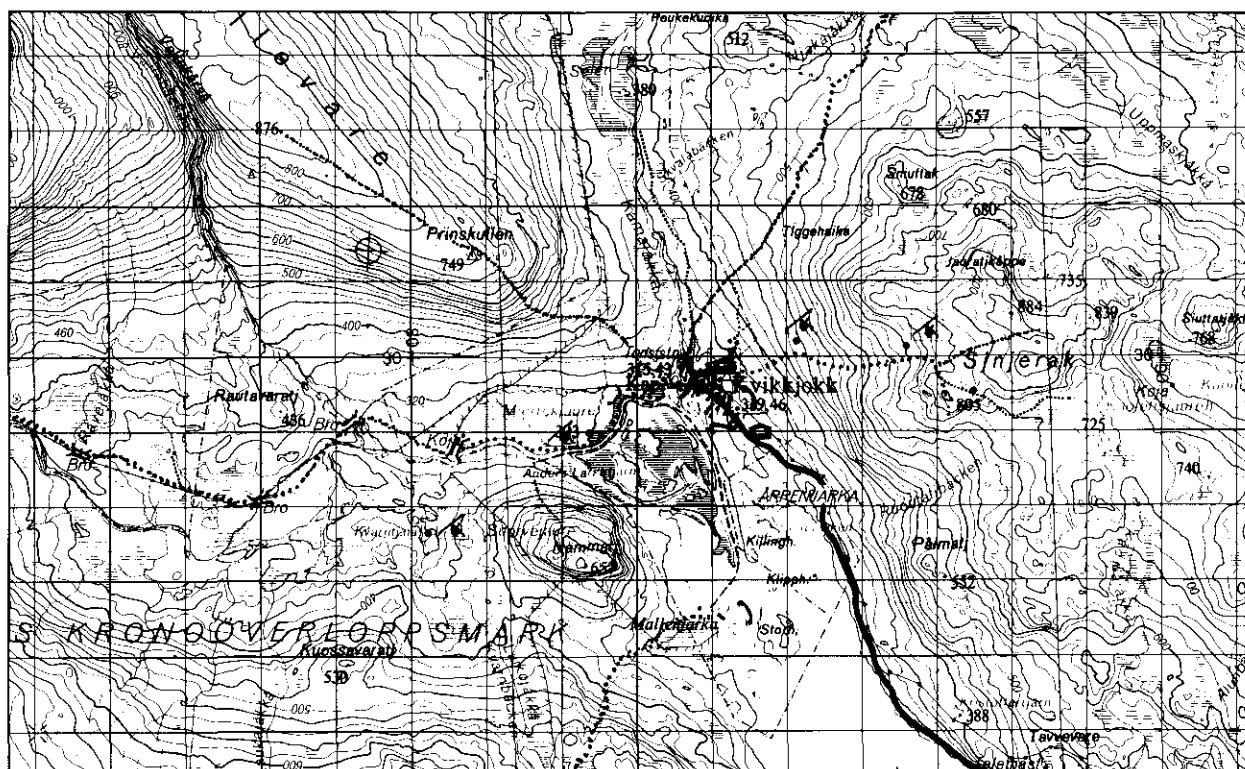
Kulturmiljön består av delar från en jordbruks-epok men också från bruksepoken och turistepoken. Bebyggelsen är blandad med stugby och äldre hus. Här finns STF:s turiststation från 1927, bruksmiljöer samt en kyrka.

Sammanfattande värdeomdöme

Beskrivning

Kvikkjokk ligger vid utflödet av Kamajokk och Tarraätno i sjön Saggat. Kvikkjokks by grundades under

Kvikkjokk är en komplex miljö med ett tidigare rikt slåtterlandskap på deltalandet i Saggat samt lämningar från bruksperioden och en levande turism.

Bevarandeklass I

MÖRTBERG

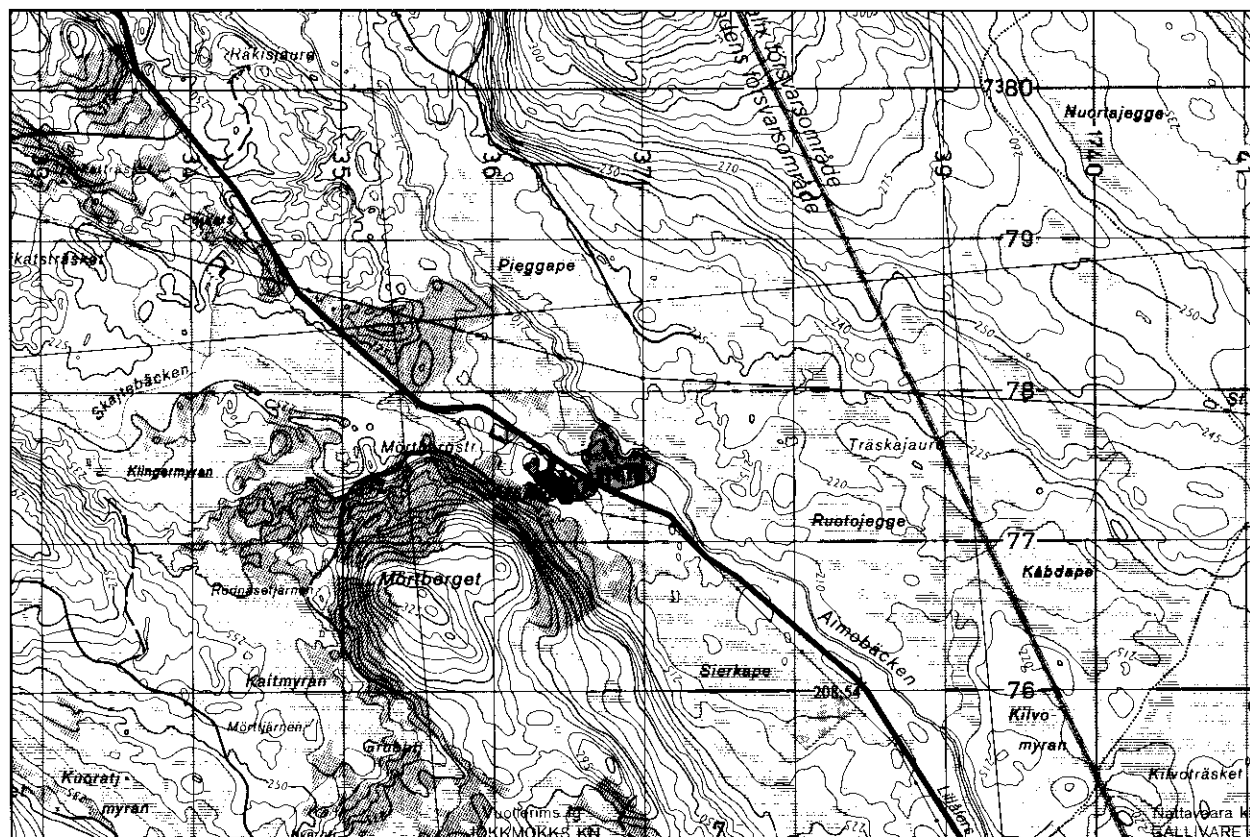
Namn: Mörtberg
 Nummer: 10-4
 Areal: 20 ha
 Top karta: 26 K NO
 Ekon ruta: 5h
 Koordinater: 7377/1736
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Jokkmokks kommun nr 1,
 klass II
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkullslät-
 ter

Beskrivning

Öppen betesmark i anslutning till mindre, välhållen gård. Marken betas av kalvar. Läget är typiskt för många inlandsbosättningar genom gårdens läge på en kulle.

Sammanfattande värdeomdöme

För inlandet representativ bosättning.

Bevarandeklass I

NJETJAVARE

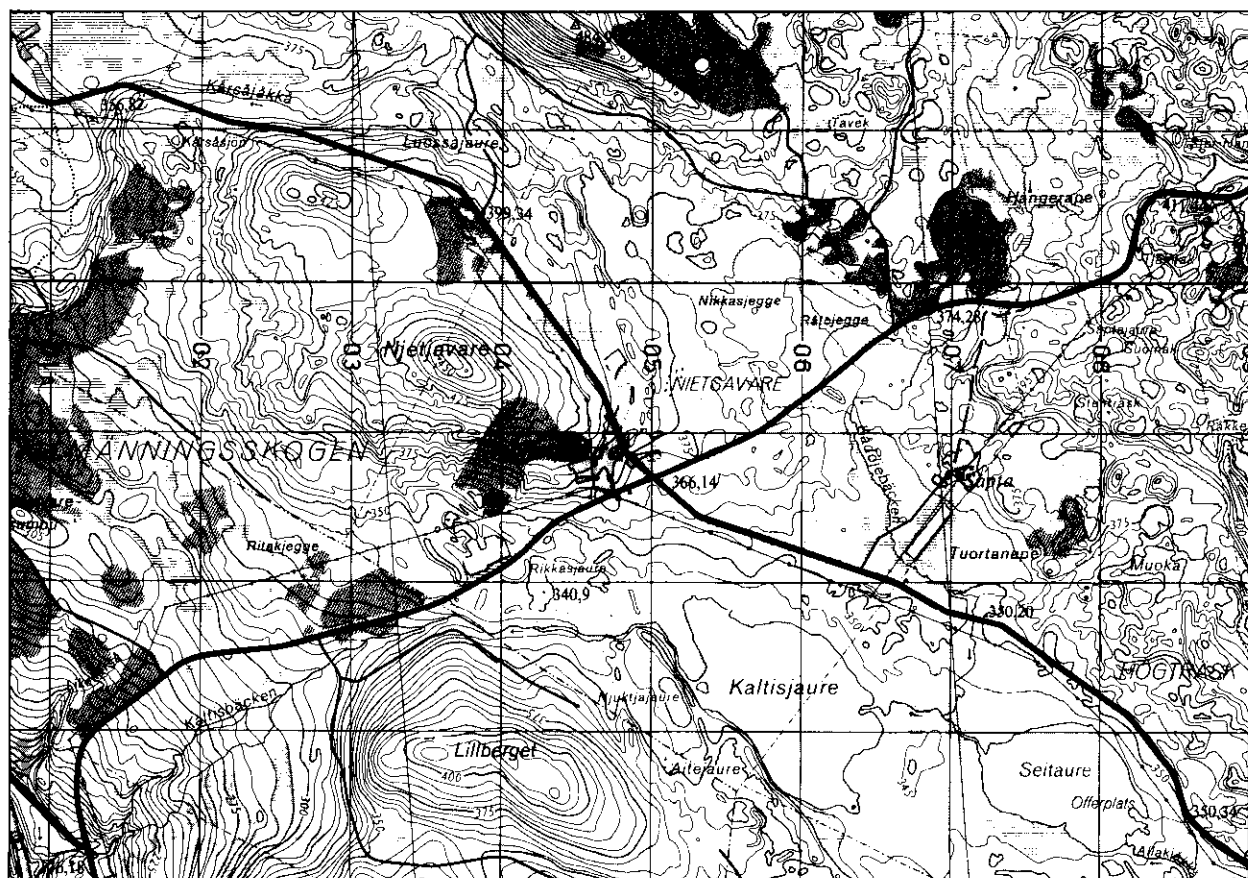
Namn:	Njetjavare
Nummer:	10-5
Areal:	20 ha
Top karta:	27 K SV
Ekon ruta:	1a
Koordinater:	7408/1704
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-lapp- land

Beskrivning

Njetjavare består av ett par gårdar öster om Stora Lule älv. Odlingslandskapet ligger i svagt sydvänt lidläge med småkullig delvis stebunden mark. Rester av hässjor finns här och där på markerna, så även enstaka diken och lador. Träddungar med asp, björk och rönn delar upp odlingarna. En timrad, tjärad ödegård med ett flertal uthus ligger intill odlingsmarken som har en svag hävd.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett representativt exempel på odlingslandskap i länets centrala delar.

Bevarandeklass I

NJUNJES

Namn:	Njunjes
Nummer:	10-6
Areal:	16 ha
Top karta:	27 H
Ekon ruta:	5e
Koordinater:	7430/1571
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Jokkmokks kommun nr 3, klass II
Riksintresse:	N7, F1
Naturgeografisk region:	36b, Lapplands högfjälls- region

ängarna försörjde vid sekelskiftet femton personer, ett dussin kor och ett fyrtiotal får. Från Tarraures delta-land 10 km västerut samt från närbelägna myrmarker togs hö. Kreaturen betade i skogen. Idag ligger hävden nere, men genom en unik dokumentation utförd av tidigare brukare, samt att åtskilliga spår av kulturlandskapet finns kvar får området sitt höga värde.

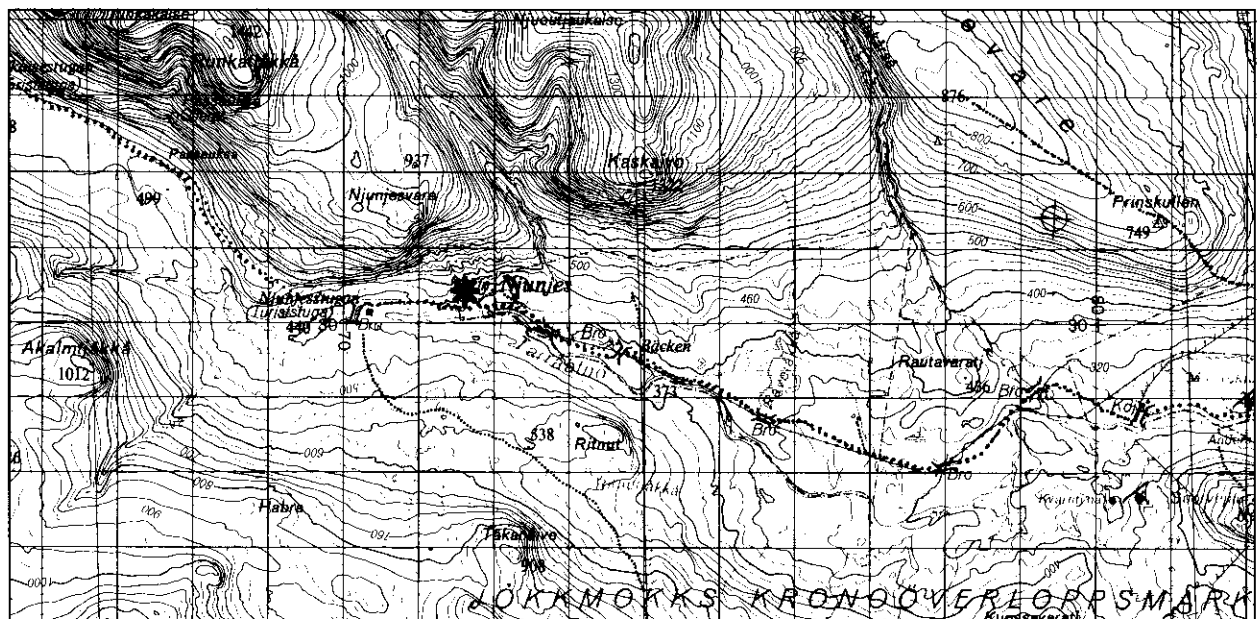
Bebyggelsen utgörs av tre äldre gårdar, av vilka ett par är av parstugutyp. En av gårdarna är i dåligt skick.

Området är lättillgängligt genom att det korsas av den flitigt utnyttjade Padjelantaleden vilket gör att fjällområdets kulturhistoria tydligt kan åskådliggöras med resulterande pedagogiska värden.

*Sammanfattande
värdeomdöme**Beskrivning*

Njunjes är ett fjällhemman i väglöst land vid nedre delen av Tarraättno. Kombinationen av fiske, jakt och goda förutsättningar för odling gjorde valet av platsen naturligt. Hemmanet grundades 1834 på platsen för ett samiskt höst- och vårviste. De frodiga sydvända

Njunjes utgör en mycket bevarandevärd natur- och kulturmiljö med lång historisk bakgrund och en representativitet för fjällhemman och nybyggen. Området har höga pedagogiska värden genom dess närhet till välutnyttjade leder.

Bevarandeklass I

SKAITE PEURAURE LEVIK

Namn:	Skaite, Peuraure, Levik.
Nummer:	10-7
Areal:	11 ha
Top karta:	27 H, 27 I
Ekon ruta:	2h, 2i, 2a
Koordinater:	7413/1586 7414/1590 7411/1602
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N7, F1
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogslapp- land

Skaite grundades 1910 och på gården finns flera bostadshus som upprustats på ett sådant sätt att husens värden tagits tillvara. Odlingssmarken består av slättervallar.

Peuraure anlades i slutet av 1800-talet och är således en av de äldsta fjällägenheterna i Norrbotten. Jordbruket har varit aktivt men är idag nedlagt. De öppna fälten och vallarna visar dock fortfarande på det intensiva nyttjandet av de tillgängliga ytorna.

Levik är idag övergivet, men flera byggnader finns kvar. Liksom vid de andra fjällägenheterna är det boskapsskötseln och slåttern som varit grunden i jordbruket.

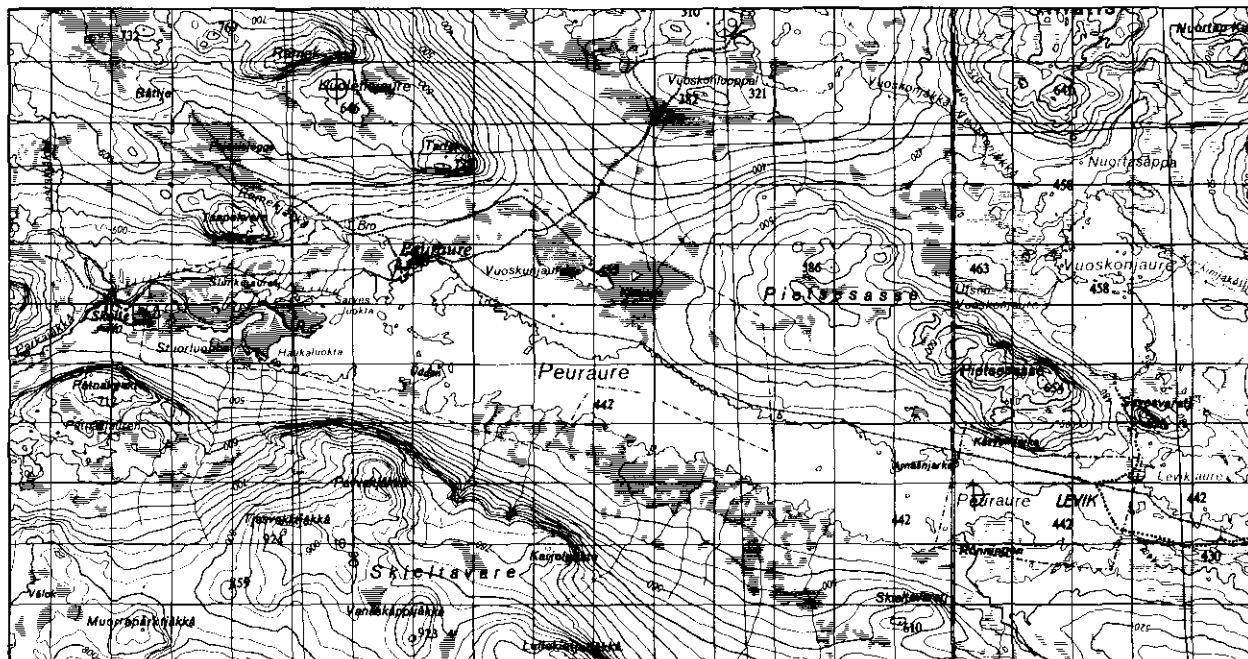
Samtliga av fjällägenheterna ligger i anslutning till Pärälvens naturreservat.

Beskrivning

Fjällägenheterna Skaite, Peuraure och Levik intill Peuraure är välbevarade exempel på jordbruk i marginalområde. Gårdarna ligger intill sjön Peuraure väster om Jokkmokk.

Sammanfattande värdeomdöme

Representativa exempel på bevarandevärda odlingsmarker i väglös terräng i marginalbygd.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

KÅIKUL

Namn: Kåikul
 Nummer: 10-8
 Areal: 0,25 ha
 Top karta: 26 K SV
 Ekon ruta: 3c
 Koordinater: 7369/1713
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Jokkmokks kommun nr 4,
 klass III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lan–boreala skogsområden

MURJEK

Namn: Murjek
 Nummer: 10-9
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 26 K NO
 Ekon ruta: 7f
 Koordinater: 7287/1726
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Jokkmokks kommun nr 6,
 klass III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkullslät-
 ter

DRAGNÄS

Namn: Dragnäs
 Nummer: 10-10
 Areal: 1 ha
 Top karta: 26 J NV
 Ekon ruta: 9d
 Koordinater: 7397/1670
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Jokkmokks kommun nr 9,
 klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 32c, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkullslät-
 ter

FRAMNÄS

Namn: Framnäs
 Nummer: 10-11
 Areal: 1 ha
 Top karta: 26 J SO
 Ekon ruta: 3j
 Koordinater: 7366/1699
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Jokkmokks kommun nr 8,
 klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: Norra Norrlands och nor-
 ra Finlands barrskogs-om-
 råden och bergkullslätter

Bevarandeklass I

SNESUDDEN

Namn: Snesudden
Nummer: 10-12
Areal: 3 ha
Top karta: 25 K NV
Ekon ruta: 9b
Koordinater: 7345/1706
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Jokkmokks kommun nr
11, klass IV
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullsterräng med mel-
lan-boreala skogsområden

TJÅMOTIS

Namn: Tjåmotis
Nummer: 10-13
Areal: 0,2 ha
Top karta: 27 I NV
Ekon ruta: 5e
Koordinater: 7427/1620
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N/K
Ängs- och
hagmarker: Jokkmokks kommun nr
10, klass IV
Riksintresse: F1
Naturgeografisk
region: 52a, Norra barrskogs-lapp-
land

Bevarandeklass II

JUGGIJAUR

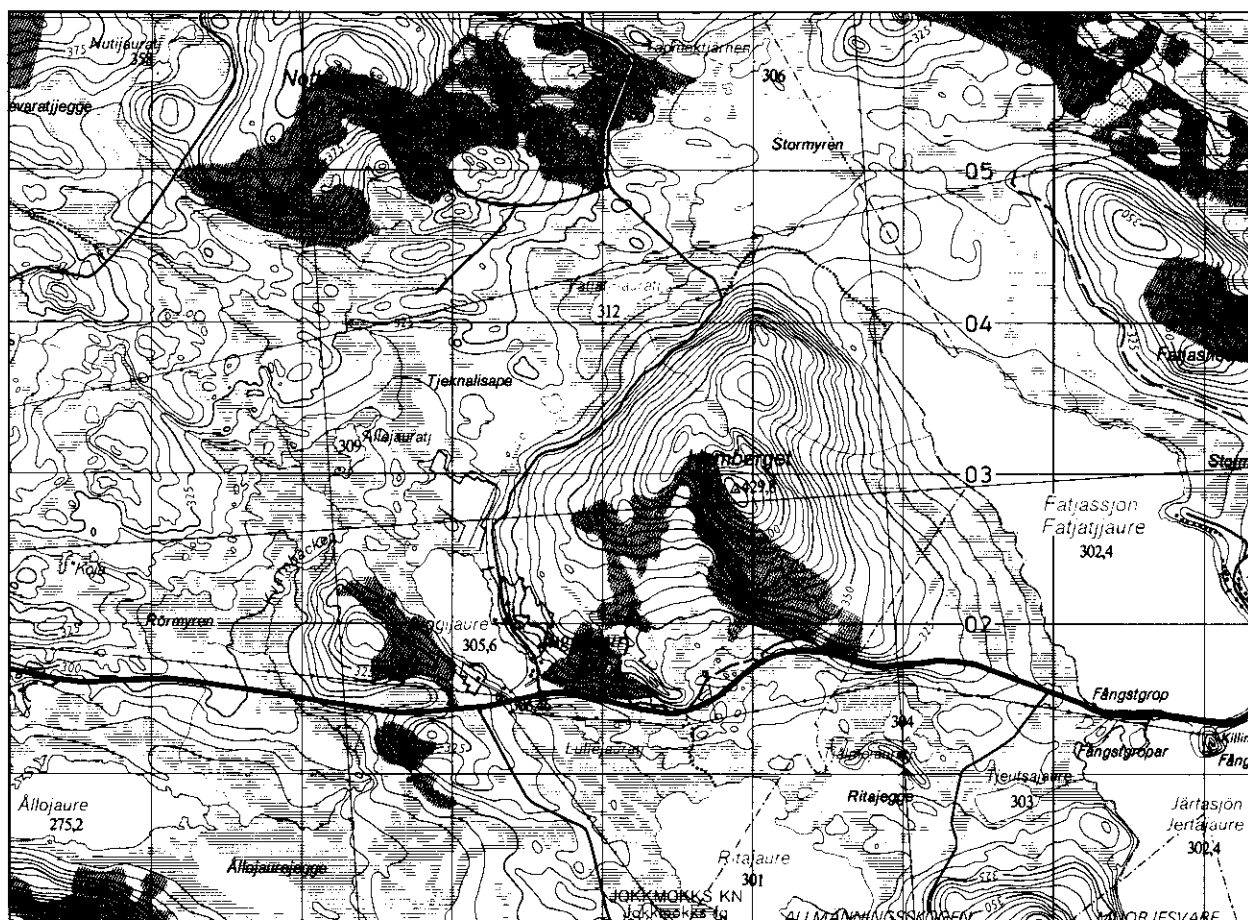
Namn:	Juggijaur
Nummer:	10-14
Areal:	16 ha
Top karta:	27 J SO
Ekon ruta:	0h
Koordinater:	7402/1686
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-lapp- land

Beskrivning

Juggijaur ligger norr om Jokkmokk mellan Stora och Lilla Luleälv. Byn är en fin liten lidby invid sjön med samma namn. Odlingsmarken, som främst består av betesmarker är mångformig och kuperad med dungar av björk och asp. I dag betas en del av området av getter. Bebyggelsen utgöres av flera gårdar från 20-40-tal med timrade uthus och härbren.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett bra exempel på en liten inlandsby där odlingslandskapet fortfarande delvis hävdas.

Bevarandeklass II

KUOLETIS

Namn: Kuoletis
Nummer: 10-15
Areal: 4 ha
Top karta: 26 J SO
Ekon ruta: 0h
Koordinater: 7351/1687
Bevarandeklass: Klass II
Klassifikation: N/K
Ängs- och
hagmarker: Inga kända
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region:

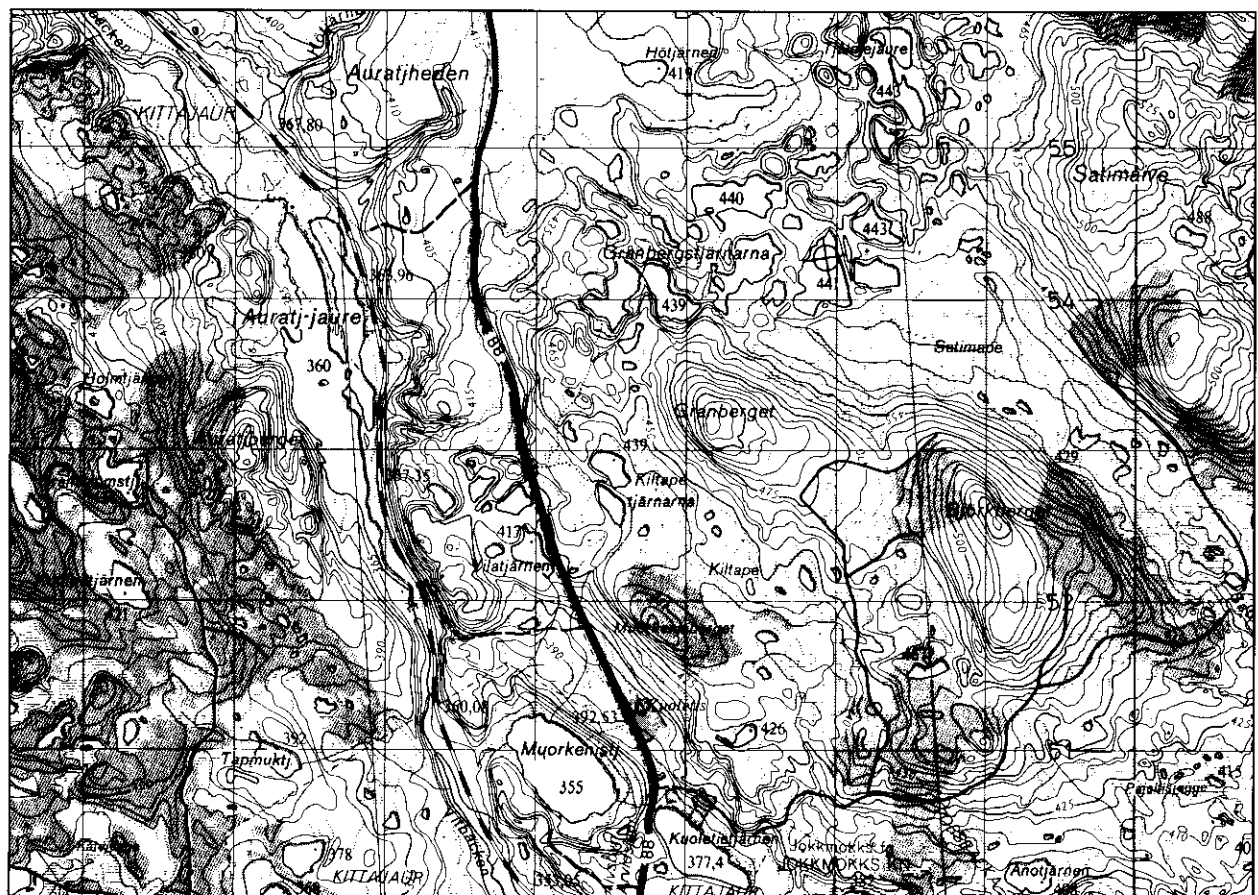
32c, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden och bergkullslät-
ter

Beskrivning

Kuoletis är en gård utefter vägen mellan Jokkmokk och Vidsel. Odlingssm småkuperade. I landskapet finns dungar med asp och björk. På vallarna står flera lador. Området är svagt hävdad. Bebyggelsen består av en äldre timrad enkelstuga samt ett modernare hus från 20-40-talet.

Sammanfattande värdeomdöme

En god representativ miljö för regionen. Området har en mångformig helhet.

Bevarandeklass II

PADJERIM

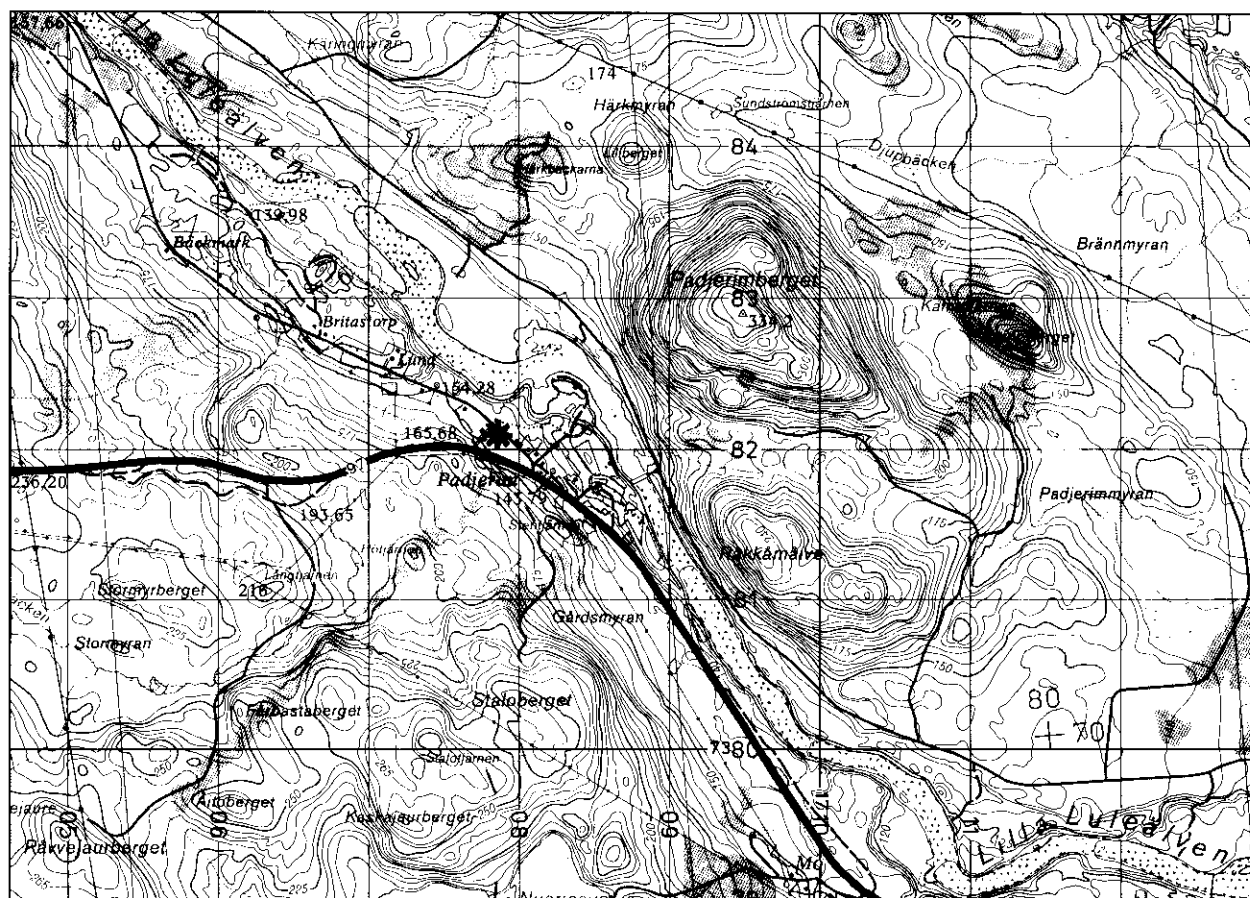
Namn: Padjerim
 Nummer: 10-16
 Areal: 54 ha
 Top karta: 26 K NV
 Ekon ruta: 6b
 Koordinater: 7382/1708
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Jokkmokks kommun nr 7,
 klass III - Padjerim
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanboreala skogsområden

Beskrivning

Padjerim ligger utefter Lilla Luleälv mellan Jokkmokk och Vuollerim. Byn har ett litet odlingslandskap med öppna slåttermarker och diken. Bebyggelsen är från 20-40-talet.

Sammanfattande värdeomdöme

En liten miljö med traditionsenligt öppna slåttermarker.

Bevarandeklass II

SLAKKA

Namn: Slakka

Nummer: 10-17

Areal: 8 ha

Ekon ruta: 9j

Koordinator: 7395/1699

Bevarandeklass: Klass II

Klassifikation: N/K

Ängs- och
hagmarker: Inga kända

Rikssintresse: —

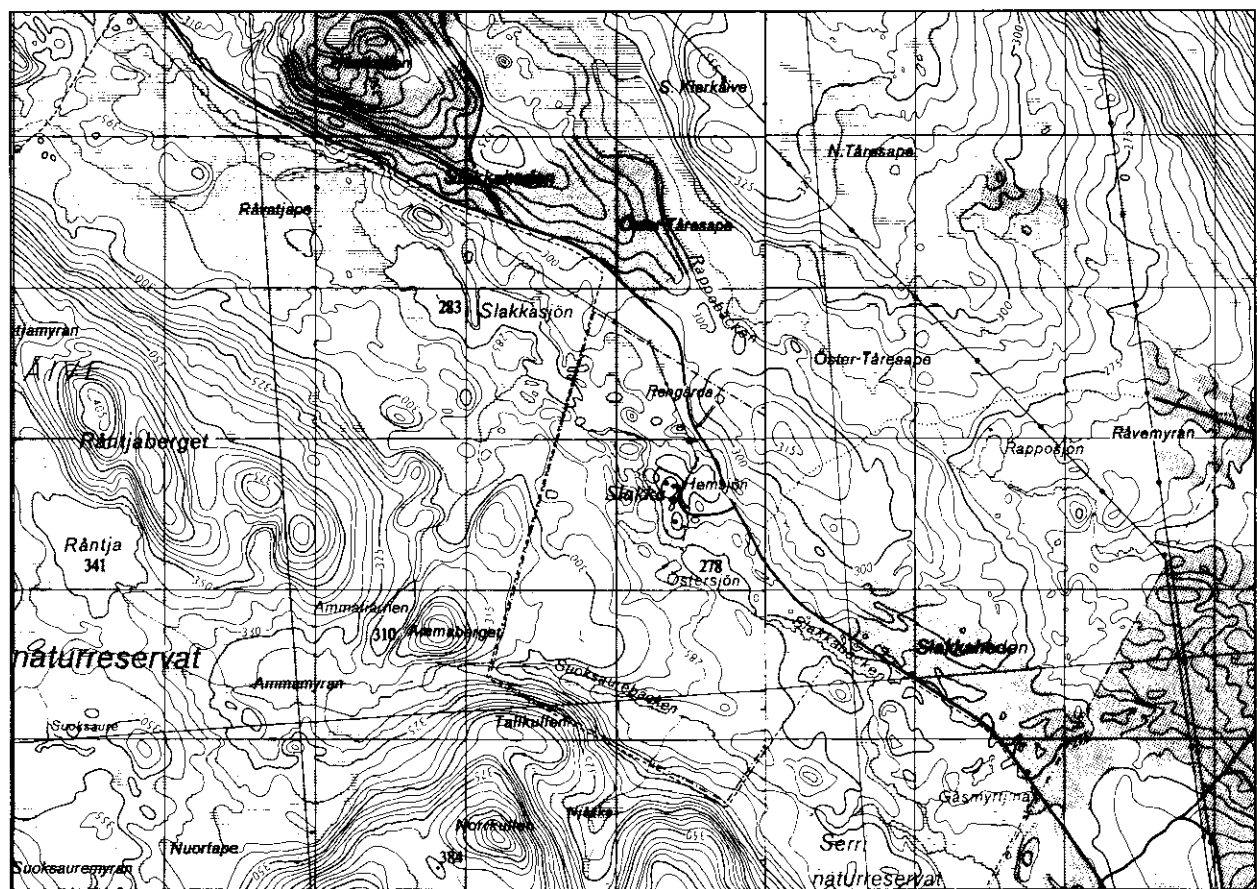
Naturgeografisk region: 32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter

Beskrivning

Slakka är en by som ligger öster om Jokkmokk norr om Lilla Luleälv. Byn ramar in av två sjöar, Östersjön och Hemsjön. Odlingsmarken består av slätter- och betesmarker. Bebyggelsen ligger på två kullar med var sin gård med lador och härbren. Markerna är välhävda och fårbetade.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett fint exempel på en by i Norrbottens inland.

Bevarandeklass II
STORBACKEN

Namn:	Storbacken
Nummer:	10-18
Areal:	9 ha
Top karta:	26 K NV/SV
Ekon ruta:	4d, 5d
Koordinater:	7375/1719
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K

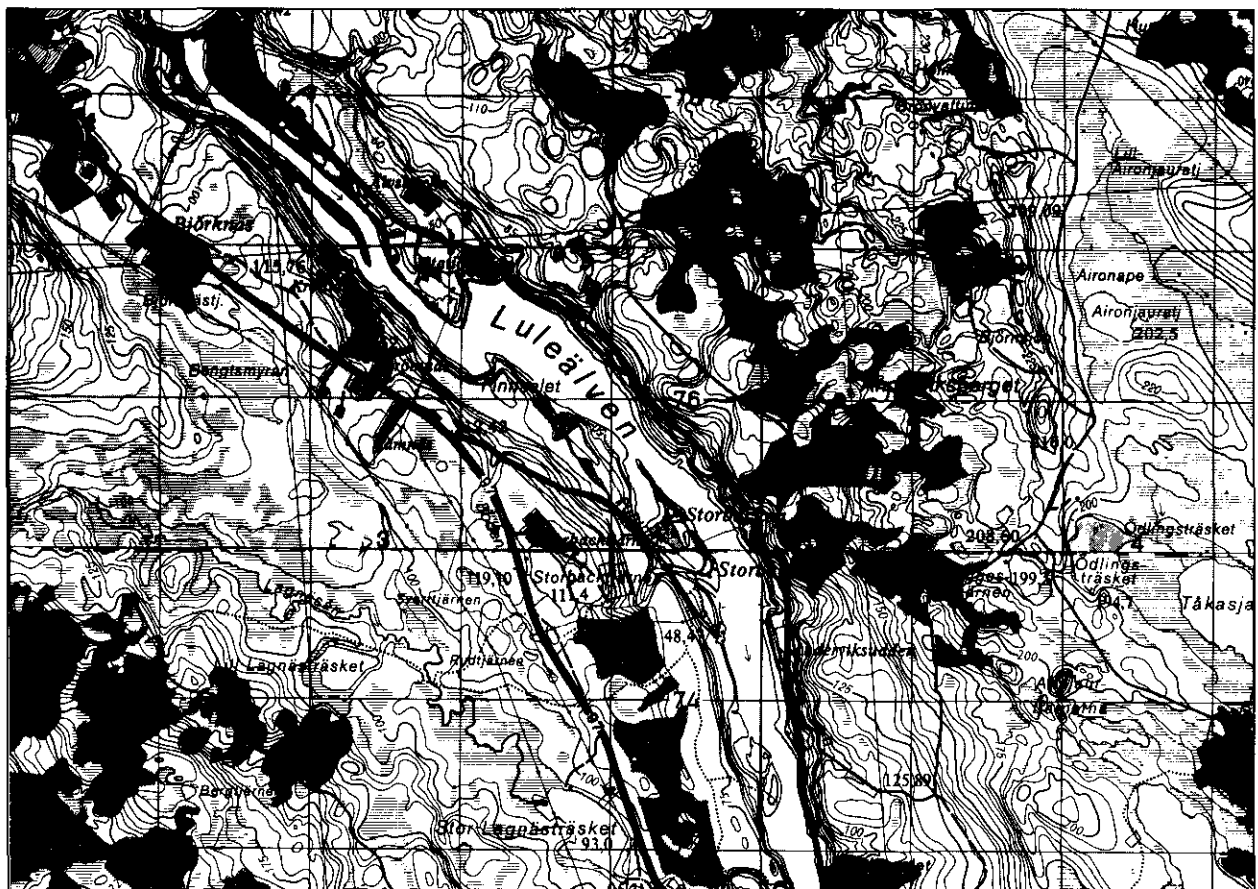
Beskrivning

Storbacken intill vägen mellan Luleå och Jokkmokk är ett prydligt exempel på ett mindre odlingslandskap med enstaka lador, några öppna diken samt mångformiga brynkanter runt en mindre sjö. Genom sitt läge intill vägen Luleå-Jokkmokk får området ett högt pedagogiskt värde.

Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergskullterräng med mel- lan–boreala skogsområden

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett pedagogiskt tydligt exempel på ett representativt jordbruk i inlandet.

Bevarandeklass II
TÅRRAJ AUR

Namn:	Tårrajaur
Nummer:	10-19
Areal:	13 ha
Top karta:	26 J NV
Ekon ruta:	5e
Koordinater:	7375/1673
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Jokkmokks kommun nr 5, klass III - Tårrajaur

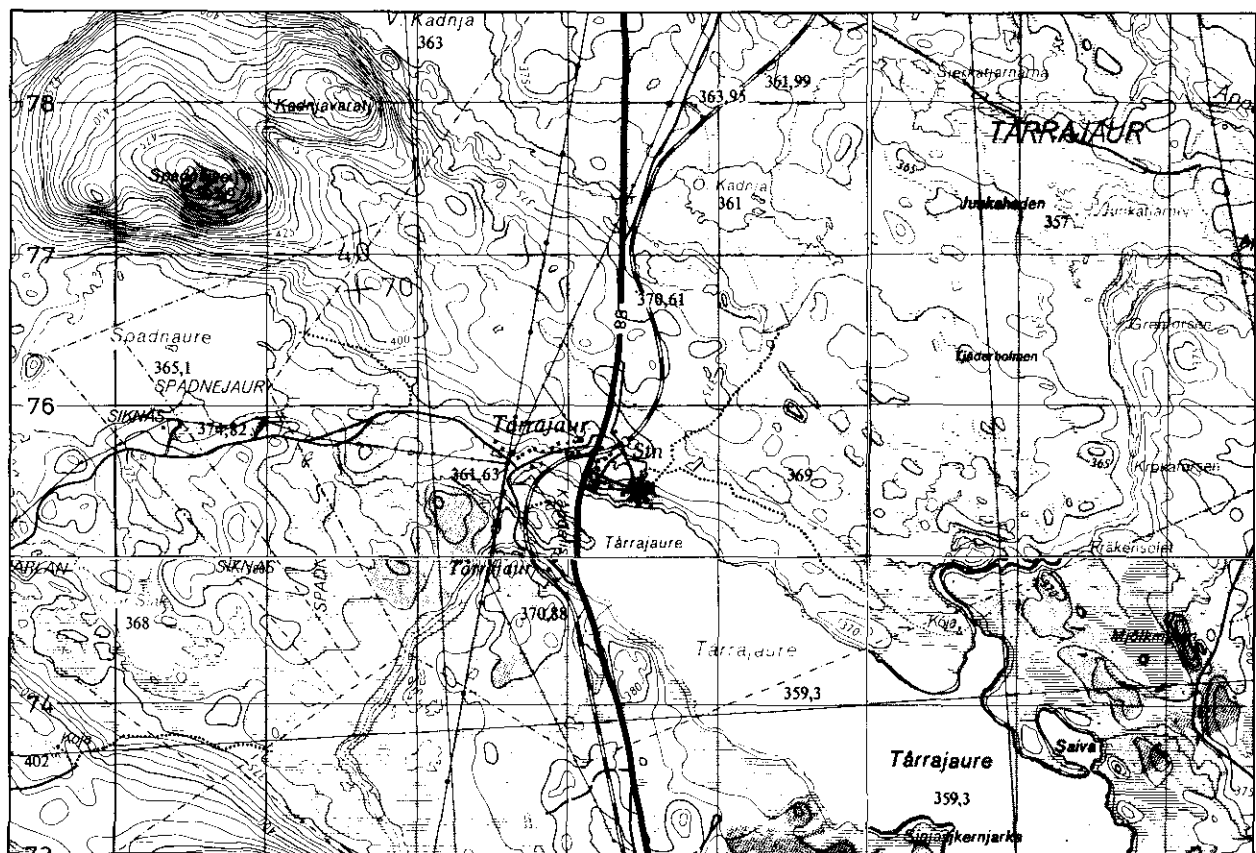
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32c, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergskullslätter

Beskrivning

Tårarjaur är ett stationssamhälle efter vägen mellan Jokkmokk och Vidsel vid sjön med samma namn. Odlingsmarker ligger intill sjön. Landskapet är svagt böljande med buskridåer och enstaka asp- och björkdungar. Odlingsmarken är svagt hävdad. Bebyggelsen är blandad men med en äldre parstuga omgiven av bagarstuga, liten ladugård, lada och andra uthus.

Sammanfattande värdeomdöme

En representativ inlandsby med öppna odlingsmarker.

Bevarandeklass II

VAJMAT

Namn: Vajmat
 Nummer: 10-20
 Areal: 25 ha
 Top karta: 26 J NV
 Ekon ruta: 6e
 Koordinater: 7384/1672
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region:

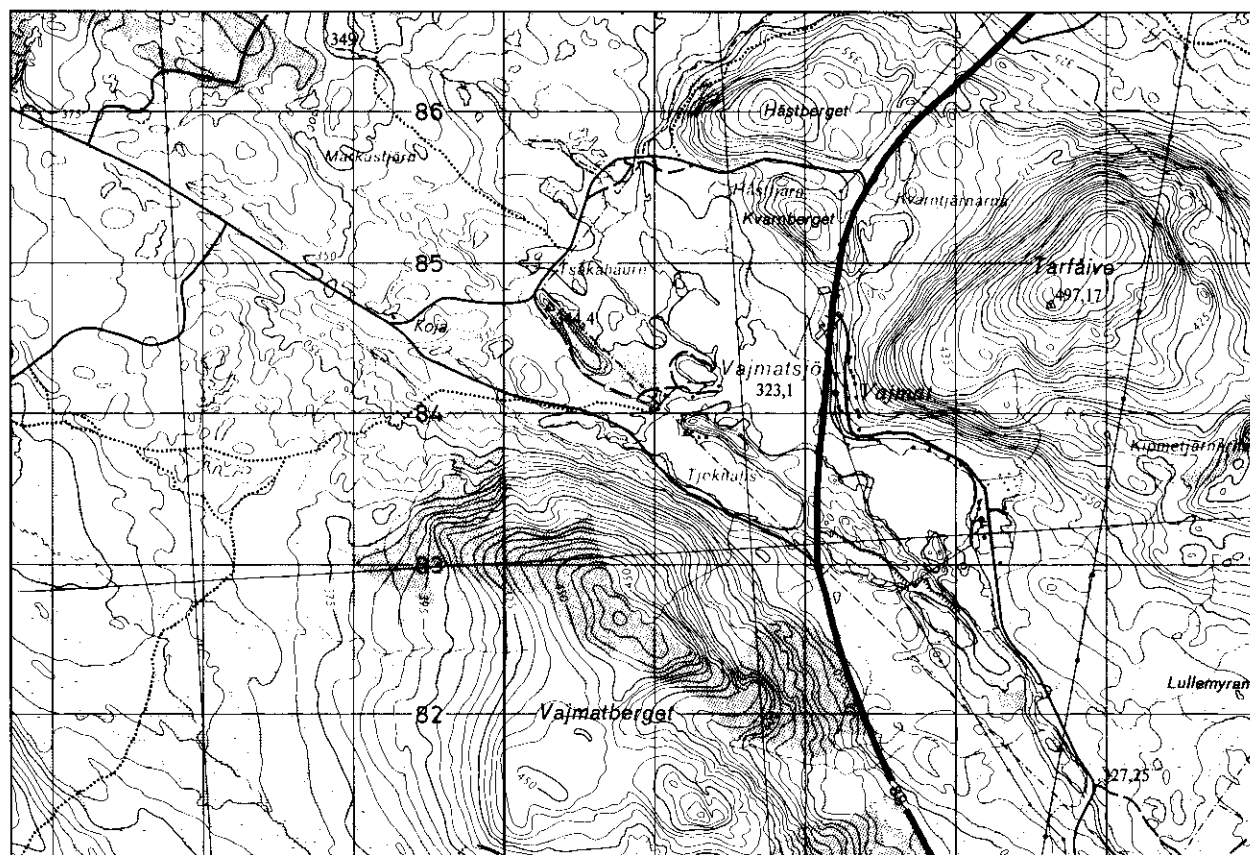
32c, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkullslät-
 ter

Beskrivning

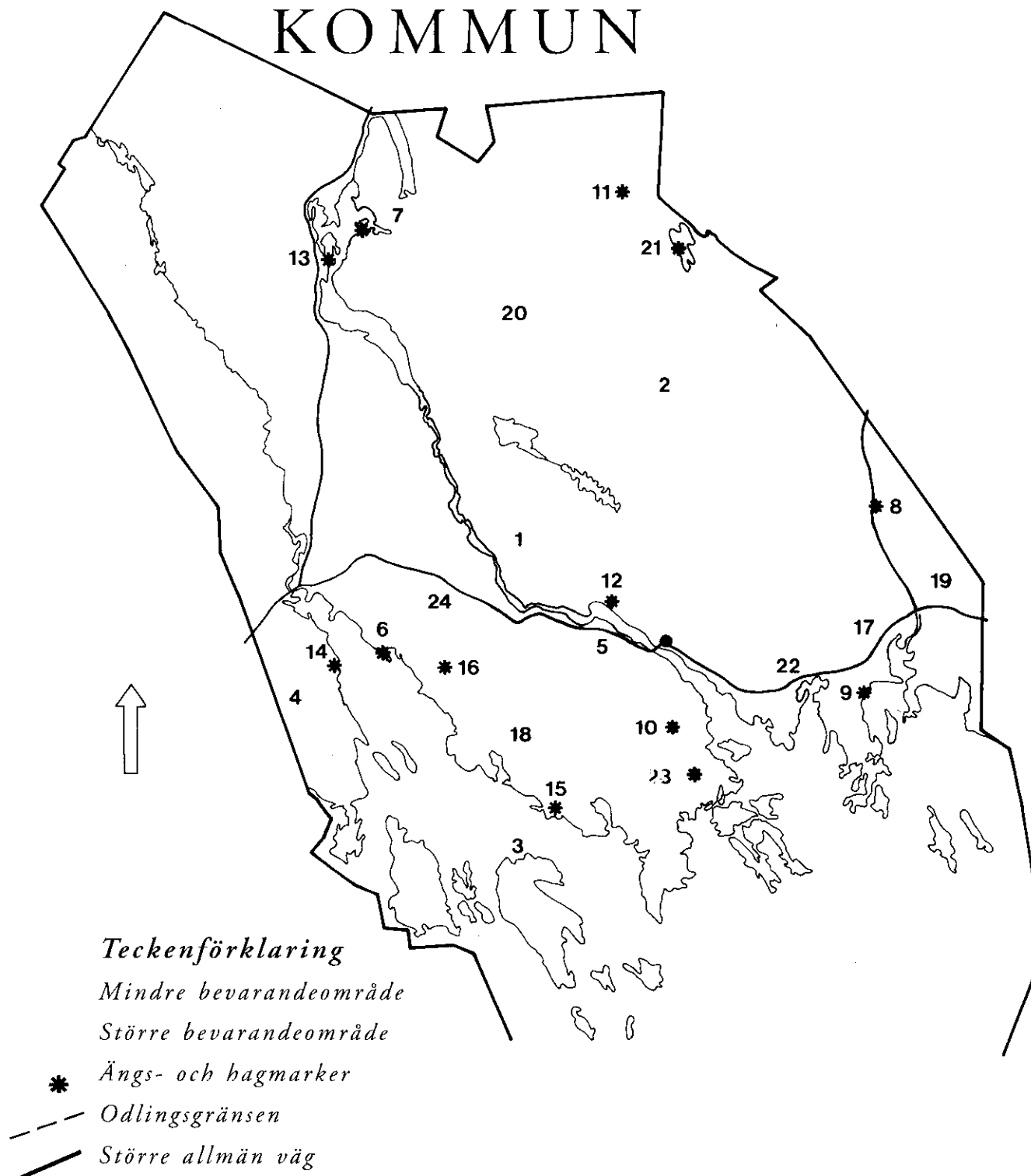
Byn Vajmat ligger efter vägen Jokkmokk-Vidsel i sydvänt lidläge vid Vajmatsjön. Odlingslandskapet består av betesmarker med öppna diken dungar av asp och björk. Bebyggelsen är nyare med hus från 20-40talet.

Sammanfattande värdeomdöme

En representativ inlandsby i typiskt lidläge med ett öppet beteslandskap.

KALIX KOMMUN

Kalix kommun är en kustkommun med en utbredd skärgård. Kommunen delas i en östlig och en västlig del av Kalix älv. I västra delen av kommunen rinner Töre älv och i östra delen Sangisälven. Inom kommunen finns några stora sjöar som Storträsk, Stora Lappträsket och Bjumisträsk.

Jordbruksbygderna finns samlade längs Kalix älv, vid sjöarna, de mindre älvarna samt vid kusten. Vid de mindre älvarnas nedre lopp samt längs Kalix älvs sträckning från Morjärv till utloppet och längs kusten finns medeltida jordbruksbygder. Vid sjöarna och de mindre vattendragen, samt på vattendelarna finns byar uppkomna i samband med nybyggeskolonisationen från 1700-talet och framåt.

Odlingslandskapet präglas framför allt av den långa kontinuiteten och de älv/kustnära läget. Vid kuststräckan finns ett landskap som har rötter i ett kombinerat fiskar/jordbrukarhushåll. Bebyggelsen skiljer sig här från älvdalens.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Kalix 188 jordbruksföretag, ca 8 % av antalet i länet. Totalt utnyttjades 3711 ha åker i Kalix, ca 8,6 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I

NEDRE KALIX ÄLVDAL

Namn: Nedre Kalix älvdal
Nummer: 14-1
Areal: 963 ha
Top karta: 25 M NO; 25 M NV
Ekon ruta: 5e, 5f; 6e, 7d, 7e, 8b
Koordinater: 7327/1829-7341/1819
Bevarandeklass: Klass I-II
Klassifikation: N/K
Ängs- och
hagmarker: Inga kända
Riksintresse: N12, F5
Naturgeografisk
region: 29b, kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenviken

Särskilt i Bondersbyn finns en välbevarad bebyggelse med flera tydliga tidsskikt. I Bondersbyn finns även flera ännu brukade slätter- och betesholmar.

Några typiska växter längs Kalixälven är Strandveronika, Ängsruta, Sumpvial, Renfana, och Älvtolta.

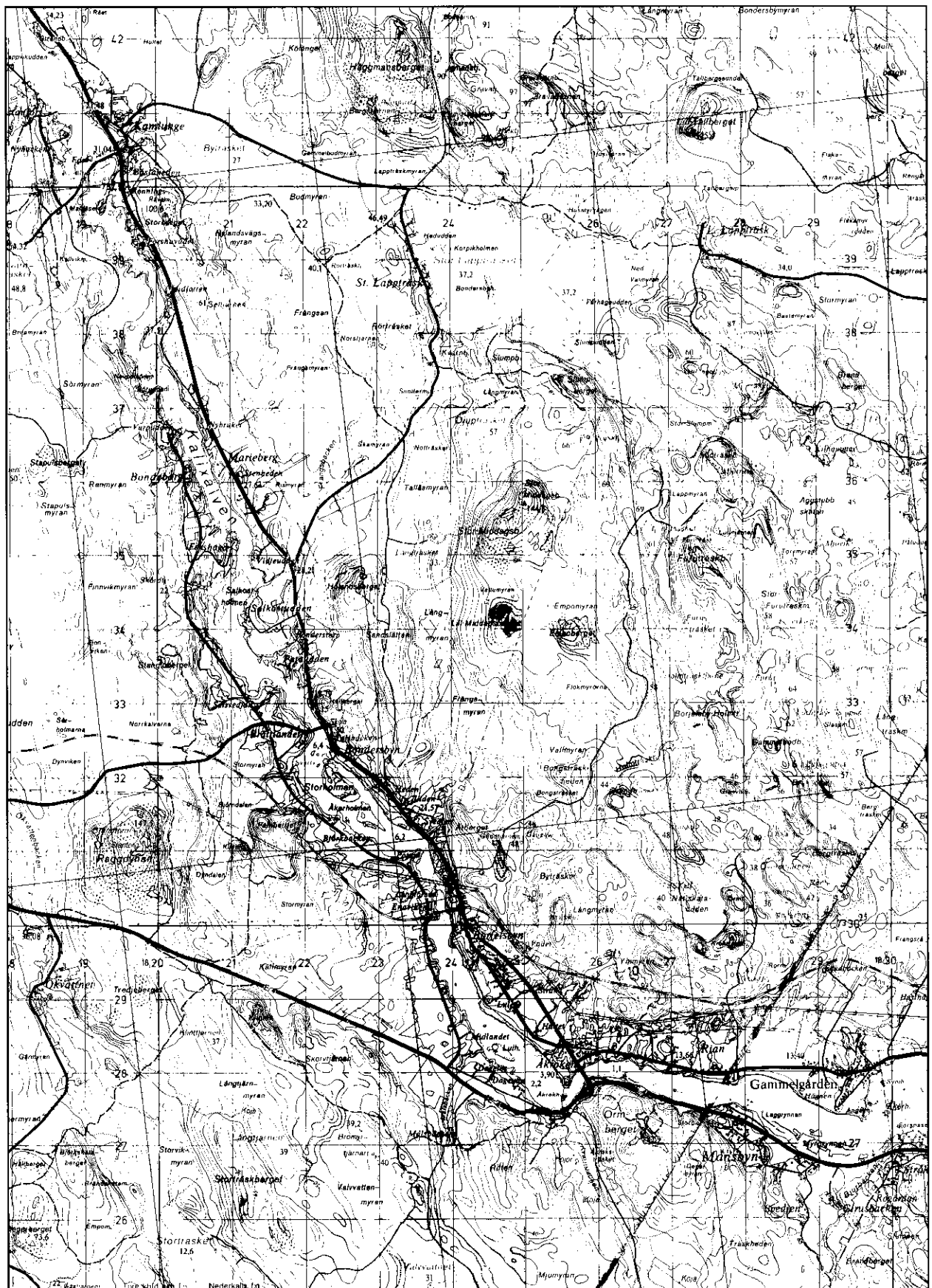
Sammanfattande värdeomdöme

Hela området har ett högt bevarandevärde både för naturmiljö- och kulturmiljövården då det är representativt för Kalix älvdals medeltida jordbruksbygder. Den välbevarade bygdestrukturen och det mångformiga odlingslandskapet med en agrar kontinuitet förstärker värdet.

Beskrivning

Området mellan Månsbyn och Kamlunge utgör den mellersta delen av medeltidens kärnbygd i Kalix älvdal. Här finns byarna Månsbyn, Rian, Börjelsbyn, Bondersbyn och Kamlunge. Byarna ligger längs älvens stränder med ett öppet jordbrukslandskap mellan och runt bebyggelsen. Odlingslandskapet är varierat och mångformigt med traditionellt hävdade odlingsmarker med inslag av småbiotoper såsom miljöer vid lador, diken, strandzoner, åkerholmar och brynkanter. Speciellt bör nämnas miljön mellan Brattlandet och Åkroken på södra sidan av älven. Där finns ett väl sammanhållet genuint landskap med ett stort antal välbevarade lador. På flera ställen i landskapet går äldre brukningsvägar. Landskapets mångformighet förstärks av element som enstaka bäckraviner, branta strandbrinkar med lador på brinkkanten.

I byarna finns en blandad bebyggelse. Andelen välbevarade, äldre gårdar är förhållandevis hög. Ett stort antal gårdar ligger i ursprungliga gårdslägen.

Bevarandeklass I
KORPIKÅ

Namn:	Korpikå
Nummer:	14-2
Areal:	349 ha
Top karta:	25 M NV
Ekon ruta:	7g, 8g
Koordinater:	7341/1833
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bortenviken

med tiden blivit viktiga översilningsmarker i form av myrar och strandängar vid bl a Bysvarpet och Övre-varpet. Dessa marker har utnyttjats till slätter. Odlingsmarkerna ligger på de torrare, högre belägna partierna på sluttningarna ovanför vattendraget. I landskapet finns ett flertal åkerholmar och trädridåer, öppna diken och enstaka lador.

Bebyggelsen ligger antingen på impedimentholmar eller uppdragen mot skogsbrynen. Flera väl bibehållna norrbottensgårdar finns inom byn, ett gott exempel är Framigården med en ännu kringbyggd struktur. Korpikån är den enda medeltida byn i Kalix som inte är belägen vid huvudvattendragen eller i kustlandet.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

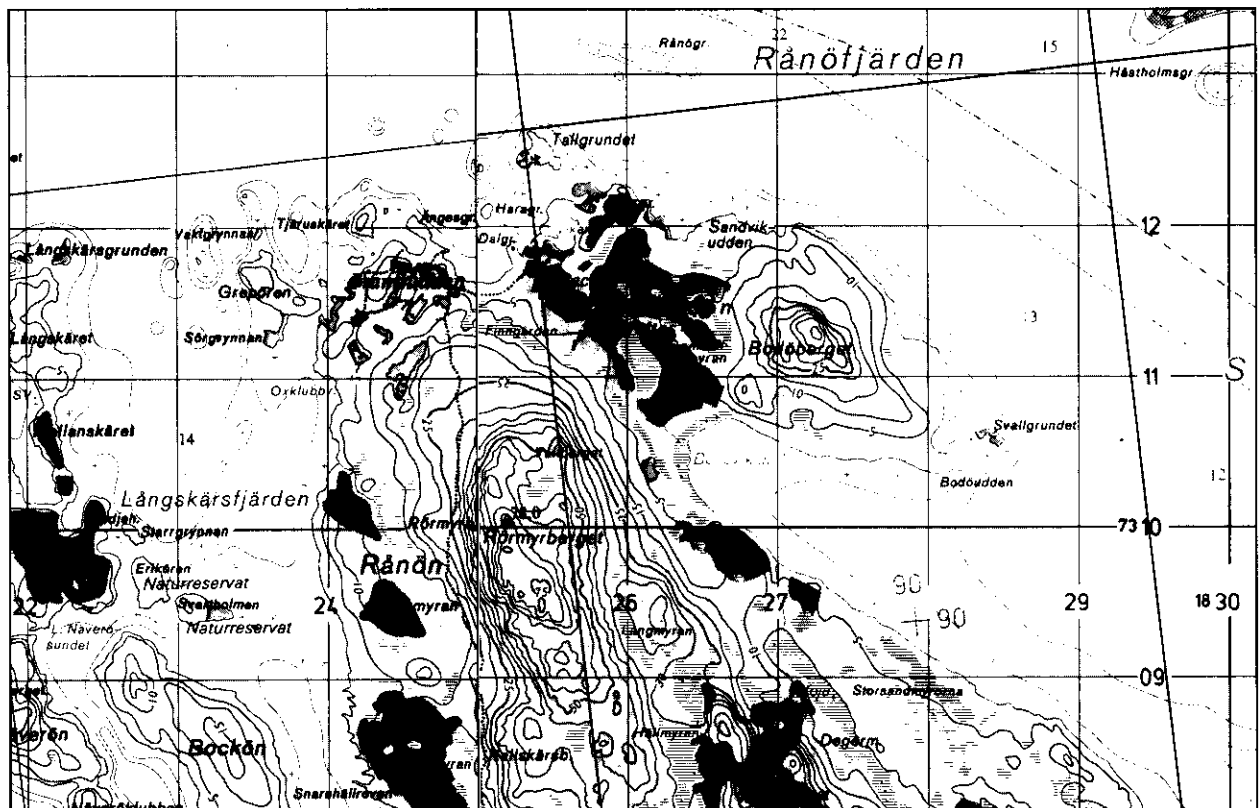
Beskrivning

Korpikå ligger norr om Kalix intill Korpikån. Vid Korpikå vidgar sig ån till flera vattensamlingar som

Korpikå utgör ett representativt odlingslandskap med en mångformig landskapsstruktur som gör det värdefullt för natur- och kulturmiljövården.

Rånögårdarna har ett högt värde på grund av de utgör ett av få exempel på odlingslandskap i Norrbottens skärgård.

Bevarandeklass I

SIKNÄS

Namn:	Siknäs
Nummer:	14-4
Areal:	140 ha
Top kart:	25M SV
Ekon kart:	4c
Koordinater:	7321/1812
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2,
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

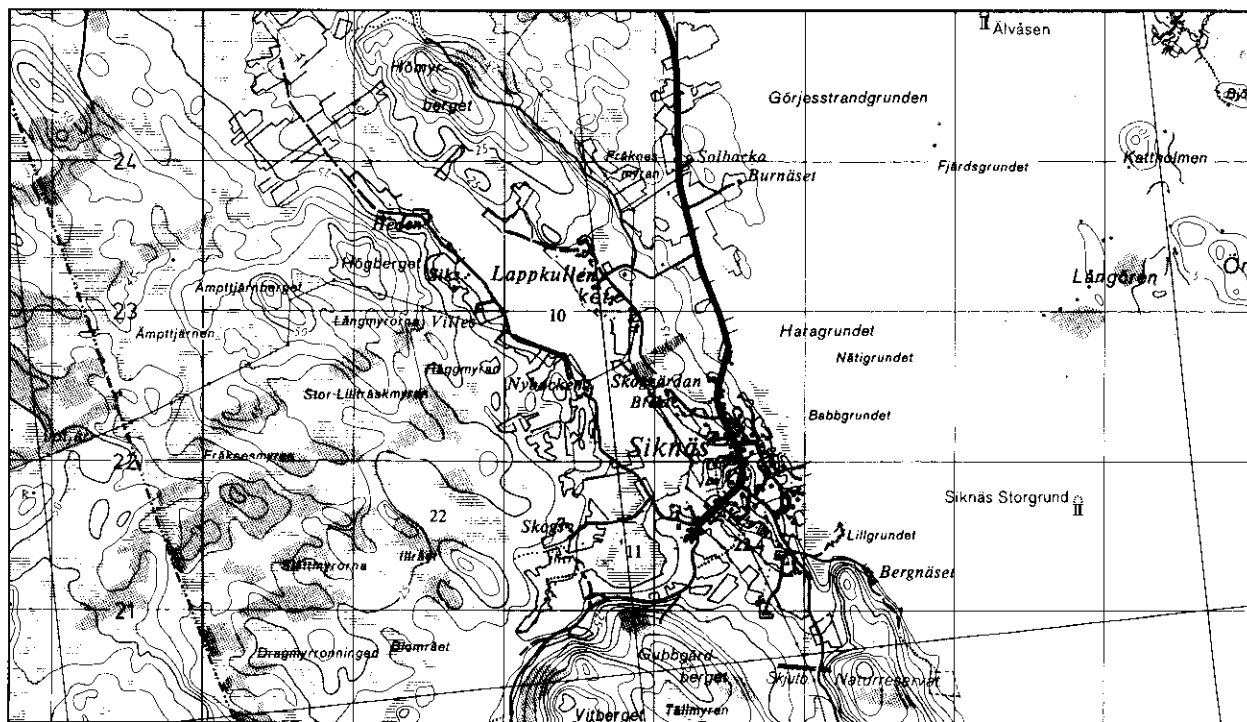
Beskrivning

Siknäs är en jordbruks- och fiskeby vid Siknäs fjärden väster om Kalix. Jordbruksmarken ligger kring sjön Byträsket samt i själva byn. Landskapet är småskaligt och omväxlande. Skogklädda åkerholmar, odlingsrösen, öppna diken samt betesmarker efter ån inne i själva bykärnan. Förutom jordbruket har fisket tidigare varit mycket betydelsefullt.

Siknäs by utgörs till stora delar av kulturhistorisk värdefull bebyggelse med flera norrbottensgårdar, parstugor och timrade uthus bl.a. ett dubbelhåbbrä. Gårdarna är samlade kring ån och belägna på strandnära moränområden.

Sammanfattande värdeomdöme

Siknäs utgörs av ett mångformigt, småskaligt för kustlandet representativt odlingslandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet.

Bevarandeklass I

SKRÄDDARBACKEN

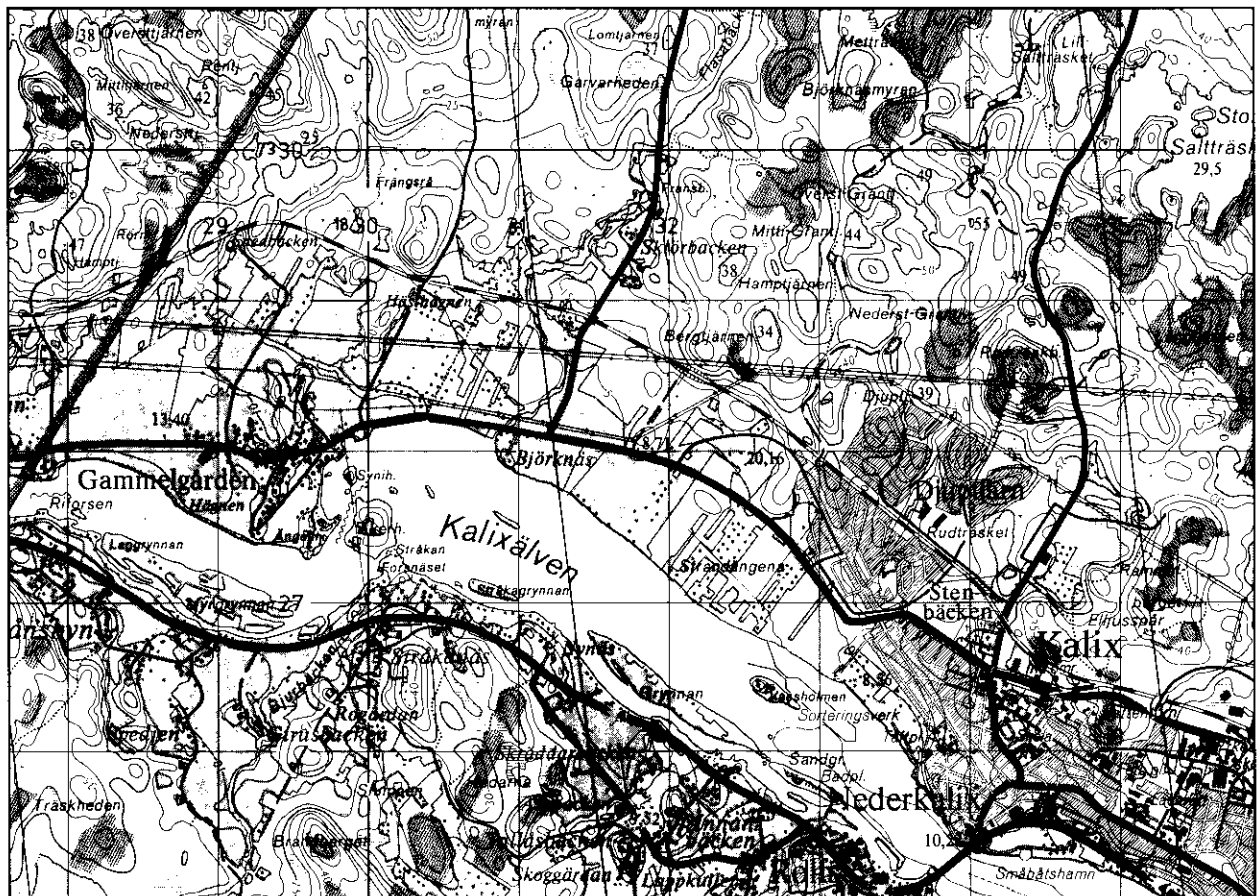
Namn:	Skräddarbacken
Nummer:	14-5
Areal:	16 ha
Top karta:	25 M NV
Ekon ruta:	5g
Koordinater:	7326/1831
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N12, F5
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Skräddarbacken är ett parti av Innanbäckens by på södra sidan av Kalix älv med ett ladlandskap med öppna slätter- och betesmarker på åker. I området finns ett flertal lador, hässjor, björkridåer och öppna diken. Det slagna höet hässjas fortfarande. Ned mot älven betas området av får. Ön Grynnan är delvis hävdad.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett öppet älvnära ladlandskap, representativt för älvdalarnas odlingslandskap i närhet av Kalix tätort.

*Bevarandeklass I***ÖVERMORJÄRV-VALLEN**

Namn:	Övermorjärv-Vallen
Nummer:	14-7
Areal:	200 ha
Top karta:	26 M SV
Ekon ruta:	0c, 0d
Koordinater:	7352/1815
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Kalix kommun nr 13, klass IV - Övermorjärv
Riksintresse:	N12, F5
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

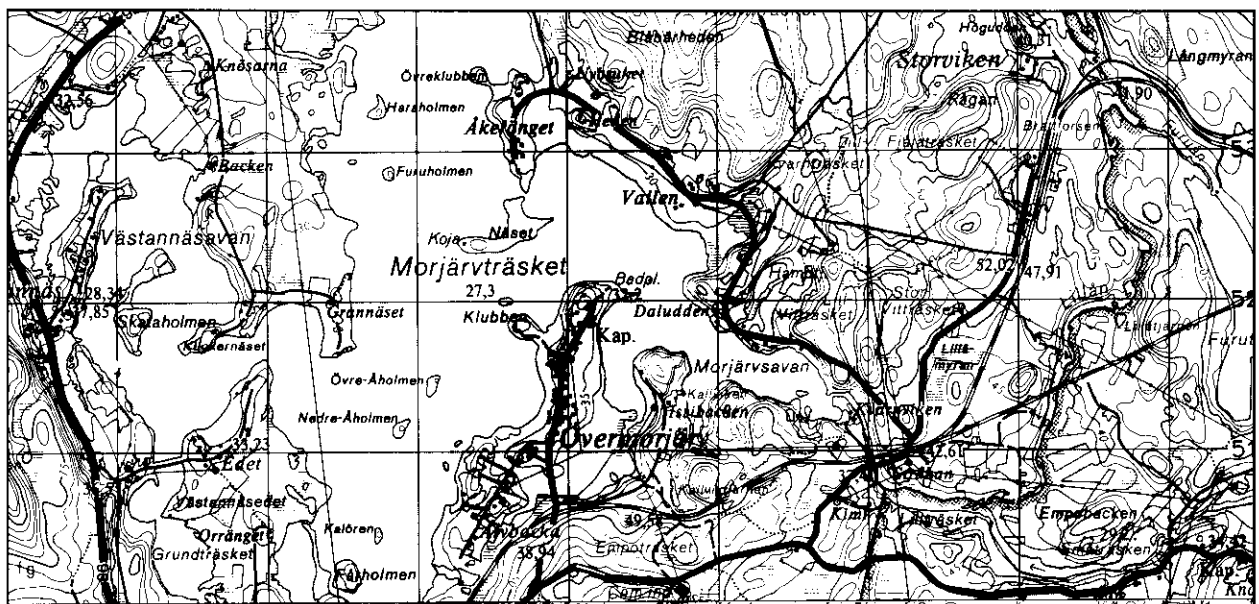
Beskrivning

Där Kalixälven efter en lång sträcka av forsar breddar sig till ett sel ligger Morjärvsträsket. Den medeltida jordbruksbyn Övermorjärv är delvis belägen på ett näs i träsket med själva bebyggelsen längs näsets krön med betes- och odlingsmark på ömse sidor om näskullen ner mot träsket. Norr om byn finner vi bebyggelsen Åkeräng och Vallen där byns fåbodar övergått till permanent bosättning. Övermorjärv och området runt Morjärvsträsket med det öppna landskapet på älvens östra sida är mycket naturskönt. Marken är hävdad, öppen jordbruksmark med vallodling och betesmarker. Stränderna består av översilningsmarker och gamla slätterängar, dessa raningsmarker utmed stränderna utgörs av gräs- och starr bevuxna ängar.

Bebyggelsen är blandad med endast enstaka välbevarade äldre gårdar.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Övermorjärv har sitt största värde i landskapsbilden och det öppna kulturpräglade landskapet. Byläget är representativt för odlingsmarken efter älvdalarna.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

BJÖRKFORSS

Namn: Björkfors
Nummer: 14-8
Areal: 3 ha
Top karta: 25 M NO
Ekon ruta: 6j
Koordinater: 7334/1847
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Kalix kommun nr 2, klass
III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, kustslätter och dalar
med finsediment runt nor-
ra Bottenviken

LAPPBÄCKEN

Namn: Lappbäcken
Nummer: 14-9
Areal: 9 ha
Top karta: 25 M SO
Ekon ruta: 4j
Koordinater: 7322/1847
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Kalix kommun nr 6, klass
III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, kustslätter och dalar
med finsediment runt nor-
ra Bottenviken

LAPPTRÄSKBÄCKEN

Namn: Lappträskbäcken
Nummer: 14-10
Areal: 0,7 ha
Top karta: 25 M SO
Ekon ruta: 4h
Koordinater: 7320/1836
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Kalix kommun nr 5, klass
III
Riksintresse: F2
Naturgeografisk
region: 29b, kustslätter och dalar
med finsediment runt nor-
ra Bottenviken

LOMBEN

Namn: Lomben
Nummer: 14-11
Areal: 3 ha
Top karta: 26 M SO
Ekon ruta: 0f
Koordinater: 7353/1831
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Kalix kommun nr 3, klass
III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, kustslätter och dalar
med finsediment runt nor-
ra Bottenviken

*Bevarandeklass I***BJÖRKNÄS**

Namn: Björknäs
 Nummer: 14-12
 Areal: 0,25 ha
 Top karta: 25 M NO
 Ekon ruta: 5g
 Koordinater: 7329/1831
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kalix kommun nr 11, klass
 IV
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk
 region: 29b, kustslätter och dalar
 med finsediment runt nor-
 ra Bottenviken

GÖRJESSTRANDGRUNDET

Namn: Görjestrandgrundet
 Nummer: 14-14
 Areal: 1 ha
 Top karta: 25 M SV
 Ekon ruta: 4c
 Koordinater: 7324/1813
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kalix kommun nr 8, klass
 IV
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, kustslätter och dalar
 med finsediment runt nor-
 ra Bottenviken

EDET-LÅNGÄNGET

Namn: Edet-Långänet
 Nummer: 14-13
 Areal: 11 ha
 Top karta: 26 M SV
 Ekon ruta: 0c
 Koordinater: 7351/1813
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kalix kommun nr 12, klass
 IV
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk
 region: 29b, kustslätter och dalar
 med finsediment runt nor-
 ra Bottenviken

SANDSUNDET

Namn: Sandsundet
 Nummer: 14-15
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 25 M SO
 Ekon ruta: 3f
 Koordinater: 7315/1828
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kalix kommun nr 10, klass
 IV
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, kustslätter och dalar
 med finsediment runt nor-
 ra Bottenviken

Bevarandeklass I

STENAVAN

Namn:	Stenavan
Nummer:	14-16
Areal:	0,25 ha
Top karta:	25 M SV
Ekon ruta:	4d
Koordinater:	7323/1820
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N
Ängs- och hagmarker:	Kalix kommun nr 9, klass IV
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment runt nor- ra Bottenviken

Bevarandeklass II

KVARNGÅRDARNA

Namn: Kvarngårdarna

Nummer: 14-17

Areal: 18 ha

Top karta: 25 M NO

Ekon ruta: 5j

Koordinater: 7325/1848

Bevarandeklass: Klass II

Klassifikation: N/K

Ängs- och
hagmarker:

Inga kända

Riksintresse:

F2

Naturgeografisk
region:

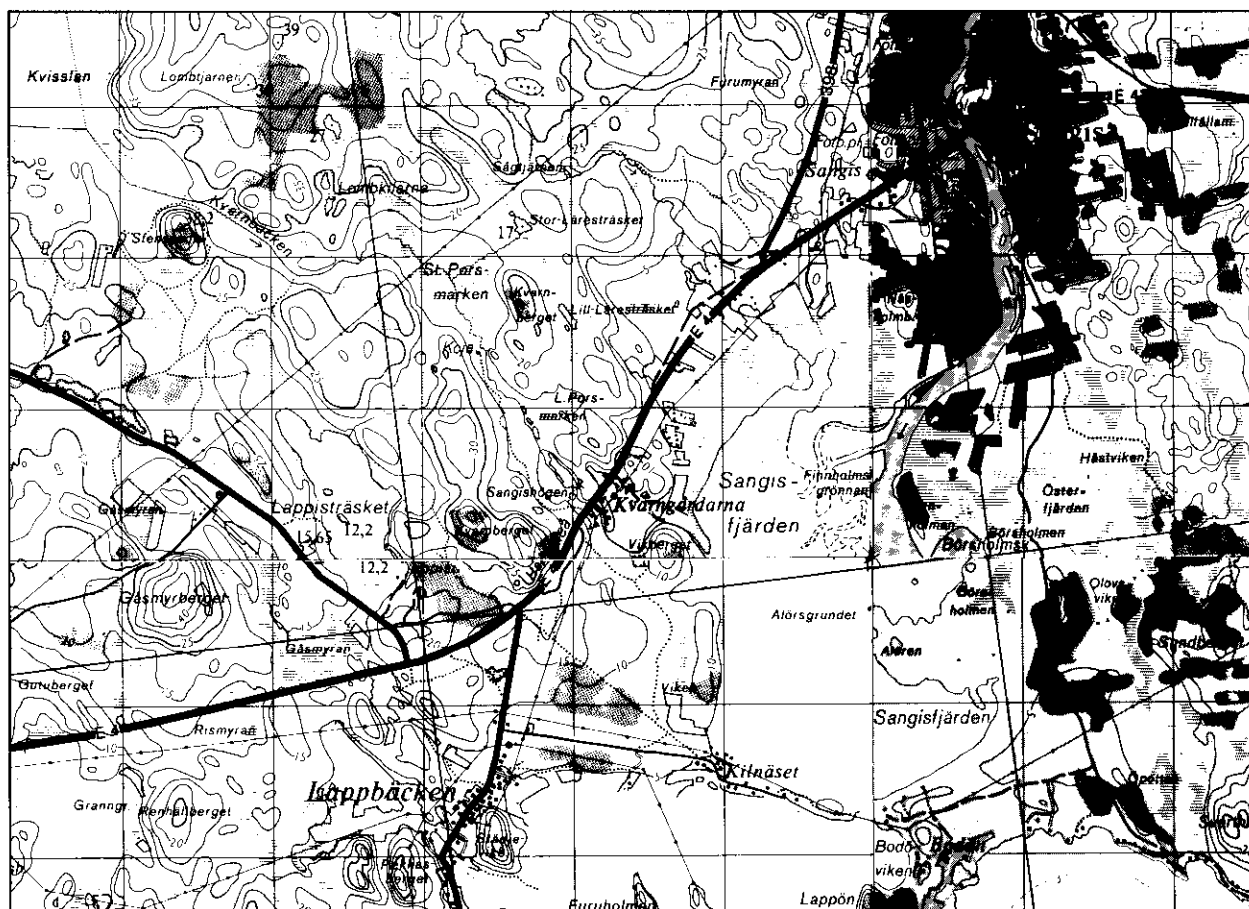
29b, kustslätter och dalar
med med finsediment
kring norra Bottenviken

Beskrivning

Kvarngårdarna består av ett välhävdad ladlandskap med fårbeta beläget mellan E4:an och Sangisfjärden. Genom området rinner Kvarnbäcken i vilken Sangis bys kvarnplats var belägen.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett väl hävdad, för Norrbottens kustland typiskt, ladlandskap.

Bevarandeklass II

PÅLÄNGE

Namn:	Pålänge
Nummer:	14-18
Areal:	63 ha
Top karta:	25 M SV
Ekon ruta:	3e, 4e
Koordinater:	7320/1823
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

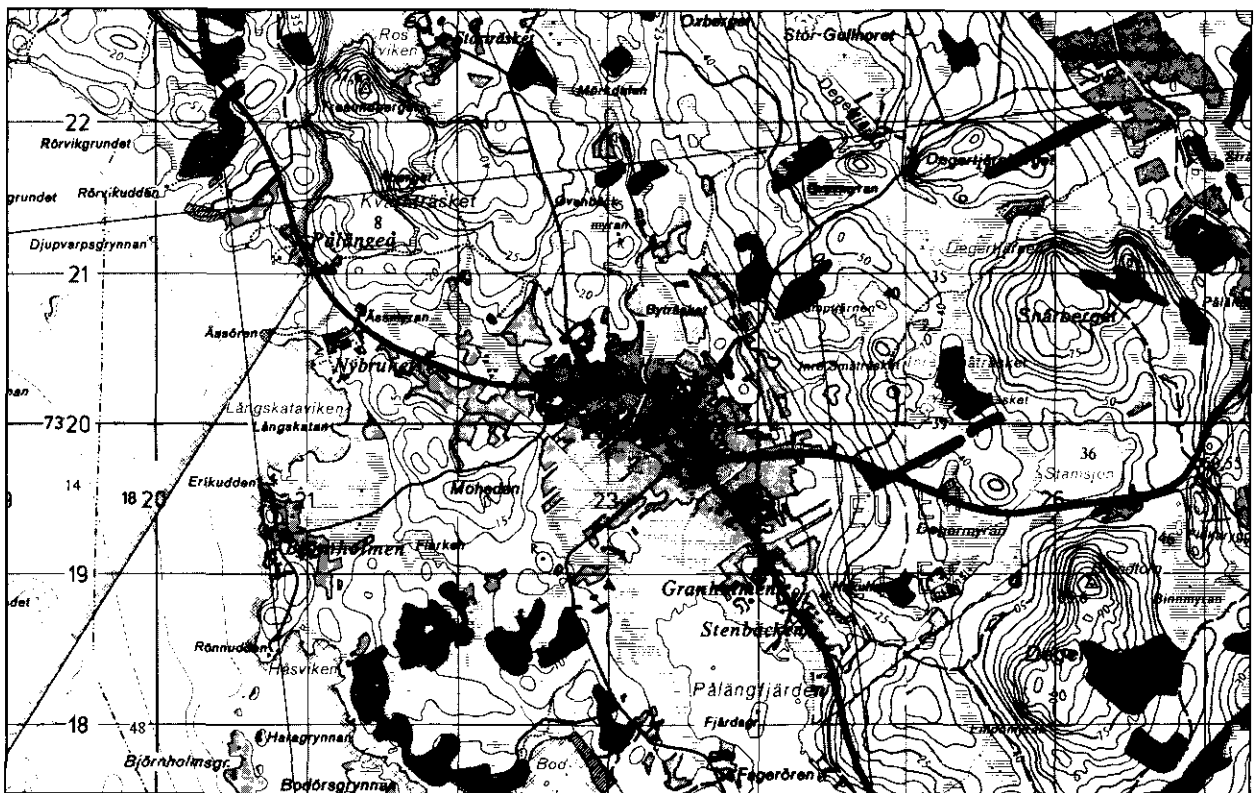
Beskrivning

Pålänge är en kustbondeby med medeltida ursprung som ännu bibehåller en tydlig struktur med två, från varandra avskilda bydelar. Odlingssmarken består av vallar som slås och delvis betas. På markerna finns ett antal lador samt öppna diken, enstaka slyridåer samt en och annan dunge med asp, björk och al. I västra delen av byn finns ett mindre skogsbete.

Inom byn har bebyggelsen förändrats relativt kraftigt, men inom vardera bydelen finns äldre, välbevarad bebyggelse omgiven av 20-40-talsbyggnader samt helt moderna villor.

Sammanfattande värdeomdöme

Pålänge är representativ för de medeltida kustbyarna i östra Norrbotten.

Bevarandeklass II

SANGIS

Namn:	Sangis
Nummer:	14-19
Areal:	285 ha
Top karta:	25 N NV
Ekon ruta:	5a
Koordinater:	7328/1851
Bevarandeklass: Klass II	
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

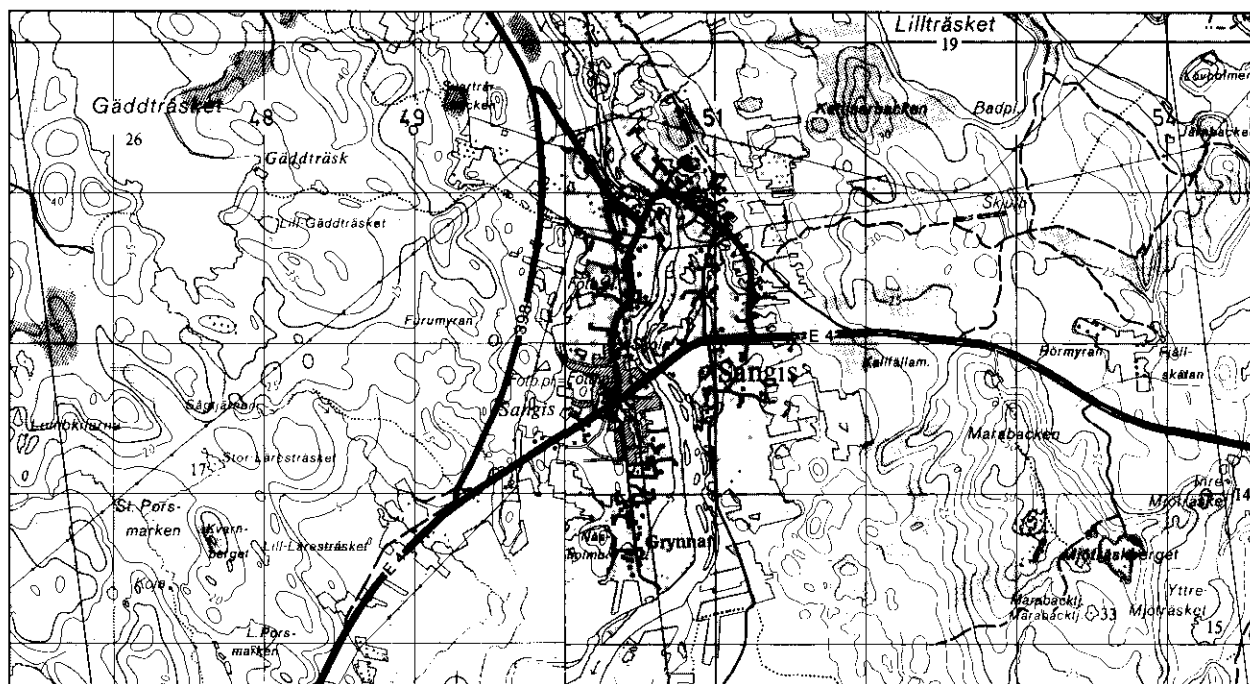
Beskrivning

Sangis är en utpräglad jordbruksby på välhävda odlingsmarker vid Sangisälven och dess utlopp i Sangisfjärden. Byn är belägen på ett deltaland bestående av finsediment och sand. Odlingsmarken består främst av åkermarker och betesmarker. På några av sedimentholmarna i älven förekommer bete. Landskapet är relativt storskaligt med enstaka lador och öppna diken samt ridåer av asp och björk.

Byn följer Sangisälvens sträckning. Äldre bebyggelse finns främst i byns nordöstra del samt i södra delen i bydelen Grynna. Sangis är den första svenska jordbruksbyn väster om språkgränsen mot finsktalande bygder.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Sangis är en gränsby som i sin bystruktur förenar östliga och västliga drag i både gårdsplaceringar och odlingsformer.

Bevarandeklass II

STORSIEN

Namn:	Storsien
Nummer:	14-20
Areal:	110 ha
Top karta:	25 M NO
Ekon ruta:	9f
Koordinater:	7345/1827
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

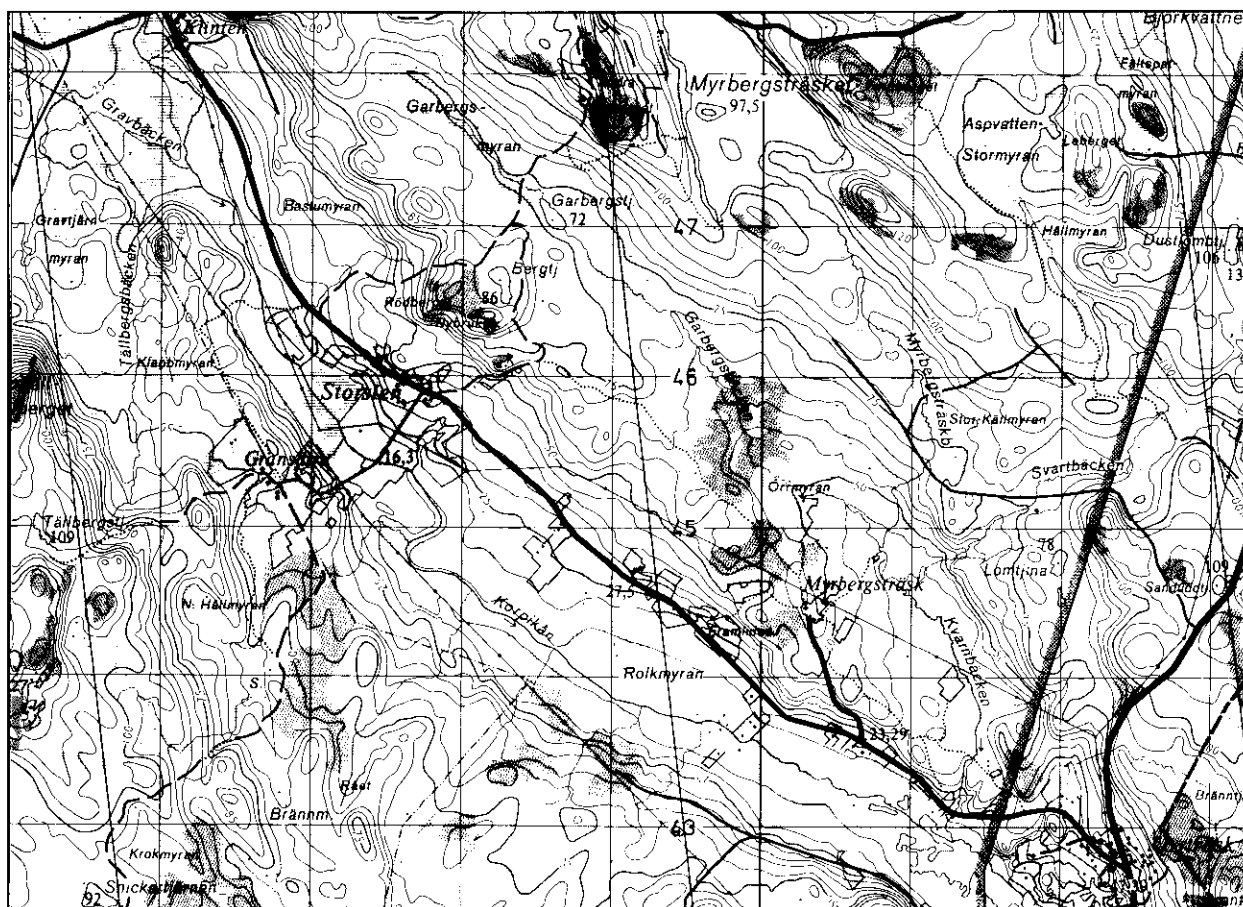
Beskrivning

Storsien ligger nordväst om Kalix och har rötter ned i 1700-talets agrara expansion då byn upptogs som ett nybygge. Odlingens mark ligger på bägge sidor om Korpikåns dalgång. Markerna är delvis storskaliga men kan uppvisa enstaka lador och öppna diken.

I byn finns ett par äldre gårdar, men den huvudsakliga bebyggelsen är modernare.

Sammanfattande värdeomdöme

Storsien är ett representativ exempel på byalägen sammanhängiga med 1700-talets bygdeexpansion.

Bevarandeklass II

STORTRÄSK

Namn:	Storträsk
Nummer:	14-21
Areal:	80 ha
Top karta:	26 M SO, 25 M NO
Ekon ruta:	0g, 0h, 9h
Koordinater:	7350/1835
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Kalix kommun nr 4, klass IV - Storträsk-Västidalen
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

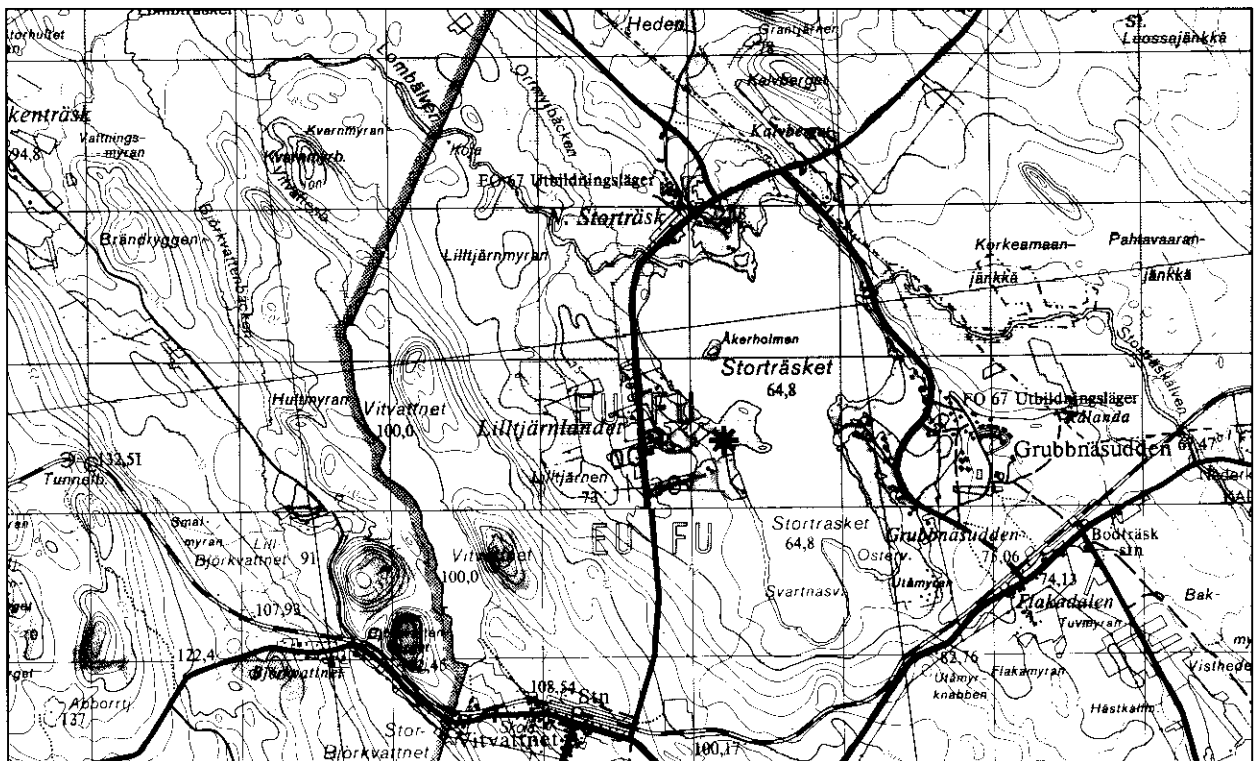
Beskrivning

Runt Storträsket norr om Kalix ligger byarna Storträsk och Grubbnäsudden. På uddar och sluttningar ned mot sjön ligger odlingslandskapet på gynnsamma sedimentmarker och sandiga moränbackar. Åkrarna och betesmarkerna är småbrutna och omväxlande med öppna diken, åkerholmar, björkridåer vid vatten samt ett tiotal lador. Den odlade marken avbryts av skogsdungar med stort inslag av löv. Området är välhävdad.

Bebyggelsen är blandad med merparten från 20-40-talet. Några äldre timrade gårdar finns kvar.

Sammanfattande värdeomdöme

Områdets bevarandevärde har sin grund i mångformigheten, småbrutenheten samt odlingslandskapets helhetsvärdet.

Bevarandeklass II

VÅNAFJÄRDEN

Namn:	Vånafjärden
Nummer:	14-22
Areal:	33 ha
Top karta:	25 M SO
Ekon ruta:	4i
Koordinater:	7323/1843
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

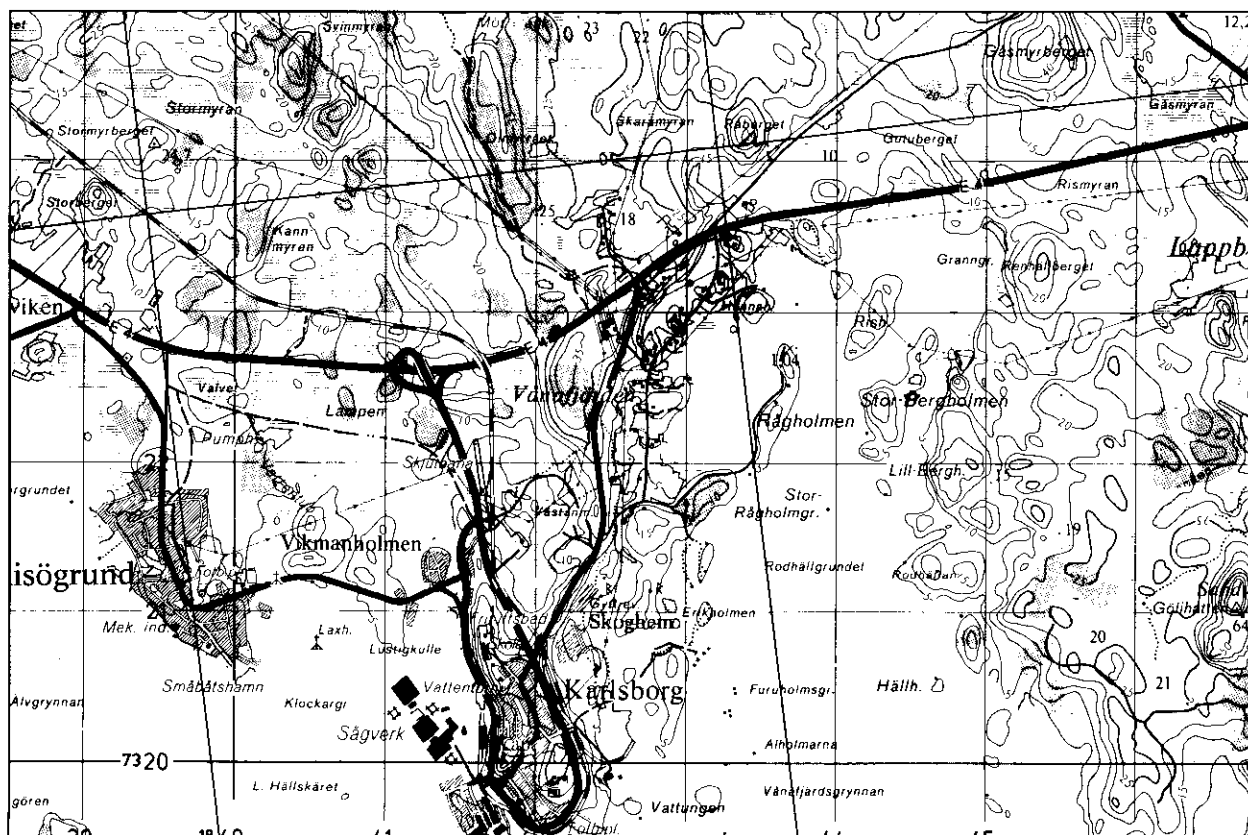
Beskrivning

En av kustlandets jordbruksbyar med medeltida ursprung och vissa inslag av äldre, välbevarad bebyggelse. Jordbrukslandskapet är delvis svagt hävdat men på vissa ängar finns ängslador i skogsbrynen som är utrunnande. Byn är relativt kuperad med bebyggelsen på de små höjderna. Slättermarkerna ned mot havsviken som gett byn dess namn har varit nyttjade för slätter under lång tid.

Bebyggelsen är blandad med enstaka äldre timrade gårdar och uthus.

Sammanfattande värdeomdöme

Vånafjärden är ett representativt exempel på kustnära jordbruksbyar i östra länsdelen.

Bevarandeklass II

YTTERBYN

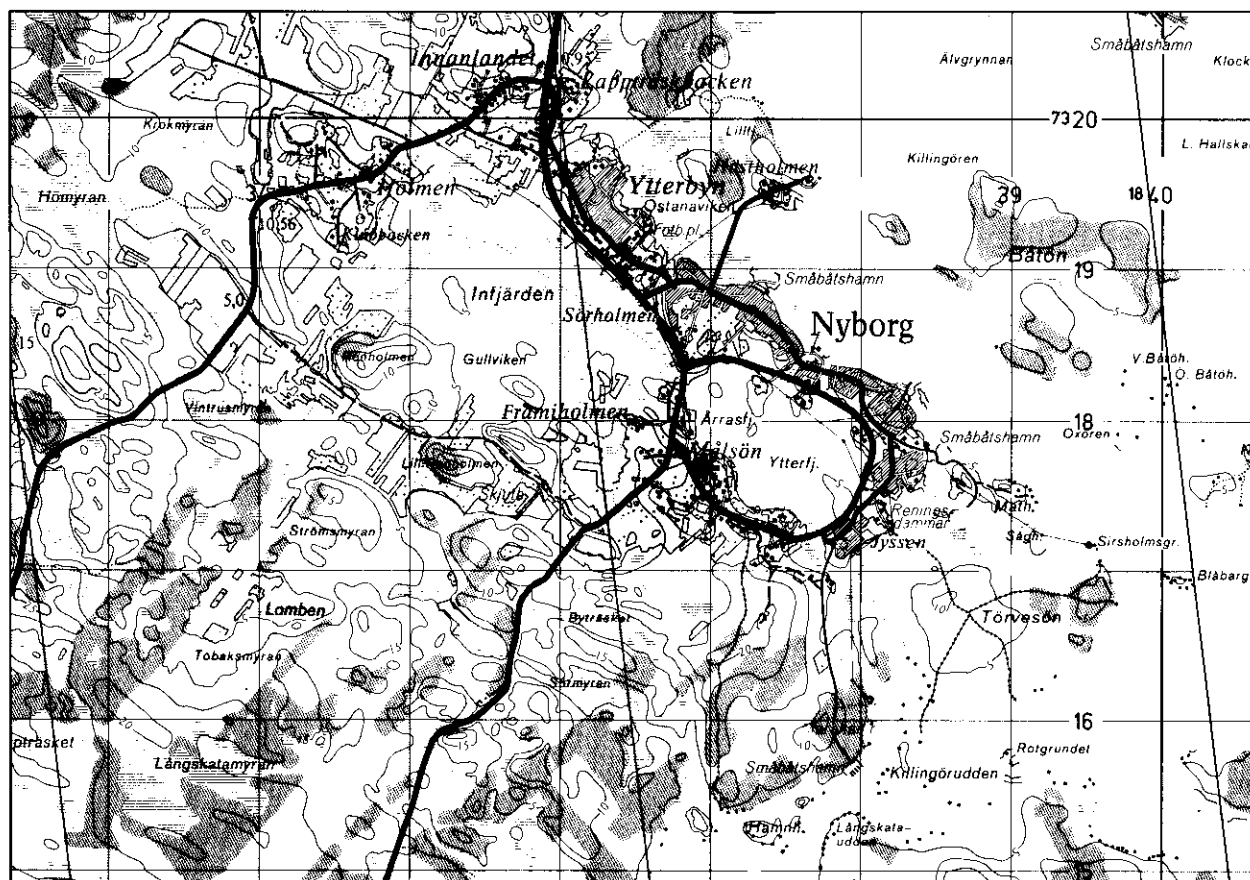
Namn: Ytterbyn
 Nummer: 14-23
 Areal: 47 ha
 Top karta: 25 M SO
 Ekon ruta: 3h
 Koordinater: 7317/1836
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Kalix kommun nr 7, klass
 III, Tilldabacken
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

I bydelen Målsön ligger ett mindre odlingslandskap med ett relativt stort antal lador. Ladorna är omgivna av dungar med rönnar, björkar, aspar och enstaka enar. Diken har hållits öppna och området är trots sin relativa storskalighet ett bra exempel på odlingslandskap i kustbygd.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett representativt exempel på kustnära ladlandskap.

Bevarandeklass II
ÖKVATTNET

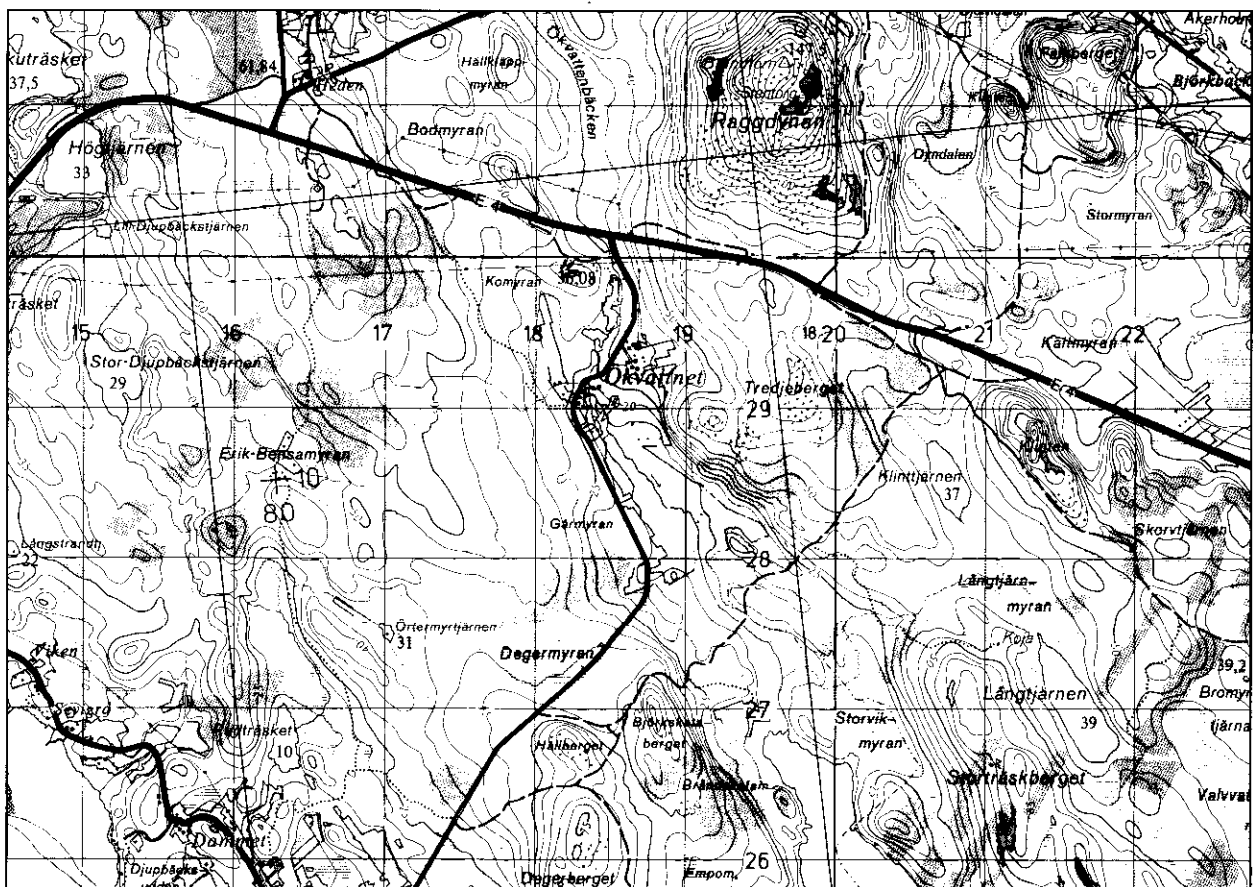
Namn:	Ökvattnet
Nummer:	14-24
Areal:	105 ha
Top karta:	25 M NV
Ekon ruta:	5d
Koordinater:	7328/1819
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

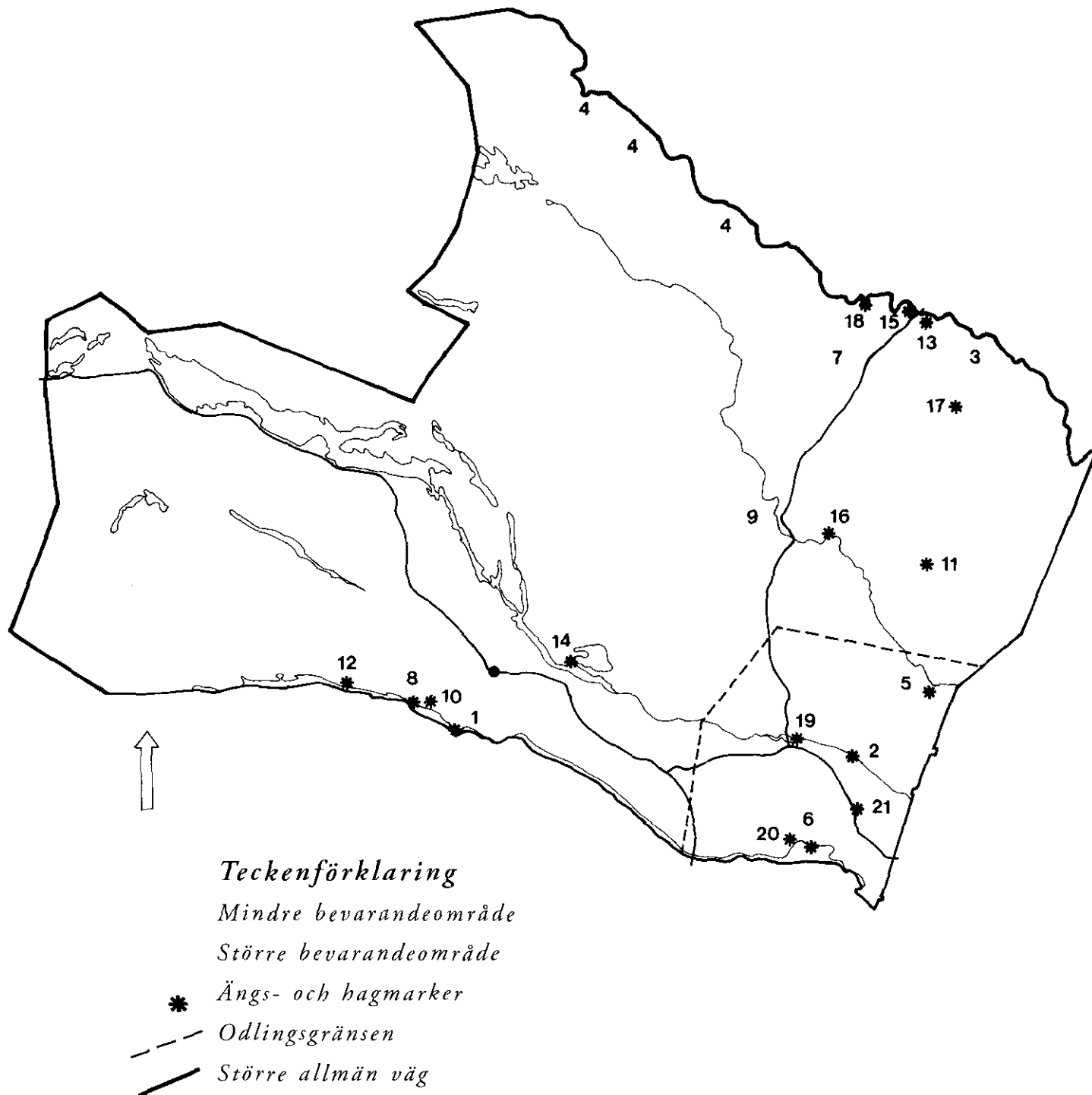
Söder om Ökvattnet finns ett omfattande ladlandskap på marker som under lång tid varit viktiga för slåttern. Ladorna är ofta anlagda tvärs över öppna diken. Trots att hävden är svag, i vissa fall är området helt ohävdad, är landskapet bevarandevärt.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett stort ladlandskap i östra länsdelen. Representativt exempel som visar vikten av bynära slåttermarker.

KIRUNA KOMMUN

K

iruna är en fjäll- och skogslandskommun. I väster domineras landskapet av högfjällsregionen med bland annat Kebnekaisemassivet och Abiskofjällen. I norr är fjällen mer låglänta, t ex Råståjaurefjällen, och myrlanden mer omfattande, t ex Tavvavuoma. Östra och södra kommundelarna består av skogsland med även där stora arealer myr. De större vattendragen utgörs framförallt av källflödena för Kalix och Torne älvar. Kalixälven uppkommer i sydväst med sjöarna Paittasjärvi och Kalasjärvi. Torneträsk är kommunens största sjö, och även ett av Torneälvens källflöden. Längst i norr ligger Kilpisjärvi där Muonioälven rinner upp. I mellersta skogslandet samlar många biflöden ihop sig till Lainioälven. Inom kommunen finns Abisko och Vadvetjåkkå nationalparker.

Odlingens historia längst uppe i Sverige har en förhållandevis kort historia. Huvuddelen av bygden är yngre än 1600-talet. Vid denna tidpunkt förekommer en med industrialiseringen sammanhängig kolonisation, bl a vid Svappavaara. Odlingens historia är påverkad både söderifrån och österifrån. Längs fjällkedjan och i skogslandet finns ett antal byar med en kraftig samisk påverkan på både bebyggelse och resursutnyttjande. Dessa byar har inte sällan sin uppkomst i att samer blivit bofasta och som ett komplement till renskötseln haft mindre odlingar och kanske betet. Odlingslandskapet återfinns främst i anslutning till älvarna och sjöarna. Speciellt efter Muonio älv finns bosättningar längst i norr vid svensk-finska gränsen. Även i sydväst längs Kalix och Torne älvdalar finns byar med jordbruk som en del i ett mångsidigt utnyttjande av jakt, fångst, jord, skog och fiske.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Kiruna 59 jordbruksföretag, ca 2,5 % av antalet i länet. Totalt utnyttjades 489 ha åker, ca 1,1 % av länets åkerareal.

Odlingslandskap ovanför riksgränsen

Odlingens gränsen tillkom 1873 i syfte att särskilja rennäringens och jordbrukets intressen. Ovanför odlings-

gränsen skulle egentligen jordbruk inte förekomma.

Redan från 1600-talets mitt hade staten sett fördelar med fasta bosättningar i övre Norrlands inland, kanske framförallt för att tillgodose de framväxande bergsbrukens behov av arbetskraft men också för att tydligare markera de svenska intressena vid gränstviser med Danmark och Norge. År 1673 utfärdades ett sk lappmarksplakat som uppmanade till bosättning i lappmarken och även utlovade skattefrihet för dem som gjorde så.

Nykolonisationen trängde med tiden längre och längre in på samiska jakt- och fångsområden, och intressekonflikten mellan jordbrukarens odlingar och renskötseln blev mer och mer akut. Odlingens gränsen tillkom som ett försök att komma till rätta med problemet. Kolonisationen fortsatte dock både genom anläggandet av lagligt tillkomna torp och nybyggen och genom illegala bosättningar.

Ofta har de anlagts på marker som av naturgeografiska skäl varit svårödlade. De innehåller ofta ålderdomliga drag i brukningsformer och byggnadstradition är ofta kraftigt samiskt påverkade. Odlingslandskapet har också i allmänhet en småskalighet som kombinerad med de ålderdomliga brukningsformerna och de speciella naturförutsättningarna gör att den hävdgynnade floran och faunan blir specifik.

I bevarandeprogrammet har samtliga odlingsmarker ovanför odlingsgränsen klassificerats som bevarandeklass II. I vissa fall har objekten ett sådant värde att de kunnat åsättas högsta klass.

Inom Kiruna kommun har funnits en rad fjällägenheter och fjällhemman. Där dessa har bevarade odlingsmarker med bebyggelse och kulturlandskapselement, har dessa högsta natur- och kulturmiljövärde. Exempel på fjällhemman och fjällägenheter är Kärjävuo, Sevuvuoma, Kortiolah, Kattuvuoma, Fjällnäs och Kurravaara.

Bevarandeklass I

KAALASJÄRVI

Namn:	Kaalasjärvi
Nummer:	84-1
Areal:	24 ha
Top karta:	29 J
Ekon ruta:	4f
Koordinater:	7523/1677
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Kiruna kommun nr 1, klass I - Kaalasjärvi
Riksintresse:	N12, F5
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-Lappland

bildar en forsnaacke. Odlingsmarkerna består av stenbundna slätter- och betesmarker vilka aldrig har varit uppodlade. Området betas av får och hästar och markerna är öppna ned mot vattnet och har en intressant flora, bl a av olika låsbräkenarter.

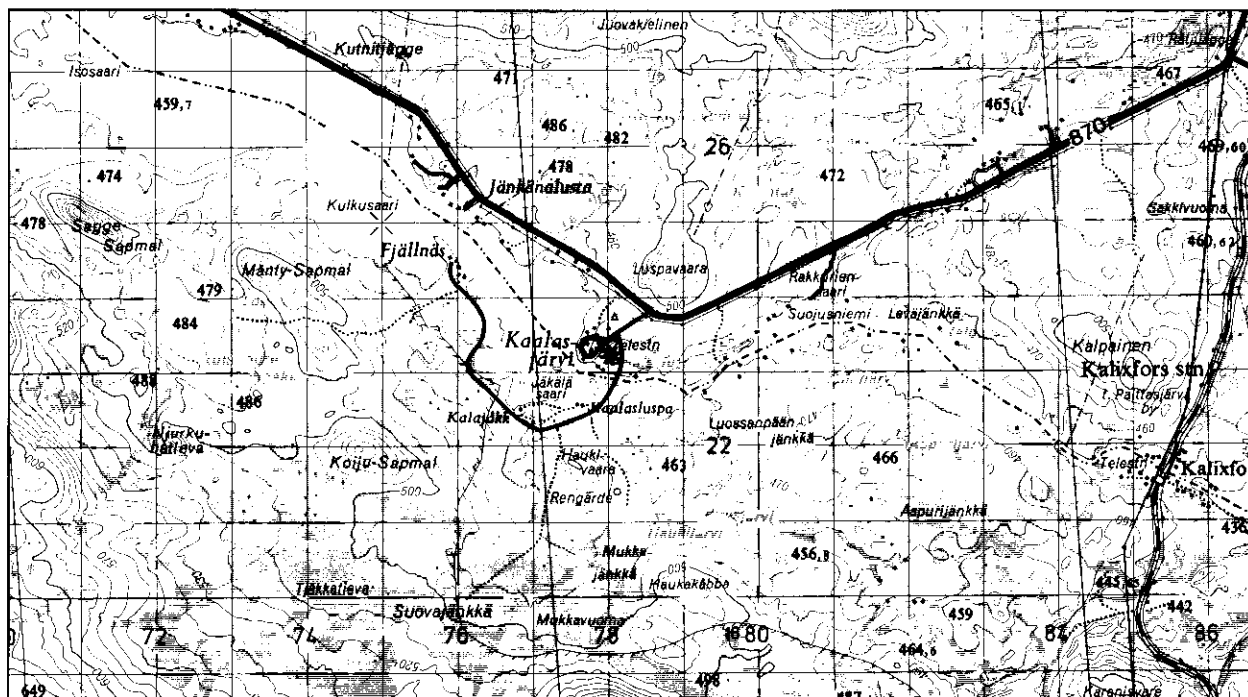
Bebyggelsen är blandad men har en tydligt samiskt påverkad karaktär, något som kan ses bl a i byggnadernas utformning med torkburar och torkställningar och förekomsten av olika typer av kåtor. En äldre gård i byn har en timrad dubbelladugård, flera aittor, uthus och torkställningar. Bebyggelsen ligger samlad runt udden.

Sammanfattande värdeomdöme

Beskrivning

Kaalasjärvi ligger på en udde i södra delen av sjön med samma namn. Sjön utgörs egentligen av ett stort sel i Kalixälven och just vid udden smalnar älven och

Kaalasjärvi är en värdefull natur- och kulturmiljö med ett för fjällbygden representativt odlingslandskap och en bebyggelsstruktur som tillsammans är mångformig, med lång kontinuitet, är hotad men välhövad.

Bevarandeklass I

KUOKSU

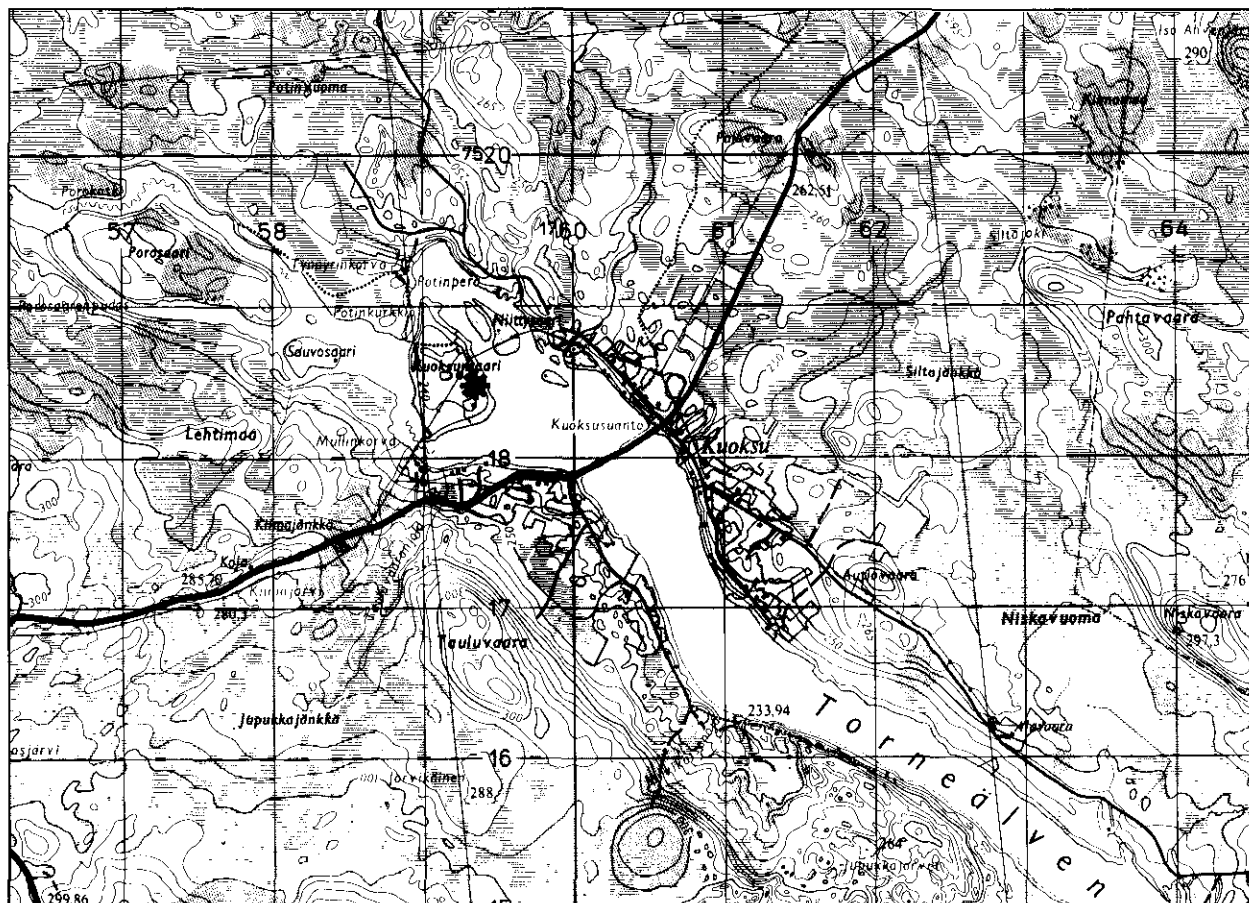
Namn:	Kuoksu
Nummer:	84-2
Areal:	138 ha
Top karta:	29 L SV
Ekon ruta:	3b
Koordinater:	7518/1760
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Kiruna kommun nr 7, klass II - Kuoksonsaari
Riksintresse:	N15, F4
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-Lapp- land

Beskrivning

Kuoksu ligger utefter stranden av Torne älv ett par mil söder om Vittangi. Byns odlingsmarker sluttar ned mot älven från norr och söder. Två större holmar, Kuoksunsaari och Niitysaari har betes- och slättermarker för får. Ängarna är örtrika och välbetade efter älven, särskilt i östra bydelen. Flera äldre gårdar med bevarade uthus finns kvar i byn.

Sammanfattande värdeomdöme

En vackert belägen jordbruksby efter Torne älv. Byn är väl hävdad med artrika betesmarker mot älven.

Bevarandeklass I

KUTTAINEN

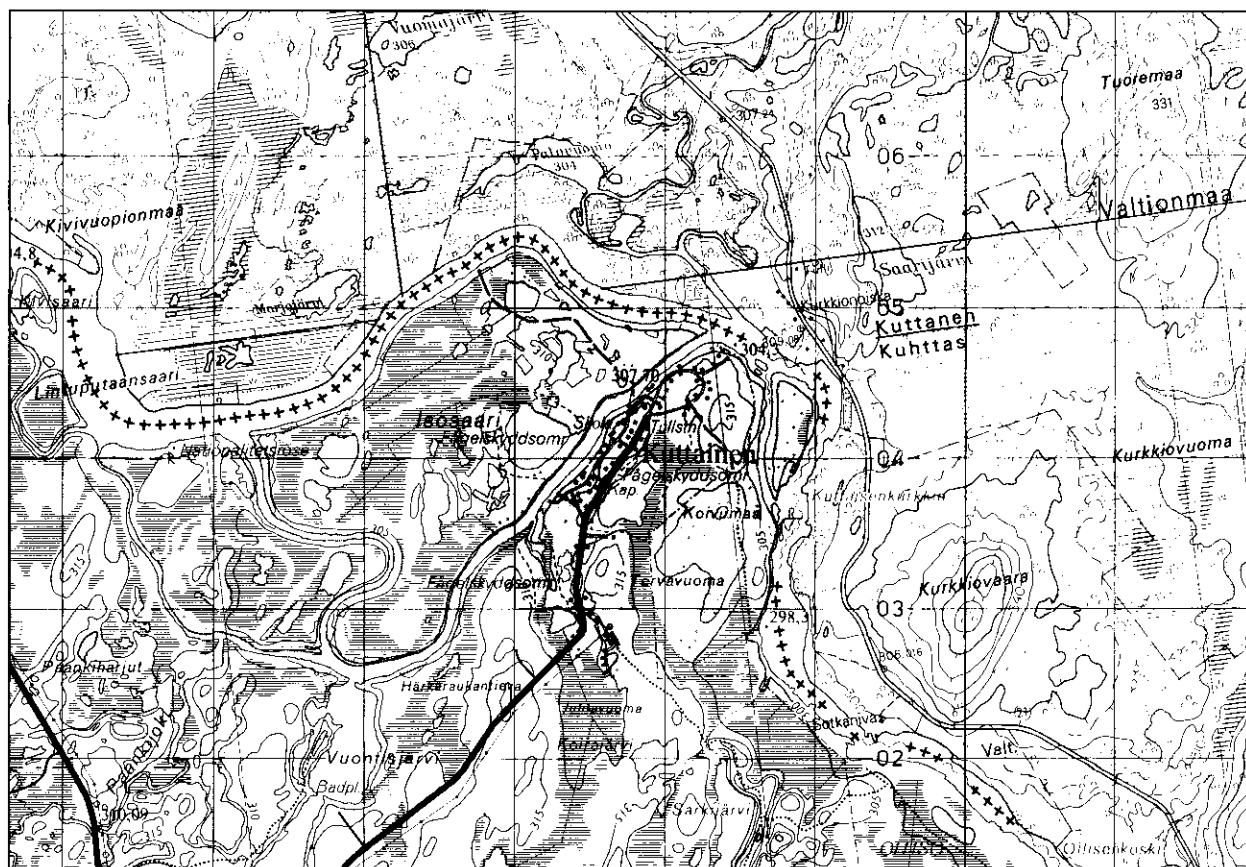
Namn:	Kuttainen
Nummer:	84-3
Areal:	133 ha
Top karta:	31 L SO
Ekon ruta:	0h
Koordinater:	7604/1788
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N20, F4
Naturgeografisk region:	49a, Finnmarkens och fjäll-Lapplands kontinen- tala skogs- och fjällvide- region.

Beskrivning

Kuttainen är en levande odlingsby intill Muonioälvens norra del. Byn är ett levande exempel på en jordbruksby i den allra nordligaste delen av vårt län. Delar av ön Isosaaris marker används för slätter och ett antal timrade lador finns ännu i bruk. I byn ligger betesmarkerna, på torräng med enbuskar, in mot husen. Bebyggelsen är blandad med allt från gamla gårdar till modernaste villor.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett representativt exempel på en odlingsbygd efter Muonio älvdal där ett mångformigt, välhävdat odlingslandskap fortfarande finns.

Bevarandeklass I

LAINIO

Namn:	Lainio
Nummer:	84-5
Areal:	175 ha
Top karta:	29 L
Ekon ruta:	6f
Koordinater:	7533/1776
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Kiruna kommun nr 9, klass III - Lainio
Riksintresse:	N18
Naturgeografisk region:	52a, Norrabarrskogs-Lapp- land

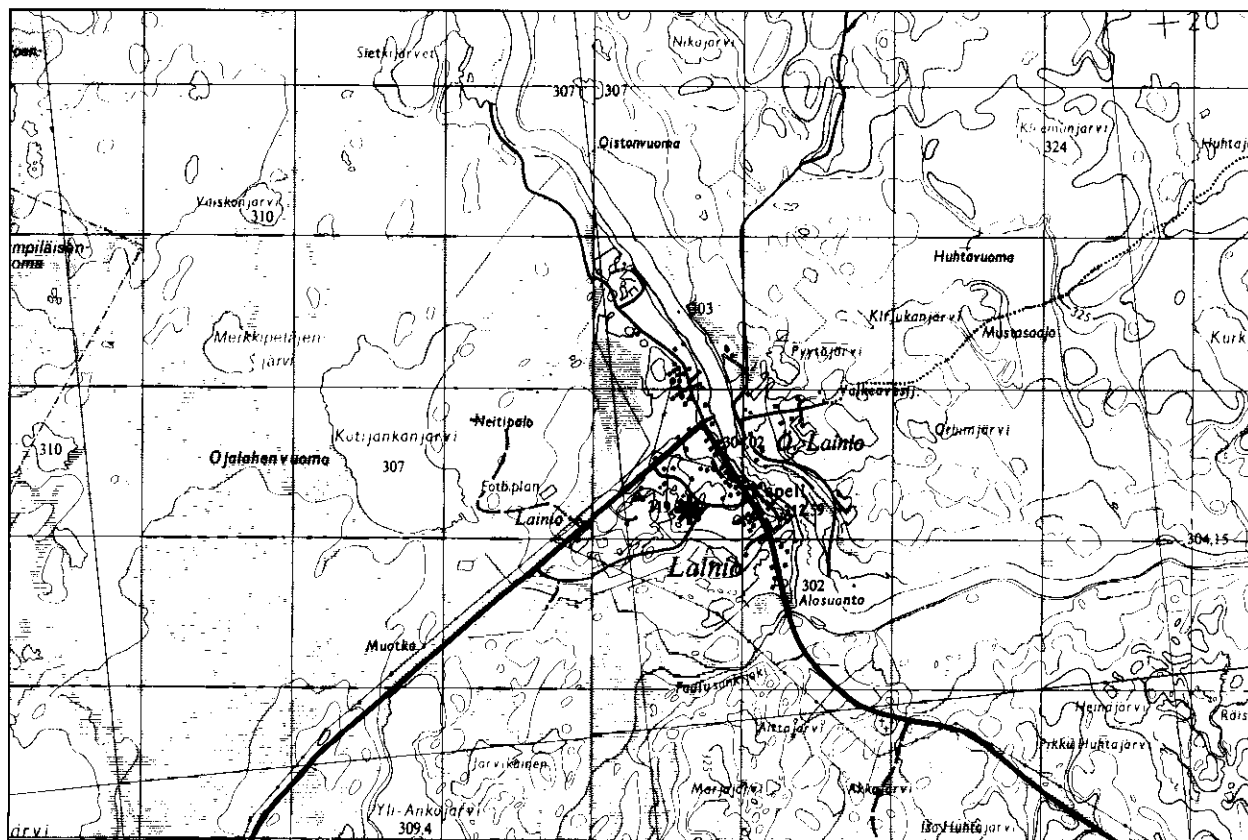
Beskrivning

Byn Lainio karaktäriseras av ett öppet, småbrutet och småkuperat odlingslandskap på bägge sidor av Lainio älv. Området ligger efter älven ett par mil uppströms Kangosfors. Betesmarkerna är delvis av hagmarkskaraktär, i norra delen av byn löper de ända ned till älvstranden.

Bebyggelsen är blandad med flera äldre gårdsmiljöer med aittor, ladugårdar och ängslador. Odlingsmarken är väl hävdad och bebyggelsen välhållen.

Sammanfattande värdeomdöme

Lainio är ett representativt exempel på en jordbruksby i norra Norrbottens inland med en kontinuitet i hävden.

Bevarandeklass I

NEDRE PARAKKA

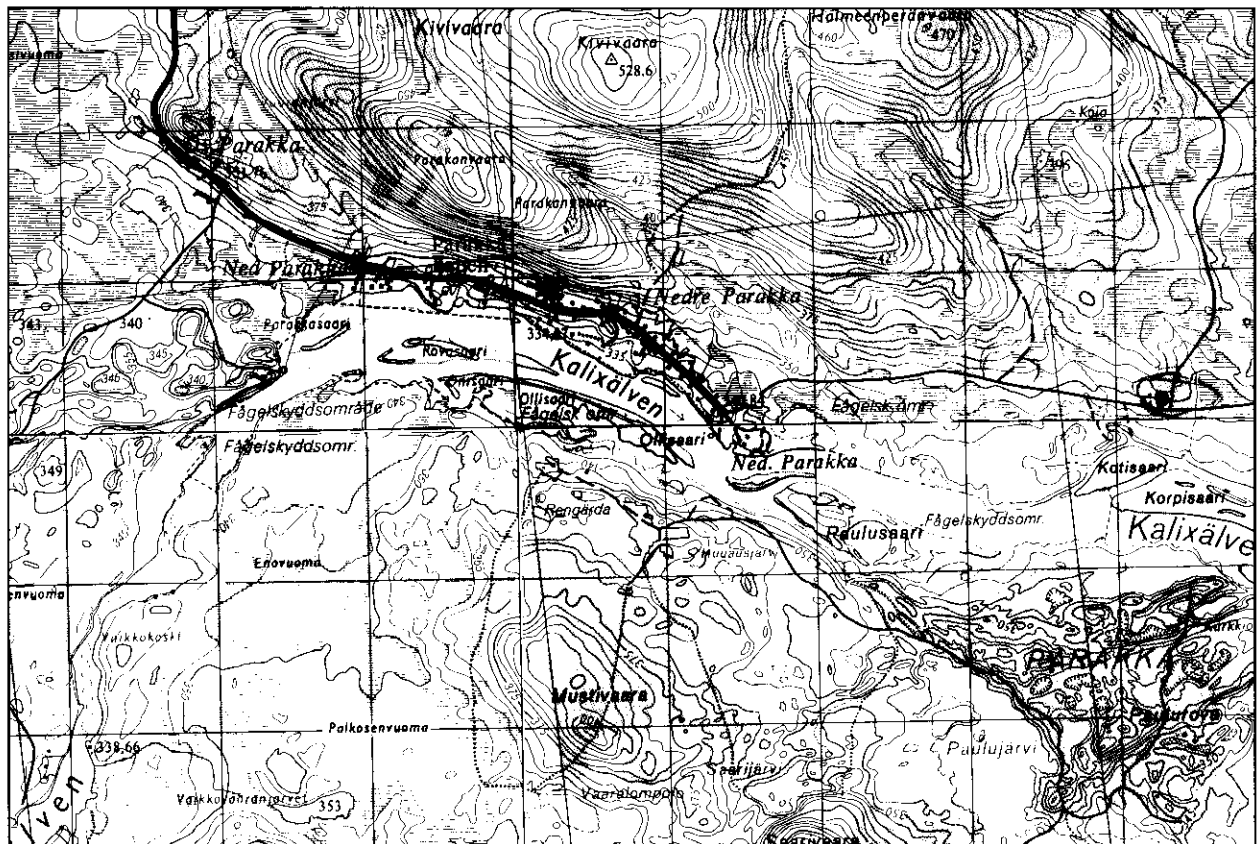
Namn: Nedre Parakka
 Nummer: 84-6
 Areal: 116 ha
 Top karta: 29 K SO, 29 L SV, 28 L NV
 Ekon ruta: 0j, 0a, 9a
 Koordinater: 7501/1750
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hagmarker: Kiruna kommun nr 6, klass II - Nedre Parakka
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lappland

Beskrivning

Parakka ligger intill Kalix älv ett par mil väster om Masugnsbyn. Odlingsmarkerna ligger både i söder-sluttning från berget Parakkanvaara ned mot älven och ute på öarna i vattnet, främst Rovasaari. Landskapet är småkuperat och mångformigt med öppna diken och enstaka lador. Hävden är ojämn, och det är främst Nedre Parakka som hävdas. På holmarna i älven finns lador.

Sammanfattande värdeomdöme

Nedre Parakka har ett för Kalix älvdals övre delar representativt odlingslandskap.

Bevarandeklass I

MERTAJÄRVI- NÄRVÄ

Namn:	Mertajärvi-Närvä
Nummer:	84-7
Areal:	81ha
Top karta:	30 L NV
Ekon ruta:	9c
Koordinater:	7599/1762
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N21
Naturgeografisk region:	49a, Finnmarkens och fjäll-lapplands kontinenta- la skogs- och fjällviddregi- on

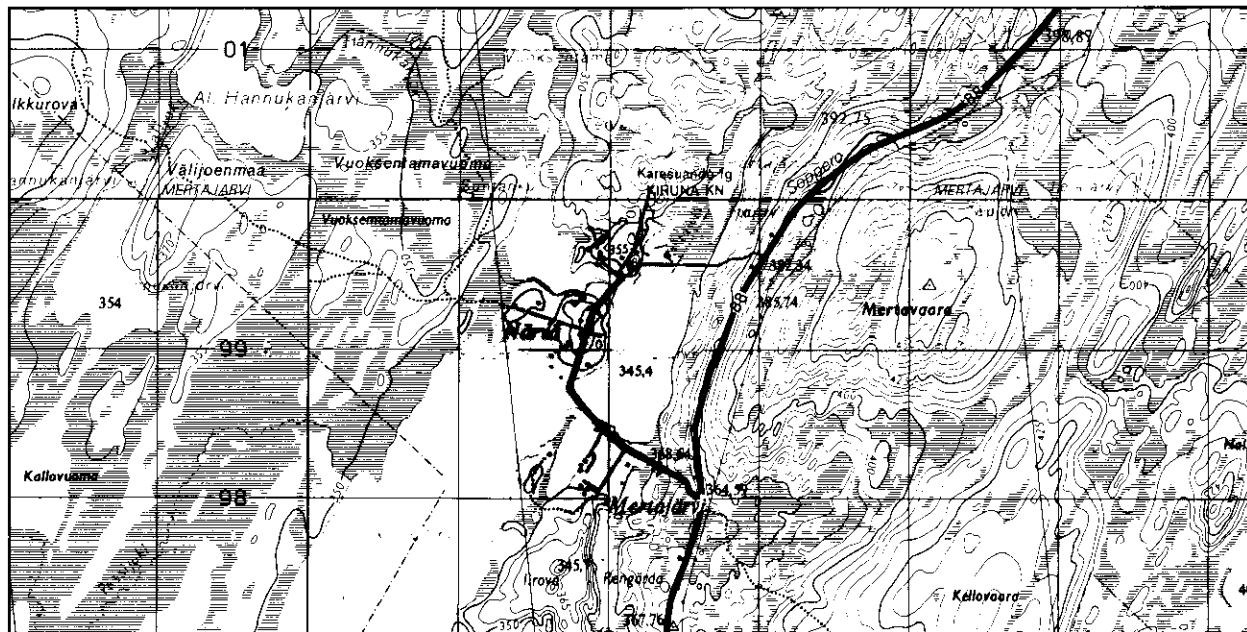
Beskrivning

Närvä ligger på en udde mot sjöarna Mertajärvi och Idijärvi. Byn ligger ett par mil söder om Karesuando i kommunens nordöstra del. Närvä har ett välhävdat slätter- och beteslandskap. Huvuddelen av byn består av stenbunden hedartad betesmark. Ned mot vattnet ligger slättermarker vilka slås på traditionellt sätt. Höet hässjas på traditionella hässjor vilka finns i stor mängd i byn.

Bebyggelsen är blandad med klar samisk påverkan. Flera välbevarade gårdsmiljöer med uthus och lador finns i byn och intill gårdarna och stränderna finns en mängd fiskebodar och torkställningar för nät.

Sammanfattande värdeomdöme

Närvä har en för regionen representativ natur- och kulturmiljö med kontinuitet i hävden samt ett mångformigt landskap med helhetsvärden.

Bevarandeklass I

PUOLTA

Namn:	Puoltsa
Nummer:	84-8
Areal:	20 ha
Top karta:	29 J
Ekon ruta:	5e
Koordinater:	7528/1671
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Kiruna kommun nr 4, klass II - Puoltsa
Riksintresse:	N12, F1
Naturgeografisk region:	36b, Lapplands högfjälls- region – 52a, Norra barr- skogs-lappland

lingsmarken utgörs av stenbundna ängar och betesmarker. Området är väl hävdad och öppet ned mot vattnet. En del utgöres av en träd- och buskbärande hagmark med en hel del krypande enbuskar. Området slås idag och höet hässjas. Ängarna innehåller flera låsbräkenarter och olika örter. Till byns foderfångst hörde omfattande myrslätterområden med god kvalitet på myrhöet.

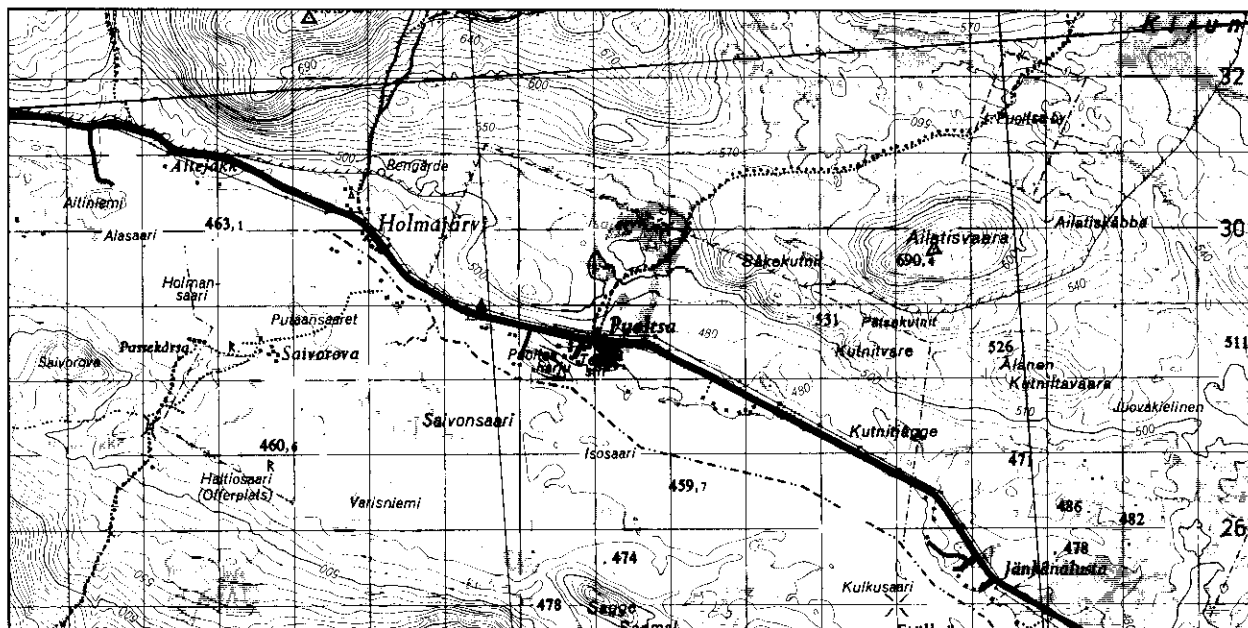
Bebyggelsen består dels av äldre hela gårdsmiljöer från mitten av 1800-talet, dels av modernare hus. Vid vattnet ligger ett flertal båthus tätt tillsammans med rökkåtor, gästgårdar och uppdragna båtar. Områdets helhet har bevarats och natur- och kulturmiljön har inte splittrats upp.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Beskrivning

Puoltsa ligger vackert beläget intill Kalixälven efter vägen mellan Kiruna och Nikkaluokta. I väster kan man se Kebnekaisemassivet som ett blickfång. Od-

Puoltsa utgöres av en mycket bevarandevärd, för fjällnära odlingsmarker representativ miljö. Landskapet har en tydlig kontinuitet och är idag en välhövad rest av ett ålderdomligt landskap.

Bevarandeklass I

ÖVRE SOPPERO

Namn:	Övre Soppero
Nummer:	84-9
Areal:	275 ha
Top karta:	30 K SO
Ekon ruta:	3i, 3j
Koordinater:	7567/1745
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N18
Naturgeografisk region:	49a, Finnmarkens och fjäll-lapplands kontinenta- la skogs- och fjällviddregi- oner

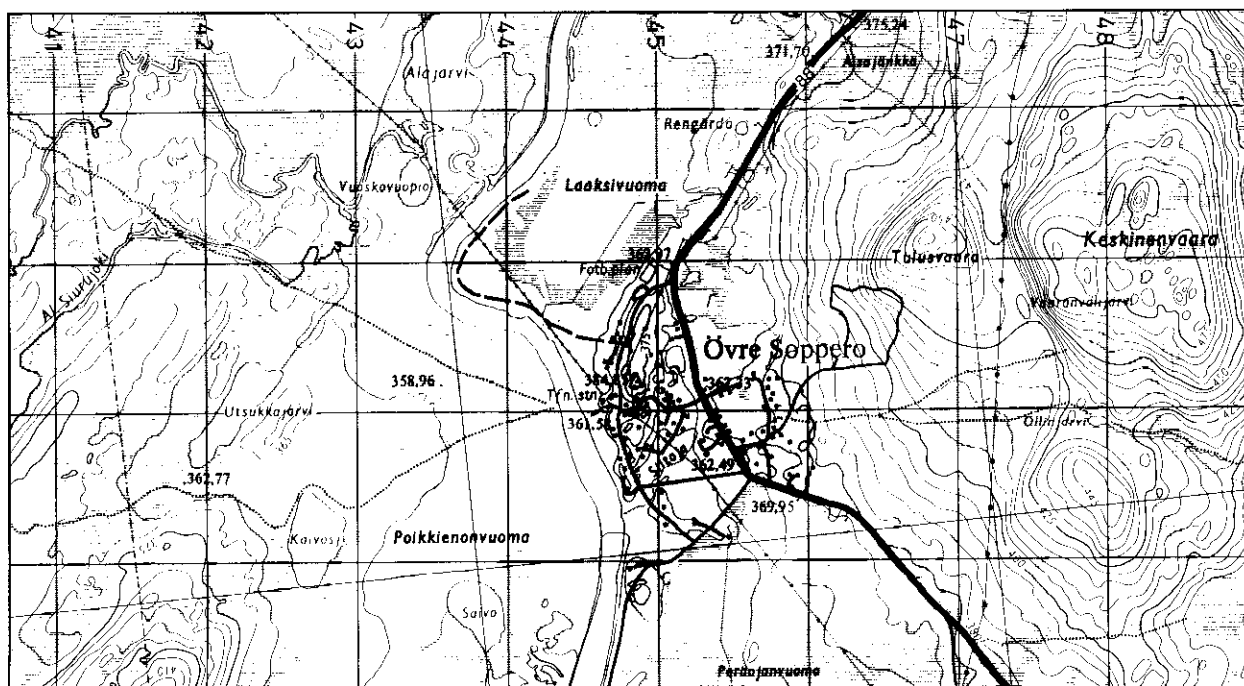
Beskrivning

Övre Soppero ligger vid Lainioälven efter vägen mellan Vittangi och Karesuando. Norrifrån ger byn ett öppet intryck där den ligger runt en moränkulle. Landskapet är småkuperat och småbrutet förutom en markant moränkulle kring vilken byn byggts. Slättermarkerna ned mot älven består av smala tegar med diken mellan. Här och där finns hässjevirke uppställt. På kullen finns betesmarker med norra delen hedartad med blockig morän och enbuskar. Markerna är välhävda av bete och slätter.

Bebyggelsen är blandad. Äldre bebyggelse finns väl representerad i form av parstugor, timrade ladugårdar och lador. Byn har en tydlig samisk karaktär.

Sammanfattande värdeomdöme

Övre Sopperos odlingslandskap är representativt för norra länet med helheten bevarad i form av ett aktivt jordbruk.

Bevarandeklass I-II

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

KOTNIHTAJÄNKÄ

Namn: Kotnihtanjänkkä
 Nummer: 84-10
 Areal: 5 ha
 Top karta: 29 J NV
 Ekon ruta: 5e
 Koordinater: 7528/1673
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kiruna kommun nr 2,
 klass I
 Riksintresse: N12, F1
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-Lapp-
 land

ALALAHTI

Namn: Alalahti
 Nummer: 84-12
 Areal: 3 ha
 Top karta: 29 J NV
 Ekon ruta: 6b
 Koordinater: 7532/1657
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kiruna kommun nr 5,
 klass II
 Riksintresse: N12, F1
 Naturgeografisk
 region: 36b, Lapplands högfjälls-
 region

VIIKUSJÄRVI

Namn: Viikujärvi
 Nummer: 84-11
 Areal: 9 ha
 Top karta: 30 L SV
 Ekon ruta: 1e
 Koordinater: 7558/1774
 Bevarandeklass: I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kiruna kommun nr 3,
 klass I
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 49a, Finnmarkens och
 fjäll-lapplands kontinenta-
 la skogs- och fjällvideregi-
 on

KARESUANDO

Namn: Karesuando
 Nummer: 84-13
 Areal: 1 ha
 Top karta: 31 L
 Ekon ruta: 1e
 Koordinater: 7609/1773
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: 7609/1773
 Ängs- och
 hagmarker: Kiruna kommun nr 8,
 klass II
 Riksintresse: N20, F4
 Naturgeografisk
 region: 49a, Finnmarkens och
 fjäll-lapplands kontinenta-
 la skogs- och fjällvideregi-
 on

Bevarandeklass I-II

JUKKASJÄRVI

Namn: Jukkasjärvi
 Nummer: 84-14
 Areal: 2 ha
 Top karta: 29 K
 Ekon ruta:
 Koordinater: 7537/1702
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kiruna kommun nr 10,
 klass IV
 Riksintresse: K34, N15
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-Lapp-
 land,

Top karta: 30 L SV
 Ekon ruta: 2b
 Koordinater: 7563/1756
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kiruna kommun nr 14,
 klass IV
 Riksintresse: N18
 Naturgeografisk
 region: 49a, Finnmarkens och
 fjäll-Lapplands skogs- och
 fjällvideregion

KARESUANDO II

Namn: Karesuando II
 Nummer: 84-15
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 31 L
 Ekon ruta: 1e
 Koordinater: 7609/1772
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kiruna kommun nr 17,
 klass IV
 Riksintresse: N20, F4
 Naturgeografisk
 region: 49a, Finnmarkens och
 fjäll-lapplands kontinenta-
 la skogs- och fjällvideregion

LUONGASLOMPOLO

Namn: Luongaslompolo
 Nummer: 84-17
 Areal: 1 ha
 Top karta: 30 L NO
 Ekon ruta: 7g
 Koordinater: 7587/1782
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Kiruna kommun nr 16,
 klass IV
 Riksintresse: N22
 Naturgeografisk r
 egion: 49a, Finnmarkens och
 fjäll-lapplands skogs- och
 fjällvideregion

LANNAVAARA

Namn: Lannavaara
 Nummer: 84-16
 Areal: 1 ha

MAUNO

Namn: Mauno
 Nummer: 84-18
 Areal: 1 ha
 Top karta: 31 L SV
 Ekon ruta: 2c
 Koordinater: 7611/1761
 Bevarandeklass: Klass I

Bevarandeklass I- II

Klassifikation:	N	Riksintresse:	N12, F5
Ängs- och hagmarker:	Kiruna kommun nr 15, klass IV	Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-Lapp- land
Riksintresse: Naturgeografisk region:	N21, F4 49a, Finnmarkens och fjäll-lapplands kontinental- a skogs- och fjällvideregion		

VITTANGI

Namn:	Vittangi
Nummer:	84-19
Areal:	0,5 ha
Top karta:	29 K SO
Ekon ruta:	4j
Koordinater:	7521/1747
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N
Ängs- och hagmarker:	Kiruna kommun nr 11, klass IV
Riksintresse: Naturgeografisk region:	N15, F4 52a, Norra barrskogs-Lapp- land

ÖVRE PARAKKA

Namn:	Övre Parakka
Nummer:	84-20
Areal:	0,5 ha
Top karta:	29 K
Ekon ruta:	0j
Koordinater:	7502/1748
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N
Ängs- och hagmarker:	Kiruna kommun nr 12, klass IV

Bevarandeklass II

MERASJÄRVI

Namn: Merasjärvi
 Nummer: 84-21
 Areal: 40 ha
 Top karta: 29 L SV
 Ekon ruta: 1c
 Koordinater: 7507/1760
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hagar: Kiruna kommun nr 13, klass IV - Merasjärvi

Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lappland

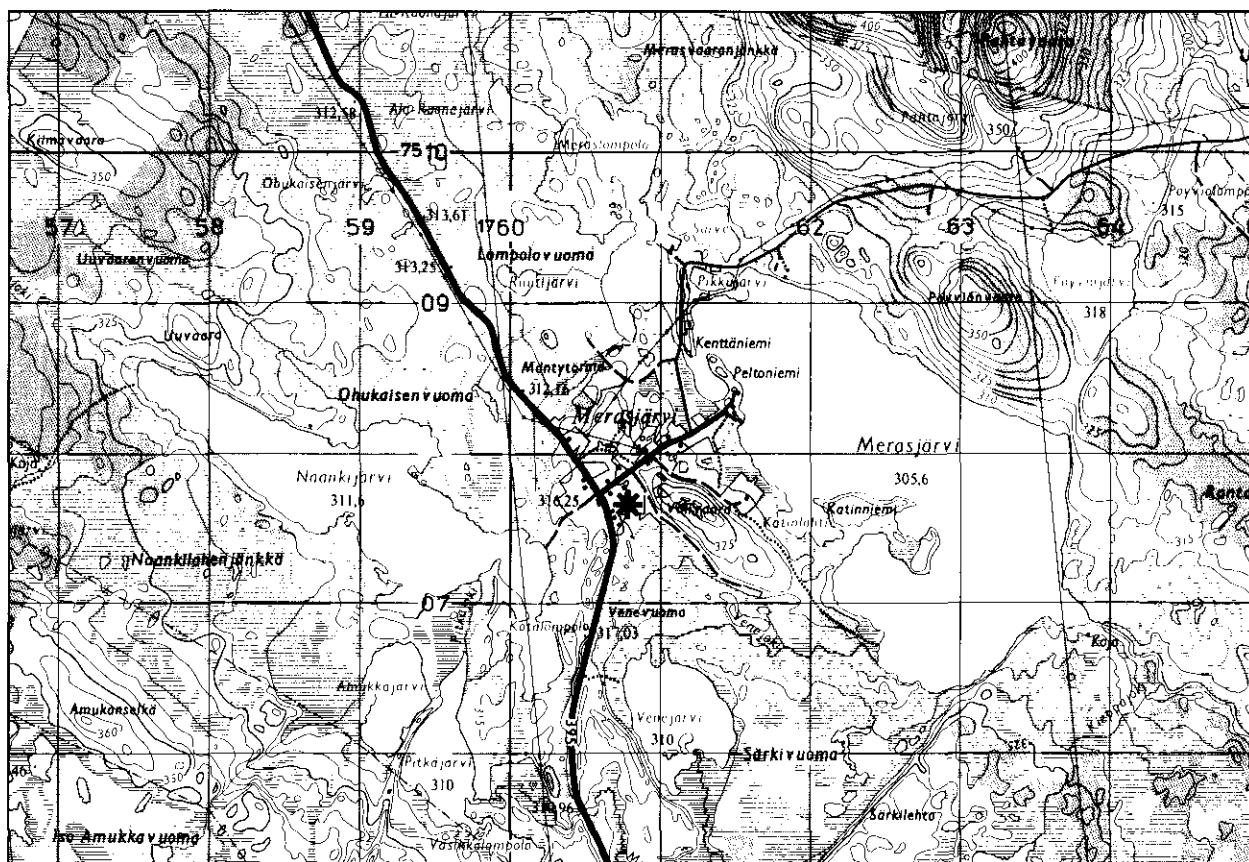
Beskrivning

Merasjärvi ligger vid sjön med samma namn strax söder om Torne älv. Odlingslandskapet är småkulligt med mångformiga brynkanter och björkdungar. Bydelarna Peltoniemi och Väliwaara utgörs av mindre ladlandskap med öppna diken. Området är svagt hävdad.

Bebyggelsen är från 20-40-talet.

Sammanfattande värdeomdöme

En för norra länets skogsland representativ natur- och kulturmiljö med ett småskaligt, mångformigt landskap.

LULEÅ KOMMUN

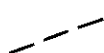
Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

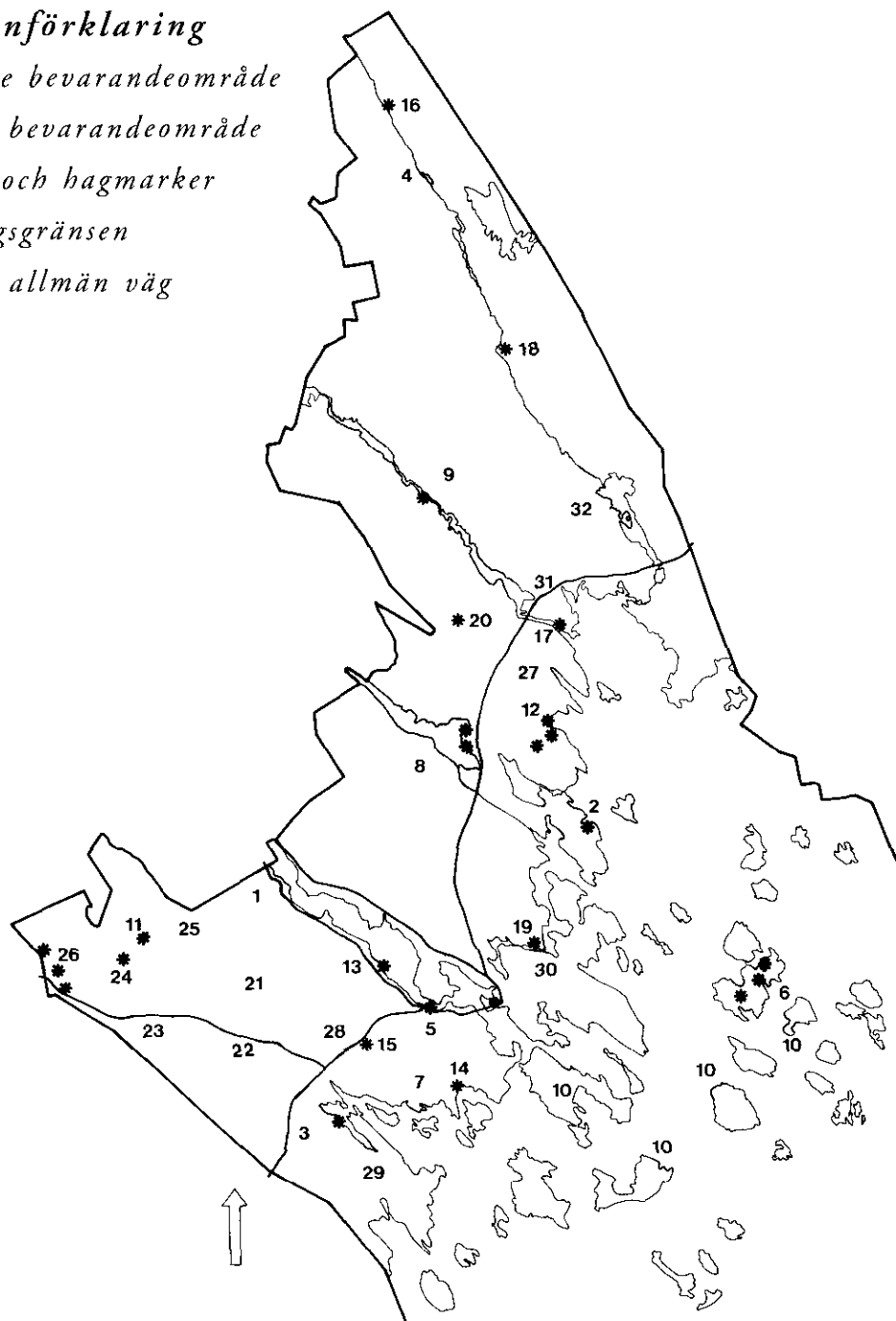
Ängs- och hagmarker

Odlingsgränsen

Större allmän väg

Luleå kommun är en kustkommun med en utbredd skärgård. Kommunen kan delas i en nordlig och en sydlig del. Luleå med utloppet av Luleälven ligger i södra delen och Råneå vid utloppet av Råneälven ligger i norra delen. Inom kommunen finns större sjöar och avsnörda havsfjärdar vid t ex Persöfjärden och Vitåfjärden.

Landskapet präglas av landhöjningskusten och älvdalarnas sedimentområden. Jordbruksbygderna ligger samlade främst längs älvarna, kuststräckan och de gamla havsfjärdarna. Odlingslandskapet präglas av den långa kontinuiteten samt av det älv- och kustnära läget. Intill kusten och på skärgårdens öar finns mindre odlingslandskap vilka präglats av kombinationen med fiske och jordbruk. På Hindersön finns landets nordligaste levande jordbruksamhälle på en ö.

Odlingen har i området anor sedan första årtusendet efter Kristi födelse. Större delen av de stora byarna har ett medeltida ursprung, och odlingsmarkerna i det inre av kommunen kan hänga samman med bygdeexpansionen från 1700-talet och framåt. Många av de gamla byarna är stora, rent av mycket stora med nationella mått mätt.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Luleå 402 jordbruksföretag, ca 17,2 % av antalet i länet. Totalt utnyttjades 9036 ha åker i Luleå, ca 21,1 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I

AVAN

Namn:	Avan
Nummer:	80-1
Areal:	400 ha
Top karta:	24 L NV; 24 L NO; 25 L SV; 25 L SO
Ekon ruta:	9e;9f;0e;0f
Koordinater:	7300/1775
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	K8
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

nerat och delas av öppna diken, ridåer av björk och sly. I Avan finns ett av Norrbottens största ladlandskap med lador över hela byns yta och in mot grannbyn Unbyn. Odlingsmarken i Avan ligger i huvudsak på de lägen där den etablerats från medeltid och framåt. Redan tidigt var markerna fullt utnyttjade.

I odlingslandskapet finns många av de fågelarter som förknippats med ladriktet, t ex Storspov och Tofsvipa. I byn rastar många olika gäss, Sädgås, Grågås, Fjällgås och Kanadagås för att beta på de öppna vallarna. På höstar finns Norrbottens största samlingar av tranor.

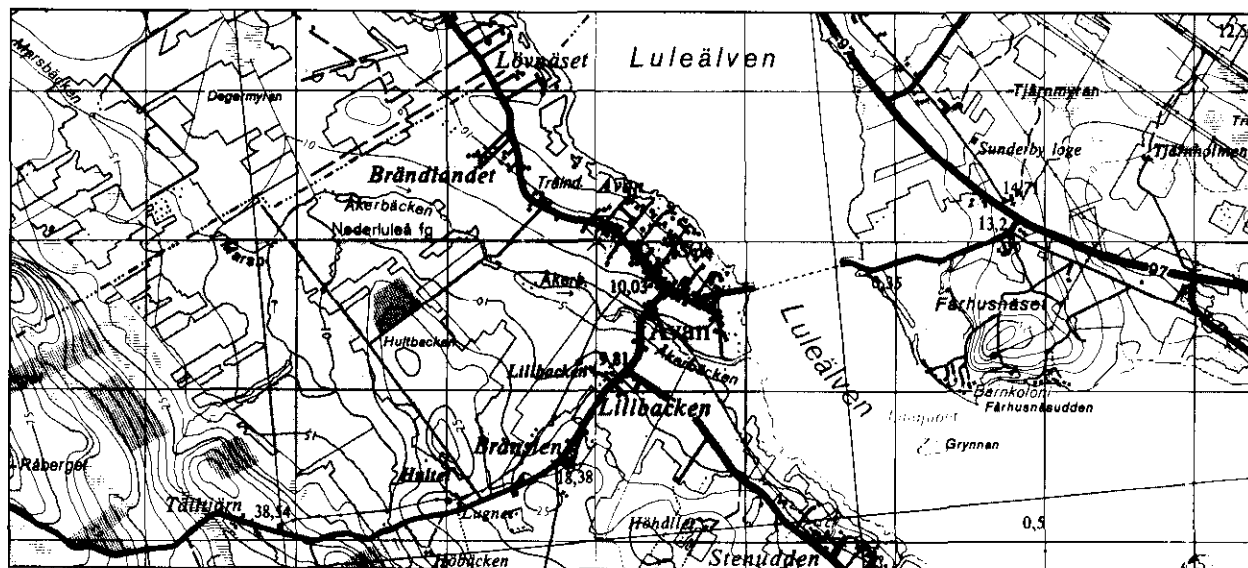
Bebyggelsemönstret i Avan kan närmast liknas vid radbyns med de äldre gårdarna samlade intill byavägen längs en svagt utbildad åssträckning parallellt med älven. I Avan finns en hög andel kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Beskrivning

Avan är långsträckt by utefter Luleälvens södra sida, nordväst om Luleå. Byn är ett bra exempel på ett flackt böljande älvnära odlingslandskap, med en lång oavbruten hävd av marken. Genom landskapet rinner Åkerbacken som har sitt utlopp i älven, i sydöstra delen av Avan. Odlingslandskapet är åkermarksdomi-

Sammanfattande värdeomdöme

Avan är en mycket välbevarad helhetsmiljö där helheten och den långa historiska odlingskontinuiteten gör byn till en av de mest bevarandevärda miljöerna i länet.

Bevarandeklass I

BRÄNDÖN - ÖKHOLMEN

Namn:	Brändön-Ökholmen
Nummer:	80-2
Areal:	Klass I 75 ha, klass II 216 ha
Top karta:	25 L SO
Ekon ruta:	0j
Koordinater:	7304/1799
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I utmarkerna, klass II centrala byn
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Luleå kommun nr 4, klass I - Brändöhamn
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Vid Ökholmen och Rönnänget finns ett område med utmarker till Brändön i ett odlingslandskap med slättervallar. Landskapet ger här ett småskaligt intryck genom öppna diken, mångformiga brynkanter, åkerholmar och ett 20-tal lador. Området är välhävdad och har ett för regionens ladlandskap typiskt fågelliv vilket förstärks på grund av närheten till havet. Här rastar många gäss, änder och vadare under vårflytten.

I området finns värdekärnan i utmarkerna vid Ökholmen.

Sammanfattande värdeomdöme

Brändön och främst dess utmarker på Ökholmen utgör ett mångformigt, för kustlandet representativt odlingslandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet.'

Beskrivning

Brändön är en medeltida kustby norr om Luleå. Förutom jordbruket har fisket varit betydelsefullt.

Odlingslandskapet utmärker sig främst genom ett välhävdad betes-slätterlandskap inne i själva bykärnan. Småskaliga betesmarker sträcker sig upp mot ladugårdarna. Övergången mellan den okultiverade marken och vallen med öppna diken sker på ett mjukt sätt, vilket gör att markerna får ett botaniskt värde. Efter vägarna inne i själva byn löper välslagna dikesrenar och på markerna finns enstaka lador.

Bebyggelsen i Brändön är mycket blandad, men ett antal äldre Norrbottensgårdar finns kvar. Modernare bebyggelse har tillåtits mellan de äldre gårdarna och gårdsgrupperna vilket gör att bebyggelsebildens i Brändön kommit att bli mycket splittrad.

Bevarandeklass I

ERSNÄS-SKÄRET

Namn:	Ersnäs-Skäret
Nummer:	80-3
Areal:	350 ha, klass I 100 ha, klass II 250 ha
Top karta:	24 L NO
Ekon ruta:	6f
Koordinater:	7283/1777
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I NO delen, klass II S och NV delen
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Luleå kommun nr 16, klass IV - Svartskatan
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

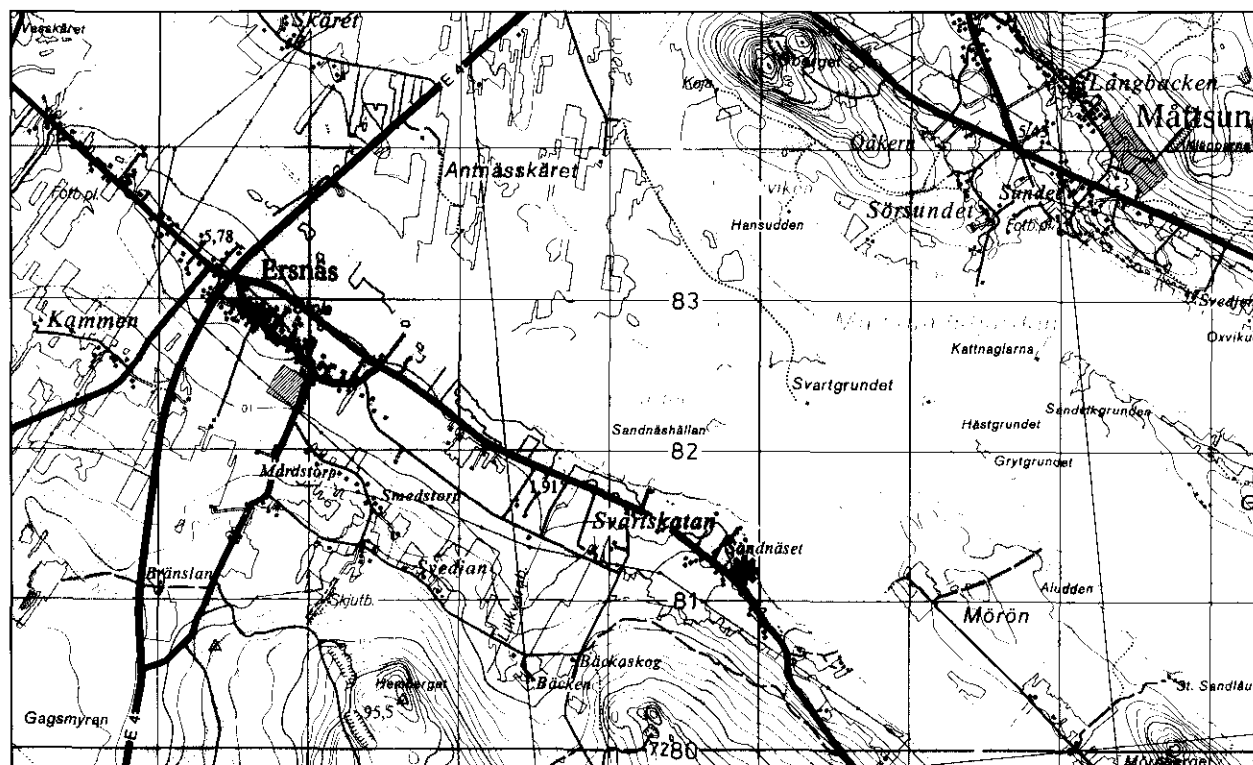
Beskrivning

Ersnäs ligger söder om Luleå intill väg E4. Ersnäs och Skäret är ett utpräglat ladlandskap intill Aleåns utlopp i Ersnäsfjärden på ett typiskt landhöjningsområde. Ladlandskapet i Ersnäs innehåller ett 40-tal lador. Ersnäsfjärden utgör ett rast- och häckområde för många fågelarter under höst och vår. På åkrarna betar och rastar en stor mängd sädgäss och vadare. Skäret är ett lite mindre ladlandskap med betesmarker för får och kalvar ner mot Aleån. Betesmarkerna svämmas över årligen av Aleåns vatten och gödglas därav naturligt.

Bebyggelsen i Ersnäs är mycket blandad med en stor mängd modernare villor och 20-40-tals bebyggelse.

Sammanfattande värdeomdöme

Ersnäs-Skäret utgör ett för länet karaktäristiskt ladlandskap på åker.

Bevarandeklass I

FORSHED

Namn:	Forshed
Nummer:	80-4
Areal:	20 ha
Top kart:	26L SO
Ekon ruta:	1g
Koordinater:	7355/1787
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs-och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	-
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

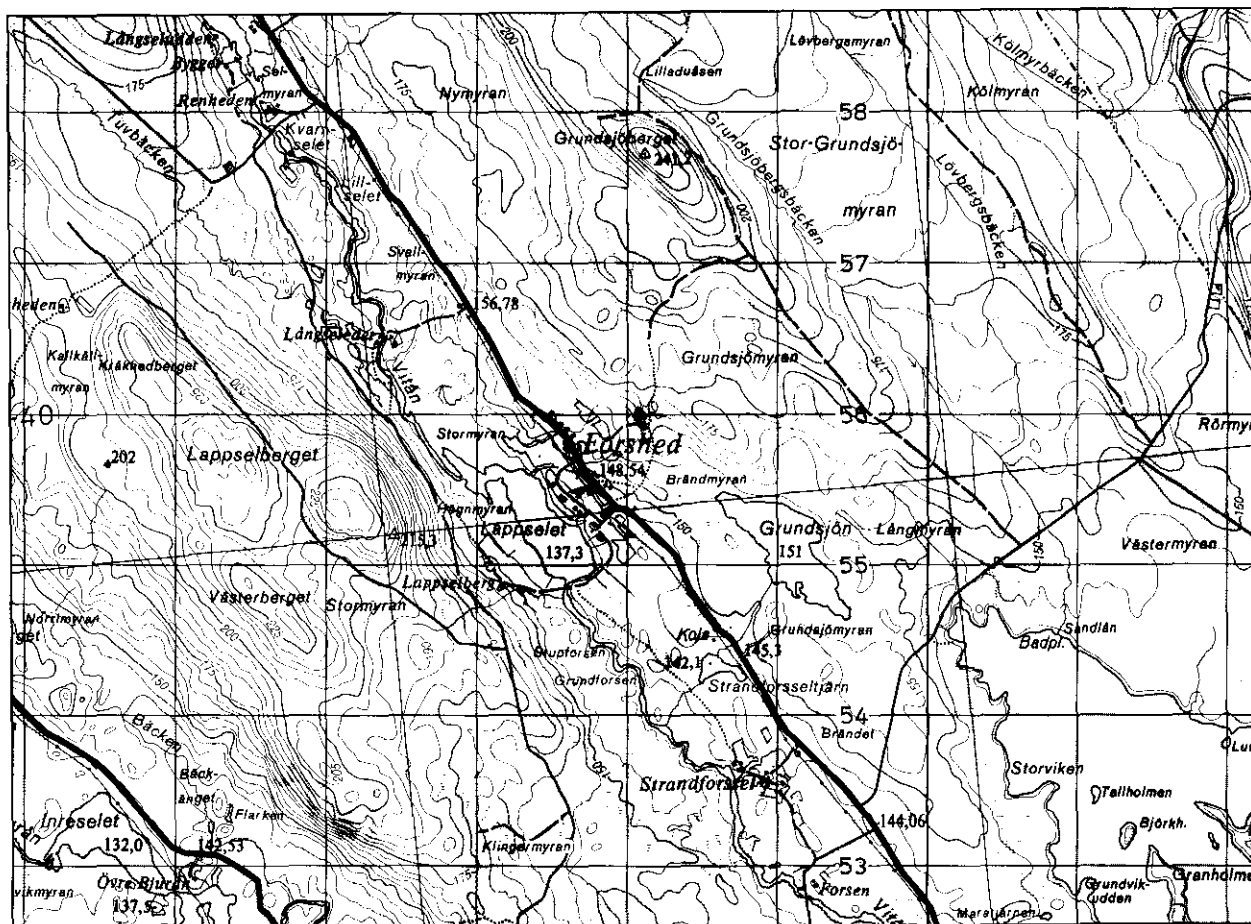
Beskrivning

Forshed ligger i sydvänt lidläge på norra sidan av sjön Lappselet i Vitåns dalgång. I byn finns ett aktiv jordbruk med många välskötta slättervaller där höet fortfarande hässjas. Odlingsmarken är småbruten och varierad med öppna diken.

Bebyggelsen ligger på ursprungliga lägen och är till största delen från början av 1900-talet.

Sammanfattande värdeomdöme

Forshed utgör ett fint exempel på odlinglandskap i skogsbygd.

Bevarandeklass I
GÄDDVIK

Namn:	Gäddvik
Nummer:	80-5
Areal:	100 ha
Top karta:	24 L NO
Ekon ruta:	7h, 8h
Koordinater:	7290/1787
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Luleå kommun nr 15, klass IV - Gäddvik
Riksintresse:	K46
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

E4. Gäddvik är ett öppet, älvnära spritt odlingslandskap med enstaka lador. Bebyggelsen är grupperad på rad med odlingsskiften ovanför byn och ned mot älven. Skiftena begränsas av öppna diken. Odlingssmarken betas delvis av får och kalvar. En liten naturlig beteshage ner mot älven finns kvar. Viktigt är också markernas betydelse för rastande gäss och vadare höst och vår.

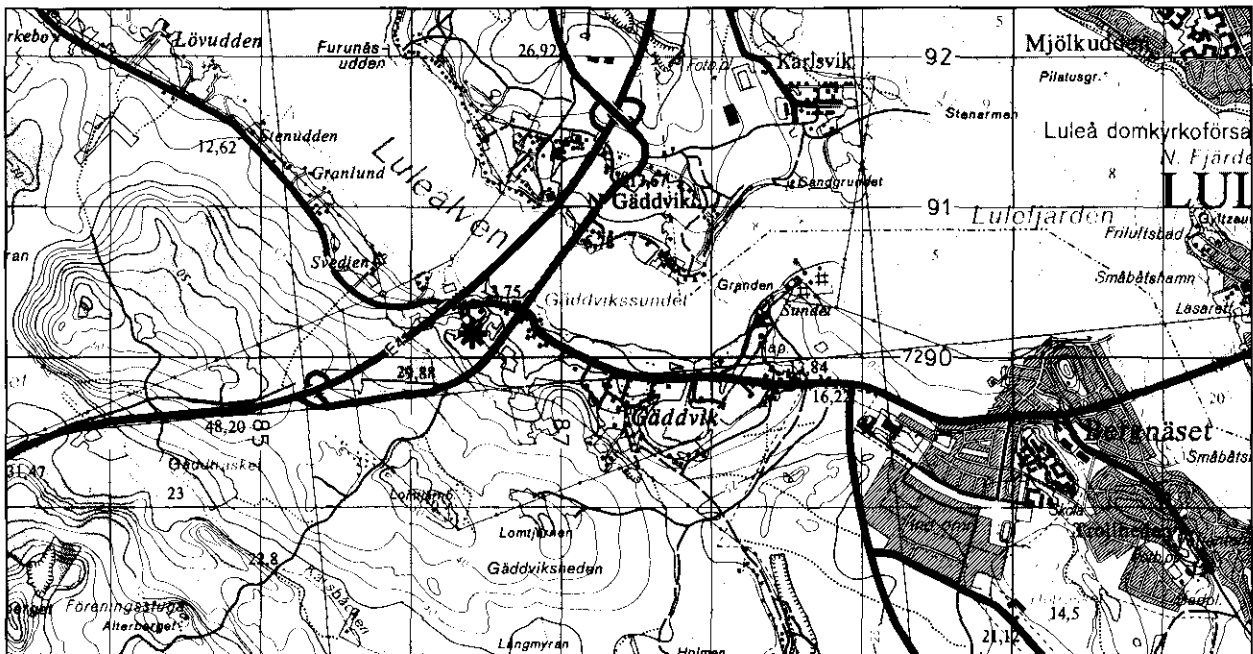
Gäddvik är en värdefull kulturmiljö som genom sin välbevarade struktur med bebyggelse, lador, fiskeplatser, diken och andra kulturlandskapselement, nära de stora vägarna och närheten till Luleå får ett extra värde. Flera enskilda gårdar med stort kulturhistoriskt värde finns i området samt ett antal lador i odlingsmarken. Gäddvik har varit en viktig plats för laxfiske i Lule älv, bevarade sjöbodrar vittnar därom.

Beskrivning

Gäddvik ligger på ömse sidor om Gäddvikssundet där Lule älv smalnar till Gäddviksströmmarna. Området genomkorsas av vägar och begränsas i nordväst av nya

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett bra exempel på ett tätortsnära, tillgängligt odlingslandskap med bevarandevärda natur- och kulturvärden.

Bevarandeklass I

HINDERSÖN

Namn:	Hindersön
Nummer:	80-6
Areal:	125 ha
Top karta:	24 M NV
Ekon ruta:	8c
Koordinater:	7292/1813
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Luleå kommun nr 2, klass I - Björkö, nr 3, klass I - Östigården samt nr 11, klass II - Lillfjärden
Riksintresse:	K48, N40, F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

levande jordbruk i Bottenviken. Här finns ett odlingslandskap som har sin ursprungliga karaktär med hagmarker, skogsbete, strandbete och naturliga ängsmarker. Odlingslandskapet är småbrutet med sin största del mitt på ön i anslutning till Östigården. Spridda åkrar och odlingsmarker i form av tegar finns på olika platser på ön, bl a vid Sörfjärden. Huvuddelen av odlingsmarkerna är gamla havsvikar eller myrmarker. Jordbruket på ön drivs enligt äldre former med t ex fjällkor på bete i skogen.

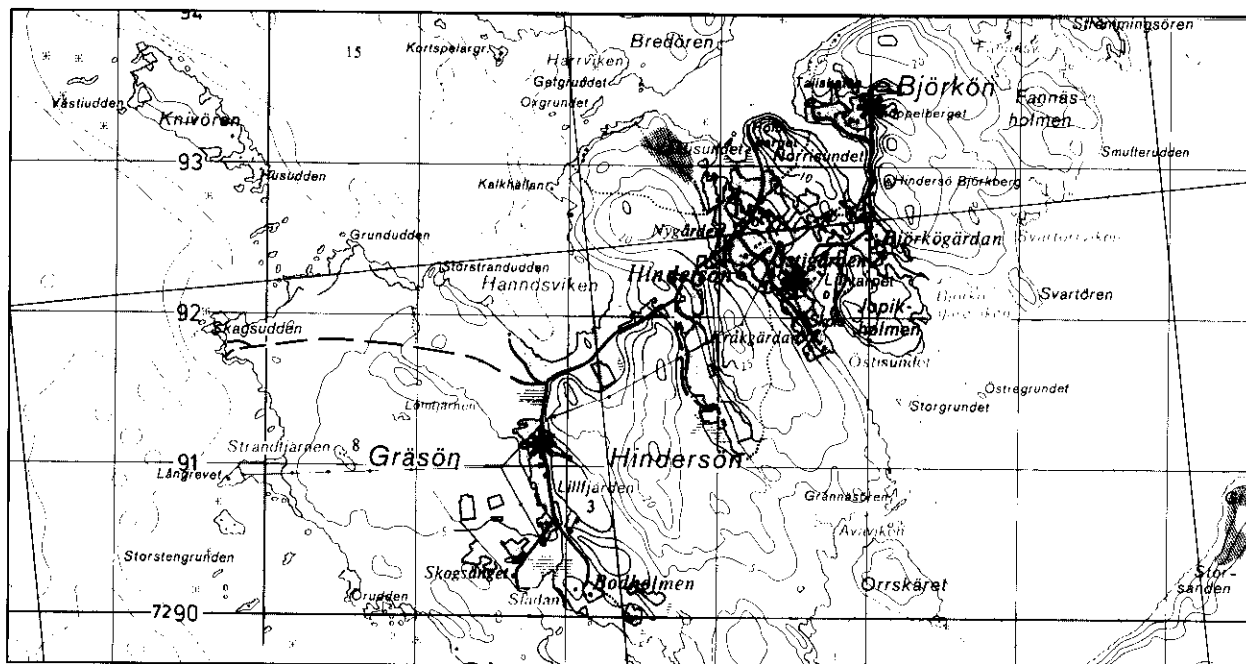
Hindersöns bebyggelse är av ett högt kulturhistoriskt värde. Ett flertal gamla gårdar, flera ännu med en tydlig kringbyggd karaktär, samverkar med flera fiskehamnar med en karaktäristisk fiskebebyggelse till en kulturmiljö av högsta värde.

Sammanfattande värdeomdöme

Beskrivning

Hindersön-Björkö är en av få skärgårdsöar med ett

Hindersön är Norrbottens bästa exempel på skärgårdens jordbruksmiljöer. Miljön har ett högt natur- och kulturvärde, och är genom sin helhet närmast unik.

Bevarandeklass I

KALLVIKEN

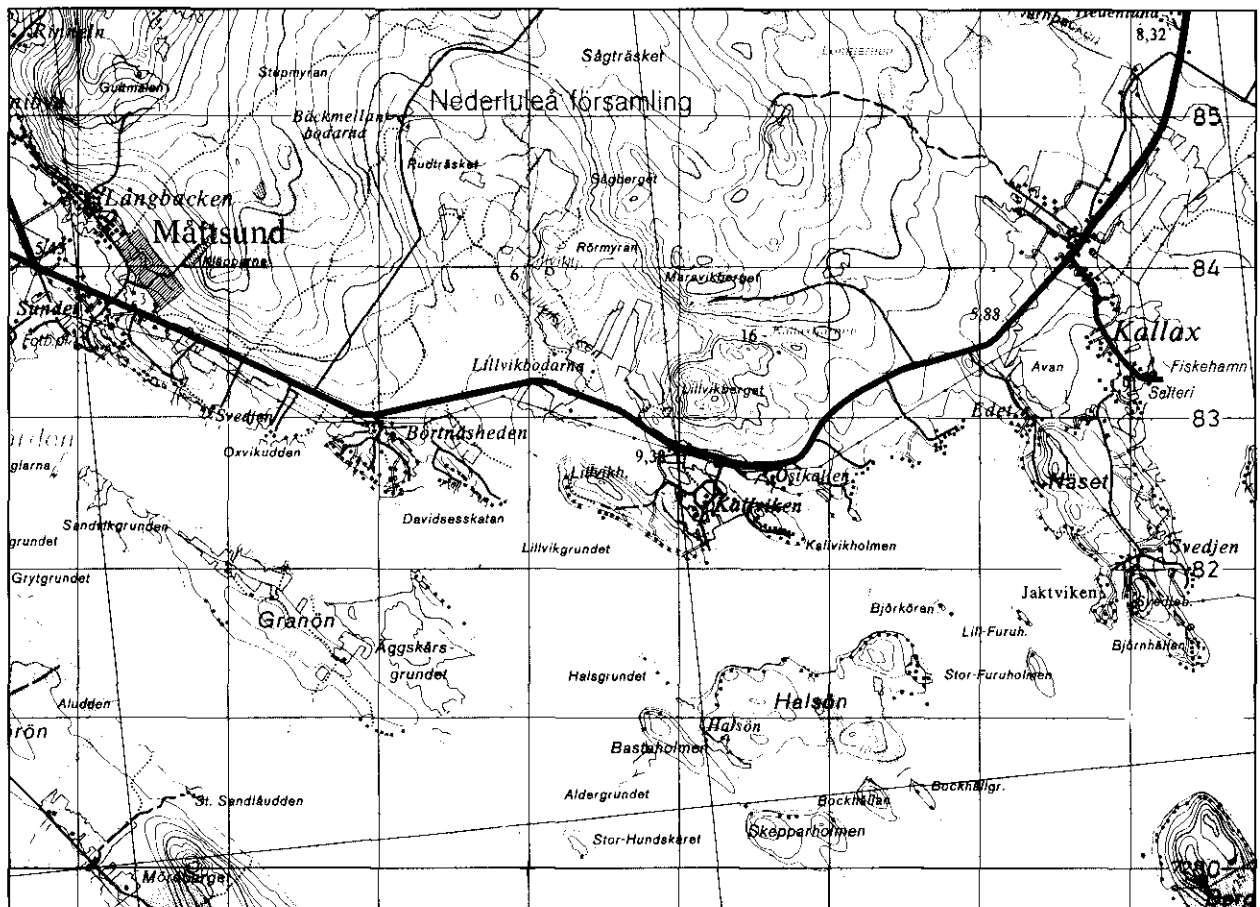
Namn: Kallviken
 Nummer: 80-7
 Areal: 12 ha
 Top kart: 24LNO
 Ekon ruta: 6h
 Koordinater: 7282/1786
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs-och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottnenviken

Beskrivning

Kallviken är ett kustnära område söder om Luleå. Landskapet är småbrutet och består av mindre åkermarker med skogspartier mellan. Bebyggelsen ligger i skogen och består av enkelstugor med tillhörande uthus. I området finns flera björkaler.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett mindre, småbrutet landskap, för kusten representativt odlingslandskap, med äldre bebyggelse.

Bevarandeklass I

PERSÖFJÄRDEN

Namn: Persöfjärden
Nummer: 80-8
Areal: 1194 ha
Top karta: 25 L SO
Ekon ruta: 1h, 1i, 2g, 2h, 2i, 3f, 3g
Koordinater: 7306/1790-7318/1780
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N/K, Norra delen endast N

Ängs- och
hagmarker: Luleå kommun nr 8, klass
III - Skatan och nr 24, klass
IV - Holmen
Riksintresse: N36
Naturgeografisk
region: 29b, kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenviken

gelse och ett varierat landskap med diken, lador och odlingsholmar speciellt i bydelen Holmen.

Odlingslandskapet är i norra delarna av området storskaligt och i princip utan öppna diken, lador eller andra kulturlandskapselement. Områdets klassning motiveras av betydelsen för fågellivet. Persöfjärden är ett våtmarksområde av högt värde och upptaget i Convention of Wetlands.

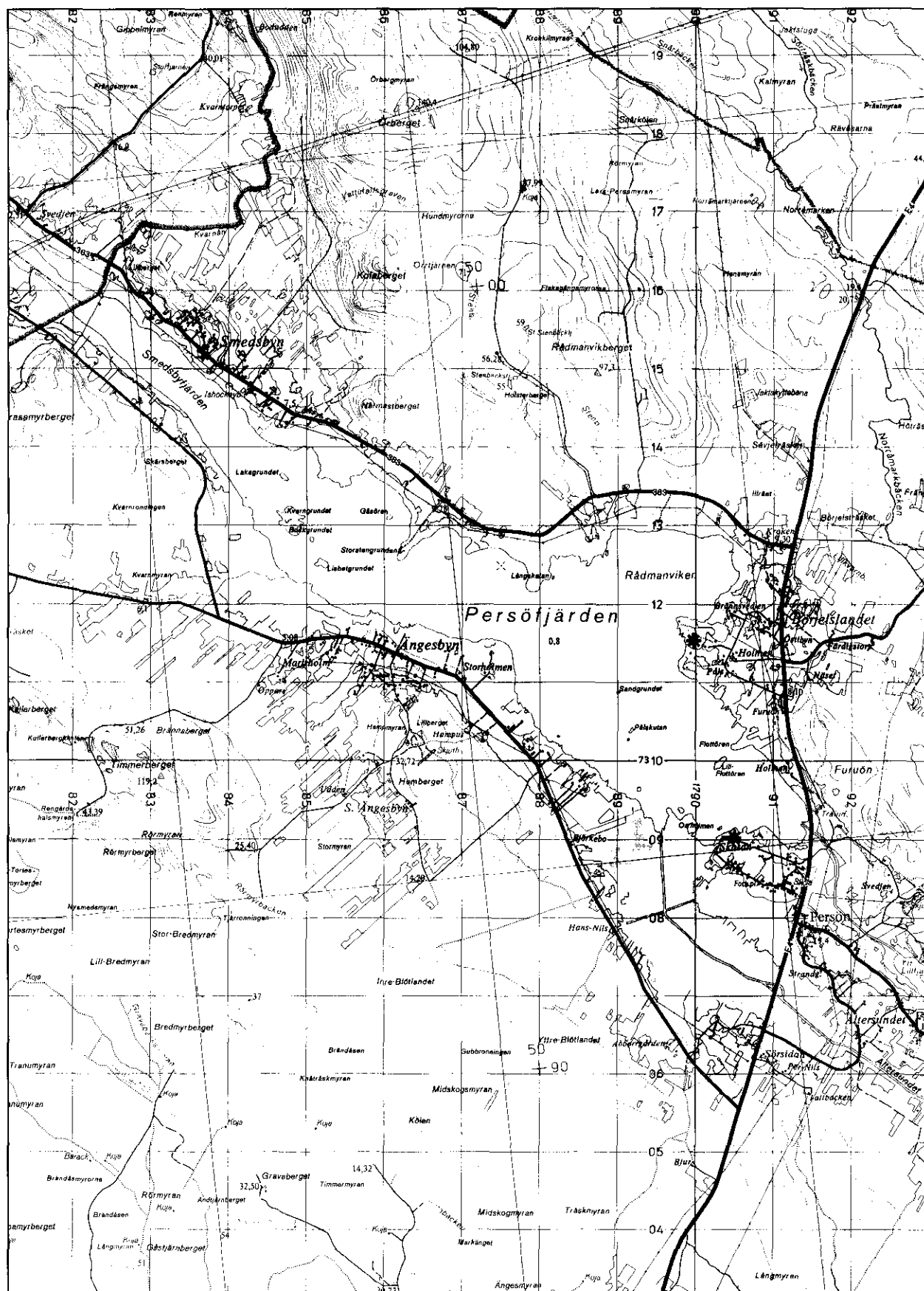
Sammanfattande värdeomdöme

Ett öppet odlingslandskap med hävdkontinuitet. Södra delarna har höga sammanvägda värden. I norra delarna ett betydelsefullt rastfågellandskap med svaga övriga värdekriter.

Beskrivning

Persöfjärden är ett tydligt exempel på en avsnörd havsvik i ett landhöjningsområde med ett rikt fågelliv och odlingslandskap på de flacka sedimentområdena runt viken. Odlingsmarkerna har stor betydelse som betesmarker för rastande gäss, svanar, änder och vadare, som jaktmarker för våra större ugglearter och som spelplatser för orrar.

I området finns byarna Persön, Börjelslandet, Ängesbyn och Smedsbyn vilka alla är utpräglade jordbruksbyar. Persöns västra bydel, Skatan, är en välbevarad kulturmiljö bestående av äldre norrbottensgårdar, ladugårdslängor och uthus omgivna av ett innehållsrikt ladlandskap med öppna diken, åkerholmar bevuxna med björkar, aspar och rönnar. I Skatan finns också en enbuskdominerad öppen betesmark ner mot Persöfjärden. Börjelslandet har bevarad äldre bebyg-

Bevarandeklass I-II

RÅNE ÄLVDAL

Namn:	Råne älvdal
Nummer:	80-9
Areal:	1776 ha, klass I 1360 ha, klass II 416 ha
Top karta:	25 L SO; 25 L NO
Ekon ruta:	4i, 5h, 5i;6g, 6h, 7f, 7g
Koordinater:	7323/1792-7338/1780
Bevarandeklass:	Klass I-II. Klass I södra delen, klass II norra delen
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Luleå kommun 23, klass IV - Södra Orrbyn
Riksintresse:	N34
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

finns rester av det bruk som under delar av 1800-talet var ett ekonomiskt centrum i bygden. Inom området har kalk brutits och rester finns av både brott och kalkugn.

Ett värdemässigt centrum kan sägas ligga mellan Böle och Melderstein på älvens östra sida samt kring södra Prästholt på älvens västra sida. Norra delen av älvdalen har ett mer storskaligt, modernare jordbrukslandskap vilket motiverar klassningen.

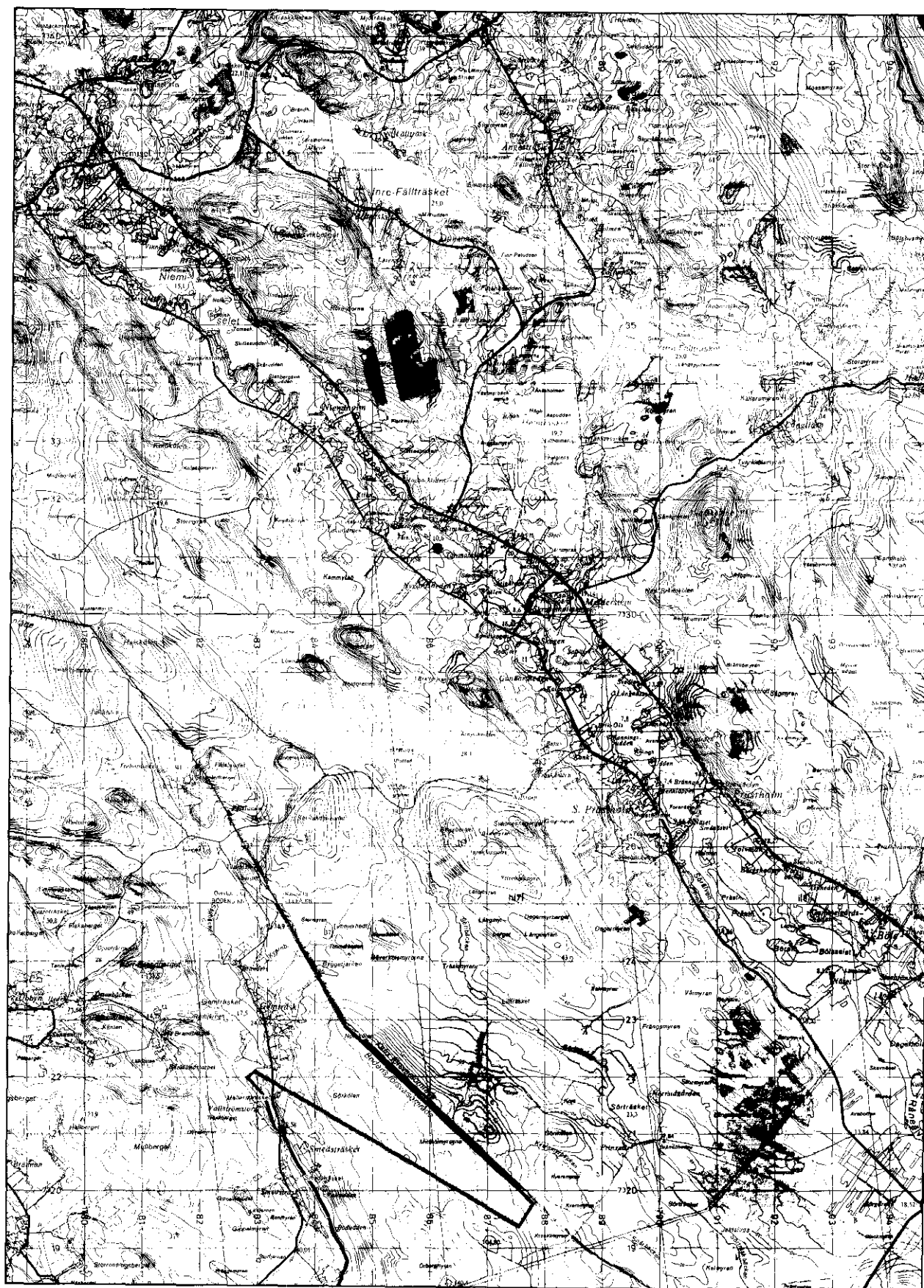
Sammanfattande värdeomdöme

Råneälven har ett välhävdat omväxlande odlingslandskap. Kulturlandskapet är på ett tydligt sätt representativt för kustlandets älvnära jordbrukslandskap.

Beskrivning

Råneälvens sträckning från Böle strax norr om Råneå till norr om Melderstein är ett mycket innehållsrikt odlingslandskap. Jordbruksmarken når på de flesta ställen ner till stranden där de delvis översvämmas vid vårfloden och gödslas naturligt av älvens vatten. Odlingsmarken består till största delen av åkerbruk, dock finns delar med naturliga betesmarker och slåttermarker längs älven. Landskapet har en naturgiven omväxlande morfologi beroende på de talrika moränryggarna som korsar dalgången och ger upphov till den rika förekomsten av uddar och näs i älven. I detta variationsrika landskap finns diken, lador, impedimentholmar och odlingsrösen där enbuskar, rönnar och björkar ger landskapet liv.

Kulturlandskapet präglas av byar med välbevarade bebyggelse, bl a många Norrbottensgårdar, i ursprungliga lägen. I Böle finns en tät by med hög andel ursprunglig bebyggelse. Flera kompletta gårdar har en ännu bevarad kringbyggd karaktär. I Melderstein

Bevarandeklass I

SKÄRGÅRDSHEMMAN I LULEÅ

Namn:	Sandön, Junkön, Degerön, Storbrändön
Nummer:	80-10
Areal:	60 ha
Top kart:	24L NO, 24M NV
Ekon ruta:	6j,7j; 5b; 7d; 6b,6c
Koordinater:	7285/1798; 7277/1805; 7289/1816; 7283/1810
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs-och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N40, F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

brutet med ett odlingslandskap vilket hävdas med slätter. De djur som finns går på skogsbete. Slättermarkerna har ett flertal lador. Bebyggelsen består av äldre gårdsmiljöer med en norrbottensgård och ladugård på stenfot.

Degerön ligger öster om Hindersön vid Degeröfjärden. Odlingslandskapet är begränsat till bebyggelsen på västra sidan av ön.

Junkön ligger söder om Sandön med ett odlingslandskap kring bebyggelsen vid Junkön och Orrskäret.

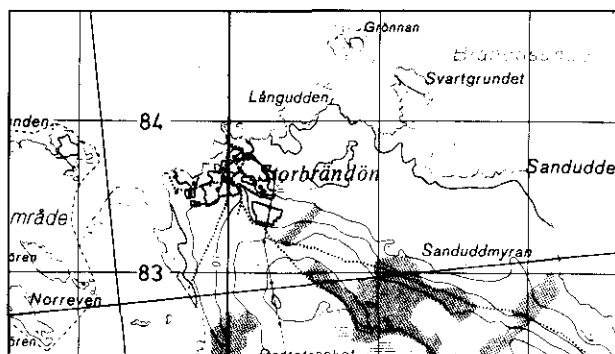
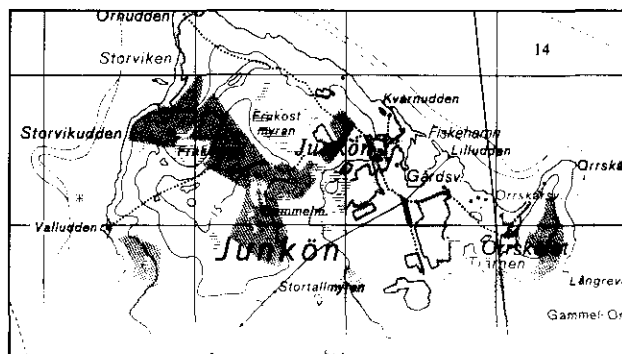
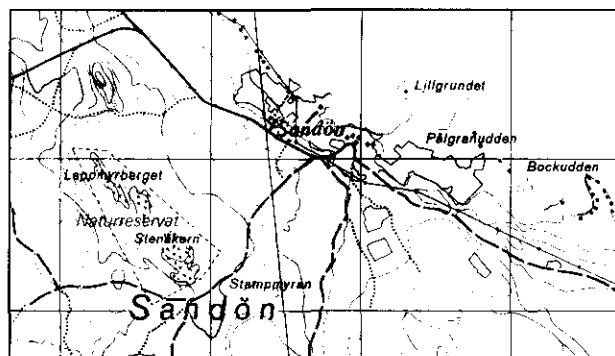
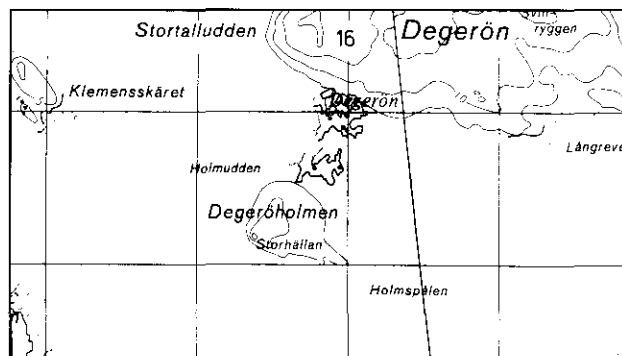
Storbrändön ligger vid Brändöfjärden öster om Luleå. Odlingslandskapet är begränsat till bebyggelsen i norra delen av ön

Sammanfattande värdeomdöme

Sammansatta skärgårdsmiljöer med bevarad bebyggelse och äldre hävdad odlingslandskap. Det är rester av ett landskap präglat av fiske och småskaligt jordbruk.

Beskrivning

Sandön är en ö strax utanför Luleå. Området är små-

Bevarandeklass I

SOLBERG

Namn: Solberg
 Nummer: 80-11
 Areal: 22 ha
 Top karta: 24 L NV
 Ekon ruta: 9c
 Koordinater: 7295/1760
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 6, klass
 III - Solberg I

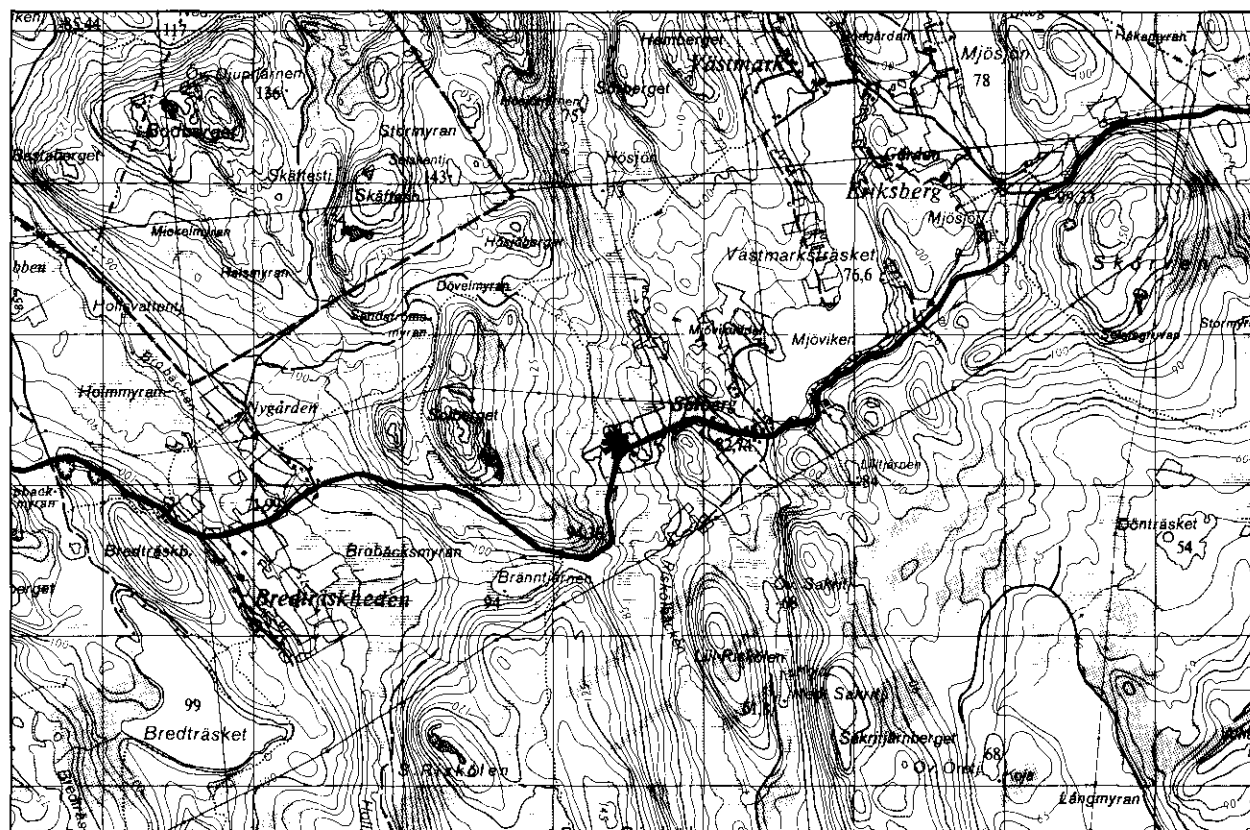
Beskrivning

Gården Solberg ligger mellan nordväst om Luleå in- till vägen mellan Avan och Klöverträsk. Intill Solberg ligger ett mindre odlingslandskap med höga värden. Där finns ett par trädbevuxna beteshagar och landskapet är småkuperat, småbrutet med tegarna följande terrängen och avdelade med öppna diken. Brynkanterna är mångformiga och några lador finns kvar. Området är klass I i inventeringen av länets ängs- och hagmarker.

Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 29b, kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Sammanfattande värdeomdöme

Ett litet välhävdad odlingslandskap med mångformiga marker.

Bevarandeklass I

SUNDOM

Namn:	Sundom
Nummer:	80-12
Areal:	402 ha
Top karta:	25 L SO
Ekon ruta:	2i, 2j
Koordinater:	7312/1795
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Luleå kommun nr 12, klass III - Lakaviken, nr 19, klass IV - Sundom I samt 20, klass IV - Sundom 2
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

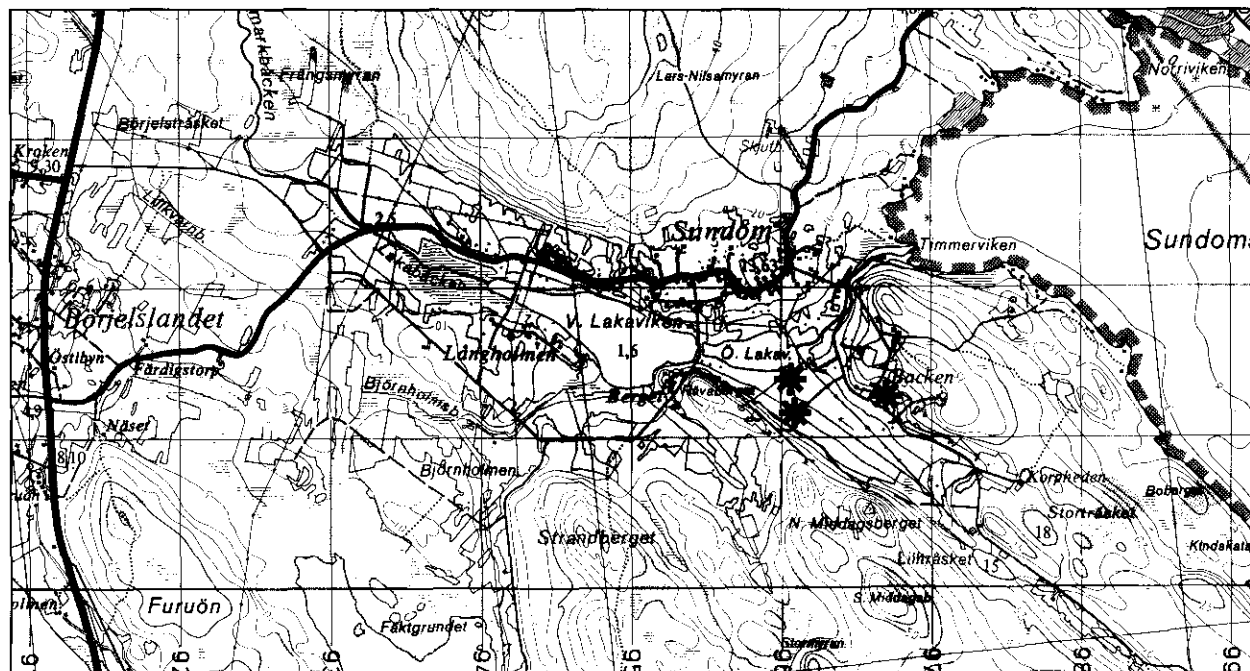
Beskrivning

Sundom är en kombinerad fiske och jordbruksby. Den ligger vid Sundomfjärden där Lakabäcken vid Lakaviken rinner ut i havet. Landskapet är mycket naturskönt med odlingsmarkerna samlade kring sjöarna Västra och Östra Lakaviken. I östra delen av området, vid Backen, finns ett vackert ladlandskap på åkermark där också några av Ängs- och hagmarkerna i byn finns. Markerna har ofta öppna diken med trädgångar.

Bebyggelsen är blandad med ett relativt stort antal äldre norrbottensgårdar. Ett par av dessa är påfallande stora. Byn har ett medeltida ursprung och fisket har varit mycket betydelsefullt för näringslivet, vilket bl a kan ses i den väl skyddade hamnen med äldre fiskebebyggelse.

Sammanfattande värdeomdöme

Sundom är ett mångformigt odlingslandskap med en lång agrarhistorisk kontinuitet.

Bevarandeklass I

TALLBO

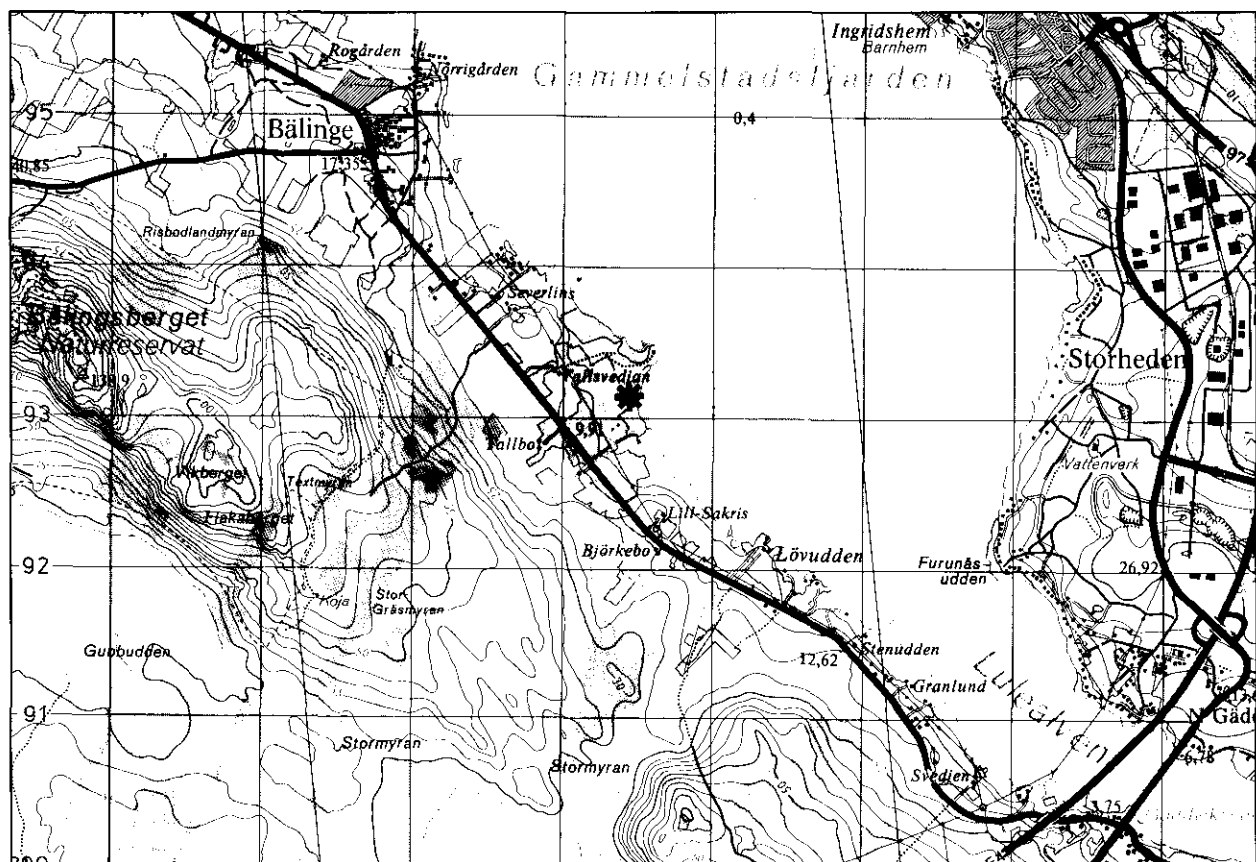
Namn: Tallbo
 Nummer: 80-13
 Areal: 30 ha
 Top karta: 24 L NO
 Ekon ruta: 8g
 Koordinater: 7293/1783
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 14, klass
 III - Bälunge
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 29b, kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Ett mindre ladlandskap mellan gården Tallbo och Lule älv. Nere vid älven ligger en sötvattensstrandäng som brukats som slåttermark. Ladlandskapet har ett 15-tal lador på de öppna slåttermarkerna ned mot Lule älv och intill gården finns en större stengårdsgård.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett representativt exempel på äldre mindre ladlandskap i älvnära lägen.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

KALLAX

Namn: Kallax
 Nummer: 80-14
 Areal: 12 ha
 Top karta: 24 L SO
 Ekon ruta: 6h
 Koordinater: 7283/1789
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 1, klass
 I
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

LÅNGSEL

Namn: Långsel
 Nummer: 80-16
 Areal: 1 ha
 Top karta: 26 L SO
 Ekon ruta: 2g
 Koordinater: 7360/1784
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 13, klass
 III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

INNERBODARNA

Namn: Innerbodarna
 Nummer: 80-15
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 24 L NO
 Ekon ruta: 7g
 Koordinater: 7287/1782
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 5, klass
 III
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

RÅNEÅ-ÖN

Namn: Råneå-Ön
 Nummer: 80-17
 Areal: 2,0 ha
 Top karta: 25 L SO
 Ekon ruta: 4j
 Koordinater: 7320/1897
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 10, klass
 III
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

*Bevarandeklass I***AVAFORS**

Namn: Avafors
 Nummer: 80-18
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 25 L NO
 Ekon ruta: 8i
 Koordinater: 7342/
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 25, klass
 IV
 Riksintresse: K41
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

BENSBYN

Namn: Bensbyn
 Nummer: 80-19
 Areal: 3 ha
 Top karta: 24 L NO
 Ekon ruta: 9i, 9j
 Koordinater: 7296/1790
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 18, klass
 IV
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

PRINSNÄS

Namn: Prinsnäs
 Nummer: 80-20
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 25 L SO
 Ekon ruta: 4i
 Koordinater: 7321/1789
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 22, klass
 IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Bevarandeklass II

ALE

Namn:	Ale
Nummer:	80-21
Areal:	128 ha
Top karta:	24 L NV
Ekon ruta:	8e
Koordinater:	7291/1772
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

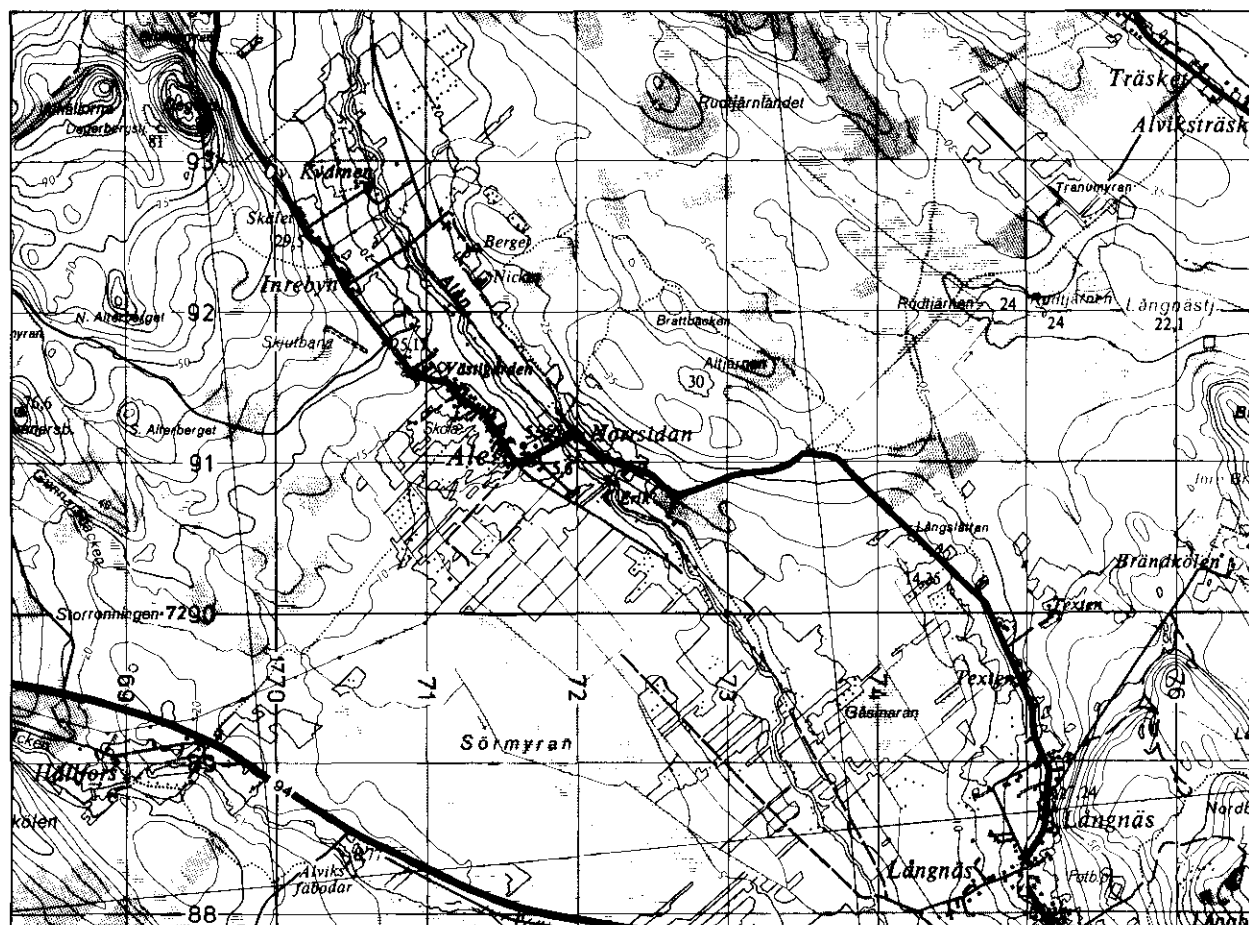
Beskrivning

Ale ligger efter Aleån norr om Antnäs/Alvik. Landskapet är storskaligt och välhävat med moderna jordbruksmetoder. I anslutning till den gamla kvarnen finns en intressant miljö med björkdungar.

Bebyggelsen är blandad med några norrbottensgårdar varav enstaka har en ursprunglig karaktär.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett väl hävdad, storskaligt odlingslandskap med värden genom den bevarade kvarnmiljön.

Bevarandeklass II

ALVIK

Namn: Alvik
 Nummer: 80-22
 Areal: 225 ha
 Top karta: 24 L NV
 Ekon ruta: 7e
 Koordinater: 7287/1775
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk r
 egion:

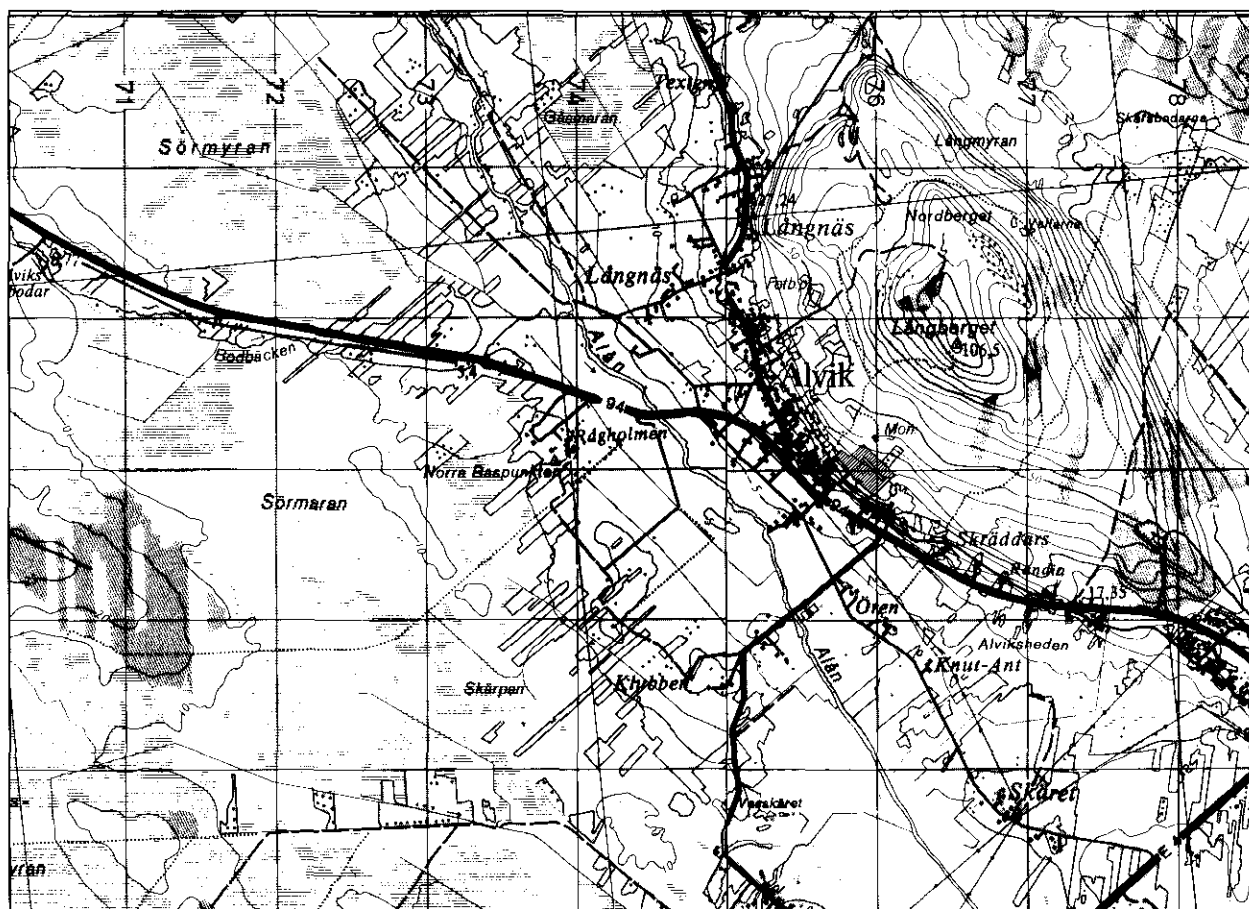
29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Alvik sydväst om Luleå utgörs av ett splittrat ladlandskap på sedimentmarker invid Aleån. Odlingsskapspelet är storskaligt men har trots detta kvar vissa värden genom den långa kontinuiteten och förekomsten av lador, enstaka diken samt närheten till Aleån. Området är viktigt för rastande gäss samt som födosök för ugglor och rovfåglar.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett exempel på mer storskaliga odlingsskapspelet där modernare bruksmetoder gör att natur- och kulturvärdena minskat men ändå finns kvar, främst i form av höga ornitologiska värden.

Bevarandeklass II
BJURTRÄSK

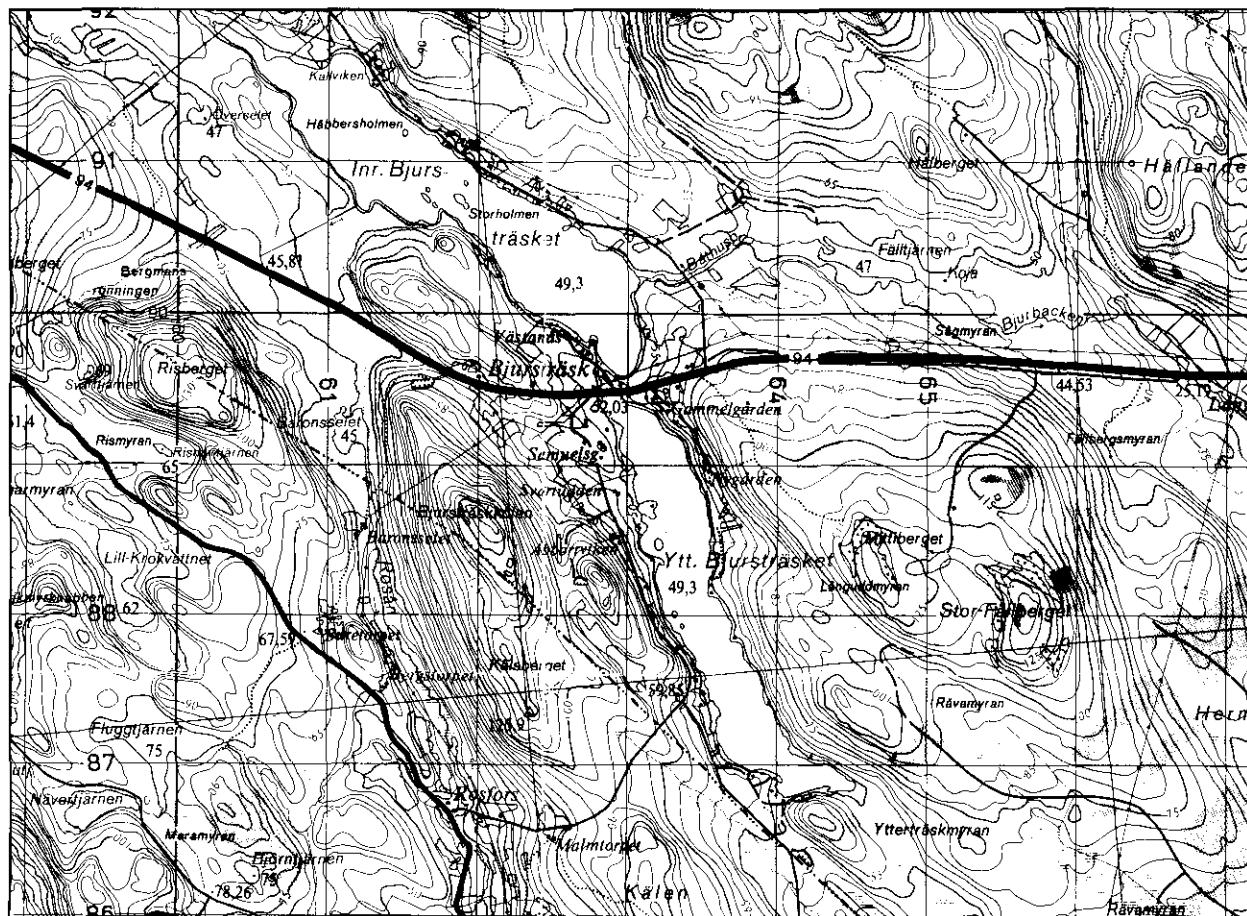
Namn:	Bjurträsk
Nummer:	80-23
Areal:	83 ha
Top karta:	24 L NV
Ekon ruta:	7c
Koordinater:	7289/1763
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga ända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Ett öppet odlingslandskap med skönhetsvärden vid Yttre och Inre Bjurträsket. Landskapet är kuperat och omväxlande med öppna marker ned mot Bjurträsket.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett för kustlandets inre delar representativt odlingslandskap.

Bevarandeklass II

BREDTRÄSKHEDEN

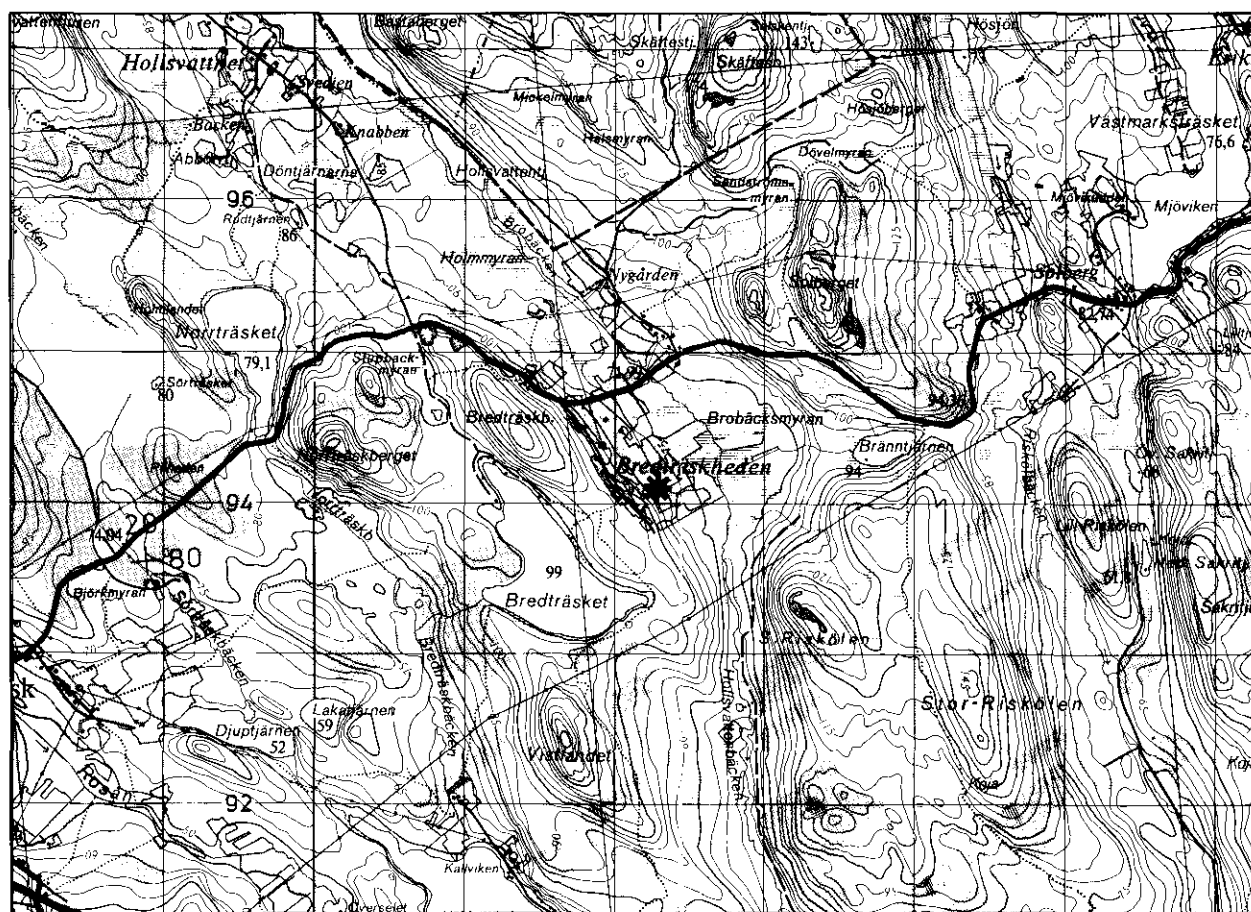
Namn: Bredträskheden
 Nummer: 80-24
 Areal: 46 ha
 Top karta: 24 L NV
 Ekon ruta: 8c
 Koordinater: 7294/1762
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Luleå kommun nr 21,
 Klass IV - Solberg II
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Bredträskheden ligger med bebyggelsen längst upp efter en bergssida och odlingsmarken i en sluttning ned mot nordost. Landskapet är relativt mångformigt med öppna diken, odlingsholmar med en, asp, rönn och björk. Ett antal välvuxna popplar finns i byn. En och annan lada, de flesta dock i sämre skick, finns efter brynkanterna.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett odlingslandskap representativt för kustlandets skogsområden.

Bevarandeklass II

KLÖVERTRÄSK

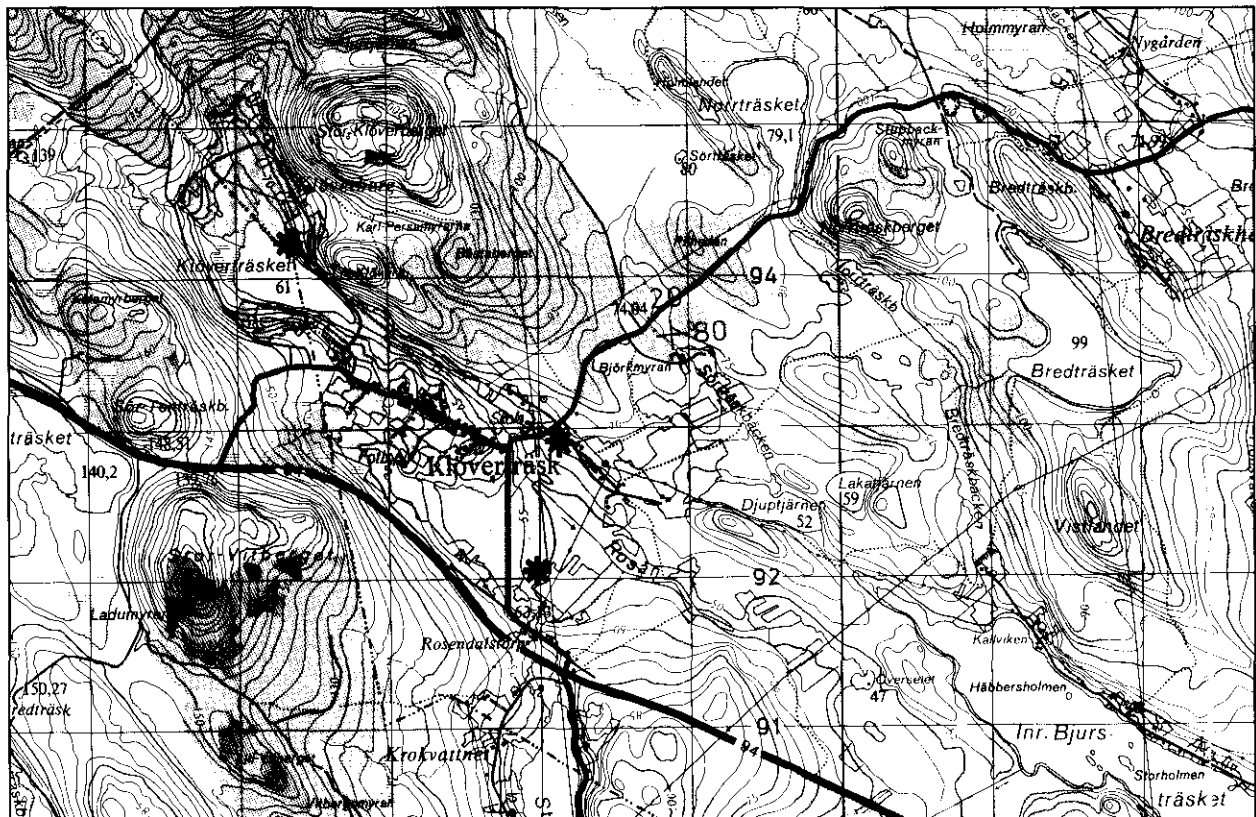
Namn: Klöverträsk
 Nummer: 80-26
 Areal: 244 ha
 Top karta: 24 L NV
 Ekon ruta: 8b
 Koordinater: 7293/1758
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hagmarker:
 Luleå kommun nr 7, klass III - Krokvattnet, nr 9, klass III - Klöverträsk och nr 17, klass IV - Klöverberg
 Riksintresse:
 Naturgeografisk region:
 30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden

Beskrivning

Klöverträsk är en jordbruksby vilken uppstod som ett nybygge i mitten på 1800-talet. Byn är belägen i en dal mellan Stor-Vitberget och Stor-Klöverberget där Rosån rinner upp. Odlingsmarken präglas av slättermarker på åker där ett flertal lador bryter av storskaligheten.

Sammanfattande värdeomdöme

En by med ett odlingslandskap som är representativt för odlingslandskap i kustlandets skogsmarker.

Bevarandeklass II

MJÖFJÄRDEN

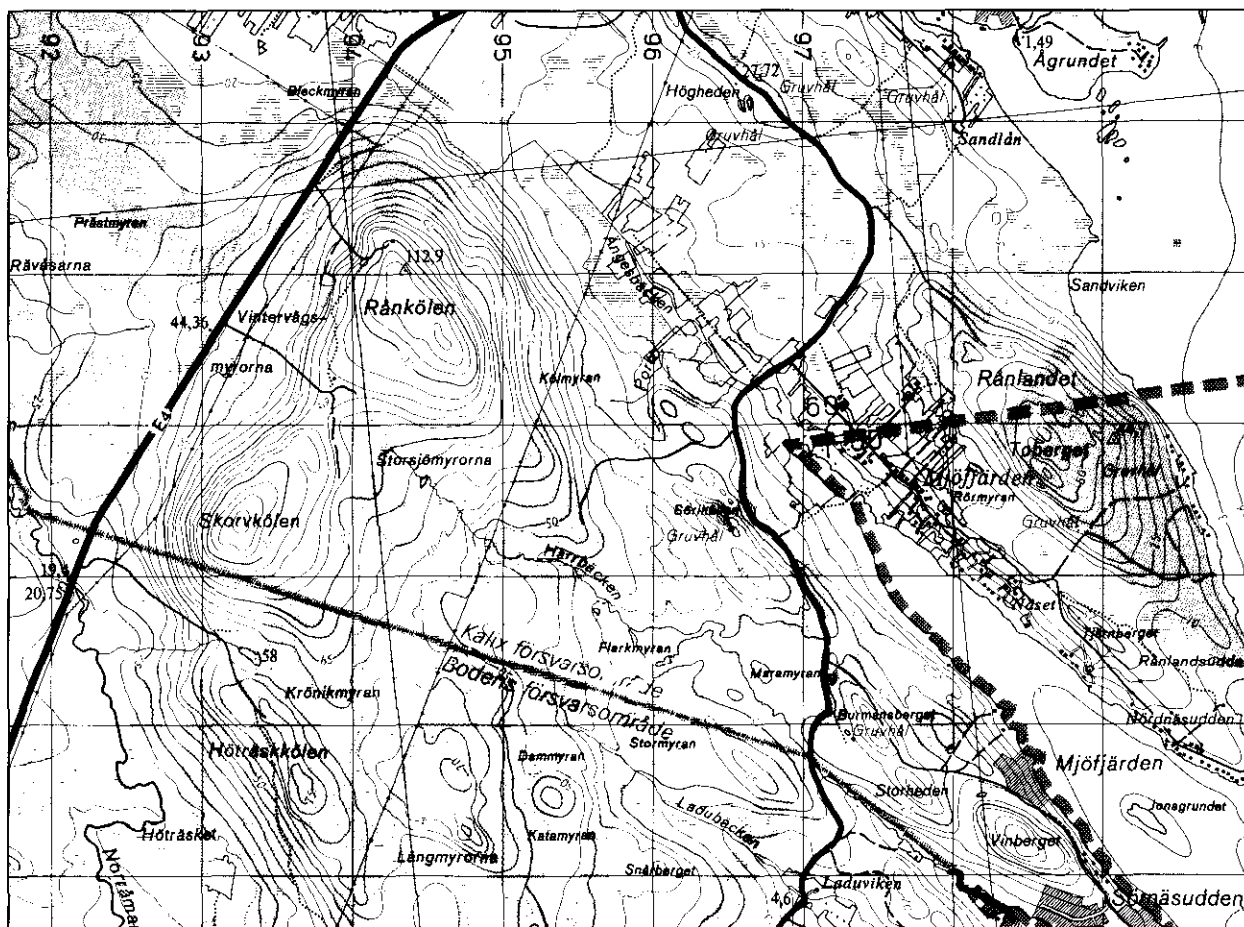
Namn:	Mjöfjärden
Nummer:	80-27
Areal:	55 ha
Top kart:	25L SO
Ekon ruta:	3j
Koordinater:	7316/1797
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs-och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Mjöfjärden är en jordbruksby inne i en djup havsvik. Odlingslandskapet sluttar ned mot fjärden med slåttermarker och strandängar längst ned mot vattnet. Bebyggelsen ligger på rad efter krönet på sluttningen. Flera norrbottensgårdar finns kvar med uthus, övrigt blandad bebyggelse.

Sammanfattande värdeomdöme

Mjöfjärden är en jordbruksby vid en fjärd vid havet. Odlingslandskapet är öppet och ligger i sluttning med strandängar mot vattnet

Bevarandeklass II

MÅTTSUND

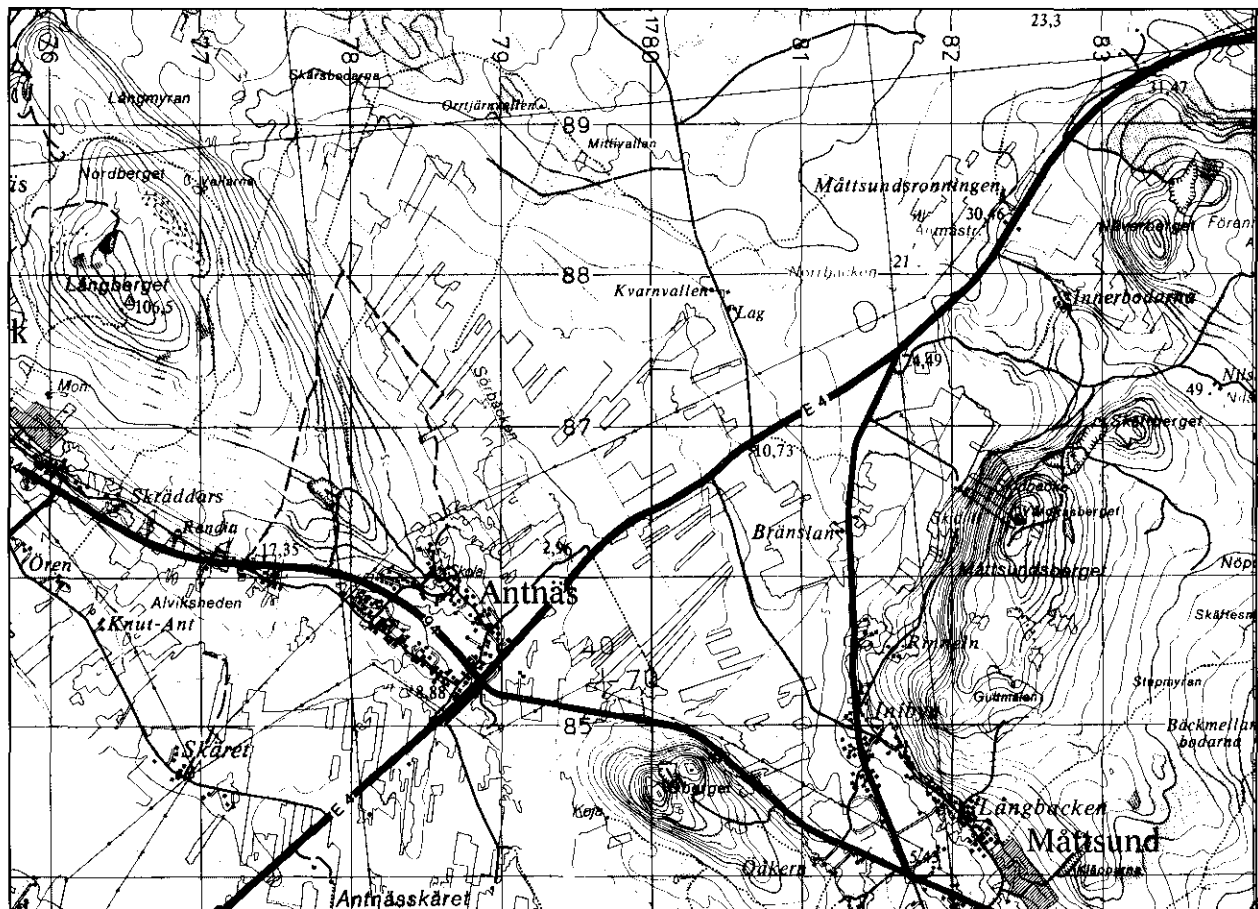
Namn: Måttsund
 Nummer: 80-28
 Areal: 2 ha
 Top karta: 24 L NO
 Ekon ruta: 7g
 Koordinater: 7286/1780
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Intill E4 söder om Luleå ligger ett litet odlingsparti med lador och öppna diken samt sakta uttunnande brynkanter. Något indraget i skogen finns en av få kvarvarande sommarladugårdar i gott skick.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett bra exempel på ett mindre slätterparti med helhetssvärden.

Bevarandeklass II

MÖRÖBANKEN

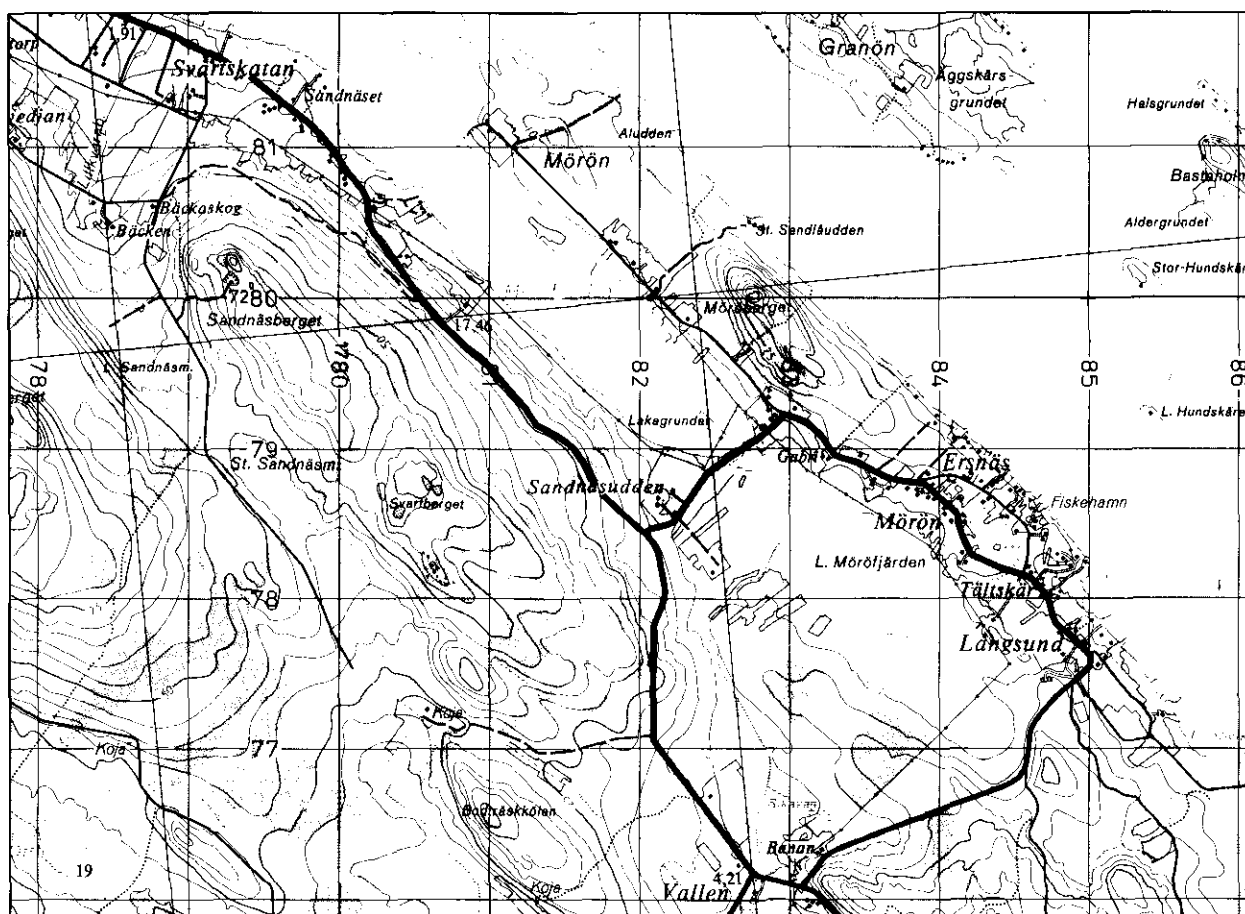
Namn:	Möröbanken
Nummer:	80-29
Areal:	28 ha
Top karta:	24 L NO
Ekon ruta:	7g
Koordinater:	7279/1783
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksentresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Möröbanken ligger öster om Ersnäs vid den uppgrundade Lilla Möröfjärdens utlopp i Möröfjärden. Odlingsmarkerna består av på norra sidan ett småskaligt område med björkdungar samt ett tiotal lador. Området är intressant som rastplats för fåglar, speciellt tranor, gäss och olika vadare.

Sammanfattande värdeomdöme

Möröfjärden utgör en miljö med natur- och kultur- miljövärden vilka bildar en bevarandevärd helhet.

Bevarandeklass II

REVELSUDDEN

Namn:	Revelsudden
Nummer:	80-30
Areal:	20 ha
Top kart:	24L NO
Ekon ruta:	8j,9j
Koordinater:	7295/1795
Bevarandeklass:	klass II
Klassifikation:	N
Ängs-och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2,
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

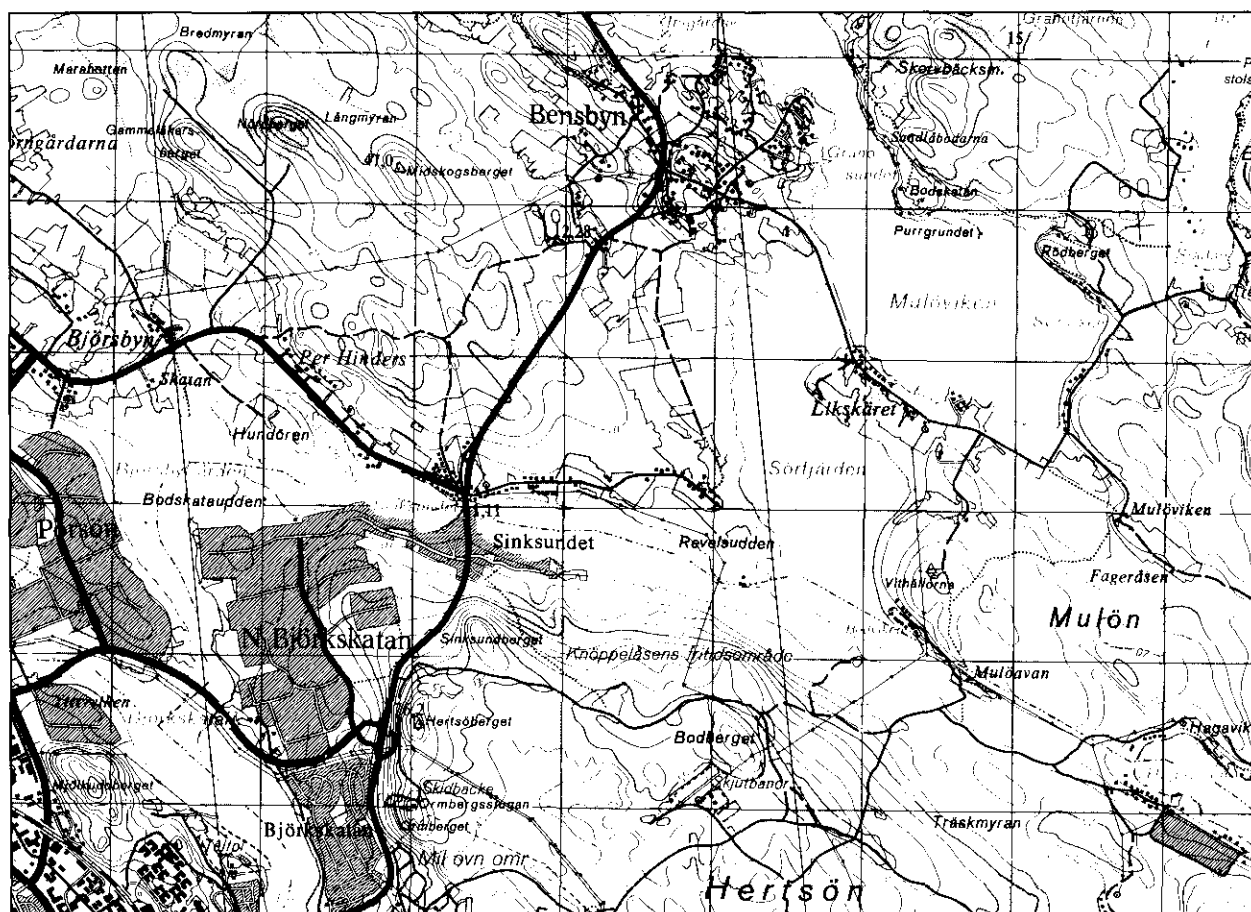
Beskrivning

Revelsudden ligger strax norr om Luleå vid Sörfjärden. Området utmärker sig genom ängsmarker och strandängar. Under vissa vårar ses rikligt med rastande vaddare speciellt brushanar men även stora mängder änder, gäss och sångsvan trivs här.

Bebyggelsen ligger som en radby på moränmarken ut i Sörfjärden.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett område med öppna odlingsmarker med anslutande strandängar vilka utgör viktiga rastlokaler för sträckande fågel.

Bevarandeklass II

RÅNEÅ-HEDEN

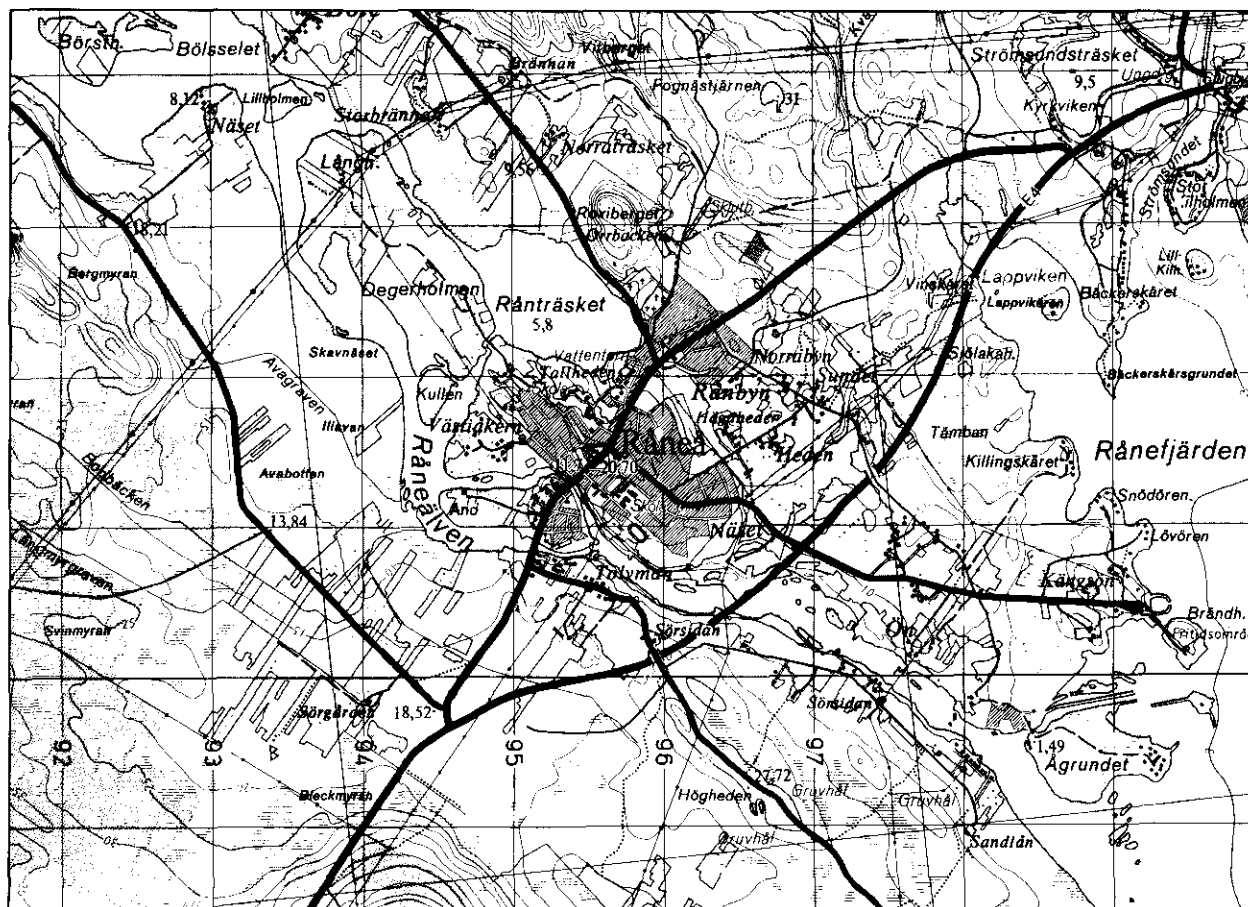
Namn:	Råneå-heden
Nummer:	80-31
Areal:	68 ha
Top karta:	25 L SO
Ekon ruta:	4j
Koordinater:	7321/1797
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N34, F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Mellan Råneå samhälle och E4 ligger ett parti med småkuperade odlingsmarker vilka slås. Området splittras av öppna diken och trädriddar med inslag av björk. I framförallt norra delen finns flera odlingsholmar och dungar av rönn och asp, samt flera fina stengårdsgårdar och odlingsrösen. Enstaka lador har bevarats.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett bra exempel på ett mindre slätterparti med helhetsvärden.

Bevarandeklass II

VITÅN

Namn: Vitån
 Nummer: 80-32
 Areal: 497 ha
 Top karta: 25 M NV; NO
 Ekon ruta: 6a;6j
 Koordinater: 7330/1801
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk r
 egion:

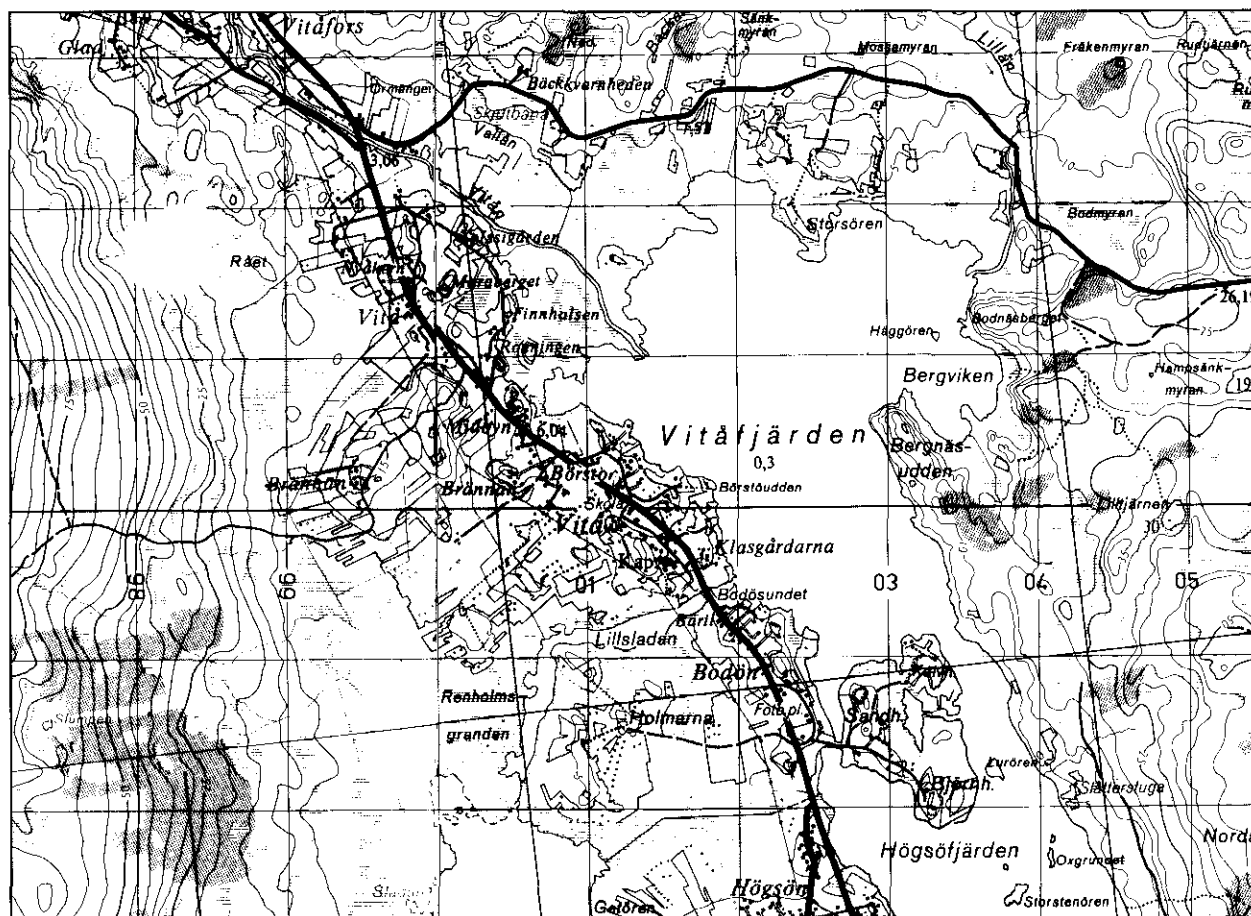
29b, kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

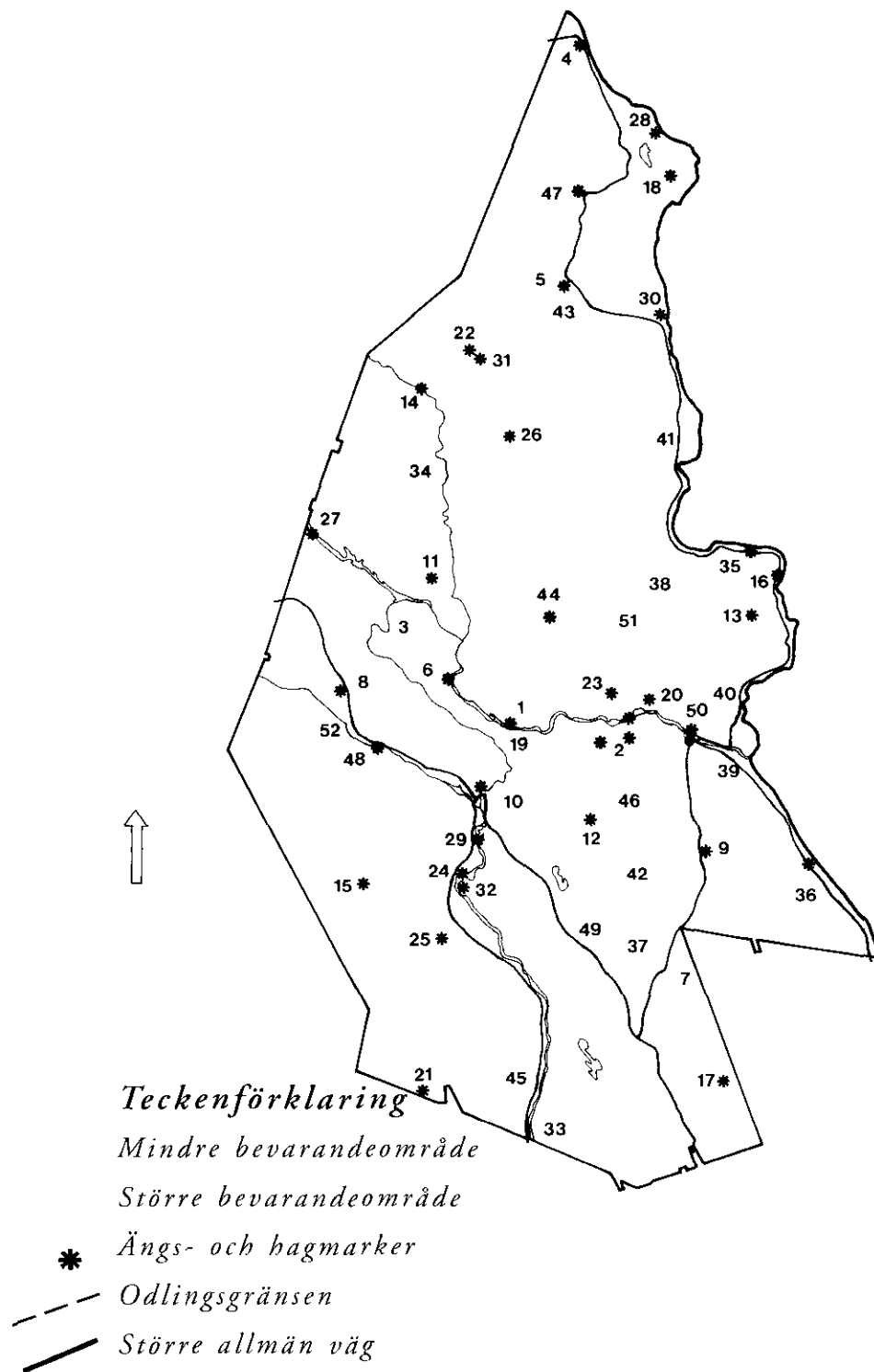
Vitå ligger vid Vitåfjärden i norra delen av Luleå kommun. Odlingslandskapet är småkuperat och omväxlande med träddungar och skogspartier. De mest värdefulla delarna av byn finns runt Börstön samt intill Klasgårdarna där landskapet innehåller åkerholmar, strandkontakt med fjärden samt lador. Bebyggelsen är blandad med fina gårdsmiljöer i Klasgårdarna.

Sammanfattande värdeomdöme

Vitån representerar en mångformig miljö.

PAJALA KOMMUN

Pajala kommun är en inlandskommun i östra länet. Kommunen domineras av ett flackt landskap där de stora älvarna, skogsmarker och stora myrområden dominerar. Torne älv med biflödena Muonio älv och Lainio älv sammanbinds genom bifurkationen Tären-dö älv med Kalix älv. Sammanflödet ligger vid Tären-dö i centrala delen av kommun.

Odlingslandskapet ligger främst vid de stora älvarna och intill större sjöar där förutsättningarna för odling har varit goda. Goda möjligheter för foderfångst samt relativt låg höjd över havet gjorde jordbruk möjligt i denna del av länet. De odlade ytorna är av förhållandevis ungt datum och stammar dels från 1600-talets tidiga industrialisering genom Torne verkens järnbruk, dels från den vid 1700-talets andra hälft inledda kolonisationen. Kolonisationen har skett successivt med invandrare från både länets övriga delar men också i relativt stor utsträckning österifrån. Pajala har en relativt stor andel jordbruk om man ser till det nordliga läget i länet.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Pajala 205 jordbruksföretag, ca 8,8% av antalet i länet. Totalt nyttjade dessa 2018 ha åker, ca 4,7 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I

ANTTIS

Namn:	Anttis
Nummer:	21-1
Areal:	58 ha
Top karta:	28 L NO, 28 M NV
Ekon ruta:	5j, 6a
Koordinater:	7480/1800
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 15a-b, klass III, Anttis-Kuusisaari
Riksintresse:	N15, F4
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

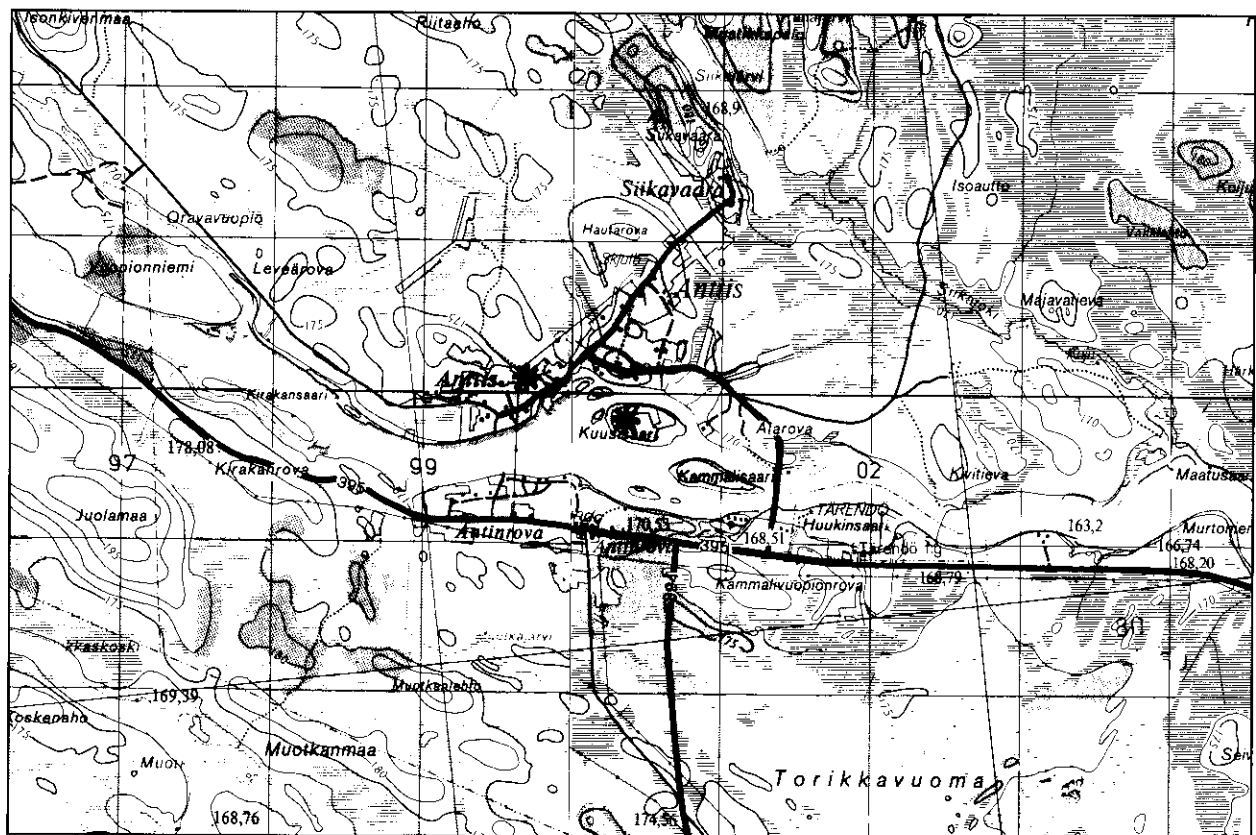
Beskrivning

Anttis är en by intill Torne älv väster om Pajala. Odlingsmarken är småkuperad och öppen ned mot älven. Markerna är välhävda med hässjor och lador. Ön Kuusisaari är idag en betesholme, men två lador finns kvar som en rest av den tid när ön var en viktig slätterholme.

Bebyggelsen i Anttis är blandad med både modern bebyggelse och flera delvis välbevarade Tornedalsgår-
dar med timrade uthus, bl a flera Aittar, vasformiga härbrän.

Sammanfattande värdeomdöme

Anttis är en representativ odlingsby efter övre Torne älvdal.

Bevarandeklass I

JUHONPIETI- ERKHEIKKI

Namn: Juhonpieti-Erkheikki

Nummer: 21-2

Areal: 408 ha

Top karta: 28 M NV

Ekon ruta: 6d

Koordinater: 7478/1818

Bevarandeklass: Klass I

Klassifikation: N/K

Ängs- och

hagmarker:

Pajala kommun nr 7, klass II - Vasikkavuoma; nr 8, klass II - Kenttä/Liviöjoki och nr 24, klass III - Maalarigården

Riksintresse: K53, N15, F4

Naturgeografisk

region:

32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter

byn var stor, genom att mycket av vinterfodret kunde hämtas på ett koncentrerat område.

Bebyggelsen i byarna är blandad med en hög andel ursprunglig bebyggelse. Ett flertal Tornedalsgårdar ligger intill älven samt runt kullen. Uthus är vanliga, och ett flertal vasformiga aittor finns i byn. Fäbodstället Kenttä är välbevarat med ett timrat bostadshus från 1880-talet.

Sammanfattande värdeomdöme

Juhonpieti-Erkheikki är en välvarad helhetsmiljö med kontinuitet i brukandet. Odlingslandskapet är småbrutet och mångformigt samt representativt för övre Tornedalen.

Beskrivning

Juhonpieti-Erkheikki ligger intill Torne älv, väster om Pajala samhälle. Området består av de olika bydelarna med utliggande fäbodsområde samt den stor slåttermyn Vasikkavuoma.

Juhonpieti har öppna odlingsmarker ned mot älven samt betesholmar ute i älvfåran. I Erkheikki ligger kulturmarkerna kring en karaktäristisk uppodlad moränkulle, som idag nyttjas för slätter. Till odlingsmarken räknas också stora arealer våtslåttermarker. Vasikkavuoma är länets största bevarade slåttermyn, med ett sjuttiotal välbevarade lador. Myren vårdas genom Länsstyrelsens försorg. Dess betydelse för

Bevarandeklass I

JUNOSUANDO

Namn:	Junosuando
Nummer:	21-3
Areal:	38 ha
Top karta:	28 L NO
Ekon ruta:	9h
Koordinater:	7497/1787
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N15, F
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-Lapp- land

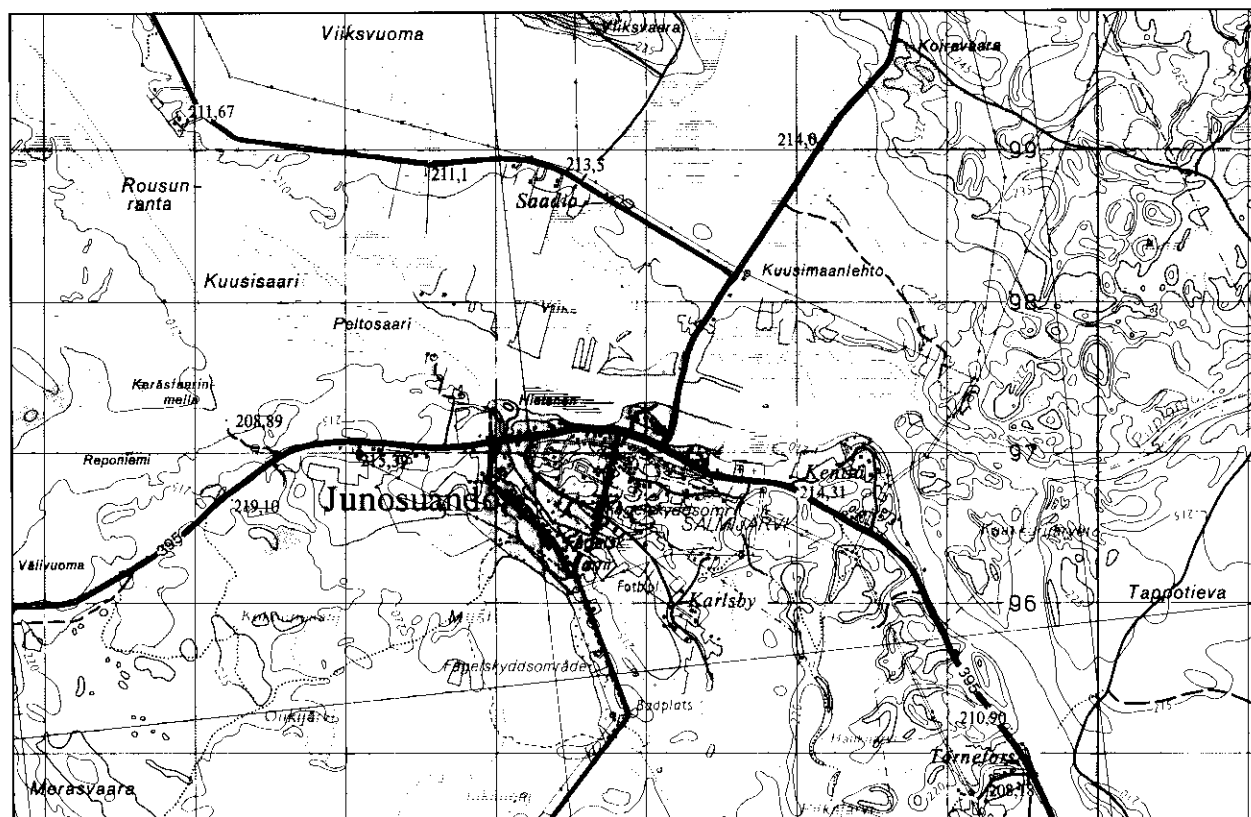
Beskrivning

Junosuando ligger intill Torneälven mellan Pajala och Vittangi. Odlingssmarkerna är belägna främst i strand-nära lägen samt inne i byn där en bäck skapat fuktigare och bättre odlingslägen. De älvnära områdena utgörs av betade och välhävade strandängar, medan området inne i själva byn utgörs av slättermarker med enstaka lador samt en trädridå längs bäcken.

Bebyggelsen är blandad med många moderna villor. I byns västra del finns några äldre gårdar, bland annat en dominant herrgårdsliknande byggnad.

Sammanfattande värdeomdöme

En för övre Tornedalen representativ natur- och kulturmiljö med ett välhävdat odlingslandskap.

Bevarandeklass I

KITKIÖJÄRVI

Namn:	Kitkiöjärvi
Nummer:	21-5
Areal:	104 ha
Top karta:	29 M NV
Ekon ruta:	8b
Koordinater:	7543/1809
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 4, klass I - Kitkiöjärvi-Levä
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-I app- land

skogsbruket. Stora arealer våtmarker har varit nödvändiga för hushållningen. Markerna intill de större vattendragen och sjöarna, liksom myrmarkerna i anslutning till byn, bär spår av omfattande slätterbruk. Ännu brukas en del av den stora myren Levä där höet till största delen består av sjöfråken. Odlingsmarkerna i byn är också de välhävda slättermarkerna, vilka sluttar ned mot den lilla sjön. Höet hässjas och tas tillvara.

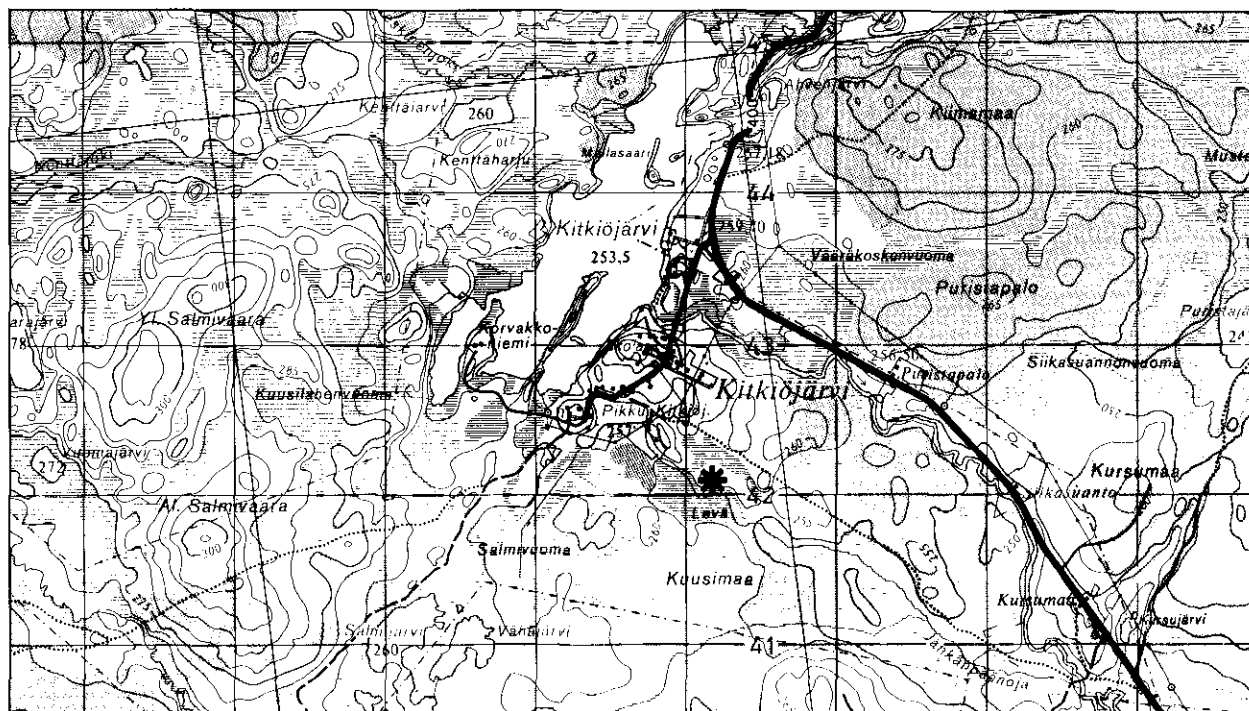
Bebyggelsen är blandad med flera mycket välbevarade gårdsmiljöer med mangårdsbyggnader och timrade uthus, bl a aittor.

Sammanfattande värdeomdöme

Beskrivning

Kitkiöjärvi ligger intill en större sjö med samma namn. Byn är en jordbruksby med stark koppling till

Kitkiöjärvi utgörs av en helhetsmiljö med en för norra Norrbottens inland representativ odlingslandskaps- och bebyggelsestruktur. Området är välhävdat och mångformigt.

Bevarandeklass I

LOVIKKA

Namn:	Lovikka
Nummer:	21-6
Areal:	60 ha
Top karta:	28 L NO
Ekon ruta:	7i
Koordinater:	7587/1791
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 19a-c, klass III - Lovikka
Riksintresse:	N15, F4
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-Lapp- land

Beskrivning

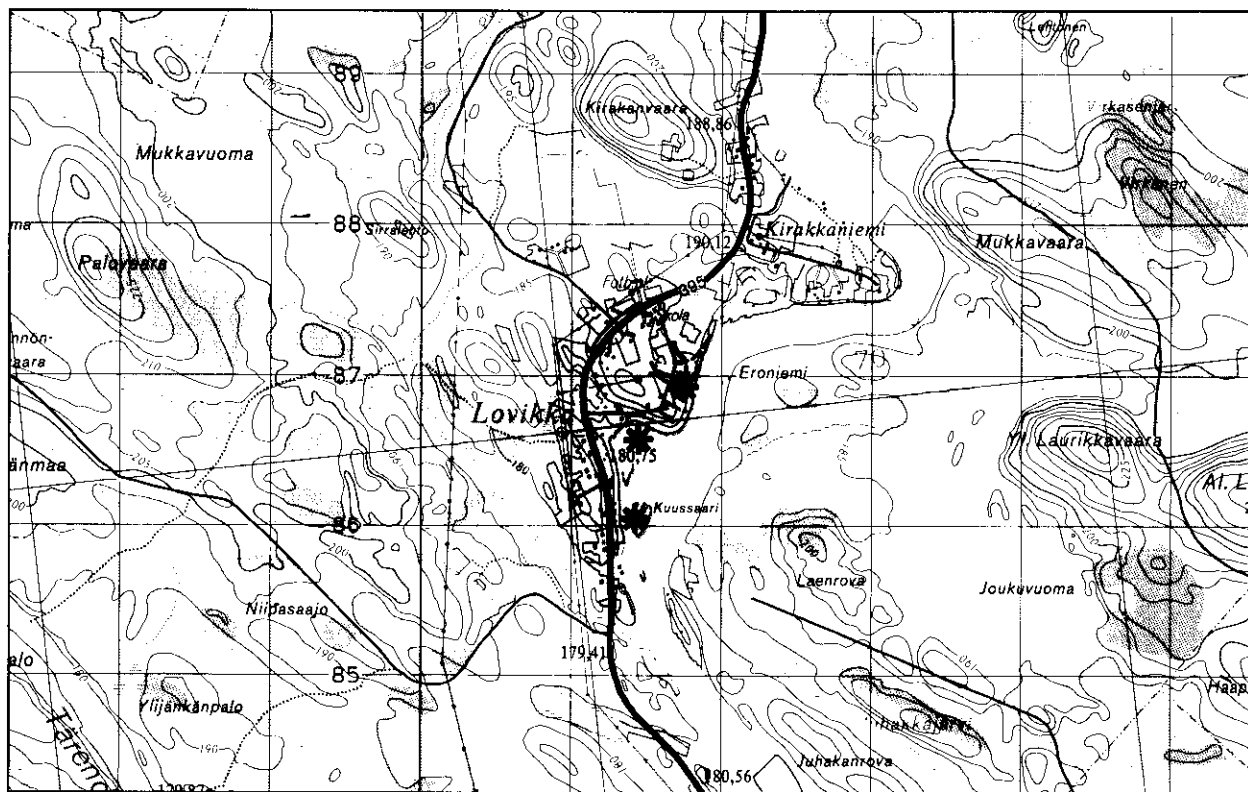
Lovikka är beläget intill Torneälven väster om Pajala. Odlingslandskapet finns på en moränkulle och på dennas sluttningar ned mot älven, som vid Lovikka gör en större böj. I älven finns ett par tidigare slätterholmar vilka idag betas av får.

Markerna är välhävda genom främst slätter men också bete. Landskapet är småbrutet och svagt kuiperat.

Bebyggelsen i Lovikka ligger i ursprungliga lägen med välbevarade Tornedalsgårdar. I området finns flera vasformiga aittor samt ett antal lador.

Sammanfattande värdeomdöme

Lovikka är en för Tornedalen representativ by med helheten bevarad i bebyggelse och landskap.

Bevarandeklass I-II
OHTANAJÄRVI

Namn:	Ohtanajärvi
Nummer:	21-7
Areal:	81 ha
Top karta:	27 M NV
Ekon ruta:	8e
Koordinater:	7443/1721
Bevarandeklass:	Klass I-II. Klass I i SV by- delen, klass II övriga byn
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergskullterräng med mel- lanboreala skogsområden

sjön sänkt och består av en helt ohävdad slåttermyr. Södra bydelen ligger på en svagt utbildad åssträckning med ett odlingslandskap som är svagt kuperat. I landskapet finns åkerholmar med rönn och gran, öppna diken samt ett antal slåtterlador.

Området i sydväst har en genuin bebyggelse i ursprungliga lägen. Flera fina norrbottensgårdar med delvis östlig påverkan. En av mangårdarna har en tydlig vasform.

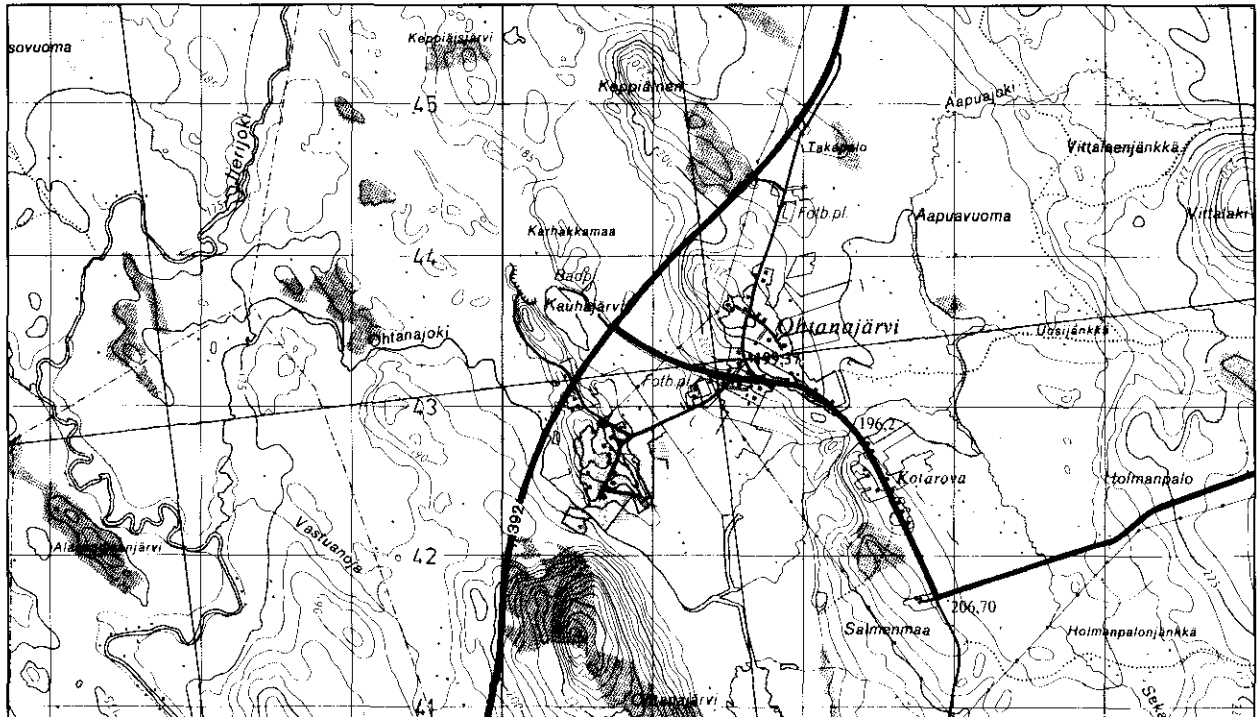
Den norra bydelen har ett mer storskaligt odlingslandskap som dock inte är utan värden, bl a stengårdsgårdar och enstaka lador. Bebyggelsen är blandad med en äldre gårdsgrupp samt ett timrat härbre.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Beskrivning

Ohtanajärvi by har växt fram intill en stor sjö. Idag är

Ohtanjärvi är en inlandsby med representativ bebyggelse och ett odlingslandskap med biologiska och kulturhistoriska kvalitéer.

Bevarandeklass I

SAITTAROVA

Namn:	Saittarova
Nummer:	21-8
Areal:	62 ha
Top karta:	28 L NO
Ekon ruta:	7f
Koordinater:	7586/1776
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 18, klass II - Saittarova
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-Lapp- land

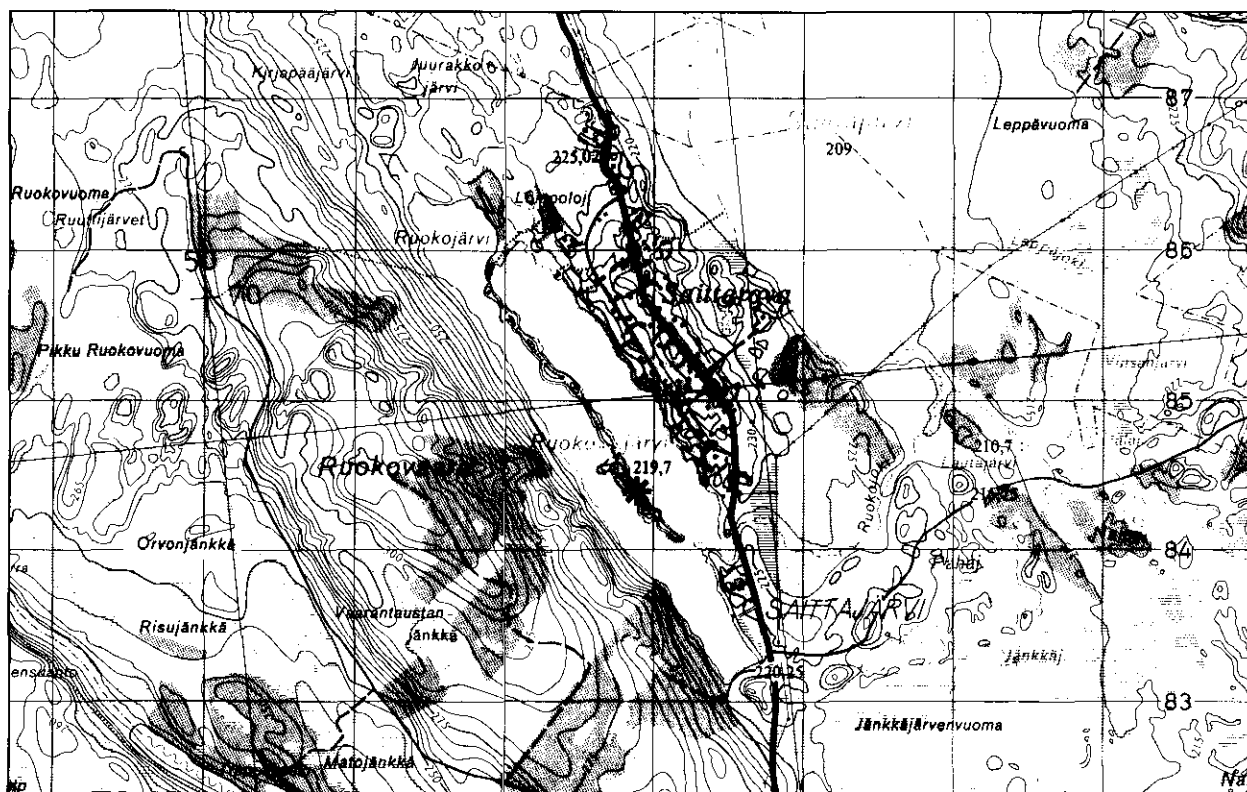
Beskrivning

Saittarova är en by i skogslandet strax norr om kalixälven mellan Tärendö och Masugnsbyn. Byn ligger på en ås mellan sjöarna Saittajärvi och Ruokojärvi, med ett lidläge mot framförallt söder. I Ruokojärvi finns en smal ås vars södra del utgörs av slättermarker och skogsbete. Odlingslandskapet i byn är påtagligt kupe- rat och sluttande ned mot Ruokojärvi. Markerna nytt- jas för slätter och höet hässjas till viss del.

Bebyggelsen är blandad men är belägen i traditio- nella lägen, där äldre gårdar med timrade uthus och modernare villor ligger omgivna av slätterängar.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett välhävdat och för det norra skogslandet represen- tativt odlingslandskap med en helhetsmiljö.

Bevarandeklass I

SATTAJÄRVI

Namn:	Sattajärvi
Nummer:	21-9
Areal:	202 ha
Top karta:	28 M SO
Ekon ruta:	2f
Koordinater:	7462/1827
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 23, klass III - Sattajärvi
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkull- slätter

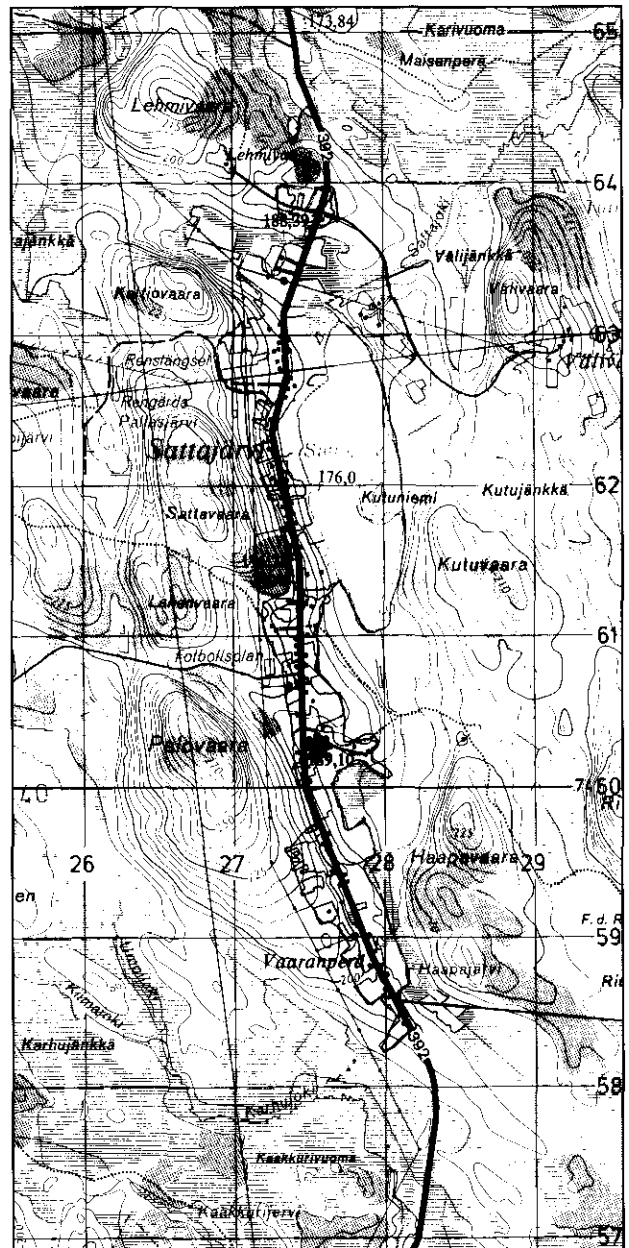
Beskrivning

Sattajärvi intill sjön med samma namn ligger vid vägen mellan Korpilombolo och Pajala. Odlingsmarkerna sträcker sig längs med sjön och på ömse sidor om vägen vilket gör att byn blir långsmal. Markerna utgörs främst av slätter- och betesmarker. Idag betas delar av området av får, resten slås. Landskapet är mångformigt och småbrutet med dungar av lövträd samt öppna diken.

Bebyggelsen är blandad med flera fina äldre gårdar med timrade uthus. I byns mitt står en praktfull vasaita. Här och där på markerna står ett för övre Tornedalen typiskt kvadratisk lågt fähus med pyramidtak. På markerna ned mot sjön finns ett flertal ängslador.

Sammanfattande värdeomdöme

Sattajärvi är en välbevarad helhet i natur- och kulturmiljön med en representativ bebyggelsestruktur.

Bevarandeklass I

TÄRENDÖ

Namn:	Tärendö
Nummer:	21-10
Areal:	337 ha
Top karta:	28 L SO
Ekon ruta:	3i, 3j
Koordinater:	7469/1795
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 27, klass IV - Kujuniemi
Riksintresse:	K54, N12, N15, F5
Naturgeografisk region:	32d, Norra norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslänter

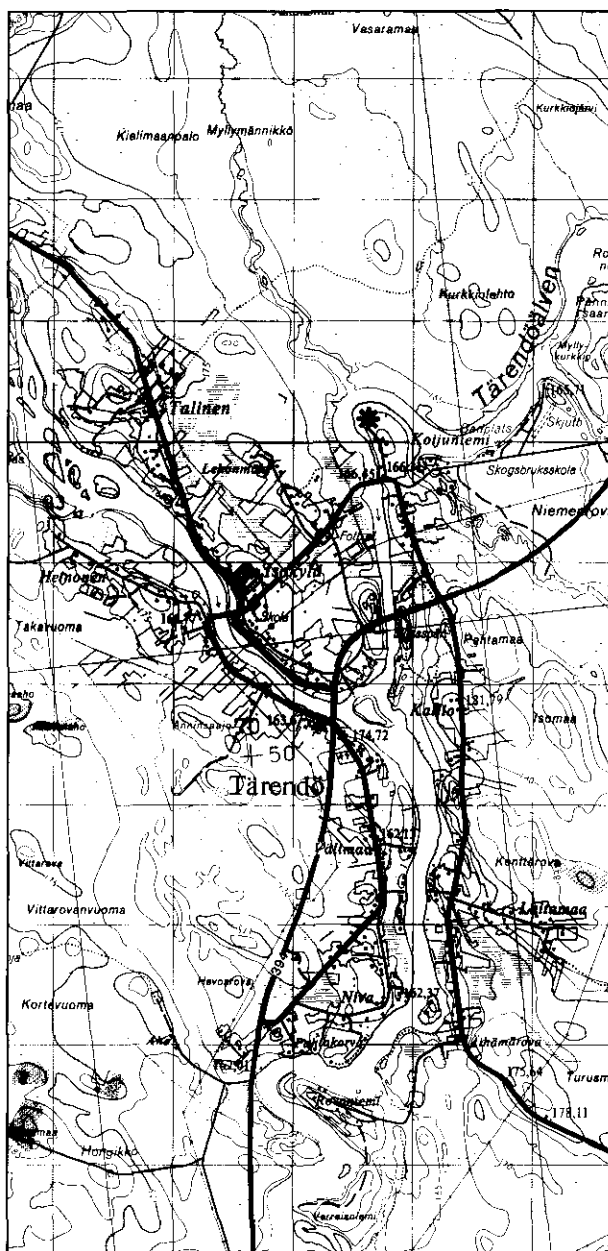
Beskrivning

Tärendö intill Kalixälven på den plats där bifurkationen, Tärendö älv, sammanbinder Torne älv med Kalixälven. Byn är en relativt stor jordbruksby med flera bydelar. Odlingsmarkerna ligger uteslutande utefter älven på sedimentmarkerna, och utgörs främst av slätter- och betesmarker vilka till stor del är välhävdate. Tärendö utgörs av en helhetsmiljö med natur- och kulturmiljövärden i ett småbrutet landskap med öppna diken, trädgrupper, åkerholmar, lador och aittor på uddar och näs vid älvstränderna.

Bebyggelsen i Tärendö kan uppvisa en relativt hög andel traditionell bebyggelse. Särskilt bydelen Niva förtjänar att nämnas för sina fina timmergårdar med liggande panel.

Sammanfattande värdeomdöme

Tärendö är en bevarandevärd natur/kulturmiljö med agrarhistoriskt kontinuitet i ett idag välhållt representativt odlingslandskap.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

EROKANJÄNNKÄ

Namn: Erokanjänkkä
 Nummer: 21-11
 Areal: 2 ha
 Top karta: 29 L SO
 Ekon ruta: 0h
 Koordinater: 7502/1788
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Pajala kommun nr 3,
 klass I
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-
 Lappland

LÖYTYJÄRVI

Namn: Löytyjärvi
 Nummer: 21-12
 Areal: 2 ha
 Top karta: 28 M SV
 Ekon ruta: 2c
 Koordinater: 7465/1814
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Pajala kommun nr 2,
 klass I
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands
 och norra Finlands barr-
 skogs-områden och berg-
 kullslätter

PYÖREÄNOJA

Namn: Pyöreänoja
 Nummer: 21-13
 Areal: 2 ha
 Top karta: 28 M NO
 Ekon ruta: 8h
 Koordinater: 7494/1836
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Pajala kommun nr 1,
 klass I
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkullslät-
 ter

TAHKOVUOMA

Namn: Tahkovuoma
 Nummer: 21-14
 Areal: 4 ha
 Top karta: 29 L NO
 Ekon ruta: 6h
 Koordinater: 7531/1787
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Pajala kommun nr 5,
 klass I
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-Lapp-
 land

Bevarandeklass I

KOMPELUSLEHTO

Namn: Kompeluslehto
 Nummer: 21-15
 Areal: 5 ha
 Top karta: 28 L SO
 Ekon ruta: 0f
 Koordinater: 7457/1778
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 11, klass II
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter

RISTIMELLA

Namn: Ristimella
 Nummer: 21-16
 Areal: 3 ha
 Top karta: 29 M SO
 Ekon ruta: 0h
 Koordinater: 7503/1840
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 13, klass II
 Riksintresse: N20, F4
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter

SUANINGI

Namn: Suaningi
 Nummer: 21-17
 Areal: 1 ha
 Top karta: 28 M NO
 Ekon ruta: 6f

Koordinater: 7430/1829
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 10, klass II
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter

VIIKSENVUOMA

Namn: Viiksenvuoma
 Nummer: 21-18
 Areal: 1 ha
 Top karta: 30 M SV
 Ekon ruta: 1e
 Koordinater: 7558/1824
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 12, klass II
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter

ANTTIS-KUUSISAARI

Namn: Anttis-Kuusisaari
 Nummer: 21-19
 Areal: 5,25 ha
 Top karta: 28 M NV
 Ekon ruta: 6a
 Koordinater: 7479/1801
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 15, klass III

Bevarandeklass I

Riksintresse:
Naturgeografisk
region:

N15/F4

32d, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden och bergkullslät-
ter

JUPOKKA

Namn:
Nummer:
Areal:
Top karta:
Ekon ruta:
Koordinater:
Bevarandeklass:
Klassifikation:
Ängs- och
hagmarker:

Jupokka

21-20

1 ha

28 M NV

6e

7484/1820

Klass I

N

Pajala kommun nr 16,
klass III

Riksintresse:
Naturgeografisk
region:

N37

32d, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden och bergkullslät-
ter

PAHAROVA

Namn:
Nummer:
Areal:
Top karta:
Ekon ruta:
Koordinater:
Bevarandeklass:
Klassifikation:
Ängs- och
hagmarker:

Paharova

21-21

1,5 ha

27 L NO

5h

7427/1787

Klass I

N

Pajala kommun nr 17,
klass III

Riksintresse:
Naturgeografisk
region:

—

32d, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden och bergkullslät-
ter

PARKALOMBOLO 1

Namn: Parkalombolo 1
Nummer: 21-22
Areal: 2,5 ha
Top karta: 29 L NO
Ekon ruta: 6j
Koordinater: 7532/1796
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Pajala kommun nr 25,
klass III

Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 32d, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden och bergkullslät-
ter

PILKASAADIO

Namn: Pilkasaadio
Nummer: 21-23
Areal: 0,75 ha
Top karta: 28 M NV
Ekon ruta: 6c
Koordinater: 7585/1814
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Pajala kommun nr 14,
klass III
Riksintresse: N37
Naturgeografisk
region: 32d, Norra Norrlands och
norra Finlands barrskogs-
områden och bergkullslät-
ter

Bevarandeklass I

SAARISUANDO

Namn: Saarisuando
 Nummer: 21-24
 Areal: 19 ha
 Top karta: 28 L SO
 Ekon ruta: 1i
 Koordinater: 7458/1794
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 20, klass III
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs-områden och bergkullslätter

KAINULASJÄRVI

Namn: Kainulasjärvi
 Nummer: 21-25
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 27 L NO
 Ekon ruta: 9i
 Koordinater: 7450/1791
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 26, klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs-områden och bergkullslätter

KERÄNTÖJÄRVI

Namn: Keräntöjärvi
 Nummer: 21-26
 Areal: 1 ha

Top karta: 29 M SV
 Ekon ruta: 4a
 Koordinater: 7522/1801
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 35, klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lappland

KURKKIO

Namn: Kurkkio
 Nummer: 21-27
 Areal: 1,5 ha
 Top karta: 29 L SV
 Ekon ruta: 1e
 Koordinater: 7507/1773
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 33, klass IV
 Riksintresse: N15, F4
 Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-lappland

MUONIO

Namn: Muonio
 Nummer: 21-28
 Areal: 1 ha
 Top karta: 30 M SO
 Ekon ruta: 1f
 Koordinater: 7559/1828
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 30, klass IV

Bevarandeklass I

Riksintresse: N20, F4
 Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lappland

MURTOSAARI

Namn: Murtosaari
 Nummer: 21-29
 Areal: 7 ha
 Top karta: 28 L SO
 Ekon ruta: 2j
 Koordinater: 7463/1795
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 28, klass IV
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands- och norra Finlands barrskogs-områden och bergkullslätter

PARKAJOKI

Namn: Parkajoki
 Nummer: 21-30
 Areal: 1 ha
 Top karta: 29 M NV
 Ekon ruta: 7e
 Koordinater: 7535/1824
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 32, klass IV
 Riksintresse: N20, F4
 Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lappland

PARKALOMBOLO 2

Namn: Parkalombolo 2
 Nummer: 21-31
 Areal: 1 ha
 Top karta: 29 L NO
 Ekon ruta: 6j
 Koordinater: 7532/1796
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 31, klass IV
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs-områden och bergkullslätter

SAARISUANTO

Namn: Saarisuanto
 Nummer: 21-32
 Areal: 11,5 ha
 Top karta: 28 L SO
 Ekon ruta: 1i
 Koordinater: 7458/1792
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 34, klass IV
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk region: 32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs-områden och bergkullslätter

Bevarandeklass II

HOPPET

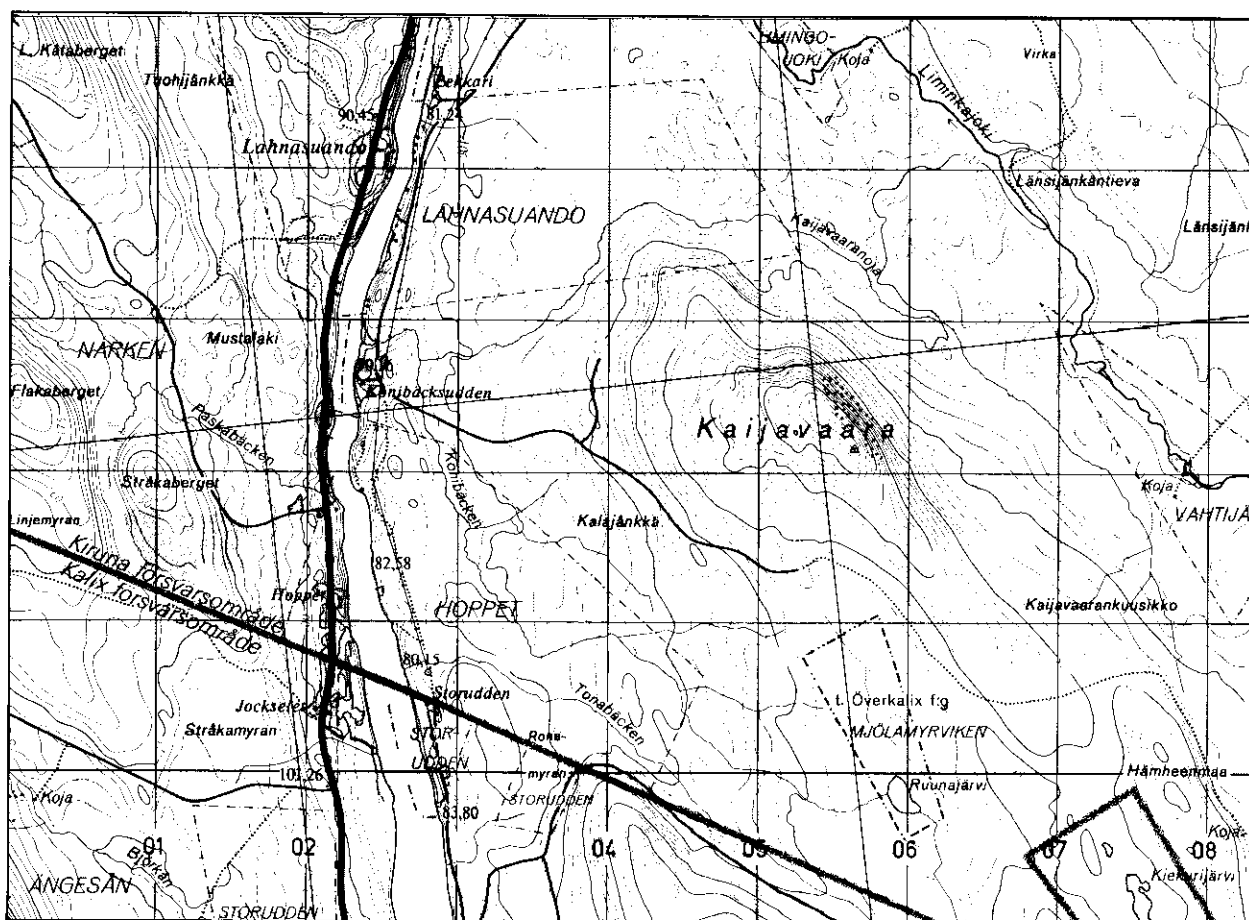
Namn: Hoppet
Nummer: 21-33
Areal: 11 ha
Top karta: 27 M SV
Ekon ruta: 4a
Koordinater: 7421/1802
Bevarandeklass: Klass II
Klassifikation: N/K
Ängs- och
hagmarker: Inga kända
Riksintresse: N12, F5
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanboreala skogsområden

Beskrivning

Hoppet är en mindre by på Kalixälvens västra strand strax norr om Jokkfall. Odlingslandskapet är öppet och småkuperat med öppna diken och en gles aspridå ned mot älven.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett litet men representativt exempel på älvnära odling i skogslandet.

Bevarandeklass II

HUKANMAA

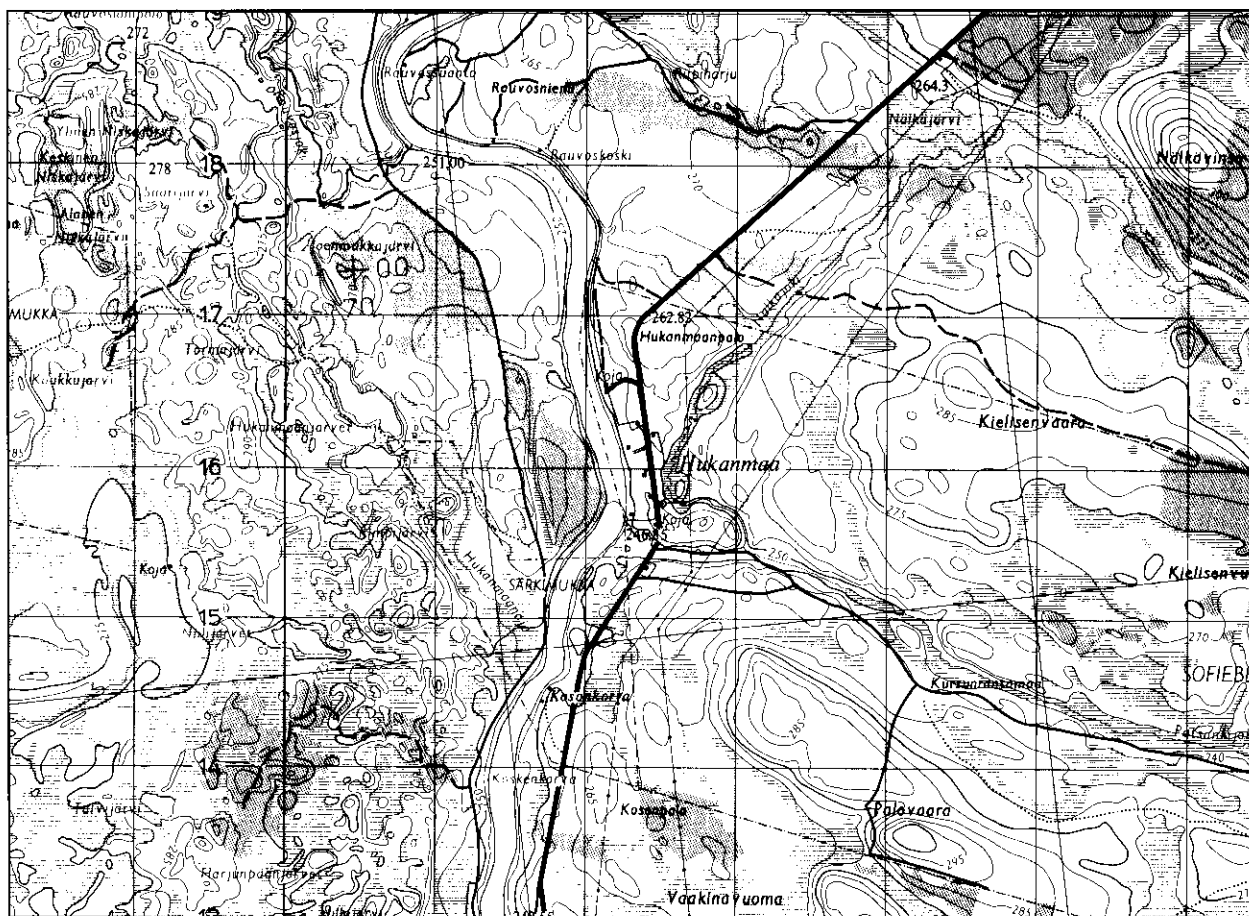
Namn: Hukanmaa
 Nummer: 21-34
 Areal: 15 ha
 Top karta: 29 L SO
 Ekon ruta: 3i
 Koordinater: 7516/1792
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: N18
 Naturgeografisk
 region: 52a, Norra barrskogs-Lapp-
 land

Beskrivning

Hukanmaa ligger på östra sidan av Lainio älv norr om Kangosfors. Odlingslandskapet är älvnära och svagt kuperat med enstaka trädridåer och lador. Bebyggelsen är från 20-40-talet och välhållen.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett öppet hävdad representativt odlingslandskap i skogslandet.

Bevarandeklass II

HUUKI

Namn:	Huuki
Nummer:	21-35
Areal:	163 ha
Top karta:	29 M SO
Ekon ruta:	0g, 0h
Koordinater:	7504/1835
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 36, klass IV - Huuki
Riksintresse:	N20, F4
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden med bergkullslät- ter

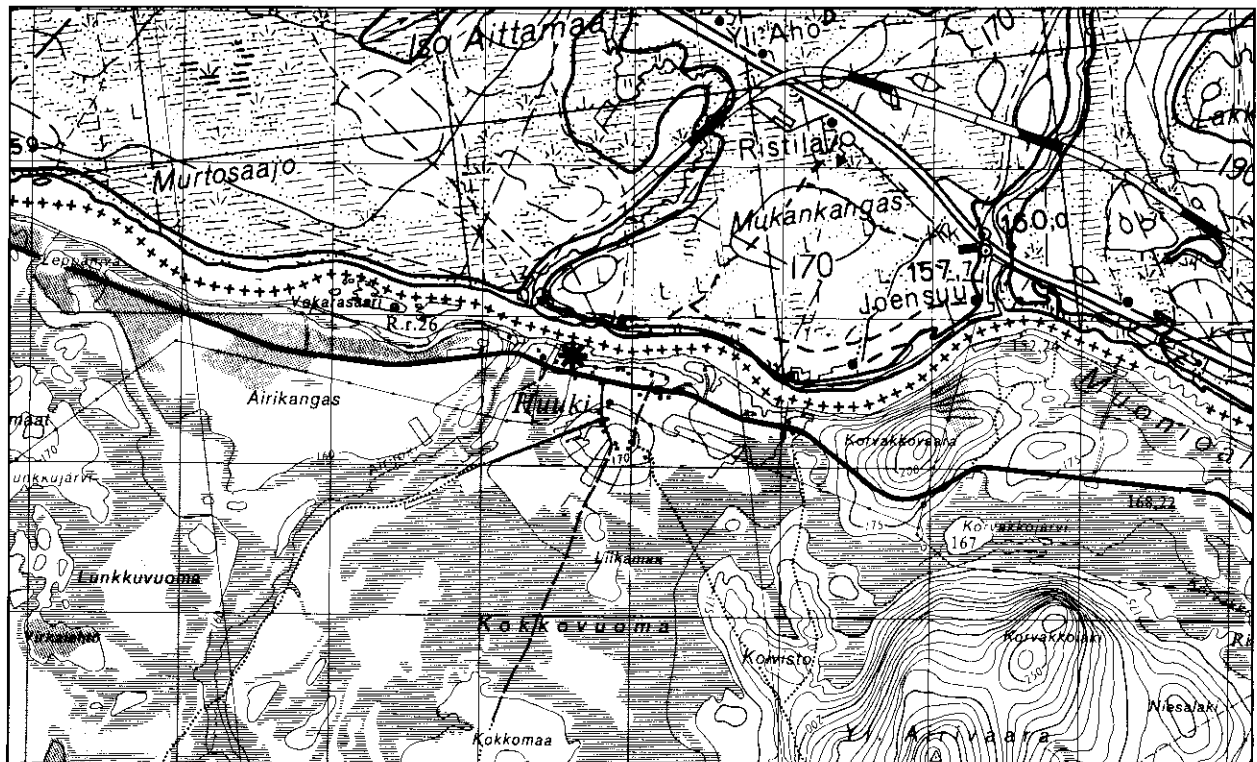
Beskrivning

Huuki intill Muonioälven norr om Pajala är en utpräglad jordbruksby med öppna åkrar och slätter- och betesmarker. Utmarkerna består till stor del av sedan länge uppodlad myrmark, medan slättermarkerna längs älven är torra sedimentmarker. Landskapet innehåller öppna diken ned mot älven och gör ett småbrutet intryck med omväxlande betespartier och slätter. Byn präglas av kontakten med älven.

Bebyggelsen är blandad med i huvudsak 20-40-tals egna hem, men också ett par äldre gårdsmiljöer med fina timrade uthus, bl a välhållna tvåvånings-aittor.

Sammanfattande värdeomdöme

Huuki är en representativ natur- och kulturmiljö vid stranden av gränsälven till Finland.

Bevarandeklass II

JARHOIS-TORINEN-KARDIS

Namn: Jarhois-Torinen-Kardis
 Nummer: 21-36
 Areal: 331 ha
 Top karta: 28 M SO, 27 M NO
 Ekon ruta: 0j
 Koordinater: 7451/1850
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Pajala kommun nr 22,
 klass III - Torinen
 Riksintresse: N15, F4
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkullslät-
 ter

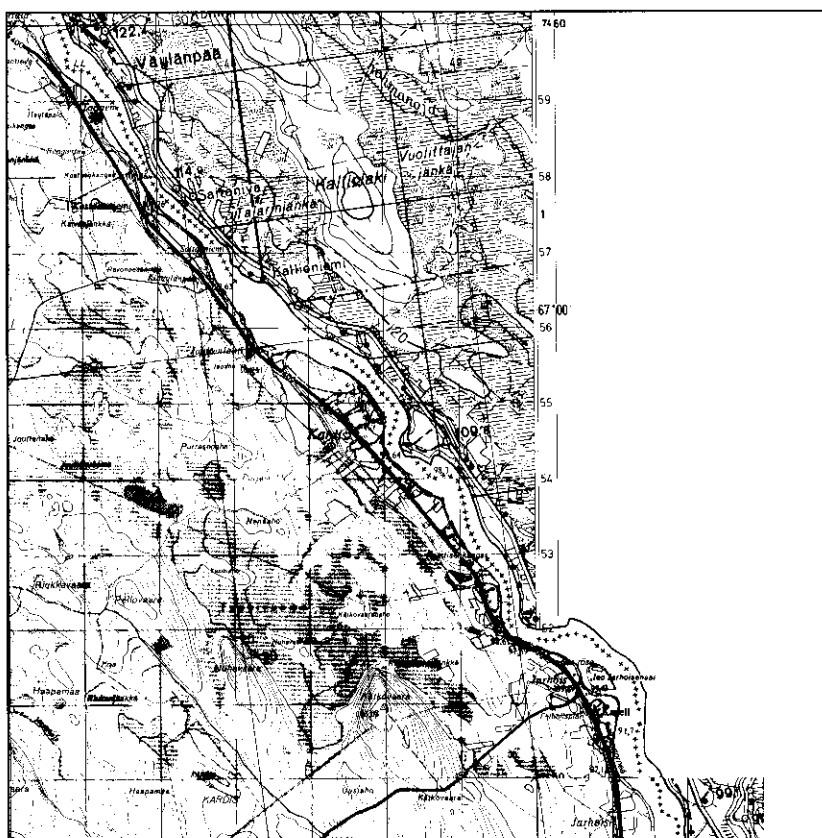
Beskrivning

Jarhois, Torinen och Kardis är byar belägna efter Torne älv söder om Pajala. Odlingslandskapet är kuperat med bäckar och diken på slättermarkerna ned mot älven.

Bebyggelsen är blandad med i huvudsak 20-40-tals-bebyggelse i delvis ombyggt skick. Enstaka äldre timmerbyggnader återstår.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett älvnära representativt odlingslandskap med landskapsbildsvärden.

Bevarandeklass II

JIERIJÄRVI

Namn:	Jierijärvi
Nummer:	21-37
Areal:	45 ha
Top karta:	27 M NV
Ekon ruta:	9c, 9d
Koordinater:	7446/1815
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

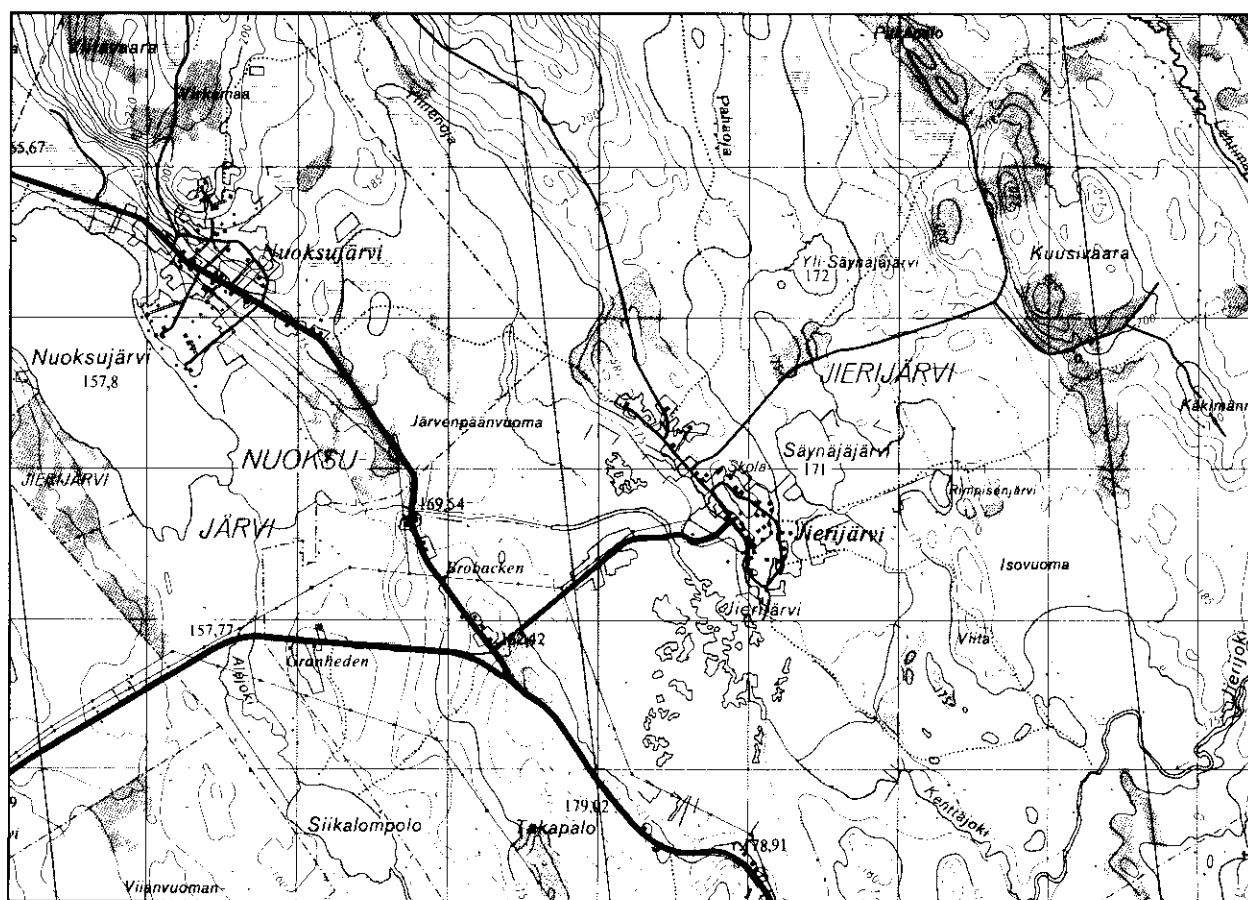
Beskrivning

Jierijärvi ligger i skogslandet strax norr om Korpilom-
bolo. Byn ligger på en moränås intill en sänkt sjö,
Jierijärvi, vilken idag är en stor myr som utnyttjats för
slätter men nu är helt ohävdad. Odlingsmarken är
öppen med diken och enstaka lador.

Bebyggelsen består i huvudsak av 20-40-talshus,
men i byn finns enstaka timrade byggnader, bl a en
vasaita.

Sammanfattande värdeomdöme

En skogsby med representativt odlingslandskap och
landskapsbildsvärden

Bevarandeklass II

KAUNISVAARA

Namn:	Kaunisvaara
Nummer:	21-38
Areal:	105 ha
Top karta:	28 M SV
Ekon ruta:	9e
Koordinater:	7596/1823
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

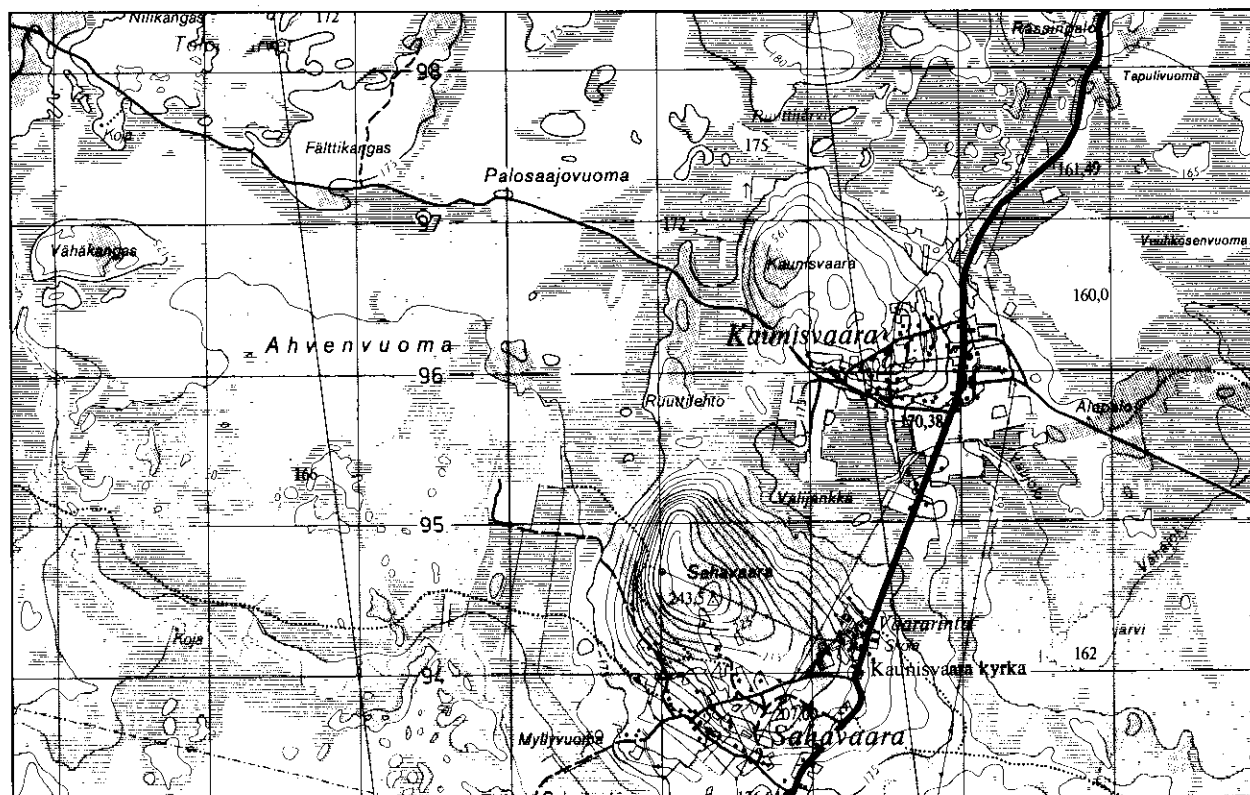
Beskrivning

Kaunisvaara ligger strax norr om Pajala efter vägen mot Karesuando. De gamla odlingsmarkerna är samlade på den moränkulle där också själva byn är belägen. Markerna är också delvis trädbeklädda. Utmarkerna har till stor del bestått av myrodlingar där en viktig del av försörjningen har hämtats. Områdets berggrund är rik, vilket tillsammans med det flacka lidläget gjort platsen lämplig för jordbruk.

Bebyggelsen är mycket blandad med inslag av äldre timrade gårdsmiljöer i främst södra bydelen.

Sammanfattande värdeomdöme

Tillsammans med systerbyn Sahavaara utgör Kaunisvaara ett representativt exempel på skogs-jordbruksbyar i norra Norrbottens inland.

Bevarandeklass II

KENGIS

Namn:	Kengis
Nummer:	21-39
Areal:	75 ha
Top karta:	28 M NO
Ekon ruta:	5g
Koordinater:	7577/1832
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	K50, N15, F4
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

nipor ned mot den forsande älven. Det södra partiet är storskaligt och intressant främst på grund av kopplingen till den gamla bruksmiljön. I de delar av området som ligger i anslutning till älven finns en småskalighet i form av ängar med björkdungar samt en bäckravin. Upp till herrgårdsbyggnaden leder en björkallé. Området är välhävdad.

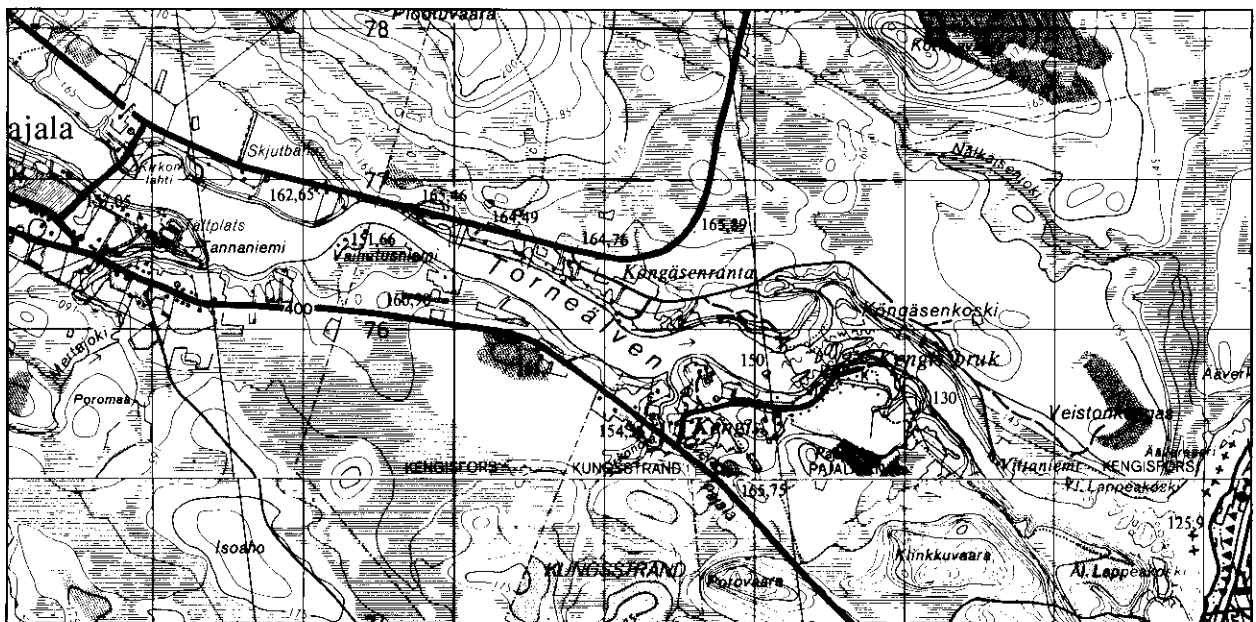
Kengis bruk är ett av de äldsta bruken i Norrbotten. Malmen togs från gruvorna i Masugnsbyn och tillsammans med fjällkedjans silververk är Kengis bruk en av baspunkterna i Norrbottens industriella 1600-talshistoria. Idag finns ett flertal byggnader bevarade inom området, bl a den ståtliga herrgården med ekonomibyggnader. Av de industriella anläggningarna återstår endast fornlämningar, vilka delvis vårdas av Länsstyrelsen.

Beskrivning

Kengis ligger intill Torne älv öster om Pajala, intill Köngäsenkoski. Odlingslandskapet är beläget på den norra stranden, Köngäsenranta, samt områdena kring det gamla bruket. Landskapet är präglad av isälvrasser och är på norra stranden öppet med branta

Sammanfattande värdeomdöme

Kengis är ett odlingslandskap med för inlandet lång agrarhistorisk kontinuitet och en bakgrund i tidiga industrietableringar.

Bevarandeklass II

KIHLANKI-PISSINEMI

Namn:	Kihlanki-Pissinemi
Nummer:	21-41
Areal:	40 ha
Top kart:	29M SO
Ekon ruta:	3f
Koordinater:	7517/1825
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N20, F4
Naturgeografisk region:	52a, Norrabarrskogs- Lapp- land

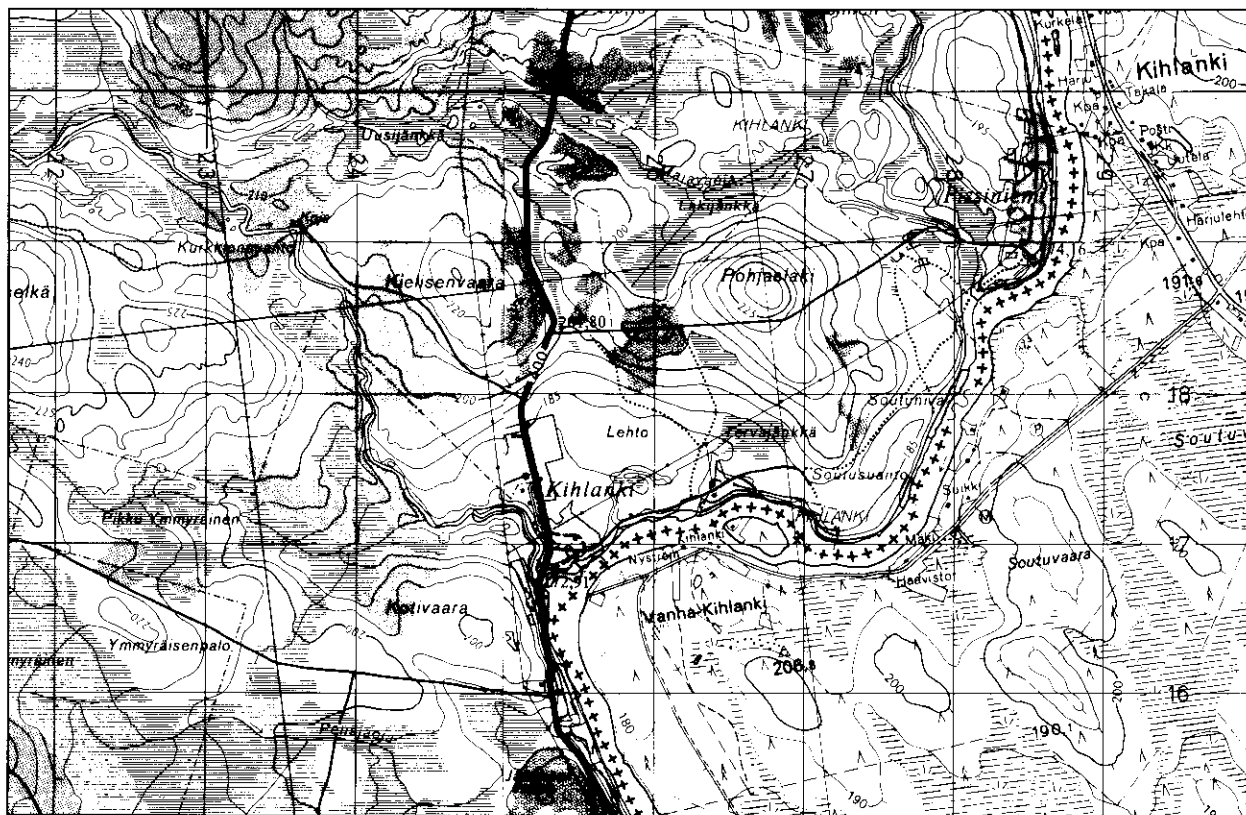
Beskrivning

Kihlanki och Pissiniemi ligger efter Muonioälven. Båda utgöres av ett älvnära odlingslandskap med välhävda- de slätterrängar ned mot älven samt vid utloppet av Yli respektive Ala Kihlankijokki. Muonioälven meandrar här grund och bred, odlingslandskapet är småskaligt och småkuperat omväxlande med dungar av träd. I Pissiniemi finns hässjor för ängshö uppställda på val- larna.

Bebyggelsen är blandad men de flesta gårdarna är från 1920-40 talen.

Sammanfattande värdeomdöme

Kihlanki-Pissinemi är små byar vid Muonioälven med ett öppet älvnära odlingslandskap vilket har en representativt markutnyttjande för norra Pajala.

Bevarandeklass II
KIRNUJÄRVI

Namn:	Kirnujärvi
Nummer:	21-42
Areal:	70 ha
Top karta:	28 M SV
Ekon ruta:	0d, 1d
Koordinater:	7455/1818
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

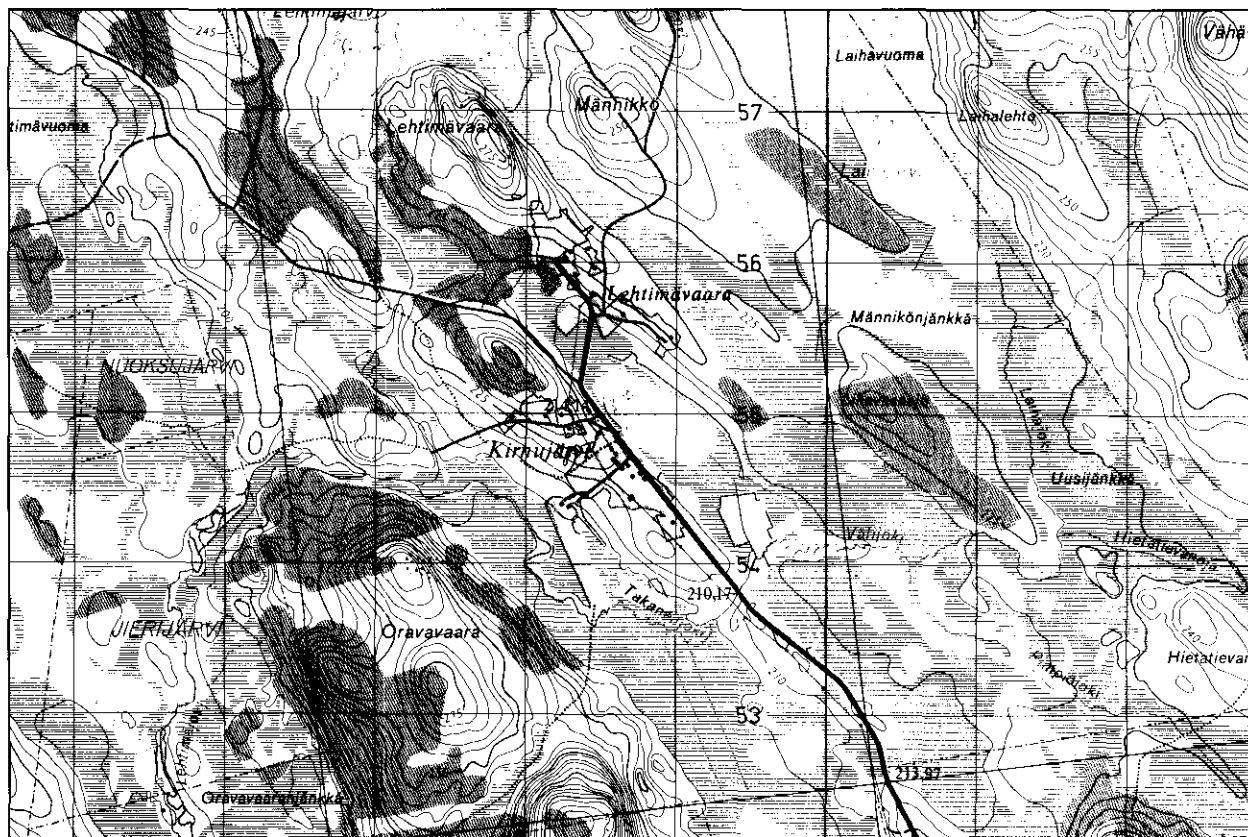
Beskrivning

Kirnujärvi ligger i skogslandet mellan Kalix och Torneå älvar. Byn består av två delar: Lehtimävaara i norr och Kirnujärvi i syd. Odlingsmarkerna finns främst på åssträckningen i södra byn samt i ett svagt lidläge i norra bydelen. Utmarkerna utgörs till största delen av myrmarker. Landskapet är småskaligt och välhävdat med dungar av asp, rönn och björk.

Bebyggelsen är blandad med delvis äldre bebyggelse. Flera timrade aittor samt ladugårdar finns i bydelarna.

Sammanfattande värdeomdöme

En jordbruksby i skogslandet som har kvar en representativ miljö.

Bevarandeklass II
KITKIÖJOKI

Namn:	Kitkiöjoki
Nummer:	21-43
Areal:	30 ha
Top karta:	29 M NV
Ekon ruta:	7c
Koordinater:	7539/1813
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	52a, Norra barrskogs-Lapp- land

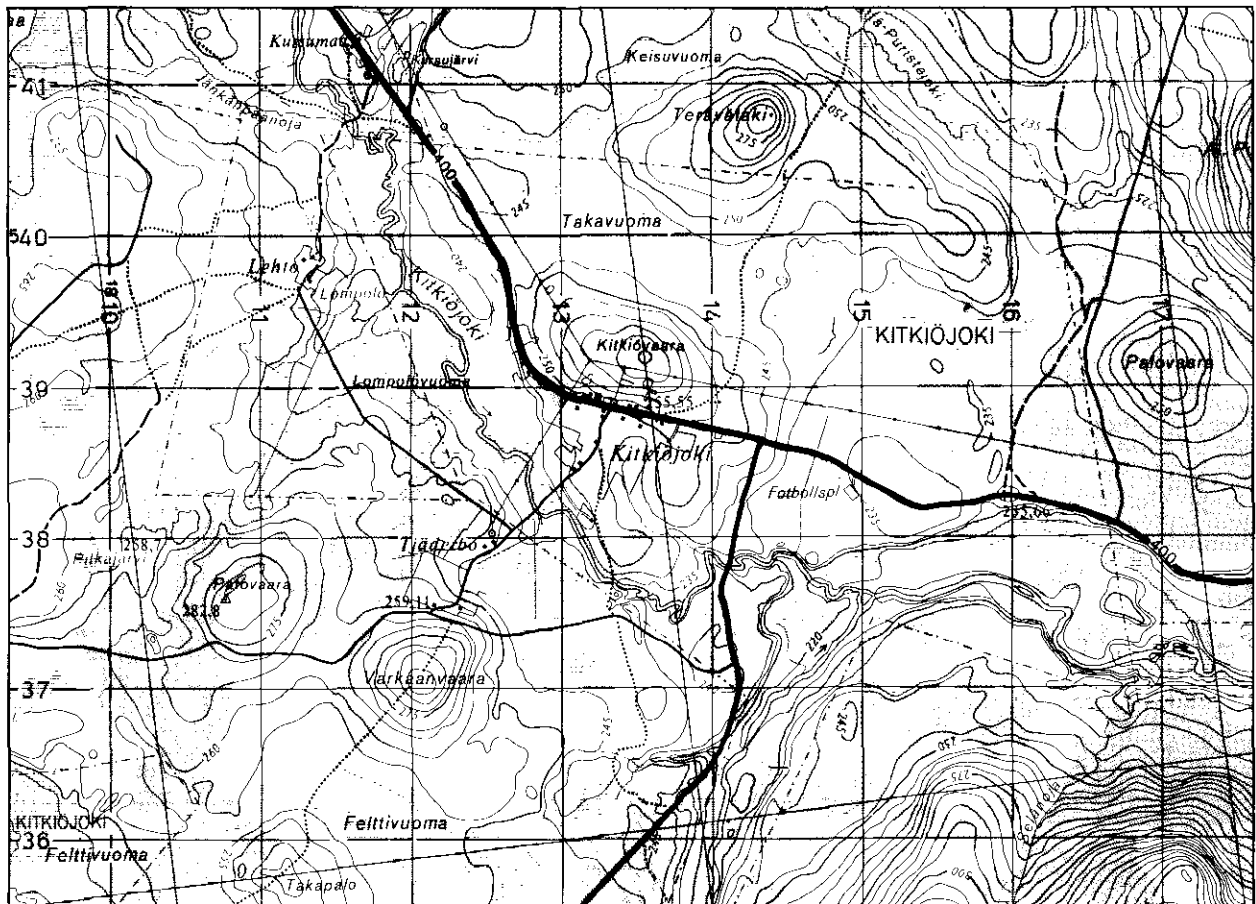
Beskrivning

Kitkiöjoki ligger norr om Pajala efter vägen mot Muodoslompolo. Byn är mindre med ett odlingslandskap som är småbrutet med öppna diken och hävd in mellan bebyggelsen. Odlingsmarken sträcker sig ned mot myrmarkerna intill bäcken.

Bebyggelsen består av äldre, timrade 1800-talsgårdar med många uthus. Kulturmiljön är välbevarad i ursprungligt läge.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Kitkiøjoki är en liten men representativ miljö.

Bevarandeklass II
KÄYMÄJÄRVI

Namn:	Käymäjärvi
Nummer:	21-44
Areal:	89 ha
Top karta:	28 M NV
Ekon ruta:	9b
Koordinater:	7495/1807
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 6, klass II - Käymäjärvi
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

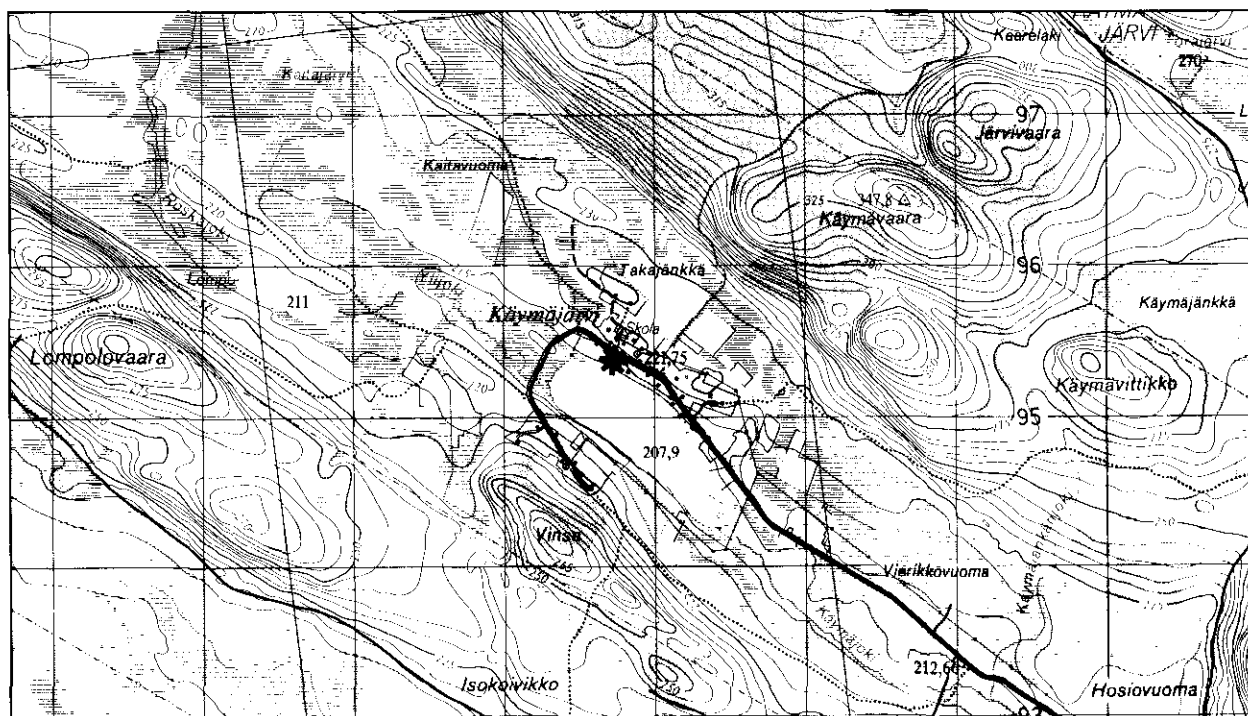
Beskrivning

Käymäjärvi är en skogsby nordväst om Pajala intill en sjö med samma namn. Odlingslandskapet ligger runt sjön och består av slätter- och betsmarker vilka har en äldre struktur med småskalighet och öppna diken. I området finns en mycket rik flora, vilket beror på den kalkhaltiga berggrunden. I området finns flera torrbackar med kalkhällar i dagen. En viktig del i tidigare försörjning har utgjorts av våtmarksslätter, av vilket rester finns på myrmarkerna nordväst om byn där det än idag finns slättermyrar.

Bebyggelsen är av äldre typ med timrade lador och uthus.

Sammanfattande värdeomdöme

En skogsby i inlandet med höga naturvärden på grund av ett ålderdomligt jordbruk och rik berggrund. Jordbrukets ålderdomlighet har gjort att en stor del av natur- och kulturmiljön har bevarats.

Bevarandeklass II

LIMINGOÅN

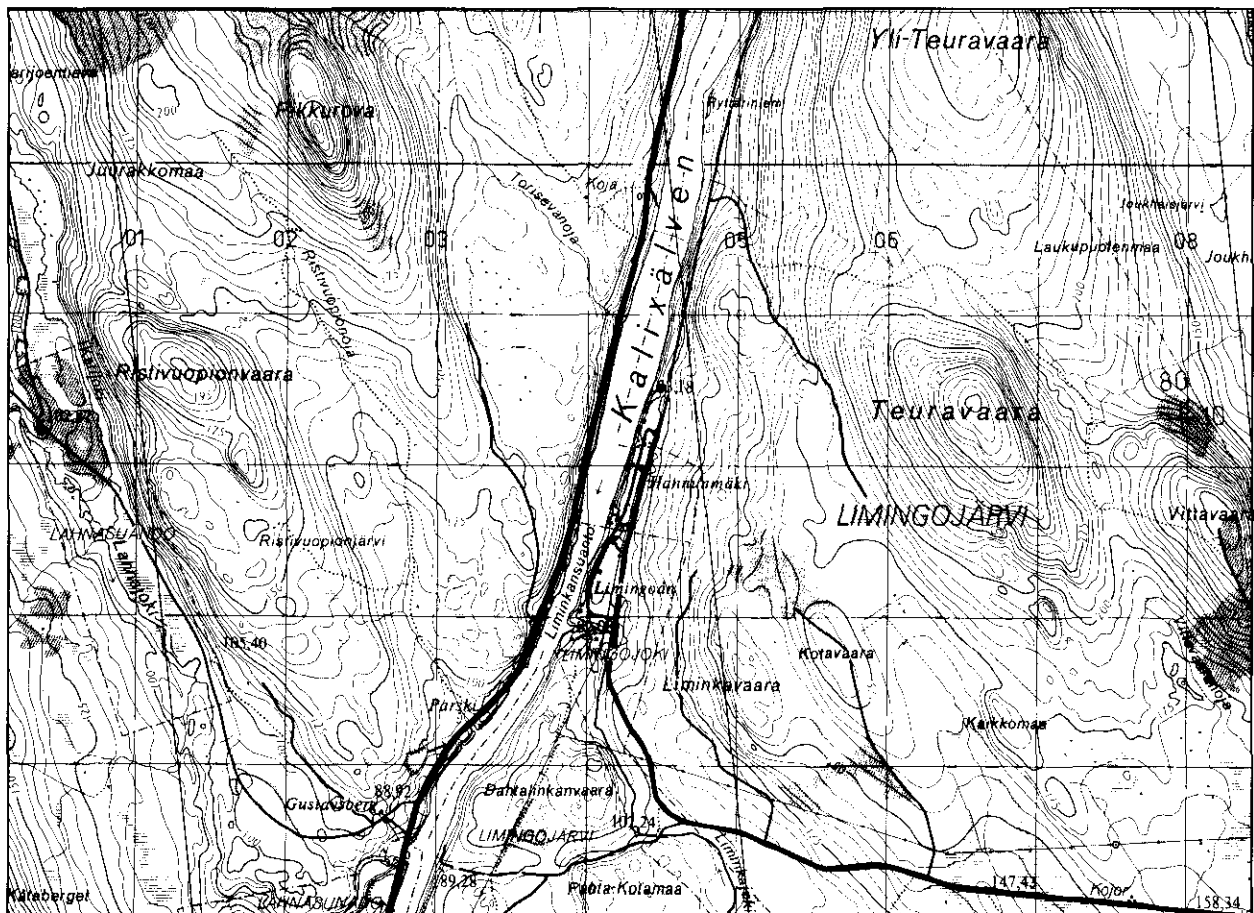
Namn: Limingoån
 Nummer: 21-45
 Areal: 30 ha
 Top karta: 27 M NV
 Ekon ruta: 5a
 Koordinater: 7427/1804
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanboreala skogsområden.

Beskrivning

Limingoån ligger på östra stranden av Kalix älv mellan Jokkfall och Tarendö. Odlingslandskapet består av ett böljande småskaligt landskap vid utloppet av den forsande bäcken Limingojoki, samt ned mot älven. En grupp med björkar bildar en holme i bäcken.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett representativt odlingslandskap intill Kalix älv.

Bevarandeklass II

LIVIÖJÄRVI

Namn: Liviöjärvi
 Nummer: 21-46
 Areal: 64 ha
 Top karta: 28 M SV
 Ekon ruta: 4d, 4e
 Koordinater: 7472/1817, 7471/1821
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: —
 Naturgeografisk
 region: 32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkullslät-
 ter

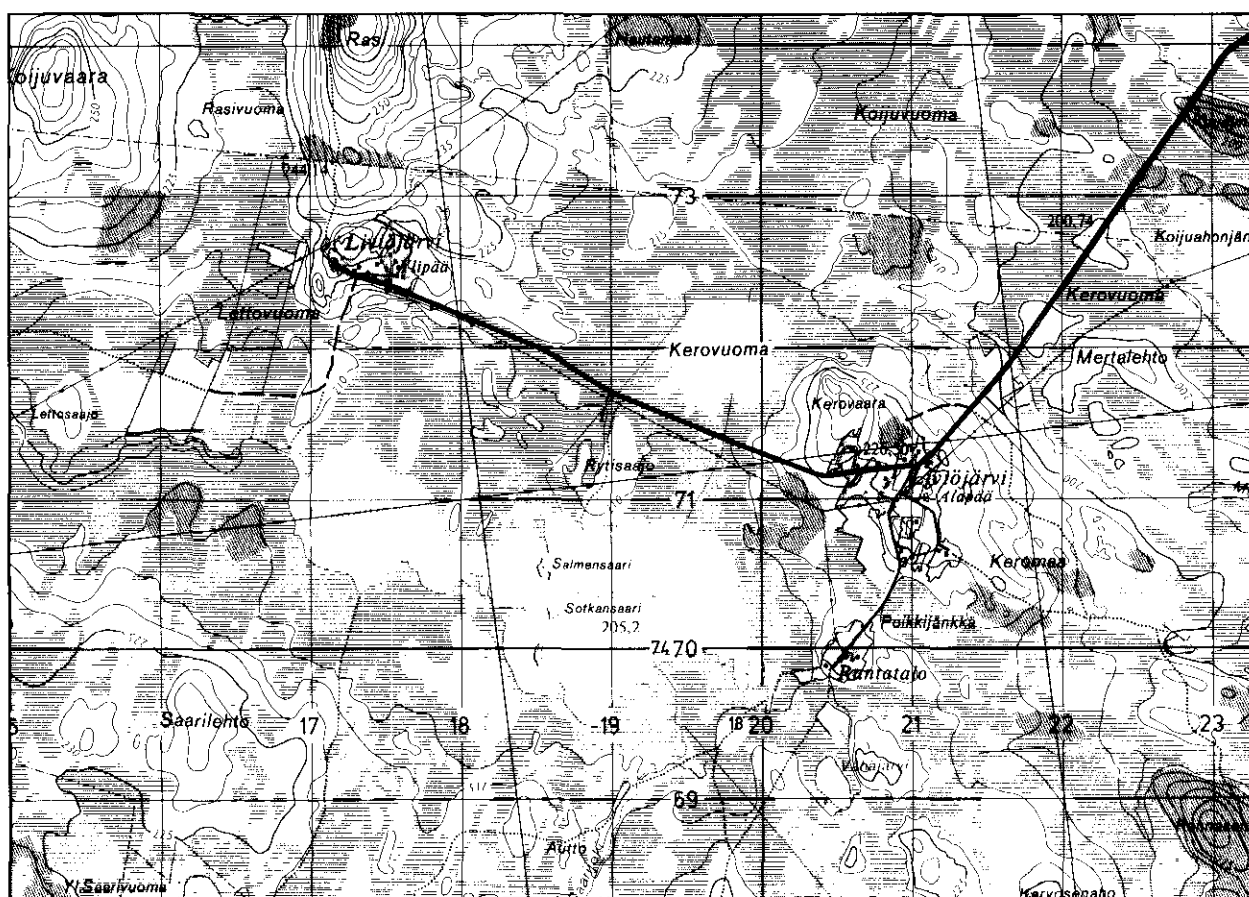
Beskrivning

Liviöjärvi ligger strax sydväst om Pajala. Byn består av två delar, Ylipää och Alapää, vid västra respektive östra delen av sjön Liviöjärvi. Odlingslandskapet är småbrutet och småkuperat slätterängslandskap avbrutet av dungar med asp, rönn och björk.

Bebyggelsen är blandad med huvuddelen från 20-40-talet.

Sammanfattande värdeomdöme

Liviöjärvi utgör en småskalig, mångformig miljö med ett för Norrbottens inland representativt odlingslandskap.

Bevarandeklass II

MERASJÄRVI

Namn: Merasjärvi
Nummer: 21-47
Areal: 82 ha
Top karta: 30 M SV
Ekon ruta: 0c, 1c
Koordinater: 7555/1811
Bevarandeklass: Klass II
Klassifikation: N/K
Ängs- och hagmarker: Pajala kommun nr 29, klass IV - Merasjärvi
Riksintresse: –
Naturgeografisk region: 52a, Norra barrskogs-Lappland

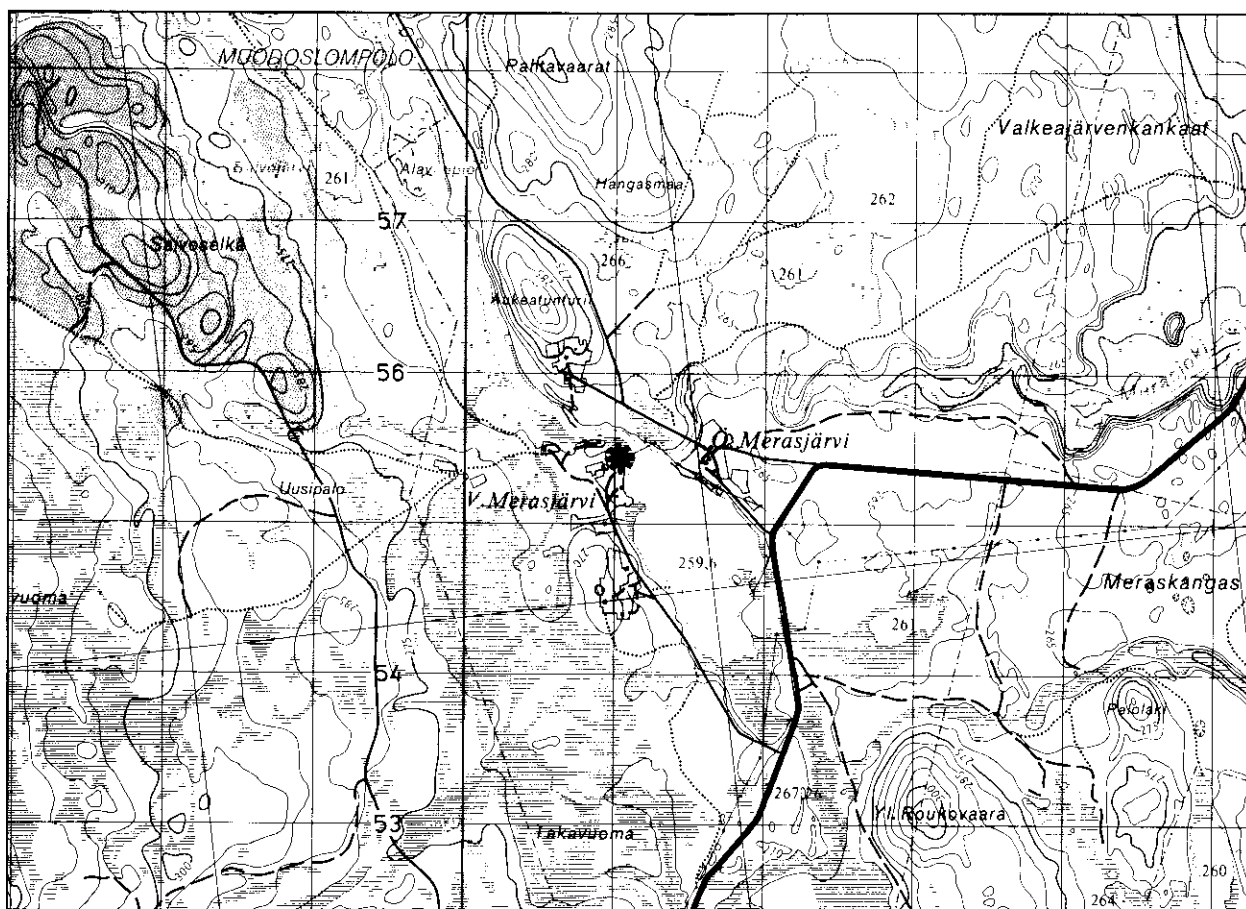
Beskrivning

Merasjärvi ligger på ömse sidor om sjön med samma namn, efter landsvägen söder om Muodoslompolo. Odlingssmarkerna består av småbrutna slätterravallar vilka är öppna ned mot sjön och Ruokojoki vilken rinner igenom byn.

Byn har övervägande äldre bebyggelse bestående av timrade gårdar med dito uthus.

Sammanfattande värdeomdöme

Merasjärvi är ett representativt exempel på en skogs- och jordbruksby i inlandet.

Bevarandeklass II

MÄNNIKKÖ

Namn: Männikkö
 Nummer: 21-48
 Areal: 37 ha
 Top karta: 28 L NO
 Ekon ruta: 5f
 Koordinater: 7476/1780
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker: Pajala kommun nr 37,
 klass IV - Männikkö
 Riksintresse: N12, F5
 Naturgeografisk
 region:

32d, Norra Norrlands och
 norra Finlands barrskogs-
 områden och bergkullslät-
 ter

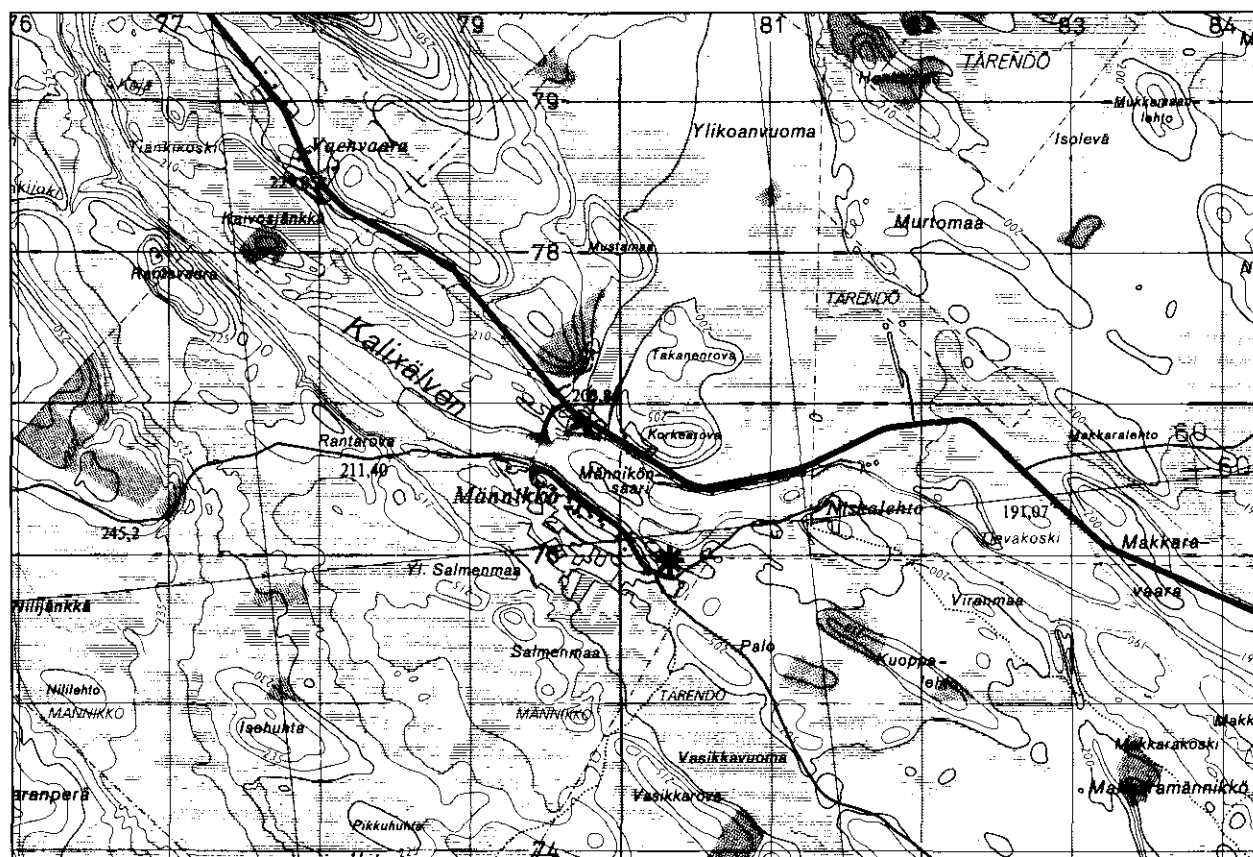
Beskrivning

Männikkö ligger efter Kalix älv nordväst om Tärändö. Byn ligger på sluttningen ned mot älven. Landskapet är småskaligt och småbrutet med öppna slätter- och betesmarker blandade med bebyggelsen. Ön Männikkösaari har ett delvis öppet beteslandskap.

Nybygget Männikkö togs upp år 1826 och bebyggelsen är blandad med äldre välbevarade gårdar med timrade uthus, aitor. Byn har inga avgränsade gårdstomter, vilket är ett ålderdomligt drag.

Sammanfattande värdeomdöme

Männikkö utgör en representativ odlingsmiljö i norra Norrbottens inland.

Bevarandeklass II

NUOKSUJÄRVI

Namn:	Nuoksujärvi
Nummer:	21-49
Areal:	68 ha
Top karta:	27 M NV
Ekon ruta:	9c
Koordinater:	7447/1811
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

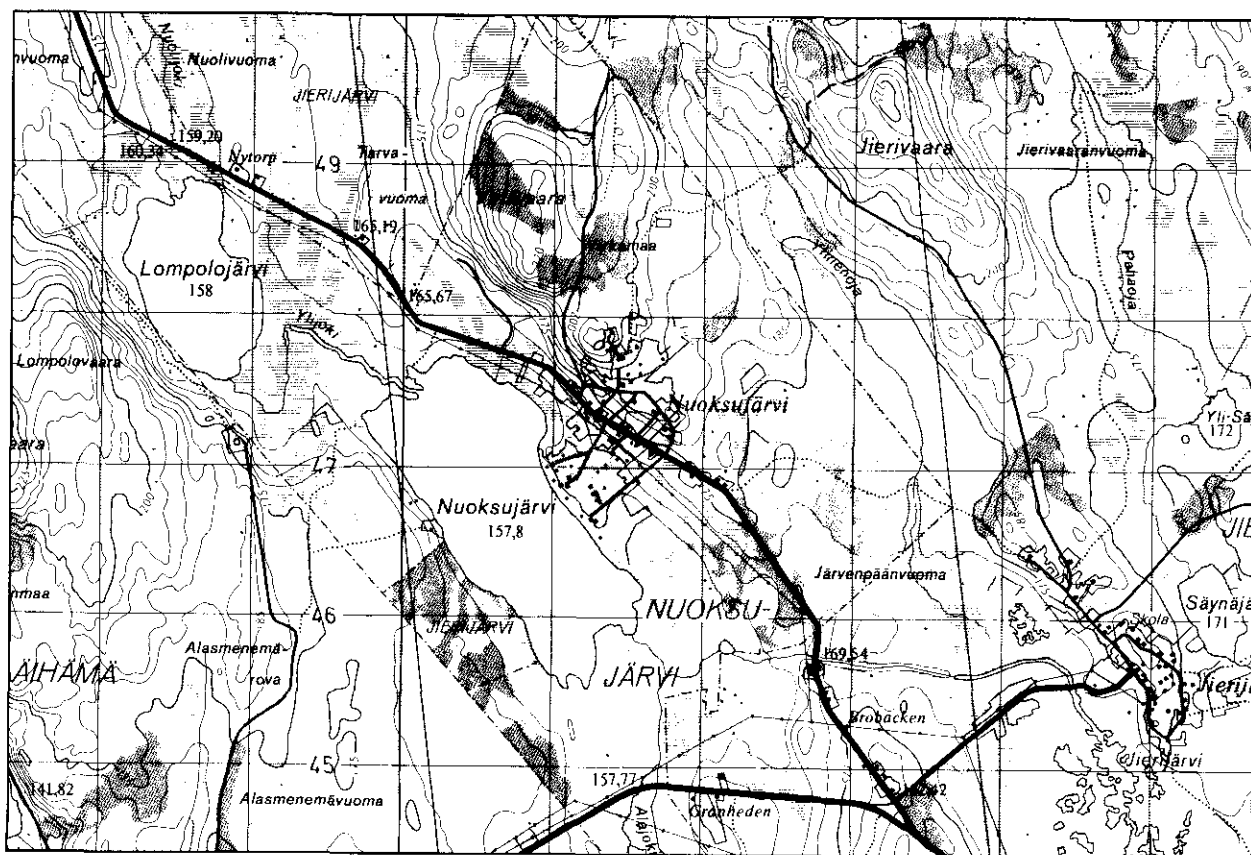
Beskrivning

Nuoksujärvi ligger i skogslandet öster om Kalix älv norr om Korpilombolo. Odlingsmarkerna sluttar ned mot sjön med samma namn som byn. Markerna består av slätterravallar vilka är delvis hävdade. Landskapet är svagt böljande med öppna diken med träd-
dungar och ridåer av lövskog.

Bebyggelsen är relativt väl bibehållen med en östlig karaktär. På en udde i sjön finns en fin norrbottensgård. I landskapet finns timrade lador och uthus.

Sammanfattande värdeomdöme

Nuoksujärvi är en för skogslandet representativ natur-
och kulturmiljö.

Bevarandeklass II

PAJALA

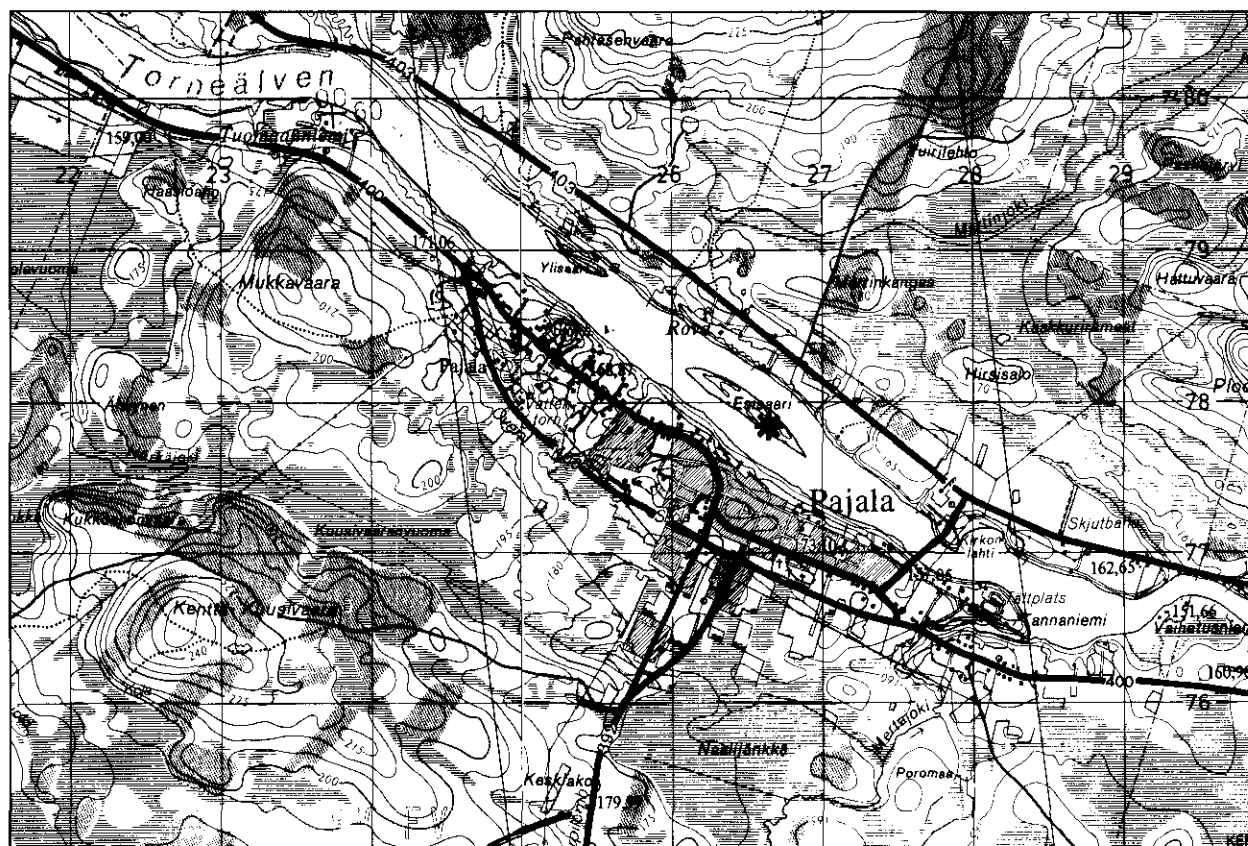
Namn:	Pajala
Nummer:	21-50
Areal:	109 ha
Top karta:	28 M NO
Ekon ruta:	5f
Koordinater:	7478/1826
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Pajala kommun nr 21, klass III - Esisaari
Riksintresse:	N15, F4
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

Beskrivning

Pajala ligger intill Torneälven. Pajala är centralorten i kommunen och har ännu ett delvis öppet odlingslandskap i samhällets närområde. Öarna Esisaari och Ylisaari är delvis färbetade med ett par ängslador.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Pajalas odlingshistoria har ett värde genom den agrarhistoriska kontinuiteten, tillgängligheten och landskapsbildan.

Bevarandeklass II

SAHAVAARA

Namn:	Sahavaara
Nummer:	21-51
Areal:	79 ha
Top karta:	28 M NV
Ekon ruta:	8e
Koordinater:	7494/1821
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

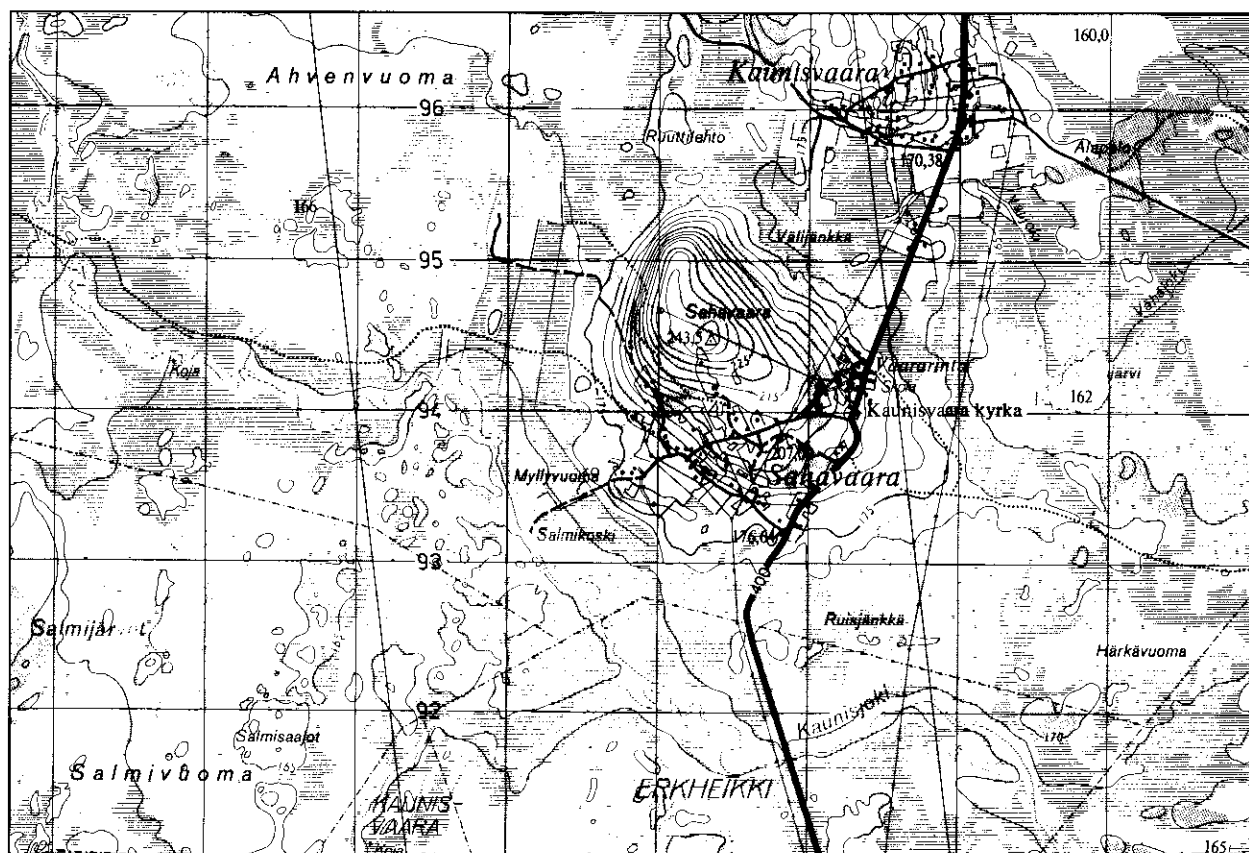
Beskrivning

Sahavaara ligger strax norr om Pajala efter vägen mot Karesuando. Byn ligger väl samlad med odlingsmarkerna på sydsluttningen av berget efter vilket byn getts namn. Utmarkerna finns i form av myrslätter och myrodlingar. Landskapet i byn är småbrutet med slätterängar uppdelade av diken och trädgångar.

Bebyggelsen är blandad med tonvikten på gårdar från 20-40-tal med inslag av äldre timringar i form av aittor och lador.

Sammanfattande värdeomdöme

Tillsammans med Kaunisvaara utgör Sahavaara ett representativt exempel på en skogs-jordbruksby.

Bevarandeklass II

VAENVAARA

Namn:	Vaenvaara
Nummer:	21-52
Areal:	10 ha
Top kart:	28 I. NO
Ekon ruta:	5f
Koordinater:	7478/1778
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs-och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N12, F5
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogs- områden och bergkullslät- ter

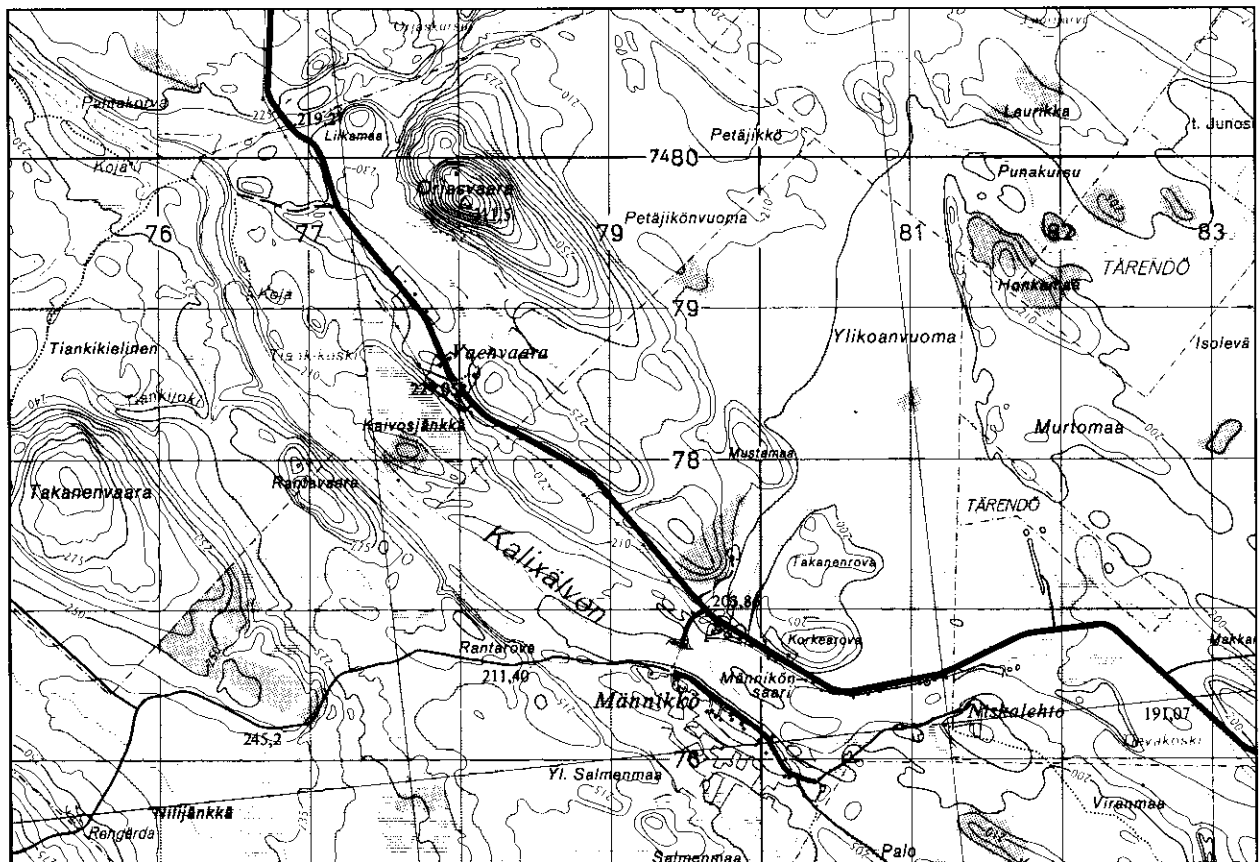
Beskrivning

Vaenvaara är en liten nybyggarby i närheten till Kalixälven uppströms Tarendö. Odlingslandskapet utgörs av ett småskaligt odlingslandskap bestående av slättevallar. På vallarna finns hässjor uppställda samt asp och björkdungar i anslutning till diken.

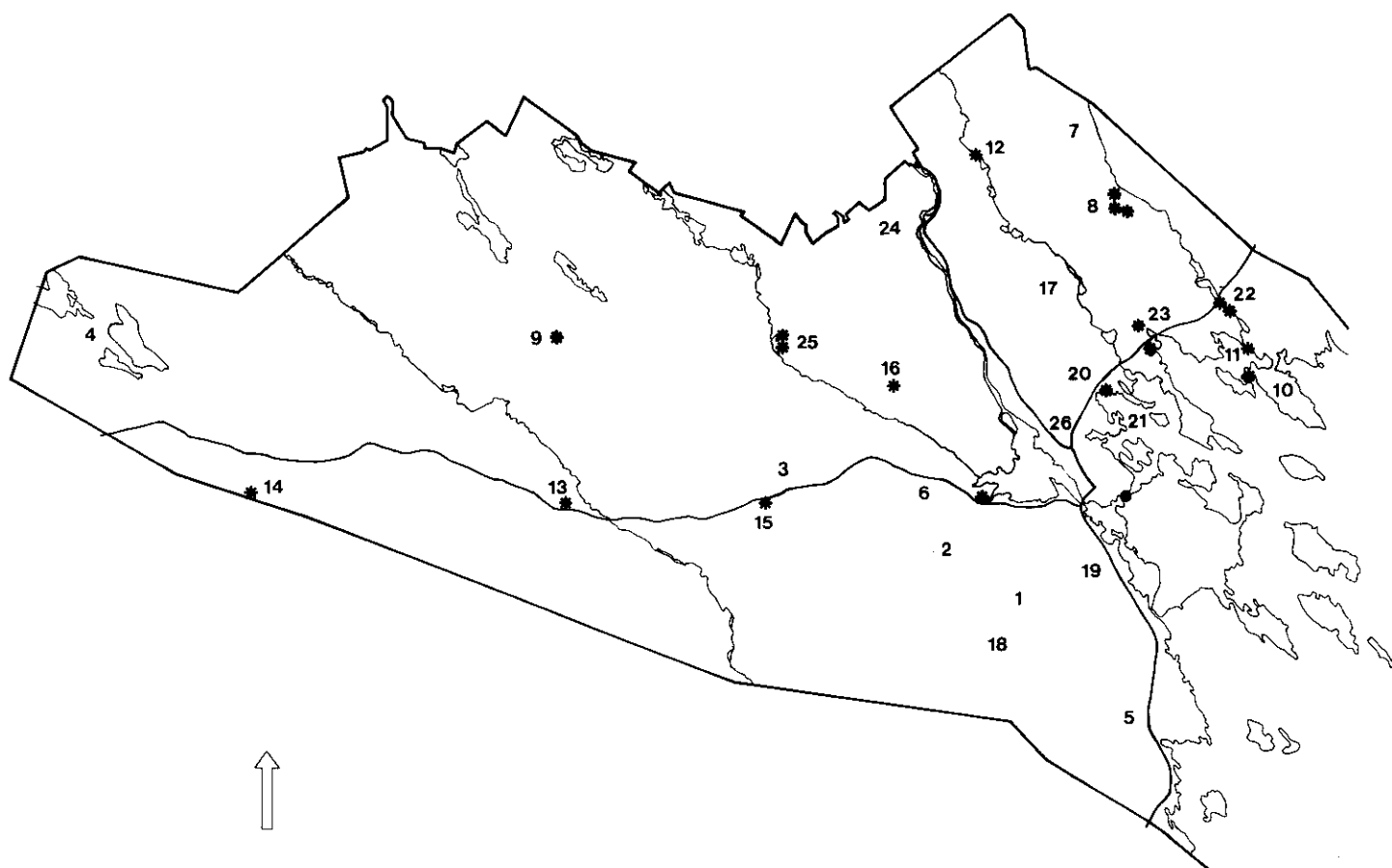
Bebyggelsen är yngre med undantag av en äldre gård. Här finns lador och en ladugård.

Sammanfattande värdeomdöme

En för området traditionell miljö med småskaliga slättevallar och flera generationers bebyggelse.

PITEÅ KOMMUN

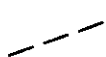
Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

Större bevarandeområde

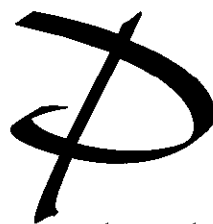
Ängs- och hagmarker

Odlingsgränsen

Större allmän väg

iteå är den sydligaste kustkommunen i Norrbotten län. Kommunen har en utbredd skärgård. Piteå är centralorten, belägen på en udde i havet. Innanför udden mynnar Piteälven i Svensbyfjärden. Västra kommundelarna, Markbygden, präglas av skogslandskap med ett antal större sjöar, bl a Bänkerträsket, Tällträsket och Storträsket.

Jordbruksbygderna finns främst samlade längs Pite älvs mynningsområde, Alterälvens nedre dalgång och mynning samt i kustnära lägen. Vid inlandets sjöar finns många nybyggen.

Odlingens historia har djupa rötter i Pitebygden. Många av de större byarna har ett medeltida ursprung. Den äldsta bygden ligger i kust- och älvnära lägen. Från 1600-talet sker en viss bebyggelsespridning mot inlandet, motiverad av behoven av skjutställena samt arbetskraft för Silververket i Nasafjäll. Under 1700-talets andra hälft skjuter nykolonisationen fart ytterligare. Bygdens största utsträckning är vid slutet av 1800-talet då det runt varje lämplig sjö i inlandet finns många småbrukarnybyggen med kombination av jord- och skogsbruk. I området finns idag många helt övergivna nybyggen och torp, endast synliga genom en öppen yta med några husgrunder intill en sjö.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Piteå 391 jordbruksföretag, ca 16.8 % av antalet i länet. Totalt nyttjade dessa 8986 ha åker, ca 21 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I-II

BLÅSMARK

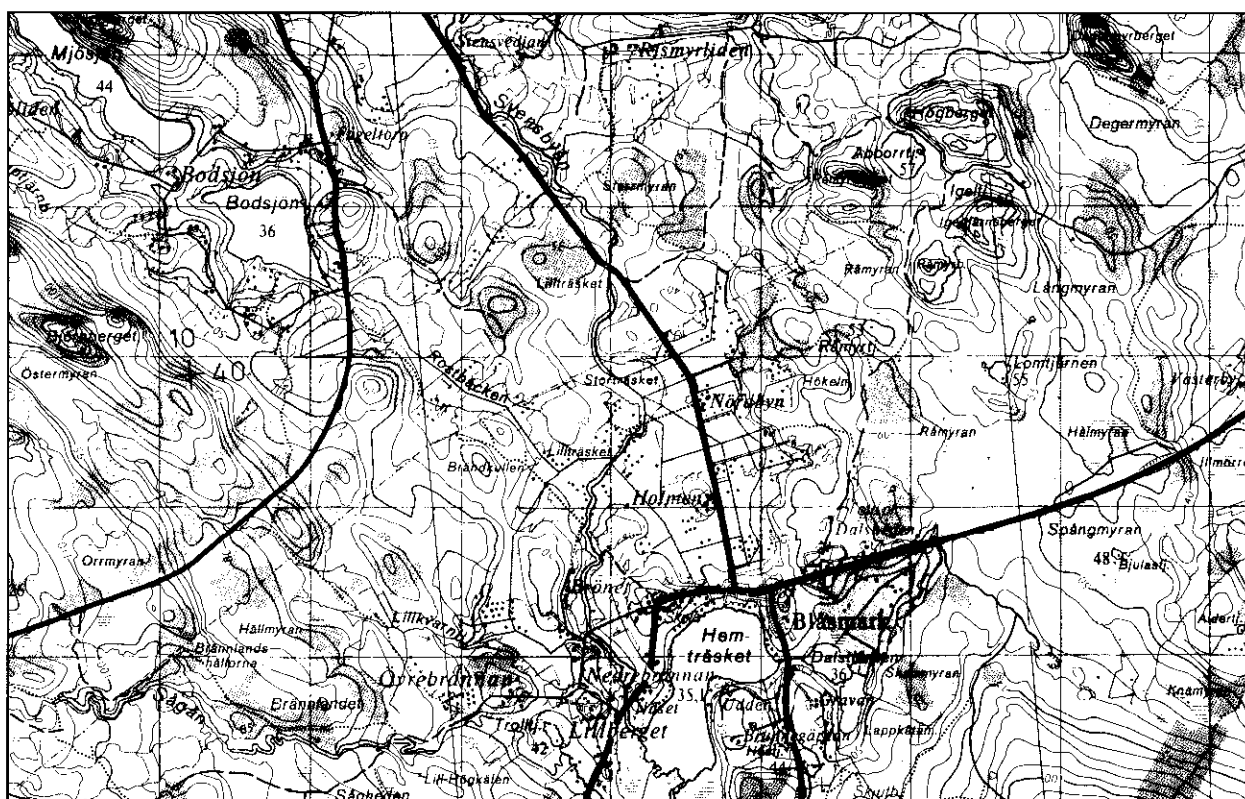
Namn:	Blåsmark
Nummer:	81-1
Areal:	60 ha
Top karta:	24 L SV
Ekon ruta:	0b
Koordinater:	7251/1757
Bevarandeklass:	Klass I-II, Klass I Grenrota, Klass II övriga delar
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Blåsmark by ligger söder om Svensbyfjärden. I östra delen av Blåsmark finns ett varierat och mångformigt odlingslandskap intill gården Grenrota. Landskapet är svagt kuperat med öppna diken, dungar av asp, björk och al samt timrade ängslador. Själva Blåsmark har en hög andel modern villabebyggelse samt ett storskaligt odlingslandskap. Vid Övre - Nedre Brännan finns ett öppet landskap som är omväxlande med öppna diken, åkerholmar samt mångformiga brynkanter. Området används för slätter och bete.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett varierat, mångformigt odlingslandskap i närheten av en medeltida jordbruksby.

Bevarandeklass I

BODSJÖN-MJÖSJÖN

Namn:	Bodsjön-Mjösjön
Nummer:	81-2
Areal:	178 ha
Top karta:	24 L SV
Ekon ruta:	0a, 1a
Koordinater:	7254/1852
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

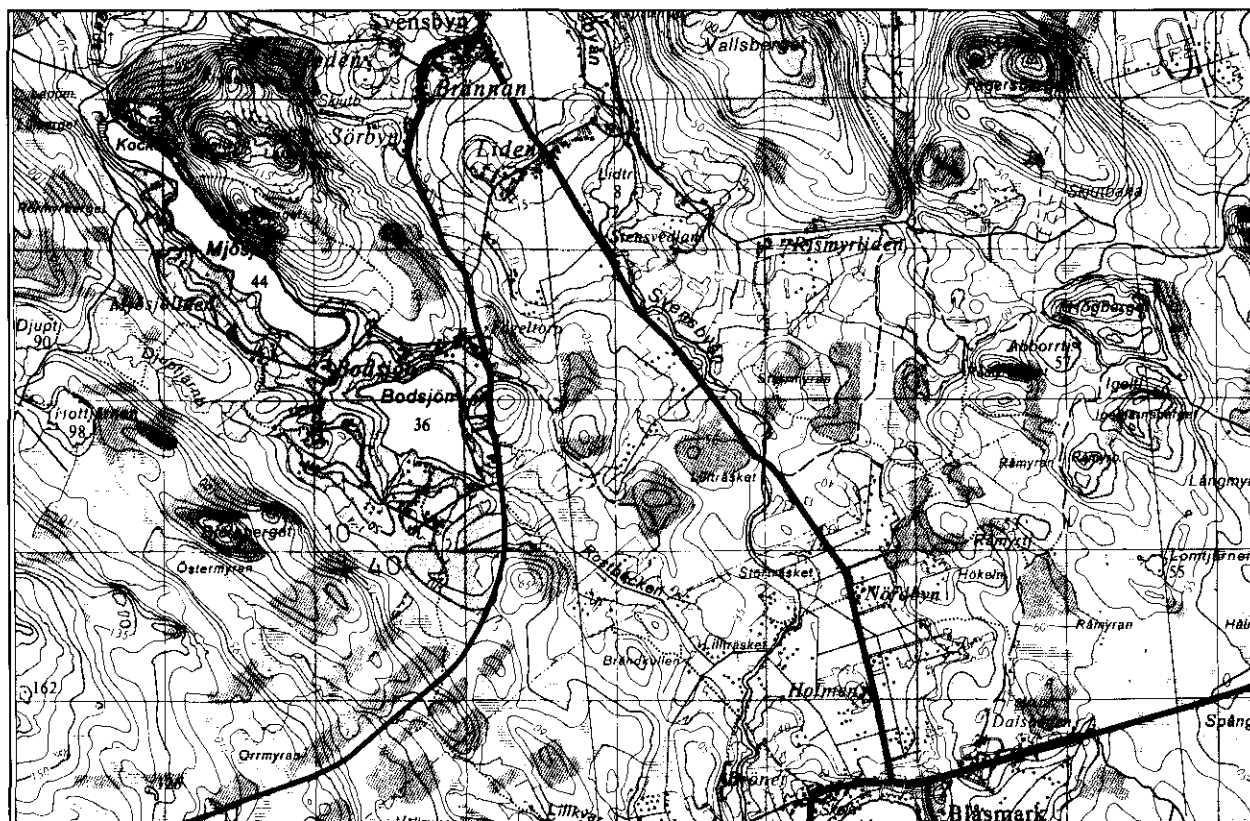
Beskrivning

Mjösjön-Bodsjön ligger strax söder om Svensbyn i södra Piteå kommun. Odlingslandskapet är småskaligt, mångformigt och kuperat. Markerna sluttar ned mot de bågiga sjöarna och längs sluttningarna löper öppna diken med ridåer av asp, björk och rönn. Här och där finns åkerholmar av varierande storlek, med odlingsrösen och mångformiga brynkanter.

Bebyggelsen i området är blandad med ett flertal välhållna norrbottensgårdar. Området har utvecklats från ett fåbodställe, och karaktären av utmark känns ännu tydligt.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett mycket gott exempel på en välbevarad, för kustlandet representativ natur- och kulturmiljö.

Bevarandeklass I
FAGERHEDEN

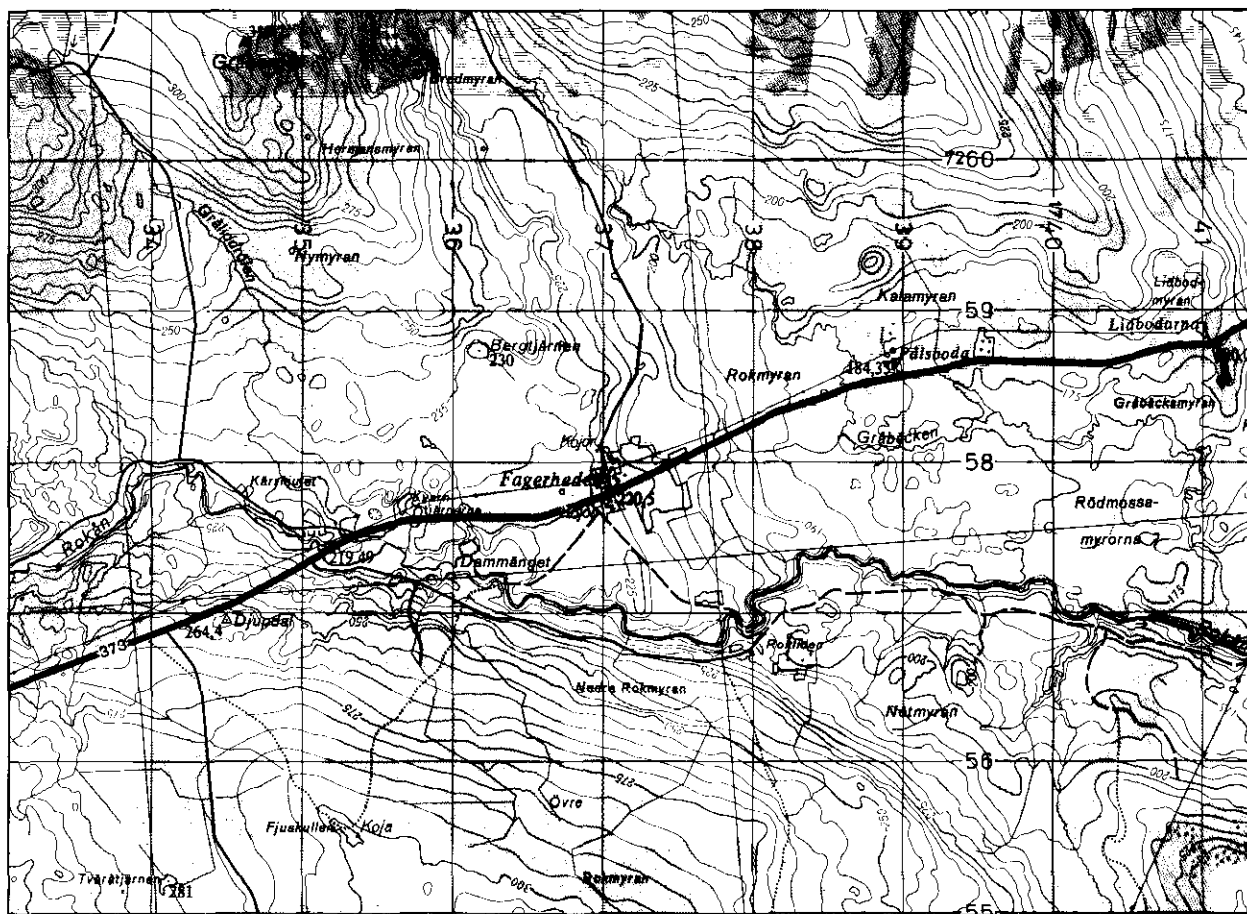
Namn:	Fagerheden
Nummer:	81-3
Areal:	21 ha
Top karta:	24 K SO
Ekon ruta:	1h
Koordinater:	7258/1737
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	-
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

En mycket vacker liten by mellan Piteå och Långträsk med ett öppet, ljust och välhävdat odlingslandskap. Flertalet lador i gott skick samt hässjor på ängarna visar på ett levande landskap. Flera norrbottensgårdar med uthus bl.a. en åttkantssloge utgör byns bebyggelse.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Fagerheden utgör ett fint, representativt exempel på en välhävdd natur- och kulturmiljö i södra länets kustnära skogsbygder.

Bevarandeklass I

GRÅTRÄSK

Namn:	Gråträsk
Nummer:	81-4
Areal:	50 ha
Top karta:	24 J NO
Ekon ruta:	4g, 5g
Koordinater:	7271/1685
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mel- lanboreala skogsområden

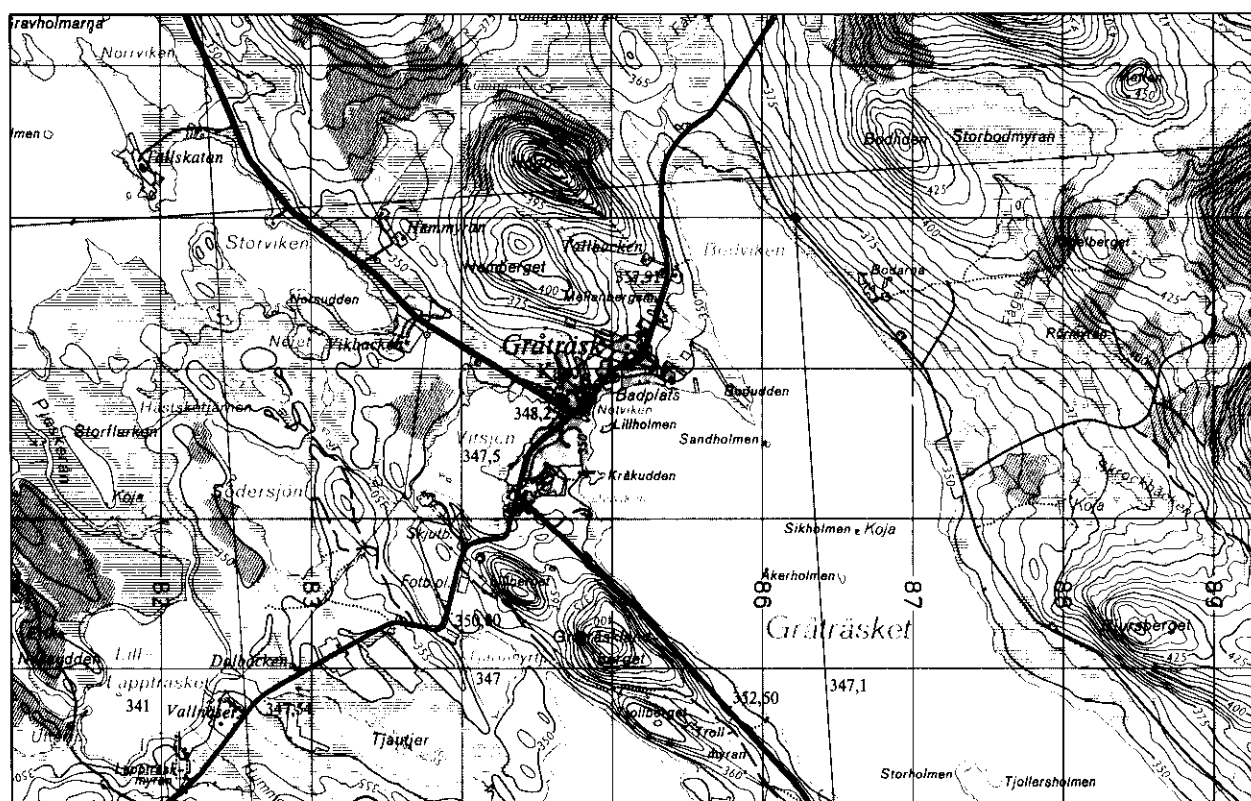
Beskrivning

Gråträsk ligger intill sjön Gråträsk sydöst om Arvidsjaur. Odlingssmarken finns centralt i byn, insprängd mellan gårdarna. Byn är välhävdat med öppna diken, på flera ställen välväxta björkridåer samt enstaka åkerholmar med odlingsrösen samt aspdungar.

Bebyggelsen innehåller flera väl bibehållna äldre gårdsgrupper. Till flera av gårdarna hör välbevarade rundlogar. I byns nordöstra del finns en särskilt välbevarad gård med uthus och logar.

Sammanfattande värdeomdöme

Gråträsk är en välhävdat, för södra länsdelens skogsland representativ natur- och kulturmiljö med höga bevarandevärden.

Bevarandeklass I-II

JÄVRE

Namn:	Jävre
Nummer:	81-5
Areal:	149 ha
Top karta:	23 L NV
Ekon ruta:	7d, 8d
Koordinater:	7240/1767
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I SV delen, klass II övriga byn
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

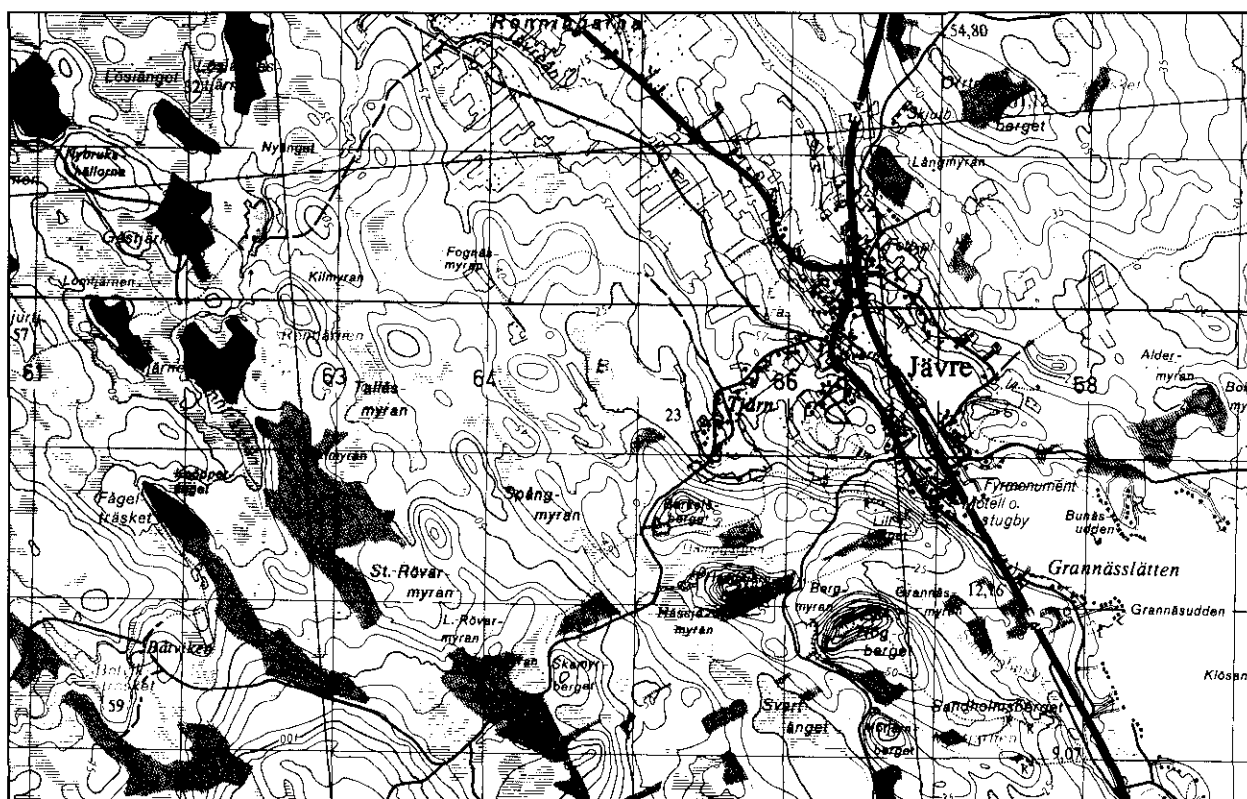
Beskrivning

Jävre by ligger efter väg E4 i södra delen av Piteå kommun. Byn ligger nära kusten och odlingslandskapet finns mellan och kring bebyggelsen. I sydvästra delen finns ett mindre parti med öppna diken, mångformiga brynkanter, flera lador samt ridåer av björk och asp.

Bebyggelsen är blandad med en hel del äldre norrbottensgårdar, framförallt på östra sidan om E4 som delat byn i två delar.

Sammanfattande värdeomdöme

En för kustlandets odlingsbygder representativ kulturmiljö med ett landskap som till delar har kvar den värdefulla naturmiljön.

Bevarandeklass I-II

INFJÄRDENOMRÅDET

Namn:	Infjärdenområdet
Nummer:	81-6
Areal:	2576 ha, klass I 1335 ha, klass II 1241 ha
Top karta:	24 K SO, 24 L SV
Ekon ruta:	2j, 1a, 2a
Koordinater:	7259/1753
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I södra de- len och Lillpite, klass II övriga delar
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Piteå kommun nr 18, klass IV - Bjurgården
Riksintresse:	K56, N5, F6
Naturgeografisk region:	29b, kustnära slätter och dalar med finsediment kring Bottenviken

Bebyggelsen är samlad på moränkullar och höjd-
ryggar i större och mindre gårds- och byabildningar
med ett flertal väl bevarade byggnader, både stora
norrbottnensgårdar och grupperingar med välhållen
20-40-talsbebyggelse. Intill gårdarna och i byarna
finns ett stort antal ekonomibyggnader i form av
bagarstugor, rundlogar, härbren, stenladugårdar, tim-
merladugårdar samt ute på odlingsmarkerna många
lador.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Området är en för södra delen av Norrbotten repre-
sentativ jordbruksmiljö med gårds- och byalägen av
medeltida ursprung i en kontinuitet till nutid.

Beskrivning

Infjärdenområdet omfattar det inre av Svensbyfjärden
vid utloppet av Piteå älv. I området ingår delar av
byarna Långnäs, Sjulnäs, Roknäs, Svensbyn och Lill-
pite. Området består av ett väl hävdad odlingslandskap
med relativt stort inslag av kulturhistoriskt värdeful-
la byggnadsmiljöer. Landskapet är kuperat, mångfor-
migt och omväxlande med inslag av blandskog, öpp-
na diken, lador och lövdungar. Strandängsbete före-
kommer på flera delar av området, bl a vid Klumman
och Bjurgården. Lillpitedalen har karaktären av ett
storskaligt ladlandskap som i nord och väst avgränsas
av skog och bergsryggar.

Bevarandeklass I

ROSFORS

Namn:	Rosfors
Nummer:	81-7
Areal:	45 ha
Top karta:	24 L NV
Ekon ruta:	7c
Koordinater:	7286/1762
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	K61
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

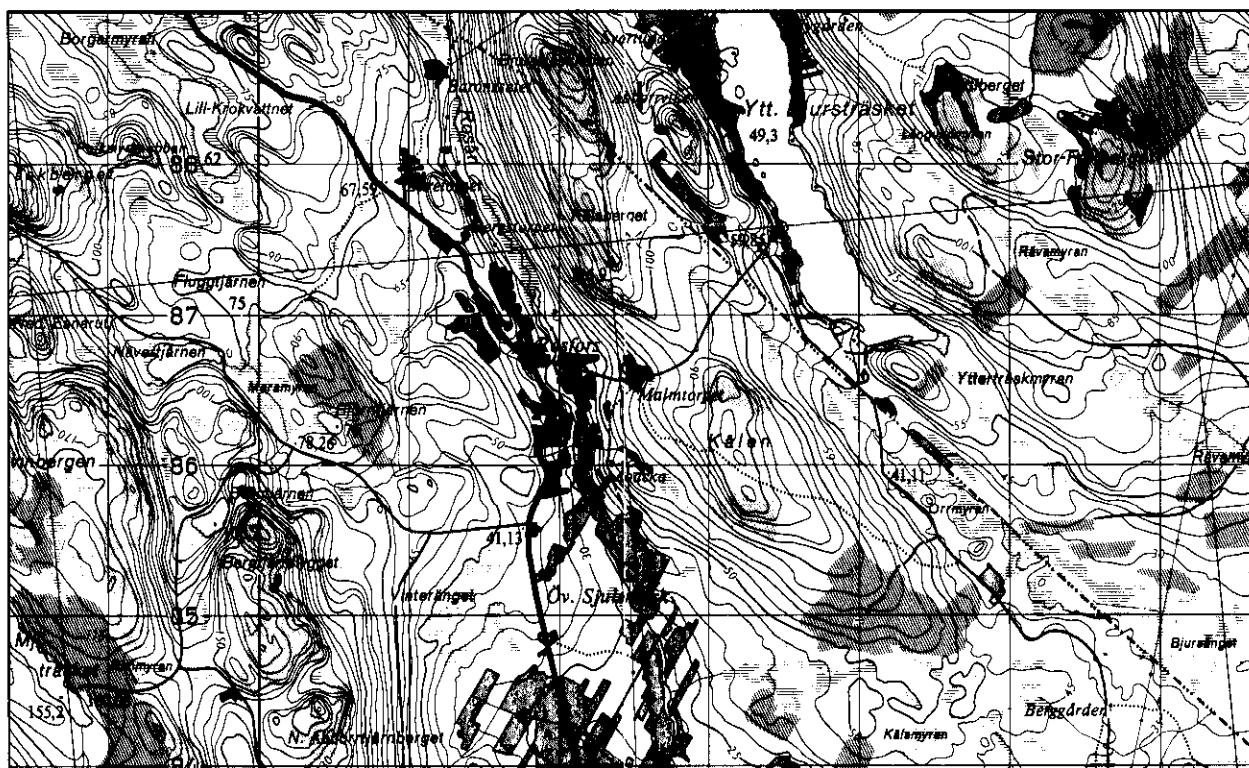
Beskrivning

Rosfors ligger utefter Rosån strax söder om vägen mellan Luleå och Älvsbyn. Rosfors är ett kulturhistoriskt och botaniskt intressant område. Grunden för odlingslandskapet är det järnbruk som fick privilegier år 1832. Förutom bruksmiljön finns i anslutning till Rosån ett småbrutet odlingslandskapet med ett stort antal välbevarade lador. Ladorna är grupperade fyra och fyra ute på markerna som betas.

Bruksmiljön består av ett flertal restaurerade byggnader samt herrgården.

Sammanfattande värdeomdöme

Rosfors är en väl hållen bruksmiljö med tillhörande odlingslandskap med en bevarandevärd natur- och kulturmiljö.

Bevarandeklass I

SJULSMARK

Namn:	Sjulsmark
Nummer:	81-8
Areal:	214 ha
Top karta:	24 L NV
Ekon ruta:	5c, 6c
Koordinater:	7280/1763
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Piteå kommun nr 5, klass II - Ollesberget, nr 11, klass III - Backen samt nr 13, klass III - Aggesberget.
Riksintresse:	K62
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

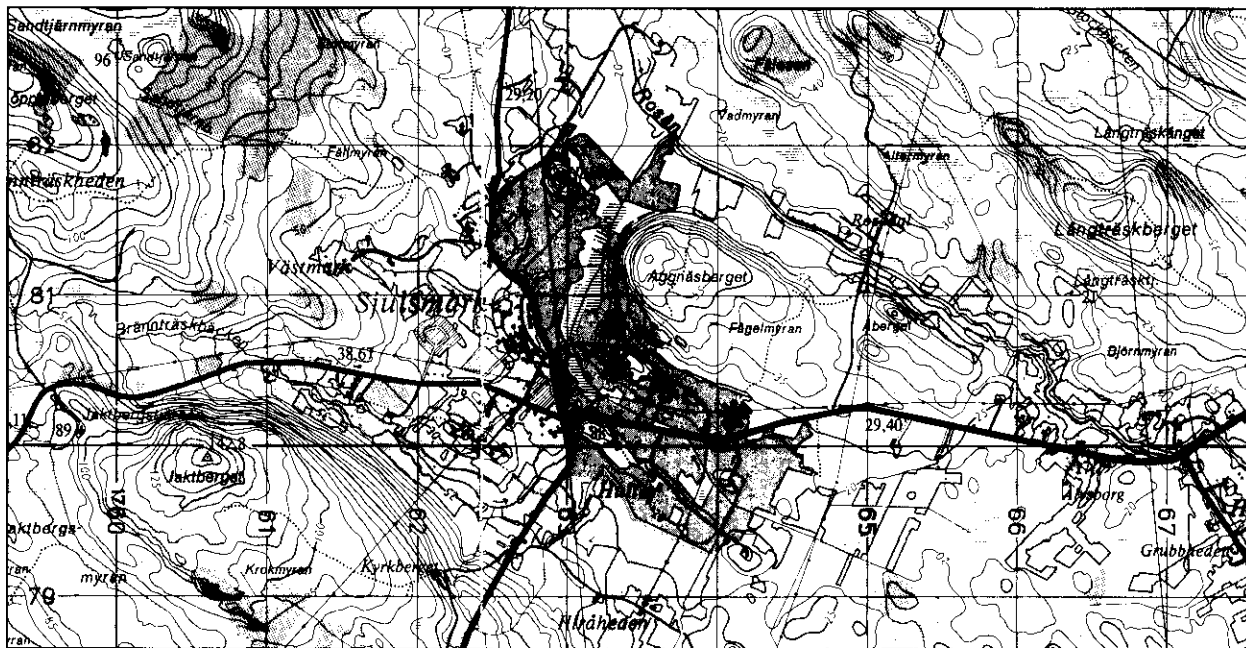
Beskrivning

Sjulsmark ligger i skogslandet i norra delen av Piteå kommun. Den ursprungliga delen av byn, i vilken de högsta natur- och kulturvärdena finns, ligger öster om Lillån. Gårdarna ligger på höjdlägen med odlingsmarkerna nedanför på de bördiga sedimentjordarna. Landskapet är både storskaligt och mångformigt med flera gamla gårdsmiljöer med timringar och lador.

Ett par av dessa äldre miljöer är Ollesberget och Backen. Intill Ollesberget finns en betesmark delvis belägen på hållmark, något som är ovanligt i Norrbotten. Nära betesmarken finns en idag övergiven gård med ett flertal stora odlingsrösen. Vid gården Backen finns en beteshage på torr, stebunden mark nära ett mångformigt och varierat odlingslandskap

Sammanfattande värdeomdöme

Sjulsmark utgör en för kustlandet i södra Norrbotten representativ natur- och kulturmiljö med ett välhållat odlingslandskap av hög ålder.

Bevarandeklass I
STRÖMNÄS

Namn:	Strömnäs
Nummer:	81-9
Areal:	35 ha
Top karta:	24 K SV
Ekon ruta:	4d
Koordinater:	7270/1720
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Piteå kommun nr 8, klass III - Strömnäs
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mel- lanboreala skogsområden

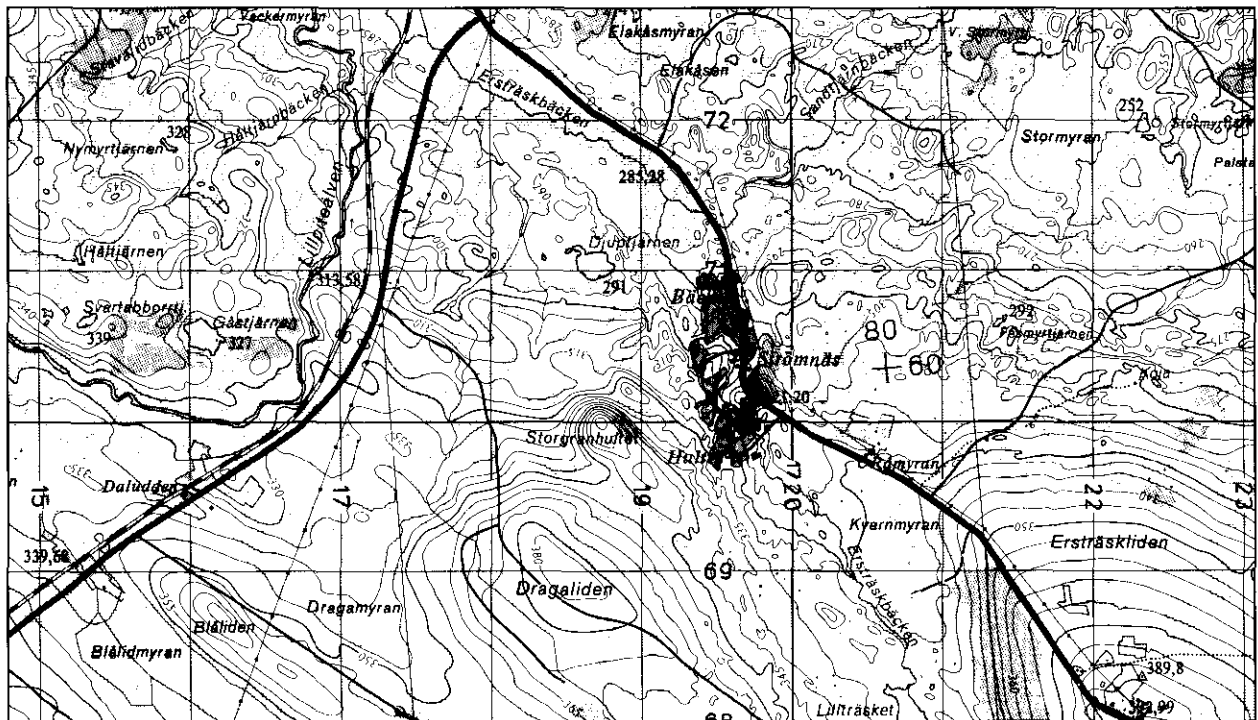
Beskrivning

Strömnäs ligger efter vägen mellan Lillpite och Koler i västra delen av kommunen. Området utgöres av ett småbrutet, mångformigt, småkuperat odlingslandskap med ängslyckor, åkertegar, lövdungar med asp, rönne, hagg, sälg och björk, öppna diken, stenbundna betesmarker och lador. Genom området löper en bäckkravin omgiven av lövträd.

Bymiljön är småbrukarpräglad. Byggnaderna är ett antal välbevarade 20-40-talsgårdar samt en välbevarad parstuga.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett mindre odlingslandskap, representativt för skogsbygden i Norrbottens södra skogsland. Miljön speglar väl villkoren för jordbruk och bosättning i skogsbygden.

Bevarandeklass I

TRUNDÖN

Namn:	Trundön-Berkön-Trundöavan
Nummer:	81-10
Areal:	
Top kart:	24L SV, SO
Ekon ruta:	3e,3f
Koordinater:	7267/1776
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs-och hagmarker:	Piteå kommun nr 1, klass I, Trundön
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

och omväxlande med åkerholmar bevuxna med asp, björk, en och i viss mån tall. Här finns grupper av äldre träd och backar med enar. En betad strandäng är vackert belägen vid en vik ut mot Storfjärden. Här växer Bottenvikens speciella gräsart gultåte, men också ett flertal starr- och tågarter samt örter som strandögontröst, grönlandsgåsört m.fl.

Bebyggelsen utgöres av ett flertal äldre enkelstugor och parstugor blandat med norrbottensgårdar och bebyggelse från 20- och 40-talet.

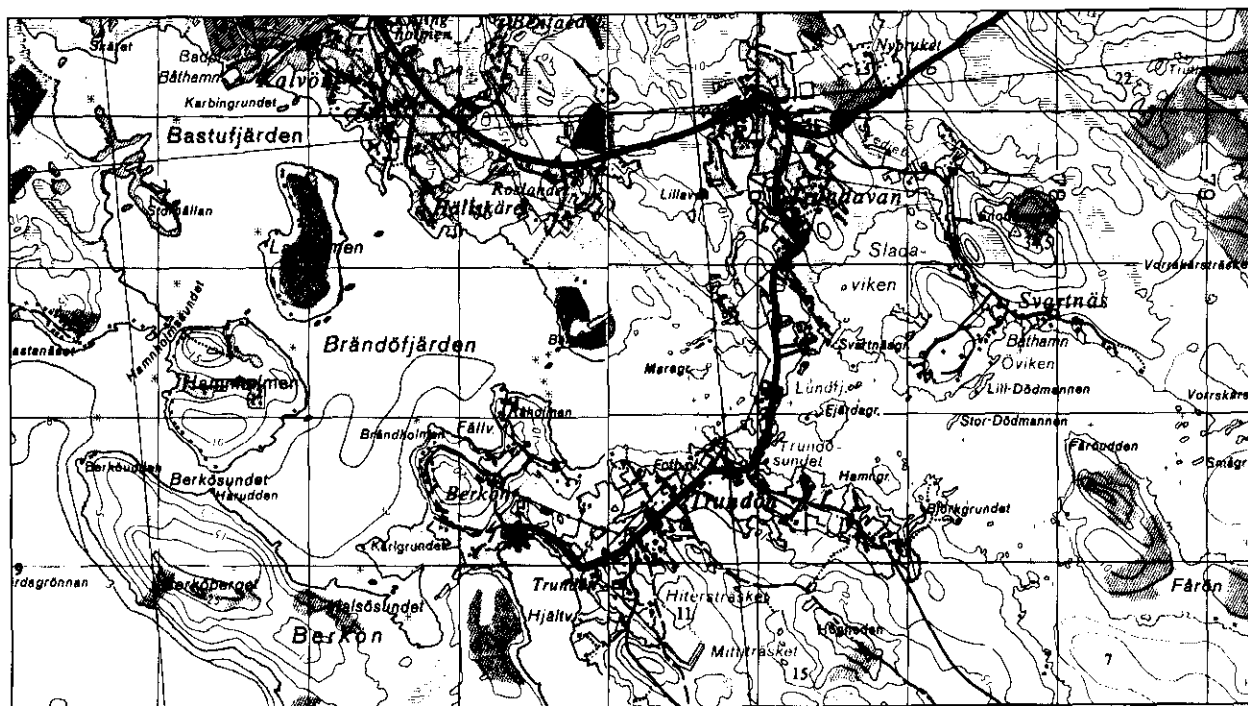
Trundöavan har ett småskaligt odlingslandskap med insprängd stenbunden enbuskmark. Här finns även stengärdesgårdar och björkdungar. Bebyggelsen är delvis äldre.

Sammanfattande värdeomdöme

Beskrivning

Trundön är en jordbruks och fiskeby vid havet norr om Piteå. Landskapet är mångformigt, småkuperat

Trundöområdet är ett äldre representativt kustnära jordbrukslandskap. Området är mångformigt och har höga natur- och kulturmiljövärden.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

ROSVIKS STRANDÄNG

Namn: Rosviks strandäng
 Nummer: 81-11
 Areal: 1 ha
 Top karta: 24 L SV
 Ekon ruta: 3e
 Koordinater: 7269/1773
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Piteå kommun nr 3, klass I
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

FINNLIDEN

Namn: Finnliden
 Nummer: 81-13
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 24 K SO
 Ekon ruta: 1e
 Koordinater: 7256/1721
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Piteå kommun nr 7, klass
 III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

BACKTRÄSK

Namn: Backträsk
 Nummer: 81-12
 Areal: 1 ha
 Top karta: 24 L
 Ekon ruta: 6a
 Koordinater: 7284/1752
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Piteå kommun nr 9, klass
 III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

KÅTASELBODARNA

Namn: Kåtaselbodarna
 Nummer: 81-14
 Areal: 1 ha
 Top karta: 24 J SO
 Ekon ruta: 1i
 Koordinater: 7257/1795
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Piteå kommun nr 12, klass
 III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlandsvågiga berg-
 kullteräng med mellanbore-
 ala skogsområden

Bevarandeklass I

FAGERHEDEN

Namn: Fagerheden
Nummer: 81-15
Areal: 5 ha
Top karta: 24 K SO
Ekon ruta: 1h
Koordinater: 7257/1736
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Piteå kommun nr 19, klass
IV
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, Kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenviken

NORRBODARNA

Namn: Norrbodarna
Nummer: 81-16
Areal: 0,5 ha
Top karta: 24 K SO
Ekon ruta: 3j
Koordinater: 7266/1746
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Piteå kommun nr 15, klass
IV
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, Kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenviken

Bevarandeklass II

ALTERDALEN

Namn:	Alterdalen
Nummer:	81-17
Areal:	567 ha
Top karta:	24 L Sv, 24 L NV
Ekon ruta:	5b, 5c, 4c
Koordinater:	7276/1760
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

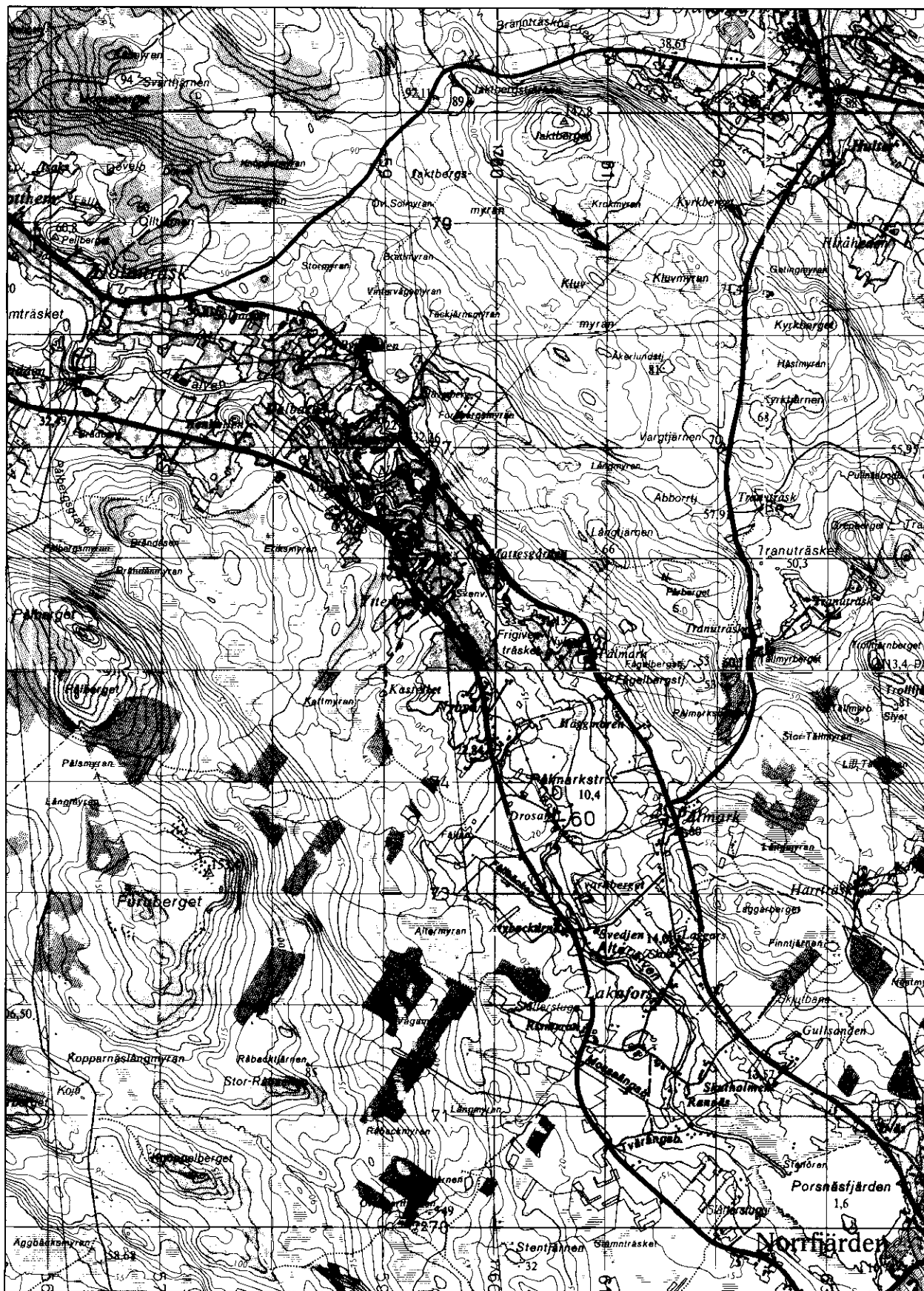
Beskrivning

Alterdalen kallas dalgången efter Alterälven, en mindre skogsälv som mynnar i havet vid Norrfjärden. Området avgränsas till odlingsmarken utefter Alterälven mellan Lakafors i söder och Holmträsk i norr. Odlingslandskapet är öppet med en storskalig karaktär i de södra delarna. Längre norrut blir landskapet mer kuperat och småbrutet.

Vid Pålmark finns en fin gårdsmiljö på en udde i sjön, omgiven av öppen odlingsmark. I Nybyn finns lämningar av Alters bruk, ett mindre järnbruk som var i drift under delar av 1800-talet. Kring Nybyn och Ytterbyn finns ett småbrutet, mångformigt odlingslandskap med bl a många brynkanter med asp och björk.

Sammanfattande värdeomdöme

Alterdalen utgöres av en för kustlandets medeltida odlingslandskap i vattennära lägen representativ natur- och kulturmiljö med ett mångformigt odlingslandskap.

Bevarandeklass II

HEMMINGSMARK

Namn:	Hemmingsmark
Nummer:	81-18
Areal:	97 ha
Top karta:	23 L NV
Ekon ruta:	9b
Koordinater:	7246/1756
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	—
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

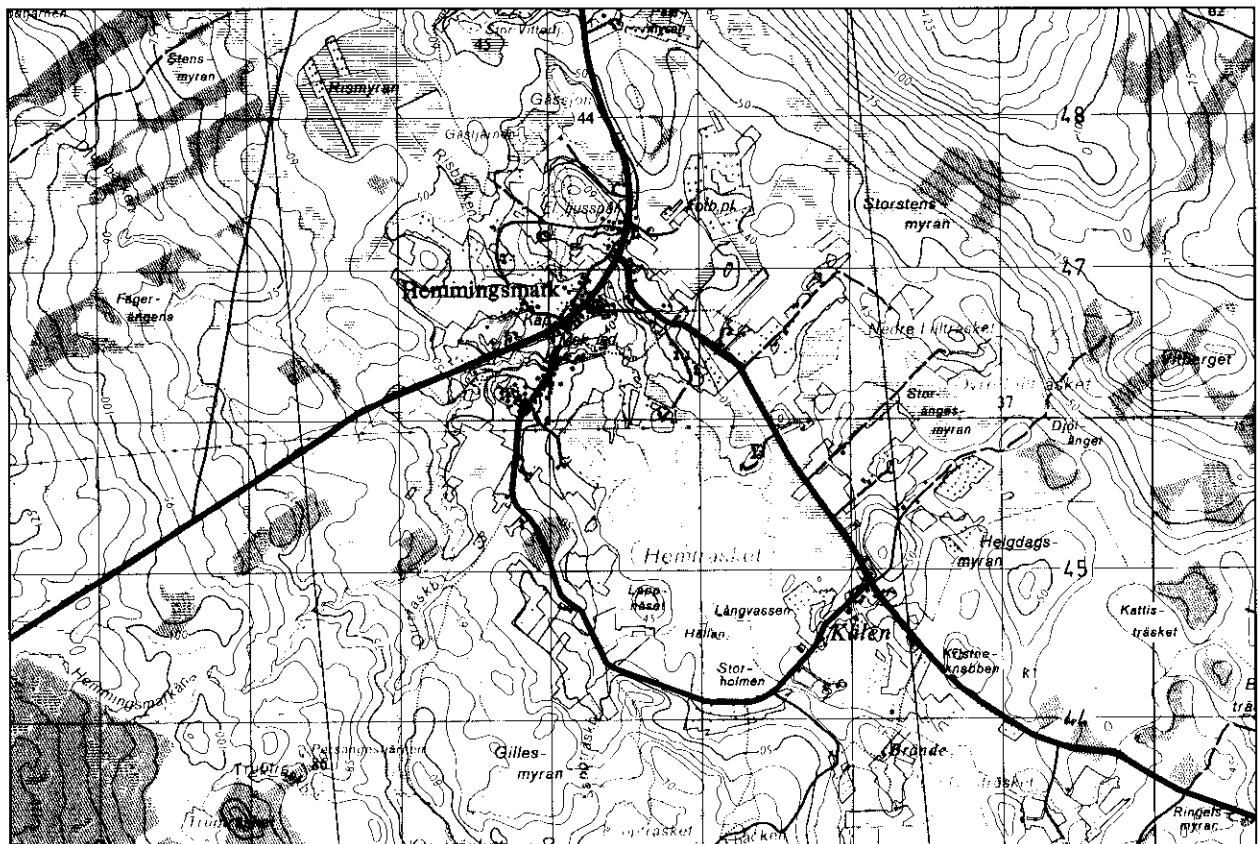
Beskrivning

Hemmingsmark ligger i södra delen av Piteå kommun. Intill byn finns Hemträsket. Odlingslandskapet mot sjön är öppet och svagt böljande. Kring ån finns en fin miljö med betesmarker och träridåer.

Bebyggelsen ligger på åsen norr om sjön. Flera välbevarade gårdar med ursprungligt utseende finns kvar i byn. I odlingsmarkens utkant står ängsladorna kvar.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Odlandslandskapet mot Hemträsket utgör en bevarandevärd natur- och kulturmiljö som är ett exempel på kustnära odlingslandskap med hög ålder.

Bevarandeklass II

HÖGLANDSNÄS

Namn:	Höglandsnäs
Nummer:	81-19
Areal:	90 ha
Top karta:	24 L SV
Ekon ruta:	0c
Koordinater:	7251/1764
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

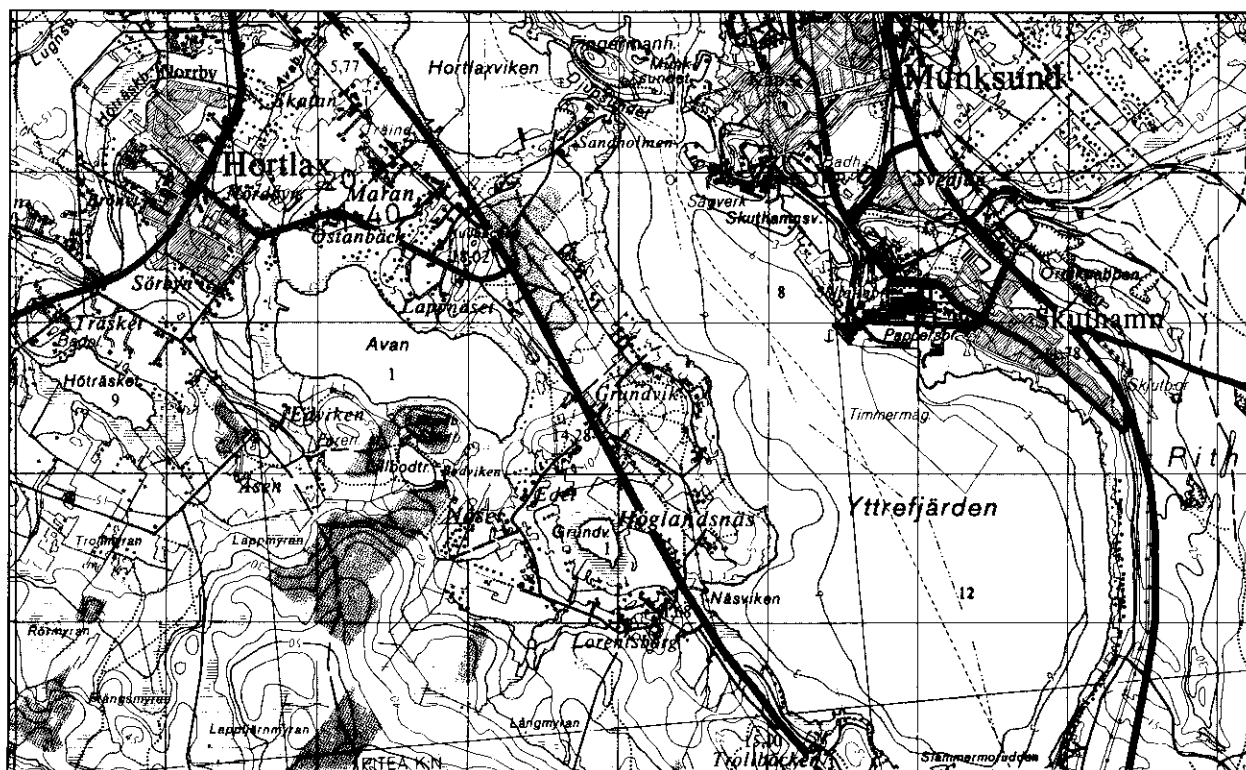
Beskrivning

Höglandsnäs ligger strax söder om Piteå intill väg E4. Odlingslandskapet ligger runt den lilla sjön Grundviken, en tidigare avsnörd havsvik, och utgör ett småskaligt landskap med bl a små björkdungar, odlingsrösen, enstaka lador samt rester av stengårdsgårdar.

Bebyggelsen är blandad, i södra delen finns en äldre gård med tillhörande rundlogar, härbre och andra timrade uthus. Till gården leder en björkallé. Genom byn löper en väg som följer terrängen.

Sammanfattande värdeomdöme

Höglandsnäs utgöres av en helhetsmiljö med en för kustlandet representativ natur- och kulturmiljö.

Bevarandeklass II

KOPPARNÄSET

Namn:	Kopparnäset
Nummer:	81-20
Areal:	76 ha
Top karta:	24 L SV
Ekon ruta:	3c
Koordinater:	7267/1763
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Piteå kommun nr 16, klass IV - Bertnäs
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

Beskrivning

Bärtnäset är en liten kustnära by intill väg E4 norr om Piteå. Vägen löper runt en moränkulle som en gång utgjort en udde i Bärtnäsfjärden. På kullen ligger bebyggelsen. Odlingssmarken ligger samlad centralt mellan gårdarna samt ned mot fjärden där en större beteshage övergår till havsstrandäng. I byn finns odlingsholmar, aspdungar och flera lador.

Kopparnäs är den bydel som ligger innanför ud-den Bärtnäs. Landskapet är småbrutet och mångformigt med trädgångar och lador.

Bebyggelsen i Bärtnäs-Kopparnäs är blandad med några äldre timrade norrbottensgårdar, 20-40-talsbebyggelse samt moderna villor.

Sammanfattande värdeomdöme

Välbevarad kulturmiljö med ett antal värdefulla gårdar och ett mångformigt odlingslandskap som är präglad av äldre tiders jordbruk.

Bevarandeklass II

NORRA ROSVIK

Namn:	Norra Rosvik
Nummer:	81-21
Areal:	52 ha
Top karta:	24 L SV
Ekon ruta:	4e
Koordinater:	7273/1772
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Piteå kommun nr 2, klass I - Avan och nr 6, klass II - Mjösundet
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

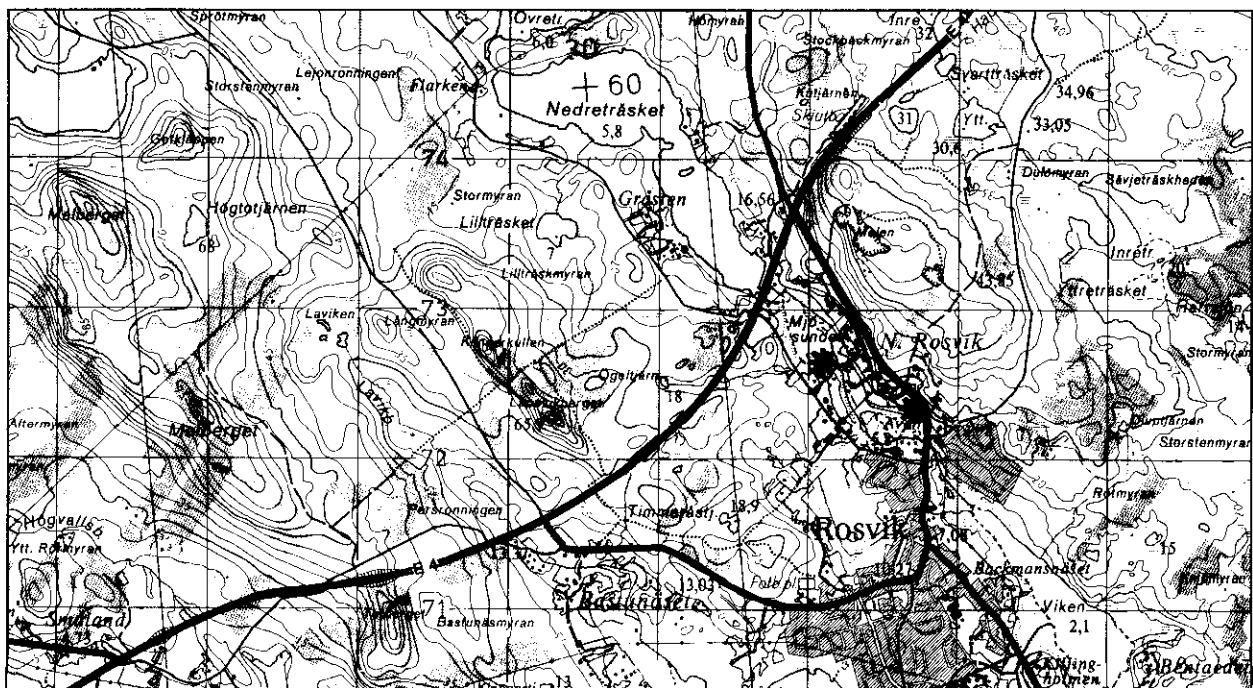
Beskrivning

Norra Rosvik är en äldre by norr om Piteå. Odlingsskapskapet ligger vid en gammal havsvik som nu endast kan anas genom Rosåns utvidgning i Mjösunden och den fuktiga strandängen Avan. Sörvattensstrandängen har förmodligen hävdats ända sedan 1500-talet. Idag betas ängen av nötkreatur. Längre uppströms Rosån finns ytterligare en betad strandäng vars mark består av rikblockig morän. Odlingsskapskapet som helhet är småskaligt och mångformigt.

I byn finns flera äldre gårdar med timrade uthus i en bebyggelse som är blandad. På odlingsmarken finns lador.

Sammanfattande värdeomdöme

Norra Rosvik är en intressant natur- och kulturmiljö med lång agrarhistorisk kontinuitet.

Bevarandeklass II

NÄSUDDEN-BONÄSET

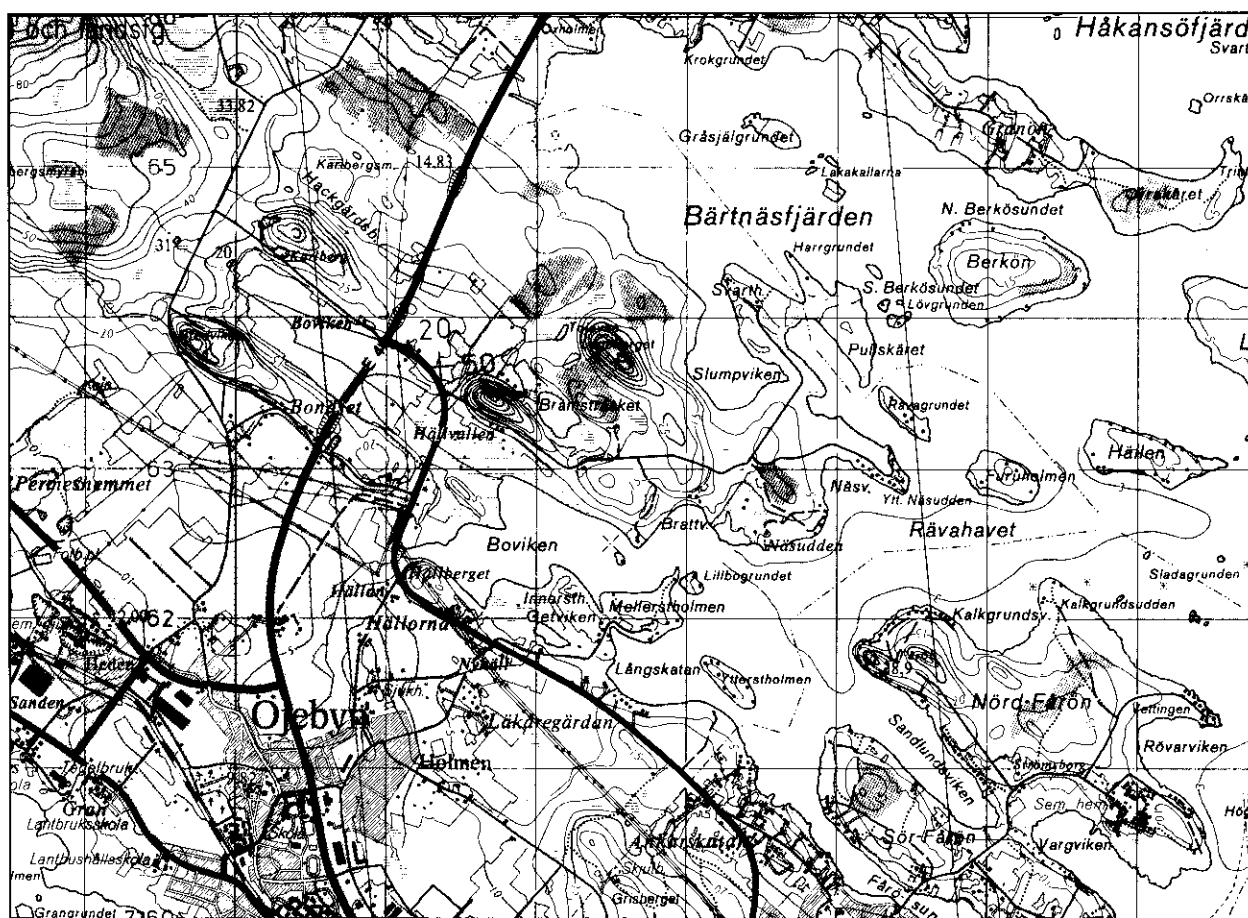
Namn: Näsudden-Bonäset
 Nummer: 81-22
 Areal: 30 ha
 Top kart: 24L SV
 Ekon ruta: 2c
 Koordinater: 7263/1764
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N
 Ängs-och
 hagmarker: Inga kända
 Riksintresse: F2
 Naturgeografisk
 region: 29b, Kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Näsudden- Bonäset är beteslandskap vilka under 50 års tid betats av hästar. Näsudden ligger på en udde ut i havet och är småbrutet med diken och ensamma barrträd. Bonäset är öppet med enstaka lador. Hästutsläppet sker i början av juni varje år.

Sammanfattande värdeomdöme

Två beteslandskap vilka har en lång tradition som betesområde för framför allt hästar.

Bevarandeklass II

SANDBLABYGDEN

Namn:	Sandlabygden
Nummer:	81-23
Areal:	180 ha
Top karta:	24 L SV
Ekon ruta:	3d, 4d
Koordinater:	7269/1765
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Piteå kommun nr 10, klass III - Lassbacken; nr 17 klass IV - Harrbäcken
Riksintresse:	F2

Naturgeografisk
region:

29b, kustslätter och dalar
med finsediment kring
norra Bottenviken

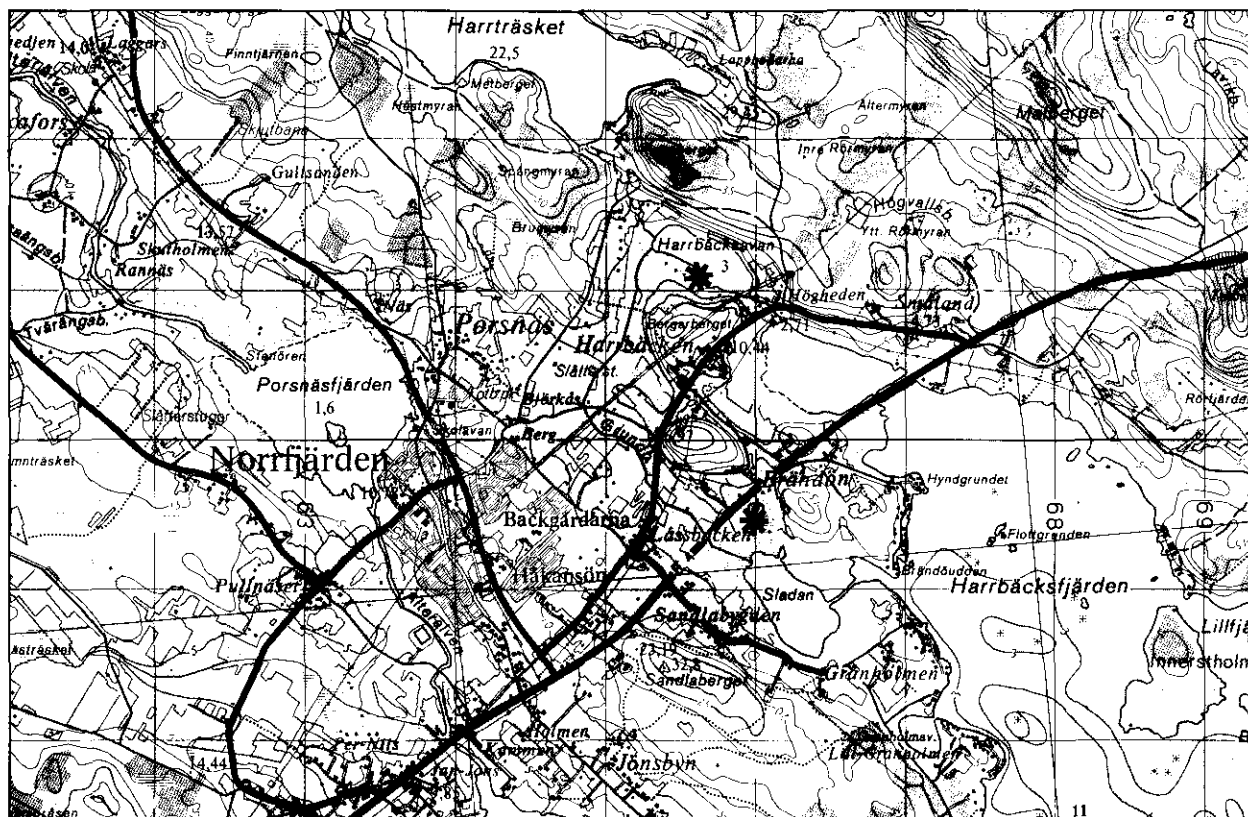
Beskrivning

Området består av Sandlabygden, Lassbacken, Harrbäcken och Brändön utefter E4 i norra kommundelen. Fuktigare marker och en naturlig betesmark finns öster om vägen, samt intill en havsvik Sladan. Vid Lassbacken finns ett mångformigt landskap med små brukningsenheter med moränbackar, träddungar och enstaka lador. Vid Harrbäcken finns ett ladlandskap mot sjön Harrbäckssavan.

Bland bebyggelsen finns större norrbottensgårdar med rundlogar, häbren och ladugårdar.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett litet men mångformigt odlingslandskap med en betad fuktäng.

Bevarandeklass II

SIKFORS

Namn: Sikfors
 Nummer: 81-24
 Areal: 103 ha
 Top karta: 24 K NO
 Ekon ruta: 6j
 Koordinater: 7280/1749
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och
 hagmarker:
 Riksintresse:
 Naturgeografisk
 region:

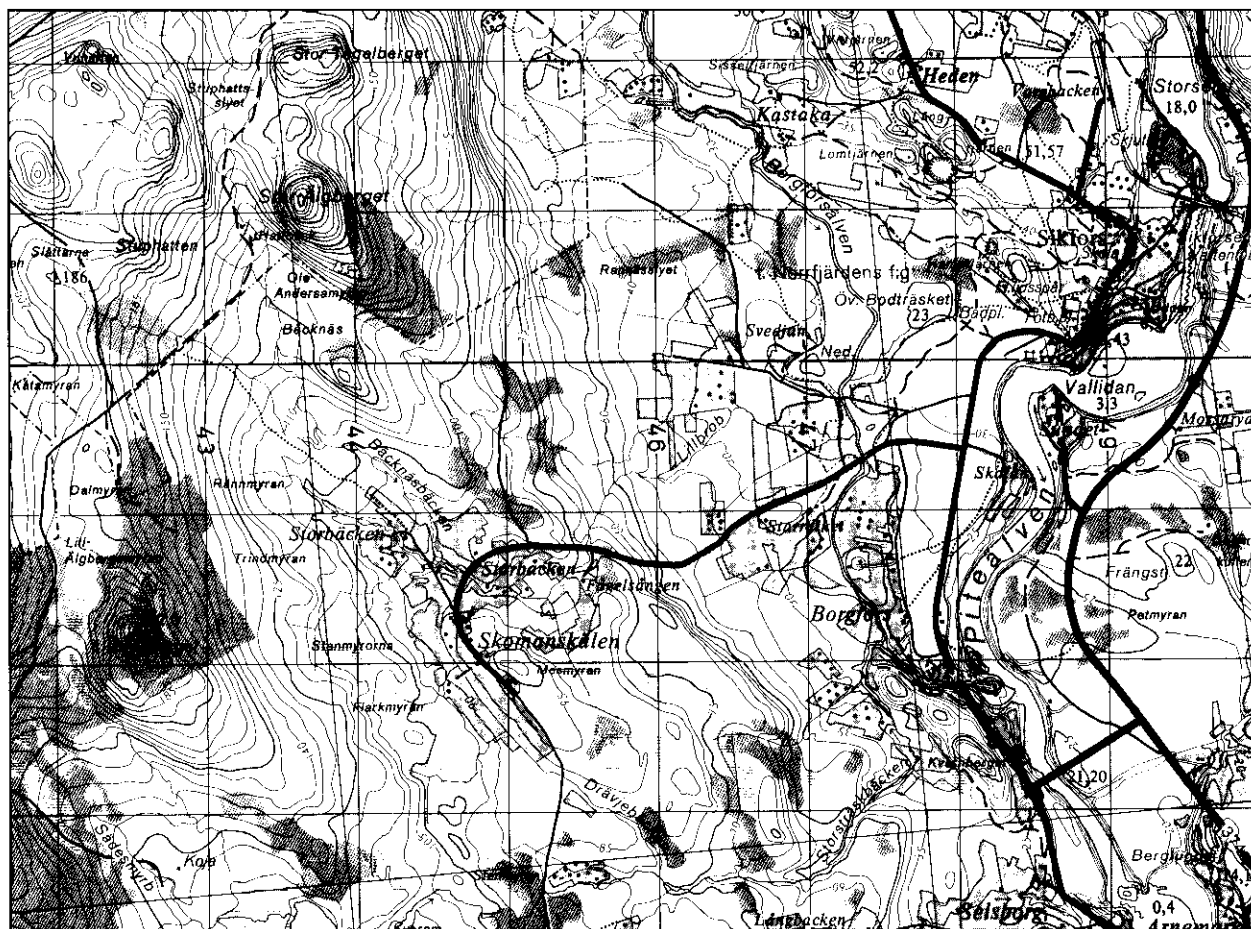
Inga kända
 N5, F6
 29b, kustslätter och dalar
 med finsediment kring
 norra Bottenviken

Beskrivning

Sikfors ligger intill Pite älv mellan Piteå och Älvsbyn. Byn är ett fint exempel på ett odlingslandskap på en markerad terrass ovanför älven. Vid Udden ligger den gamla bykärnan med odlingsmarker på en platå bestående av isälvsediment. Gårdarna vid Sundet på södra sidan om Sikfors ligger mycket vackert med en brant nipa mot älven.

*Sammanfattande
värdeomdöme*

Ett representativt odlingslandskap utefter Pite älv.

Bevarandeklass II

ÅTRÄSK

Namn: Åträsk
 Nummer: 81-25
 Areal: 36 ha
 Top karta: 24 K SO
 Ekon ruta: 3h
 Koordinater: 7270/1737
 Bevarandeklass: Klass II
 Klassifikation: N/K
 Ängs- och hagmarker: Piteå kommun nr 4, klass II - Åträsk och nr 14, klass IV - Ön

Riksintresse: –
 Naturgeografisk region: 29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

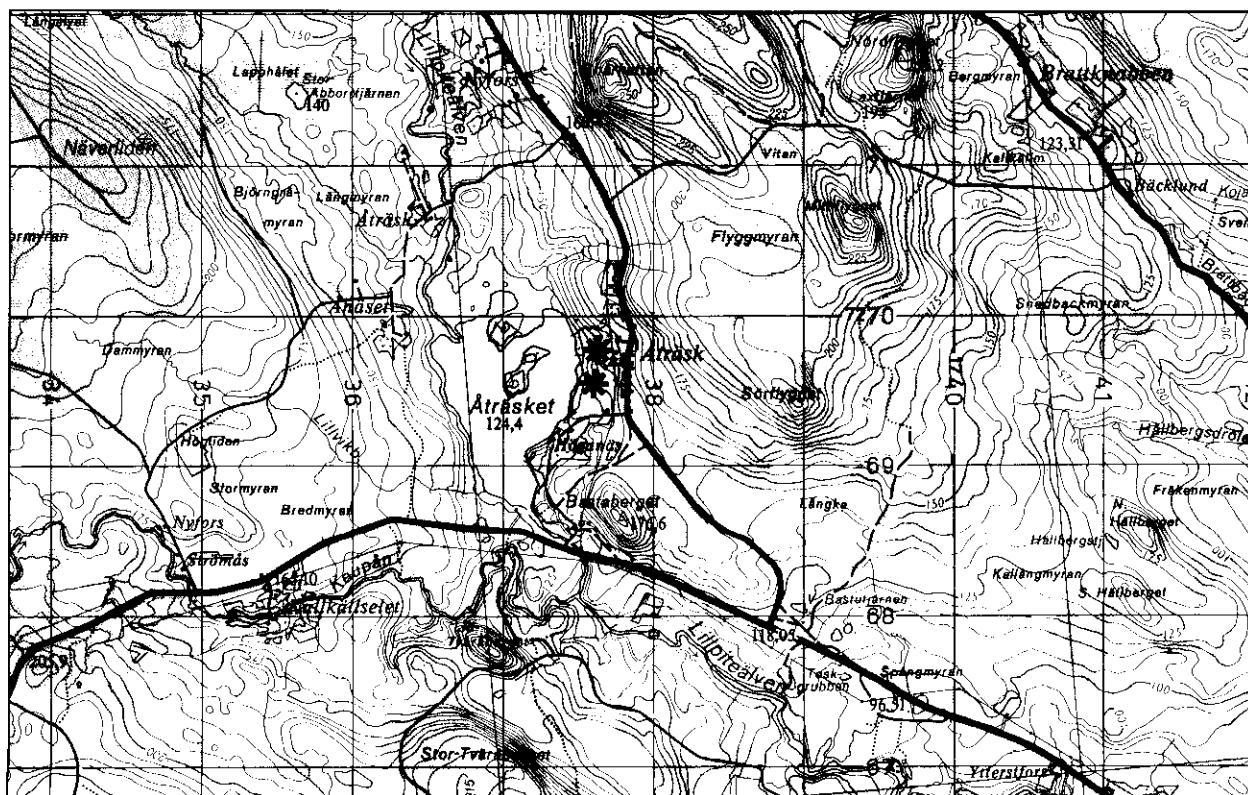
Beskrivning

Byn Åträsk ligger i lidläge ovanför sjön med samma namn. Odlingslandskapet är öppet med lador, öppna diken, enstaka lövbevuxna åkerholmar, dungar med barrträd, sälg och hägg. I norra delen av byn finns två slätterängar, den ena är en friskäng och den andra en fuktäng. I sjön Åträsket ligger en tidigare betad ö som på öppna partier har staggvegetation och flera arter låsbräken.

Bebyggelsen är i huvudsak från 20-40-talet och ligger överst i sluttningen ned mot byn

Sammanfattande värdeomdöme

Åträsket utgör en artrik naturmiljö med ett representativt odlingslandskap i lidläge vid en sjö.

Bevarandeklass II

ÖJEBYN

Namn:	Öjebyn
Nummer:	81-26
Areal:	78 ha
Top karta:	24 L SV
Ekon ruta:	2c
Koordinater:	7262/1761
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	F2
Naturgeografisk region:	29b, kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken

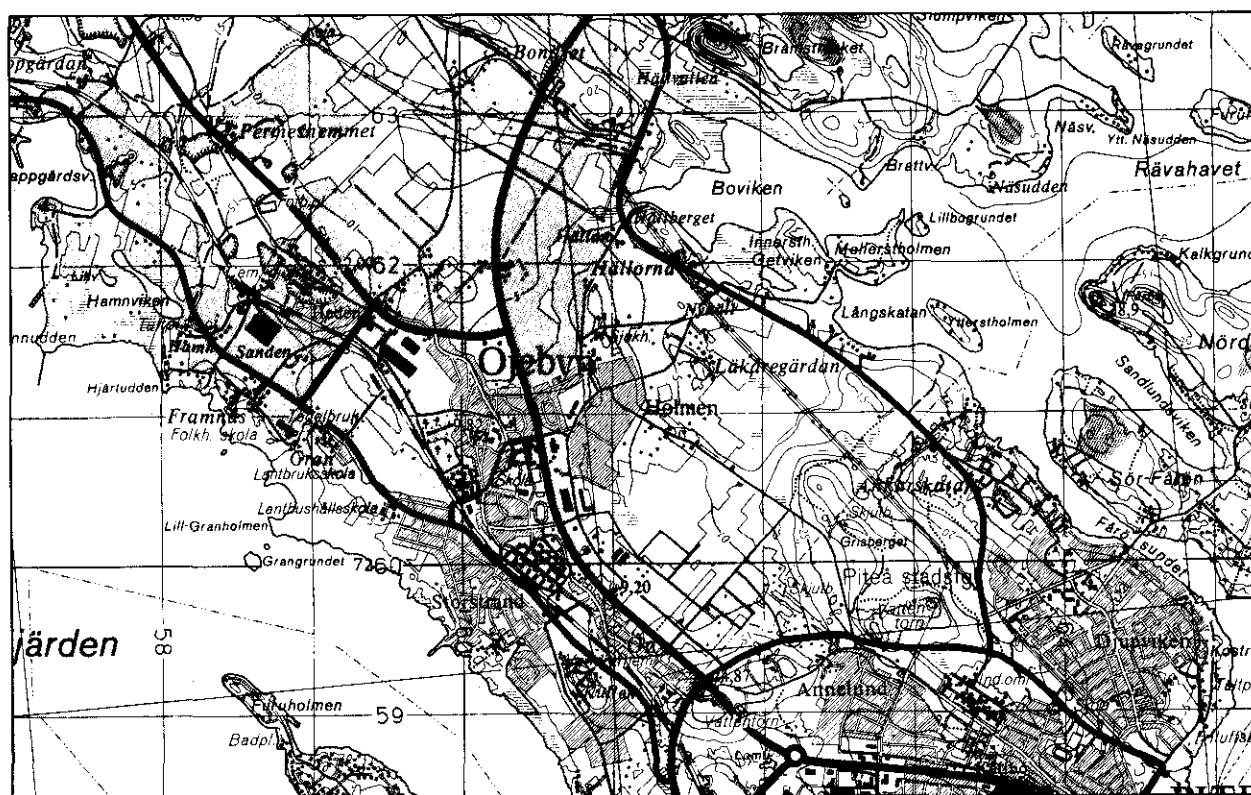
Beskrivning

Öjebyn ligger intill norra infarten till Piteå vid väg E4. Odlingslandskapet utgörs av ett landskap med lång kontinuerlig hävd, främst bibehållet öster om vägen i anslutning till Öjebyn. I området finns enstaka lador och öppna diken. Området utgör en viktig rastplats för flertalet vadare och änder. Även tofsvipor, stor-spovar, tranor och gäss brukar synas i området.

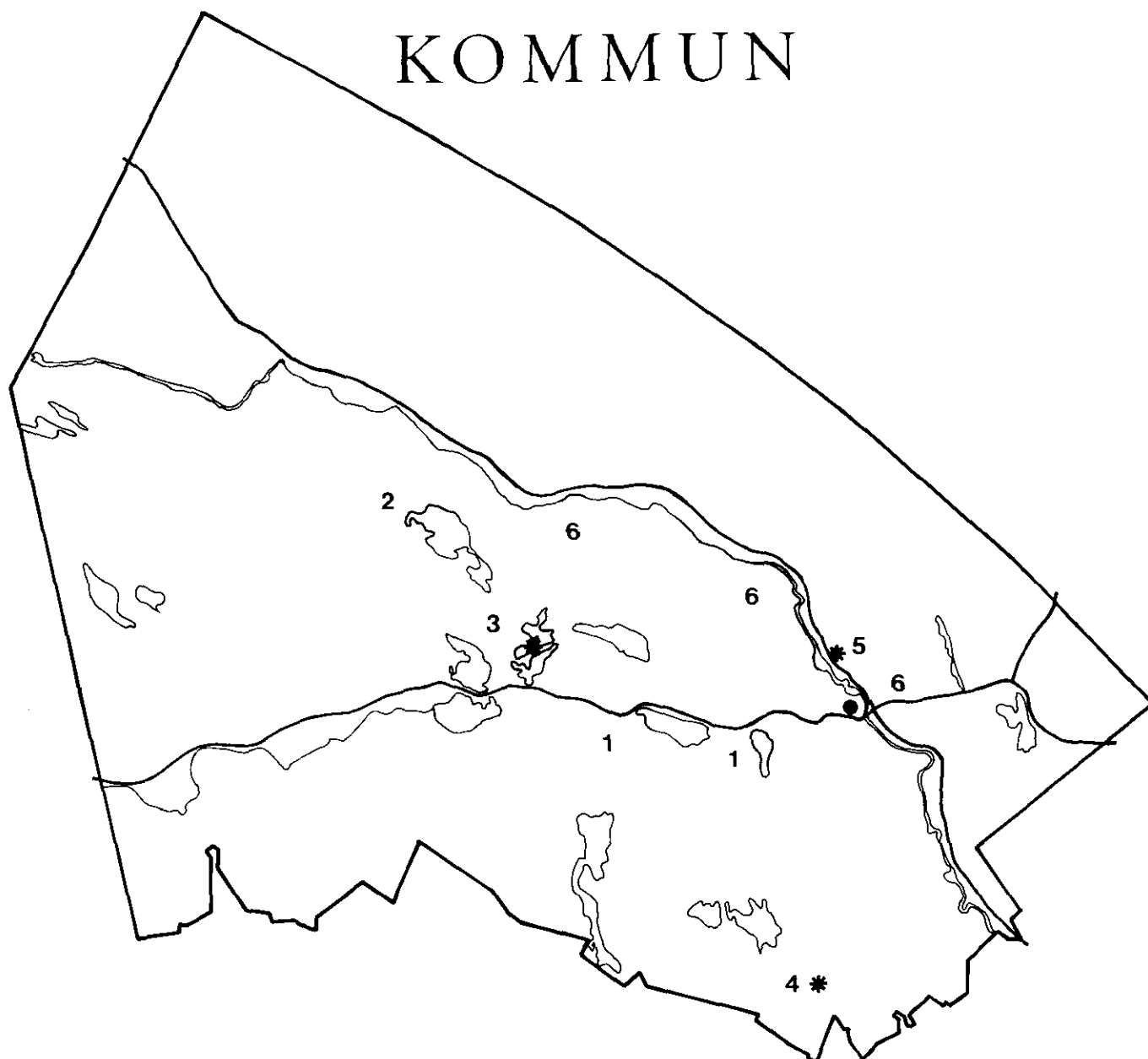
Bebyggelsen är blandad men några äldre gårdar finns kvar. Omedelbart intill området ligger det moderna Öjebyn med villabebyggelse och hyreshus.

Sammanfattande värdeomdöme

Öjebyn är ett odlingslandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet i ett tätortsnära läge.

ÄLVSBYNS KOMMUN

Teckenförklaring

Mindre bevarandeområde

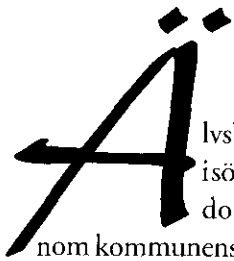
Större bevarandeområde

* *Ängs- och hagmarker*

--- *Odlingsgränsen*

— *Större allmän väg*

Älvsbyns kommun är en inlandskommun i södra delen av Norrbotten. Landskapet domineras av Pite älv som rinner genom kommunens centrala delar. Västra delen av kommunen domineras av flera större sjöar, bl a Manjärv, Muskusträsket, Avaträsket, Visträsket, Korsträsket och Teugersjöarna. I övrigt är Älvsbyn en utpräglad skogskommun.

Jordbruksmarken finns samlad efter Piteälven upp till Storforsen samt runt de större sjöarna och vattendragen.

Jordbrukets historia i Älvsbyn går tillbaka till medeltiden. Manjärv i norra kommundelen är den nordligaste medeltida byn efter Piteå älvdal. Dominant i Älvsbyn är dock de många nybyggen som uppkommit från 1700-talet och framåt, framförallt i samband med skogsbruket från mitten av 1800-talet och framåt.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Älvsbyn 123 jordbruksföretag, ca 5,3 % av antalet i länet. Totalt nyttjade dessa 2574 ha åker, ca 6 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I

KORSTRÄSK-LILL-KORSTRÄSK

Namn:	Korsträsk-Lill-Korsträsk
Nummer:	60-1
Areal:	263 ha
Top karta:	24 k NO
Ekon ruta:	8f, 9f, 8g, 8h
Koordinater:	7295/1728; 7294/1735
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden

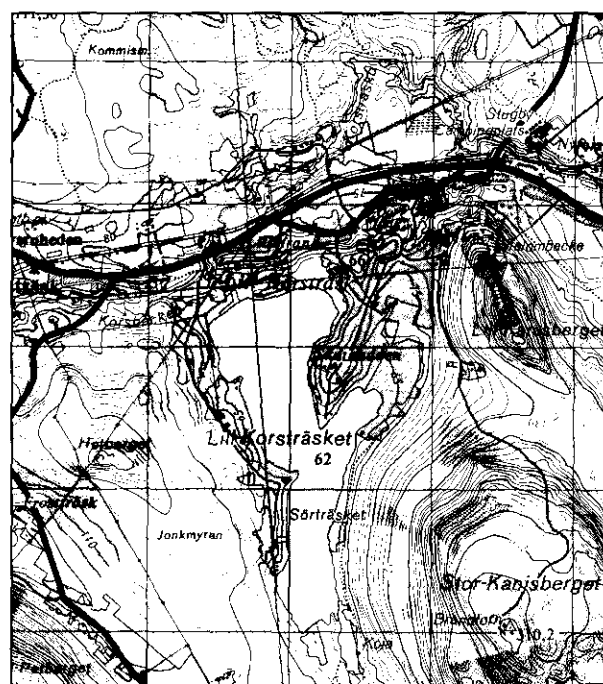
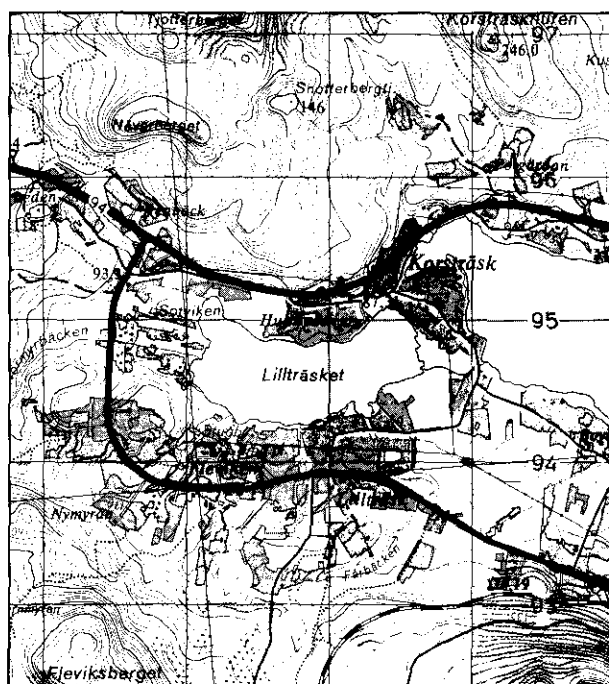
Beskrivning

Området Korsträsk består av bymiljöerna i Lill-Korsträsket, landskapet mellan sjöarna Lillträsket och Stor-Korsträsket samt Stor-Korsträsket. Dessa odlingslandskap ligger strax väster om Älvsbyn. Odlingslandskapet är storskaligt och mångformigt. Vackert sjönära beläget med slätterravall och mindre partier betesmarker. Efter Korsträskbäcken löper en tydlig ås med branta sidor. Vid Lillträsk finns ett mindre ladlandskap intill en bäck. Speciellt området på näset vid gamla Korsträsk by utgörs av ett ålderdomligt landskap med öppna vallar ned mot sjöarna.

Bebyggelsen är blandad med största delen från 20-40-tal. På udden i Korsträsk by finns flera äldre gårdar bevarade.

Sammanfattande värdeomdöme

Ett representativt odlingslandskap med en välbevarad natur- och kulturmiljö.

Bevarandeklass I

MANJÄRV

Namn:	Manjärv
Nummer:	60-2
Areal:	165 ha
Top karta:	25 K SO
Ekon ruta:	0d, 1d
Koordinater:	7306/1718
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	K69
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mel- lanboreala skogsområden

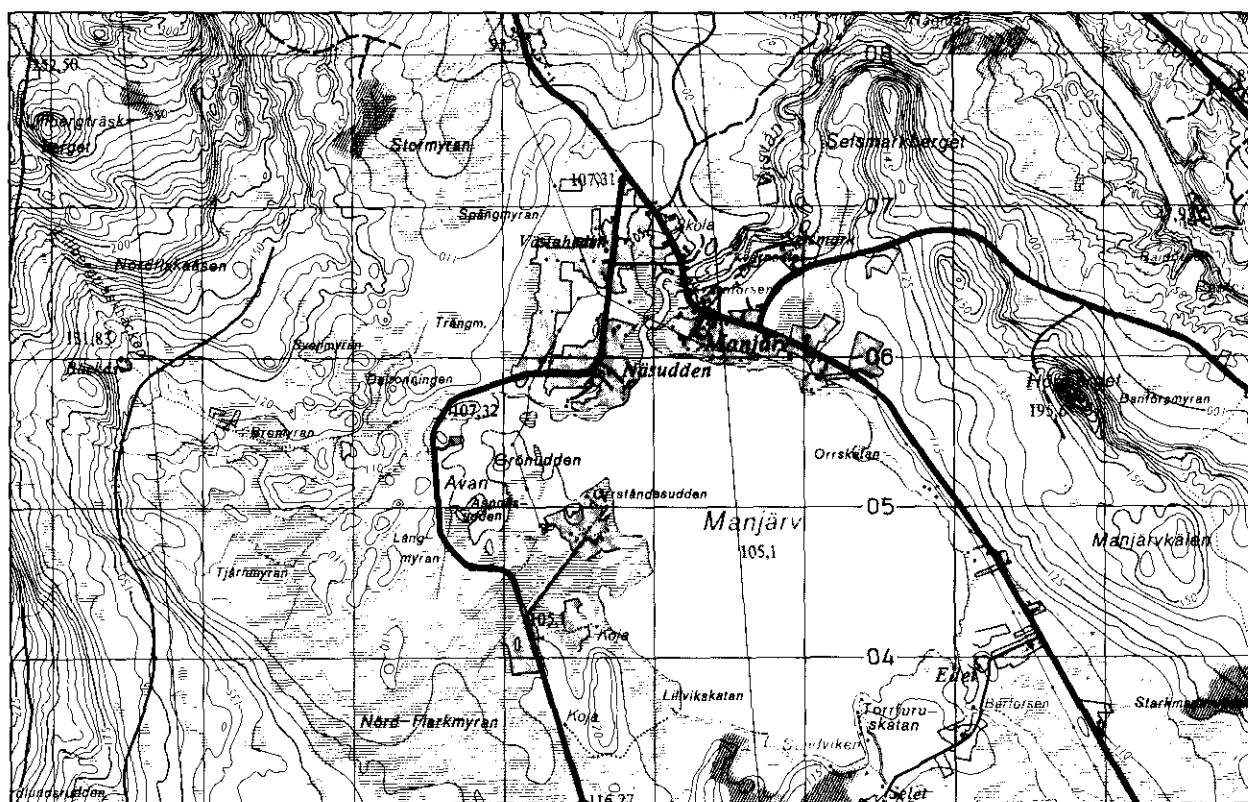
Beskrivning

Manjärv ligger på norra stranden av sjön Manjärv strax väster om Pite älv i höjd med Vidsel. Odlingslandskapet formar sig på uddarna i sjön samt kring utlopet av Vistån. Markerna är öppna ned mot vatten, betesmarkerna har dungar av tall och björk, öppna diken samt större träd i ridåer. Här och där finns välbevarade lador.

Bebyggelsen är blandad med flera äldre, välbevarade norrbottensgårdar. I byn finns en större magasinsbyggnad på stenfot, minst en rundloge samt ett flertal timrade ekonomibyggnader.

Sammanfattande värdeomdöme

Manjärv har ett för Piteå älvdal representativt odlingslandskap med lång kontinuitet.

Bevarandeklass I

MUSKUS

Namn:	Muskus
Nummer:	60-3
Areal:	163 ha
Top karta:	24 K NV, 25 K SV
Ekon ruta:	9e, 0e
Koordinater:	7298/1723
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Älvsbyns kommun nr 2, klass IV - Muskus
Riksintresse:	-
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden

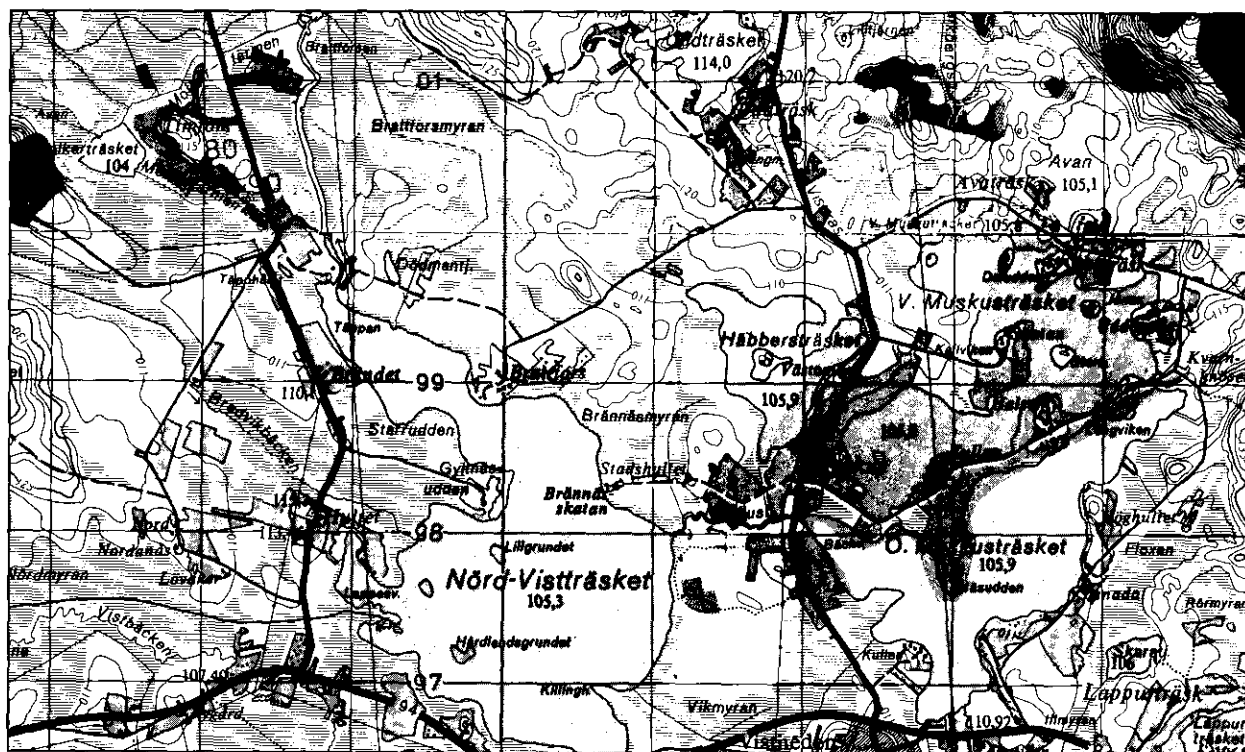
Beskrivning

Muskus by ligger spridd på näs och uddar i de bågiga sjöarna med samma namn som byn. Odlingssmarkerna ligger delvis på en åssträckning som delar sjöarna, vilket gör att landskapet blir småkuperat med mångformiga strandlinjer. Odningsslandskapet är öppet ned mot stränderna, större solitära alar och björkar finns i området. Området är en intressant rastlokal för fåglar som gäss, änder och andra vadare som trivs i anslutning till stränderna och det öppna odningsslandskapet.

Bebyggelsen i Muskus visar samma spridda bild som i övriga byar i kommunen, med fler välbevarade äldre norrbottensgårdar.

Sammanfattande värdeomdöme

Muskus utgör ett väl hävdad, mångformigt odningsslandskap med en intressant struktur och artikedom.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH
HAGMARKSOBJEKT

GRANTRÄSK

Namn: Granträsk
Nummer: 60-4
Areal: 1 ha
Top karta: 24 K NO
Ekon ruta: 6h
Koordinater: 7281/1738
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Älvsbyns kommun nr 1,
klass IV
Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanboreala skogsområden

ÄLVSBYN

Namn: Älvsbyn
Nummer: 60-5
Areal: 0,5 ha
Top karta: 24 K NO
Ekon ruta: 9h
Koordinater: 7299/1738
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Älvsbyns kommun nr 3,
klass IV
Riksintresse: —
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanboreala skogsområden

Bevarandeklass II

RITEÅ ÄLVDAL

Namn:	Piteå älvdal
Nummer:	60-6
Areal:	593 ha
Top karta:	25 K SV, 25 K SO, 24 K NO
Ekon ruta:	1e, 1f, 0g, 0h, 9i
Koordinater:	7306/1725-7296/1741
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N5, F5
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden

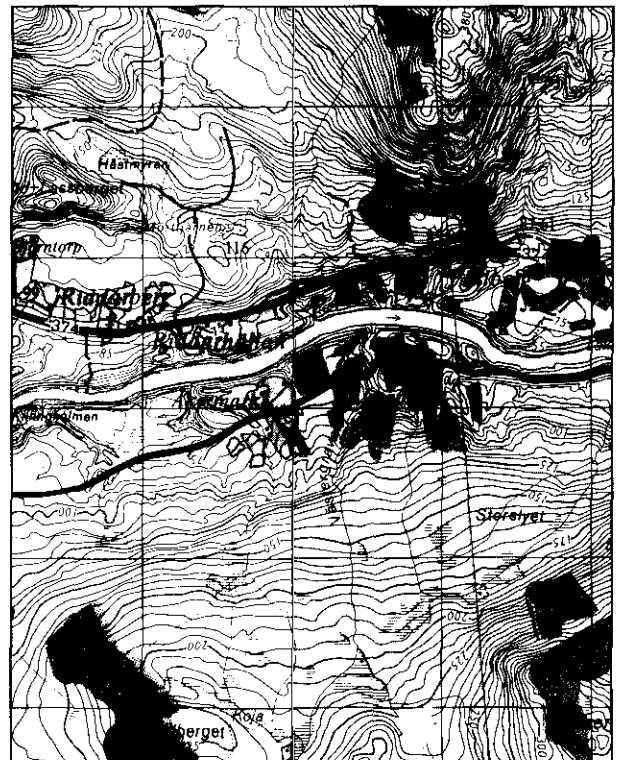
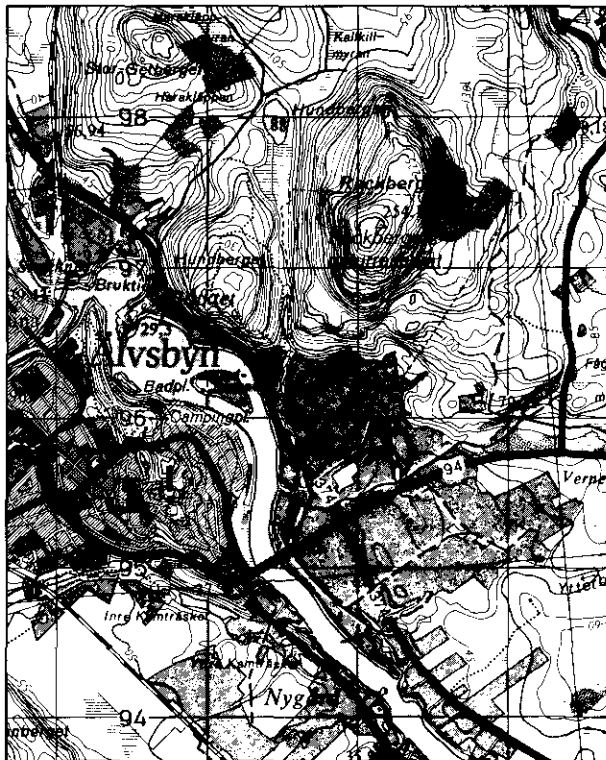
Beskrivning

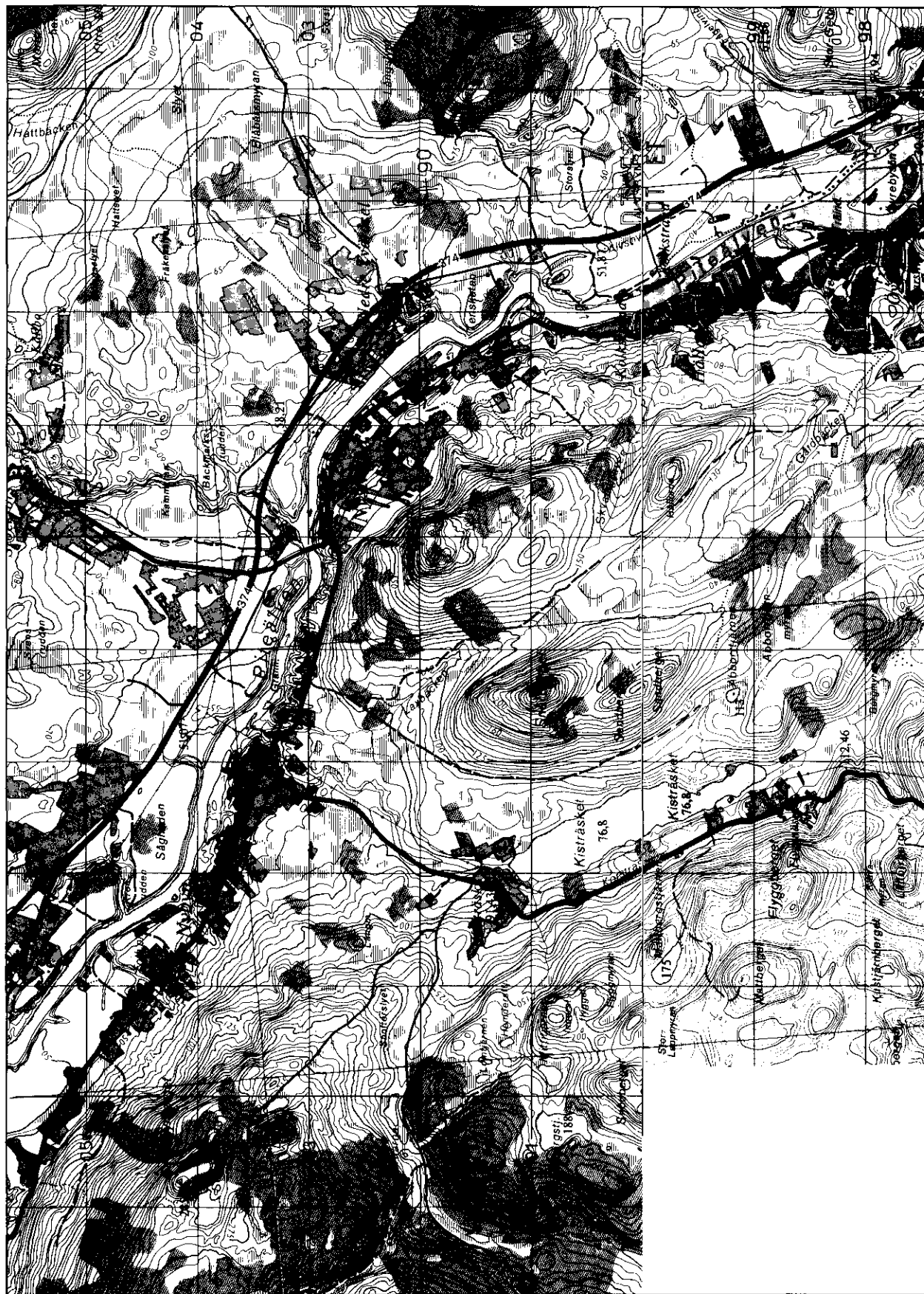
Området Piteå älvdal omfattar landskapet norr om Älvsbyn till Åkermark, med ett litet uppehåll, Nybyn-Nystrand-Klockstrand och ned till Nördbyn. Odlingslandskapet har här delvis kvar en småskalighet och mångformighet vilket innebär att förutsättningar finns för att fauna- och floravärden skall ha bevarats. Landskapet i direkt anslutning till älven har raviner och nipor i sina bitvis branta sluttningar.

Kulturmiljön karaktäriseras av en, förutom själva odlingslandskapet, splittrad bebyggelsebild med både äldre bebyggelse och modernare villor.

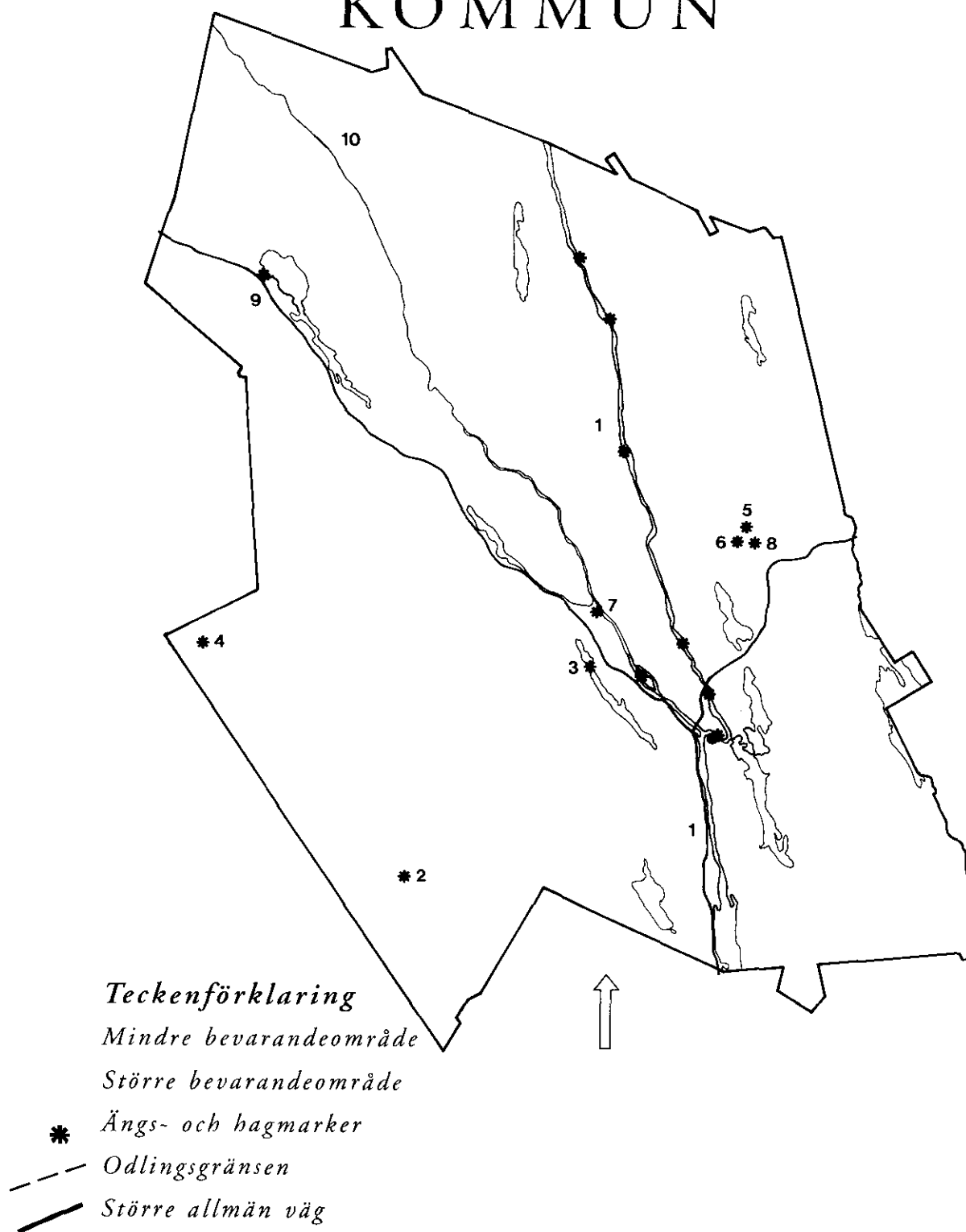
Sammanfattande värdeomdöme

Pite älvdal innehåller odlingslandskap som delvis har kvar en natur- och kulturmiljö med högre värden.

ÖVERKALIX KOMMUN

överkalix kommun är en inlandskommun som präglas av två älvdalar. Kalix älv och Ängesån rinner samman i Överkalix och formar ett vidsträckt område med odlingsmarker och kulturbygder. Flera större sjöar präglar den i övrigt skogsdominerade kommunen.

Förutom kring älvarna finns odlingsbygder vid de talrika sjöarna, t ex vid Lansjärv, Sandsjärv, Djupträsket och Kälvjärv.

Odlingslandskapet formas under medeltiden då Överkalixbygden genom de mycket gynnsamma naturförutsättningarna blir övre delen av Kalixområdets jordbruksbygder. Från 1700-talet expanderar bebyggelsen kraftigt. Överkalix är ett område med en intensiv skogsindustri och med denna tillhörande bebyggelse.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Överkalix 108 jordbrukare, ca 4,6 % av antalet i länet. Totalt nyttjade dessa 1425 ha åker, ca 3,3 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I-II

ÖVRE KALIX ÄLVDAL

Namn:	Övre Kalix älvdal
Nummer:	13-1
Areal:	2322 ha, klass I 2062 ha, klass II 260 ha
Top karta:	26M, SV-NV, 27 M
Ekon ruta:	9b, 8c, 7c, 6b, 6c, 5c, 5d, 4c, 4d, 3c, 3d, 2d/0b, 1b, 2a
Koordinater:	7364/1816 - 7413/1805
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I - södra delen, Jokkfall samt Malholmen, klass II - övriga delar
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Överkalix kommun nr 1, klass I - Jokkfall; nr 5, klass III - Äspnåse; nr 6, klass III - Storholmen; nr 7, klass III - Kuldhöjden; nr 12, klass IV - N Nybyn; nr 13, klass IV - Malholmen samt nr 14, klass IV - Ö Ansvar
Riksintresse:	K70, N12, F5, N48
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken och 30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden

Beskrivning

Bevarandeområdet Övre Kalix älvdal sträcker sig från Råktjärn i söder till Jokkfall i norr. Inom den älvsrännan finns ett kulturlandskap med en lång agrarhistorisk kontinuitet. Markerna är bördiga och delvis göds-

de av älvsediment. Söder om Överkalix finns Grelsbyn och Svartbyn vilka representerar gamla odlingsbyar med ännu levande hävd. Kalixälven uppströms Överkalix har ett odlingslandskap som följer älvsrännan som ett smalt band. På några ställen vidgar sig odlingsområdena som t.ex vid Nybyn, Holmfors, Stråkan, Rödupp, Storbäcken, Vilkos, N. Rödupp, Ansvar och Jokkfall.

Odlingslandskapet i området är varierat. Inom centralbygden finns mycket välbevarade marker med höga kulturhistoriska värden. Landskapet präglas av en stor mängd välbevarade lador, små odlingslandskap med en ofta intakt struktur, öppna diken, öppenhet ned mot älven, betesholmar omflutna av vatten, trädkridaer och åkerholmar.

Vid Rödupp finns ett mycket fint odlingslandskap beläget delvis på Röduppholmen. Här går betesmarkerna ned mot älven. Markerna är småskaliga med öppna diken och ett flertal ängslador spridda över området. Bebyggelsen ligger på en höjdrygg väl avgränsad mot odlingsmarken. Bystrukturen känns mycket ålderdomlig trots att själva gårdarna delvis ersatts av nyare hus. Bebyggelsen består av flera timrade gårdar med uthus och härbren. Nere vid älven finns båthus och sommarladugårdar.

Jokkfall har liksom Rödupp höga värden genom framförallt odlingslandskapets struktur med öppna och välhållade vallar i slutningen ned mot älven, med öppna diken och lador.

Överkalixbygden utgörs av området kring sammanflödet av Ängesån och Kalix älv. Odlingslandskapet uppströms Ängesån finns på bördiga stränder och öar i det deltaland som har utvecklats från Gyljen, Vännäs och nedströms mot Överkalix. Dessa holmar har utgjort en mycket viktig tillgång för foderfångsten i området. Idag används de främst till betesmarker. Odlingsmarkerna vid dessa byar utgörs av ett mycket variationsrikt mosaiklandskap av småskaliga tegar med diken, bäckar, gräsvålsremsor, buskridaer samt öppna marker ned mot älven. Vid Överkalix kan

Bevarandeklass I-II

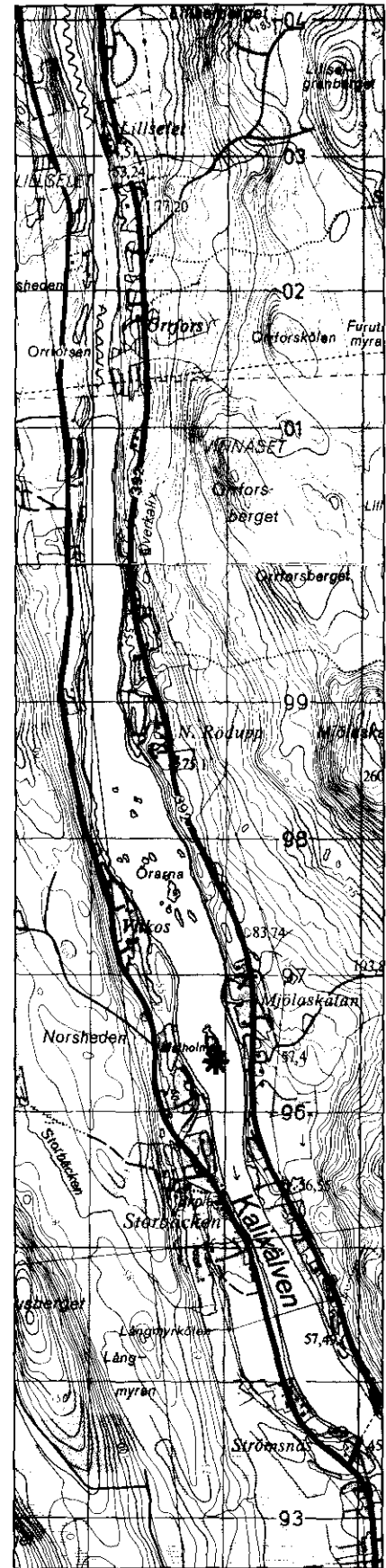
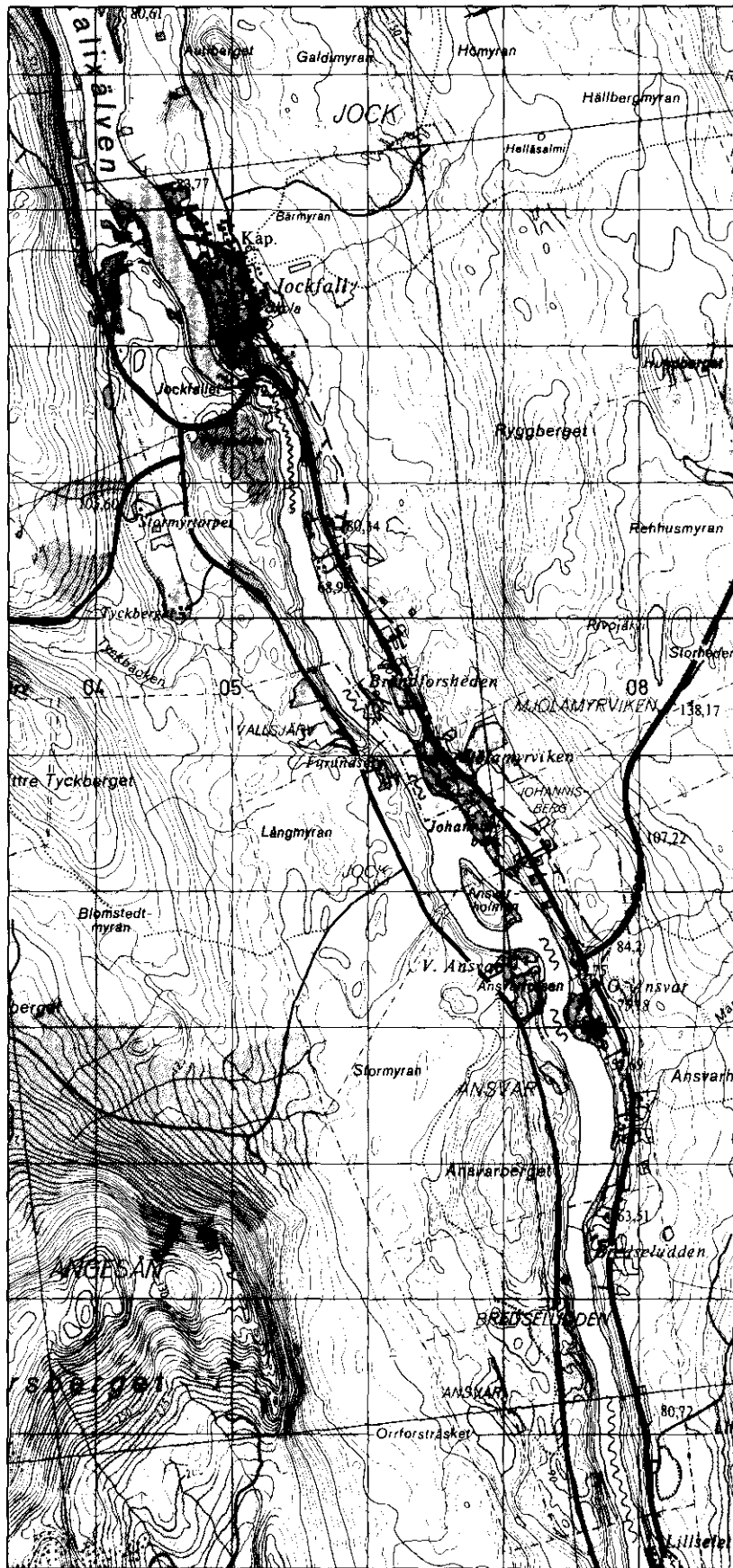
nämnas Äspnåset och Kuldholmen som ett viktigare område där ängsladorna står kvar och tydligt visar på den hävd som bedrivs.

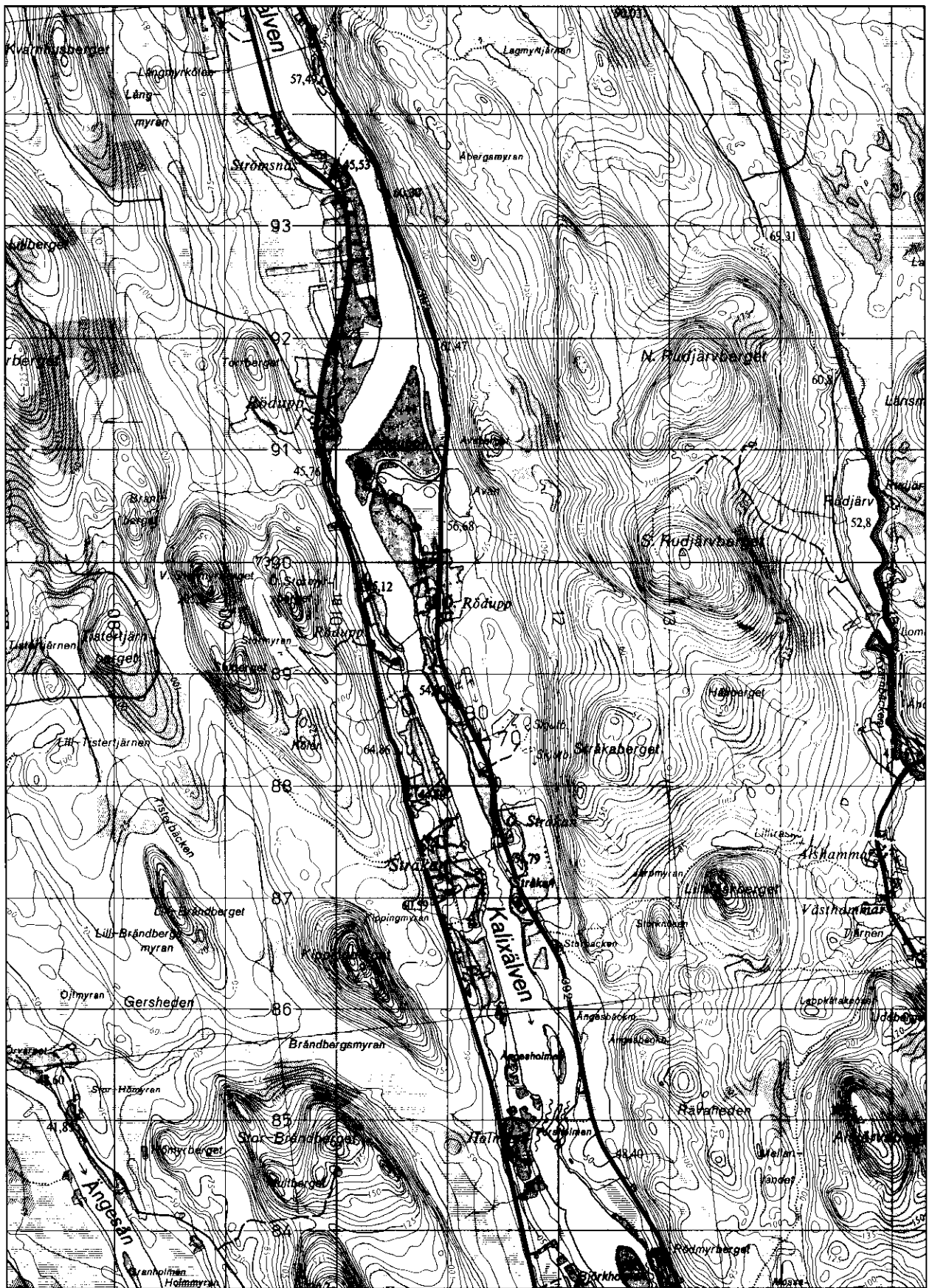
Särskilt höga värden, även nationellt sett, finns inom Överkalix centralbygd och byarna Vännäs, Heden och Grelsbyn. Här finns inte sällan en ålderdomlig struktur med parceller, terränganpassade åkrar, öppna diken och ett allmänt variationsrikt odlingslandskap.

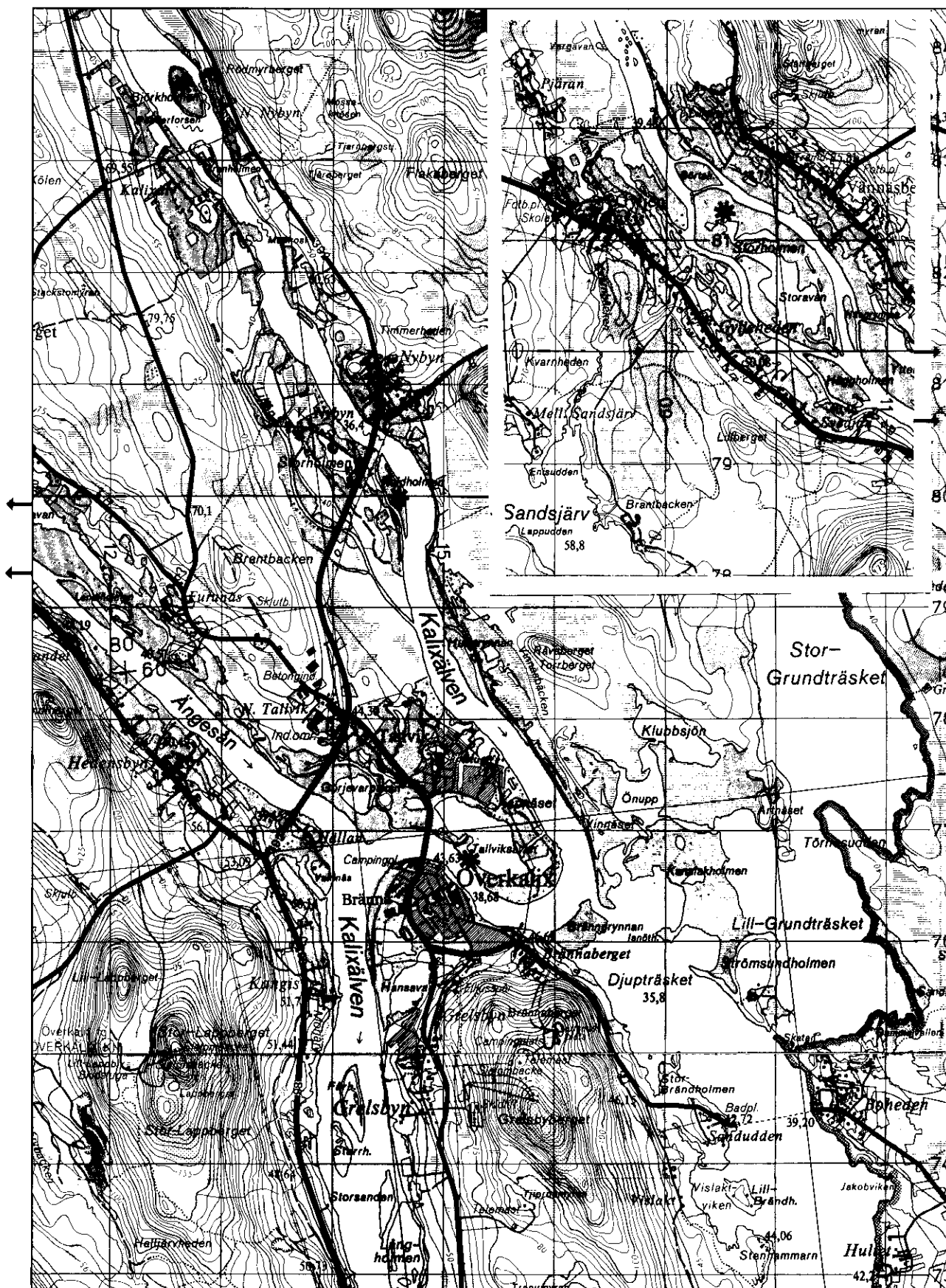
Bebyggelsen inom Överkalixområdet är blandad. I byarna finns inte sällan modern villabebyggelse utan koppling till odlingslandskapet blandad med äldre agrar bebyggelse i intakta lägen. Särskilt värdefull bebyggelse finns i de större byarna. I Nybyn har grupperingen runt Martingården, en ännu helt kringbyggd norrbottensgård, ett särskilt värde.

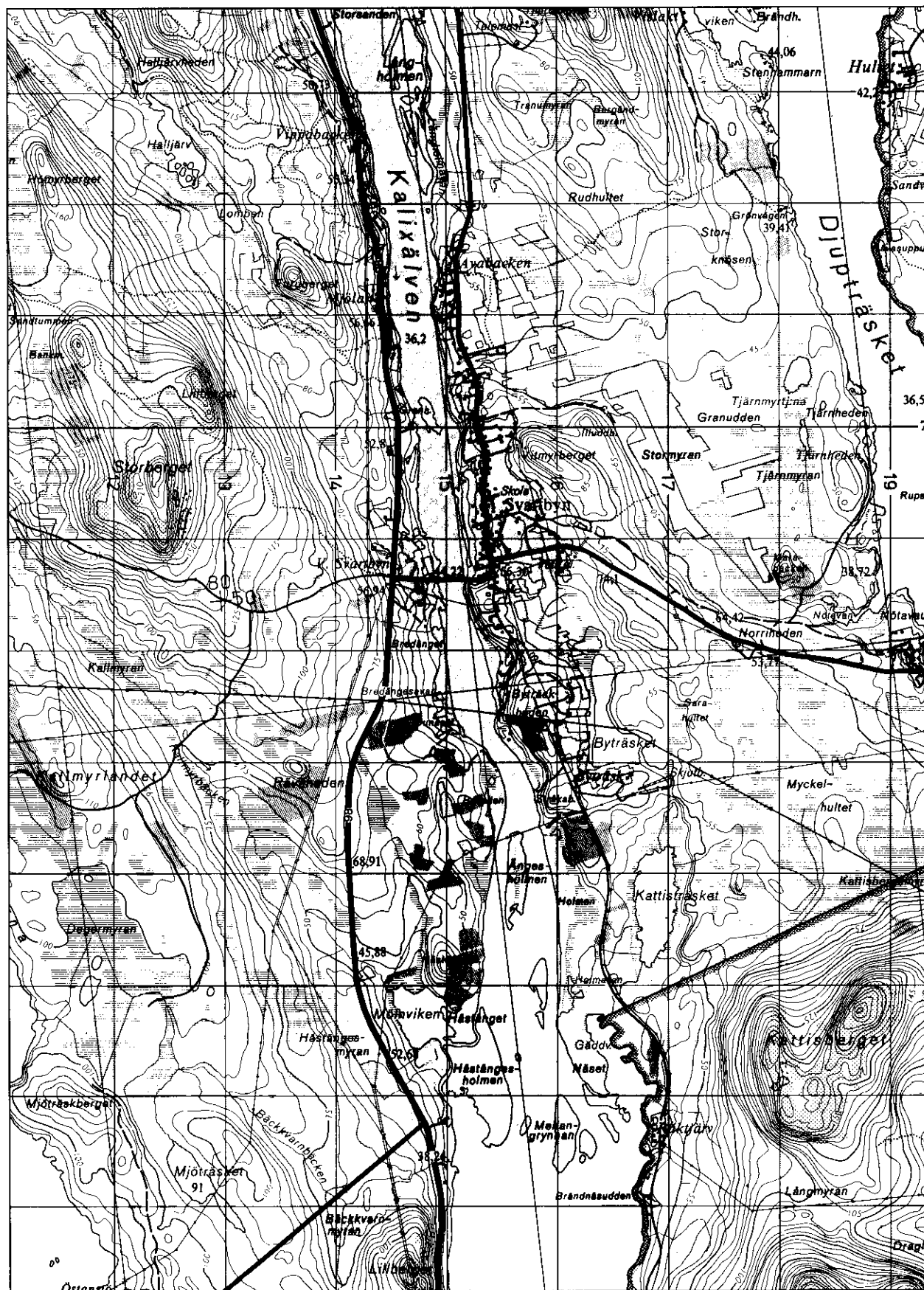
Sammanfattande värdeomdöme

Kalix älvdal och Överkalixbygden tillhör länets mest intressanta odlingsbygder ur natur- och kulturmiljösynpunkt. Området har en struktur, innehåll och helhet som är av största vikt att bevara.

Bevarandeklass I

ÄNGS- OCH HAGMARKSOBJEKT

GRANTRÄSKET

Namn: Granträsket
Nummer: 13-2
Areal: 1 ha
Top karta: 26 L SO
Ekon ruta: 3i
Koordinater: 7365/1791
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Överkalix kommun nr 2,
klass II
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanborela skogsområden

RIKTI-DOCKAS

Namn: Rikti-Dockas
Nummer: 13-4
Areal: 2 ha
Top karta: 26 L NO
Ekon ruta: 6f
Koordinater: 7383/1777
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N/K
Ängs- och
hagmarker: Överkalix kommun nr 4,
klass II
Riksintresse: K72
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanborela skogsområden

NORRA SANDSJÄRV

Namn: Norra Sandsjärv
Nummer: 13-3
Areal: 1,2 ha
Top karta: 26 M NV
Ekon ruta: 6b
Koordinater: 7381/1850
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Överkalix kommun nr 3,
klass II
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanborela skogsområden

LOMTRÄSK 1

Namn: Lomträsk 1
Nummer: 13-5
Areal: 6 ha
Top karta: 26 M NV
Ekon ruta: 8d
Koordinater: 7391/1818
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Överkalix kommun nr 8,
klass III
Riksintresse: K70
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanborela skogsområden

*Bevarandeklass I***LOMTRÄSK 2**

Namn: Lomträsk 2
 Nummer: 13-6
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 26 M NV
 Ekon ruta: 8d
 Koordinater: 7391/1817
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Överkalix kommun nr 10,
 klass III
 Riksintresse: K70
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanborela skogsområden

LOMTRÄSK DAMMÄNGAR

Namn: Lomträsk dammängar
 Nummer: 13-8
 Areal:
 Top karta: 26 M NV
 Ekon ruta: 8d
 Koordinater: 7391/1817
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Överkalix kommun nr 15,
 klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanborela skogsområden

LILLA EDET

Namn: Lilla Edet
 Nummer: 13-7
 Areal: 2 ha
 Top karta: 26 M NV
 Ekon ruta: 7b
 Koordinater: 7386/1806
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Överkalix kommun nr 11,
 klass IV
 Riksintresse: K70, N48
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanborela skogsområden

Bevarandeklass II
LANSJÄRV

Namn:	Lansjärv
Nummer:	13-9
Areal:	166 ha
Top karta:	27 L SO
Ekon ruta:	1g, 2g
Koordinater:	7410/1782
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Överkalix kommun nr 9, klass III - Lansjärv
Riksintresse:	K71

Riksintresse: K71
Naturgeografisk region: 30B, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellan-boreala skogsområden

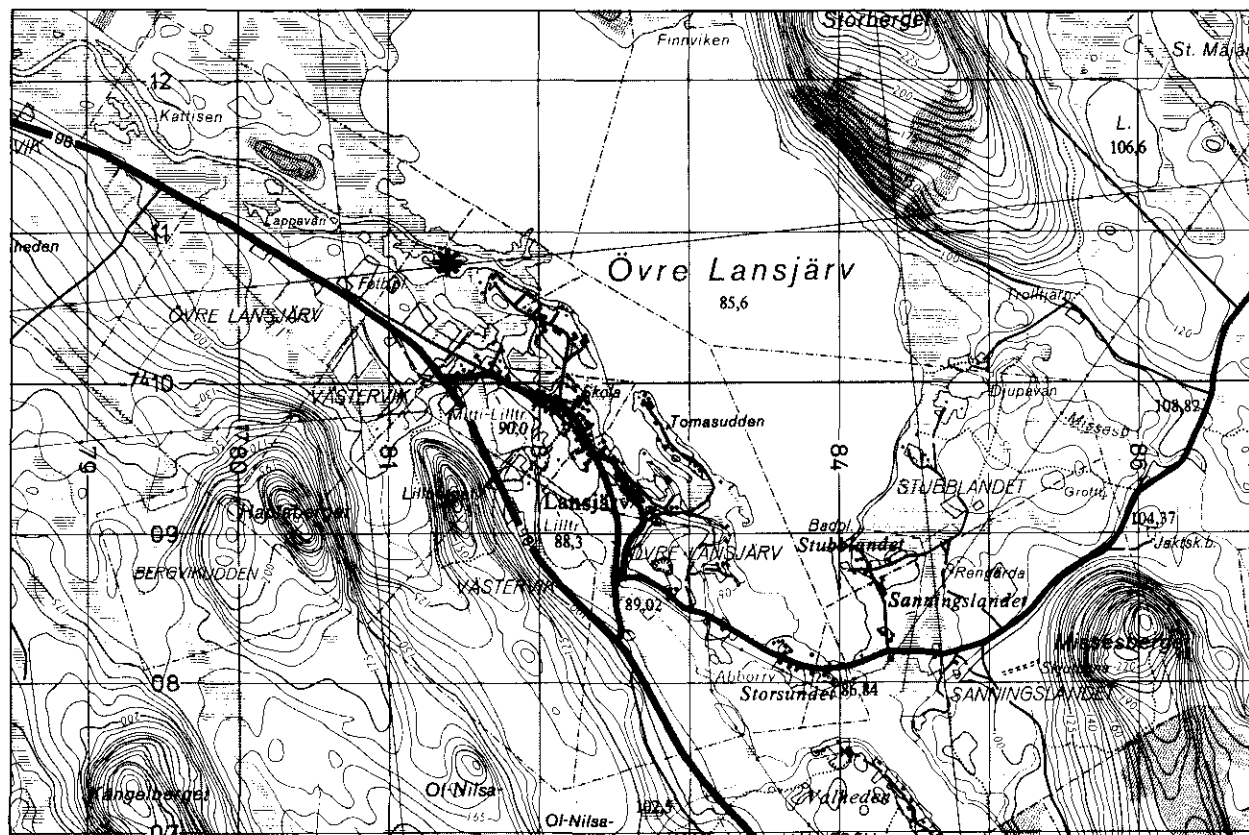
Beskrivning

Lansjärv ligger vid Skrövåns utvidgning i sjön Övre Lansjärv, intill landsvägen mellan Gällivare och Överkallix. Odlingslandskapet finns inne i själva byn och i södra delen - Sanningslandet. Området är småskaligt och mångformigt med anslutning till sjöarna. Tidigare var våtslättermarkerna intill Skrövån ett viktigt komplement till foderfångsten för byn.

Bebyggelsen är mycker blandad med ett stort antal modernare villor och en starkt förändrad bebyggelsestruktur.

Sammanfattande värdeomdöme

Lansjärv utgör en representativ natur- och kulturmiljö i inlandets odlingslandskap.

Bevarandeklass II

ÄNGESÅN

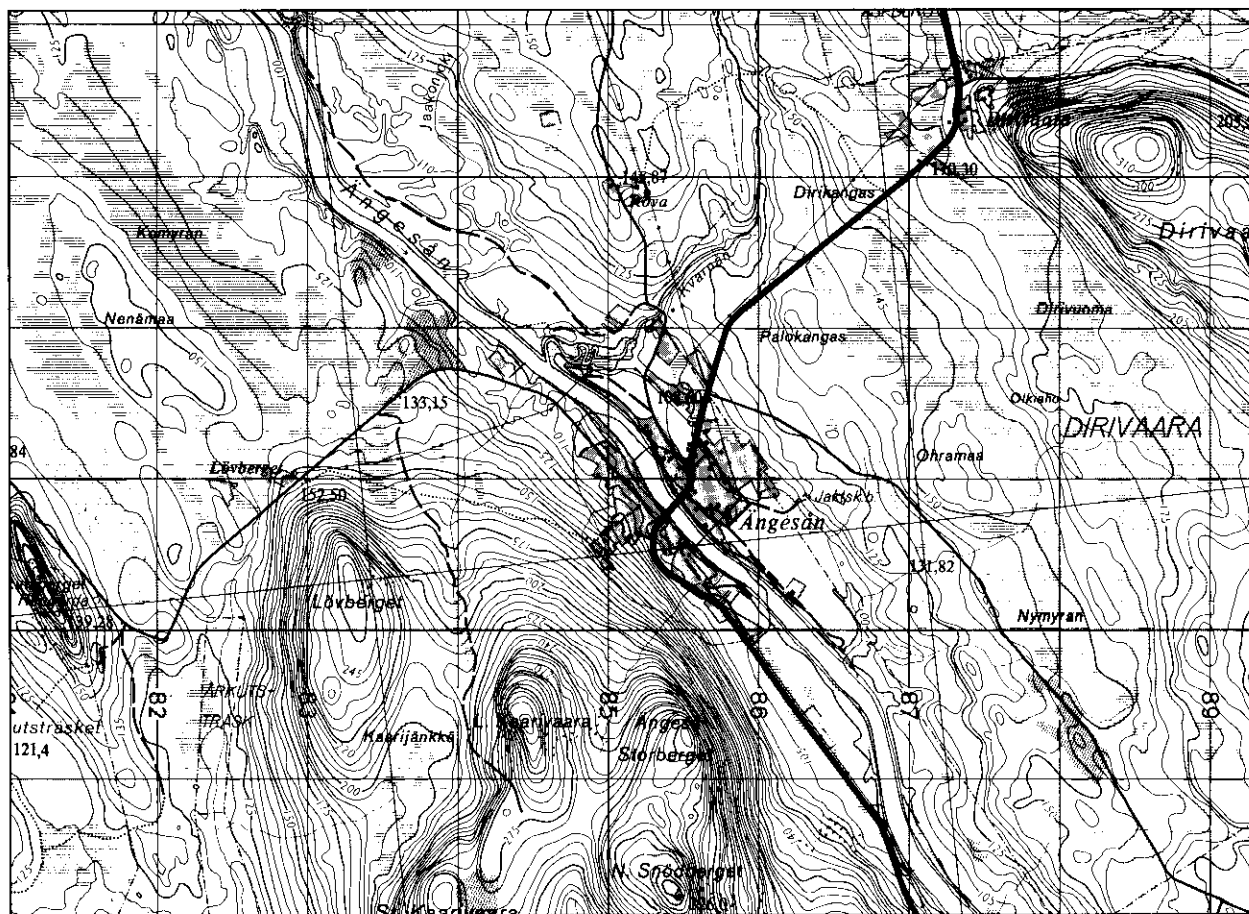
Namn:	Ängesån
Nummer:	13-10
Areal:	93 ha
Top karta:	27 L SO
Ekon ruta:	4h
Koordinater:	7421/1786
Bevarandeklass:	Klass II
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	N48
Naturgeografisk region:	30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mel- lanboreala skogsområden

Beskrivning

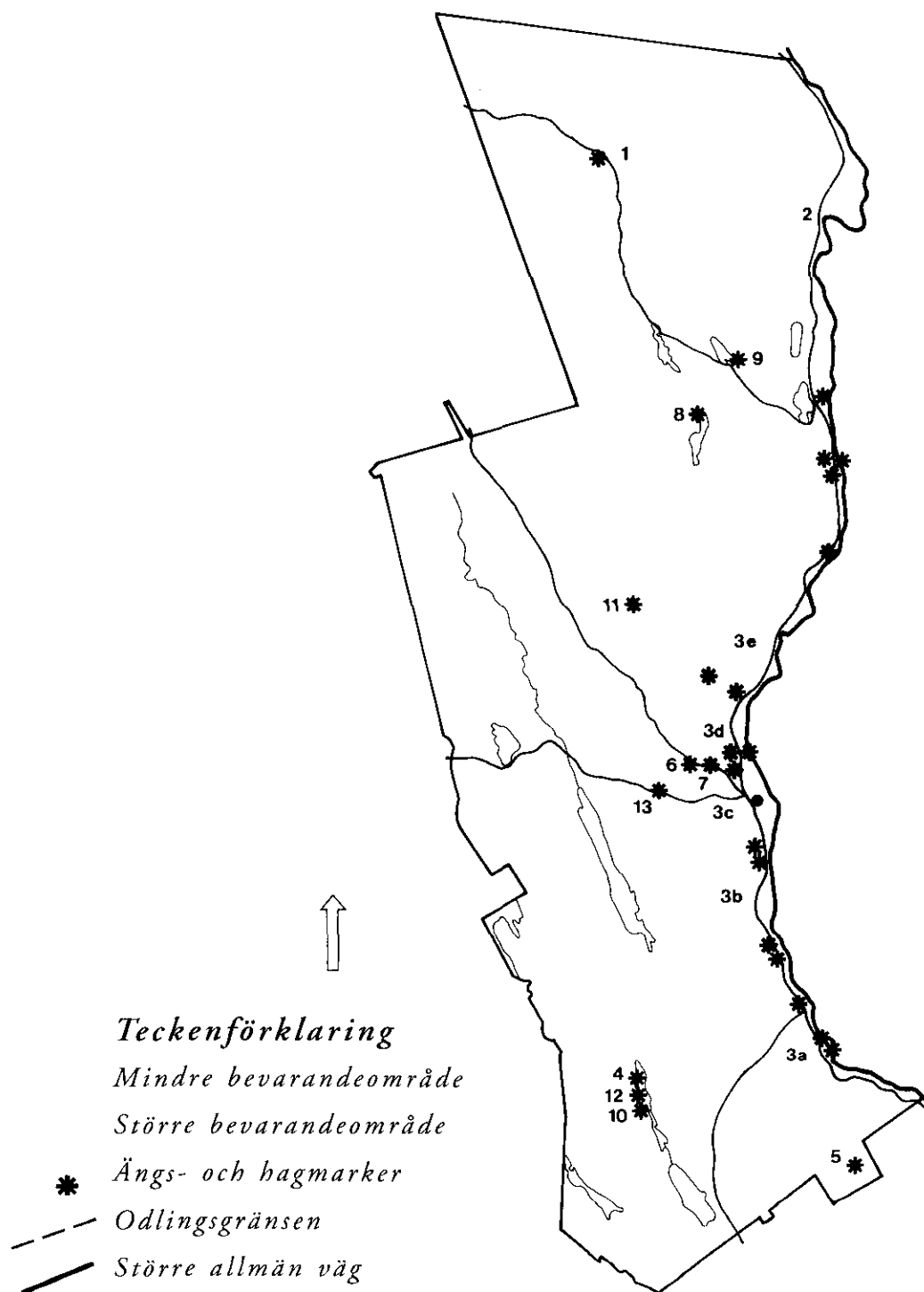
Ängesåns by ligger på bägge sidor om Ängesån i norra delen av Överkalix kommun. Odlingssmarkerna ligger delvis i lidläge på västra stranden och dels på mer slät mark på den östra. Området är småskaligt och småbrutet med diken och ängslador. Bebyggelsen är mest 20-40-tal.

Sammanfattande värdeomdöme

En representativ natur- och kulturmiljö i inlandet med lång kontinuitet i hävden.

ÖVERTORNEÅ KOMMUN

Övertorneå kommun är en inlandskommun i östra länet. Kommunen präglas tydligt av Torne älv som utgör gräns mot Finland. Övertorneå är en skogsdominerad kommun med flera stora sjöar och omfattande myrområden.

Odlingslandskapet ligger i huvudsak i anslutning till Torne älv, men också intill de större sjöarna och vattendragen.

I Övertorneå finns den nordligaste sammanhängande bygden efter Torneå älvdal. Torne älvdals bördiga marker har under lång tid varit utnyttjade för slätter och odling. Genom de årliga översvämningarna skapades möjligheter till ett intensivt markutnyttjande. Mycket av den gamla landskapsstrukturen kan fortfarande ses på älvens holmar, de s k suveränitets-holmarna. Många av dessa kom efter fredsslutet 1810 att hamna på den finska sidan. De svenska bönderna fick dock fortsatt bruksrätt.

Enligt 1991 års jordbruksdata fanns i Övertorneå 215 jordbruksföretag, ca 9,2 % av antalet i länet. Totalt nyttjade dessa 2892 ha åker, ca 6,7 % av länets åkerareal.

Bevarandeklass I

AAPUA

Namn:	Aapua
Nummer:	18-1
Areal:	52 ha
Top karta:	27 M NO
Ekon ruta:	7h
Koordinater:	7439/1838
Bevarandeklass:	Klass I
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Övertorneå kommun nr 23, klass IV - Aapua
Riksintresse:	–
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergskullslätter

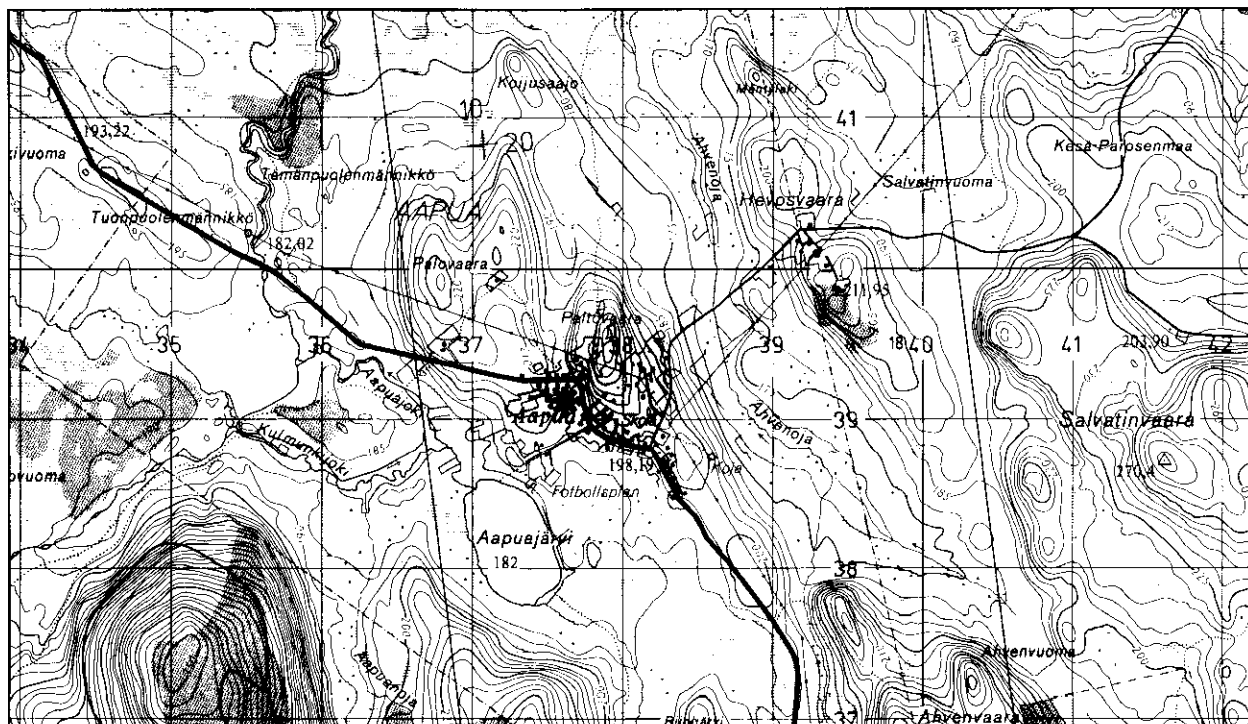
Beskrivning

Aapua ligger i skogslandet väster om Torneå älvdal i höjd med Pello. Odlingmarkerna ligger i lidläge på en åssträckning i närheten av sjön Aapujärvi och bäckarna Aapujoki och Kulmunkinjoki där också förr viktiga våtmarker varit belägna. Markerna är småskaliga och mångformiga med diken, odlingsrösen, åkerholmar och dungar med asp, rönn och björk. På markerna finns ett flertal timrade lador samt ett kvadratisk fähus med pyramidtak av en typ vanlig i övre Tornedalen.

Bebyggelsen i byn är blandad med ett par bevarade parstugor.

Sammanfattande värdeomdöme

Aapua utgör en representativ natur- och kulturmiljö i östra länet med ett odlingslandskap som åskådliggör den struktur som funnits i skogslandets byar.

Bevarandeklass I-II

NEISTENKANGAS

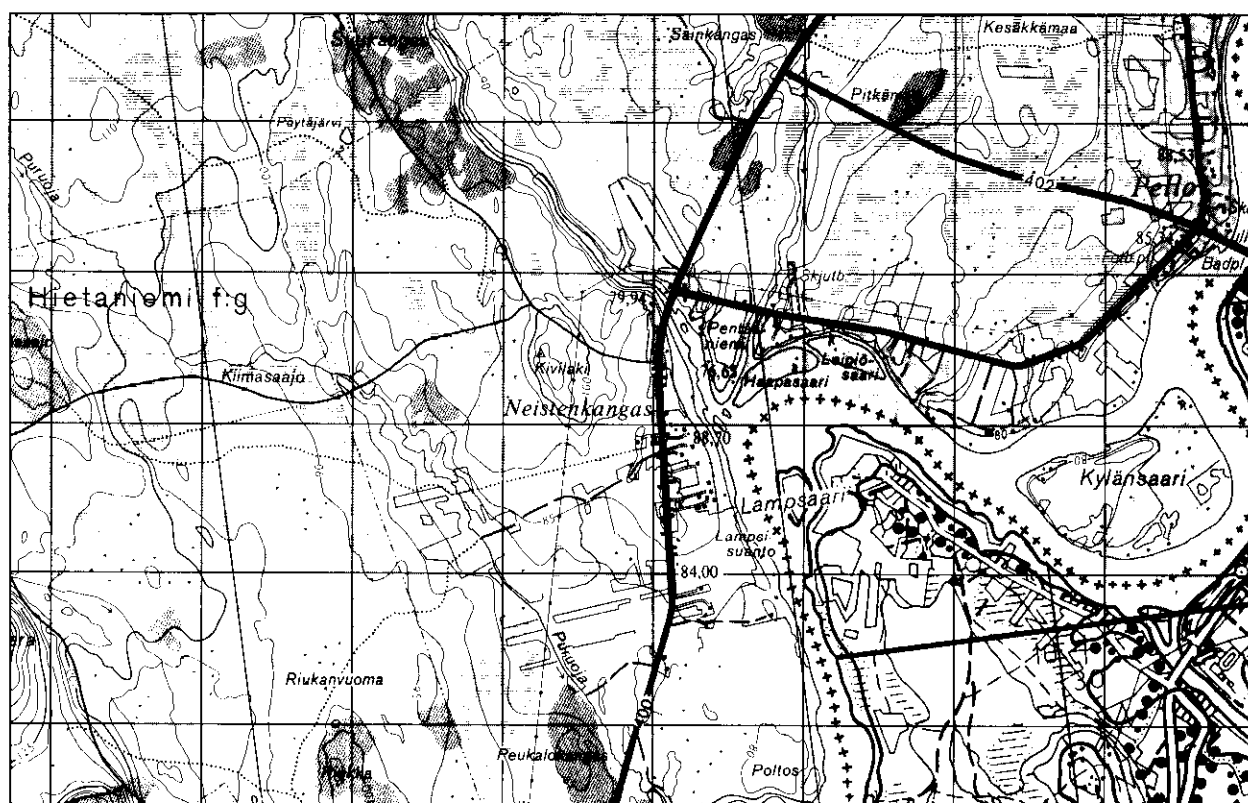
Namn:	Neistenkangas
Nummer:	18-2
Areal:	79 ha, klass I 30 ha, klass II 43 ha
Top karta:	27 N NV
Ekon ruta:	6b
Koordinater:	7434/1856
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I Leipiösaari, klass II Neistenkangas
Klassifikation:	N/K
Ängs- och hagmarker:	Inga kända
Riksintresse:	K15, N15, F4
Naturgeografisk region:	32d, Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter

Beskrivning

Neistenkangas, vid Torne älv strax söder om Pello vid utloppet av Pentäsjoki, utgör ett mindre odlingslandskap i anslutning till älven och bäcken. Östra området med öarna Haapasaari och Leipiösaari är ett välhävdat mindre odlingslandskap med ängslador och diken. Västra delen är ett älvnära öppet odlingslandskap i anslutning till bäckutflödet och älven.

Sammanfattande värdeomdöme

Neistenkangas är ett älvnära odlingslandskap med en bevarandevärd natur- och kulturmiljö.

Bevarandeklass I-II

TORNE ÄLVDAL

Namn:	Torne älvdal
Nummer:	18-3
Areal:	4472 ha, klass I 2193 ha, klass II 2279 ha
Top karta:	26 N SV, 26 M NO, 26 N NV, 27 N SV
Ekon ruta:	2c, 3b, 3a, 4a, 5j, 6j, 7j, 8j, 9j, 5a, 6a, 7a, 9a, 0a, 1a, 1b, 2b, 3a, 3b
Koordinater:	7364/1862 - 7419/1855
Bevarandeklass:	Klass I-II, klass I Hietanie- mi, Armasjärvi, Övertor- neå, Kuivakangas och Suo- kolojärvi, klass II övriga delar
Klassifikation: Ängs- och hagmarker:	N/K

Övertorneå kommun nr 1,
klass I - Selkässari; nr 2,
klass II - Hietaniemi; nr 3,
klass II - Ruskola I; nr 4,
klass II - Kuivakangas I; nr
5, klass II Lampisenpää 1;
nr 10 klass III, Suokolojär-
vi 1; nr 13, klass III - Aasa-
niemi; nr 14, klass III -
Ruskola 2; nr 16, klass IV
- Hedenäset; nr 17, klass
IV - Niemis; nr 18, klass IV
- Luppio 2; nr 19, klass IV
Kuivakangas 2; nr 20, klass
IV - Kuivakangas 3; nr 21,
klass IV - Suokolojärvi 2;
nr 24, klass IV - Svanstein;
nr 25, klass IV - Lampisen-
pää 2 och nr 26, klass IV
Lampisenpää 3

Riksintresse:	K15, N15, F4
Naturgeografisk region:	29b, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken och 30b, Norrlands vågiga bergkullterräng med mel- lanboreala skogsområden

Beskrivning

Torne älvdals bevarandeområde inom Övertorneå kommun, sträcker sig från kommungränsen vid Po-tila i söder, till Svanstein i norr.

Tornedalen innehåller höga natur- och kulturvärden. Dessa kan främst ses i bebyggelsens utformning och bevarandegrad, dess relation till älvens strömmande vatten med gårdar ännu i ursprungliga lägen och en i hög grad bevarad bystruktur och bebyggelsestruktur. Odlingsmarken präglas av olika former med allt från modernt, storskaligt jordbruk med hög avkastningsgrad till mindre, småskaligt, mångformigt och välbevarad odling. På markerna finns ofta lador, både timmer och resvirke, samt en lång rad andra kulturlandskapselement som öppna diken, hägnader, stengärdsgårdar, odlingsrösen och liknande.

Odlingen har i Tornedalen en lång kontinuitet. Vissa forskare menar att det rent av är i Tornedalen som de äldsta odlingarna i Norrbotten finns.

Att avgränsa Tornedalen är inte lätt, eftersom helheten är det värdefullaste. Tydliga värdekärnor finns dock i de äldsta byarna, där drag av de ursprungliga odlingssystemen fortfarande har bibehållits.

Sammanfattande värdeomdöme

Sammantaget har natur- och kulturmiljön efter Torne älv ett mycket högt bevarandevärde, både regionalt och nationellt. Tornedalen kan genom det rika vatt-

Bevarandeklass I-II

nets betydelse liknas vid en "Nordens Nildal" med en speciell natur- och kulturhistoria som inte har sin lika någon annan stans i nordskandinavien. Trots att landskapet delvis har börjat falla i vanhävd, finns huvuddelen av värdena kvar.

HIETANIEMI 3a

Beskrivning

Det natursköna odlingslandskapet kring Hietaniemi-selet präglas av det storslagna isälvsdeltat bildat vid randen av inlandsisen för ca 10 000 år sedan. Deltat skapade de holmar som kallas suveränitetsholmar och som haft en stor betydelse för bosättning och jordbruk i älvdalen. Den otämjda älvens våröversvämningar gödslar årligen markerna på holmarna med näringsrikt slam och isens årliga nötning och rivning håller delvis borta förbuskning och igenväxning efter stränderna. I äldre tider utnyttjades de främst för slätter. Idag är betet mest vanligt på de naturliga ängsmarkerna på öarna. Även på fastlandet finns Ängs- och hagmarker bevarade. Vid Kyrkäsen finns en betesmark med en intressant torrbacksflora.

Kulturmiljön i Hietaniemi får en tydlig prägel av den välbevarade träkyrkan från 1700-talet och ett relativt stort antal välbevarade tornedalsgårdar. Strax söder om Hietaniemi ligger byn Päckilä, eller försvenskad Bäckesta. Här finns några av de få kvarvarande vasformiga aittorna, förrådsbodarna med utsvängda väggar. Päckiläs aittor är byggda i flera våningar.

Sammanfattande värdeomdöme

Hietaniemiområdet har ett för landet unikt odlingslandskap med en kulturmiljö typisk för Tornedalen och med en hög andel värdefulla kulturlandskapsselement.

ARMASJÄRVI 3b

Beskrivning

Armasjärvi by har ett odlingslandskap i lidläge ned mot sjön Armasjärvi. Odlingsmarkerna är väl hävda och öppna ned mot vattnet och längs jokken ned mot Torneälven. På södra sidan av Armasjoki ligger naturreservatet Armasjärvimyren vilken utgörs av en tidigare brukad slättermyr som också utnyttjats för vallodling. Myren hyser en intressant flora med bland annat växter vilka en gång växte på en havsstrand, så kallade havsstrandrelikter.

Bebyggelsen i Armasjärvi är blandad från olika tidsåldrar med flera fina tornedalsgårdar.

Sammanfattande värdeomdöme

Armasjärvi utgör ett bra exempel på ett odlingslandskap i lidläge vid en sjö med bäckutflöde ned mot en större älv.

ÖVERTORNEÅ 3c

Beskrivning

Området runt Övertorneå kan uppvisa ett odlingslandskap som är mycket representativt för Tornedalen. I södra delen, vid Ruskola, är landskapet smalt inklämt mellan skogklädda berg och älvens vatten. Här har sluttningarna samt de älvnära partierna brukats för slätter och bete i långa tider. Delar av öppna betesmarker med en rik flora finns i sluttningen ovanför riksvägen samt en raningsmark nere vid älven med en mer våtmarkspräglad flora.

Vid Övertorneå finns breda strandnära partier med holmar i älven med ett utbrett ladlandskap. Den största holmen är Haapakylänsaari vilken innehåller både skogklädda delar och delar med öppet odlingslandskap.

Sammanfattande värdeomdöme

Övertorneåområdet representerar ett storslaget landskap med flera av de natur- och kulturmiljöer vilka är unika för Tornedalen.

ningsmarker men också av vanliga åkermarker. Området är en viktig rastplats för sträckande fågel.

Bebyggelsen ligger på moränkullar intill sjön. Speciellt kan nämnas Ruisniemi och Suokolojoki vilka har fina avgränsade gårdsmiljöer av äldre gårdskaraktär.

Sammanfattande värdeomdöme

Området kring sjön Suokolojärvi, och då speciellt de omfattande raningsmarkerna vid utloppet från sjön, har höga natur- och kulturmiljövärden.

KUIIVAKANGAS 3d

Beskrivning

Vid Kuivakangas finns ett landskap mellan byn och älven samt ned mot sjön, med lador och diken. Vid sjön finns öppna betade strandängar med en hävdgynnad flora. Byn Kuivakangas är en radby längs en åssträckning. Byn har mycket höga kulturmiljövärden genom den ovanligt välbevarade och intakta bebyggelsen. Flera mycket välbevarade Tornedalsgårdar har en fortfarande kringbyggd karaktär. Kuivakangas var under medeltiden den största byn i Tornedalen.

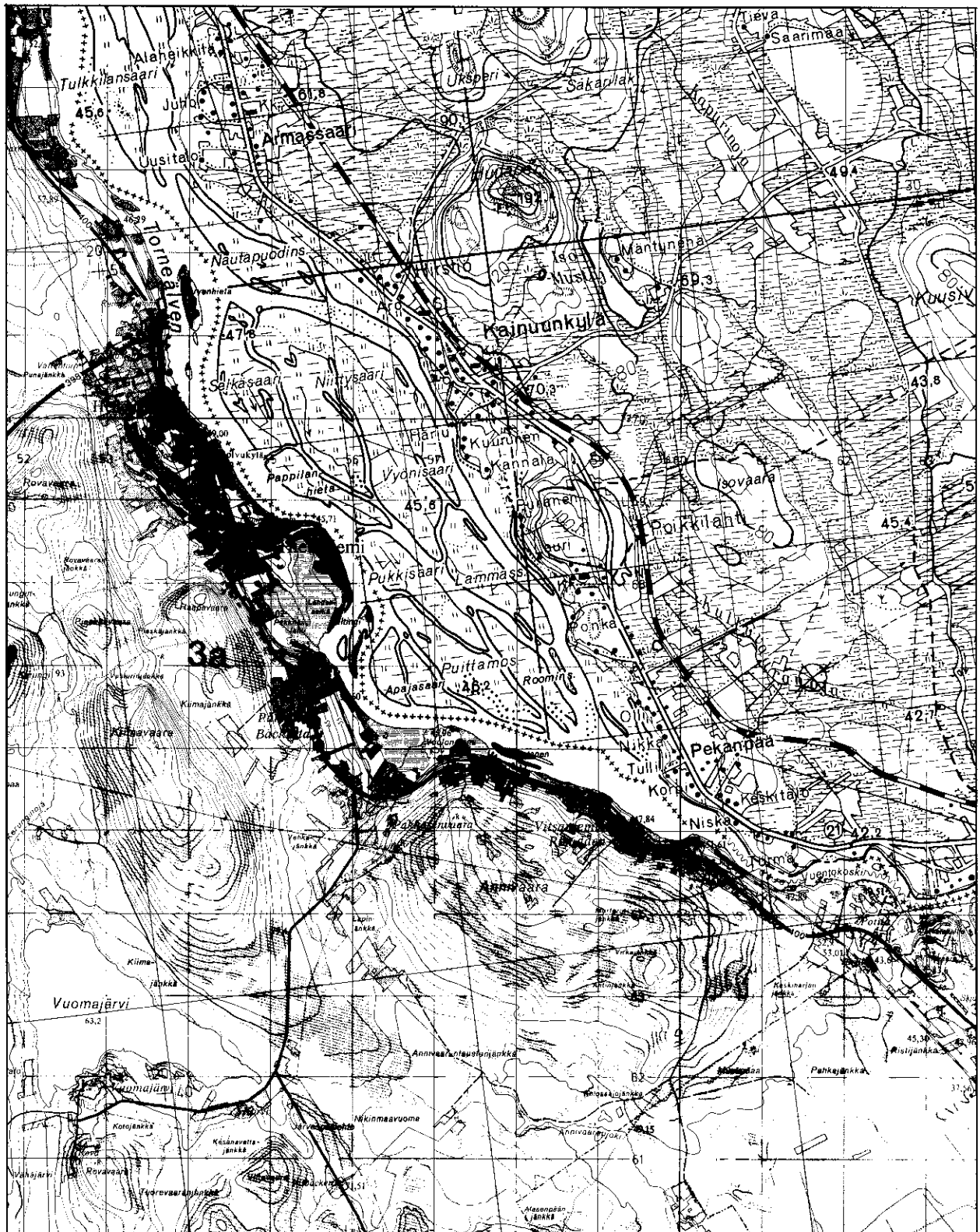
Sammanfattande värdeomdöme

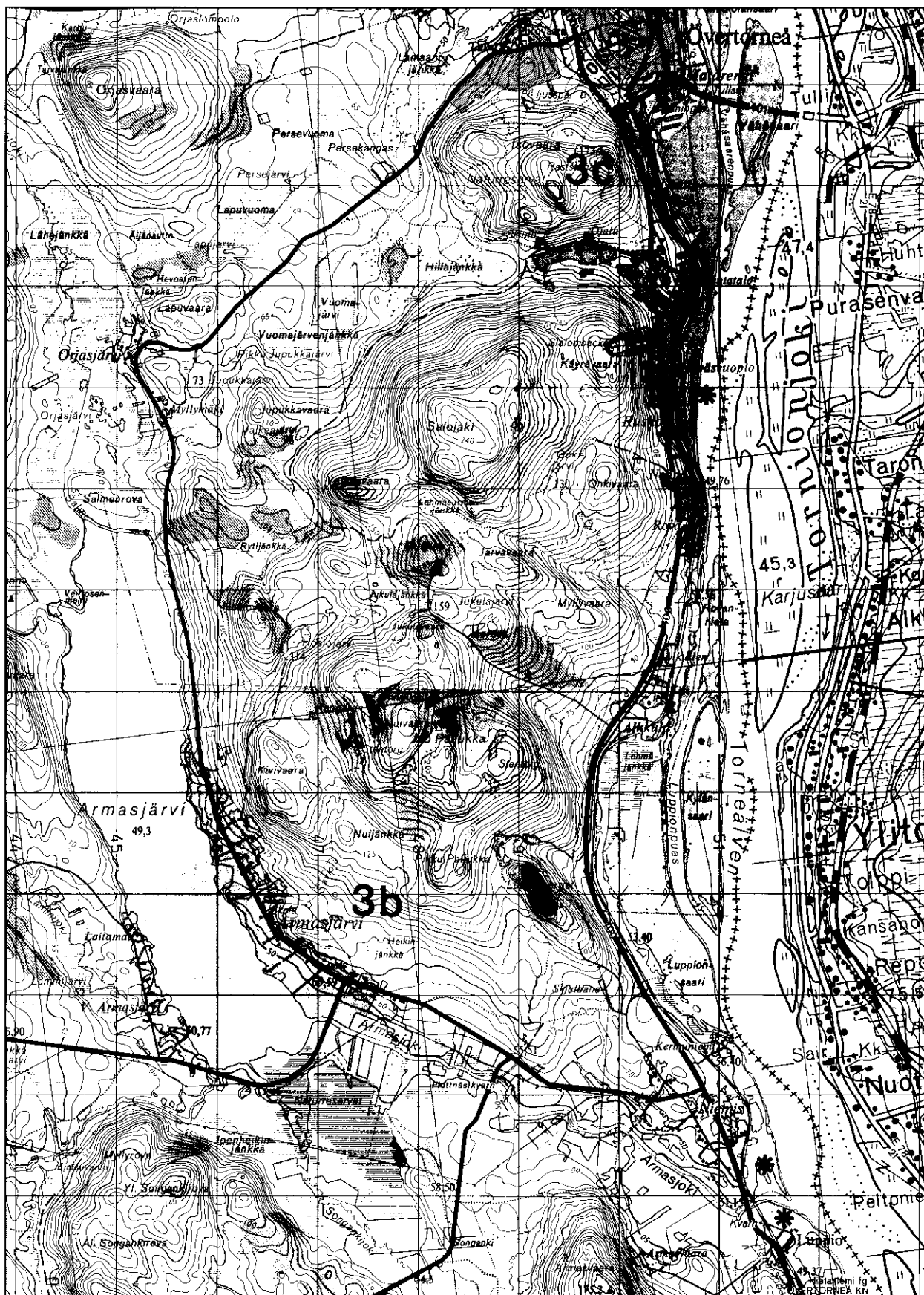
Kuivakangas-området har ett välbevarat odlingslandskap ned mot älven och åt söder. Kulturmiljön är unik och områdestypisk.

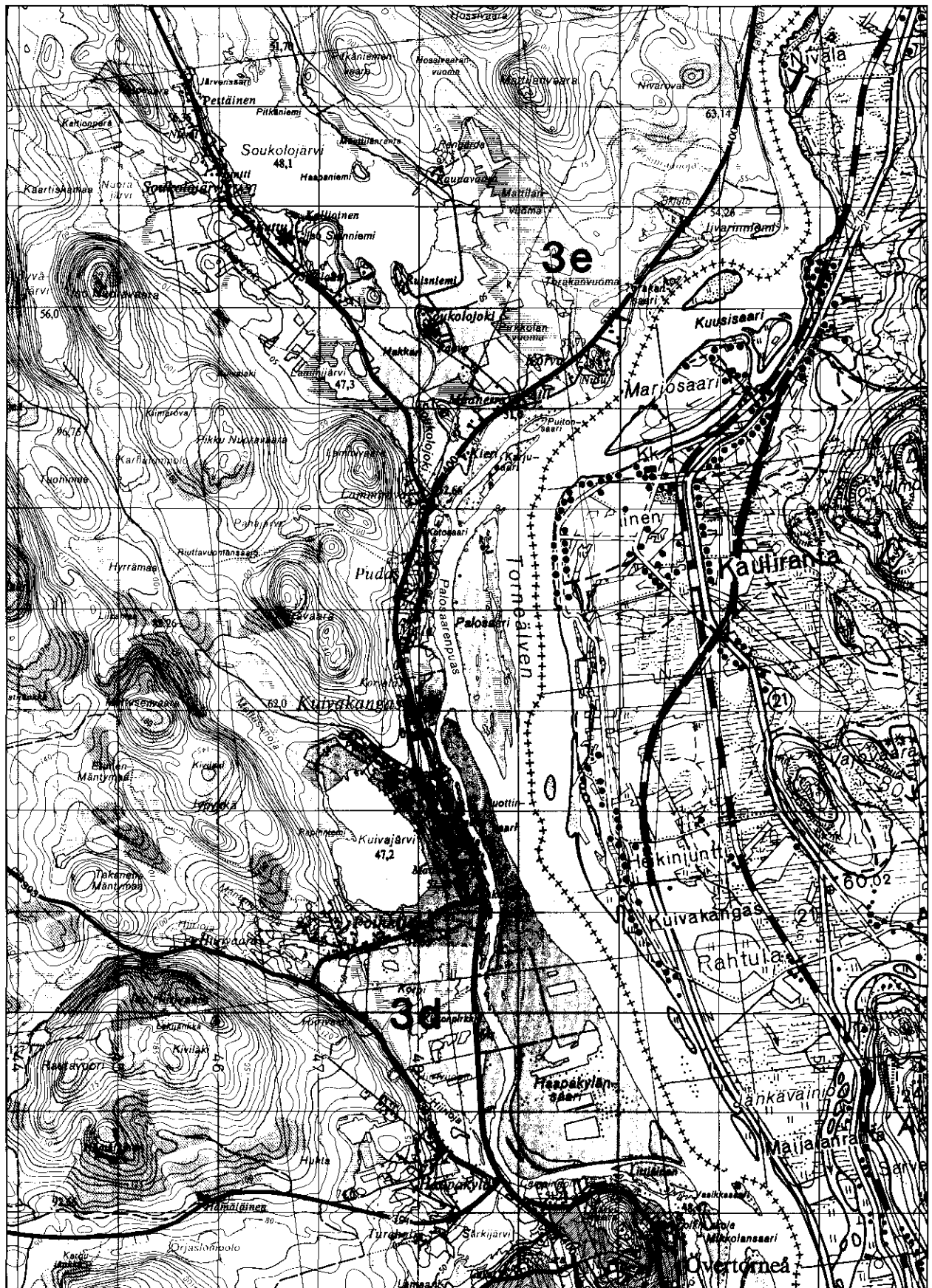
SUOKOLOJÄRVI 3e

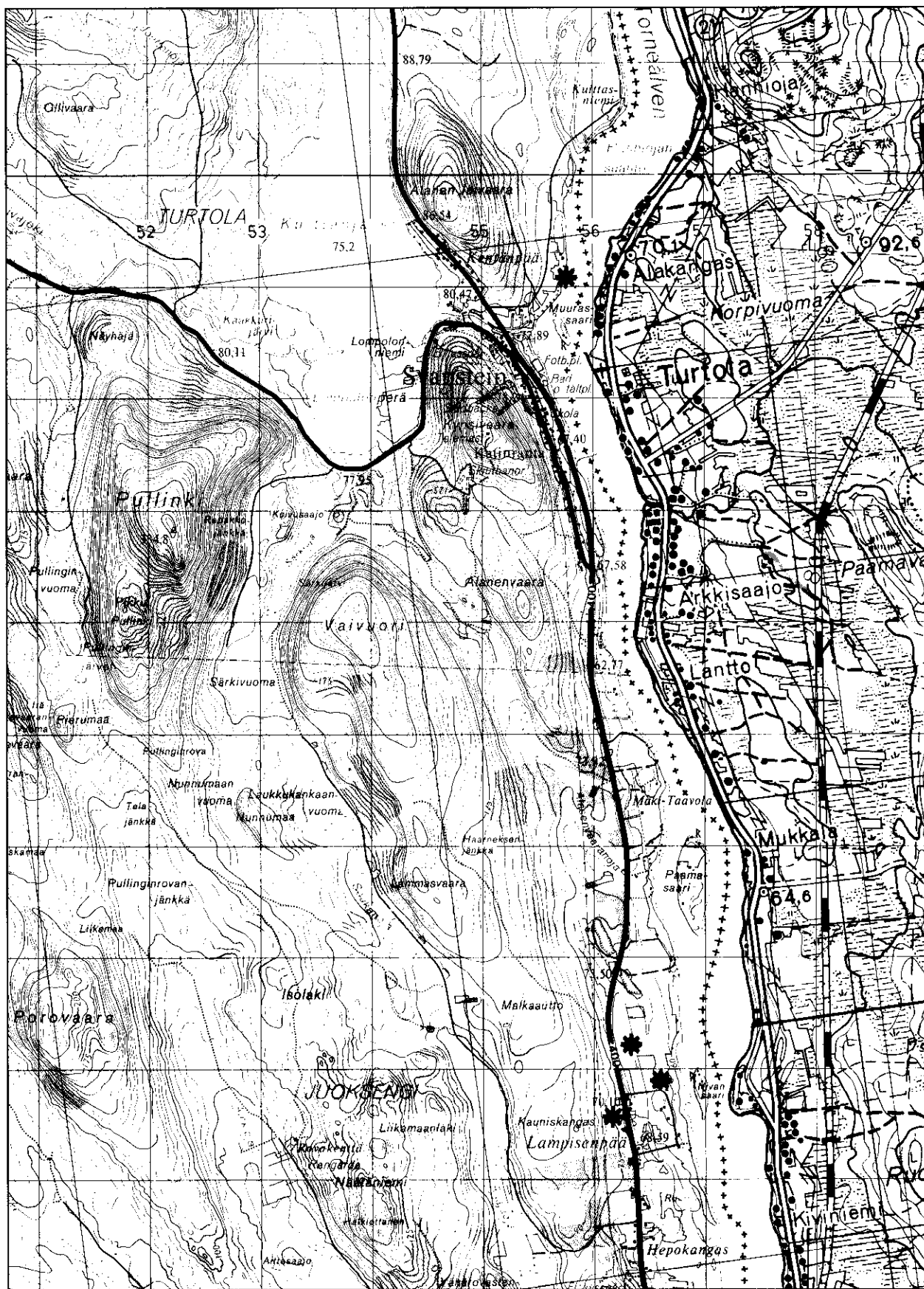
Beskrivning

Kring sjön Suokolojärvi ligger byarna Suokolojärvi och Suokolojoki vilka tillsammans med odlingslandskapet runt sjön bildar en helhetsmiljö med höga värden. Odlingsmarkerna utgörs av strandängar, ra-

Bevarandeklass I
**ÄNGS- OCH
HAGMARKSOBJEKT**

PERSOMAJÄRVI 3

Namn: Persomajärvi 3
Nummer: 18-4
Areal: 1,5 ha
Top karta: 26 M
Ekon ruta: 2i
Koordinater: 7365/1841
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Övertorneå kommun nr 6,
klass II
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, Kustslätter och dalar
med finsediment kring
Norra Bottenviken

HAHNINVITTIKO

Namn: Hahninvittiko
Nummer: 18-6
Areal: 2,0 ha
Top karta: 26 M
Ekon ruta: 8i
Koordinater: 7393/1841
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Övertorneå kommun nr 8,
klass III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanboreala skogsområden

MATOJÄRVI

Namn: Matojärvi
Nummer: 18-5
Areal: 1,5 ha
Top karta: 26 N
Ekon ruta: 8i
Koordinater: 7358/7857
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Övertorneå kommun nr 7,
klass III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 29b, Kustslätter och dalar
med finsediment kring
Norra Bottenviken

OUTILA

Namn: Outila
Nummer: 18-7
Areal: 1,5 ha
Top karta: 26 M
Ekon ruta: 8i
Koordinater: 7391/1843
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Övertorneå kommun nr 9,
klass III
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanboreala skogsområden

*Bevarandeklass I***PENTÄJA**

Namn: Pentäja
 Nummer: 18-8
 Areal: 1,0 ha
 Top karta: 27 M SO
 Ekon ruta: 3i
 Koordinater: 7415/1840
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Övertorneå kommun nr
 11, klass III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanboreala skogsområden

PERSOMAJÄRVI 2

Namn: Persomajärvi
 Nummer: 18-10
 Areal: 0,5 ha
 Top karta: 26 M SO
 Ekon ruta: 2i
 Koordinater: 7365/1841
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Övertorneå kommun nr
 15, klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanboreala skogsområden

RANTAJÄRVI

Namn: Rantajärvi
 Nummer: 18-9
 Areal: 2,0 ha
 Top karta: 27 M
 Ekon ruta: 4j
 Koordinater: 7420/1846
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Övertorneå kommun nr
 12, klass III
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanboreala skogsområden

KANNUSJÄRVI

Namn: Kannusjärvi
 Nummer: 18-11
 Areal: 2,0 ha
 Top karta: 27 M SO
 Ekon ruta: 0h
 Koordinater: 7400/1840
 Bevarandeklass: Klass I
 Klassifikation: N
 Ängs- och
 hagmarker: Övertorneå kommun nr
 22, klass IV
 Riksintresse: –
 Naturgeografisk
 region: 30b, Norrlands vågiga
 bergkullterräng med mel-
 lanboreala skogsområden

Bevarandeklass I

PERSOMAJÄRVI 1

Namn: Persomajärvi 1
Nummer: 18-12
Areal: 1,5 ha
Top karta: 26 M SO
Ekon ruta: 2i
Koordinater: 7365/1841
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Övertorneå kommun nr
27, klass IV
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanboreala skogsområden

KAIJUMAA

Namn: Kaijumaa
Nummer: 18-13
Areal: 1,0 ha
Top karta: 26 M NO
Ekon ruta: 7i
Koordinater: 7388/1842
Bevarandeklass: Klass I
Klassifikation: N
Ängs- och
hagmarker: Övertorneå kommun nr
28, klass IV
Riksintresse: –
Naturgeografisk
region: 30b, Norrlands vågiga
bergkullterräng med mel-
lanboreala skogsområden

Litteraturlista

- Arell, N. 1979. **Kolonisationen i lappmarken**, några näringsgeografiska aspekter. Lund.
- Bylund E. 1956. Koloniseringen av Pite lappmark t o m år 1867. **Geographica** 30. Uppsala.
- Campbell, Å. 1948. **Från vildmark till bygd**. En etnologisk studie av nybyggarkulturen i Lappland före industrialismens genombrott. Facsimileutgåva 1982. Umeå.
- Egerblad, I. 1987. Agrara bebyggelseprocesser. Utvecklingen i Norrbottens kustland fram till 1900-talet. **Kungliga skytteanska samfundets handlingar** 32. Umeå.
- Ekstam, U./ Forshed, N. 1992. Om hävden upphör. **Naturvårdsverket, Skötsel av naturtyper**. Stockholm
- Elveland, J. Dammängar, silängar och raningar- norrländska naturvårdsobjekt, SNV PM 1174. Stockholm
- Eneqvist, G. 1937. Nedre Luledalens byar. **Geographica** 4. Uppsala.
- Eneqvist, G. 1931. Fäboddar och fågårdar i Luledalen. **Norrbotten** 1931 Luleå.
- Eneqvist, G. 1955. Övre Norrlands storbyar i äldre tid. **Ymer** Årg 55. Stockholm.
- Fjellström, Ph. 1987. Etnologiska variabler i det nordsvenska kulturlandskapet. **Bebyggelsehistorisk tidsskrift** 1. Stockholm.
- Frödin, J. 1926. Fäbodbebyggelsen i Norrbottens län. **Sydsvenska geografiska sällskapets årsbok** 1926. Lund.
- Gunér, T. 1976. Suveränitetsholmarna i Torne och Muonio älvar. **Myrmarker**. En bok om bruket av våtmarker förr och nu. 1976. Karlskrona.
- Hannerberg, P. 1991. Levande älv, längs Karlixälven från fjäll till hav.
- Henriksson, E. 1990. Avan, Markanvändningens historia i en Norrbottensk jordbruksby. **Stencil** 90:3, **Institutionen för landskapsplanering Sveriges Lantbruksuniversitet**, Alnarp.
- Isaksson, O. 1962. Svenskt-finskt-ryskt byggnadsskick i Tornedalen. **Norrbotten** 1962. Luleå.
- Jonsson, L. 1993. **Fåglar i Europa**. Stockholm
- Kihlberg, K./ Wallqvist, E. **De sista fjällgårdarna**. Stockholm
- Ladornas bygd. 1976. **Norrbotten** 1974-75. Luleå.
- Lindahl, Karin. 1988. Njunjes- Vegetation och försörjning på ett fjällnubygge. **Rapportserie** 1988:3, **Biologisk grundutbildning, Umeå Universitet**. Umeå.
- Lundholm, K. 1985. Fjällbygd. **Norrbotten** 1985. Stockholm.
- Länsstyrelsen i Norrbottens län. Norrbottens synliga historia, del 1. **Rapport** 1992:3. Luleå.
- Länstyrelsen i Norrbottens län. Råneälven, naturinventering och bedömning av vetenskapliga naturvärden. **Rapport** 1987:2. Luleå.
- Länstyrelsen i Norrbottens län. Naturliga slätter och betesmarker i Norrbotten. **Rapport** 1991:7. Luleå.
- Mossberg, B./ Stenberg, L. 1992. **Den Nordiska florran**. Stockholm
- Naturskyddsföreningen i Norrbotten län. Råne älv värd att bevara. **Norrbottens natur** 1986:1. Luleå.
- Naturskyddsföreningen i Norrbottens län. Norrbottens kustland. **Norrbottens natur** 1987. Luleå.
- Naturskyddsföreningen i Norrbottens län. Kalix älv-dal. **Norrbottens natur** 1990. Luleå.
- Naturvårdsverket. 1990. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv. **Rapport** 3771. Stockholm.
- Nordiska ministerrådet. Naturgeografisk regionindelning i Norden. **NUB** 1977:34.
- Prawits, G. 1967. Odlingsgränsen, utredning. Stockholm
- Svenska Naturskyddsföreningen. 1988. Bondens landskap. Stockholm.
- Svensson, R./ Wigren-Svensson, M./ Ingelög, T. 1993. **Hotade åkerogräs**. Biologi och bevarande i Allmogeåkrar. Stockholm

ARJEPLOGS KOMMUN, 2506:1-15

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Båtsjaur	I		N/K		60 ha
2	Hällbacken	I		N/K	K1, N1, F1	8 ha
3	Kallön	I		N/K		20 ha
4	Kurrokvejk	I		N/K		32 ha
5	Myrås-Mullholm	I	5:IV-Myråsen	N/K		40 ha
6	Sjulnäs	I	9:IV-Sjulnäs	N/K		40 ha
7	Tjeggelvas	I	2:I	N/K		18 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
8	Yraftdeltat	I	1:I	N/K	K1	15 ha
9	Klippen	I	3:II	N		1 ha
10	Hällbacka	I	4:III	N		0,5 ha
11	Delliknäs	I	10:IV	N/K	K1, N1	1,0 ha
12	Jutis	I	7:IV	N		2,0 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
13	Gransel	II		N/K	K1, N1	8 ha
14	Marielund	II	8:IV-Marielund	N/K	K1, N1	24 ha
15	Radnejaur-Myrheden	II	6:IV-Myrheden	N/K		24 ha

ARVIDSJAURS KOMMUN, 2505:1-19

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Bergnäs vid Suddesjaur	I		N/K		27 ha
2	Deppis	I		N/K		29 ha
3	Fristad	I		N/K	N46	7 ha
4	Gallejaur	I	4:III-Gallejaur	N/K	K6	14 ha
5	Glommersträsk	I	5:III-Skogsliden	N/K		239 ha
6	Granberget	I		N/K		3 ha
7	Hålberg	I		N/K		81 ha
8	Svärdmyran	I		N/K		4 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
9	Mader	I	1:I	N		2 ha
10	Lamburträsk	I	3:III	N		100 ha
11	Bäcknäs	I	9:IV	N		1 ha
12	Hedberg	I	7:IV	N		0,5 ha
13	Pettersås	I	6:IV	N		1,5 ha
14	Renberget	I	8:IV	N		2,5 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
15	Akkavare	II		N	N46	30 ha
16	Järvträsk	II		N/K		80 ha
17	Pjesker	II		K		103 ha
18	Strittjomvare	II		K	N46	14 ha
19	Svartliden	II	2:III-Svartliden	N/K		45 ha

BODENS KOMMUN, 2582:1-24

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Hedavan	I		N/K		206 ha
2	Gunnarsbyn-Överstbyn-Sörbyn	I-II I-Överstbyn II-Övriga	15:IV-Överstbyn	N/K		Σ933 ha I- 79 ha II-854 ha
3	Skatamark-Ubbyn	I	12:IV-Ubbyn	N/K		262 ha
4	Skogså-Brobyn-Svedjen	I-II I-Brobyn I-Svedjen II-Övriga	3:II-Svedjen 8:III-Brännan 9:III-Ören 16:IV-Brobyn	N/K		Σ763 ha I- 338 ha II- 425 ha
5	Svartbyn	I		N/K		200 ha
6	Svartlå	I	7:IV-Övre Svartlå	N/K		413 ha
7	Unbyn	I		N/K	K8	Σ350 ha I- 250 ha II- 100 ha
8	Valvträsk	I	1:I-Marielundsholmen	N	N34	167 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
9	Sörfligget	I	2:II	N		1,0 ha
10	Fagnäs	I	5:III	N		1,0 ha
11	Forsnäs	I	6:III	N		0,1 ha
12	Stennäs	I	4:III	N		1,0 ha
13	Sävast	I	10:III	N		2,0 ha
14	Sävastnäs	I	11:III	N		8 ha
15	Gemträsk	I	13:IV	N		3,0 ha
16	Mockträsk	I	14:IV	N		0,5 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
17	Buddbyn	II		N/K		400 ha
18	Edet	II		N/K		38 ha
19	Lillån	II		N		15 ha
20	Rasmyran	II		N/K		159 ha
21	Råbäcken	II		N/K		92 ha
22	Storsand	II		N/K		23 ha
23	Syden	II		N/K		54 ha
24	Ängsträsk-Lillträsk	II		N		50 ha

GÄLLIVARE KOMMUN, 2523:1-34

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Nattavaara by	I		N/K	N24	236 ha
2	Purnu-Pikkujako	I	9:III-Purnu 1 10:III-Purnu 2	N/K		181 ha
3	Ulatti-Välimaa	I-II I - Välimaa II - Ulatti		N/K		Σ240 ha I- 61 ha II- 113 ha
4	Vettasjärvi	I	24:IV-Vettasjärvi 1 25:IV-Vettasjärvi 2	N/K	N26	73 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
5	Kainuunjänkkä	I	7:II	N		1 ha
6	Kiviniemi	I	3:II	N	N15, F4	4 ha
7	Kuusivuoma	I	5:II	N	N12, F5	1 ha
8	Lettja	I	1:II	N		5 ha
9	Purnuvaara	I	2:II	N		2 ha
10	Ratekjäkkä	I	4:II	N	N12, F1	3 ha
11	Vihvilövuoma	I	6:II	N	N12, F5	1 ha
12	Allavaara	I	14:III	N		5 ha
13	Harrejaure	I	11:III	N		3 ha
14	Heinäjärvi	I	17:III	N		
15	Kaalasluspa	I	13:III	N		3 ha
16	Lonnijärvi	I	12:III	N	N26	3 ha
17	Paittasluspa	I	16:III	N	N12, F1	5 ha
18	Ratukkavaara	I	8:III	N		2 ha
19	Sarvisvaara	I	15:III	N		1 ha
20	Dokkas 1	I	19:IV	N		2 ha
21	Dokkas 2	I	21:IV	N		1 ha
22	Härkmyran	I	30:IV	N/K		4 ha
23	Pauki	I	26:IV	N		5 ha
24	Pienisvare	I	29:IV	N		6 ha
25	Purnuvaara	I	23:IV	N		0,5 ha
26	Raatukkavaara	I	20:IV	N		2 ha
27	Slättberg	I	27:IV	N		15 ha
28	Vuoddas	I	18:IV	N		1 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
29	Markitta	II		N/K		113 ha
30	Moskojärvi	II		N/K		40 ha
31	Niilivaara	II	22:IV-Niilivaara	N/K		97 ha
32	Satter	II	28:IV-Satter	N		51 ha
33	Skröven	II		N		105 ha
34	Soutoniemi	II		K		20 ha

HAPARANDA KOMMUN, 2583:1-17

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Tornedalen norr om N Vojakkala	Klass I-II I-Karungi I-Korpikylä I-Kukkola I-Vojakkala II-Övriga enl karta	1:I- Mustakallio 8:III-Nedre Vojakkala 10:III-Kukkola 1 11:III-Lövheden 16:IV-Revonsaari 20:IV- Kukkola 2 21:IV-Kukkola 3 22:IV-Kukkola 4 23:IV-Yli Kukkola 1 24:IV-Yli Kukkola 2 25:IV-Lövheden 26:IV-Karungi 27:IV-Korpikylä	N/K	K15, N15, F4	Σ2233 ha I-1943 ha II-290 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
2	Löngrunden	I	3:II	N	N32, F2	3 ha
3	Nikkala 1	I	2:II	N	F2	1,5 ha
4	Pitkäjärvi	I	4:II	N		1,5 ha
5	Husviken	I	6:III	N	F2	4 ha
6	Iso Karsikkojärvi	I	9:III	N		1 ha
7	Laivanlahti	I	7:III	N	N32, F2	5,5 ha
8	Nikkala 2	I	5:III	N	F2	3 ha
9	Kurkinen	I	14:IV	N	N32, F2	0,4 ha
10	Leipijärvi	I	18:IV	N		3 ha
11	Naartjärvi	I	19:IV	N		1 ha
12	Nikkala 3	I	12:IV	N	F2	1,5 ha
13	Parviainen	I	17:IV	N		1 ha
14	V Nikkala	I	13:IV	N	F2	1 ha
15	Vuono	I	15:IV	N		1,5 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
16	Lappträsk by	II		N/K		9 ha
17	Tossa	II		N/K		93 ha

JOKKMOKKS KOMMUN, 25 10:1-20

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Aktse	I	2:II-Aktse	N/K	K22, N15, F1	12 ha
2	Kuoka	I-Övre Kuoka II-Nedre Kuoka	12:IV-Övre Kuoka	N/K	K26	Σ 129 ha I-58 ha II-71 ha
3	Kvikkjokk	I		N/K	N7, F1, K21	10 ha
4	Mörtberg	I	1:II-Mörtberg	N/K		20 ha
5	Njetjavare	I		N/K		20 ha
6	Njunjes	I	3:II-Njunjes	N/K	N7, F1	16 ha
7	Peuraure	I		N/K	N7, F1	11 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
8	Kåikul	I	4:III	N		0,25 ha
9	Murjek	I	6:III	N		1,5 ha
10	Dragnäs	I	9:IV	N		1 ha
11	Framnäs	I	8:IV	N		1 ha
12	Snesudden	I	11:IV	N		3 ha
13	Tjåmotis	I	10:IV	N/K	F1	0,2 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
14	Juggijaur	II		N/K		16 ha
15	Kuoletis	II		N/K		4 ha
16	Padjerim	II	7:III-Padjerim	N/K		54 ha
17	Slakka	II		N/K		8 ha
18	Storbacken	I		N/K		9 ha
19	Tårrajaur	II	5:III-Tårrajaur	N/K		13 ha
20	Vajmat	II		N/K		25 ha

KALIX KOMMUN, 2514:1-24

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Nedre Kalix älvdal	I-II I-Nedre delen I-Kamlunge II-Övriga delar		N/K	N12, F5	Σ 963 ha I-716 ha II-247
2	Korpikå	I		N/K		349 ha
3	Rånögdarna	I		N/K	F2	18 ha
4	Siknäs	I		N/K	F2	140 ha
5	Skräddarbacken	I		N/K	N12, F5	16 ha
6	Sören	I	1:II-Holmen	N/K	F2	47 ha
7	Övermorjärv-Vallen	I	13:IV-Övermorjärv	N/K	N12, F5	200 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
8	Björkfors	I	2:III	N		3 ha
9	Lappbäcken	I	6:III	N		9 ha
10	Lapträskbäcken	I	5:III	N	F2	0,7 ha
11	Lomben	I	3:III	N		3 ha
12	Björknäs	I	11:IV	N	N12, F5	0,25 ha
13	Edet-Långänet	I	12:IV	N	N12, F5	11 ha
14	Görjesstrandgrundet	I	8:IV	N	F2	1 ha
15	Sandsundet	I	10:IV	N	F2	0,5 ha
16	Stenavan	I	9:IV	N	F2	0,25
<i>Landskapsvård klass II</i>						
17	Kvarngårdarna	II		N/K	F2	18 ha
18	Pålänge	II		N/K	F2	63 ha
19	Sangis	II		N/K	F2	285 ha
20	Storsien	II		N/K		110 ha
21	Storträsk	II	4:IV-Storträsk-Västdalen	N/K		80 ha
22	Vanafjärden	II		N/K	F2	33 ha
23	Ytterbyn	II	7:III-Tilldabacken	N/K	F2	47 ha
24	Ökvattnet	II		N/K	F2	105 ha

KIRUNA KOMMUN, 2584:1-21

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Kaalasjärvi	I	1:I-Kaalasjärvi	N/K	N12, F5	24 ha
2	Kuokso	I	7:II-Kuoksonsaari	N/K	N15, F4	138 ha
3	Kuttainen	I		N/K	N20, F4	133 ha
4	Könkämä älvdals fjällägenheter	I		N/K	N20, F1	16 ha
5	Lainio	I	9:III-Lainio	N/K	N18	175 ha
6	Nedre Parakka	I	6:I-Nedre Parakka	N/K	N12, F5	116 ha
7	Märtajärvi-Närvä	I		N/K	N21	81 ha
8	Puoltsa	I	4:II-Puoltsa	N/K	N12, F1	20 ha
9	Övre Soppero	I		N/K	N18	275 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
10	Kotnihtajänkkä	I	2:I	N	N12, F1	5 ha
11	Vuikusjärvi	I	3:I	N		9 ha
12	Alalahti	I	5:II	N	N12, F1	3 ha
13	Karesuando	I	8:II	N	N20, F4	1 ha
14	Jukkasjärvi	I	10:IV	N	N15, K34	2 ha
15	Karesuando	I	17:IV	N	N20	0,5 ha
16	Lannavaara	I	14:IV	N	N18	1 ha
17	Luongaslompolo	I	16:IV	N	N22	1 ha
18	Mauno	I	15:IV	N	N21, F4	1 ha
19	Vittangi	I	11:IV	N	N15, F4	0,5 ha
20	Ö Parakka	I	12:IV	N	N12, F5	0,5 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
21	Merasjärvi	II	13:IV-Merasjärvi	N/K		40 ha

LULEÅ KOMMUN, 2580:1-32

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
Landskapsvård klass I						
1	Avan	I		N/K	K8	400 ha
2	Brändön-Ökholmen	I-II	4:I - Brändöhamn	N/K	F2	Σ 291 ha
3	Ersnäs-Skäret	I- Utmarkerna				I-75 ha
		II- Centrala byn				II-216 ha
		I-II	16:IV-Svartskatan	N/K	F2	Σ 314 ha
		I- NO delen				I- 100 ha
4	Forshed	II- S+NV delen				II- 214 ha
5	Gäddvik	I		N/K		20 ha
6	Hindersön	I	15:IV-Gäddvik	N/K	K46	100 ha
7	Kallviken	I	2:I-Björkö	N/K	K48, F2	125 ha
			3:I-Östigården			
			11:II-Lillfjärden			
8	Persöfjärden-Börjelslandet	I		N/K	F2	12 ha
9	Råneå Älvdal	I	8:III-Skatan	N/K	N36	1194 ha
			24:IV-Holmen			
			23:IV-Södra Orrbyn	N/K	N34	Σ 1776 ha
			I-Södra delen			
10	Skärgården	II-Norra delen				I-1360 ha
11	Solberg	I		N/K	N40, F2	II-416 ha
12	Sundom	I	6:III-Solberg 1	N/K		60 ha
13	Tallbo	I	21:IV-Solberg 2			22 ha
			12:III-Ö Lakaviken	N/K	F2	402 ha
			19:IV-Sundom 1			
			20:IV-Sundom 2			
			14:III-Bälinge	N/K		24 ha
Naturliga fodermarker						
14	Kallax	I	1:I	N	F2	12 ha
15	Innerbodarna	I	5:III	N/K	F2	0,5 ha
16	Långsel	I	13:III	N		1 ha
17	Råneå-Ön	I	10:III	N	F2	2 ha
18	Avafors	I	25:IV	N/K	K41	1,5 ha
19	Bensbyn	I	18:IV	N	F2	3 ha
20	Prinsnäs	I	22:IV	N		1,5 ha
Landskapsvård klass II						
21	Ale	II		N/K		128 ha
22	Alvik	II		N/K		225 ha
23	Bjurträsk	II		N/K		83 ha
24	Bredträskheden	II	21:IV-Solberg II	N/K		46 ha
25	Eriksberg	II		N/K		84 ha
26	Klöverträsk	II	7:III- Krokvattnet	N/K		244 ha
27	Mjöfjärden	II	9:III-Klöverträsk			
			17:IV-Klöverberg			
28	Måttsund	II		N/K	F2	55 ha
29	Möröbanken	II		N/K		2 ha
30	Revelsuddden	II		N/K	F2	28 ha
31	Råneå-Heden	II		N	F2	20 ha
32	Vitå	II		N/K	N34, F2	68 ha
				N/K		497 ha

PAJALA KOMMUN, 2521:1-52

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksentresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Anttis	I	15:III-Anttis	N/K	N15, F4	58 ha
2	Juhonpieti-Erkheikki	I	7:II-Vassikavuoma 8:II-Liviöjoki 24:III-Maalari	N/K	K53, N15, F4	408 ha
3	Junosuando	I		N/K	N15, F4	38 ha
4	Kätkäsuando	I	9:II-Kätkäsuando	N/K	N20, F4	15 ha
5	Kitkiöjärvi	I	4:I-Kitkiöjärvi	N/K		104 ha
6	Lovikka	I	19:III-Lovikka	N/K	N15, F4	60 ha
7	Ohtanajärvi	I-II I-Södra delen II-Östra delen		N/K		81 ha
8	Saittarova	I	18:II-Saittarova	N/K		62 ha
9	Sattajärvi	I	23:III-Sattajärvi	N/K		202 ha
10	Tärendö	I	27:IV-Kuijuniemi 28:IV-Murtosaari	N/K	K54, N12, N15, F5, F4	337 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
11	Erokanjännkä	I	3:I	N/K		2 ha
12	Löytyjärvi	I	2:I	N/K		2 ha
13	Pyöreänoja	I	1:I	N/K		2 ha
14	Tahkovuoma	I	5:I	N/K		4 ha
15	Kompeluslehto	I	11:II	N		5 ha
16	Ristimella	I	13:II	N	N20, F4	3 ha
17	Suaningi	I	10:II	N		1 ha
18	Viiksenvuoma	I	12:II	N		1 ha
19	Anttis-Kuusisaari	I	15:III	N	N15, F4	5,25 ha
20	Jupokka	I	16:III	N	N37	1 ha
21	Paharova	I	17:III	N		1,5 ha
22	Parkalombolo 1	I	25:III	N		2,5 ha
23	Pilkasaadio	I	14:III	N	N37	0,75 ha
24	Saarisuando	I	20:III	N	N12, F5	19 ha
25	Kainulasjärvi	I	26:IV	N		0,5 ha
26	Keräntöjärvi	I	35:IV	N		1 ha
27	Kurkkio	I	33:IV	N		1,5 ha
28	Muonio	I	30:IV	N		1 ha
29	Murtosaari	I	28:IV	N	N12, F5	7 ha
30	Parkajoki	I	32:IV	N	N20, F4	1 ha
31	Parkalombolo 2	I	31:IV	N		1 ha
32	Saarisuanto	I	34:IV	N	N12, F5	11,5 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
33	Hoppet	II		N/K	N12, F5	11 ha
34	Huukanmaa	II		N/K	N18	15 ha
35	Huuki	II	36:IV-Huuki	N	N20, F4	163 ha
36	Jarhois-Torinen-Kardis	II	22:III-Torinen	N/K	N15, F4	331 ha
37	Jierijärvi	II		N/K		45 ha
38	Kaunisvaara	II		N/K		105 ha
39	Kengis	II		K	K50, N15, F4	75 ha

40	Kieksiäisvaara	II		N/K		110 ha
41	Kihlanki	II		N/K	N20, F4	40 ha
42	Kirnujärvi	II		N/K		70 ha
43	Kitkiöjoki	II		N/K		30 ha
44	Käymäjärvi	II	6:II-Käymäjärvi	N/K		89 ha
45	Limmingoan	II		N/K	N12, F5	30 ha
46	Liviöjärvi	II		N/K		68 ha
47	Merasjärvi V-Ö	II	29:IV-Merasjärvi	N/K		82 ha
48	Männikö	II	37:IV-Männikkö	N/K	N12, F5	37 ha
49	Nuoksujärvi	II		N/K		68 ha
50	Pajala	II	21:III-Esisaari	N/K	N15, F4	109 ha
51	Sahavaara	II				79 ha
52	Vaenvaara	II		N/K	N12, F5	10 ha

RITEÅ KOMMUN, 2581:1-26

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Blåsmark-Grenrota	I-II		N/K		60 ha
2	Bodsjön-Mjösjön	I		N/K		178 ha
3	Fagerheden	I	19:IV-Fagerheden	N/K		21 ha
4	Gråträsk	I		N/K		50 ha
5	Jävre	I-II		N/K	F2	149 ha
		I-SV delen				
		II-Övriga byn				
6	Infjärdenområdet	I-II	18:IV-Bjurgården	N/K	K56, N5, F6	2576 ha
		I-Södra delen				I-1335 ha
		och Lillpiteom-				II-1241 ha
		rådet				
		II-Övriga delar				
7	Rosfors	I		N/K	K61	45 ha
8	Sjulsmark	I	5:II-Ollesberget	N/K	K62	214 ha
			11:III-Backen			
			13:III-Aggnäsberget			
9	Strömnäs	I	8:III-Strömnäs	N/K		35 ha
10	Trundön	I	1:I-Trundön	N/K	F2	110 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
11	Rosviks strandäng	I	3:I	N	F2	1 ha
12	Backträsk	I	9:III	N		1 ha
13	Finnliden	I	7:III	N		0,5 ha
14	Kåtaselbodarna	I	12:III	N		1 ha
15	Fagerheden	I	19:IV	N		5 ha
16	Norrbodarna	I	15:IV	N		0,5 ha
<i>Landskapsvård klass II</i>						
17	Alterdalen	II		N/K		567 ha
18	Hemmingsmark	II		N/K		239 ha
19	Höglandsnäs	II		N/K		90 ha
20	Kopparnäs	II	16:IV-Bertnäs	N/K	F2	76 ha
21	Näsudden-Bonäset	II		N/K	F2	30 ha
22	Rosvik	II	2:I-Avan	N/K	F2	52 ha
			6:II-Mjösundet			
23	Sandlabygden	II	10:III-Lassbacken	N/K	F2	180 ha
			17:IV-Harrbäcken			
24	Sikfors	II		N/K	N5, F6	103 ha
25	Åträsk	II	4:II-Åträsk	N/K		36 ha
			14:IV-Ön			
26	Öjebyn	II		N/K	F2	78 ha

ÄLVSBYNS KOMMUN, 2560:1-6

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
	<i>Landskapsvård klass I</i>					
1	Korsträsk	I		N/K		263 ha
2	Manjärv	I		N/K	K69	165 ha
3	Muskus	I	2:IV-Muskus	N/K		163 ha
	<i>Naturliga fodermarker</i>					
4	Granträsk	I	1:IV	N		1 ha
5	Älvsbyn	I	3:IV	N	N5, F5	0,5 ha
	<i>Landskapsvård klass II</i>					
6	Piteå älvdal N Älvsbyn	II		N/K	N5, F6	593 ha

ÖVERKALIX KOMMUN, 2513:1-10

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
<i>Landskapsvård klass I</i>						
1	Övre Kalix älvdal	I-II I-Södra delen I-Jokkfall I-Malholmen II-Övriga delar	1:I-Jokkfall 5:III-Äspnäset 6:III-Storholmen 7:III-Kuldholmen 12:IV-N Nybyn 13:IV-Malholmen 14:IV-Ö Ansvar	N/K	K70, N12, F5, N48	2322 ha I-2062 ha II-260 ha
<i>Naturliga fodermarker</i>						
2	Granträsket	I	2:II	N		1 ha
3	Norra Sandsjärv	I	3:II	N		1,2 ha
4	Rikti Dockas	I	4:II	N	K72	2 ha
5	Lomträsk 1	I	8:III	N	K70	6 ha
6	Lomträsk 2	I	10:III	N	K70	0,5 ha
7	Lilla Edet	I	11:IV	N	K70, N48	2 ha
8	Lomträsk dammängar	I	15:IV	N		
<i>Landskapsvård klass II</i>						
9	Lansjärv	II	9:III-Lansjärv	N/K	K71	166 ha
10	Ängesån	II		N/K	N48	93 ha

ÖVERTORNEÅ KOMMUN, 25 :1-13

Nr	Namn	Klass	Naturlig fodermark	N/K	Riksintresse	Areal
	<i>Landskapsvård klass I</i>					
1	Aapua	I	23:IV-Aapua	N/K		52 ha
2	Neistenkangas	I-II		N/K	K15, N15, F4	79 ha
		I-Leipiösaari				I- 30 ha
		II-Neistenkangas				II- 43 ha
3	Torne älvdal	I-II	1:I-Selkäsaari	N/K	K15, N15, F4	4472 ha
		I-Hietaniemi	2:II-Hietaniemi			I-2193 ha
		I-Armasjärvi	3:II-Ruskola 1			II-2279 ha
		I-Övertorneå	4:II-Kuivakangas 1			
		I-Kuivakangas	5:II-Lampisenpää 1			
		I-Soukolojärvi	10:III-Soukolojärvi 1			
		II-Övriga delar	13:III-Aasaniemi			
			14:III-Ruskola 2			
			16:IV-Hedenäset			
			17:IV-Niemis			
			18:IV-Luppio 2			
			19:IV-Kuivakangas 2			
			20:IV-Kuivakangas 3			
			21:IV-Soukolojärvi 2			
			24:IV-Svanstein			
			25:IV-Lampisenpää 2			
			26:IV-Lampisenpää 3			
	<i>Naturliga fodermarker</i>					
4	Persomajärvi 3	I	6:II	N		1,5 ha
5	Matojärvi	I	7:III	N		1,5 ha
6	Hahninvittiko	I	8:III	N		2,0 ha
7	Outila	I	9:III	N		1,5 ha
8	Pentäjä	I	11:III	N		1,0 ha
9	Rantajärvi	I	12:III	N		2,0 ha
10	Persomajärvi 2	I	15:IV	N		0,5 ha
11	Kannusjärvi	I	22:IV	N		2,0 ha
12	Persomajärvi 1	I	27:IV	N		1,5 ha
13	Kaijumaa	I	28:IV	N		1,0 ha

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Förteckning över utkomna rapporter 1993

NUMMER 1

Namn

UNGDOMAR, BOENDE OCH ARBETE I NORRBOTTEN

En studie av ungdomars livsvillkor

Referent

Lars Hällgren

Näringslivsenheten

NUMMER 2

Namn

UTBILDNING OCH REGIONAL UTVECKLING

Norrbottens utbildningsstruktur i ett
jämförande regionalt perspektiv

Referent

Märtha Puranen

Näringslivsenheten

NUMMER 2 A

Namn

NÅGRA UTBILDNINGSPOLITISKA UTMANINGAR

En studie av teknik, organisation och kvalifikation
i sju norrbottniska industriföretag

Referent

Märtha Puranen

Näringslivsenheten

NUMMER 3

Namn

NORRBOTTEN ÅR 2000

Prognoser för näringsliv och befolkning

Referent

Gretel Jonsson

Bo Wictorin

NUMMER 4

Namn

Inventering av äldre gruvavfall i Norrbotten

Referent

Richard Holmgren

Miljöenheten

NUMMER 5

Namn

Stabila organiska miljögifter och tungmetaller
i gädda från Piteå skärgård

Referent

Dan Blomkvist

Miljöenheten

NUMMER 6

Namn

VÅRT HÄVDADE NORRBOTTEN

Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och
kulturmiljövärden i Norrbottens län

Referent

Anna von Sydow

Miljöenheten